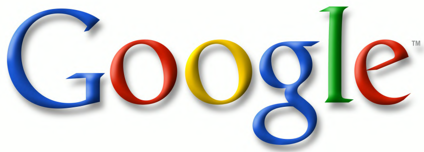

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

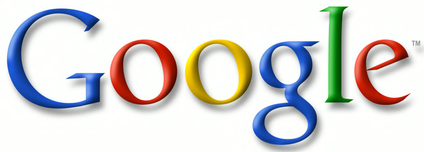
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
  Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
  Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
  Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
  Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på `http://books.google.com`

Scan 3911.1.10

HARVARD COLLEGE
LIBRARY

BOUGHT WITH INCOME
FROM THE BEQUEST OF
HENRY LILLIE PIERCE
OF BOSTON

Printed in Denmark

Nordens Mythologi

eller

Sindbilled-Sprog,

historisk-poetisk udviklet og oplyst

af

Nik. Fred. Sev. Grundtvig.

Tredie Udgave.

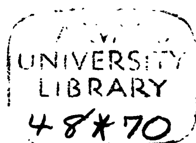
Kiøbenhavn.

Forlagt af J. H. Schubothes Boghandel.

G. S. Wibes Bogtrykkeri.

1870.

Scan 3911.1.10
✓

Rimbrev
til
nordiske Paarörende.

Sönner og Döttre af Nordens Aand:
Kæmpe-Vækkeren seiertryg,
Som lagde Fenris-Ulv i Baand,
Plöiede Midgaards-Ormens Ryg,
Reed over Ginnung-Gab i Spring,
Kiörte med Thurs og Trold i Ring,
Stod under Aske-Kronen Maal,
Veiede Guld saa godt som Staal,
Sögte det ei i Klippens Aarer,
Sögte detför paa Havsens Bund,
Fandt det saavel i *Freyas Taarer*
Som under Smil i Glaser-Lund;
Malede Guld paa Grottekværn,
Saaede Guld til Landeværn,
Smedded deraf en Hammer dru,
Tjenlig for *Magn* og *Mod* endnu,
Knuste dermed den Röverhaand,
Som lagde *Herkules* i Baand,

Knuste dermed, hvad Staal ei beed:
Jetten med Brev paa Evighed,
Knuste dermed det stolte *Rom*,
Som der skal evig kvædes om!
Sönner og Döttre af *ham* i Nord
Og af den Diis, der græd for *Balder!*
Har I end Öre for Aandens Ord,
Hörer det dog, en Broder kalder!
Lad dog et Svar ham lære brat,
At ei i Fimbul-Vinternat
Han kun fik Runemaal for Een,
Som alle Kæmpers Bautasteen!

Græs har jeg fundet paa *Danmarks-Vei*,
Hvor man ved *Thæms* det vented ei,
Sikkert ved *Ex* i det *danske Bjerg*
Ogsaa der sidder en Gienlyds-Dværg*),
Knurrer ved *Cam* i det *danske Taarn*
End vel en Kæmpe, som kvad tilforn**);
Men hvad der slumrer i *Alfreds* Grav
Hörer ei Rösten, mig *Dana* gav,
Ælvedronningen, daanet der,
Ikke mit Kvad om Herrefærd.
Skjaldetungen mig hist i Mund

*) Hvor Ruinerne af Rougemont Castle ved *Exeter* minde om de gamle Konger i *Vestsex*, viser man endnu *Dansker-Bjerget*, hvor vore Fædre stormede.

**) Dane-Borgen (The Danish Castle) ved *Cambridge* er nu et Fangetaarn.

Er kun som Toner i Harpebund,
Hvor man ei kiender det Handelag,
Som til en Leg giör Harpeslag,
Og til at lalle paa Ammeskiöd
Er ikke længer min Tunge blöd,
Men til, som Pogen, at nemme godt,
Dertil er nu mit Haar for graat*);
Löfter sig *der* min Stemme bold,
Giör kun paa Mur og Bom den Vold**),
Kan ikke der paa fremmed Grund
Svare sin Told i *Öre-Sund.*

Men er det mueligt, skal jeg troe,
Her i de gamle Glaser-Lunde
Dödning-Ridt over Gjallarbro
Nu kun huger fra Skjaldemunde;
Her ei kan svulme et Kæmpebryst,
Her ei kan lyde en nordisk Röst,
Uden man hvisker brat under Ö:
Hör, hvor den vilde *Hervor-Mö*
Kogler og vækker til nyt Ustyr
Hjörvard, *Hrane* og *Angantyr!*
See, hvor det gnistrer i bælmörk Nat!
Kors, nu dages vel *Tyrfing* brat!
Kommer og lugter det Christen-Blod,
Aldrig der raades paa Vaanden Bod!

*) Shakspear's King Richard the second. 1. 4.

**) Med Rette sagde derfor mine Venner i *Cambridge* om mig: he speaks English thro' a stone-wall!

Hvad! er al Kraft da Jetters nu,
Saa intet Staal har meer Guldfæste?
Hel, der i Nord var för en Gru,
Er nu af Diser *hun* den Bedste?
Lövehoved paa Klingeklodd!
Fölger ei meer du Egg og Odd?
Eller blev nu man i *Trudvang* selv
Ræd for lidt Gny af Glommens Elv?
Hvad! I Kyster ved Bælt og Sund,
Bögekæmper med Sang i Mund,
Klippevæggen med Runestav,
Hroneklinten med *Bjovulfs* Grav,
Guld-Sædevang fra Hedenold,
Bauta-Steengiærde om *Fyresvold*,
Mjösen og *Dovre* og *Gudbrandsdal*,
Höi efter *Hölge* og Seng for Hval,
Tryllenavne blandt Folk i Nord!
Er I nu alle kun tomme Ord?
Levned paa *Marken* os *Hengst* og *Hors*
Sværmere kun for Klöer og Pors,
Pæreskuder og Flynderskind,
Flödebötte og Pölsepind?
Levnede *Volse* i *Götheskov*
Kulsvier kun og Kulfust grov,
Öie for Gruus, for Græs og Snegl,
Argus-Öine for Andres Feil?
Levned dig, *Norge*, med Klipper graa
Rolv kun Nisser fra Top til Taa,
Ventebrev paa en engelsk Bill,
Storthings-Drömme og Throndhjems-Sild?

Vandred I ud, eller sank i Muld,
Alle, som glöded for Oldtids Guld,
Aned i *Odin* meer end Luft,
Andet i Aand end tydsk Fornuft,
Andet i *Friggas* Graad for *Balder*,
End hvad der fugter, naar Duggen falder,
Mere i Myther end Æventyr,
Andet i Folk end kloge Dyr,
Mere i Kamp end Knald og Fald,
Andet end Skin i *Odins* Hal,
Mere i Liv end Lykkespil,
Andet end Gas i Ygdrasil?

Nei, ikke saa, det vist jeg veed,
Helveien nok var altid bred,
Immer blandt Folk i Tidens Löb
Hunde-Forstand var Röverkiöb;
Derfor til Helte man fandt en Hal,
Tog selv i Nord paa Skjalde Tal,
Mens uden Tal, som uden Navn,
Skiftinger sank i *Helas* Favn!
Men hvor saa vid blev *Valhals* Port,
Som vi det see paa *Grimners-Maalet*,
Og dog de Portes Tal saa stort,
At det af *Primstav* ei er stjaalet*),

*) Der var, som man veed, ikke mindre end 540 Dörre paa Ærens nordiske Tempel, og hver af dem saa vid, at der kunde gaae 800 Kæmper *jævnsides*, hvad man strax seer, giör höiere Tal, end der var i de islandske *Almanakker* (Primstave), hvori man ellers vil have opdaget Kilden til alle vore Myther.

Hvor der blev Kæmpeviser flest
Var dog af Kraft og Skjaldskab Mest,
Og hvor man sang de Viser bedst,
Sikkert faae Kæmper en Valhals-Fest:
Opskærs-Gilde i *Ægers* Sal,
Naar der Indhöstet er paa Val,
Steenstuen feiet med Laurbær-Kost,
Bægeret fyldt med *Iduns* Most!
Ja, hvor med Lyst de Piger smaa,
Som lode siden Vugger gaae,
Lytted til Kvad om gamle Nord,
Vinge-Völund og *Age-Thor*,
Der vist leger nu mangen Pog
Ind sig i Nordens Billedsprog,
Der vist mangen en Ungersvend
Önsker sig Kæmpesværd ved Lænd!

Derfor, I Börn af Kæmpeæt!
Hörer mig dog, forstaaer mig ret!
Tungen er Sværd, og Pennen Spyd,
Skjoldet er Vidd, og Daaden Dyd,
Slaget giælder kun Last og Skam,
Hunde-Sjæle i Folke-Ham,
Dem, der gnave paa Askens Rod,
Skylle kun Bleer i *Kvasers* Blod,
Dem, der trampe paa Bifröst-Bro
Grovt med en Lap af *Lokes* Sko,
Dem, der trumfe, hvor *Aser* boe,
Bredt i Bord med en *Hrungner-Kno*,

Drikke derpaa syv Boller Puns:
Asgaard og *Valhal* skal gaae tilbunds,
Freya og *Sif* kun finde Havn
Ved deres Gunst i Jette-Favn,
Sif til at sidde i Hal paa Stads,
Vanehjems Diis til Spas og Fjas,
Mens alle Guder med Spot og Spee
Nævnes kun der, hvor Nisser lee!
Dem kun giælder vort Hammerslag,
Alt som i Gaar, til Dommedag,
Deres *Pande* faae Last og Skam,
For de misbruge vor gode Ham;
Men deres Blod har ingen Nöd,
Smöre vi vil os ei paa Kiöd,
Ikke engang bruge Risp og Syl
Mod deres Gnæggen, Bjæf og Hyl,
Kun *bruge Mund*, som vi kan bedst,
Over dem age med *Thor* i Sky,
Springe dem over paa *Odins* Hest,
Naar vi engang ride Sommer ad By,
Lade dem seile der' egen Sö,
Drömme sig drukne af *Lethes* Gammen,
Mens vi, ombord med *Njord* og *Frö*,
Seile til Luv dem sönder og sammen;
Lade dem ride i Jotunkraft
Baade paa Grissel og Kosteskaft,
Ride paa Kaalstok, Hör og Hamp,
Rene Former og Gas og Damp,
Ride til *Bloksbjerg* og til *Troms*,
Der at sidde med *Thrym* til Doms,

Der at thinglyse for Thurs og Trold:
Age-Thor ret er en vanskabt Knold,
Værd kun at bruge til Hulveifyld,
Var det ikke for *Mjölners* Skyld!
Odin primer, den Sag er reen,
Og da hans Hest bruger *otte* Been,
Skam han kun har af de store Spring
Med en saa unaturlig Ting!
Frey vel skinner i Ælvesal,
Er dog immer en Maanskins-Ka'l,
Kiöbte sig Kys for Guld og Sværd,
Er ei et Gran af sin Lykke værd!
Ælvekongen et Skib ham gav,
Ælvepiger et Taarehav,
Stout han seiler, men uden Ror,
Uden Bestik og Lods ombord,
Kommer i Land, men kun med Skam,
Kun som et Lykkens Dæggelam!
Balder alene, ja han er söd,
Salig at prise, thi han er *död!*

Ja, I Sönner af Kæmpeæt!
Lad os forstaae vor Fordeel ret!
Slagne vi er over hver sin Læst,
Frihed er, hvad os tjener bedst,
Frihed, men *ikke* som Ild og Vand,
Pest og Hunger og Ödeland,
Frihed, men ikke som Ulv og Björn,
Ikkun som voxne Menneskebörn,

Og som den sig med sund Forstand
Rimer i Öineforblindelsens Land,
Hvor vel ei Stifmoder Ulv og Björn
Skaber nu meer af umyndige Börn,
Men hvor Endeel, som af Dyr har mest,
Blev dog tilsyne som Folk er flest,
Kan ei begribe, hvad *Frihed* er *til*,
Uden at giöre det Onde, man vil,
Hevne sig frit, ei paa Uvenner blot,
Men paa dem alle, som har det godt,
Og mellem Dyr tör broute af
Aandelig Byrd og *Adelskab!*
Frihed lad være vort Lösen i Nord,
Frihed for *Loke,* saavel som for *Thor*,
Frihed for *Ordet* i Verdenen ny,
Som til sig selv det har skabt under Sky:
Tankens og *Troens* og *Vidskabens* Land,
Ligest af synlige Ting dog en Strand,
Hvor kun i Blæst man seer Bjergtoppen hvid,
Og hvor kun Livet sig rörer i Strid,
Hvor, selv naar Kraften sig hyller i Damp,
Lydt den udraaber: mit Liv er i Kamp!
Tankens og *Troens* og *Vidskabens* Hav,
Som uden Frihed er Asernes Grav,
Men, som, naar Kræfterne kappes om Rang,
Ligner en blomstrende, bölgende Vang,
Pranger med Borge og skyhöie Bjerge,
Vrimler af *Aser* og *Alfer* og Dværge,
Hæver sig over, hvad Hænder kan naae,
Og selv hvad Örnen i Höiheden saae,

Vækker, som *Asernes Odel* i Nord,
Ærefrygt dyb for det *levende Ord!*
Kalde *det* Frihed kun hvo som har Lyst:
Fenris at löse til Ragnaroks-Dyst,
Naar dog ei Fenris, men Faderen kun,
Vinder Forlov til at bruge sin Mund!
Fri være *Loke*, som *Brage* og *Thor!*
Jetter kun fængsler det vingede Ord,
Kamp-Guder alle, som drilles med Vidd,
Vækkes af Dvale til seierrig Strid!
Frihed for Alt, hvad der stammer fra Aand,
Som ikke ændres, men arges ved Baand,
Virker skinbundet det Værste i Lön,
Tæmmes alene ved Thor-Karmens Dön!
Derfor, I Ædlinger! fjerne og nær,
Lad os ei strande paa Særhedens Skiær,
Men kun bestride med Ord og med Aand,
Hvad ei kan röres og gribes med Haand!
Bundet kun være det *glubende Dyr*,
Som i sit Svælg vil det Ædle begrave!
Eenarmet stander med Æren da *Tyr*,
Magteslös spotter *kun Loke* den Brave!

Fortale til anden Udgave.

Da jeg sidste Efteraar besluttede mig til at levere det Skilderi af *Asgaard*, for hvilket jeg, giennem en Række af Aar, var i den lille Læseverdens Giæld, der med Gunst optog Grundtegningen, faldt det mig lykkeligviis ind, at netop *fem og tyve Aar* var forlöbne, siden jeg förste Gang skrev om *Sangene i Edda*, saa det var egenlig sit *Sölvbryllup* med Nordens Myther, Skribenten her skulde holde. Lykkeligviis, siger jeg, ikke fordi jeg tænker, Læseren skal finde det Indfald ligesaa fornöieligt som jeg, og lade Bogen nyde godt deraf, men fordi det, som man veed, især kommer an paa Skribentens Stemning, om Bogen skal blive munter eller kiedsommelig, og fordi, som jeg har bemærket, næst Kiedsommelighed, lader dog ingen Sindsstemning sig bedre meddele ved Pennen end Munterhed. Havde nu Tanken om Sölvbrylluppet været blot et flygtigt Indfald, der kun beroede paa *Aarstallet*, da vilde den vist nok ikke udrettet saa store Ting, som det er, tilgavns at opmuntre en aldrende Skribent, der klarlig seer Afmagten i de *Bogstaver*, man, kun af gammel *Overtro* paa *Runerne*, har tilskrevet Almagt; men

nu pegede kun Aarstallet paa, hvad jeg under Arbeidet stedse dybere fölte og klarere indsaae, var baade Gammen og Alvor. Jeg skrev nemlig fordum om Nordens Myther, ikke blot for at skrive en Bog, men især for, om muelígt, at meddele Læseren min Ungdomskiærlighed og Begeistring for dem; og skiöndt det naturligviis mislykkedes, fordi, naar Pennen giver allerbedst Blæk, giver den dog ikke en Draabe Kiærlighed eller Gnist af Begeistring, saa fandt dog Publikum, at Kiærlighedsbrevet röbede en hemmelig Forstaaelse mellem Skribenten og den usynlige Diis, saa der var eller blev vel et Par af dem. Og naar jeg da nu fölte, at, efter fem og tyve Aars Forlöb, betragtede jeg Nordens Myther med samme Öine, som da de först begeistrede mig, og naar jeg hvert Öieblik opdagede flere af de forborgne Yndigheder, jeg i Ungdommen anede og rask forudsatte hos den Elskede, da maatte det nödvendig slaae mig, at jeg dog i Grunden var En af de faa lykkelige Beilere til Vidskabs-Brude; thi ingensteds er jo de lykkelige Ægteskaber sjeldnere end i Literaturen, hvor, uden at regne de utallige Misparringer og saakaldte Fornuftgiftermaal, selv Digteren tit bliver kied ad sin Muse, saasnart Hvedebrödsdagene er omme, og hvor de faa Videnskabsmænd, der i Ungdommen var begeistrede Elskere, næsten uden Undtagelse i Manddommen svigte den Udkaarede og blive Trælle af hendes eller af en anden Dises Kiökkenterne. Vel havde besynderlige Omstændigheder ogsaa i min Middelalder *videnskabelig* skilt mig fra min Ungdoms Kiæreste, men jeg var bleven hende *poetisk* og *historisk* tro, og mærkede nu, da vi mödtes igien, at den

videnskabelige Skilsmisse, i og for sig selv, ei har meer at betyde end den legemlige, ved Udenlandsreiser eller andre Hindringer, som er langt fra at forstyrre et lykkeligt Ægteskab, men giör det netop lykkeligere, ved at giöre det friere og ligesom forynge baade Brud og Beiler. Vel fandt jeg, der, i min Fraværelse, havde været andre Beilere til Bruden, men det var langt fra at forknytte mig, det morede mig tvertimod, da jeg baade stod og staaer endnu i den Formening, at de ingenlunde har stukket mig ud hos Fruen, men at hun snarere har havt dem lidt til Bedste; og selv om jeg heri skulde tage Feil, vil Læseren dog sikkert indrömme mig, det i slige Tilfælde er klogest at lade, som man var baade blind og döv, da hvem der ei kan tie med Skaden, faaer Skammen i Kiöbet. Jeg tör derfor haabe, Læseren vil finde Beskrivelsen af Sölvbrylluppet, som jeg herved har den Ære at sende, efter Omstændighederne *ret moersom*, og det er alt hvad jeg forlanger, ikke fordi jeg jo gierne vilde unde Læseren virkelig Deel i Giæstebudet, men fordi jeg indseer, det er i Grunden dog at spille Giæk med Folk, naar man rækker dem en *Beskrivelse* af et Giæstebud og yttrer det Haab, at Maden vil smage og Vinen oplive dem, uagtet de naturligviis maae sidde med törre Munde, hvis de ikke beværte dem selv. Jeg veed jo nok, at en saadan Bekiendelse klinger sært i vore Dage, da det hardtad i Aandens som i Legemets Verden reent er glemt, at der gives nogen anden Rigdom end *Papir*; men skal man ikke midt i sin drömte Rigdom blive saa forarmede, som *Nygrækerne* f. Ex. midt imellem de ypperste Böger paa Modersmaalet, da maa man san-

delig snart lære at betragte enhver god Bog blot som en Vexel, den tilsvarende Mund maa indlöse med Ord saa gode som rede Penge; thi hvad Hexeri der end ellers kan være ved ramme *Runer*: *Livet*, som de *fattes* selv, kan de dog umuelig enten give eller opholde.

Dog, for at komme tilbage til Beskrivelsen, da vil Læseren strax see, at jeg ved mit Sölvbryllup har behandlet Ord og Anskuelser saa frit, som man behandler Mad og Drikke, naar man giör Gilde, og enten er ingen Gnier, eller dog En, der gik Hul paa, og at de Giæster, der ei kunde finde dem i den utvungne Munterhed og Fritalenhed, ei der havde andet Raad end at liste dem bort, da jeg havde fast besluttet paa min Bryllupsdag hverken at læmpe mig efter Suurmuler eller pertentlige Folk. Dersom mine *Medbeilere* skulde komme for Skade og læse Beskrivelsen, vil de kanskee tænke, jeg har stiklet paa dem, men, er de billige, vil de finde, jeg har kun gjort, hvad man aldrig maa fortænke gamle Elskere i; thi har man virkelig stukket mig ud, maa man sagtens unde mig den fattige Tröst at være blind derfor, og har man det ikke, maa jeg jo dog nödvendig tage Villien i Gierningens Sted. *Desuden*, saa veed mine Kyndinger nok, at al den Naade, Mythographerne har viist mig i Löbet af de fem og tyve Aar, er at lade som jeg enten aldrig havde været til, eller var dog död og borte, og naar jeg nu ikke desmindre var lyslevende, kunde de umuelig vente mere Naade af mig igien, end at naar jeg kom til Orde, eller greb dog Pennen, jeg da gjorde dem samme Skiel. Det kunde vel synes *ædelmodigere* at lade öm, og skiöndt jeg er ingen stor Ynder af

Skuespil, giör et smukt Skin dog ogsaa Indtryk paa mig; men deels veed Læseren nok, at et tvungent Væsen, det være saa dydigt som det vil, er dog slet ikke moersomt, og deels er jeg virkelig endnu literær Kiætter nok til at troe, det i Grunden er langt *dydigere* at bestride herskende Unoder med Vaaben, der kan bide paa dem, end enten at bukke for dem eller sukke sig fordærvet over dem. Er det kun derfor, som jeg, ganske alvorlig talt, troer, en stor og farlig Unode at betragte og behandle de gamle mythiske Rimsmede som Klokkefaar, der kun lod Munden löbe, fordi de havde ingen Pen at skrive *Almanakker* med, er *det* en stor Unode, da er det unægtelig en god Gierning, billedlig at slaae Mythographer ihjel for et godt Ord; thi saaledes betragter og behandler man jo unægtelig Mythesmedene, naar man vil indbilde Folk, at de med alle deres store Sindbilleder kun vilde afbilde, hvad alle Folk saae for deres Öine og hvad der nu ikke engang taales i Almanakken. Vel kan man indvende, at baade de gamle Mythesmede og deres Tilhörere har alt været döde saalænge, at de er nær ved at staae op igien, saa det kan være dem det Samme, hvad man skriver om dem, men at Mythographerne og deres Læsere endnu tildeels er levende Folk, som dog ikke kan være ganske ligegyldige ved *bogstavelig* at rives ned; men Sagen er, at det giör en mærkelig Forskiel baade paa *Folkelivet* og paa *Menneskelivet*, med hvad Öine man betragter de gamle Guder, Folk og Skjalde, saa her maa man tage sig af de Döde for de Levendes Skyld og kan ikke drive Nænsomheden mod Mytho-

grapherne og deres Læsere videre, end til, saavidt muelligt, at betragte dem som Anonymer, der kanskee ogsaa er döde og borte og, hvis ikke, kan tye til det Husraad at tie med Skaden.

Jeg skulde herom ikke været saa vidtlöftig, men nöiedes med at sige, at mine Medbeilere til *Disens* Gunst har Intet at klage, da jeg kun stikler lidt paa deres Foræringer og Kiærlighedserklæringer til hende, hvad dog vel maa være en gammel Elsker uformeent; dermed skulde og vilde jeg ladet det beroe, naar jeg ikke vidste, at Læserne endnu have anderledes höie Forestillinger end jeg om Dommedagsslag med Pennefjere, der dog visselig slaae ingen Mand af Hesten, ei engang af Helhesten, endsige da af *Sleipner* eller *Pegasus*, som jo dog er de Heste, Mythographerne bogstavelig vil ride til Vands. See, derfor maatte jeg et Öieblik dvæle ved Skyggefægtningen paa Papiret, som om det var noget ganske Andet, men derfor maa jeg dog ikke glemme, hvad det virkelig er, eller indbilde mig, at jeg med Pennen kan giöre min Betragtning af Fædrene og deres Guder virkelig giældende; thi tör jeg end mene, min Staalpen kan holde nogle Gaasefjer Stangen, maa jeg dog vide, den kan umuelig hamle op med de mangfoldige Munde, den *chinesiske* Betragtning af Himmel og Jord, med alt Mellemværende, har til sin daglige Tjeneste, og for disse Mundes Skyld er det dog ene, jeg hvæsser Pen mod andre Penne, der jo kun er uskyldige Redskaber i Mundenes Tjeneste. Saalænge derfor min Anskuelse kun staaer paa Papiret, kan mine Medbeilere

tröstig hæve sig over den og lee ad den, thi jeg er aldeles vis paa, at min Bog kan hverken svare dem eller deres gode Venner Et til Tusinde, og det er da egenlig kun for Löiers Skyld jeg hvisker den i Öret, som den ikke har, hvad den skulde svare, hvis den kunde, som den ikke kan, naar man siger til den, hvad man sikkert vil: det kan være pudsigt nok, hvad du vil indbilde os, ligger i de gamle Æventyr; men det er klart, at det er Noget, de gamle Mythesmede aldrig drömte om, og derfor er din hele Anskuelse död og magteslös. Da imidlertid, efter Ordsproget, Alvor og Gammen giör godt sammen, beder jeg herved min Bog besvare ovenmeldte höistrimelige Indvending *bogstavelig* saaledes: I veed jo nok, godt Folk, at jeg er ikke skaaren for Tungebaand, men det er min Faders Ord, og ikke mine, thi han siger: sæt nu ogsaa, at jeg med Hexekunster havde forgjort nogle gamle Potteskaar fra *Brændold* og *Höiold*, som Folk kun brugte til at bære en Gnist Ild, tage en Taar Vand og lægge en Smule Aske i, sæt at jeg havde forgjort dem til *Speile* baade for det nordiske og det universalhistoriske Menneskeliv, saa var det jo dog ingen Misgierning og heller ingen Ulykke, da den historisk-poetiske Selvbetragtning deri blev lige nyttig og lige kraftig. Det gruelige derved blev altsaa kun det, at jeg i Aanden, altsaa i Grunden, var *Odin* selv eller, som *Rühs* altfor smigrende fordum kaldte mig, »Asalærens store Skaber«, og det kunde jo falde besværligt nok at svare til; men naar endelig galt skulde være, fik jeg jo at finde mig deri og see til at skikke mig derefter, ved snarest mueligt

at avle en Flok Gudebörn til Asgaards Befolkning, da det naturligviis var altfor kiedsommeligt ret længe at være ene om al den Pragt og Herlighed! See, det var Svaret, som Ingen hörte, men er dog en Spas, der muelig kan blive Alvor!

Christianshavn den 12te August 1832.

N. F. S. Grundtvig.

Indledningen.

---

1. Universalhistorisk Vidskab.

Nordens videnskabelige Kald 1—7. Det tredobbelte romerske Aag: keiserligt, paveligt og classisk 7—9. Den christelige Anskuelse som Kilden til universalhistorisk Betragtning af Menneskelivet 9—15. Fortroligt Bekiendtskab med Oldtiden som Grundvolden for historisk Vidskab 15—17. *Latinsk* Kragemaal en Gru for Aanden og en Pest for alle Tungemaal 18—20. *Nygræsk* aabner en levende Forbindelse med *Oldtiden*, ligesom *Islandsk* med *Middelalderen* 18—20. Forholdet mellem universalhistorisk Lærdom og folkelig Dannelse som mellem Livets Gaade og Tidens Tarv 20—28. En borgerlig Höiskole maa opveie den Lærde 24—25. Mundens Forhold til Pennen som Livets til Döden 28—29. Böger og boglig Kunst 29—33. En Universalhistorie som Kunstens Mesterstykke 33. Genesis, det græske Musæum og Heimskringla 33—34. Væddelöbet med Roms Skygge 34—36. Universalhistoriens Prophet *William Shakspear* 36—38.

2. Myther og Mythologier.

Mythen et mundtligt Ord paa Billedsproget 40—41. Poesi ældre end Prosa, og Munden, ei Pennen, Ordets Vugge og levende Redskab 41—43. Den romerske Paskvil paa Mythemunden, en Troes-

artikel i den sorte Skole 44—45. *Ebraer* og *Romere* Oldtidens Kunstfolk 45—47. Selv hos dem, som hos hver Enkeltmand, Ungdommen *Phantasiens*, Mellemalderen *Fölelsens* og Alderdommen *Eftertankens* Tidsrum 48—49. Hos *Grækerne* som Oldtidens Naturfolk er denne Orden endnu synligere og i hele Menneskeslægtens *Oldtid*, *Middelalder* og *Efteraar* umiskiendelig 49—51. Et mundtligt Ord, som Aandens og Anskuelsens *Livsudtryk*, Udviklingens Sjæl og Betingelse 51. Hos det *israelitiske* og det *christne* Kunstfolk et lille *Kirkeord* 51—53. Det *skrevne Ord* er et billedligt Udtryk, som, taget egenlig, föder *Bogstavtroen*, Aandens Helsot 53—54. Hos Naturfolkene hele Billedsproget, hvori deres *Aand* eller *Livskraft* boer, kan indslumre og opvaagne 54—55. Forsöget paa at vække det aandelig uddöde Romersprog 55. Ethvert Folks Myther udtrykke dets höieste Livsanskuelse og er da altid *prophetiske* i samme Grad som Folket virkelig nærmer sig sit Ideal. — Hovedfolkenes Myther er universalhistoriske. — *Græker* og *Nordboer* de eneste Hovedfolk, hvis Myther kan aandelig oplives, for deres Aand slumrer i Billedsprogets *levende* Levninger 55—57. Grækernes Historie som Oldtidens Middelpunkt 58—60. Forholdet mellem Phantasi og Forstand, Forestilling og Begreb 60—65. Begeistringen som Mythernes Kildespring 65—67. Kroniderne og Persephone 67—73. Philosophien og den dramatiske Poesi 73–82.

3 Nordens Kæmpeaand.

Krig og Fred i Aandens Verden 82—86 Forskiellen mellem Kamp og Slagsmaal 86. *Hyrdelivet* i Österleden, *Borgerlivet* i Grækenland og *Kæmpelivet* i Norden 86—88. Det sortladne Hav Kæmpelivets og det nordiske Dramas Vugge 88–91. Nordens Aand og Englands Historie 91—98. Middelalderens Chaos 98—100. Den *gothiske*, *angelsaxiske* og *normanniske* Udvandring fra de tre nordiske Riger 100—5. Nordens og Historiens Aand een og den samme 105–7. Hvordan Livet hængte i os trods den sorte Död 107—9. Engelskmanden og Dannekvinden 109—13. Poesien og Skuepladsen

---

Fremstillingen.

Indledning.

---

1. Universal-historisk Vidskab.

Femhundrede Aar er nu henrundne siden *Dantes* Dage, hvorfra man pleier at datere Videnskabernes Gienfødelse, og vi Nordboer maae vel studse derved, naar det falder os ind, at Dante netop fødtes i Slutningen af *Valdemar Seiers* og *Hakon den Gamles*, *Saxes* og *Snorres*, Aarhundrede, hvormed Nordens Aand hensov; men örkeslös Studsen var aldrig mere ubetimelig end nu, da Alt er af Lave, saa, hvor der skal times Redning fra det store Skibbrudd, maa man nödvendig lære kun at studse et Öieblik, selv ved det Besynderligste, og da virke med fordobblet Kraft og klaret Besindighed. Istedenfor da at fordybe os i örkeslös Grublen over Skæbnens underfulde Gang, skal vi stræbe at forstaae saameget deraf, som vi for Öieblikket behöve, til at kiende vort Kald og til at skride ret frem paa vor betegnede Bane; thi *Klarhed* i Grunden og i det Hele, den Alt giennemtrængende Klarhed, er vel nödvendig *Maalet* for Alt, hvad der er sig Liv og Aand bevidst; men just fordi den er Maalet og Kronen, *just derfor* kan den umuelig tillige være Van-

dringsstaven paa Veien, eller Hjelmen som smykker vort Hoved i Kampen. Aldrig har derfor Menneskeslægtens Fiende udruget en Lögn, saa fordærvelig som den, at *Klarhed* skulde være *Lysets*, og Haandgribelighed Sandhedens *Fødsels-Mærke*; thi Intet under Solen frister saaledes de Bedre og mest Opvakte, som *Skinnet* af *Fuldkommenhed*, og Intet er dog heller vissere, end at de, som gribe derefter, forfeile Maalet, som de derved ikke blot tabe af Sigte, men vende sig fra.

Ja, dette ulyksalige Misgreb er det aabenbar, som ei alene gjorde mange af de dybeste Tænkere til Misledere i den Kreds, de vilde oplyse, men som har forvandlet de ypperste Folkefærds Levnetslöb, baade fordum og nu, til store Sörgespil, saa en begeistret Ungdom og en daadfuld Manddom kun efterlod sig en aandlös, nögen Alderdom, hvori de barnagtig gribe efter Skin og lege med Skygger, til de synke i Mulm og lære for seent, at Skinnet bedrager, og at Menneskelivet gaaer tabt ved den Forklaring, som giör det til en Skygge!

Det skal derfor hverken undre eller bedröve os, at den *italienske* Videnskabelighed, der altid var et Skin-Begreb og frembragte kun Skygge-Værk i Aandens Verden, at den i Grunden er forgaaet med det forrige Aarhundrede og stræber kun forgiæves, som sin egen Skygge, at reise sig igien i det Nærværende; men vi skal forstaae, at nu kommer Raden til os, saa enten maa Videnskabelighed uddöe, eller i en höiere Orden gienfödes i *Norden*. I Norden, siger jeg, fordi det maa være *Aandens* Udgangspunkt, skiöndt ei dens Grændse;

thi gaae vi tilbage til det trettende Aarhundrede, da den oldnordiske Aandsudvikling afbrödes ufuldendt og, som det kunde synes, ubetimelig, da see vi, at i de foregaaende fem, sex Aarhundreder, fra Aar 700 at regne, udstrakte en beslægtet aandig Stræben sig over *England*, vort Norden, og en Deel af *Tydskland*, hvorved de udvandrede *Angel-Saxer* staae i Spidsen, medens de *Danske* og *Islænderne* slutte Tidsrummet som dets *Historie-Skrivere.*

Denne Gang maa imidlertid det *kværsiddende* og ei det *udvandrede Norden* blive Aandens Hovedhjul, eller der bliver *ingen nordisk* Videnskabelighed; thi de udvandrede Stammer er enten udgjorte, eller har dog tabt saameget af deres old-nordiske Præg, at det er et Spörgsmaal, om de vil fölge med, men intet, om de kan före an, som var en reen Umuelighed. Aldrig tiltaledes derfor vi Nordboer alvorligere af Tidens Tegn, end nu, aldrig udgik saa aabenbar *Menneske-Aandens* Kald til os, med det store Spörgsmaal: vil I give Afkald paa den Krone, eders Fædre og udvandrede Frænder have kæmpet saa mandelig for, eller vil I, med klaret Besindighed, optage de gamle Fodspor, og efterligne ikke Kæmpe-Fagterne, men Kæmpe-Skridtene, som efterlignes kun virkelig af hvem der *tager dem!* Vil I det Sidste, vil I det Bedste, siger Aanden, da betænker, hvad der fattedes i det Udviklings-Begreb om Menneskelivet, som oplöste sig i Tomhed og Afmagt; vover at omfatte *Menneske-Begrebet* i dets hele, baade höie og dybe, himmelske og jordiske, *Dunkelhed*, hvis I nogensinde vil see det forklaret, og stræber da, som *nordiske* Mænd, med *for-*

enede Kræfter, med giensidig Opoffrelse af *alt det Særskilte*, som ikke Ærlighed og Sanddruhed helliger, og som derfor ei er mindre uforeneligt med den sande Klogskab end med den ægte Kiærlighed! Grubler ei, men söger Lys, hvor Tiderne vidne og vise, det findes, og vandrer og virker i Lyset, da vorde I dets Börn, da opdage I dets Hemmeligheder og arve dets Glands! Nei, grubler ikke paa, hvad umuelig kan udgrundes, för det er oplevet, men bruger Livet til, hvad der er det værdt og kan sætte det i Lys, og nöler ikke, thi nu er hvert Öieblik kostbart, nu trække Stammerne Lodd for sidste Gang i *eders* Verden, og *for seent* er her det Værste, thi det er *Alt forspildt!*

Ja, det er klart for hver Aand, venlig eller fiendtlig, god eller ond, at *den* Videnskabelighed, som sidst blev pleiet, fik under den franske Revolution sit Banesaar, og maa enten gaae til Grunde, som den gamle *Græske*, *Romerske* og *Nordiske*, eller den maa optages forklaret i en Höiere, der kan oplive den; thi den er allevegne lösreven fra *Folke-Livet*, altsaa död, og staaer, som alt Dödt, i sin nærværende Skikkelse, fiendtlig mod Menneske-Livet. Og hvad Under, at denne *italienske* eller ny-romerske, kloster-latinske, pavelige Aands-Cultur, der lige fra Begyndelsen var et Kunst-Værk, som Dantes Divina Comoedia, eller dog en Drivhuus-Plante, ei kan forlænge sine Dage over de fem Aarhundreder, denne *Phönix-Alder*, som synes at være de talte Dage for Enhver, da selv *Grækenlands* og *Nordens* Cultur, skiöndt udsprungne af Folke-Livet og dermed venlig forbundne, ei kunde overskride det Tids-Rum. Egenlig, sagde jeg,

er den alt forgaaet med forrige Aarhundrede, thi den er uddöd paa Fastlandet, og opmanes kun forgiæves, saa det er kun i England, den endnu har en Slags virkelig Tilværelse, som man vil see, naar Dantes Död ogsaa der, som *Freys* i Upsal, ei meer kan skjules, eller naar de *kolossalske Höiskoler* i *Oxford* og *Cambridge* styrte, og knuse i Faldet Alt hvad der stötter sig til dem. Og disse herlige kolossalske Mindesmærker, ikke af den smaavorne, aandlöse og livlöse Belæsthed, der kun har misbrugt dem, men af Angelsaxerens og Normannens nordiske Aand, som næsten har været banlyst fra dem, de maae styrte med det Allerförste, dersom de ikke reformeres bedre, end de saakaldte Radical-Reformatorer önske; thi det er kun i Bund og Grund at ödelægge dem.

Min Pen kan derfor umuelig tolke det, hvor inderlig jeg önskede mig en Röst, der kunde höres, ei blot paa hin Side Sundet og Dovre, men paa hin Side Nordsöen med, og en Svada paa mine Læber til at overtale alle dem, hos hvem der end rinder en Draabe nordisk Blod, hvori Aand afspeiler sig, saa de forenede dem og lagde Grunden til en *ny-dansk: levende, folkelig* og *altomfattende* Aands-Cultur og Videnskabelighed, lagde Grunden dertil, medens Ruinerne fra Fortiden endnu lade sig redde og gavnlig anvende.

Dog, kan Pennen ei engang tolke mit Önske, fordi den er *stum* af Moders Liv, da kan den endnu mindre tale for min Anskuelse af Öieblikket, af Livet og Vidskaben, saa, naar jeg desuagtet stræber at beskrive den, da er det kun i det Haab, at overalt hvor man vil laane Öre til Sandheds Röst og Klogskabs Raad, der vil ogsaa

findes Öine som see, og Tunger som frit udtale, hvad der er Aandens Krav og Tidens Tarv.

Jeg paastaaer da först, at der er intet Land, hvor den romersk-italienske Videnskabelighed er saa grundfæstet, som i England, hvor den, aldeles uafhængig af Staten, har selv tilstrækkelige Midler til sit Ophold, saalænge blot Eiendomsretten maa giælde, og hvor Folket har sværmet for, hvad den giennem Aarhundreder, saa at sige daglig, udklækkede: *mechaniske* Kæmpeværker og *parlementariske* Tordentaler, saa naar den styrter *der*, da er den ingensteds at redde.

Men jeg paastaaer ogsaa, den er ikke værd at redde, thi den staaer fiendtlig mod alt virkeligt *Liv i Aandens Verden*, og er derfor saa langt fra at lede til nogen Forklaring af Livet og Aanden, at den tvertimod alle sine Dage, undtagen da *Luther* et Öieblik spændte den for Aandens Triumfvogn, har ledt til Folke-Död og Aands-Fornægtelse.

Jeg paastaaer endelig, at naar man betragter Aandens Verden med *nordiske Öine* i *Christendommens Lys*, da faaer man Begreb om en *universal-historisk* Udvikling, Kunst og Vidskab, der omfatter hele *Menneske-Livet*, med alle dets Kræfter, Vilkaar og Virkninger, frigiör, styrker og forlyster Alt hvad der staaer i Pagt med *Enkeltmandens*, *Folkenes* og hele *Menneskeslægtens* timelige Velfærd, og maa nödvendig lede til den fuldkomneste Forklaring af Livet, der paa Jorden er muelig. Denne *græsk-nordiske* eller *ny-danske* Livs-Udvikling og Aands-Dannelse er det, som giver Nordens Myther, hvori Spiren dertil var nedlagt, universal-historisk Vig-

tighed, og især for os et uskatteerligt Værd; og det er den Vidskab, jeg önskede her at give et Omrids af, saavel i sig selv, som i sin Modsætning til den *romersk-italienske* Livs-Plage og Aands-Fortærelse.

Vist nok finder jeg mig forlegen ved at skulle beskrive, hvad der, som Livet i sin Modsætning til Döden, kun lader sig udtale med levende Röst, og tillige ved at skulle afhandle i Forbigaaende, hvad der kræver en omhyggelig Udvikling; men jeg vil haabe, at nordiske Læseres Tanke blot behöver at henledes paa det *romerske Uhyre*, og paa den *nordiske Kæmpeslægt*, som gav den Rimthurs Banesaaret, saa staaer det dem langt klarere for Öie, end jeg kan skildre det, hvilken Gru det er for Menneskeligheden, og Skam for Nordens Kæmpe-Sönner, at den slet nedmanede Jettes Gienfærd, opsteget af de pontinske Moser, har giennem fem Aarhundreder, deels i skuffende venlig og deels i aabenbar fiendtlig Skikkelse, underkuet Folkene og i Örne-Ham udhakket deres Öine, udsuget deres Hjerteblod.

Ja, det er ikke alene en Natur-Nödvendighed, at et Folks Literatur maa være det ligt, og hvilken Pestilens maa da ikke den Romerske være! men det er tillige en historisk Kiendsgierning, at hardtad hele den romerske Literatur, især den Skiönne, er *eftergjort* Arbeide, er ei, som den Græske og Old-Nordiske, udsprungen af Folke-Livet og opelsket giennem Aarhundreder, men gjort paa Kiöb og til Stads, mest i Tyrannen *Augustus* Dage, til at kildre hans Ören og forgylde de Lænker, det havde været *Roms Kunst og Vidskab* at smedde til Folkene trindt om det store Middelhav, og var nu blevet dets vel-

fortjente Lön at bære nærmest selv. Dette er en tör, urokkelig Sandhed, og hvad det nu maatte blive for en Kunst og Vidskab, der skulde udvikle sig af en saadan Literatur, naar den ovenikiøbet var bleven til et *dödt* Sprogs *Lig*, det var nemt at giætte; men tungt har det været at döie, tungt som *Romer-Aaget* i alle sine Skikkelser: som *Lænkerne* i de *romerske Keiseres*, som *Krogkieppen* i de *romerske Pavers*, og som *Riset* i de *latinske Skolemesteres* Haand! Lænkerne var det *Nordboens* og *Tydskerens* Kald at bryde, Kieppen var det deres Lyst at knække, men *Riset* har de hidtil ærbödig kysset, skiöndt det var netop det farligste, det fordærveligste Vaaben i den skjulte Manddrabers Haand; thi det kiös Livet af Mödrene og udpidskede det af Börnene, saa de blev aldrig Mænd for at brække det.

Velan! brækket vil det vorde, hvad vi end giör, ligesom Lænkerne vilde blevet brudt af *Barbarer*, om der ingen *Gother* havde været, og *Krogkieppen* knækket af Atheister, om ingen *Luther* var opstaaet; men det er ikke Aanden og det kan ikke være Menneskeheden ligegyldigt, om Riset brækkes af *Jacobiner* og *Radicaler*, af den raa Pöbel og de opsætsige Skoledrenge, eller af dannede, besindige, for Kunst og Vidskab varme Kæmper, saalidt som det fordum vilde havt eens Fölger, enten Galer eller Angelsaxer havde aflöst Romerne i Britannien, enten *Attila* eller *Theodorik* var bleven Roms Herre, enten *Luther* eller *Vanini* blev Pavens Pestilens!

Nei, det giælder nu, som altid, om, naar Tyrannens Time slaaer, fordi hans Synders Maal er fuldt, enten han blot skal skifte Navn og arges som han sel-

des, eller han virkelig skal styrtes og udryddes: det giælder om, enten vi skal have et *ny-frankisk* Barbari, der svarer til det *Gammel-Frankiske* efter Roms Fald og Gothens Undergang, eller en *ny-dansk* Udvikling, der forklarer den *Gammel-Danske*, som hævede sig paa Roms Ruiner over den *nordiske* Halv-Verden; og for det Sidste er det, jeg stemmer, derpaa har jeg arbeidet alle mine Dage, og ved Synet deraf haaber jeg at fryde mig i Aftenstunden, uden at forfærdes af de tvetydige Varsler, jeg hidtil saae, da de, om end ingenlunde Blændværk, dog for Störstedelen fremkaldtes af den Uklarhed, jeg, arbeidende mig ud af et ægyptisk Mörke, umuelig kunde undgaae, men har nu tilbagelagt.

Naar jeg derfor nu taler om en *ny-dansk* Udvikling, da tager jeg ikke det *danske* Navn i den indskrænkede Bemærkelse, hvori jeg hidtil ofte brugte og endnu tiere syntes at bruge og berömme det, men i den *Old-Nordiske*, da det udstrakte sig ei blot fra Eideren til Tromsö, og fra Vesterhavet til den finske Bugt, men ogsaa over Havet til de nordiske Udflyttere paa Herkules-Öen. Ligeledes, naar jeg taler om Gienfödelsen af en christelig og gammel-dansk Videnskabelighed, da mener jeg hverken to *Stykker*, man maa være Digter for at rime sammen, ikke heller noget Christeligt, der er *bundet* til den *christne Tro*, men en *græsk-nordisk* Udvikling, som, ved Hjelp af den mosaisk-christelige Grund-Anskuelse, bliver levende og universalhistorisk.

Enten man nemlig er Christen eller Hedning (Naturalist), kan man dog umuelig være Historiker, med Glimt af Aand, uden strax at see, baade at det *i Grunden*

hverken var Skyther eller Barbarer, men den höiere *christelige Anskuelse*, der i Roms Dage vidunderlig sönderbröd Menneskehedens Lænker, at det var den Samme, der ved at gienfödes i *Luther*, gav den romerske Pave sin Helsot, og at det er den alene, som har givet den ny Folkeverdens Tankegang, Dannelse og Vidskab det *universal-menneskelige* Præg, som den gamle Verden fattedes, og som selv Roms Uvætte ei har mægtet at udslette, men kun at misbruge. En aandlös og livlös Videnskabelighed, der naturligviis ikke kiender nogen anden *Forklaring* end *Oplösning*, og sætter sin Ære i at kunne oplöse alt Aandeligt i Vind og Veir, og Guddommen i de fire Elementer, en saadan Videnskabelighed som den Romersk-Italienske, der kun begeistres af *Augusts gyldne Alder*, som Ulve af Mandslæt og Orme af Pest, en saadan Videnskabelighed maa naturligviis i Grunden ansee Christendommen, der aabenbar forstyrrede den romerske Oplysning og Lyksalighed, for en stor Ulykke, saa det er intet Under, den udleder Sammes forbausende Virkninger af idelt Sværmeri og Fanatisme, Lögn og Overtro, der kun sædvanlig af Verdensklogskab gives pænere, mere velklingende Navne. Men man behöver hverken at være en Abekat eller en Romer, fordi man er en *Hedning*, det har især *Grækenlands* og det gamle *Nordens* Poesi og Historie tilstrækkelig beviist, og naar man blot er et virkeligt Menneske, som føler sig væsenlig adskilt fra alt det *Umælende*, og underlig beslægtet med de udødelige Guder, venlig tiltalt af Guds og Menneskets Aand paa alle de Tungemaal, man kiender; see, da böier man sig dybt for den Aand,

der paa Apostlernes glödende Tunger udgik i det levende Ord fra Jerusalem og gjorde Under paa Under for Menneske-Vel til Jorderigs Grændser, aabner Menneske-Öiet til at overskue den vidunderlige Bane for Himlens og Jordens sammenavlede Börn, og aabner dem en smilende Udsigt over Dödens Hav til de Levendes Land, i Menneske-Faderens evige Rige!

Ja, Christen eller Hedning, Tyrk eller Jöde, ethvert Menneske, der bliver sig sin aandige Natur bevidst, er sig selv en saa vidunderlig Gaade, at han stöder visselig Intet fra sig, blot *fordi* det er underligt og synes uforklarligt, som han selv, nei, det Underlige drager ham tvertimod næsten uimodstaaelig til sig, fordi det i Grunden ligner ham, og fordi han venter deri at finde sin Gaades Lösning, hvad han umuelig kan vente af, hvad han som ingen Ting kan giennemskue. Derfor finder et saadant Menneske, han være for Resten af denne eller hin eller af slet ingen bestemt Tro om Guddommen, sig aldrig tiltrukken af de giennemsigtige, oplyste Folk, hvis hele Viisdom man i en Time kan lære udenad, og turde næsten haabe at kunne giöre kloge Hunde klar, men tiltrækkes netop af de dunkle, dybe Naturer, som ane langt mere end de see, föle langt dybere end de kan lodde, og tale begeistret langt höiere end de selv veed af. Og af saadanne Mennesker, som, trods al romersk Oplysning, skye snarere den end Poesi som Pest, er der sikkert endnu en Mængde i vort Norden; thi selv har jeg mödt Mange som Taler og Skribent.

See, derfor er jeg vis paa, at naar man vaagner i Norden, og vaagne maae alle gamle Folk i vore uro-

rolige Dage, da vil Mange laane Öre til den Tale, at den mosaisk-christelige Anskuelse være nu, poetisk og historisk, oprunden paa naturlig eller overnaturlig Maade, saa er det den *eneste ægte* Grundanskuelse af Menneske-Livet, som, ved at giöre sig giældende, da alle Hedningers Guder var uddöde, da al Aand var forsvunden, og Evighed kun et tomt Begreb, derved, og ved sine magelös velsignede Virkninger giennem atten Aarhundreder, har stillet gyldig Borgen for sin og for Christi Guddommelighed, saa den Anskuelse maa ligesaavel i Videnskaben som i Livet være Lede-Stjernen, vi stræbe at fölge. Kun maae vi, för det kan skee, besinde os, ei alene paa Forskiellen mellem Christendom og Bibeltro, men ogsaa mellem christen Tro og christelig Anskuelse, og skiöndt man synes langt fra det, er Forskiellen dog baade saa klar og saa vigtig, at Erkiendelsen maa være nær.

Ja, det maa nödvendig snart blive indseet af alle oplyste Folk i det alvorlige, historiske Norden, at Trætten og Tvistepunkten mellem *Christne* og *Naturalister* er ingenlunde Christi og den christelige Anskuelses *Guddommelighed*, for hvilken de guddommelige Virkninger deraf giennem atten Aarhundreder er et urokkeligt *Kraft-Beviis*; men Trætten er en ganske anden, der vel theologisk rigtig betegnes ved Spörgsmaalet om Christi *evige* Guddom, men historisk klart udtrykker sig i en *modsat Tro* om *Natur-Mennesket*. At Natur-Mennesket er skabt i Guds Billede og havde i Guds Livs-Aande Alt hvad han behövede til at naae sin store Bestemmelse som en *Guds Sön*, derom maae alle Mennesker med Aand være enige; og at der meget tid-

lig er tilstödt ham et stort Uheld, der bragte Jorden hos ham i en skiæv Stilling til Himlen, Tiden i Misforhold til Evigheden, og Menneskenaturen i Vilderede, det bevidner baade den daglige og den universalhistoriske Erfaring for höit og klart til, at noget Menneske med Glimt af Aand og Gnist af Sandheds-Kiærlighed kan nægte det. Hoved-Spörgsmaalet er ikke engang, hvad man skal kalde dette store Uheld; thi vel lider Naturalisten ikke Ordet *Synde-Fald*, der, som alle Fald, klinger lidt plat, og vil hellere sige *Vildfarelse* eller Aberration; men da det kan hedde begge Dele, og enhver Udskeielse fra den naturlige Bane unægtelig for en aandig Skabning maa være Synd og lede til Fald, maa Naturalisten indsee, det er heller ikke værdt at trættes om. Sagen er kun, *om Skaden* kan *helbredes* paa *naturlig* Maade eller *ikke*, og *det* er *vor* store *kirkelige Trætte*, hvori al Mæglen kun er latterlig; thi her er ingen Middelvei, uden en magteslös Tvivlraadighed, der enten maa være Overgang til en bestemt Tro, eller lamme al Virksomhed og styrte os i Selvmodsigelsens bundlöse Afgrund, som er den evige Död og Aandens Helvede. Naar vi derimod blive os vor Modsætning klart bevidste og stræbe, hver i sit Kirkesamfund, skarpt at giennemföre den, da frygte vi ikke mere for at have fælles Anskuelse i Alt, hvad der kan være sandt under begge Forudsætninger; og da först kan Erfaringen bevise, enten de Christne eller Naturalisterne foer vild, thi af Frugterne skal Træet kiendes; men saalænge vi er kirkelig sammenblandede, er al vor Virkning chaotisk, og en ligesaa bitter som

hensigtslös Kiv uundgaaelig. De Christne troe nemlig, at Menneskenaturen ved Faldet er bleven *saa* fordærvet, at al egenlig Helbredelse er umuelig, men prise *Daaben* som et virkeligt *Gienfödelsens Bad*, hvori den *Troende* aandelig omskabes; og at opelske dette ny Menneske til en guddommelig Forening med Frelseren og Guddomsmanden *Jesus Christus*, dét er deres kirkelige Opgáve, saavel i det Enkelte som i det Hele. Dette kan Naturalisten umuelig uden grov Selvmodsigelse indrömme, men maa erklære den Tro for en grov Misforstand, der vel ikke har kunnet tilintetgiöre den christelige Anskuelses guddommelige Virkninger, men har dog höilig svækket dem og hindret Forklaringen, saa han maa tvertimod paastaae, at den *gamle Menneskenatur* baade *kan* og skal *lade sig helbrede*, saa det er slet ikke Meningen med Christendommen, at man skal *optages i Christus*, men kun at man skal aandelig optage *ham i sig*, som det guddommelige Forbillede paa, hvad vi alle skal renses og klares til: Menneske-Börn der hæve sig til Guds Börn. Folk med Aand vil strax forstaae, hvor aldeles giennemgribende denne virkelige Modsætning er, uden at det giör mere Forskiel paa vor *historiske* Anskuelse af Christendommen, end de modsatte Theorier i Astronomien giör paa vor Beskuelse af Himlen, men giör netop samme Forskiel, i det vi udlede de samme Phænomener af modsatte Grunde; thi i begge Tilfælde er det kun Spörgsmaalet, enten Solen gaaer om Jorden, eller Jorden om Solen, saa det er kun Tosserne, der bilde dem ind, at Jorden har Lyset i sig selv, eller at der kommer Dag efter Nat, uden at enten Jorden paany

maa söge Solen, eller Solen Jorden, altsaa aandelig talt: enten *Guds Sön* blive *Menneskens Sön* eller *Menneskens Sön* blive *Guds Sön!*

Först naar dette er blevet os klart, saa vi staae mod hinanden som *Chaldæer* og *Copernicaner* i *Aandens Verden*, *ei* uenige om *denne*, men kun om *dens Love*, först da kan vi holde Skole sammen, uden enten at slaaes om Bögerne, eller, paa godt Paarsisk, slaaes med dem, men da kan vi det ogsaa, og indsee paa begge Sider, at forsaavidt Bögerne kan afgiöre vor Trætte, maa det være de tilbunds forklarede Böger, men at i Grunden afgiöres Sagen dog kun ved det *Menneske-Livs* Forklaring, Bögerne ei udtrykke, men kun beskrive, og at det derfor slet ikke nytter os at trække Bögerne ved Haarene, da Livet derved ikke forandres, men kun misbruges.

Vi gaae da til Bögerne, ikke som Bogorme, der vil leve af dem: leve af Lig og Aadsler, men som levende Mennesker, der af Bögerne vil lære, hvad vi ikke kan sige os selv: hvorledes Menneske-Livet yttrede sig i de forbigangne Tider, hvad Hindringer det mödte, hvordan det overvandt dem, og hvad vi deraf kan slutte, saavel om Menneske-Livets Natur og Beskaffenhed, som om den bedste Maade at fortsætte og benytte det paa.

Naar vi saaledes betragte alle Böger som Bidrag til Menneske-Livets Historie: i hele *Slægten*, i de adskillige *Folkefærd* og i *Enkeltmanden*, da seer man nok, der fremkommer en ganske anden Videnskabelighed, end den Dödbider, vi i Skolen skal forsage som Rimthusse-Værk, en Videnskabelighed, der ikke blot udstrækker sig til alt Kiendeligt, men *omfatter* det i et

levende Begreb, og med et fælles Öiemed, som er Menneske-Livets Forklaring i alle dets Retninger og Forhold. Da först bliver Videnskabelighed i Sandhed *praktisk*, naar den bestandig gaaer ud fra Livet og gaaer ud paa dets Forklaring, thi da skatte vi Alt efter dets Forhold til og Indflydelse paa Livet, i det Hele og i det Enkelte, og de mest velgiörende Fölger kan umuelig udeblive, intet Folk, hos hvilket en saadan Videnskabelighed drives med Iver, kan være blindt for dens Vigtighed.

Men hvori skal den *fælles* videnskabelige Dannelse bestaae, hvad skal *alle Studerende* kiende?

Naar vi studere for Livets Skyld, da fölger det af sig selv, at vi især trænge til at kiende *de Kraft-Ytringer* deraf, som ikke meer forekomme i den daglige Erfaring; thi hvad der daglig gientager sig for vore Öine, eller hvad vi dog langt nemmere kan finde hos os selv, er det naragtigt at ville lære af Böger; og det er da især den *graa Oldtid*, vi Alle trænge til at studere; thi det var, som Slægtens Ungdom, aabenbar Aandens eller Phantasiens Dage, den prophetiske Tid, da Kræfter, som nu kun virke mat og svagt, var de fremtrædende, og det er jo latterligt at ordne og skatte Kræfter efter deres svageste Eftervirkninger, saa, vil vi forstaae Mennesket i Alderdommen, maae vi kiende hans Ungdom.*)

Herom kan mellem Folk af Aand ingen Uenighed

*) Naar man betragter de gamle Böger som Documenter i Slægtens og det tilsvarende Folks Aands-Historie, vil man naturligviis altid begynde med Stats-Historien, da det er Begivenhederne i den synlige Verden, der give Anskuelsen sit faste Grundlag og vække Interessen for Folket.

være, og da vi egenlig kun har Böger fra *tre* af *Old-tidens* Folk, som Alle er *Hoved-Folk* i *Universal-Historien*, nemlig: *Ebræer*, *Græker* og *Romere*, kan der intet Spörgsmaal være om, at deres Böger maae vedblive at være Hoved-Bögerne i den lærde Skole, saa Tingen er kun, at de skal skattes og benyttes ganske anderledes. *Sprogene* skal nemlig læres *for Bögernes* og *Bögerne* læses for *Livets Skyld*, istedenfor at man hidtil, kun meer eller mindre, anvendte Livet til at læse Bögerne, og læste dem for Sprogets Skyld, og denne bagvendte Cyprianus-Læsning, hvorved man læste Aanden *fra* sig, som om det var den Onde, maa nödvendig banlyses, hvis Livet ikke skal forgaae, men klare sig i Skolen.

Nu at ville af nogle Böger sammenkludre sig et eget Kragemaal, der duede til ingen Ting, uden at giöre Vind med paa et Catheder, det var saa aandlöst et Indfald, at om det end ikke havde været det romerske Uhyres Gienfærd, man derved stræbte at opmane, og om det end ikke havde medfört den gruelige *Stile-Trældom*, der udpidsker Livet af Ungdommen, som evig Havre-Sæd af Jorden, maatte dog Aanden, ved sin förste Indtrædelse i Skolen, forjage al Tanke om saadan Tids-Spilde og Aands-Fortærelse. Den romerske Rövers Sprog maae vi nödvendig lære at kiende, thi baade var hans Levnetslöb kun altfor mærkværdigt, og hans Sprog er Nögelen til saa stor en Deel af Middelalderens Literatur, og til de romanske Sprog, at Ingen af os kan undvære det; men pine Livet af Ungdommen med det, det maae Slaver giöre, ei fribaarne Danske, ja gudebaarne Aser og Vaner!

Men skal de Lærde da ikke have et Sprog for dem selv og deres egen Mund? Nei, de skal *ikke* have et *selvgjort Kragemaal*, som nytter til ingen Ting, men er fordærveligt i alle Maader, da Intet kan staae mere fiendtligt imod Menneske-Livet og Folkenes Modersmaal, end et Tungemaal, sammensat af döde Bogstaver, og forgudet som et Sprog-Mönster, det *har femhundrede Aars* sörgelige *Erfaring* saa rædsom klart beviist, at den vaagnende Aand snarere fristes til, hvad den dog ingenlunde maa, at banlyse alle döde Sprog af den almindelige Skole.

Men de Lærde skal ikke alene have Lov til at bruge et Sprog, der aabner dem fortrinligt Bekiendtskab med Oldtiden,. de skal meget mere forpligtes dertil, thi det vil have de mest velgiörende Fölger, naar det kun er et *virkeligt, levende Sprog*, og Ungdommen ikke plages dermed, men kun veiledes og opmuntres dertil. Valget kan heller ikke være tvivlsomt, thi *kun Eet* af de tre *Hoved-Sprog* fra *Oldtiden*, nemlig det *Græske*, er endnu *levende*; og da det tillige aabner Adgangen til den *eneste Literatur* fra *Oldtiden*, der egenlig kan kaldes saa, maae alle Folk med Aand ogsaa herom være enige.

Ventelig vil Dödningen ogsaa her foreslaae en Middelvei, nemlig: vel at giöre *Græsk*, men gammelt *classisk Græsk* til de Lærdes Sprog, thi naar man kunde slippe med at skræve fra den ene Grav til den anden, var *Döden reddet*; men Aanden lader sig ei narre, og *Ny-Græsk* maa og skal det derfor være, först og sidst *for Livets* Skyld, dette store Fortrin, intet Andet kan sammenlignes med, endsige opveie, men dog ogsaa

fordi Erfaring lærer, at Börn lære bedst baade at læse og skrive, naar de först har lært at *tale*, om Bog-Sproget end er ligesaa forskielligt fra, hvad de hörte hjemme, som Dansken i vore Böger er fra Jydsken i Munden, og *længere* ligger Gammel-Græsk slet ikke fra det Ny.

Dette er da, som Skridtet op af Graven til levende Folk, det *Kæmpe-Skridt*, det lærde Væsen maa giöre, for at blive en Velsignelse istedenfor en Landeplage; thi bliver kun *det* levende Sprog, der giör fortrolig med *Homers*, *Herodots* og *Platos* Aand, de Lærdes Tungemaal, da faaer den hele *Videnskabelighed* med Nödvendighed *Liv*, og dermed baade Betingelsen for og Grunden til levende Virksomhed og Fremskridt; da bliver Kappelysten og selv Ærgierrigheden Livet og Videnskaberne gavnlig, kort sagt, da kommer Skolen af sig selv i sin historiske, nordiske Orden. De Lærde vil da bruge deres Sprog til, hvad det, anderledes end Latinen, fremmer: til at trænge dybere ind i Oldtidens Aand, og til at lette den videnskabelige Vexelvirkning,*) men naturligviis ikke til at forfuske Modersmaalet eller fortrænge det fra Undervisningen, hvor det netop skal lyde i sin hele Kraft og Fylde. Ja, naar vi slippe fra Rom,

*) Latinen var nemlig, som sammensat af Bogstaver, allerede i Bögerne meer en Tvistepunkt end et Baand mellem de Lærde, og da især Engellænderne vilde raade for, hvad de selv havde gjort, blev der, og er endnu, to saa forskiellige Udtaler af Latinen: den Engelske og Italienske, at, ligesom ved *Babel*, den ene Latiner slet ikke forstaaer den Anden. Naar man derimod lærer Ny-Græsk, da kappes man naturligviis om at tale som Grækerne og læse som de, og da er *Baandet* baade *virkeligt* og *levende*.

hvor man havde *Slaver* til Skolemestere, og komme til Grækenland, hvor det var den störste Ære for Folkets ypperste Hoveder, ædleste og mest veltalende Mænd, at lyttes til af den lærelystne, og selv af den lystige Ungdom, da er det ogsaa forbi baade med Skole-Mesterens og Skole-Drengenes Slaveri, da bliver den lærde Skole i alle sine Stokværk en livlig og lærerig Underholdning, hvori Kiödhoveder snart lære det Bedste, *de* kan lære i Skolen: at gaae deres Vei, fordi det aldrig falder Nogen ind, for deres Skyld, enten at giöre sig selv Livet suurt, eller at fordærve den olympiske Leg for dem, der baade kan og vil kappes om Prisen.

Dette var nu det *lærde* Forhold til *Menneskeslægtens Oldtid*, men *Nordens Lærde* kan og maae ingenlunde glemme, at Norden har ogsaa en egen Oldtid, hvortil de staae i et dobbelt, og i et nærmere og mere inderligt, hjerteligt Forhold. *Nordboerne* er nemlig det *fjerde* Hoved-Folk i Universal-Historien, som man nödvendig maa kiende, for at forstaae *Middelalderens* og den ny Tids Liv og Historie, og den *levende* Nögel til den *oldnordiske* Literatur er det *islandske* Sprog, saa det maa nödvendig læres, baade for de gamle Bögers Skyld, og for det ny Bog-Sprogs, der immer vil trænge til at laane og oplyses deraf. Hvad hertil behöves er imidlertid for os her hjemme saa lidt og saa let, at det i Skolen vil være en Leg og ingen Byrde, og vil desuden i Norden, paa den naturligste og ypperligste Maade, sammenknytte den *lærde Dannelse* med den *Folkelige*.

Ja, *folkelig Vidskab* eller Folke-Dannelse og Folke-Oplysning i rigtig, aandelig Forstand, det er det andet

nödvendige *Kæmpeskridt*, der maa giöres uopholdelig, hvor Oplösningen skal forebygges, Folke-Livet reddes, og Videnskabelighed trives.

Nödvendigheden heraf er længe fölt, thi det var jo ene Fölelsen af det Unaturlige og Dræbende i den herskende latinske Videnskabelighed, fiendtlig mod alt Praktisk og Levende, der begeistrede for *Rousseaus* og *Basedovs* Griller i forrige Aarhundrede, og har frembragt den hele Giæring i Pædagogiken, der endnu ikke har fört til noget fyldestgiörende Resultat, men maa nödvendig före til et Saadant, eller til et Barbari. At man under denne Giæring ogsaa stræbte at popularisere Latinskolen og Höiskolen, var naturligt, men kun fordi man uden Aand vilde omskabe Aandens Verden, hvad naturligviis aldrig lykkes. At dette vilde före til Barbari, mærkede man snart, men at det ligesaa vist, og langt voldsommere, vilde före dertil, at drive det latinske Uvæsen med endnu mere Alvor og Strænghed end tilforn, det saae man ikke, og det maa dog nödvendig indsees, naar enten Folk eller Videnskabelighed skal reddes, og de skal jo dog, med Guds Hjelp, reddes begge.

Vi maae indsee, at *Lærdom* er Eet, og *Dannelse* og *Duelighed* for Livet, det menneskelige og borgerlige, er et Andet, begge Dele lade sig vel forene, men ikke hos Mængden, og de maae ingenlunde staae fiendtlig mod hinanden, men de maae være adskilte, da de ellers stræbe at fortrænge og nödvendig forfuske og fordærve hinanden.

Dannelse og *Duelighed* maa nemlig altid være be-

regnet paa *Folke-Livet* for Öieblikket, men *Lærdom* paa *Menneske-Livet* i det Hele, saa naar Lærdommen er ret ægte, indeslutter den Dannelse og Duelighed i sig, men disse kan ikke indeslutte hin, uden i en dunkel Fölelse, og Lærdommen vil især hos de egenlige Bog-Lærde (Skole-Mestrene) före paa Vildspor, hvis der ikke staaer en Folke-Dannelse ligeoverfor, der nöder den til at tage det nærværende Liv og Öieblik i Betragtning, ligesom Folke-Dannelsen snart vil udarte til en overfladelig Politur, dersom *Lærdommen* ikke holder den i Aande.

Naar man virkelig er klog, vil man altid gierne blive klogere, og lærer derfor af Fiender saavelsom af Venner, og den senest herskende Selv-Klogskab, der gjorde Vind med de Vises Steen og paastod, at hvem der vilde være klogere end Peer Jensen, var enten allerede gal eller stærkt paa Vei dertil, seer man nok, var i Grunden Ærke-Dumhed, saa paa en *fremskridende Oplysning* og *Dannelse* maae alle kloge Skole-Indretninger være beregnede. Er vi derfor saa forfængelige, at vi vil giöre vore Börn og hele Efterslægten til et Steentryk af os i Legems-Störrelse, da giör vi os selv en stor Skam og giör, saavidt det staaer til os, Efterslægten ulykkelig, fordi Mennesket er ingen Abekat, bestemt til förat at efterabe de andre Dyr, og siden sig selv til Verdens Ende, men han er en mageløs, underfuld Skabning, i hvem guddommelige Kræfter skal kundgiöre, udvikle og klare sig giennem tusinde Slægter, som et guddommeligt Experiment, der viser, hvordan Aand og Stöv kan giennemtrænge hinanden og forklares i en fælles guddommelig Bevidsthed. Saaledes maa Mennesket opfattes, naar der

skal blive en aandig Videnskabelighed paa Jorden, saaledes er Mennesket opfattet, overalt hvor den mosaisk-christelige Anskuelse begeistrede, og denne Anskuelses Historie *beviser*, at hverken er den et tomt Hjernespind, eller Mennesket fremmed, men at i samme Grad som man tilegnede sig den, gestaltede Livet sig naturligt, men underfuldt, herligt og velsignet derefter. I Videnskabeligheden er den imidlertid aldrig kommen til at raade, fordi saavel den Gammel-Romerske, som dens italienske Gienfærd var livlöse, gik ud fra Bogstavskriften, istedenfor fra det levende Ord, og udviklede derfor med Jern-Nödvendighed ikke Livet, men Döden, förte Mennesket til Graven, istedenfor til Himlen, ja förte ham giennem hele Dyre-Rækken ned til Ormene, istedenfor paa Aande-Stigen op til Skaberen. Den gammelnordiske Videnskabelighed gjorde i England og paa Island et svagt Forsög paa at knytte sig til Himlen og til Folke-Livet, men Kræfterne var adskilte, og Nordboens Videnskabs-Tid endnu ikke kommen, derfor kunde Forsöget vel virke velgiörende, forsinke Döden og have uberegnelige Fölger, men maatte dog i det Hele mislykkes. Nu derimod giælder det kun om Villien, thi nu er Tiden, nu er Trangen öiensynlig, alle Midler i Beredskab, og den store *Erfarings-Bog* opladt, der kan lære os at undgaae alle de Klipper og Malströmme, der hidtil förte Undergangen med sig, og at giennemgaae de Storme, der ei lade sig undgaae paa det store Verdens-Hav. Paa een Gang at ville giöre alle Folk lige kloge, er en Daarskab, som, naar den alvorlig prövedes, kun vilde tjene til at giöre alle Folk lige dumme; men

at udbrede en i Grunden eensartet Oplysning i alle Stænder, og aabne Alle Löbebanen til bestandige Fremskridt, det er, som alt hvad der leder til Kræfternes fri men ordenlige Udvikling, ikke blot klogt, men, hvor Folk og Stater skal trives, nu aldeles nödvendigt.

Et *borgerligt* og *ridderligt Academi*, eller hvad man vil kalde en saadan höiere Anstalt for folkelig Dannelse og for praktisk Duelighed i alle Hovedfag, det er aabenbar det store Savn i alle Lande, der maa afhjelpes, og det snart, baade for Borger-Samfundets og for Lærdommens Skyld.

Jeg hverken er eller kan, med min historiske Kundskab, være nogen Ven af Rigsdage, men da de höre til Dagens Orden, skulde man dog indsee, at uden en hensigtsmæssig Dannelse af alle dem, der skal kunne være Medlemmer af Folke-Forsamlingen, maae de blive en Ulykke for Staten i det Hele, og for Videnskabeligheden i Særdeleshed, som man visselig maa have lært at skatte, för man godvillig skatter til den.

En saadan Anstalt maa udspringe af Lærdommen, og staae i levende Forbindelse dermed, for ikke at blive fiendtlig eller stillestaaende, men den maa være *selvstændig*, for ei at blive en blot Hale eller tom Skygge, da den skal være en virkelig, *aandelig Magt*, hvorved *Livet* og *Öieblikket* giör deres umistelige og af de Lærde let miskiendte Rettigheder giældende. Her bliver nemlig *Fædernelandet*, med dets hele naturlige og historiske Beskaffenhed, henfört til det virkelige Liv og Öieblikkets Krav, den fælles Middelpunkt, hvorfra An-

stalten grener sig i alle det praktiske Livs Hovedretninger, og hvortil den stræber at samle og forene alle borgerlige Kræfter. Her skulde alle de af Statens Embedsmænd, som ei behöve Lærdom, men Liv, Blik og praktisk Duelighed, og alle de, der vilde höre til de dannede Stænder, have den önskelige Leilighed baade til at udvikle sig hensigtsmæssig og til at kiende hinanden. Her vilde ogsaa Fædrelandets Literatur giöre det Gavn og finde den Opmuntring, uden hvilke den er kun en snart udgaaende Pragtblomst, og medens Oplysningen gjordes frugtbar for Folket, vilde Folke-Livet igien virke grödefuldt paa Videnskabeligheden.*)

Uden at Nogen skulde bebyrdes dermed, maatte der naturligviis ved en saadan Anstalt i Norden være Leilighed til at lære Islandsk, ei blot fordi det var en naturlig og smuk Maade for den lærde og folkelige Dannelse at mödes paa, men især fordi Endeel af Statens ulærde Embedsmænd trænge dertil, og alle dannede Læsere hos os havde godt deraf.

---

*) At, blandt mange Andre, alle Lærere i Borger- og Almue-Skoler vilde faae deres Dannelse her, og da blive Folke-Aandens Hoved-Organer, indsees let; men at Dannelsen af *juridiske Embedsmænd* ogsaa burde vige fra den lærde til den borgerlige Höi-Skole, vil vi, med vore *romersk-tydske* Fordomme, vel have tungt ved at fatte, skiöndt baade Lov-Historien og Sagens Natur giör det begribeligt nok. At man skal studere *Lovene* paa den lærde Höiskole, som en vigtig Deel af Stats-Historien og et historisk Forsög paa at afpasse Retsforholdet efter Statens Tarv og Folkets Beskaffenhed, er naturligt; men at de *juridiske Embedsmænd* enten *skal være* Bogorme eller Grublere over Lovgivningen, er bagvendt og skadeligt i höieste Grad.

Et *levende Baand* mellem den lærde og folkelige Dannelse kan imidlertid Sligt ikke være, men hvor Staten har en *Geistlighed*, vilde den nödvendig blive det *levende*, uskatteerlige Baand; thi det er det Historisk-Herlige ved en Geistlighed efter christelig Anskuelse, at den maa stræbe at være baade *lærd* og *folkelig*, kan naturligviis ikke blive begge Dele i höieste Grad, men bliver, i samme Grad som Lærdommen *oplives* og Folket *oplyses*, et virkeligt og levende Baand mellem Begge, som baade Lærd og Læg maae erkiende for en stor timelig Velsignelse, hvordan de end betragte Stats-Geistlighedens Veiledning til Evigheden.

Et smukt Ideal, vil man vel sige, kun Skade, at det ei lader sig udföre i den virkelige Verden!

Og hvorfor ikke? Har man kunnet indföre og vedligeholde en Lærdom og Videnskabelighed i den virkelige Verden, som udsprang af saa falsk en Idee og saa tomt et Hjernespind, som det aabenbar er: med *Döden* at forskiönne *Livet*, og med *Böger* især paa Latin at forbedre *Modersmaalet* og böde paa dets Mangler, saa maa det dog ogsaa kunne lade sig giöre, at anvende en Idee paa det *virkelige Liv*, som er udsprungen deraf og skikket til at sikkre, udvikle, oplyse og forklare det i alle muelige Retninger, udelukkende Intet af sig, uden *Dödens Herredömme*, der nu engang ikke lader sig forene med Livet, men skaber kun Lig og Skygger i den virkelige Verden, hvoraf man jo dog kan faae nok, uden baade Nat og Dag at arbeide derpaa. Döden har desuden nu regieret saa længe, at vi, efter min historiske

Overbeviisning, ingensteds har to Redningsmidler at vælge imellem, og hvor der kun er eet, kan man umuelig tage feil i at anvende det, jo för, jo heller, enten man saa troer det kan hjelpe, eller ikke. Jeg kan nemlig ikke skiönne rettere, end at Revolutionerne som Döds-Kampe maae gaae den ny Folke-Verden rundt, og oplöse baade det lærde og læge Samfund, hvor man ikke forebygger dem ved at reformere Skole-Graven til en Plante-Skole for *Livet*, saa dette faaer baade Lov til at udvikle sig, og *Lys* til at see ved, hvad der i Sandhed tjener til dets timelige Fred og Behagelighed. Jeg siger med Flid "*timelige*"; thi vel raader jeg i *Kirken* alle Mennesker til, saavidt mueligt, at glemme det Timelige over det Evige, og er vis paa, at hvem der fölger Raadet ret, skal ikke fortryde det i Tiden, og mindre i Evigheden; men i Staten og Skolen er det en ganske anden Sag, thi Ingen af dem kan selv vare evig, saa de kan umuelig give os det evige Liv, de ikke selv har, og maae derfor kun lægge an paa at leve saalænge og giöre saa meget timeligt Gavn som mueligt. Dette er fremfor alt i vore Dage aldeles nödvendigt, fordi vi næsten Allesammen enten kun bryde os meget lidt om Evigheden, eller mene dog, vi kan selv bedst sörge for den, saa, naar vi ikke troe, at Staten og Skolen er til Gavn i det Timelige, er det os i det Mindste ligegyldigt, hvad der bliver af dem; og da staae Samfund og Indretninger aabenbar paa svage Födder, naar alle de, der ikke betales for at opholde dem, er i det Mindste ligegyldige ved deres Skæbne. Her er *Nögelen* til Dagens Begivenheder baade i Gaar og i Morgen, og det er i

det Mindste i Engelland og i Norden Skolens Skyld, dersom Taarnene falde; thi i England er den fri, og i Norden har Regieringerne viist, at de inderlig gierne vilde indrette den saaledes, at baade Lærdom og Folke-Oplysning, til Gavn for det virkelige Liv, kunde fremmes, naar de Höilærde blot kunde sige, hvordan det bedst lod sig giöre; saa Ulykken er kun den, at en Lærdom, der kommer af Död og förer til Död, lader sig umuelig forene med Folke-Livet, og en Folke-Oplysning, der udspringer af det döde, aandlöse Begreb om Mennesket og alt Menneskeligt, kan umuelig befæste enten Stat eller Skole, men kuldkaster Begge, som uforligelige med den ikke menneskelige, men *dyriske Egen-Kiærlighed* og *Selv-Klogskab*, man med Flid udvikler hos Alle fra Barns-Been. Hvor de Ædle og Forstandige derfor ikke kan komme til den Indsigt, at vi var blinde Redskaber for Roms U-Aand, eller for en falsk Idee, der ikke blot maa opgives, men levende bekæmpes af den Ægte, hvis den ei skal ödelægge Alt hvad vi timelig skatte; hvor de ei kan det, gaaer Menneske-Held forloren; men hvor man dog i Grunden, som overalt hvor Nordens Aand er naturlig, vil baade leve og oplyses *menneskelig*, der maa den klare Erfarings-Sandhed nödvendig seire, naar den kommer *til Orde*.

Til Orde, siger jeg med Flid, og ei *til Bogs*, thi al Sandhed, som blot skrives og ei tales, skrives aldrig med saamegen Flid og Kunst i *Glemme-Bogen*, at den derved bliver levende og virksom, og derfor skal de Faa, der, ved et Mirakel, trods den sorte Död, har faaet Öie for Livet og Mod til at spytte Blækket ud af

Munden, de skal til Orde, hvor Skolen dog i Grunden vil sig selv og Staten og Mennesket vel; thi, om man end troer, det kan ikke hjelpe, bör det dog forsöges, da det aabenbar i vore Dage maa enten *bære* eller *briste*.

Velan da! jeg, for min Part er sikker paa, det vil bære i Norden, og vilde bære i Engelland med, naar man ikke der, med Falke-Synet for den daglige Erfaring, var blind for den universalhistoriske, eller naar man kun ikke, med al muelig Frihed til at bruge Munden, dog, desværre, fattedes en *Mund*, under et Par Öine, der see, hvori Feilen stikker; thi *Ören* fattes man der ingenlunde, og giennem gode Ören skiæres Aanden ypperlig for Stær, da man derimod, ved at stikke Folk i Öinene selv med de bedste Staal-Penne, kun giör Folk arrige paa Fingrene, der virkelig synes, under et smukt Paaskud, at ville stikke Öinene ud.

Forudsat da nu, at man i Norden faaer ordenlig Lyst til at leve og see gode Dage i Aandens Verden, da vil de gamle Böger först giöre Gavn, og da vil vi faae Nye, som man ikke blot skal forundre, men glæde sig over.

Læseren tænke kun ikke, at Böger har vi meer end nok af, men betænke heller, at der er netop samme Forskiel paa Böger som paa Forfattere og Læsere, saa vi har baade for mange og for faa, og det er kun af det Onde, det Mindste er det bedste. Naar derfor *Aanden* bliver baade Forfatter og Recensent, baade Censor og Bibliothekar, da kan Læseren troe, at Bog-

Samlingen vil baade svinde og trives, saa det er en Lyst.

En Gru er det vistnok for enhver Videnskabsmand med Aand at betragte de uhyre Bogdynger, som især tydske Haandværksfolk i de sidste tre Aarhundreder har opstablet; men hvad Tidens Ström ligesom af sig selv har gjort ved Oldtidens Bogsamling, det vil den, indledt i vor Augias-Stald med lidt herkulisk Vidd, ogsaa giöre ved det sidste Tidsrums, saa det falder i *Lethe*, hvad der udsprang af *Styx;* thi kan vi lære at kiende Oldtiden af det Par Hylder fulde, vi har, da kan vi sagtens lære at kiende den Tid, der ligger os nærmest, uden at læse os ihjel paa Messe-Cataloger og hvad de falbyde. Vist nok trænge vi til flere Böger fra Middelalderen end fra Oldtiden, fordi Fölelsen grener sig langt meer end Phantasien, og til allerflest fra Forstands-Tiden, da man faaer saa mange Sind, som der er Hoveder; men alting med Maade: eet Kiöd-Hoved og eet Skabilken-Hoved kan være nok for vore Börn at öve deres Vittighed paa i Slöikjolen, og selv af middelmaadig gode Hoveder kan Eet være nok, naar vi kun har det paa rette Sted, saa det er egenlig kun *Over-Hovederne* af alle Slags, det er værdt at giemme paa og at anatomere til fælles Bedste. Naar man nemlig kiender Skole-Mesteren tilbunds, da spörger man ikke om alle Skole-Drengenes Kundskaber; thi da har man kiöbt Kræmmeren og faaet Krammen i Tilgift; og saaledes er det, hvor man vender sig; thi i Historien springer man rolig alle *Afskrifterne* over, med samt alle Trætterne om Keiserens Skiæg, og alle de kloge Beretninger om, hvad

Mads Fos vilde tænkt, og hvordan *han* vilde baaret sig ad, naar han havde været i de *store Mænds* Sted, som vi godt veed hvorfor han ikke var; og i Poesien, endelig, veed vi nok, det er kun *Hoved-Skjaldene*, der har en egen Verden, som Resten kun giör lange Fingre efter; og da den Kunst at stjæle og fjæle er daglig i Tiltagende, nöies man i Literatur-Historien med at hænge de store Tyve, de Smaa lader man löbe, eller rettere: lader dem seile deres egen Sö, til de drukne den.

Men har vi for mange Böger fra *Bogtrykker-Kunstens* Dage, ligesom vi har for mange Skytter fra Krudtets, saa gaaer det derimod med *Middelalderens Böger* omtrent som med dens Borge, at de ligge i Gruset, og den har godt ved at være mörk, saalænge man kun oplyser den med tomme Lygter; men den maa naturligviis blive lys, för vi kan forstaae den, og den vil bestemt blive det, naar Bögerne komme for Lyset, som man ruger over: i Rom og i Wien, og fornemmelig i *London* og *Paris*. Selv paa de latinske Böger var man hidtil meget knap, fordi det var *kun Kloster-Latin*, det vil sige, fordi der dog var Spor af Liv i dem; og af hvad der var skrevet paa *Folkenes Modersmaal*, som i Forhold var saa lidt, at det er ubetaleligt, af *det* værdigede de classiske Herrer knap en enkelt Curiositet deres Opmærksomhed, og oversatte den, til *almindeligt* Bedste, paa *Latin*, for at den ikke skulde fordærve Smagen. Det er nu splittergalt, og især maa den *gammel-nordiske* Literatur paa *Angelsaxisk* og *Islandsk* herud, hver Billing, thi vi maa see, hvad de gamle Kæmpe-

Karle, der knuste Rom og skabte en ny Folke-Verden, stilede efter i alle Retninger, som sikkerlig var ikke Smaat, om det end i visse Retninger var ikke Stort, de naaede.*) Men her er gode Raad *dyre*, naar de skal fölges, thi det vil koste mange Penge, og det er kun Skielmer, der give meer end de har, saa her kommer *Engelskmanden* nok til at punge ud, men det giör han bestemt ogsaa, saasnart han lugter Lunten, og mærker, baade at han selv som *Angelsaxernes* Arving er störste *Lodseier*, og at det er intet Mindre vi tale om, end en Bifröst-Bro til Overgang mellem to *Halv-Verdner*, og en underjords Tragt under Tidens Ström, som Sagas Slot med Bölge-Tag; thi da giör han et «British and Foreign Printing Society», og det giör Resten. Vist nok vil ogsaa meget af Middelalderens Skrift, især den Latinske og Franske, blive casseret, saasnart det er læst, men det maa först ud iblandt Folk, thi en god Censor, veed man nok, maa have *Argus-Öine*, og dem faaer han först, naar Bogen er trykt og falden i det Mindste i *halvtredsindstyve* gode Læseres Hænder.

See, det var om de Böger, vi har; og om dem, vi skal faae, hjemfalder det naturligviis nærmest Efterslægten at tale, men Saameget kan jeg dog forudsige, at naar Aanden kommer til at styre ligesaavel Philolo-

---

*) Til Ære for det lille, fattige *Danmark*, og til Skam for det store, steenrige *England*, er der gjort meget for den islandske og hardtad slet intet for den angelsaxiske Literatur; men dog maa man lægge til, at ogsaa for den Islandske staaer meget tilbage, og at uden islandske For-Kundskaber, lod der sig kun lidt giöre for Angelsaxisk.

gens og Philosophens som Poetens Pen, da byder man aldrig *Læseverdnen* en Bog, den enten skal kunne Latin, eller andet Sprog end sit Moders-Maal, og höist en Kiende Islandsk, for at forstaae, og byder hverken *Læge* eller *Lærde* Sammenligninger af og Undersögelser om, hvad Faa eller Ingen kiender; men man begynder altid med at give Publikum en tro og let Udsigt over den Række af *Kiendsgierninger*, som i en vis Undersögelses-Kreds ligge til Grund, og da först kræver man Opmærksomhed paa sine Formodninger derom og sin Forklaring deraf, og vil da, naar de er den værd, ei heller savne den.

I Övrigt seer man nok, at ligesom Forklaringen af *Menneskelivet*, i alle sine naturlige og historiske Forhold, er det ophöiede Maal, som adler Videnskabeligheden og forener alle dygtige Bestræbelser, fra Mathematikerens til Poetens og fra Ord-Sankerens til Tanke-Samlerens, saaledes vil en *Universal-Historie*, i saa vidtlöftig Forstand, at den fuldstændigste Encyklopædi er *Registeret til den*, være det store *Kunstværk*, der maa svæve os for Öine; og skiöndt denne store *Aladdins-Borg* umuelig paa Jorden kan faae sit sidste Vindue, vil den dog i Övrigt, naar Alt er i Beredskab, bygges paa een Nat af tjenstfærdige Aander. Til Hovedbygningen lagde Menneske-Aanden i sin guddommeligste Forbindelse Grundvolden, som en viis Bygmester, i *Bibelen*; og til begge Sidefiöiene, der skal afbilde Menneskets Forhold til *Natur* og *Historie*, lagdes den af *Grækenlands* og *Nordens* Aander, med Barnehaand, men dog saaledes, at Ingen efter deres Dage var mægtig til at fortsætte

Værket; thi ligesaa lidt som vi kan fremvise *Verdenskröniker*, der fra en aandig Synspunkt overgaae *Herodots* den *Græske*, og *Snorres* den *Nordiske*, ligesaa lidt er endnu enten den *græske* eller *nordiske* Literatur *videnskabelig* fortsat, hvad jo ogsaa var umueligt, saa længe man i det Höieste kun *efterlignede* den Ene og forsmaaede den Anden. Men begge Dele var jo dog aabenbar kun en Fölge af Aandlöshed og romersk Afguderi, thi kun naar man forguder Reliqvierne af den store Röver, anseer man det for den höieste Ære at kappes med ham i *Efterligning* af Grækerne, og finder da sin Overtro bestyrket, hvergang man seer, det er umueligt med hans döde Fingre at overgaae, hvad de Levende gjorde. Saasnart derimod Nordens Kæmpeaand vaagner hos os, da lade vi haant om at være Romernes Slaver, og *kappes* da ei længe med Grækerne, för vi komme dem forbi, undtagen i deres Feiltrin, som vi med Flid undvige. Med Grækernes Tungemaal tilegne vi os deres Aand, men for at tjenes, ei for at beherskes deraf, thi *Glandsen*, som Fuldendtheds Præg, er, naar den saaledes kommer for tidlig, en *skiön* Feiltagelse, som man vel kan lære meget af, men langt lettere forsee sig paa, saa *lid* Barbariskhed maa der være hos det Folk, der ei nænner, for den smukke Overflades Skyld, at bortgive det Mindste af *Dybden* og *Fylden*, som baade i Kunst og Vidskab er det *Væsenlige*, der aldrig maa opoffres.

At de romaniserede Folk, eller Roman-Heltinderne, de berömte Grædekvinder over Roms Adonis, ei bragte det videre end til at balsamere hans Levninger (qvæ

supersunt) paa Spansk-Ægyptisk, opsminke Mumien paa Fransk-Arabisk, og skrinlægge den i en Kiste af italiensk eller, om man vil, parisk-cararisk Marmor, det ligner dem i det Mindste; men at selv *Asa-Thor* paa Öen har sat sin Ære i at slibe et magelöst Glaslaag til Skiftingens Ligkiste, og spildt uhyre Kræfter paa at halvbygge et underjordisk Herkulaneum til Jetten *Hrungners* Gravkapel, det er en Klak for Skrift i Literærhistorien, hvorom man maa bruge *Shakspears* Ord, at Oceanet ei forslaaer til at aftvætte den*); thi selv naar *Bacos* Folk, som jeg vil haabe, nu omsider lægger Haand paa den Historie af *Universal-Literaturen*, han saa varmt anbefalede dem, er den kostbare Tid dog spildt, de bedste Kræfter tilsatte i Uvættens Tjeneste, og Synspunkten næsten uænderlig forrykket.

Dog, Sligt skal siges höit i *Oxford* og *Cambridge*, thi en skreven Torden-Tale er ikke Thor-Dön, men kun Latinernes fulmen brutum, hvad vi er forhexede nok i den sorte Skole til hvert Öieblik at glemme, og slaae os til Ro med et romersk »Dixi«, hvor vi dog ei mælede et Ord, men gav kun Sort paa Hvidt for, at vi baade kunde og vilde tordne og lyne, hvoraf dog i det Mindste det Halve er Lögn, naar vi ei *virkelig* giör det.

Istedenfor da at plöie med Romernes Kalve og bilde os ind, det giör Furer som Gefions Plov i *Öre-Sund*, endskiöndt det öiensynlig kun giör, hvad min Staal-

*) — — — Oh! she is fallen
Into a pit of ink, that the wide sea
Has drops too few to wash her clean again!

pen giör her: en Streg paa Papiret, ja, istedenfor, med romersk Overtro, at bilde os ind, at Pennen skiænder, naar den skratter, og græder, naar den drypper, saa lad os see, hvad den kan giöre, ved at pege paa *Hercules* og *Cerberus*, hvor de staae lyslevende ved Siden ad hinanden, som *William Shakspear* og *Ben Johnson*, og lære os paa een Gang, baade hvad det er, den romerske Aand har piint ihjel, og hvad *Nordens Aand* formaaer, naar den bryder de romerske Lænker! Ja, det er en universalhistorisk Kiendsgierning, at det Eneste i de sidste fem Aarhundreders Literatur, som fortjener at sammenlignes med Grækernes Mesterværker, er *Shakspears* Værk som Skaber eller dog som Fader. Og hvordan blev han vel til, den *Shakspear*, den ny *Herakles*, ikke Wielands (enten Shakspear eller Hercules) »Mand af Middel-Störrelse«, men den virkelige Helt af Gudernes Æt, der gik igiennem Helvede ubrændt og förte, til overflödigt Beviis, Cerberus med i sin Lænke! Var det kanskee ved Efterligning af Seneca, eller dog af *Æskild* og hans Brödre, eller kanskee ved flittigt Studium af Stagiritens og Tiburitens Ars poetica og de lærde Commentatorers Gradus ad Parnassum? Nei, det være langt fra, saa langt fra, som at Aben, naar den giör sit Mesterstykke, fordunkler os, eller at Helte undfanges, naar Moderen kun hörer en Fortælling om Andres Bedrifter. Han kunde kuns lidt *Latin* og mindre *Græsk*, siger *Cerberus*, som kun forgiæves tog sig af hans classiske Opdragelse, og siger John Bull, desværre, endnu, næsten med Suk, om den Vovehals, den *Vilhelm Erobrer* i

Aandens Verden*); saa hvad der gjorde ham til den ny Tids *Brage*, det var aabenbar kun *Nordens Kæmpeaand*, af hvis Drift han löb tidsnok ud af Skolen, för den blev udpidsket, og propheterede om den nordisk-græske Opstand mod Romer-Tyrkerne, hvoraf vel her kun sees matte Spor, men hvoraf jeg dog er vis paa, Efterslægten skal höste velsignede Frugter.

Ingenlunde vil jeg hermed sige, at Shakspear staaer ene i England, nei, *Spenser* og *Baco* staae hos ham, og i hele den ny-engelske Literatur staaer, *ligesom i Sproget*, en Baxekamp mellem *Asa-Thor* og *Jetten Hrungner*, som yder et anderledes stort og lærerigt Skuespil end den tydske Hanefægtning, saa jeg tör anbefale den udelukkende, næst efter den *Old-Græske* og *Old-Nordiske*, med den Forsikkring, at man vinder langt meer end man taber, ved, naar man ikke skal giöre Hoveri, reent at springe Resten over. Jeg pegede her kun paa *Shakspear* som *Hovedmanden*, for at Læseren paa ham skal see, det er ligesaa lidt den *classiske* Dannelse, der har hævet den *engelske* Literatur, som det er Syndfloden af latinske Ord, der pryder og forstærker det engelske

*) Vil man derfor vide, hvordan Englænderne endnu sædvanlig betragte Shakspear, da læse man *Ben Johnsons* Ligvers over ham; thi vel er det deres Stolthed, at »he was not for an age, but for all time,« men hans »small Latin and less Greek« er deres Plage, og det koster endnu daglig Sveed og Hovedbrudd at indprente sig selv og Andre, at »the star of Poets, the sweet swan of Avon, was made as well as born,« samt at hvergang en lille Athene kom hoppende ud af hans Hjerne, maatte hun paa Ambolten, for at faae sin rette Skabning, og blive ordenlig *koldbrystet*, kan jeg tænke. »Who casts a living line (such as thine are) must sweat, and strike the second heat upon the Muses' anvil.«

Sprog, men at det tvertimod begge Steder er den ægte nordiske Kraft, der, med meer og mindre Held, stræber at giennembryde den romerske Muur.

Og nu vil jeg gribe Leiligheden til at slutte denne forelöbige Betragtning, der truede med at blive uendelig; thi hvormed kan den bedre sluttes endnu, end med det bedste Varsel for Roms Undergang og Nordens Opstandelse, ja, med universalhistorisk Videnskabeligheds store *Prophet*, thi det er William *Shakspear*, derfor æres han, som alle Propheter, mest efter Döden, og udenfor sit Fæderneland! Ja, vi herinde, som have den gamle mythiske Spaadom, vi maae see det med mest Forundring, hvorledes Menneskelivet i hele sin historisk underfulde Udvikling svævede for Skjalden, og giennemlynedes af hans prophetiske Blik, saa der vil neppe være eet Kapitel i den store Universalhistorie, vi forvente, hvortil ikke den mest passende Overskrift skulde findes i *Shakspears Historier*, som de saa træffende kaldes. At han imidlertid aldrig selv kom til nogen universalhistorisk Anskuelse, kom sikkert af, at han faltedes *Nordens Myther*, som kun spögte for ham, lig Hamlets Aand, og anklagede deres Morder, men kunde ingen Hevner finde; men selv om han havde havt baade Mytherne og Anskuelsen, vilde han dog neppe avlet en tilsvarende Videnskabelighed, thi for at kunne det, maatte han virkelig vundet *Ben Johnson*, hvem han nu kun forbausede, og blev vist ikke dyrebar, för han var död og kunde ei meer lade *Falstaff* lee sin Mave itu ved Amboltens Lovtale over Forhammeren. Aanden spilder aldrig sine Kræfter, om det end synes saa, og Shakspear havde derfor kun, hvad

der var brugeligt til at vække den endnu ikke ganske uddöde Kamp paa Öen, og til i sin Tid at opmuntre Frænderne i Tydskland, og i Norden, hvor Mytherne var giemte, som Kæmperne fordum, indtil Rom havde anden Gang fyldt sine Synders Maal og var moden til Undergang.

At nu tillige i vore Dage de under Romer-Aag og Tyrke-Svöbe haardt straffede og dybt nedböiede *Hellener* har reist sig, og opfrisket Mindet om *Lapithers* gamle Kamp med *Centaurer*, at de derved har afnödt Europa den Opmærksomhed, *Classiskheden* var altfor *romersk* til at skiænke dem, og at det var den *nordiske Havmand*, der ved Navarin gjorde Udslaget til deres Befrielse, det er det andet baade store og gode Varsel for et *nord-græsk* Tidsrum i Borgersamfund, i Kunst og Vidskab, som sikkert ei vil skuffe, hvor i Norden, eller maaskee udenfor paa Öen, det end er, man först skal höre, at Aanden kom til Orde og udrev som en Löve Skolescepteret af Örnens Klöer! I Grunden skal det være os det Samme, hvor det begynder, som virker velgiörende og ender episk herlig den store Tragedie; men dog er Ordsproget sandt, at Enhver er sig selv nærmest, og lyder det underlig mythisk til os fra Middelalderen, at de *Danske* tyede saa höit op mod Norden, fordi de havde svoret, heller at begrave sig i Bölgerne end böie sig under det *romerske Aag*, da tör vi vel og haabe, det skal skrives for Efterslægten, at de *Danske* afrystede Aaget, saasnart de saae, det blev dem dog paalistet.

2. Myther og Mythologier.

Jeg behöver neppe at fortælle Læseren, hvilken uhyre Forskiel der sædvanlig er mellem *Myther* og *Mythologier*, forsaavidt som man kan læse en heel Tylt af de Sidste, uden at blive rigtig bekiendt med en eneste Mythe*) thi der har i de sidste fem hundrede Aar hersket et eget Slags Frimureri i den lærde Republik, saa for os selv maatte hverken Himmel eller Jord holde noget hemmeligt, men for vore læge Læsere skulde det være en uudgrundelig Hemmelighed, hvad det egenlig var, vi skrev om. Skrev vi derfor Historier, da tegnede vi, saavidt mueligt, kun Navne og Aarstal op til vor egen Efterretning, eller ogsaa vi forklarede Læseren Sammenhængen af de Begivenheder, han ikke kiendte; og skrev vi Mythologier, da forudsatte vi altid, at Læseren enten kiendte Mytherne paa en Prik, eller bröd sig, ligesom vi, ikke om dem, men kun om vore sindrige Indfald i Anledning af gamle Dumheder, som, naar det ikke var for vore Indfalds Skyld, fortjente aldrig at nævnes.

Dette er imidlertid, trods al Sædvanlighed, kun en tilfældig Forskiel mellem Myther og Mythologier, men der er ogsaa en væsenlig, forsaavidt *Mythologierne* er *Böger*, thi det var *Mytherne* naturligvis *ikke*, de var, hvad deres Navn udtrykker, levende mundtlige Ord, ikke paa

*) Et classisk Exempel er Creuzers Mythologie und Symbolik, hvor Alting, undtagen Forfatterens fixe Idee, er et Mysterium for Læseren. Det er Skade for Manden, som kunde gjort noget langt Bedre, men det er ogsaa Skade for Læseren, derfor siger jeg det.

Hverdags-Sproget, men paa *Billed-Sproget*, som de Gamle for ramme Alvor kaldte *Gudernes Tungemaal*, hvad man nok veed, det i Skjalde-Munde: Et Skiemt, og et Andet Alvor, hedder endnu. Denne væsenlige Forskiel er jeg ingenlunde saa sikker paa, Læseren vil ændse, som den Tilfældige; thi vel har jeg alt i det Forrige stræbt at indprente den uhyre Forskiel, der er mellem *Ord* og *Skrift*, under ellers lige Betingelser*), men just fordi Forskiellen er saa uhyre stor, som mellem *Liv* og *Död*, just derfor maa jeg regne paa, at mit döde Skrift-Beviis, for det levende Ords Fortrin, lidet eller intet har udrettet mod den levende Forsikkring, Læseren vel tusinde Gange har hört om de döde Bogstavers utrolige Fortrin for den levende Röst. Jeg maa derfor igien begynde med at vælte min Sisyphus-Steen, og bede Læseren at betænke, det er jo dog en unægtelig philosophisk Sandhed, at *Livet forplantes ei* ved de *Döde*, men ved de *Levende*, altsaa lige saa lidt ved döde Ord som ved döde Sild, lige saa lidt ved afstumpede Gaase-Fjere, som ved tilspidsede Staal-Penne, lige saa lidt ved Skygger af Ord, som ved Skygger af Folk; saa at naar denne soleklare Sandhed ikke her slaaer Bogstav-Troen ihjel, da er det ikke blot, fordi, som Digteren siger: Ingen tilgavns kan slaae en Död ihjel, men især fordi Sandheden her er selv kun et dödt Bogstav, der ei kan röre sig af Flækken, men maa lade den modsigende

*) Det er vel at mærke »under lige Betingelser«, thi man forvilder aabenbar sig selv, naar man sammenligner en genialsk Bog med mundtligt Vrævl, eller Talerens Skrift naar han er begeistret, med hans Tale mens han fordöier.

Mund giendrive sig selv. Skulde imidlertid Læseren, ved et Lykketræf, have opdaget, eller herefter opdage, den store Hemmelighed, vi knap kan lukke vor Mund op uden at röbe: den for Latinerne gruelige Hemmelighed, at Ordet har hjemme i Munden og ikke i Pennen, saa det virkelig ikke er med Haanden, men med Munden, man kort og fyndig, klart og levende, udtrykker, meddeler og forplanter sine Tanker og Følelser, sin Tro og Anskuelse; har Læseren gjort eller giör dog snart dette Kæmpeskridt op af Graven, da vil han strax, uden min Anmærkning, see, hvilket forunderligt Lys der ved det ene Skridt opgaaer over hele Menneskelivet, ikke fordi der videre skeer noget Mirakel, men fordi man nödvendig, staaende under aaben Himmel, selv paa Gravens Bredd, seer Alting ganske anderledes, end naar man ligger næsegrus dernede, eller sidder dog i Ligkisten under lukt Laag, ved en Natlampe, og har kun Bogstaver og Dödningehoveder for sig. Sidder derimod Læseren *der*, da kan min Bog, saa lidt som al Verdens Böger, lære ham at skatte det levende Ord, og Alt hvad jeg tör haabe indrömmet, er, at hvem der hverken kan læse eller skrive, maa nöies med det Gavn, man kan have af Ordet, blot ved at höre og tale det, hvad dog ogsaa i alt Fald er det natúrligste, da man nok har seet Börn fødes med Tunge og Ören, men ikke med Böger under Armen eller Pennen i Haanden, og man ikke engang ret kan begribe, hvad Folk egenlig havde at skrive op, naar der ikke først var sagt noget.

Dog, det nytter, som sagt, slet ikke, om jeg afnöder Læseren den Bekiendelse, at baade er det mundtlige

Ord det Förste og Naturligste, og at selv *Iliaden* var *hört*, længe för den blev *læst*; thi har han ingen levende Forestilling om det begeistrede Ords magelöse Kraft og Herlighed, naar det svinger sig let i Sky paa Röstens Vinger, fremfor naar det skyggeviis aftegnes paa Papiret, da kan jeg maaskee være til hans Tjeneste ved en anden Leilighed, men her kan jeg ikke hjelpe ham, og han maa ligesaagodt lukke Bogen først som sidst, thi, ærlig talt, han forstaaer ikke et eneste Ord deraf.

Altsaa, naar jeg skal skrive blot taalelig om Mytherne, da maa jeg forudsætte, Læseren veed, hvad et begeistret *Ord i sin Kraft* har at betyde, thi saadanne Ord var Mytherne oprindelig allevegne, eller dog, for at undgaae unyttig Kiv, i *Grækenland* og *Norden*. Begge Steder see vi ogsaa klart, at selv i Bog-Stilen var Poesi ældre end Prosa, og da det Samme er Tilfældet med de nye Literaturer: baade i *Italien*, *Frankrig*, *Spanien*, *England*, *Tydskland* og *Norden*, saa vilde det være ubegribeligt, hvorledes man var kommen paa det fortvivlede Indfald, at Menneskets Tankegang var först saa uhyre prosaisk, som nogen kolossalsk og selvbevidst Skrubtudses kunde være, men hævede sig derpaa efterhaanden, som Kaal-Orm til Sommer-Fugl med deilig spraglede Vinger, det vilde være ubegribeligt, siger jeg, hvorledes man, til Trods for Menneske-Naturens aabenbare Love, og Historiens klare Vidnesbyrd, var kommen paa det urimelige Indfald, naar man ikke kiendte *den* sorte Skole, hvori Kaal-Ormen virkelig udrugedes paa Ægyptisk til en snurrig Sommer-Fugl, som, for sin unaturlige Födsels

Skyld, blev löftet til Skyerne, höit over alle Skovens vilde Fugle, der kun sang med det Næb, Naturen gav dem.

Ja, i *Rom*, mellem Röverne, gik det naturligviis i mange Maader anderledes til end iblandt ordenlige Folk, og naar nu Roms Historie, og det ovenikiöbet forfusket, blindt troet, og aandlöst opfattet, skulde giælde for en guddommelig Natur-Aabenbaring, som den i de sidste fem Aarhundreders sorte Skole jo skulde, da först begriber man det Hele.

De romerske Skribenter har nemlig fortalt os, at Byens guddommelige Stifter, Romulus, var en Rövercaptain, som havde *Krigsguden* til Fader og en *Ulvinde* til Amme, begyndte sine store Bedrifter med at slaae sin Broder ihjel, besvogrede sig med Nabofolkene ved at voldtage deres Kvinder, og endte sin Heltebane ved at snigmyrdes af sine Venner, som derpaa forgudede denne Roms Skytsaand under Navn af Kvirinus. Saadanne uforskammede Lögne, som den, Senatet opdigtede om Romuli Himmelfart, hvem det selv havde myrdet, vedblev nu, sige de romerske Skribenter, Numa Pompilius, og andre sabinske og etruriske Præster, at indbilde Röverne, for at faae dem til at være lidt skikkelige, naar de var hjemme, og det var *Mythernes* Oprindelse, som altsaa var aabenbare Lögne, med Flid opdigtede saaledes, at Skolemesteren havde noget bag Öret, som Röverne ikke vidste, men hvormed han kunde berolige sin Samvittighed, da han deels löi i en god Hensigt, og deels vidste noget Sandt, som Lögnen kunde være et billedligt Udtryk for, som f. Ex. at naar et Menneske opgav Aanden, da blandedes jo Aanden med Luften, og

kunde altsaa nok siges at fare til Himmels og svæve over Jorden*). For Resten, sige de, havde man i Rom skrevne Præstekröniker lige fra Begyndelsen, og meget tidlig skrevne Love, men fik förat Poeter i den anden puniske Krig, og Hovedskjaldene förat efter den ypperste Taler *Ciceros* Död, under hans kronede Morder August.

Hvorvidt nu alt Dette er sandt, eller om de sprænglærde Romere gjorde deres gamle Forfædre Uret, kunde her være os ligegyldigt, da det jo dog var lige galt at fordreie alle andre gamle Folks Historie, til den kom til at ligne Röverbandens, som *de* slet ikke lignede; men for at vise, hvor aandlöse Celeberrimi var, bör det dog anmærkes, at selv Roms Historie, som vi har den, netop stadfæster, hvad den i femhundrede Aar er brugt til at bestride.

Uagtet nemlig Romerne aabenbar höre til den mest upoetiske Stamme blandt Oldtidens berömte Folk, og udgjorde, lige fra Begyndelsen af, et *Kunst-Folk*, dannet til et eget Öiemed, nemlig Underkuelsen af alle Natur-Folkene, saa sporer man dog, selv i deres Historie, den Gang, der er Menneske-Naturen saa eiendommelig, at den ikke lader sig forrykke, men kun fordærve; thi ogsaa Romerne havde dog först en *Phantasi-Tid*, under de syv Konger**), saa en *Fölelses-Tid*, i Republikkens glim-

---

*) Kiender Læseren, for sine Synders Skyld, noget til *Hermanns* berömte Sendebrev til *Creuzer*, om Mythologiens Væsen og Behandling, da veed han, det er ikke Bagtalelse, naar jeg siger, at det romerske Mythebegreb er endnu det herskende.

**) Selv i England, hvor man mest ubarmhjertig har indpidsket Ungdommen Roms Historie med alle Aarstal, har *Niebuhrs* Bog,

rende Dage, og endelig en *Forstands-Tid*, fra den ældre Catos. Forskiellen er altsaa blot, at Alt hos Romerne, lige fra Begyndelsen, havde en verdslig, gemeen og menneskefiendsk Retning, saa deres dybeste og meest poetiske Mythe er den om *Mars* og *Ulvinden*, hvori hele Roms Historie speiler sig. Ogsaa i Rom var da den ældste, *mythiske* Poesi *prophetisk*, og er ikke selv *Spaadoms-Bögerne* (de Sibyllinske), efter Romernes egen Beretning, fra Slutningen af Konge-Tiden!

Vende vi nu Öiet til *Ebræerne*, som det *mest poetiske* af Oldtidens Folkefærd, da er dette vel ogsaa et *Kunst-Folk*, og det saa ægte, at det virkelig har en *skreven Historie* lige fra Folke-Livets Begyndelse, og en *Lovbog*, med den berömte universalhistoriske Indledning, som med Rette kaldes *Genesis* eller *Moderen*; men Gangen er naturligviis klarlig den samme: först en *Phantasi-Tid* til *Moses*, saa en *Fölelses-* og *Daad-Tid* fra ham til *Salomon*, og saa *Forstands-Tiden*.

Hvor ivrige end Theologerne fra Reformations-Tiden stræbte at hævde det ebraiske Sprogs Ære, som Grundsproget, og den mosaiske Lovgivning, som et Mönster paa en Statsforfatning, faldt det dem dog aldrig ind, hvad der havde været anderledes klogt, at betragte *Ebræerne* som *Normal-Folket*, og derefter baade at ordne Oldtidens Historie og vurdere den romerske Literatur; thi *overnaturlig* og *unaturlig* faldt sammen i

---

om *Mytherne* deri, gjort en saadan Epoke, at selv dens Oversættere betragtes med en Blanding af Ærefrygt og Nag, som Roms Ödelæggere.

deres Begreb, og mens de fnös mod alt Hedenskab, som om det var lutter Afguderi, forgudede de netop den romerske Varulv, og opdæggede ham til en capitolinsk Jupiter i Aandens Verden. Hvor det derfor gik bedst, havde man vel en *Söndag* i hver Uge, da man i *Aandens* Navn protesterede mod alt romersk Afguderi og Pavedom, men de sex *Sögnedage*, da man i Roms Lænker protesterede mod al Aand, der ikke havde en Pen til sin Fader og et Bogstav til sin Moder, trak naturligviis snart den Syvende med sig, saa Aands-Protesten i Kirken blev til en blot Formalitet, som et mundtligt Ord læst op af Papiret, og Resten veed vi. Uagtet derfor det levende Ords Opvaagnelse, i og med *Morten Luther*, ret öiensynlig beviiste, at Aanden, som giör kraftige Gierninger, ikke boer i Skriften, men i Ordet, boer ligesaa lidt i et beskrevet Huus af Papir, som i et med kunstigt Billedværk, opfört af Kalk og Steen, boer overalt ikke i Huse, som bygges af *Menneske-Hænder;* saa var det dog især fra Luthers Dage, man forgudede Bogstaverne, og det ei engang de *Gothiske*, men netop de *Latinske*, skiöndt man dog godt vidste, at i det Mindste *paa Latin* havde Bibelen ingen Heltegierninger övet, men ladet sig meget taalmodig misbruge af Paver og Klerke*).

Dog, jeg siger ingenlunde dette for at laste vore

*) Saadan en forhexet Ting er den Latin, at skiöndt man ved Reformationen gav den Skyld for alt Ondt, og Biblerne paa *Modersmaalet* Æren for alt hvad Aanden gjorde, saa kom man dog ved classisk Studium snart saavidt, at man i Skolen glemte og foragtede Modersmaalet meer end för.

fromme Fædre, thi de vidste aabenbar ikke hvad de gjorde, de var videnskabelig aandlöse, og maatte derfor i Skolen trælle for Roms Meen-Vætte; men jeg siger det, for at man kan see, hvi Christendommen ikke for længe siden styrtede den romerske Tyran og forebyggede den bagvendte Betragtning af Menneskelivet, der endte og maatte ende med at giøre den eneste ægte og sande Anskuelse, den Christelige, til Spot.

Nu derimod kan vi indsee, at man, for i Historien at kiende Menneske-Udviklingens Gang, helst skal regne i det Store, Kolossalske, hvor lidt meer eller mindre ingen Forskiel giör; thi hvem kan tvivle om, at *forholdsviis* er hele *Oldtiden Phantasiens* Alder, *Middelalderen Fölelsens*, og *den ny Tid Forstandens* eller Eftertankens, og er ikke derfor ogsaa aabenbar Oldtidens Literatur den mest poetiske, Middelalderens den mest historiske, og den ny Tids den mest philosophiske! Sammenligne vi nu hermed den daglige Erfaring, da finde vi ligeledes, at *forholdsviis* er *Phantasien* altid det Herskende i *Ungdommen*, *Fölelsen* i *Manddommen*, og *Forstanden* i *Alderdommen*; og da nu ethvert givet Folk kun er en Forbindelse af Enkeltmænd, og en Deel af Menneskeslægten, kan vi forud vide, at det maa i Grunden have fulgt samme Gang, om end Mangel paa Efterretninger, eller særdeles indviklede Omstændigheder, kan giöre Sporene svagere hos det ene Folk end hos det andet.

Havde man imidlertid i den *ny Tid*, da man tog sig paa at forklare den Gamle, havt videnskabelig Aand. da vilde man giemt begge Kunst-Folkene (det Israelitiske

og Romerske) til sidst, og henvendt hele sin Opmærksomhed paa *Grækerne*, som det Eneste af Oldtidens *Naturfolk*, man historisk kiendte giennem et heelt Udviklings-Tidsrum, eller i de fem Aarhundreder fra *Solon* til Christus og August, og man vilde da snart opdaget, at, *forholdsviis*, hjemfaldt hele Tiden *før Solon* til Phantasien, at Fölelsen herskede mellem ham og *Alexander*, og derpaa Forstanden, saadan som den var, med det *alexandrinske* Bibliothek og den tilsvarende Høiskole. Da vilde det naturligviis aldrig falde dem ind, ved Forklaringen af de græske Myther, som var endnu langt ældre end den graa *Homer*, fra Phantasi-Tidens dunkle Dyb, at tænke sig en alexandrinsk Philosoph, der rev Blade ud af en Billedbog, svöbte deri sine Pölsepinde eller Svovelstikker, og forærede dem vel forseiglede til de gamle Græker, som et himmelfaldet Kræmmerhuus, med en Gud inden i, ved hvis Tilbedelse de kunde faae en Skræk i Livet og hæves lidt over Sandseligheden; thi selv en *Lignelse* som denne, var, saavidt jeg veed, meer end de alexandrinske Philosophers Phantasi blev istand til at forfærdige.

Var man nu med den Forstand kommen til *Rom*, da vilde man strax seet, at det der gik saa rædsom unaturlig til, som mueligt, men at Hösten ogsaa blev efter Sæden, saa at da Romerne, efter Naturens Orden, skulde have deres store *dramatiske Digtere*, ved Overgangen nemlig fra Fölelses- til Forstands-Tiden, da fik de kun en plump Komiker af nogen Gehalt (Plautus), som de lod trække i en Hestemölle, og en mat Tragiker (Ennius), hvis Værker de selv med Flid begrov i Möd-

dingen, saa deres eneste poetiske Tragoedie er deres virkelige Digteres Skæbne. Alle de poetiske Storværker, hvoraf Romerne brystede sig, kom derfor bag efter, som tyndt Öl, som en Ilias efter Homer, og i det Hele som en snart slavisk, snart overfladelig *Efterligning* af Grækernes Kunstværker, der kunde være lærerig nok for en historisk Philosoph at betragte, men som det var den störste Daarskab at canonisere og at pine Livet af Ungdommen med.

Var man derpaa kommen til *Palæstina*, vilde man höilig forundret sig, enten man saa troede, det var gaaet naturlig eller overnaturlig til, thi i begge Tilfælde var det lige vist, at man havde en höipoetisk Hyrdestamme for sig, som med vidunderlig Kunst var gjort til et særskilt Guds-Folk, af hvis Historie *Christendommen* skulde udvikle sig, til, naar den gamle Folkeverden var ödelagt, at skabe en ny, efter det store Forbillede, der foresvævede Israels Propheter. Man vilde nok studset ved at finde Bogstavskriften saa tidlig, og desuagtet den höie Begeistring hos *David* og *Esaias*, en Begeistring, den mosaiske Anskuelse saa tro, som om Aanden kunde udspringe af et Bogstav, lig Kilden af den hule Tand i Samsons Asenkiæft; men man vilde her kiendt Guds Finger, som paa overordenlig Maade, for at bevare Sandheden og frelse den forulykkede Slægt i Tidens Fylde, kom Menneskets Skröbelighed til Hjelp; og man vilde ligesaa lidt andensteds vente, hvad kun eetsteds behövede at skee, som man vilde anseet den mosaiske Statsindretning, der kun var beregnet paa en opnaaet Hensigt, for et Mönster, man i Christenheden skulde efterligne.

Allermindst vilde man indbildt sig, at den *christne Kirke*, der var skabt af *glödende Tunger* og skulde altid besjæles af Stifterens Aand, dog skulde falskelig betragte sig selv som bygget paa et Bogstav, og derved opholdes; men meget mere vilde den christne Kirke, der altid steg og sank med det begeistrede, mundtlige Ord, have drevet dem til at efterspore, om der ikke selv i Israel var et mundtligt Ord, der forplantedes fra Slægt til Slægt, som den levende Kilde, hvoraf Aanden bestandig gienfødtes; og de vilde da snart have fundet, ikke blot at rimeligviis havde især en Deel af *Leviterne* bevaret og levende forplantet Summen af Moses og Josvas Taler, som de siden gjorde ved Propheternes, men at de *ti Bud* og Moses *Svanesang* var to levende Ord, som *skulde mundtlig* forplantes hos Alle, og blev det følgelig hos alle de *Fromme*, hvorved Anskuelsens *Eenhed* bevaredes, og Livet opholdtes i Lön, selv naar det syntes aldeles forsvundet. *)

Havde man nu først opdaget det *lille Guddoms-Ord*, der med overnaturlig Kraft, men dog i *Naturens Orden*, bevarede og gienfödte Livet i Israel, da vilde man strax fundet det Tilsvarende i den christne Kirke, hvor man egenlig skulde troe det var umiskiendeligt, da det höitidelig forplantes ved *begge Sacramenterne*, og udtrykker i *Troesbekiendelsen* ved Daaben kort og klart hele den christelige Grundanskuelse: af Verdens Skaber, som en *Fader*, der klarlig aabenbarede de vanartede Börn sin

*) Da man i Aandens Fraværelse altid overseer det Vigtigste i aandfulde Mænds Böger, maa jeg henvise til 2. Moseb. 19 og 20, samt 5. Moseb. 31 og 32.

Kiærlighed i Guddoms-Manden *Jesus Christus*, Hans eenbaarne Sön, og hvis Helligaand skaber, af dem som troe, et helligt Samfund og et helligt Folk, som har deres Synders Forladelse og skal arve det evige Liv!

At den christelige Anskuelse i Luthers Dage blev gienfödt af dette lille Ord, i fuld Overeensstemmelse med det *ny Testamente*, er vel et stort Vidunder, men, som alle sande guddommelige Vidundere, i *Naturens Orden*, da det derimod, uden et levende Ord, vilde være et unaturligt Kogleri, Guddommen uværdigt, og i Grunden *umueligt*.

Er vi da nu komne til den Indsigt, som Fædrene fattedes, saa vi begynde at forstaae Menneskelivet i det Store, see, da faae vi, hvad der er Hovedsagen, et hverken luftigt eller forvirret, men lyst og levende Begreb om *Aand*, som den *höiere Livskraft*, der har sit levende Udtryk i et *tilsvarende mundtligt Ord*, og i dette sit Udtryk tillige sin jordiske Bolig, hvori den kan ligesom indslumre, men vaagner dog igien til visse Tider, og beviser sin Eenhed med sig selv ved at oplive og omværne sit Udtryk, og i det Hele ved, i en ny og klarere Gestalt, at gientage sit forrige Storværk.

Ogsaa her trængte de fleste Læsere vist nok til en Mund, der gav det *levende* Begreb om *Aand*, men at Skrift ikke kan det, vil de da des klarere indsee, og har de dog en dunkel Fölelse af Aand, uden hvilken al Oplysning er spildt, vil de kiende, hvor underlig det bedager sig, saa der svæver hvide Morgenskyer over Erkiendelsens Land, som Dagskiærets Speile og Solens Herolder.

Paa dette Stade opdage vi nemlig, at hos Folk med Aand var det blot en Uklarhed i Begreberne, der avlede

de *uforsvarlige* Lovtaler over *Bogstavskrift*, under Navn af det *skrevne Ord*, som, hvad de ikke tog sig i Agt for, er et *billedligt Udtryk*, der, naar det tages for mere, bliver baade latterligt og skadeligt, da det er klart, at man först maatte *virkelig* faae Fingre paa det *usynlige*, *vingede Ord* för man *virkelig*, *bogstavelig* kunde före det i Pennen, og at man omfavner en Sky for Here, naar man indbilder sig at have det virkelige, kraftige Ord i, hvad der aabenbar kun er en *Penneskygge* deraf, som egenlig slet ikke ligner, men kun, for hvem der har Nögelen, *betegner* det. Blændværket opstaaer da derved, at et lille, levende Ord, som man slet ikke har lagt Mærke til, gav *Nögelen*, gav *Aanden*, saa man, aandelig talt, *hörte* hvad man *læste*, og indbildte sig derfor, det var Bogstaverne, der talede, og kunde ikke noksom forundre sig over, at andre Læsere ikke kunde höre det, skiöndt de var lovlig undskyldte.

Heraf kom, blandt Andet, naar vi ellers var kiærlige Mennesker, alle vore haarde Domme over de Bibellæsere, der ei kunde finde den samme Aand og Mening i Skriften, som vi; thi hvor naturligt det end er, at man seer med de Öine, man har, og læser enhver Bog i og med den Aand, eller Aandlöshed, man er indtagen af, saa indsees det dog aldrig af hvem der forvexler *Skrift* med *Ord*, og slutter da, at ligesom man vel kan forkaste og forskyde Meningen i en levende og tydelig Tale, men ei, naar man har Forstand, tage feil ad den, saaledes er det ogsaa med Skriften. Det er derfor ikke mindre nödvendigt for Kiærligheds og Billigheds, end for levende og virkelig Oplysnings Skyld, at vi bortkaste den

grundlöseste af alle Fordomme, den tommeste af alle Indbildninger, som den om *Bogstavers Liv*, *Kraft* og *Mæle* unægtelig er. Sandelig, jeg vil dermed hverken paastaae, at jeg kan forklare Aandens underfulde Virkninger, eller nægte, at Bogstavskriften er et stort Vidunder, og hvem skulde mindre fristes til det Sidste, end hvem der anvender sin meste Tid paa ret med Flid at skrive Böger; men at lægge en *aabenbar Umuelighed* til Grund, veed jeg, kan umuelig före til Forklaring, og at prise Böger for, hvad de beviislig *ikke er*, maa nödvendig giöre os blinde for, hvad de virkelig ere, saa det maa være det förste Skridt til ret Forstand paa *Ord* og *Skrift*, at vi skarpt adskille to saa ueensartede Ting, og indsee, at Ordet staaer netop saa höit over Skriften, som *Legemet* over *Skyggen*, og som Han der skabte Tungen over ham der skiærer Pennen!

Det er ogsaa blot hos *Kunst-Folkene*, det falder vanskeligt at oprede Forholdet; thi hos Natur-Folkene er det saa iöinefaldende, at selv Bogstav-Forguderne er nödte til at kalde de Sprog *döde*, som ikke meer er noget Menneskes *Modersmaal*, og hvor klogt det er at tale om et *dödt* Sprogs *levende* Ord, vil enhver indsee, som veed, hvad det er at modsige sig selv i eet Aandedræt. Der er imidlertid ogsaa i de levende Sprog en vis Deel, der egenlig maa kaldes Aandens Udtryk og Bolig, og kan ei gaae tabt, uden at Sproget derved aldeles mister sin Aand; kun har Naturen her, som allevegne, en langt bredere Basis end Kunsten, saa et Naturfolks Aand er kun bunden til den hele *figurlige* Deel af Modersmaalet, eller det naturlige Billedsprog i vidtlöftig Forstand. Uagtet

derfor Aanden slumrer ind med Mytherne, kan den dog vækkes, saalænge der er Poesi i Folket, og det er der, saalænge de billedlige Ordsprog, Vendinger og Talemaader, som er dem eiendommelige, endnu findes i Folkemunde. Ogsaa i denne Henseeude er det da paa den höie Tid, at Folkeaanden vækkes, hvor den ei skal uigienkaldelig forsvinde; men den vil ogsaa vaagne i vore Dage, overalt hvor den findes, hvad enten det saa blot er för at give det sidste Suk, eller for at begynde et nyt Levnetslöb.

Hvordan det egenlig i Munden har hængt sammen med det latinske Sprog, er svart at fatte, men det er klart, at de uhyre Anstrængelser i den ny Tid, for at oplive det i sin classiske Skikkelse, kun mislykkedes, fordi dets Billedsprog var aldeles uddödt, og Aanden derved tabt, forsaavidt ikke begge Dele var gaaet over i de *romanske Tungemaal*, og at disse derimod var et levende Forsög paa at forevige Roms Aand, som aldrig mislykkedes saameget, at det jo lykkedes kun altfor vel, som Universalhistorien fra *Granadas* Erobring til *Slaget* ved *Waterloo* klarlig beviser.

Dette ulyksalige Experiment har imidlertid ogsaa en lysere Side at betragtes fra, thi deels var dog selv de romerke Lænker et Baand mellem os og *Oldtiden*, som man heller maatte bære, end lösrive sig fra *den*, og deels beviste det, at, ved Hjelp af Christendommen og Bögerne, vil det anderledes baade fuldelig og glædelig kunne lykkes at vække de Folkeaander, hvis Tunger aldrig forstummede, og hvis Levnetslöb beviser, at de var *Livsaander*; og her staae vi atter for *Grækenland* og

Norden, thi blandt alle de *Naturfolk*, hvis Historie kundgiör en eiendommelig Aand, er det kun disses Tungemaal, som giennemgik Tidernes Skiærsild.

Allerede herved har Skæbnen besynderlig sammenknyttet os med Grækerne, og jo dybere vi trænge ind i Menneskelivets Hemmeligheder, des klarere vil vi erkiende en vidunderlig Styrelse deri, at *Græsk* og *Islandsk* leve endnu, som to duehvide Oldinger, med *Nöglerne* til Oldtidens og Middelalderens Skatkamre, hvor vi finde de sære mythiske Huulspeile baade for *Menneskets Natur* og *Historie*. Alt hvad vi derfor kan giöre til at opholde disse Sprog, og til at forsöde de Smaafolks Alderdom, hvis Modersmaal de ere, skal være os en Glæde, og vil lönne sig rigelig.

Men, kunde man spörge: hvortil behöve vi *Myther*, da vi have den *christelige Anskuelse*? Hvortil de Skyer og Stjerner, da vi har *Sol* og *Maane*?

Först maa jeg bemærke, at om vi ikke behövede Grækenlands og Nordens Myther, saa behövede vi dog at forstaae dem, bedre end andre Folks, fordi deres Indflydelse har været universalhistorisk, og deres Literaturer er de eneste originale, saa Tungemaalene var os altid historisk uundværlige. Men jeg vil besvare Spörgsmaalet, da det træffer sig, jeg kan. Hvad nemlig Skyerne angaaer, da vil selv Solen ikke undvære dem, saalænge den skal skinne over Jorden, og Maanen vil nok have Stjernerne omkring sig, især saa udmærkede som *Syvstjernen* og *Karlsvognen*. Med andre Ord: Christendommen har intet andet særeget Billedsprog, end Herrens mageløse Lignelser, og det der udspringer af

Hans Levnetslöb, men det tilhörer Kirken og Kirkeskolen, og passer kun paa Löbebanen til det evige Liv. Vi have imidlertid ogsaa en timelig Bane, der trænger til at betragtes i et aandigt Lys, og vor Sjæl saavelsom vort Legeme har timelige Fornödenheder, som Skaberen vil, at vi, ved det Lys, Han tænder, og med den Kraft, Han skiænker, skal arbeide for, thi Han lader vel regne Manna til sit Folk i Örken, men ikke i et frugtbart Land, hvor de kan saae og höste. Det gamle Testamentes Billedsprog er upaatvivlelig saa træffende og altomfattende, at kunde vi levende tilegne os det, vilde det være i Erkiendelsens Land, som naar *Solen* opgaaer; men det vilde udentvivl endnu være os for dybt, og er i alt Fald, *videnskabelig* talt, *ubrugeligt*, saalænge det *ebraiske* Sprog er iblandt de Döde.*) Jeg, for min Part, tvivler ingenlunde paa, at jo Tiden nærmer sig med stærke Skridt, da Levningen af det underlige Folk, med samt dets Tungemaal, skal opvækkes som en Lazarus af Graven; men med dette Folk maa Alt til Enden, som fra Begyndelsen, skee paa saa overordenlig en Maade, at, skiöndt vi höre til det ny Guds Folk der skal opvække det gamle, er der neppe Nogen af os, der endnu har anet, *hvordan* det er mueligt. Kun Saameget er klart, at nu er Raden til *Grækenlands* og *Nordens* Billedsprog, og at de ikke alene, ved at oplive hele vor *Menneskekundskab* og forskiönne vort Liv, vil fortjene

*) Lysne vil det imidlertid sikkert over Ebræernes Billedsprog, ved den ægyptiske Hieroglyph-Skrift, hvortil en Engelskmand fandt Nöglen i det *levende coptiske* Sprog, og hvorpaa Franskmanden Champollion nu flittig staver.

vor Tak, men vil ogsaa bringe os et Kæmpeskridt nærmere til Forklaringen.

Er nemlig ethvert Folks Myther deres Aands velbehagelige Udtryk og egenlige Tempel, da er de nödvendig *for saa vidt* prophetiske, at de spaae, hvad der *kunde* og *skulde* blive af Folket; thi for saa vidt er jo hver Enkeltmands, end sige da hver Digters, Ungdom prophetisk; og da der nu aldrig bliver mere, men vel mindre, af et Menneske, i *aandelig* Forstand, end han i Ungdommen önskede og drömte, saa kan vi forud vide, at to Folkefærds Ungdomsdrömme, der virkelig blev saa meget som *Græker* og *Nordboer*, maae have en Dybde og en Fylde, som Mythologerne, der vilde giöre dem til blotte Indklædninger for deres egne Hverdagstanker, vistnok aldrig drömte om.

Om *Norden* især skal vi siden tales nærmere ved, men om Grækernes historiske Liv og Betydning maa jeg tale et Par Ord, for, om mueligt, at vise Læseren, hvor hovedlöst man hidtil næsten almindelig betragtede og, som det hedd, forklarede dette *Hovedfolks höieste aandige* Forestillinger, som et Folks *Gude-Myther* jo dog nödvendig maae være.

Grækenland er i alle Maader Oldtidens Middelpunkt, hvor det Altsammen mödtes og vexelvirkede i höieste Frihed, hvad der i Oldtiden naturlig henrykkede og opflammede *Menneske-Aanden*, henrev og fortryllede *Menneske-Hjertet*, sysselsatte og lynslog *Menneske-Hjernen*; der gestaltede sig det *borgerlige Selskab* saa naturlig, at man vel billedlig maa sige, Stenene kom dandsende tilbyes, hvor Orpheus spillede; og derfor havde Borgerlivet

her alle uforstyrrende Kræfters fri Virksomhed til sit store Drivehjul. Dette skulde ikke blot lære vore *Jurister* at söge deres *borgerlige Naturstand* der, og hverken i Luften eller mellem Cannibaler, og lære vore Statsmænd, at *Kræfternes fri Udvikling* er den store Hemmelighed, der skaber blomstrende Riger; men det skulde ogsaa lære vore Mythologer, at det var et anderledes Chaos, der foresvævede den *græske* Aand, end det, der spögede i den romerske Rövers Hjerne, og at denne Aand gik ganske anderledes tilværks med af sit Chaos at udvikle det *græske Borgerliv*, med al dets Glands, end den romerske Meen-Vætte, der satte sin Ære i, af Grækenland og hele den dannede Verden at skabe et Chaos med Sværd og ordne det med Lænker. Ja, naar man tænker, at Mytherne hos *Homers* og *Hesiods* og de *dramatiske Digteres*, hos *Lykurgs* og *Solons*, hos *Sokrates* og *Platos*, hos *Phidias*, *Perikles* og *Aspasias* Folk kun betöd de fire Elementers guddommelige Heltegierninger, da er det netop, som om man fortalte os, at *Homer*, hvor tro han end skildrede og hvor deilig han end besang Menneske- og Helte-Livet, da han var gammel og blind, havde dog i sin klaröiede og kraftige Ungdom ei mindste Forestilling derom, men laae og væltede sig mellem Svinene paa sin Faders Mödding, ansaae Snogene for de höie Guder, og Tyrene for de störste Helte.

Dog, jeg veed, det nytter lidet eller intet, at före soleklare men skyggematte Beviser med Pennen, for en Sandhed, som bestrides af Millioner Munde med grundlöse men levende Magtsprog, saa her er min eneste

Tröst, at Læseren dog maaskee kan og vil gaae *i sig selv*, og, er han gammel, betænke, om han virkelig kom höiere med sin Forstand i Alderdommen, end han med Indbildningskraften svang sig i Ungdommen, men er han ung, kun mönstre sine Længsler og Drömme, og see, om det er Dristighed og höi Flugt, de fattes, eller en tilsvarende Virkelighed, de neppe tör smigre sig selv med at opnaae.

Giör Læseren imidlertid det, da vil han strax være enig med mig om, at Grækerne sikkerlig kom endnu langt videre i deres Indbildning, mens de var unge, end med al deres Kunst og Vidskab, da de blev gamle, og at det altsaa ei blot maatte være en Lyst at höre, hvorledes Homers Tipoldefædre phantaserede paa Mund-Harpen, naar Öinene funklede af Glæde over smilende Udsigter i det Fjerne; men at vi ogsaa deraf maatte kunne lære at overgaae Grækerne i Kunst og Vidskab, dersom vi ellers har et höiere Lys, en dybere Alvor og en kraftigere Hjelp, som de fattedes.

Det kan nemlig slet ikke, som man i den sorte Skole saa bagvendt har paastaaet, ligge i *Phantasiens Natur*, at der ikke giennem Livet udvikler sig en *tilsvarende Virkelighed*, men det maa nödvendig ligge i et Vanheld, der er tilstödt Menneskenaturen og har forstyrret de oprindelige Forhold; thi ellers lærer saavel den daglige, universalhistoriske Erfaring, at i Aandens Verden giælder den samme Naturlov som i Luftens, saa *Forestillingen* skulde giöre ligesaa *dybt* et Indtryk paa Fölelsen, som den selv er *höi*, og derpaa stige i *Forstands-Röret* netop til samme *Höide*, som den oprindelig

havde. Har vi saaledes Forestilling om en skiön Bygning, det være af Kalk og Steen, af Toner eller Tanker, giör den et tilsvarende behageligt Indtryk paa os, saa vi lægge Haand paa Værket, og har vi Magt til at fuldföre det, da vil det ligne Forestillingen paa et Haar; saa det kan umuelig hænge rigtig sammen, naar et Væsen naturlig begeistres for at fare til Himmels, men ender med at bevise sig selv, han bör krybe i Jorden.

Har vi imidlertid tilegnet os den *christelige Anskuelse* af Mennesket, da see vi godt, at vel var Phantasien, saalidt som noget Menneskeligt, lydeslös efter Faldet; men at dens Feil dog ingenlunde laae deri, at den flöi for höit, — thi det er umueligt for, hvad der, som Guds Livsaande, nedfoer fra Himlenes Himle og skal did igien, — men at det netop var Feilen, den flöi ikke höit nok: blev enten ved Jorden, eller forvildede sig i Luften mellem Stjernerne, thi deraf udsprang jo Afguderiet. Naar derfor de Selvkloge bebreide Phantasien dens Udsvævelser, og raade den til at blive ved Jorden, da har den *gamle Adam* godt ved at bevise sin Uskyldighed, og er fri nok for at drukne i det Vand, hvori han vasker sine Hænder, beklagende skielmsk, at den Philosophi er ham for dyb.*)

Forsaavidt Phantasien er *aandelig*, har den ogsaa virkelig Ret til at kalde sig *forholdsviis uskyldig*, thi den er jo Poesiens Skaber; og hvilken virkelig Digter maatte ikke önske, hans hele Liv svarede til Begeistringens

*) *Shakspears* Læsere maa jeg giöre opmærksomme paa det classiske Sted (As you like it. A. III. S. III.), der begynder med: Hast thou any philosophy in thee, shepherd?

Timer, hvilket Folk maatte ikke önske, at dets Liv udtrykte, hvad der begeistrede dets store Digtere!

Feilen stikker altsaa fornemmelig, hvor man nödigst vil söge den: i *Hjertet*, hvad den mosaisk-christelige Anskuelses Historie har sat udenfor al Tvivl; thi havde Hjertet ingen Skade, hvilke Halvguder maatte ikke alt *Israeliterne*, endsige da *de Christne*, blevet! men fordi Indtrykket paa Hjertet ikke var dybt nok, derfor blev ogsaa baade Daaden og *Forstanden derefter*. Forstand er nemlig slet ikke andet, end en Fölelse, der bliver sig selv klar, og det bliver den kun ved at afpræge sig i en tilsvarende Gierning, som viser hvad den var; thi derfor er det, at *Forstand* kommer kun efterhaanden af *Erfaring*, og derfor er det kun ved Betragtning af Menneskeslægtens og sit eget Levnetslöb, man kan vinde Forstand paa Menneskelivet; saa den Speculation, der ikke vil være Livets Sön og Lærling, er aabenbar en *Skifting*, paa hvem vi alt fra Ammestuen veed, ikke blot Daab og Christendom er ilde stedt, men al Omhu, Næring og Opdragelse spildt.

Deri laae da ingenlunde Feilen hos Grækerne, at de begyndte med at synge om Gudernes Nærværelse; thi Mennesket er skabt i Guds Billede til at ligne Ham, og hvem der skal hæve sig til de udödelige Guder, maa höre dem synge for sin Vugge, og see dem billedlig omsvæve sig, som Forbilleder paa, hvad han engang skal vorde. Altsaa ikke deri laae Feilen, at man *menneskelignede* Guderne, men deri, at Guderne enten var uægte: kun Skygger af det Guddommelige hos Mennesket, og kunde derfor ingen aandelig Stigen bevirke, eller at de

kun efterlignedes *maadelig*, saa Daaden sank dybt under Forestillingen, Gudernes Sönner vanartede, og kunde derfor ikke naae til Himmelen, men blev som Halvguder hængende med *Pegasus* i Luften, eller styrtede, naar det kom höit, hovedkulds med *Phaeton* i Dybet.

Naar nu Gudeligningen og Himmelfarten lykkes saa slet, kan Forklaringen naturligviis ikke, som den skulde, blive en *guddommelig Bevidsthed*, men bliver langt snarere *Misforstand* paa alt Aandeligt, som om alle Mytherne var kun malede tomme Æsker, man enten maatte kaste bort, eller see til at lægge lidt i, der ikke var for tungt.

Saaledes gik det da ogsaa omtrent i Grækenland, og vi see det godt, at alle Guderne, og Halvguderne saa næsten med, var döde alt i *Solons* Dage; thi da er Guderne og da er Billedsproget dödt, naar Mængden knæler for Billederne, mens de Kloge lee kun ad dem eller lege med dem. Under saadanne Omstændigheder har det ingen Art med Opvækkelsen, de *dramatiske Digtere* forsöge, thi de blive da ikke, hvad de skulde være, en aandelig Videnskabeligheds Herolder, men kun Koryphæer ved Poesiens Ligbegiængelse, og stort mere blev de heller ikke i Athenen, skiöndt den græske Videnskabelighed har udödelig Ære af sin Heros, af *Plato*, som virkelig fortjener, forholdsviis, at kaldes den guddommelige, da han for Alvor med store Evner prövede paa at finde og befæste den levende Tankekiæde, der forbinder Himlen med Jorden, og Mennesket med de udödelige Guder.

Videre kom Grækerne ikke, de forgudede *Plato*, men fulgte *Aristoteles*, og meget videre har man ei siden

drevet det; men vi baade kan og skal drive det langt videre, thi vi veed, at i *Palæstina* lykkedes *Himmelfarten*, og med den christelige Anskuelse maa det sagtens lykkes at forstaae den, som er Slægtens *timelige* Maal, hvordan det end gaaer med den virkelige Efterligning, som förer til det evige.

Her maa jeg atter pege paa den mærkelige Forskiel mellem *Christne* og *Naturalister*, som dele den christelige Anskuelse; thi netop naar vi skal dele og udvikle den, istedenfor, som hidtil, at drages og djævles om den, da maae vi være os Forskiellen klarlig bevidst paa alle Hovedpunkter. Vi gammeldags *Christne troe* nemlig, og maae nödvendig blive ved at troe, at *Christus* foer virkelig til Himmels *for os* og paa en Maade *med os*, saa vi skal og kan fölge efter, enten vi forstaae det eller ikke; medens *Naturalisten* derimod *tænker*, og maa tænke, at *Christus* foer kun til Himmels *som et Vidne* om Mueligheden, og *som vort Forbillede*, saa det giælder om, först at forstaae Himmelfarten og dernæst at efterligne den. Af denne nödvendige Forskiel flyder imidlertid lige saa lidt, at vi skal ringeagte Videnskabeligheden, som at Naturalisten maa nægte Christi *virkelige* Himmelfart, men kun, at Naturalisten maa være langt mere bekymret for en aandig Videnskabelighed, der forklarer Menneskelivet, end vi; thi for os er det kun, *ret* forstaaet, en *timelig* Velfærds, men for ham er det en *Saligheds* Sag.

Derfor har jeg det velgrundede Haab, at alle Nordens Naturalister, med Aand, vil af alle Kræfter være os behjelpelige til at faae det store *Skole-Giftermaal*

istand: mellem *Forstanden* og den dramatiske Poesi, eller, for at tale i den ny Skole-Stil, som om det alt var klappet og klart: imellem Nordens *Asa-Thor* og den græske Sybilla, eller *Sif* med *Guldhaaret.*

Dette mythiske Giftermaal har længe svævet for mig, naar jeg, i hvad man kalder Begeistring, stirrede baade frem og tilbage, som er min Maade at see langt paa, og ligeledes et Slags Giftermaal med Öinene; men för vi gaae videre, er det vel bedst at pege paa, hvad *Begeistring* egenlig vil sige, thi har Læseren end intet vrangt Begreb derom, kan det dog let hænde sig, han enten har et tomt, der er det samme som intet, eller kun et meget dunkelt, der ikke vil giöre Sagen klar, naar vi nærmere skal afhandle: hvad de gamle Mythesmede *muelig* kunde *begeistres* af.

For det Förste veed Læseren nok, at Begeistring er oprindelig et tydsk Ord, men jeg vil bede ham, med Forord, ikke deraf strax at slutte, at al vor Begeistring er tydsk, — thi *det* er ikke engang al vor Fortræd, hvoraf meget mere Störstedelen er latinsk, — men kun slutte, at vore Prosaister vidste ikke, hvad Begeistring var, og greb derfor til det Huusraad, slette Oversættere helst maae bruge. For Resten er Dansken ingenlunde fattig paa kiönne Ord til at udtrykke, hvad der er glædeligt; og hvad paa Jorden skulde vel være glædeligere, end en ægte Begeistring! thi vel er det, for den sorte Skoles Skyld, næsten blevet til en Skam at *have Syner*, men hvem der har nogen, som virkelig *henrykke*, *henrive*, *forlyste*, *fortrylle* og *indtage* dem, de bryde sig kun lidt om Skammen, men sige tvertimod, det er Skade, man ikke har dem bestandig, som naar

Aanden er *over* En, og man er ret i *Aande.* Heraf vil Læseren strax skiönne, at, efter mine Tanker, er *Begeistringen* slet ikke andet, end en lille *Kiærlighedshistorie* i den usynlige, men dog ganske virkelige Verden, som *Ordet*, at sige det levende Ord, der löber ud i eet med Aand, baade skaber og befolker. Her seer man da, hvor Snakken om *Muserne* har hjemme, i *Grækenland* nemlig, hvor man havde et godt Öie for det smukke Kiön, som for alt det Skiönne, og hvor man fandt, at *Historikeren* og *Stjernekigeren* maatte lige saa vel have deres *Muser*, eller være begeistrede, naar de skulde due noget, som *Digteren* og *Taleren.* Nu er det vist nok, desværre, gaaet med *Muserne*, som med Alt hvad der kommer an paa Smag og Behag: at Somme har havt Gribbeniller, og dog været meget indtagne af dem; men fortalte Nogen os selv, at en Pölsepind eller en Havreavne havde indtaget og begeistret ham, da vidste vi forud, det var enten Vrævl for hans egen Mund, eller en Skose til somme Andre; og det er, hvad vi Alle skulde betænke, naar man vil binde os paa Ærmet, at det, der i den mythiske Tid har begeistret *Digter-Patriarkerne*, og fra deres Læber begeistret Folk som *Grækerne*, saa de tog det for en guddommelig Aabenbaring, det var slet ikke andet end en Hverdagstanke, som selv Hverdagsfolk troer, de er födte med!

Dog, det bliver vel bedst, jeg fortæller Læseren en lille sandfærdig Kiærlighedshistorie, jeg havde forleden Aften med En af de græske Muser, hvis Navn jeg vel ikke har fundet i Registeret, men som jeg ligefuldt blev indtagen af, og haaber, Læseren, ved nærmere Bekiendt-

skab, ikke paa Papiret, men i Virkeligheden, vil finde, fortjente det.

Jeg sad just, som jeg staaer nu, og vilde slutte min Indledning om Myther og Mythologier, med et Rap til de Mythologer, der vil giöre poetiske Folkemyther til ingen Ting, og valgte til Exempel paa Mishandlingen af Grækernes *Billedsprog* den velbekiendte Mythe om *Kronos* og hans tre Gudesönner. Da jeg nu, som sagt, altid, naar jeg er i Aande, har for Skik at see baade frem og tilbage, saae jeg en i mine Öine deilig *Grækerinde*, der var kommen bag paa mig, mens jeg sad i mine egne Tanker, og tiltalte mig nu, just ikke med de artigste Ord, men dog med et af de Smil, der smitter, saa man kan ikke komme til at see suurt.

Saa er du da, syntes mig hun sagde, thi jeg forstaaer kun maadelig Græsk, saa er du jo dog endnu den gamle *Barbar*, den *eenöiede* hyperboræiske *Cyclop*, der ikke kan kiende Forskiel paa Folk, men vilde have mig til at staae her som en arm Synderinde, at höre alle mine Dyder og Lyder og Kiendemærker opregnede, og saa omsider fremvises, som en vissen Urt fra Herbariet, til behageligt Eftersyn. Nei, kan og vil du sige noget om mig, som er værdt at höre, og er der en eneste Draabe poetisk Blod i din historiske Vandfarve, saa fortæl dog ordenlig mit Slægtregister, som jeg har Ære af, saa jeg kan blive röd og gaae min Vei, kun seet i Forbigaaende, og slippe for at höre Resten!

Da jeg nu hörte, min Skjalde-Ære stod paa Spil, hvordan jeg vendte mig, vilde jeg dog heller vove den, ved at föie en Skiönhed i et rimeligt Forlangende, end

ved unödvendig at fortörne hende, dreiede Pennen et Par Gange rundt, og skrev som fölger.

De mythiske Slægtregistere har i det Mindste den Fortjeneste, som Historieskriverne hidtil ikke har skiönnet paa, at de er særdeles korte, skiöndt de række fra Himlen til Jorden, og stundom til Helvede med, ja, række hele Tiden igiennem, stundom endog et Stykke ind i Evigheden. Saaledes er det da ogsaa med den höibaarne Frues, hvis Udseende jeg ikke her vil beskrive, da hun har lovet selv at vise Læseren et Glimt deraf, som dog, hvis det kun bliver Mage til det, hun, lidt uartig, skiænkede mig, sikkert ikke vil findes fyldestgiörende.

Kronos var en Sön af *Uranos* og *Ge*, og da han var sat af med Bestillingen, deelte hans tre velbekiendte Sönner hele Verden, paa Jorden nær, som de synes at have glemt, imellem sig, saa *Zeus* tog *Himlen*, *Poseidon Havet*, og *Pluto* eller Aides *Skyggeriget*, som vi Nordboer lidt vel dröit kalde *Helvede*, hvormed vi dog ingenlunde mene det hede, men netop det *kolde*. For saa vidt maa Pluto ogsaa have været enig med os, thi han besluttede at dele sin kolde, tomme Höihed med en varm Skiönhed, og hans Valg faldt paa den deilige *Persephone*, Datter af *Zeus* og *Demeter*. Hvorledes han nu kom i Besiddelse af denne Skyggerigets majestætiske Dronning, derom lyde Rygterne forskiellig, og er desaarsag Meningerne meget deelte, men derom er dog alle de *Gamle* enige, at *Pluto* overraskede hende, hvor hun gik og sankede Lilier i al Uskyldighed, samt at hun græd bitterlig under Bortförelsen, skiöndt hun kiörte paa en Guldvogn. Hun fik imidlertid paa hendes Moders For-

langende, Lov til at besöge Jorden, eller maaskee endog Olympen, hver Vaar og Sommer, og blev, ved Zeus som en Slange, Moder til *Zagreus*, der ellers ogsaa kaldes *Bachus*. Det var for Resten den samme deilige Dronning, som de forvovne Kroppe *Theseus* og *Perithous* vilde hentet op igien fra Skyggeriget, men maatte lade blive, og takke *Herakles* for, at dog En af dem, nemlig *Theseus*, slap op igien og hjem til *Athenen*.

Det Sidste föier jeg naturligviis kun til, for at vise Læseren, *hvorledes* en senere historisk Mythe fra Heltetiden har knyttet sig til den naturlige fra Gudealderen, og nu vil jeg ikke spörge: hvad der bliver af *Persephone*, naar man giör Zeus til Luft, Poseidon til det bare Vand, og veed ikke engang, hvad man skal giöre af Pluto; men jeg vil i al Hemmelighed betroe Læseren mine Tanker om, hvad der muelig kan have begeistret den gamle Digter, og hans græske Tilhörere, for Kroniderne, saa de med overdreven Gavmildhed skiænkede dem langt meer, end de selv eiede eller raadte for: hele Verden og guddommelig Tilbedelse.

Mig synes, jeg kan see den Mythesmed, som en gammel blind *Thamyris*, der har mistet baade Syn og Cithar, fordi den Vovehals indlod sig i Væddesang med *Muserne* og drömte om et Kys af hver, som han nu tænkte paa en Omvei at naae.

Med sænket Hoved, med rynket Pande og sneehvidt Haar seer jeg ham staae ved et *isthmisk Höstgilde*, lyttende til en ung Digters blomstrende Kvad om Seierherren i sin fulde Manddomskraft, og jeg læser det i Gubbens Miner, hvorledes Menneskelivet svæver ham

forbi som en söd Dröm, hvoraf man bittert föler man er vaagnet, saa af Barndommens glade, udeelte Livsfylde, af Ungdommens funklende Öine og dristige Flugt, og af Manddommens kraftfulde Skridt og triumpherende Blik er kun de livløse Skygger tilbage i de nkundskabsrige, men mörke, kolde, magteslöse Alderdom.

Dog see, med Eet opklares Gubbens Ansigt, som naar Skyerne skille sig ad paa en Dag i Höstcn, og Regnbuen viser, hvor yndig Solstraaler bade sig i Stövregn; thi Gubben blev veemodig, da det lynslog ham, at hvad han sörgede over, var fælles Skæbne, saa det dog i Grunden var det samme Liv, der ældedes i den ene Slægt og foryngedes i den næste, og han var dog ogsaa i Grunden endnu den samme Skjald, som fordum kappedes med alle Muser. Da födtes der en ny Muse for ham, i hvem alle de gamle syntes sammensmeltede, thi hun bragte ham alle de henvisnede Krandse, friske paany, og sank kiærlig i hans Arme, som om han endnu under de hvide Haar havde vundet sit Væddemaal. Da reiste han sig i Kredsen af de Lyttende og skildrede med klar og rolig Begeistring, hvor underlig, veemodig rörende og skiönt det Guddommelige speiler sig i de Dödelige, saa vel er de gyldne Kronos-Dage kun faa, og længe varer hverken Örneflugten i Sky, eller den raske Omtumling paa Livets bölgende Hav, og ængstelig er Indgangen i Eftertankens store, stille, dunkle, kolde, Skyggerige, men selv der er dog Gudernes Bolig, hvor Ædlingen krandses af den Deilige, som Zephyr avlede med Vaaren i Lön, til at være Höstens Muse.

Ja, noget Saadant har det aabenbar været, der begeistrede baade Skjalden og Folket for *Kroniderne*, som Menneskelivets Genier; thi det er de unge Guder, som födes hos gamle Skjalde, Frugterne af Begeistringens anden Ungdom, i Poesiens Alderdom, og derfor giver denne Forklaring hele Mythen Sammenhæng, og dermed rime sig alle Navnene, fra *Kronos* (Timeligheden), til *Zagreus* (Vederkvægeren). Intet Under, at det er *Zeus*, der afsætter *Kronos*, indtager Himlen, er baade Gude- og Heltefaderen, har Lynet til sit Vaaben og Örnen til sin Fugl; thi saaledes er det jo med *Phantasien*, Ungdommens Genius! At *Havet* hos Grækerne var Symbolet for *Fölelsen* i det Hele, see vi blandt andet deraf, at det var Moder baade til *Achil* og *Aphrodite*, og det er jo virkelig baade i Storm og Stille ligesaa hos os; men de mangfoldige Skatteringer i Fölelsen undgik naturligviis ikke Grækernes Opmærksomhed, saa det var den *stormende Lidenskabelighed*, der bringer alle andre Fölelser til Taushed, de i *Poseidon* forgudede, hvorpaa saavel hans Navn, som hans Historie peger. *Pluto* endelig er den Samme som Plutus (den Rige), og har sit andet Navn, Aides, enten af den ubehagelige Livsmæthed, der egenlig er Mathed, eller af det *Opläsende*, der er Hovedelementet i Forstandens Virksomhed, og Skygge-Ligheden, der er alle Begreber egen, naar de mangle den tilsvarende Virkelighed. *Maalet*, *Staven* og *Nögelen* er hans, som Reflexionens eller Eftertankens Symboler, og det er naturligt, at han selv ingen Börn har med Persephone, thi den blotte Forstand er kun Skygge-Fader, saa det er kun ved en sær Forbindelse mellem Phantasien

og Forstanden, der bliver en Fader til den historisk-poetiske Anskuelse af Livet, der er Alderdommens Tröst. At Zagreus ogsaa kaldes *Bachus*, er baade dybt og deiligt, thi Phantasien snoer sig i Slangebugter om Forstanden, som Ranken om Stangen, naar Vederkvægeren skal födes, som er den aandelige Vindrue; eller er ikke netop Vinen det legemlig Oplivende og Vederkvægende, der altfor ofte bruges til Surrogat for det aandelige; ja, stemmer ikke selv den christelige Anskuelse dermed overeens!

Önsker man nu at vide, hvorledes en deilig Mythe kan tabe sin Betydning, da tænke man blot Aanden bort, og strax bliver Zeus til Luft, Demeter til Jord, Persephone til Grönsvær, Slangen til en haandgribelig Vinranke, og Zagreus til en ligedan Drue, og man er kun i Forlegenhed med Pluto, som bliver til slet ingen Ting.

Kunde denne Mythe nu end ikke giöre os anden Tjeneste, end at være et Speil for det daglige, naturhistoriske, Menneskeliv, tro og poetisk opfattet, saa mener jeg, det var allerede en stor Vinding; men nu kan den umuelig være saa meget, uden at være langt mere; thi da Menneskelivet er eensartet i alle sine Skikkelser, maa baade det græske Folkeliv, og hele Menneskeslægtens, speile sig deri; og dette er, hvad der saa inderlig sammenknytter Grækenlands og Nordens Myther, som indbyrdes tilsvarende Anskuelser af det samme Menneskeliv, fra dets naturhistoriske og dets universalhistoriske Side; thi derved forbindes de som Mand og Kvinde,

udtrykkende det samme Menneskeliv i sin *Kraft og* i sin *Skiönhed.*

Det kan hverken behöves eller nytte, her at gientage, hvad i det Forrige er sagt om de tre kiendelig adskilte Aldere i Folkenes og Slægtens Levnetslöb; men det skader dog ei at anmærke, hvorledes de poetiske Heste staae opsadlede for Kroniderne; thi *Oldtidens* var den *flyvende* Pegasus, *Middelalderens* var *Sleipner*, den ottebenede *Havhest*, og Nutidens er jo den trebenede *Helhest.*

Men især maa jeg giöre opmærksom paa, at *Persephone*, Datter af Zeus og Demeter (Phantasien og den *frugtbare* Natur), i Grækernes og Slægtens Historie er den *dramatiske* eller *Forstands-Poesien*, som kommer sidst, og skulde blive Moder til en historisk-poetisk Vidskab, der kunde være dens Stöttestav og forklare Menneskelivet; men blev det hidtil aldrig i Folkehistorien, fordi Giftermaalet med Pluto kom aldrig istand. At det i Grækenland vilde mislykkes, spaaede egenlig hele Heltelivet, hvis aandigste Daad var Borgersamfundet og de homeriske Digte, hvoraf hint kun löselig knyttede sig til Mytherne, og dette kun spillede paa dem; men det spaaedes ogsaa bestemt i Heltemythen om *Perithous* og *Theseus*, der vilde *beröve* Pluto Persephone; thi hvad der end ellers har svævet for Skjalden, saae han jo dog *Heltene* i *Strid* med *Guderne*, hvad umuelig kunde före dem til Himlen, men maatte fængsle dem i Underverdenen. Fölgen see vi i *Athenen*, hvor *Plato* staaer med sine *Dialoger* ved Siden ad de store dramatiske Digtere, som en *Theseus*, hvem Herakles vel har reddet fra

Underverdenen, men ei kunde give Persephone, og hvem hans Landsmænd vel forgudede efter Döden, men forskiöd i Livet.

Dog, dèt var intet Under, at det store Giftermaal mislykkedes, saalænge Himmelfarten ingensteds var lykkedes; men *efter Christi* Dage skulde man tænkt, det var kommet istand paa det förste Sted, hvor Poesien dramatisk foryngedes, altsaa i *England.* Hvi det imidlertid ei kunde skee, har jeg alt peget paa, og det lod sig klart udvikle, men jeg vil heller pege paa den engelske *Plato*, eller Frands *Baco*, som vidste godt, at Philosophen var en Pluto, men ansaae Giftermaalet med Persephone for umueligt, saa en Urtekost af hendes var Alt, hvad han meente, kunde forplantes til Skygge-Riget.

Komme vi nu til *Tydskland*, da finde vi vel, ved Siden ad de *dramatiske* Digtere, to, om ikke tre, tydske Platoner for Een, og da især *Schelling* som Hovedmanden, men han fattedes, desværre, med al sin Genialitet og Dybsindighed, *Jean Pauls* poetiske Fylde og *Fr. Schlegels* Ærbödighed for Historien, saa det maatte gaae skiævt. *Natur-Philosophien* var imidlertid et glimrende Forsög paa at forbinde Phantasien med Forstanden, og saaledes frembringe en levende, fremskridende og Livet virkelig forklarende Videnskabelighed, og Forsöget er saa langt fra at burde afskrække os, at det netop borger os for, det baade kan og skal lykkes i Norden, hvor *Poesi* og *Historie* har været sammensmeltede fra Arildstid, saa hele Nordens Historie er, i Overeensstemmelse med dets Myther, en kolossalsk Spaadom om det store Giftermaal for hele Verdens Öine, der har været bestemt fra Vuggen

af, og kun fundet saadanne Hindringer, som deels ligge i Sagens Natur, og deels skal tjene til at giöre Ægteskabet, der kroner en lang og hardtad fortvivlet Kiærestetid, baade varigt og lykkeligt.

Ja, ogsaa vi har nu faaet vort *Drama*, og veed altsaa, hvor vi er, veed, at nu maa det *bære eller briste*, og kan see for vore Öine, at Forsöget aldrig kunde slaae saaledes feil, at vi kunde tabe noget derved, men at, om det kun halvveis lykkedes, var derved dog allerede meget vundet, i det Mindste for Öieblikket.

Vi er umaadelig rige i Ideen, men store Stoddere i Virkeligheden: rige paa Kundskab og Erfaring, men fattige paa Livskraft, Varme og Fylde, de completteste Plutusser og Plutoner, man vil see for sine Öine. Det er os Alle klart, at nu skulde Vidskab og Oplysning giöre sit Mesterstykke, ved, baade i Kirken, i Staten og i Skolen, at aflöse den dunkle Fölelse, der hverken er dyb eller stærk nok, til længer at staae for Styret, uden at alle de aandige Baand, der knytte Mennesket til Himlen, til Slægten og til Forklarings-Banen, maae briste, og den ny Folkeverden drukne i Östersöen, som den gamle i Middelhavet: det forrige Chaos, med Anarchi og Tyranni, med dumt Afguderi og tom Selvklogskab, aandelig Plumphed og legemlig Kiælenskab, kort sagt: alt det Slette ved Barbariet og Culturen, blive Dagens eller rettere Nattens Orden.

Vi veed ogsaa godt, hvad vi skulde, og tildeels gierne vilde, saa det er kun Skaden, at vi kan det ikke. Skabe noget egenlig Nyt, vil nemlig kun Tosser nuomstunder, som ikke veed, det er ligesaa umueligt som

ufornödent, saa alle kloge Folk see, det giælder kun om at pröve alle Ting og beholde det Bedste. Oldtiden var plastisk, og Middelalderen var romantisk, saa det fölger af sig selv, at den sidste Tid skal være architektonisk; og det var Synd at sige Andet, end at vi enstund, af alle Kræfter, har revet ned og bygget op i alle Kroge; men det er Ulykken, at vi har virkelig revet ned, men kun bygget op i Ideen, eller paa Papiret, og det vil aabenbar ikke svare Regning, enten for Store eller Smaa, for Læg eller Lærd, da det, endnu mere aandelig end legemlig, giælder om en *Bygningskunst*, der *virkelig* skaffer os til at boe baade sundt og smukt, stort og bekvemt, ikke som kloge Bævere, men som forstandige Gudebörn, og det vil slet ikke lykkes.

Men, hvorfor vil det ikke lykkes, undtagen fordi vi bære os bagvendt ad og veed ei at benytte vor Stillings og vor Tids magelöse Fordele, hvor det kommer an paa at forbinde Kræfter og afpasse det Ene efter det Andet! Vi staae paa Gravens Bredd, med hele Menneskelivet bag os, hvis Erfaring vi kan benytte, hvis Forstands-Udbytte vi kan giöre Regning paa, Christendommen byder os en ægte universel Anskuelse af Menneskelivet i dets Forhold til Himlen og Evigheden; Grækenlands og Nordens Myther afbilde lige saa universelt Menneskets Forhold til Jorden og til Tiden: den Forbigangne, Nærværende og Tilkommende, og Folke-Historierne ligge udbredte for os, saa vi kan see, baade hvad der passer til hvert Sted, og til den nærværende Tid, og vi fattes da aabenbar enten blot Öine til at see, Hjerte til at ville, eller Kraft til at udföre, hvad der ligesom paanöder

sig os. Var vi nu enten aldeles magteslöse, eller saa ondskabsfulde, at vi vilde heller selv springe i Luften med hele Verden, end röre en Finger for at redde den, da stod vi naturligviis hverken til at raade eller hjelpe; men det er ikke Tilfældet, vi er kun blinde med aabne Öine, det vil sige: forblindede, og det i Norden langt mindre af Selvklogskab, end af blind Tro paa andre Folks, og da især paa *Romernes* og *Tydskernes*, Klogskab, af hvilke imidlertid de Förste kun bygte et Slaveri til alle Folk og en Galge til dem selv, og de Sidste har, efter meer end tusind Aars forgiæves Arbeide paa at bygge en ordenlig Stat og et forsvarligt philosophisk System, opgivet begge Dele, og slaaes nu om Stumperne. Og af blind Ærbödighed for en Klogskab, som Erfaring har fordømt, skulde vi lukke Öinene for den Viisdom, som hele Menneskeslægtens Erfaring anbefaler! og til Trods for vor egen upaatvivlelige Erfaring: at Phantasi og Forstand kan sammensmelte i Bevidstheden, og Poesi og Vidskab godt forliges til fælles Bedste, til Trods for vor egen Erfaring og for Historiens Vidnesbyrd skulde vi troe, det er galt, fordi hverken Romere eller Tydskere har kunnet finde sig deri, forstaae og forklare det!!

Nei, det var dog altfor galt, nu, da det giælder om Andet end at skrive en Bog eller forsvare et Paradox: giælder om at gienföde *Menneskelivet* i Kirke, Stat og Skole, hvad Erfaring dog maa have lært os, skeer ikke ved at skrive et nyt Ritual, en ny Constitution og en ny Skoleplan, men kun derved, at der kommer nyt Liv i *Præster*, *Statsmænd* og *Professorer*, som da igien meddeler og forplanter sig i deres Kreds. At nu Haan-

den kan udrette store og forbausende Ting i den haandgribelige Verden, og det ikke blot ved at slaae Folk ihjel og rive Huse ned, men ogsaa ved at bygge, hvor ellers kun Fugle flyve eller Muldvarper grave, og ved kunstig at forbinde tusinde Ting med tusinde Hænder, som om det var stöbt i en Form, det seer man især i England; men at der bygges store Slotte i Aandens Verden, eller at *Mennesker* og *Kræfter* aandelig forbindes, naar man, med en Pen i Haanden, tegner paa Papiret, hvad der kunde og skulde skee, og hvad Fölgen deraf vilde blive, det er jo dog saa latterlig en Tanke, at saasnart vi besinde os derpaa, kan vi umuelig begribe, hvordan vi noget Öieblik kom til at nære den. At derimod et *begeistret Ord* er en *Kraft*, der virker forholdsviis paa hele Livet, det er en *Kiendsgierning*, og det er derfor det förste Skridt baade til ret Forstand og til hensigtsmæssig Virksomhed: at vi ikke vil giöre med Haanden, hvad kun Munden kan udrette, men betragte Pennen som en Pluto, der kun bliver Fader, naar Zeus bliver det *for ham*, eller som en Stav, der kun bærer Druer, naar Ranken omslynger. Det vilde nemlig slet ikke nytte, om vi end nok saa viselig forbandt dén *historiske Poesi* med *Forstanden* paa Papiret, og skrev med store Bogstaver, at nu var Pluto formælet med Persephone; thi det var i alt Fald en Privatsag for Skribenten, der dog vel ikke indbilder sig, han med sin Pen kan befolke og bevæge Jorden til Verdens Ende. Hvad der vil have levende Virkning, maa ogsaa virke lyslevende, og hvad der skal have Afkom, maa virkelig forplante sig, hvad der skal giennemströmme et Men-

neskes Aarer, maa komme til ham som en Kilde, og ei som vindtör Sværte paa Papir, det er unægtelige Sandheder, som maae blive levende for os, og levende i os, för enten Böger eller nogen Ting kan hjelpe os; thi de skal selv være Kilden i os, der springer til et timeligt Liv i Aanden, som vi jo Alle behöve, enten vi saa vil bruge det vel eller ilde, enten vi vil nöies med det, som vor Deel i denne Verden, eller anvende det for Evigheden.

Og dermed vil jeg slutte, thi lukkes ikke Munden op, da er ingen Skrift saa aandelig, den jo giör os langt mere Skam end Ære, thi det giör den jo, naar den viser, vi vidste, hvad vi skulde gjort, men gjorde ikke. Guldvognen til Persephone skal naturligviis ikke være af Guldpapir, men af ægte Guld, og de sorte Heste skal da heller ikke være saadanne sværtede Kiepheste, som dem man seer her, men ordenlige Dampheste, som man kan *höre* er i Arbeide, skiöndt man kun seer, hvor feiende det gaaer med Prindsessen, henad den glatte Jernbane, som Strudsen flyver. Kun da kan det ogsaa blive i *Elysium*, hun faaer sin Dronningstol: i en Bogverden nemlig, hvorom Livsaanderne, skiöndt tause og slumrende, svæve; og i Tartarus kan man vel vide, en Datter af Zeus og Demeter kun fandt sig ilde stedt og værre bænket, saa, slap hun engang derfra i Vaar, da vendte hun vist aldrig did igien om Hösten til Vinterdvale, men flöi langt heller bort med Storkene til varmere Lande.*) Og see, den Guldvogn,

*) Jeg glemte nemlig för at forklare Persephones *Vaarbesög* paa Jorden; men Læseren seer jo nok, det gaaer ganske naturligt

den maa giöres af nordiske og græske Myther, med levende Hjul af Islandsk og Nygræsk, medens det levende Ord paa Modersmaalet er Drivehjulet, og Ordet fra det Höie Kraften, som besjæler det.

Blev det ikke Tilfældet, da maatte vi, som see, hvad det giælder om, ikke dyppe Pennen, men törre den forsigtig af og giemme den, til vi fandt et Sted, hvor man i det Mindste havde Lyst til at leve, om end kun slet; thi eet saadant Sted maa der nödvendig være under Solen, ellers var Verdens Skabelse, eller dog dens Opholdelse endnu, en stor Feiltagelse, og naar vi først ret komme efter, at Döden i aandelig Forstand duer til ingen Ting, da opslaae vi heller, naar galt skal være, vor Bopæl mellem levende Rövere end mellem døde Helgene.

Men, hvorfor skulde man i Norden være saa kied ad Livet, eller hvi har man der altid saa gierne villet dele sit Liv med de Döde, uden fordi man fölte dybt, at Döden i sig selv gav ingenlunde kronede Dage!

Altsaa, vi vil, uden dog at glemme Forskiellen mellem Haabet og Fuldbyrdelsen, lade, som om Giftermaalet var sluttet, og Sönnen födt og voxen allerede, hvad *poetisk* talt jo ogsaa er sandt, saa det er egenlig kun Spørgsmaalet, om der skal holdes Sölvbryllup eller erhverves Skilsmissedom, og selv det Spörgsmaal vil vi ansee for afgjort, til Ægtestandens Ære og Ægteskabets Bedste, saa vi drikke Guldbrylluppets Skaal, uden engang

til, at saalænge der er mindste Poesi hos de Gamle, vil den spille Mester hos de Unge, og skal saa; thi Zagreus maa fødes igien i hver Menneskealder, naar han ikke skal uddöe.

ængstelig at sörge for, hvad de skal drikke, som opleve det; thi deels er *Oplevelsen* deraf i et lykkeligt Ægteskab allerede saa glædelig, at havde man ikke Vin, kunde man vel nöies med engelsk Øl, og deels, kommer Tid, kommer Raad!

Sagen er nemlig den, at det vil aldrig gaae saa ordenlig til i en *levende* Verden, som det skulde. *Zagreus* er ogsaa en *Bachus*, Ungdommen vil spilde meer end den drikker, og Alderdommen drikke meer end den skulde, saa, skiöndt alt det *Levendes*, baade Menneskers og Dyrs, Historie er en forsvarlig Vinkielder, vil den sagtens ogsaa blive udtömt, førend man er færdig med *Arbeidet* paa Universalhistorien, som skal klare det Hele. See, da maa man enten drikke Vand, hvad endnu mindre for Følgernes end for *Smagens* Skyld er at önske, eller der maa skee et stort Mirakel, som i Cana i Galilæa; men jeg tör sige, det vil ogsaa skee, hvor man vil lade *Christendommen* og dens Moder, Jödedommen, leve med sig, som man godt kan, uden selv at blive enten Jöder eller Christne, hvad heller aldrig noget *heelt* Folk, uden de *virkelige* Jöder og Christne, har været. Da vil nemlig *Astronomi*, *Botanik* og *Mineralogi*, ja, selv *Grammatik*, *Chemi* og *Mathematik*, der vel *poetisk* maae kaldes de sex Vandkar af Steen, blive til en aaben Vinkielder, der har det store Fortrin, at ligesaa fort som man öser Vand i, kan man tappe Vin ud, og det en Vin, der baade vederkvæger Flere, smager bedre og beruser mindre end den Forrige. Og, med denne glade Udsigt til et Guldbryllup, der ei skal fattes Vin, vil vi holde Sølvbrylluppet, hvorved Islandsk og Græsk er

sölvhaarede nok til *dramatisk* at forestille Brudefolkene, og, jeg vil haabe, mange Folk *gamle* nok til at forestille *Sönnen!*

3. Nordens Kæmpeaand.

Hvem der vil have evig Krig, han har nemt ved at naae sin afsindige Hensigt, thi han behøver blot at forkynde Ærlighed og Sandhed aaben Feide, da skeer hans Villie; men hvem der vil have *evig* Fred, og hvem skulde dog ikke ville det, han slipper ingenlunde saa nemt dertil, som de kiære Philosopher allevegne har bildt dem ind, og som man nu sædvanlig tænker. Fred og Ro er nemlig Et, og Stilhed er et Andet, saa Rolighed lader sig forene med stærk Bevægelse, og Stilhed kan være forbunden med stor Uro, som man vel klarest seer, ved at sammenligne den ædelmodige, seierrige Helt med den bagbundne Slave. Dette var ogsaa Billedet, der svævede for vore fribaarne, höimodige Stamfædre, saa de fölte dybt, at Livet er den förste Betingelse for, hvad levende Folk kan kalde Fred og Ro, og Kræfternes fri Udvikling er den anden, hos alle dem, der föle sig i Slægt med Guderne og giennemglödes af en höiere Livsvarme end de Umælende, kiende Trang til en anderledes Virksomhed end Bi og Bæver. Derfor var Pileskyer og Vaabenbrag, som Helten modig trodsede og rolig oversaae, betegnende hvert Skridt paa sin Bane med Daad, der fortjente at mindes og at berömmes, det var Billedet af det timelige Liv, der foresvævede Fædrene, hvad enten de saae op til Himlen, eller hen over Jorden;

og kun paa hin Side Tidernes Löb, og höit over alle Skyhimle, skimtede de Guldborgen, hvor Fredegod thronede, men hvor Porten kun aabnede sig for ædle Helte, naar de med deres eget Hjerteblod havde aftvættet Rusten, hvormed det uskyldige Blod, der aldrig noksom skaanes i Stridens Hede, opæder efterhaanden de bedste Sværd og pletter de blankeste Skjolde!

Denne nordiske Anskuelse af det timelige Liv hos Guder og Mennesker, som en bestandig Kamp, det kun giælder om at före saa ædelt, saa kraftig og saa klogt som mueligt, da al den virkelige Fred, der kan times Gudefolket og Adelstammen i Tidens Löb, udspringer som en Seiersgudinde af Kampen, denne Anskuelse maa i en vis Grad findes hos ethvert Folk, der skal hævde sin Selvstændighed og faae Lov til frit at udvikle sine Kræfter, selv paa den fredeligste Maade; og at den ei heller i Norden er uddöd, har det nærværende Aarhundrede viist; men sit *aandige Præg* har den dog næsten tabt, saa istedenfor at udvikles til Klarhed, fordunkledes den meer og meer, til det blev den almindelige Mening, at Krig vel er et nödvendigt Onde, fordi der gives rovgierrige Folk, ærgierrige Kæmper og herskesyge Fyrster, men at al Kamp dog i Grunden er afskyelig, og meer afskyelig, jo *aandeligere* dens *Gienstand* er.

Denne gruelige Vildfarelse maa, hvor den faaer Overhaand, nödvendig före til Oplösning og Forraadnelse af alle *aandelige Legemer*, der kun kan bestaae ved seierrig Kamp, og dog er der *tre* saadanne Legemer, som maae være levende i ethvert Land, der med Rette skal kaldes Mandhjem (mannaheimr) eller en Menneskebolig,

det er *Kirkesamfund*, *Borgersamfund* og *Modersmaal*, Altsammen usynlige og aandelige Ting, men som paa en *aandelig* Maade har alle Legemets Egenskaber og fölger dets Love, saa, naar de ikke besjæles af en Livsaand, der altid er en Kæmpeaand, maae de nödvendig synke i *Afmagt* og hendöe, som naar *Sjæl* og *Legem* adskilles.

Vist nok har nu Vildfarelsen en dybere Rod, end vi kan oprykke: i det Kiælenskab, den Feighed og Kraftlöshed, der deels naturlig fölger med Alderdommen, hos Folk i det Store som i det Smaa, og deels er vore Synders Sold; men dog har vor aandelige Blindhed, som kan helbredes, ogsaa bidraget meget til at udbrede og befæste den, i det vi hverken kiendte de *aandelige Legemer* fra luftige Hjernespind, eller kunde giöre Forskiel mellem Kampen om aandelige Ting, som den sædvanlig er fört i Verden, og som den nu, da Forklaringstimen er slaaet, kan og skal föres paa Jorden.

Denne Forskiel var det, jeg i det Foregaaende stræbte at udvikle, og man indseer let, at naar der slet ikke strides med *Hænder*, hverken med *Sværd* eller *Penne*, om *Troen*, som er en fri Sag, da forsvinder den Skygge aldeles, som selv ædle Kæmpers Misgreb have kastet paa den eneste Kamp, der er Mennesket værdig: Kampen om *aandelige Ting*, og det maa blive os Alle klart, at ligesaa lidt som der kan være Liv i et Folks eiendommelige Anskuelse af Livet, uden at det mod enhver Fiende forfægter sin Frihed til at fölge den af alle Kræfter, og ligesaa lidt som der kan være Aand i et Sprog, uden at det levende modsætter sig al den

Vold, man vil giöre derpaa, sasledes kan der heller ikke være Liv og Aand i Enkeltmandens Tro og Anskuelser, uden at de maae stræbe at giöre sig giældende, i Modsætning til hvad dermed ei kan forliges, saa det giælder kun om *Maaden*, der naturligviis maa være saadan, at Alle nyde eens Ret og nöies med den Frihed, der kan være almindelig.

Og nu siger jeg, at, trods al Dunkelhed og alle Misgreb, maa Menneske-Forstanden beundre og Menneske-Hjertet fryde sig ved den *Kæmpeaand*, der besjælede vore Fædre.

Man kan vel tænke, det'er ei min Hensigt dermed at forgude *Asa-Thor*, eller saaledes at vaske Blodet af Nordens Kæmper, at de synes englerene; thi alle Historiens Kyndinger kan see, at ligesom der kun har været *een Helt* med *uplettet Skjold*, saaledes er ogsaa *Christendommens Kæmpeaand* den Eneste, der fortjener Guddomsnavn og Tibedelse; men vel önskede jeg ret at kunne indskærpe alle mine Læsere den miskiendte Sandhed, at, uagtet *Kæmpeaandens* jordiske Redskaber var ligesaa langt fra at være lydeslöse, som Fredsmæglerne, saa var de dog derfor hverken mindre uundværlige eller mindre berettigede til Beundring og skaansom Bedömmelse i en syndig Verden. Vist nok er det naturligt, at Haardhed falder tungest at bære, naar store Kræfter öve den, men det er dog ligesaa naturligt, at det er hvad man har meget af, og ei hvad man fattes, man fristes til at misbruge, og at hvem der ei kan löfte *Mjölner*, skulde nödig rose sig af, at han aldrig svang den til Upligt! Derfor vil, trods alt Kvæker-Tvineri over Kampens

Bulder, der dog er meget bedre end Gravens Stilhed, og over Blodströmmene, der dog ikke er nær saa ækle som Forraadnelsen, ja, trods alle Dödningehoveder, baade med og uden Halse, ædle Heltes Liv og Daad til Verdens Ende ei blot begeistre Skjalden, men indtage de uskyldige Börn og tækkes de elskværdige Kvinder, saa de maae nödvendig opflamme alle Ungersvende, i hvem der ligger Spiren til en daadfuld Manddom, og tabe aldrig deres Glands eller miste deres Priis hos noget Folk, der end fortjener Navn af en Green paa Menneskehedens kongelige Stamtræ.

Kun skal man lære, bedre end hidtil, at skielne mellem ædle, höimodige Helte, og hjertelöse, grumme Jetter, eller rasende Bersærker, hvortil vi saavel i Nordens Historie som Myther have den önskeligste Leilighed og, som ædle Kæmpers Afkom, den helligste Forpligtelse.

Vil vi nu see Modet og Styrken i deres naturlige eller dyriske Skikkelse, da skeer det ligesaa godt ved at være Vidne til en Tyrefægtning eller en Baxekamp, som ved at see et Feltslag mellem de Vilde; vil vi see dem unaturlig misbrugte i höieste Grad, da behöve vi kun med Eftertanke at læse den romerske Röver-Historie; og vil vi endelig see dem priselig brugte i *Menneskeaandens* og *Menneskelivets* Tjeneste, da kunde vi umuelig önske at være födte og baarne paa nogen anden Plet af Jord, end i det höie af Havet ombölgede Norden, i de Kæmpers Födestavn, der ikke blot kraftig hjalp til at knuse den romerske Jette, men har, lige siden Folkevandringen, öiensynlig været Menneskeaandens ypperste Vaabendragere paa Jorden.

Ja, ligesom det er i Mamrelund, under *Abrahams*

Telt, vi skal lære at kiende *Hyrdelivet*, og i *Grækenland*, vi finde *Borgerlivet*, som de naturlig gestalte sig, *naar Aanden* er *med*, saaledes er det i *Norden*, vi finde det *aandige Kæmpelivs* Vugge paa det sortladne Hav; thi Kampen med den flyvende Storm og de brusende Bölger, som vi vel maae kalde den *naturhistoriske*, er aabenbar *den naturligste*, *Menneskeaanden* kan före, og som derfor kun bliver blodig, naar Kæmpen selv vorder Offeret. Det var derfor intet Under, at *Evalds Fiskere* vakte saa almindelig Deltagelse i Norden, thi naar Modet og Styrken trodse Storm og Bölger, *for* at *redde Menneskeliv*, da sværge de höitidelig til Menneskeaandens Fane; men det er höist mærkværdigt, at det *nordiske Dramas* Vugge blev, som det sig burde, en Opfattelse af det aandige *Kæmpelivs Vugge*; thi ligesom det viser, *hvor* den havde sine Gænger, saaledes spaaer det os ogsaa et *anderledes dramatisk* Tidsrum, end der hidtil oprandt paa Jorden. Ja, *Evalds Fiskere* begynde et dramatisk Tidsrum, hvori Skjalden vil opfatte hele det universalhistoriske Helteliv, lige fra dets Vugge paa Havet til dets Krykker i ham selv, og hvori, man tör haabe, Nordens Folk vil, ikke blot paa Skyggernes men paa Livets Skueplads, dramatisk gientage og forklare alle Fædrenes store Bedrifter. Da vil det blive aabenbart for al Verden, at der var baade Aand og Hjerte i de gamle Kæmper, skiöndt Kæmpevisen og Sværdet udtrykte deres höieste Kunst, og Ordsprog al deres Viisdom; thi da vil man see, de overlod det kun til deres sildigste Efterslægt at forskiönne og forklare Livet, fordi de fölte dybt, de havde deres store Kræfter, for at bruge dem til det Störste, de

kunde udrette, og saaledes före et Liv, det var Umagen værdt at forklare. Ja, det skal sikkerlig sees i Norden, hvad vi dunkelt föle, naar en daadfuld Dag krones af en gylden Aftenröde, at Klarhed og Skiönhed mödes aldrig saa yndig paa Jorden, som naar kiærlige, blomstrende Börnebörn krandse en bedaget Olding, der med et roligt Smil overskuer et langt og besværligt, ingenlunde feilfrit, men dog ærligt, ædelt, kraftigt og velgiörende Liv!

Dog, Havet er ikke blot Helte-Vuggen, det er ogsaa Heltelivets egenlige Skueplads og Löbebane, saa Skjalden kunde ikke holde nogen mere smigrende Lovtale over sit Folk, end at kalde det sortladne Hav de *Danskes* Vei til Roes og Magt; og det er da intet Under, det Ord klang saa godt i danske Ören, og vil klinge saa, al den Stund det danske Hjerte banker, om end svagt, for det Helteliv, som intet Hjerte under Rosenkinder slog höiere for i de henfarne Tider!

Ordet var derfor ei mindre historisk sandt, end naturlig skiönt og smigrende, og det er den nordiske Poesis Ære, at den lige fra Hedenold stræbte at forbinde Skiönhed med historisk Sandhed, hvad man vel seer ogsaa maatte være Tilfældet, hvor Poesien i Sandhed skulde blive videnskabelig og Vidskaben poetisk.

Dog, naar man skal indsee, baade at de Danske og det sortladne Hav fortjene deres Roes, da maa man *ikke* tage *Dansk* i den nyere, sneverhjertede, men i sin gamle, alt Nordisk omfattende Bemærkelse, og ei betragte Kampen paa Havet fra en Skandse paa Öieblikkets flakke Strandbredd, men fra Tinden af det *Hornelen*,

der har opskudt sig selv af Tidernes Ström, eller fra Universalhistoriens höie Stade. Men denne Udvidelse af *Middelalderens* snevre Synskreds er ei heller mindre nödvendig for Aandens og Livets end for Oversigtens Skyld; thi hvorledes skulde *Nordens Aand* blive forstaaet og forklaret, uden levende at opfattes i sin Heelbed; eller hvorledes skulde Norden blive det rolige Værksted for en fri universalhistorisk Aandsudvikling, dersom ikke det samme sortladne Hav, der fordum var Veien til Roes og Magt, nu bliver Hegnet om Kunst og Vidskab!

For da i denne store, for hele Menneskeheden vigtige Sag at begynde fra den rette Side, saa lad os see, hvad der blev af den gamle Verden, da *Tyrus* sank i Havet, *Karthago* sank i Grus, og *Sömagten* nedsank, fra et Hovedvaaben i Menneskeaandens Vinger, til et Hjelpevaaben i Menneskemorderens, den romerske Röyers Haand? Eller, om vi er for kortsynede dertil, da lad os dog betragte, hvad der ligger os nær nok: de rimelige Fölger for Europa, og dermed for hele den dannede Verden, om det var lykkedes *Napoleon* at styrte Engelland, og giöre Sömagten til et blot Hjelpevaaben i sin Haand?

Om vi nu end slet ikke kunde forstaae, hvoraf det kommer, at Sömagten, der er mindst skikket til at giöre Erobringer i Legemets Verden, dog er bedst skikket, ei alene til at udvide, men ogsaa til at omværne *Aandens Verden*, saa skulde vi dog ligefuldt have dyb Ærbödighed for Erfaringens utvetydige Vidnesbyrd om, at det virkelig forholder sig saa til alle Tider; thi selv i *Middelalderen*, der dog er *Landmagtens* glimrende Tid, be-

höve vi blot at tænke *Angelsaxer* og *Normanner* ude af Historien, saa har vi aabenbar tænkt Aanden bort med det Samme, og faae slet ingen *ny Folkeverden* ved Östersöen og Vesterhavet, men blot det ene Barbari efter det andet omkring det forhexede Middelhav.

Hvori det ligger, er imidlertid heller ikke vanskeligt at see; thi vel har alt aandeligt sin *Kilde* i Aanden, og lige saa lidt i Verdenshavet som i Agerrenen eller paa Bjergtoppen; men vi kan dog godt forstaae, hvi den historiske Kæmpeaand har kaaret Havet til sit Element og til Skuepladsen for sine Storværker; thi det fölger allerede af, at Kampen mellem Vind og Vove er det eneste Naturbillede paa Menneskeaandens eiendommelige Kamp, og Sömandslivet denne Kamps Vugge, saavel som dens Sjæl. Hermed staaer det nemlig i allernöieste Forbindelse, at til Sös, baade dagligdags og i al Slags Kamp, betyder *Enkeltmanden* langt *mindre*, altsaa den *fælles Menneskeaand* langt *mere* end til Lands, hvoraf atter fölger, at Enkeltmandens Ærgierrighed og Egennytte har langt mindre Spillerum til Sös, og nödes til at indhylle sig i Omhu for fælles Ære og det almindelige Bedste, saa, hvordan det gaaer, beholder Aanden her dog mest af Æren, og Menneskeheden höster den störste Fordeel.

Uagtet det derfor med Fornöielse skal indrömmes, at man ogsaa til Lands baade kan kæmpe og har kæmpet for Menneskehedens Bedste, ja, at naturligviis intet *Land* paa Jorden kan *egenlig forsvares* uden Landkamp, saa er det dog allerede et betænkeligt Forvarsel, at Landkampen selv i sin störste Uskyldighed begynder

med Blodblad. Hvor nemlig Landkæmpen ikke hæver sig som Röver og Manddraber, udmærker han sig som en *Skytte*, i Lag med Björne, Ulve og Ræve, som han staaer immer Fare for at lære af og efterligne; og en *dagligdags* Landkamp kan derfor kun være i Menneskehedens Aand, saalænge den giör et vildt Land ryddeligt til Menneskebolig; thi fra det Öieblik af bliver den for skikkelige Folk kun et nödvendigt Onde, foraarsaget af smaa og store Rövere, der maae holdes tre Skridt fra Livet og, om mueligt, ödelægges i Reden. Heraf fölger nemlig, at Landkampen kun *sjelden* kan være en god Næringsvei for Enkeltmanden, og aldrig en Kilde til Folkemagt og Velstand, uden at det svider til Menneskeheden; og her see vi en ligesaa naturlig som gyldig Grund til, at det var *Phönicerne* der udviklede, og *Romerne* der ödelagde *Grækenland*, ja, gyldig Grund til, at en overlegen Sömagt, der hviler paa Söfart og Mellemhandel, sætter Liv i Verden, medens en overlegen Landmagt, der kun hviler paa Spydstagen og Krigskunsten, udbreder Död og Ödelæggelse. Synger derfor Englands Sömagt paa det sidste Vers, da skal alle Menneskevenner önske, at der, för det er udsunget, maa hæve sig en venlig forbunden Sömagt i Anglers og Normanners gamle Hjem, der kan fölge bedre i deres Kiölvand end den Græske i Phönicernes.

Vel vil jeg ingenlunde canonisere Engeland Historie (som jeg desuden heller seer fortsat end skrinlagt), og ligesaa lidt vil jeg kives med Nogen om *Bevæggrundene* til de engelske Storværker, thi de kan være daarlige nok baade hos store Folk og smaa, uden at vores blive des

bedre, ved at giætte paa de Værste og antage de *Dödes* unaturlige Taushed for Samtykke; men jeg paastaaer, at *Anglers* og *Normanners Ord* og *Gierninger* giör *Nordens Aand* udödelig Ære, har retmæssigt Krav paa hele Menneskehedens taknemmelige Beundring og har udstedt en Vexel paa vort Norden for tilsvarende Bedrifter i Aanden, som vi og vore Börn maae indfrie, eller höste Skam i Forhold til Æren og gaae i *Slutteriet*, hvor man, som i Graven, har de bedste Bevæggrunde til ingen Ting at giöre. Der staaer skrevet ensteds om Somme af os, at de skal dömme Engle, og saa vidt er vi i det Mindste kommet, at vi kan og skal pröve og bedömme *Aander*; men at pröve Hjerter og Nyrer giör vi bedst i at overlade til Ham, der ligesaa lidt uden Grund som uden Ret har forbeholdt sig, hvad Han kun mægter med hver især, og Ene med os Alle; saa vi vil lade Tydskerne trættes om, hvem der har den *reneste Villie* til Bogmageri, dyrisk Magnetisme og aandeligt Pavedom, medens vi, med Grækenland og Engeland for Öie, deels til Mönster og deels til Advarsel, vil *pröve*, hvad der endnu i Norden kan udrettes ved alle Aandskræfters fri, besindige, stadige Virksomhed, til at forlænge, forskiönne og forklare det vidunderlige, og med alle sine Bræk og Bröst elskværdige, Folke- og Menneskeliv.

Det var nemlig i *England*, baade Christendommen og Levningerne af Oldtidens Vidskab fandt et Fristed, da de var husvilde paa Jorden, og skabte især i *Nord-Humberland* et *Missionsselskab*, hvoraf Alt hvad nu kaldes saa er kun en Skygge; thi det var jo *engelske* Præster,

som christnede baade *Tydskland* og *Norden*,*) og det var jo den *angelsaxiske* Literatur, som den Første i *vor Folkeverden*, der blev Moder baade til den *Frankiske* og den *Islandske*. Det var altsaa Nordens Aand, i Forbund med Christendommen, som, ved de nordiske Udflyttere paa Öen, *skabte vor Folkeverden*; og kan nu Tydskerne virkelig overgaae deres Skabere, det har de unægtelig Ære af, men vi, som tænke mere beskedent, vil nøies med at ligne, forstaae og forklare dem, hvad i det Mindste er langt rimeligere og kan derfor snarere lykkes. Det er sandt, at hvad der siden har udviklet sig paa Herkules-Öen fortjener slet ikke at sammenlignes med den i Historien mageløse Verdens-Skabelse; men efter en saadan Heltegierning kan man ogsaa være bekiendt at hvile enstund paa sine Laurbær, og dog tör jeg ikke raade noget Folk, hvor Aand er tilstede, at sammenligne sine største Anstrængelser med *Asa-Thors* Syslen til Tidsfordriv.

Ja, *Asa-Thor*, det er den Kæmpes mythiske Navn, som Folk for Spas, men kun Dyr for Alvor, kalde *John Bull*, det har hans Levnetslöb beviist; thi vel har han ingen *Enkeltmand* at fremvise, der kan maale sig med *Morten Luther*, hvis mythiske Navn ogsaa derfor skal være *Tyr* eller *Tvekamps-Guden*, men det er aabenbar kun fordi, som vi för bemærkede, at til Lands er det

*) Vel maa det ikke glemmes, at Danmark i *Ansgar* har sin egen *Apostel*, og det en bedre end der nogensinde udgik fra Engelland, men det hörer langt mere til den christne *Tros* end til det nordiske Folkelivs *Historie*, og betingedes i alt Fald af den angelsaxiske Virkning paa Frankrig og Tydskland.

Enkeltmanden, men til Sös er det *Fællesaanden*, der har baade Magten og Æren. Ligesom der nu maatte en nordtydsk eller tydsknordisk Landmagt, nemlig *Gotherne*, til at knuse det gamle Romeraag, saaledes maatte der ogsaa en *Gothe* til at gaae i Kreds med *Paven* og knække hans Krogkiep; men hvad gjorde Tydskerne, eller selv Saxerne, *derefter*, *som* et *Folk*, som et Heelt, der var en saadan magelös Kæmpe værd, eller kan udholde Sammenligning med deres paa Öen? Aanden gjorde to Mirakler ved *Luther*: et med Ordet i hans Mund, og et med Pennen i hans Haand; men for ei at tale om det Störste, som Tydskerne ei den Dag i Dag har mindste Begreb om, saa begreb de ei engang det Mindste bedre, end at det varede tohundrede Aar, för en Enkelt af dem lærte at skrive Tydsk som *Luther*, paa Aanden og Kraften nær. I Engelland havde man ingen *Luther* og trængte dog til En, derfor blev *Kirke-Ordet* aldrig levende hos dem, men des mere forbausende er den Literatur, de fik paa Modersmaalet; thi at den engelske Bibel ikke, som vores, er en Oversættelse af Luthers, men staaer som Bog höit over hans, og at det ene var den engelske Literatur, der siden Reformationen skabte fra *Aandens* Side en Modvægt til den franske, det veed man, eller det skal man lære, hvor man vil blive klog ei blot paa Död og Bogstavskrift, men paa Liv og Aand.*)

*) Spörger man, hvor England fik en saadan Literatur fra, naar det levende Ord er Skriftens Moder, og Kirkeordet ikke blev levende, da huske man, at der var Minstreller, til der blev shakspearske Skuespillere, og Parlamentstalere til den Dag i

Nu, saadan en Række Optrin af Kæmpelivets Undergang, som den, *Shakspear* var fri nok for at udtömme, skal vist nok Ingen misunde England; men hvad siger man om den Kraft, der teede sig i dem, den Kraft, hvoraf selv Skyggerne paa Skuepladsen synes os gigantiske, den Kraft og det Kalkeblik i Menneskelivets Dybheder, som *Shakspear* forudsætter! Og hvad siger man om den engelske Reformationstid med sine *Myrtyrkæmper* i Snesetal, der betragtede Baalet som Fakkelskin fra Brudekamret, hvad siger man om den ved Siden ad den tydske! Eller om *Borgerkrigen*, hvor Daaden i eet Slag vidt overstraaler i Aandens Lys Alt hvad man giennem tredive Aar saae i Tydskland, undtagen da den *nordiske Gothe* giennemlynede Riget med sit Sværd og Banner! Og nu *Fölgerne!* De var i England *Ordets* og *Troens* og *Næringsveienes Frihed*, aldrig kiendt siden Grækenlands blomstrende Dage; men hvad var de i Tydskland, hvor en Helt som *Luther* havde kæmpet for Aanden og seiret for Tydskland? Ja, hvad blev de der, uden Kirketvang, Skoletvang, Laugstvang, og idel Tvang! Eller er det kanskee en Tröst, at Flere der end i England kan læse hvad de ikke forstaae, og skrive hvad ikke maa trykkes, eller hvad ei engang er Sværten, endsige Papiret værdt! Eller er det maaskee dog et Fortrin, skiöndt man i England baade tænker friere og klarere, taler bedre for sig og handler klogere! Nei, naar Tydskerne paastaae, der er *ingen nordisk Aand*, da skal de

---

Dag, altsaa Leilighed nok for Folkeaanden til, saalænge der var Kraft, at holde det tilsvarende Ord i Live.

vises til *Engelland*, hvor *Aanden* dog vel maa være nordisk, siden den aabenbar ikke er tydsk, og maa dog være Et af To. Og hvorlænge og hvor samvittighedsfuldt vi end har efterlignet Tydskerne, saa ligner dog endnu baade vort Liv og vor Smule nationale Literatur öiensynlig mere engelsk end tydsk, hvad ogsaa kun lader sig naturhistorisk forklare.

Læseren maa nödig troe, det er af Tydsker-Had, jeg taler saa, thi al saadan Smaalighed fra *Middelalderen* har jeg givet Afsked, og vilde med störste Fornöielse lovtale den tydske Aand, som jeg lovtaler den engelske, naar jeg med en god historisk Samvittighed kunde; men hvad Ny-Tydskerne kalde deres Aand, er aabenbar Aandlöshed, som jeg höilig maa laste, deels fordi det skader dem selv, og deels fordi det skader os at tage den for Aand. Om det er sandt, hvad man i Middelalderen troede, at ikke blot *Gother* og *Longobarder*, men ogsaa *Saxer*, *Franker* og *Svaber*, oprindelig var nordiske Udflyttere, det tör jeg ikke afgiöre; men at disse Stammer i Oldtiden havde *Guder*, *altsaa Aand*, tilfælles med os, kan jeg see af Historien, og *Aand* maae de da fremdeles have tilfælles med os, eller de faae ingen; thi Aander lade sig slet ikke skabe af Mennesker, end sige af *Penne*. Kun herom giælder det, thi enten man kalder *den Aand tydsk* eller *nordisk*, *engelsk* eller *dansk* eller *gothisk*, er mig nu den ligegyldigste Sag af Verden, naar det blot ikke forvilder Folk, saa de glemme, Talen er bestandig om den *historiske Kæmpeaand*, som især *Nordens Myther* og *Engellands Historie* efter Folkevandringen giöre kiendelig.

Det faaer at blive ethvert Folks som hver Enkeltmands egen Sag, om de vil arbeide paa at komme ud af Middelalderens aandelige Chaos, eller paa at befæste sig deri; men Historikerens Pligt, som opdager Sammenhængen og Hjelpemidlet, er det, at tale aabent og kraftig derom, da han veed med sig selv, baade hvor fornöieligt det er at blive indgroede Fordomme kvit, og hvor haardt det holder. Da der nu i Menneskeslægtens Historie, foruden den store Aand i Palæstina, kun har aabenbaret sig to *Folkeaander* med universal-menneskeligt Præg og Stræben: En i *Syden* (den Græske) og En i *Norden*, og da de sees at være hinandens Udfyldning, saa er det en Velfærdssag for ethvert Folk at kiende, hvilken af dem det *naturligst* kan tilegne sig, da man ved et Misgreb kun spilder sine Kræfter og udmatter sig til ingen Nytte. Folkene af den *latinske* Tunge vil bedst kunne tilegne sig den *græske*, og Folkene af den gothiske derimod den *nordiske Aand*; men da vi skal have dem Begge, er det Hovedsagen, at vi erkiende dem for hvad de er, og ei indbilde os, vi enten kan undvære dem, eller giöre dem til Trælle for vore indskrænkede, det være sig nationale eller individuelle *Synsmaader*, som om disse var höiere Aander, da det dog kun er Spilarter, eller ufrugtbare Vandgrene paa de store Stamtræer. De blandede Folk i Syden og Vesten vil fremdeles have ondt at giöre; men hvis deres Aandskræfter ei er reent udtömte, eller deres Villie aldeles vrang, vil de dog komme ud af det værste Vilderede; og overalt hvor den nordiske Aands Folk har bevaret deres Tungemaal, og altsaa er vedblevne at være de

aandelig herskende, der kan store Ting udrettes; men vist nok, om der er Kraft, de störste Ting i det höie Norden, hvor de gamle Folk er mest ublandede med Stammer af en fremmed Art.

At det i *Middelalderen* gik allevegne broget til, var nödvendigt, thi i den fölge Alle, saavidt muеligt, deres *Hjertes Lyst*, og da ikke blot Lysterne er mange, men den samme Lyst hos Mange netop föder idelig Strid om Gienstanden, saa driver man lettelig baade den udvortes Afsondring og den indbyrdes Kiv til Yderligheder, som vi især kan see paa den *græske* og *italienske* Middelalder. At nu den Kunst og Vidskab, som udsprang af Middelalderens Chaos i dets mest forvirrede Skikkelser, ei duede til at opklare de aandelige Forhold, var nemt at giætte; og det aandlöse romerske Schema, man ved Reformationen, ligesom i Fortvivlelse, tyede til, kunde umuelig række videre, end til kummerlig at ordne og skiævt at belyse det Haandgribelige.

Kun Universalhistorien, betragtet i Christendommens Lys, kunde give Forstand paa dette store Vilderede; men ogsaa dette Syn, og Öiet for det historiske Menneskeliv, skulde udkæmpe sig af det samme Vilderede, saa det er intet Under, at det skete seent, men kun, at det skete nogensinde; og naar vi ivre imod hvad der forsinkede Oplysningen, maa det kun være, fordi det Samme hindrer endnu, hos Folkefærd, som hos Enkeltmanden, Udviklingen og Udbredelsen af en Anskuelse, der er saa vederkvægende og velgiörende for os alle, at den paa hele Jordens Kreds ei mellem sine *Be-*

kiendtere kan have en eneste Fiende, skiöndt den vist nok kan have og vil faae mangen Ven, der ikke duer.

Nordens Aand var udvandret og havde ligesom udtömt sine Kræfter i det Fjerne; de skrevne Mindesmærker om dens gamle Syn og Heltebane laae adspredte ude og hjemme, om ikke uændsede, saa dog uforstaaede; der var ikke Aand, uden hist og her i Kirken, hvor dog en aandlös Videnskabelighed lukkede Öiet for den naturlige Forbindelse mellem Himmel og Jord, Tid og Evighed, eller hos enkelte Skjalde, som dog enten manglede Alvor, christelig Anskuelse og fortroligt Bekiendtskab med Historien, eller dog en af Delene; ja, for at giöre det ret fortvivlet, var Folkeaanden i sin bedste Skikkelse hasebunden af den spidsborgerlige Nationalisme fra Middelalderen, og Munden i sin störste Frihed kneblet af den ny Tids Overtro paa Bogstavers Liv og Pennes Almagt!

Under saadanne Omstændigheder seer man let, der hörer saa megen Slumpelykke til at blive ret vendt, at man ikke fristes til at takke sin gode Forstand derfor, men vel til at prise Lykken over Forstanden, paa en Maade der let misforstaaes, især paa en Tid, da Folk, ved at forkaste Alt hvad de ikke forstaae, er kommet nemt til höie Tanker om deres Forstand; thi naar man kun troer, at *det er* Altsammen *Intet*, hvad der overgaaer Ens Forstand, saa kan man ganske troskyldig baade mene og sige, at *Intet* overgaaer den. Det var imidlertid ligesaavel Forræderi mod Menneskeheden, som sort Utaknemmelighed mod Viisdommen i Lön, den höie Norne, hvis penelopiske Væv det jo dog i Grunden er,

vi Græshopper kalde Lykkens Luner; det var begge Dele, siger jeg: for al muelig Misforstands Skyld at holde hos sig selv, hvad man veed giör klogere paa Livet og leder til den Forklaring, der er Slægtens timelige Maal, ikke i Modsætning til det evige, men netop til Oplysning derom.

Derfor vil jeg nu ogsaa her betegne, hvordan det gik til, at Nordens Kræfter adspredtes, Öiet luktes, men Ihukommelsen bevaredes, til Öiet igien kunde aabnes, ved Anskuelsen samle det Adspredte og, hvor man ei staaer sig selv i Lyset, give Forstand paa Livet.

Der er, som man veed, tre Riger i Norden, og selv i dette Öieblik tre Bogsprog (Norsk eller Islandsk, Svensk og Dansk), saa der er unegtelig tre Folkefærd, men der er kun *Hjerte-Forskiel* imellem dem, thi der er klarlig kun *een nordisk Aand*, ligesom vor gamle Ask kun havde een Top, skiöndt den havde tre Rödder, og det saae man klart ved Reformationen. Vi maa derfor tænke os det gamle Norden som en aandig Eenhed, hvori de politiske Skillerum, som i det Hele Borgersamfundet, kun havde lidt at betyde, og de tre store Udvandringer: den *gothiske*, *angelsaxiske* og *normanniske*, maae betragtes som *almindelig nordiske*, skiöndt Broderparten har været fra det Rige, der blev Udgangspunkten. Da vi nu veed, at *Danmark* var *Angelsaxernes*, og *Norge Normannernes* Udgangspunkt, er der ikke mindste Grund til at tænke andet, end at *Sverrig* var *Gothernes*; thi vel er den gothiske Udvandring saa gammel for os, og blev Romerne, skiöndt i Grunden tidsnok, saa seent bekiendt, at den ikke lader sig saaledes oplyse som de to Andre;

men da *Gotherne* ret egenlig er *Kæmpe-Folket* i Norden, maatte de dog vel i det *Mindste* ligesaavel give en Sværm, som Nordens andre Folk, og at de virkelig har gjort det, er aldeles vist, blandt andet fordi *Ligevægten* ellers for længe siden maatte være forstyrret.

Disse Udvandringer maae vi dernæst ikke tænke os som et Öiebliks Sag, thi de skete alle til Sös og var fra först af Vikingstog, der kun efterhaanden antog en alvorligere Charakter og varede, som vi af den angel-saxiske og normanniske kan see, hver i det *Mindst* et *heelt Aarhundrede.* Den Angelsaxiske begynder nemlig för Midten af det *femte* og slutter först i Midten af det *sjette* Aarhundrede, og den Normanniske varer fra Slutningen af det *ottende* til Slutningen af det *niende,* naar man ikke, som man dog egenlig skal, regner hele det *tiende* og Hælvten af det ellevte med.*)

Efter saadanne tre Aareladninger, hvorved man nok kan vide, det var det *raskeste* Blod der sprang, er hverken Ligevægten eller Matheden at undres over; men at Norden nogensinde derefter kunde *aandelig* komme til Kræfter, det maatte man fristes til at forsværge, naar man veed, der bliver ikke Aand af Kiöd, hvor fedt det end falder, eller hvor fiint det end hakkes. I aandelig Forstand havde vi alle tabt *Hovedet*, der ei uden Föie kaldes den synderligste Part, og vore Hoveder var udenlands kommet til at sidde paa fremmede Halse, saa *der* kunde *Hoved* og *Hjerte* kun daarlig forliges; thi vi maae huske, at

*) Det er nemlig en bestandig Udvandring, kun stærkere og svagere, til Haarde-Knuds Död 1042.

hverken var vore Fædre Menneskeædere, der gjorde reent Bord, hvor de satte dem ned, heller ikke har ret mange af Vikingerne fört Koner med dem, men har giftet sig, hvor de kom hen, og neppe fundet de fremmede Kvinder saa letnemme til at fatte deres Aand, som til at forstaae deres Mening. Det universalhistoriske Spörgsmaal var altsaa: om de nordiske Hoveder udenlands efterhaanden kunde omskabe de fremmede Hjerter, eller om Nordens Aand, för den udvandrede, havde gjort saa dybt et Indtryk paa Hjerterne herhjemme, at Hovederne igien paa en Maade kunde voxe ud deraf; men hvilken af Delene der end skulde skee, indseer man let, det maatte have Tid, og det Sidste især klinger saa æventyrligt, at det maatte virkelig skee, för det kunde synes muelight.*)

Nu har desuagtet Tiden viist, at, naar galt skal være, maa man dog heller en Tidlang gaae med forlorent Hoved, end med forlorent Hjerte; saa Nornen vidste godt hvad hun gjorde, da hun tophuggede eller stynede vort *Ygdrasil*, og var os ingenlunde gram, skiöndt hun lærte os at græde. Nu kan vi nemlig see, at Toppen af den gamle Ask kom meget bedre til Nytte udenlands, end den kunde gjort her hjemme, og det

*) At det smukke Kiön i England er temmelig upoetisk, veed man vel, og det er en gyldig Grund, hvi Poesien, trods alle sine Storværker, aldrig har *blomstret* der, eller udviklet en tilsvarende *Smag*, men Engelskmanden har ogsaa storagtig udelukt den fremmede Kvinde fra sin Ideekreds, istedenfor at opdrage hende til den, saa det er for en stor Deel hans egen Skyld.

saavel for os, som for hele Menneskeslægten; thi der behövedes baade nordiske Buer og Spydstager, Vindegiærder, Plankeværk og levende Hegn, for at Aanden kunde faae sig en Verden igien og forsvare den baade mod Gog og Magog. Med andre Ord: den *gamle Folkeverden* omkring *Middelhavet* var fordærvet og fordömt og maatte forgaae, skiöndt Slægtens timelige Maal var ingenlunde naaet, og derfor maatte der skabes en ny Folkeverden omkring de nordiske Vande; men dertil udkrævedes en Folkeblanding og en Middelalder, hvorved paa den ene Side Sammenhængen med Oldtiden bevaredes, og de nordiske Stammer udvikledes til at forstaae den, men forhindredes dog fra at faae deres egenlige Vidskabstid, för den kunde blive universalhistorisk.

Fra dette Stade tör jeg forsikkre Læseren, der opgaaer et saadant Lys over Middelalderen, at man maa smile ad Æventyret om dens bundlöse Mörke, og skiöndt Anskuelsen er langt fra at giöre Undersögelsen overflödig, saa er det dog först derved den bliver muelig; thi man leder kun slet, naar man ikke veed *hvad* man leder om, og man har intet Gavn af hvad man finder, för man veed, hvad det kan bruges til.

Gothen, som efter en kort Söreise landede söndenfor Östersöen, hvor hans Frænder og Navnere dengang boede, indtog *Holm-Gaard* og banede sig med Sværdet Vei giennem Rusland, ned til det asovske og sorte Hav, som man strax seer hos *Jornandes*, naar man kun fölger ham, som det sig bör, med Öinene; men skiöndt det synes, som Gothen der blev en stor Landkrabbe, snart fortæret i *Italien* og *Spanien*, saa er dog selv det kun

Öineforblindelse; thi de nye *Kræfter* og *Retninger*, vi spore i Landene, de indtog, voxte naturligviis ikke op af de gamle Grave, men kom med dem der havde dem. Derfor skal vi see Gothen gaae til Söes igien i *Venedig* og *Genua*, saavelsom med *Gama* og *Columbus*, og vi skal höre *Gothen* baade i *Dantes* Röst og i Viserne om Cid, hvis vi ellers vil lære at forstaae Middelalderen. Vist nok kan det mangen Gang falde vanskeligt at kiende det *gothiske Hoved* igien under den romanske Kappe, fordi det virkelig voxte sammen med de fremmede Kroppe, eller: fordi Gotherne baade opgav deres Modersmaal og spredte sig i Landene, men Sagen er lige sikker, og kommer for Dagen, naar vi see vist.

Angelsaxerne lod staae ad Bretland til, og det Hoved er godt at kiende, deels fordi det var saa stort, og deels fordi det vilde immer raade selv, saa der er det klart nok, det voxte ikke ud af den *galiske* Hals; men en Ting er aldrig saa kiendelig, der hörer jo Öine til at see den, og det Öine i Hovedet; saa det var intet Under, vi miskiendte vor aandelige Fader og slog ham under Öret, saa det blev vitterligt, at Hovedet sad löst.

Normannen beed sig bedst fast, hvor han kom hen, men holdt sig i Frankrig mest for sig selv, saa *Normandiet* er kiendeligt nok, undtagen paa de nyeste Kort, og i England veed vi, at hvad der af Aand ei er Anguls, det er hans; og selv at han er den store *Korsfarer* og Middelalderens store *Romanhelt*, *Holger Danske*, er temmelig bekiendt; men hvad det egenlig paa Aandens Sprog vil sige, og hvad historisk Virkning hans Udvandringer

har havt, baade ude og hjemme, det tænker man dog endnu sædvanlig kun lidet paa.

Saalænge man nemlig seer med Gaaseöine, synes man naturligviis, at Aandens Vinger er af Pennefjer, og tænker derfor, det var kun bomstærke Prygle og forvovne Kroppe, der kom fra Norden, og fik *Aand* i Syd og Vest, vel ikke af Luften, men dog alt som de lærte at læse og skrive, og saa længe peger man kun forgiæves paa Alt hvad der viser det Modsatte. Var det imidlertid mueligt, uden Aand at forstaae sig paa aandelige Ting, da maatte vi faae Öinene op, ved at see os om her hjemme, i det *tolvte* og *trettende* Aarhundrede; thi da havde vi ogsaa faaet Pennen ei blot bag Öret, men ret egenlig i Haanden, og enten vi vender os til *Island*, hvor der udströmmede en heel historisk Literatur fra den paa Modersmaalet, eller til *Danmark*, hvor *Saxos* Bog alene forudsætter og vises en *classisk* Dannelse der er ægte, da er det jo klart, at kunde Böger og Penne blot gjort *det Mirakel*, at *vedligeholde* hvad Aand og Kraft her var tilbage, da skulde vi i det *fjortende* og *femtende* Aarhundrede hverken fattedes Mage til *Absalon* eller *Saxo*, til *Sverre* eller *Sturlesön*.

Har vi derimod opladte Öine, og veed, at det indvortes levende Ord er Aanden selv, og det tilsvarende Mundtlige er dets Livudtryk, da forundre vi os slet ikke over, at Historieskriverne var samtidige med de sidste ædle Kæmper i vor Middelalder, eller rettere, hörte selv til det sidste Heltekuld, som da de ei længer kunde holde Liv i Ordet, stedte det til Jorde i Bögerne med en glimrende Ligbegængelse; thi selv *Guds Ord* er

dödt i Bögerne, og i det Mindste skindödt paa iskolde Læber, saa det udvikler aldrig mere Liv og Kraft hos et Folk, end der kiendes paa Livet og Kraften i dets *Modersmaal*. Naar vi derfor see, at *Islænderne* var de Eneste i Norden, som udtrykte sig höiröstet om aandelige Ting paa deres Modersmaal, og see, at deres Draper er dog lutter aandelige Ligkister med udtunget Arbeide, da finder vi Begravelsen höist naturlig og kun Opstandelsen vidunderlig.

Naar vi imidlertid blot lære at kiende Forskiel paa *Ord* og *Skrift*, som paa *Liv* og *Död*, i Aandens Verden, saa vi ikke söge Livet selv i Bögerne, hvor vi er visse paa det ikke findes, men söge kun Underretning om, hvad der levede hos Forfatteren og i den Tid, han beskriver, da kan vi vanskelig enten tænke eller tale for höit om den Kunst, hvormed Aanden virkelig paa en Maade narrer Döden og forplanter Kundskab om sit Liv mellem vidt adskilte Folk og Tider, og kan da ei noksom glæde os over Bögerne fra det tolvte og trettende Aarhundrede, uden hvilke det vilde været os umueligt at give Nordens Aand sit Livudtryk igien, og ligesaa umueligt at forstaae og fortsætte dens herlige Bane.

Derfor kom der aldrig saasnart igien Strænge paa *Hjarnes* Harpe, för det tonede fra den:

Island! hellige Ö! Ihukommelsens *vældigste* Tempel!

og det gienlöd fra Sagas klingre Skjold, saasnart Nordens Staalpen atter begyndte at riste, og det skal gienlyde i Dovre og ristes i Bautastene paa Kullen og ud-

raabes af de rullende Bölger, saalænge der er Syn og Sang og Sagn i Norden!

Ja, kan Læseren, ved Siden ad det lille pæne Lysthuus paa Bakken ved *Halikarnas*, hvor *Herodots* Vugge gik, som en Lilieflor, let bevæget af Zephyrer, tænke sig en Steenstue saa stor som hele *Island*, og höi derefter, med Hekla til Arne, med Isbjerge til Borgemur, og det brusende Nordhav til Grave, da faaer han en Forestilling om det Colossalske deri, at *Norden* har en *Coloni* af *Historie-Skrivere!*

Sandelig, saa kloge Folk som Tydskerne maae skamme dem ved, at de ikke endnu har kunnet udfinde, hvad der var *Nordens Aand eiendommeligt*, da det dog saa forsvarlig er fört til Bogs, at man ei let skal kunne sige, hvad der er latterligst: enten at nægte, der var *Aand* i gamle *Norden*, eller at det var *Historiens Aand*; men vi Folk i Nord maae ogsaa skamme os ved, at man maatte lære Islandsk og stave gamle Skindböger, for at opdage, af hvad Aand vi er; og prise maae vi da vor store Lykke, at *Snorres* Fædre ei udvandrede med *Shakspears*, som *Herodots* med *Homers*, eller ei fulgte den *normanniske Ström*, hvortil de dog hörte, men satte sig kun fast paa *Isbjerget* i Nordsöen, for at male i Aftenbelysning og være koldsindige Tilskuere af alt det Mærkværdige, der tildrog sig i den nordiske Halvverden, og at de ei frös ihjel, för vi lærte at skiönne derpaa!

Dog, för vi nærmere betragte, hvad vi har *Island* at takke for, vil det være bedst at betænke, hvad der holdt Liv i os, til vi fik Munden op igien; thi Livet er

og bliver dog altid det Væsenlige, uden hvilket man ligesaa lidt har Noget at takke for, som at takke med; og skiöndt Livets Opholdelse naturligviis, saavel som Livet selv, er en stor Hemmelighed, saa er det jo dog en uslukkelig Skam, ei at ville tænke *paa*, hvad man tænker *med*, fordi det er en Hemmelighed.

Har vi nu den Forstand, at Skrift paa *Modersmaalet* altid beviser, hvad det nödvendig forudsætter: et tilsvarende *Liv* hos Forfatteren og, hvor der skrives ud af Folkemunde, hos Folket, da viser den *danske Rimkrönike* og *Kæmpeviserne* os, hvor kummerlig man i Norden fristede Livet giennem det *fjortende* og *femtende* Aarhundrede, saa Döden holdtes ingenlunde tre Skridt, men kun en Straasbred derfra. Dog, skiöndt man seer den sorte Död og den sorte Armod i alle Kroge, saa seer man dog, at *Livet* hængte i Folk, selv da *Niels Ebbesen* blev hængt, og da *Iver Lykke* tog Kong *Albrekt*, og saa længe der er Liv, er der Haab. Hvor nær det var paa Fæld-Enden ved Overgangen til det sextende Aarhundrede, see vi paa Slutningen af den danske Rimkrönike og paa hele den *svenske*, saa det var paa den höie Tid, der kom Hjelp; men at Rimkröniken var den förste danske Bog, og den förste Bog trykt i Danmark, og det to Gange i det *femtende* Aarhundrede, var et godt Forvarsel, som aldrig kunde glippe.*)

*) Rimkröniken, tækkelig og mönsterlig udgivet af *Molbech*, er da umistelig for Middelalderens Culturhistorie i Norden, men vist nok er den mest at studere som et Sprogminde, naar det kun forstaaes saaledes, at den fra Sprogets Side er en magelös dansk Bog, der maa studeres af Alle, der boglig vil have Sproget i deres Magt.

At nu Hjelpen kom ved *Morten Luther*, har vi vel ikke glemt, men *hvori* den egenlig *bestod*, har man kun meget löselig tænkt paa endnu; thi at *Livet* nu yttrede sig i *Psalmer*, *Prædiken* og *Skrift* paa *Modersmaalet*, er öiensynligt nok, men at det ikke udsprang af sine Yttringer, som man har drömt, er ogsaa soleklart, og man kunde naturligviis tygget paa Luthers tydske Bibel i tusind Aar, uden derved at faae et eneste dansk Ord i Munden, end sige ud deraf.

Hjelpen bestod da aabenbar deri, at *Hans Tausen*, *Peder Plade*, og saadanne Folk, hörte et begeistret Ord om Troen paa Christus af *Luther*, sang hans Psalmer med inderlig Rörelse, læste hans tydske Bibel og andre Böger med stor Fornöielse, og *fordanskede* det Altsammen, baade med *Mund* og *Pen*, det bedste de kunde, som kun var meget maadeligt, men dog netop til Huusbehov.

At nu denne Styrkelse af det Döende forslog bedre i Danmark, end den forbausende dramatiske Opstandelse af Kirkeordet paa en saadan Halv-Guds Læber som Morten Luther, forslog i hans Fædreneland, det er, for hvem der har lidt Forstand paa Aand og Ord, den skiönneste Lovtale, der kan holdes over den magelös poetiske *Dannekvinde*; thi i Danmark er det ret egenlig vore *Mödre*, vi maae takke for, at der kom lidt *poetisk Liv* baade *til os* og *i os*.

Man tage dette for hvad man vil, det er dog en ligesaa tör historisk, som glædelig poetisk Sandhed, og vil vi see den ret i sin Glands, da skal vi sammenligne de danske Digtere, om vi kan finde dem, i det *sextende*

og *syttende* Aarhundrede med de *engelske* i samme Tidsrum, og saa igien sammenligne Digterne i det *nittende*, samt i det Hele Forholdet til *Folke-Poesi, Folke-Historie* og *Smag*. Ved at anstille disse interessante Sammenligninger, saavidt mueligt baade i Livet og i Bögerne, er jeg i det Mindste paa mine gamle Dage bleven en langt större Beundrer af Dannekvinden, end jeg var i min Ungdom; og vil man kalde det at gaae i Barndom, skal det ei synderlig anfægte mig, deels fordi jeg gierne træder Börneskoene i saadanne Kronos-Dage (Saturnalier), og deels fordi baade Store og Smaa skal nödes til at studse, naar de see, at i *England*, hvor Folkemunden lige til Spensers og Shakspears Dage havde en heel Hær af Harpere (Minstrels) paa Benene, og fik saa Hjelp af saadanne Heroer, og havde, lige siden, höiröstede Organer paa Skuepladsen og i Parlamentet, at *der* blev Rimkröniker og Kæmpeviser liggende ganske rolig, hos de angelsaxiske Digte, giennem det sextende og syttende Aarhundrede, og *der* giælder Lord *Byron* og Sir *Walter* i det nittende for store Vidundere; men i *Danmark*, hvor der fra *Niels Ebbesens* Tid til *Jörgen Sorterups*, blev knap gjort en ny Vise, der var værd at synge, *der* oplevede Rimkröniken ti Udgaver i eet Aarhundrede, *der* sang de unge Frökener Kæmpeviserne, og *der* beskrev de Gamle dem med saadan Fynd, at *Magisteren* maatte giöre Hoveri og give dem ud i det *sextende* Aarhundrede, til jeg veed ikke hvormange Oplag i de Fölgende, og *der* fik vi Skjalde i det attende og nittende, som *Evald* og *Baggesen*, *Oehlenschlæger* og *Ingemann*.

Jeg kalder iövrigt slet ikke Vidunderet uforklarligt, men det nytter ikke at forklare En, hvad han ikke kiender, derfor maa man först see det, bedre end de gode Dannemænd, der vel har saa megen poetisk Smag, at de kysse langt heller Dannekvindens Töffel end Pavens i Rom, men har dog endnu ikke lært af den söde Sangerske og opvakte Læserinde, at *Idun* med *Nattergalen* er en meget bedre Videnskabs-Dise end *Pallas* med *Natuglen*, og skiönne derfor daarlig paa den *poetiske Paaskefest*, der nu i en heel Menneskealder er holdt iblandt dem, baade af den Lille og den Store og den Rettilpas, og af os Alle, som red Sommer ad By paa *Sleipner-Föl*, over Stok, over Steen, over vildende Hav, saa det skal spörges om Land, naar vi lægges til Ro!

Naar Dannekvinden imidlertid kun faaer sin Villie, som hun er vant og vel berettiget til, da vil det Hele lade sig forklare af hendes magelöse, historisk-poetiske Kiærlighed, og af *Kingos Psalmer*. Vil Nogen lee ad den Forklaring, da misunder jeg ham hverken Villien eller Vindingen, men maa kun bemærke, at med *Kingo* i det Mindste har Sagen beviislig sin fulde historiske Rigtighed, thi hans Psalmer blev unægtelig, fra Slutningen af det *syttende* til dybt ind i det forhexede attende Aarhundrede, sungne af Dannekvinden med saadan Liv og Lyst, som nödvendig maatte giöre Indtryk selv paa os Silde-Födninger, og gjorde det bestemt. Jeg gad ogsaa nok vidst, hvad Klogt man kunde sætte mod min simple historiske Paastand: at som et poetisk Ord, der *levende* udtrykker den *christelige Anskuelse*, er *Kingos*

Psalmer ikke blot det syttende Aarhundredes störste Vidunder, men et saa sjeldent i hele Menneskehistorien, at det kun lader sig forklare af Nornens underfulde Viisdom, der giemte Spiren til en *Paaskelilie* i tusind Aar og bragte den saa over Havet til Danmark, hvor den fandt sit rette Moderskiöd og Rum til at udbrede sig. Dog, man veed formodenlig knap, at *Kingo* var af *engelsk* Herkomst, end sige da, at saadanne *historisk-poetiske* Psalmer, som hans, var noget *Splinternyt*, i det Mindste siden Folkevandringen, som *Kædmon* vel tusind Aar tidligere prövede paa, men kunde ikke naae, for *Sangbunden* fattedes, som Dannekvinden skiænkede Kingo.

Saaledes naaede da, mod al Formodning, et höi-opetisk levende Ord vore Ören, og det havde saaledes oplivet Dannekvinden, at selv Kæmpevisen er neppe endnu aldeles uddöd paa hendes Læber, eller var det dog ei, da det pludselig gienlöd over Bögetoppe:

> De Danskes Vei til Roes og Magt,
> Sortladne Hav!
> Nu rask igiennem Larm og Spil'
> Og Kamp og Seier för mig til
> Min Grav!

Intet Öieblik miskiendte den ligesaa heltekiære som fredsælle Dannekvinde disse Toner fra Dybet, men gav dem *sin Stemme*, som om det kun havde været igaar, den gamle *Hjarne* blev begravet, skiöndt Aaret siden löb rundt vel trettenhundrede Gange, saa det var intet Under, at hun skiænkede gierne *Balder* en Taare, saa snart der igien blev ymtet om hans Död, og foer saa

gladelig med Thor til Jotunheim, som om hun aldrig havde holdt op at være *den Saga*, med hvem *Odin* tömte det gyldne Bæger paa Svane-Holmen.

Saaledes kom da *Poesien* paa *Skuepladsen*, og skiöndt den altid der befinder sig i tvetydigt Selskab, hvor den aldrig ret veed, om den skal oplives eller dræbes, beundres eller belees, beklappes eller udpibes, saa lærer dog Grækernes, som det borgerlige Naturfolks, Historie, at vil Poesien vinde Borgerskab, maa det være *der*, og at paa Folkenes gamle Dage maa Alting enten faae et borgerligt eller et slavisk Udseende, saa Poesien maa forlige sig med Skuepladsen, som et mindre Onde, skiöndt den umuelig, som man har indbildt sig, kan ansee sin Opförelse som en Triumf, eller *leve deraf*. Det gaaer nemlig med Poesien som med Poeten, saa den kan hverken födes eller næres, men kun vise og, i bedste Fald, nære sig paa Skuepladsen, og maa derfor langt heller undvige end söge den. Det er da netop Et af de mange Vidnesbyrd om Dannekvindens dybe poetiske Fölelse og *i Grunden* uforbederlige *Smag*, at Poesien hos os saa seent blev theatralsk, og at Forsögene paa at spille *Guder* og *Helgene* til Lyst aldeles mislykkedes; thi *Heltelivet* er aabenbar den eneste Side, Poesien kan vise paa Skuepladsen, uden at nedværdige baade sig selv og sin Gienstand. Derfor er Opförelsen af *Balders Död* allerede et Misgreb, og ved at ville giöre Skuepladsen enten til Kirke eller Skole, forfeiler man nödvendig sin Hensigt, naar den ikke er, at giöre Kirke og Skole til Skuespilhuse, hvad de vist nok derved let kan blive;

saa, naar galt skal være, maa Skuepladsen heller være saa overgiven og vanhellig, som den især blev i Athenen, og fordum i London, end, paa Fransk, betragtes som en Helligdom, eller, paa Tydsk, som Livets Skole. Den skulde dagligdags være blot til Lyst, og kun, som til en Höitid, en Gienganger-Bane for Folkets Heroer, hvor de store Skygger kom den matte Phantasi til Hjelp, uden at ville enten kyse Livet af Börn eller stjæle den Fölelse, der kun er spildt paa dem, og som i vore Dage er altfor dyrebar en Skat til at bortödsles. Det maatte *Grækerne* forstaae, som slet ikke vilde vide af de *rørende* Sörgespil; og jeg vil haabe, vi lære det ogsaa, naar Poesien kommer *til Orde* udenfor Skuepladsen; thi kun fordi den i vore Dage er *stum* derudenfor og taler kun *Fingersproget*, lod Dannekvinden sig bedrage af Skinnet og syntes, det maatte ogsaa giælde her, at Noget var bedre end Intet, skiöndt det her i Grunden var Intet, der vilde giælde for Alt. Saasnart derfor *Kirken* og *Skolen* blive *virkelig* poetiske — og blive de ei det, er Resten ligegyldig —, da vil man strax föle Forskiellen mellem virkelig og kunstig Begeistring, og da falder Blændværket bort af sig selv, undtagen for hvem der foretrækker det og er naturligviis ikke at misunde.

Dog, dette anmærker jeg kun her, for at man ikke skal tænke, det er *Opförelsen* enten af *Fiskerne* og *Balders Död*, af *Hakon Jarl* og *Axel og Valborg*, eller af *Blanca* og *Hyrden fra Tolosa*, jeg glæder mig over, thi jeg elsker dem og den herlige Begeistring, hvoraf de udsprang, og den Virkning, de hidtil har forfeilet, altfor meget til at kunne det, og maa tvertimod finde,

at vor poetiske Rigdom paa Theatret, sammenlignet med den sorte Armod i Livet, er den bittreste Satire paa os, der kan skrives.

Efter saaledes at have betegnet, hvordan det *levende Ord* med Nöd og neppe forplantede sig til os *med Aanden*, vilde jeg gaae tilbage til *Bögerne* fra det *tolvte* og *trettende* eller tidligere nordiske Aarhundreder, og anmærke, hvorledes de kom til os, for derpaa at give en Udsigt over deres Indhold.

Her maa jeg, hvor bagvendt det end synes, for Ordens Skyld begynde med vor gamle *Classiker*, *Saxo* Grammatikus, thi ham maae vi takke for *Alt* hvad vi veed om gamle Nord, da der formodenlig, udenfor *Island*, seent eller aldrig var blevet spurgt om Rim-Stave og om Saga-Runer, hvis der ikke havde været en Classiker, som trængte til at oplyses dermed, eller kunde dog tage dem under sine Vinger. Naar jeg derfor seer, hvor ganske anderledes en Mand gamle *Saxo* har været, end hans Udgivere og radbrækkende Lovtalere, da kan jeg ikke noksom beundre det mesterlige Puds, *Nornen* med ham har spillet den sorte Skole, et Krigspuds, der i Literaturen svarer til det, hun med Gotherne haandgribelig spillede de gamle Romere; thi ogsaa her kom de nordiske Kæmper, som skulde knuse Rom, til Bys under Örne-Banneret.

Udentvivl var det, selv hos den gode Dannemand, *Christen Pedersen*, ligesaa meget Beundringen af *Saxos Latin* som Kiærlighed til Danmarks Historie, der bevægede ham til at reise frem og tilbage mellem *Lund* og *Paris*, for at faae den gamle Bog paa Prænt, og han

havde i alt Fald nok baret sig for at byde *Jodocus Ascensius* den danske Historie enten paa *Islandsk* eller paa *Munke-Latin.* For *Latinens* Skyld blev Saxos Bog altsaa trykt i *Begyndelsen* af det *sextende* Aarhundrede og trykt ei i en Vraa, men for hele den lærde Verdens Öine: i Paris; for Latinens Skyld blev den betragtet som et magelöst Vidunder af *Erasmus* fra *Rotterdam*, altsaa af hele den lærde Verden, han var Sjælen i; og skiöndt *Anders Vedel* var en saadan Mester i det danske Bogsprog, som Ingen bliver uden Kiærlighed til Modersmaalet, havde vi dog neppe faaet en dansk Saxo i det *sextende* Aarhundrede, naar ikke vore Lærde havde anseet det for en Æressag, aabenbar at tilegne sig, hvad man udenlands beundrede og vilde neppe troe var fra Danmark.

Latinen bragte da Saxos Bog ei blot for Dagen, men til Hæder og Ære og hjalp mere til end fra, at den blev læst paa Dansk, da Danmark fik Læsere; men samme Bog er, som man veed, *halvfuld* af oldnordiske Sagn om Nordens Helte og Halvguder, som naturligviis havde Aand tilfælles med Kæmperne, der knuste Rom, og vilde allermindst taalt, at Latin skulde giælde for det ædleste Tungemaal i *Norden*, og *Æneiden* for höiere Poesi end *Völuspa*; saa det var en fortvivlet Sag, at Classiskheden kom i en saadan *Gothes* Magt, som *Saxo*, der istedenfor at lade sig beherske af den, vanhelligede og misbrugte den paa det Fordærveligste, til at udruste og opsminke Rigets uforsonlige Fiender og Avindsmænd. Man tænke kun, det er Spas, Tiden vil ligefuldt vise, det var baade Nornens, Saxos og mit ramme Alvor; thi,

saa vidt det var mueligt, og langt over hvad en Tydsker vilde troet mueligt, balsamerede Saxo virkelig Nordens historiske Aand i romersk Klögt, og man behöver ikke at have læst et eneste af alle de Ukvemsord, der er brugt om ham af kritiske Historieskrivere uden Aand, for at vide, at hans Bog derved blev en forunderlig Sammensætning af Literaturens Himmerig og Helvede, som med sit Udvortes tiltrak og avede de Lærde i Dödstiden, og med sit Indvortes vel ærgrede Endeel af dem, men holdt de Bedste skadeslöse, og fik, for det Udvortes Skyld, Lov til at virke hvad den kunde i Danmark, hvor man aldrig vilde havt Mod til videnskabelig at fölge sin egen Smag, naar den ikke paa en Maade havde faaet Classiskhedens Stempel. Nu derimod var den danske Udgiver i det *syttende* Aarhundrede, Stephanius, saa godt som nödt til at söge Oplysninger til den förste Halvpart hos sin islandske Ven, Biskop *Brynjolf*, og Brynjolf, som for Resten selv gjorde meget meer af Latin end af Islandsk, maatte tage Oplysningen, hvor den fandtes; og det, i Forbindelse med Nordens historiske Natur, maatte trække hele den *islandske Literatur* med sig, i det Mindste paa Latin, som det da ogsaa skete endnu i det *syttende* Aarhundrede, ved den berömte Islænder, *Thormod Torfesen* (*Torfæus*).

Vil man see, hvad blot en lille Stump af en Bog som Saxos kan giöre, naar den falder i gode Hænder, da læse man Skakspears *Hamlet*, som ei kan tænkes til, uden *Saxo*, skiöndt den vist nok ikke er udsprungen af nogen Bog, men af *Nordens Aand*, som i England stedse har bevaret en Forkiærlighed for Danmark, der

ordenlig er folke-psychologisk og universal-historisk mærkværdig.

Vil man derimod i en Lignelse betragte, hvordan *Asa-Thor* trakterede Midgaardsormen med Mjölner, da han havde anglet den med Oxehovedet, da see man, hvordan *Holberg* behandlede den *classiske Bogorm*, der især i det syttende Aarhundrede havde saaledes snoet sig om Skolen i Norden, at der neppe kom et levende Öie ud af den, saa det er et dobbelt Mirakel, at Holberg slap ud af Skölen ukvalt, og ud af Verden ubrændt.

Ja, *Holberg*, og jeg er vel kun halv om halv gode Venner, blandt andet fordi han gjorde paa Dansk, hvad Saxo ikke for hele Roms Eie vilde giöre paa Latin, i det han saa godt som slog en Streg over alle Folkesagnene i Danmarks Historie; men deels siger *Just Justesen* selv, det betyder defectus judicii, naar man sætter *Prikker* istedenfor at komme med Fortællingen, og deels meente *Hans Mikkelsen* det ikke nær saa ilde med *Prikkerne* for Oldsagn, som det lader; thi han saae godt, at f. Ex. Sagnet om *Torkel Adelfar* var en deilig *Mythe*, og loe kun ad dem, der vilde mynte historisk Skillemynt deraf; og naar jeg ingen Danmarks Historie har skrevet, blot fordi jeg ikke vidste, hvad jeg skulde giöre ved Oldsagnene, som jeg ikke nænte at udelade, ikke maatte forkvakle, og ei vidste at behandle, da var Holberg i sin Tid lovlig undskyldt, naar han blot havde opfrisket Anders Vedels *Saxo*.

Dog, vi maae huske, det er om *Nordens Aristophanes* vi tale, saa vi skal heller glæde os over, han var saa historisk som *Holberg*, end klage over, at han ikke var

det endnu mere; thi det er et af de store Vidnesbyrd om Nordens grundhistoriske Kiærne, at vor store Komiker kom saa betimelig, var saa dyb, og saa historisk videnskabelig. Derfor levede og virkede han, ei blot til Lyst, men gjorde Folkeaanden i Modersmaalet og Efterslægten al den Tjeneste, *Norges* störste Genius i den ny Tid kunde, og som der hörte Heltemod til at vove, og Kæmpekræfter til at vise. *Latinen* herskede i vor Bogverden, Stivhed, Flauhed og Tomhed allevegne, undtagen i Kirken og i Dannekvindens Hjerte, men Holberg skabte en dansk Bogverden, hvori den latinske maatte finde sin Grav, han gav al *Unatur* et dödeligt Saar, som vi vil haabe aldrig bliver lægt, og han skaanede baade Kirken og Dannekvinden, skiöndt han ei vidste at skatte dem. Dette vilde allerede være en langt hæderligere Gravskrift, end Comus og Momus i nogen anden Skikkelse har fortjent; men som Forfatter af de eneste læselige Historier om *Kirken*, om *Danmark*, og om et Slags *Helte* og *Heltinder*, vi endnu har paa *Dansk*, er han tillige bleven en historisk Patriark i Norden, hvem ikke blot *Suhm* og *Schöning*, men vi alle nedstamme fra og maae takke for Modet, om vi har det, til at gaae vor egen Vei og fölge vort eget nordiske Hoved, uden at ændse, hvad enten *Romerne* og *Tydskerne* eller deres Tilbedere derom vil tænke og sige.

Dette Mod havde baade *Suhm* og *Schöning*, og skiöndt deres Historieböger ei giör deres Hoved Ære, saa er dog selv det sletteste Dansk meget forstaaeligere i Norden, og meget taaleligere i dens Historie, end det bedste Latin; og skiöndt man, ved at udgive de *islandske* Skrifter blot

med *latinsk* Oversættelse, begik den i Danmark sædvanlige Feil: over de Fremmedes Bekvemmelighed at glemme sine Egnes, saa behövede man dog nu kun Taalmodighed til at læse kiedsommelige Böger, og Drift til at lære lidt Islandsk, for at blive nogenlunde historisk bekiendt med gamle Nord.

Saaledes stod Sagerne i min Opvext, saa *Holbergs* Kirkehistorie var den förste Bog, der gav mig Lyst til at læse, *Suhms* Bog om *Odin* den, der, med *Sandvigs Edda*, lærte mig at kiende *Nordens Mythologi*, og det förste Bind af hans *Danmarks Historie* min Indledning til de historiske Oldsagn, som jeg dog först fandt, ved at falde over *Vedels Saxo* og dens Fölgesvend fra det *syttende* Aarhundrede: Peder *Claussens Snorre*, hvorfra Overgangen til de islandske Sagaer var ikke blot naturlig, men blev mig nödvendig. Hvormeget videre jeg vilde kommet, uden at have hört *Steffens* og læst *Oehlenschlägers* poetiske Skrifter, kan hverken jeg eller Nogen sige, men at begge Dele hörte til, for at jeg kunde komme did, hvor jeg nu staaer, det veed jeg; og da min förste Pennepröve om Nordens Guder falder mellem Oehlenschlägers poetiske Skrifter og nordiske Digte,*) overlades det bedst til de Læsere, der har Lyst, at efterspore mine Gange siden, paa den hverken korte eller rosenströede, men dog ogsaa, efter min Fölelse, hverken kiedsommelige eller betydningslöse Bane, der kun altfor öiensynlig har afpræget sig i mine Skrifter.

Saavidt muelig at betegne det hele videnskabelige

---

*) Lidt om Sangene i Edda. Minerva 1806.

Udbytte, jeg har gjort, seer man nok, er Hensigten med denne Indledning; men för jeg gaaer over til den nærmere Betragtning af vore Oldsagn, maa jeg forelöbig sige et Par Ord om Mythebögerne.

Da vel det eneste Literærhistoriske, man skrev paa Island, för den sorte Död, staaer i samme Bind som hvad man kalder *Snorres Edda*, er det ei saa underligt, at man knap nok paa Island selv havde et löst Sagn om disse Böger, för de fandtes i det *syttende* Aarhundrede, og sendtes hid paa Kalveskind af de lærde Islændere, *Brynjolf Svendssön* og *Arngrim Jonssön.* De *Titler*, man har givet dem, er altsaa de *tommeste*, man vel kan tænke sig, og höilig at laste, da de har bidraget meget til at forrykke den eneste rigtige Synspunkt; saa aldeles uvedkommende Snak, om *Sæmund Sigfussön* i det ellevte, og *Snorre Sturlesön* i det trettende Aarhundrede, blev for det meste Middelpunkten i de Undersögelser, der ene skulde dreiet sig om to aldeles anonyme og ubekiendte Skindböger paa *Islandsk*, der maatte hjemle sig selv, hvad Adkomst de skulde have til at betragtes som den nordiske Mythologis Kilder.

Naar man kiender Omstændigherdene, studser man billig ved at see den saakaldte *Snorres Edda* udgiven endnu i det syttende Aarhundrede af Peder *Resen*, og det ei blot paa *Islandsk* og *Latin*, men ogsaa paa *Dansk*, tilligemed *Völuspa*, saa havde den *magnæanske Commission* traadt i dette prisværdige Fodspor, vilde vi havt den saakaldte *Sæmunds Edda* trykt længe för 1787, da det förste Bind udkom, og hverken maattet vente til 1828 paa det Tredie, eller endnu savne en Udgave af

Snorres Edda, eller savne *Dansk* i Alt hvad Commissionen har leveret. Indtil videre maae vi da endnu nöies med Resens Udgave, som er en Sjeldenhed og ufuldstændig, og med den svenske Haandudgave ved Professor *Rask*, og, for danske Oversættelser af Sæmunds Edda, tye til Sandvigs og *Finn Magnusens*, hvilken Sidste er den eneste Fuldstændige, og, som gjort af en Islænder, ei synderlig dansk. Oldskriftselskabet, der alt har gjort sig fortjent af det gamle og ny Norden ved gode Haandudgaver af endeel islandske Sagaer, vilde höilig fortjene vor Tak ved Lignende af begge de saakaldte *Eddaer* og af *Heimkringla* med sin Fortsættelse, som det ikke blot er en Skam, men stor Skade, vi savne. Med Oversættelser gjorde saadanne Selskaber bedst i aldrig at befatte sig, da de komme bedst af dem selv, naar man har en god Text i en let Udgave; og til at give *begge* Dele (thi hidtil var Udgaverne meget for dyre) vilde Selskabet vist finde Understöttelse nok i Norden, naar det paa den ene Side indskrænkede sig til *Texter*, og paa den anden udvidede sig til *alt Islandsk* fra *Middelalderen*: Rub og Stub.

Det er nemlig, sam sagt, aldeles nödvendigt, til ret videnskabeligt Brug, at vi faae hele den oldnordiske Literatur, som den er os levnet: *Islandsk* og *Angelsaxisk*, paa Prænt, og Islandsken er vor Deel af Arbeidet, hvormed, som med nordiske Gadde, Englænderne skal stikkes, til de giöre deres Skyldighed, og hvorpaa de kan see, hvordan det uden Ophold lader sig giöre.

En forelöbig historisk-poetisk Anskuelse er imidlertid ingensteds nödvendigere end ved historisk-poetiske Old-

sagn, hvorpaa den kritiske Historieskriver ellers spilder Tid og Flid, ved at stavre i Mörke, eller, hvad end er værre, ved at löbe efter saadanne Lygtemænd, som alle luftige Hypotheser i Historien er; og da det har truffet sig saa vel, at baade *Bjovulfs Drape* kom til Danmark, og dens Oversætter kom til England, er jeg omsider bleven istand til at give en *Oversigt*, som jeg er vis paa skal Ingen vildlede, skiöndt den naturligviis i alle Maader trænger til at stadfæstes, klares og rettes, ved en giennemfört Undersögelse.

Ogsaa her befinder Pennen sig i stor Forlegenhed, og vel i den störst muelige, fordi den er stum, thi her er det ikke blot en Anskuelse, den skulde meddele, men en Anskuelse af *Oldsagn*, som ikke længer er i Folkemunde, men kun beskrevne i Bögerne, og som dog maae tænkes ind i Munden igien, för det er mueligt at faae en rigtig Forestilling om dem. Dog, da Læseren baade maa indsee Nödvendigheden heraf, og Umueligheden i med Spidsen af en Pen endogsaa kun at putte ham det mindste opskrevne Sagn i Munden, endsige da Ordet, som forklarer dem Alle, vil han sikkert være billig, og i det han föler, hvor haardt det holder at tænke de Böger borte, man henter sin Kundskab fra, have mig undskyldt, naar min *Udvikling*, der nödvendig forudsætter god Övelse i den Kunst, især paa Papiret synes lidt *indviklet*.

Bort altsaa, i Tankerne, med alle Böger i Norden, saa der ikke bliver et Blad, uden Bögeblade, Fodblade, Aareblade, og, i Hallerne, et dygtig langt og trofast Bordblad, som taaler godt at trumfes i med Kæmpe-

næver, og bort med alle Penne, undtagen den gamle, spidse Staalpen, der ristede Runer paa Lindebarken, som slog igiennem, og dyppedes först i det röde Blæk, naar den havde skrevet hvad den vilde og lagdes til Side!

Ja, vil vi vinde mindste Forstand paa *Oldsagn*, da maae vi tænke os tilbage i den Tid, da de *virkelig* var *til*, og gik fra *Mund til Mund*, ved Offersteder og paa Thinge, i Vikingstavne og paa Fiskerbaade, i allehaande Samlag og om Arnen, saa hverken *Poesi* eller *Historie* havde anden Skabning end den, Munden gav dem, eller andre Enemærker end de saare ubestemte, der beroe paa den Stærkeres Ret.

Naar vi derfor nu, meer end fem Aarhundreder efter at Folkemunden hardtad reent forstummede, og vel et Aartusinde efter at den gik halv i Staa, skal ordne, hvad deraf er opskrevet, da befinde vi os aandelig i samme Tilfælde, som naar vi skulde udskifte et Sogn af Fællesskabet, hvor man ikke alene fra umindelige Tider havde plöiet Ager om Ager, og den Rige naturligviis immer plöiet fra den Fattige, men hvor ogsaa Bymarkerne löb i hinanden, og hvor Jordebögerne var deels i Forhold meget for nye til at rette sig efter, og deels for gamle til ikke at være vildsomme og uordenlige paa mange Maader. Forskiellen er kun den, at det her ikke blot giælder om at giöre Ret og Skiel mellem de store Lodseiere og tage Billighed i Betragtning, men ogsaa at udfinde, hvorledes omtrent det oprindelig har hængt sammen, da det ikke er med Historiens som med Naturens Aar, at hvert har sin egen Höst, som

ikke kommer det Andet ved, men de löbe alle sammen til en colossalk Váar og Sommer, som skulde give os en tilsvarende Höst. Denne Forskiel giör os imidlertid slet ingen Skade, naar vi blot lære at beregne den, ikke efter Logarithmetabeller, men efter den levende Formel, vi har i os selv, og efter vor velforstaaede *Egennytte*; thi det kan aabenbar være os det Samme, hvad de gamle Helte hedd, hvad Aar de blev födt, og hvor mange Slag de vandt, naar vi kun har Gavnet deraf, ligesom det kan være os det Samme, hvem der gjorde *Völuspa*, naar vi kun forstaae den, kan være os det Samme, hvordan Livet var deelt i Oldtiden, naar vi blot kan tilegne os det.

Dette har nu hverken *Suhm* eller *Schöning* havt mindste Anelse om, men indbildt sig, at skulde man have nogen Nytte af Oldsagnene, da maatte man baade kunne skille Poesien fra Historien, Danmarks, Norges og Sverrigs Historie fra hinanden, oprede de gamle Slægtregistere, Mand for Mand, udfinde hver Enkeltmands Födsels og Dödsaar, og give Enhver af dem saavel de Bedrifter som det Skudsmaal, der hörte ham til. De vilde altsaa en aabenbar Umuelighed, og derhos en saadan, som man aldrig burde önske var muelig, da en saadan Udskiftning kun vilde föde evigt Kiævleri mellem Folkene og mellem de Lærde, til ingen Verdens Nytte, men til megen Skade; thi vi har jo kun enkelte *Brudstykker* af vore Oldsagn opskrevne, som, hvis de ogsaa gjaldt Enkeltmænd, er komne til os i en Forbindelse, for hvis Rigtighed Intet borger, og som vi dog ingen anden kunne give, uden ved at klistre dem sammen,

som nogle Avisstumper af forskiellige Aargange, hvad vel kan more Börn, men passer sig kun slet for gamle Folk, og giör dem i det Mindste ikke klogere end de var.

Derimod veed vi, af Menneskelivets Betragtning i det Hele, at *Indbildningskraft*, *Fölelse* og *Eftertanke* skabe trende Tider allevegne, som er kiendelige i ethvert udmærket og nogenlunde fuldstændigt Levnetslöb, saa det kan aldrig feile, at vi i Nordens, saavel som i Grækenlands, Oldsagn maae kunne spóre en *Gudealder*, en *Heltetid*, og en tredie, som man kalder den *historiske* eller *tydelige*, fordi den ligger Skrifttiden nærmest og ligner den naturligviis mest, men som man heller skulde kalde *Arbeidstiden*, da det i den giælder om at arbeide sig op. Denne Inddeling, der, fra Grækernes Dage, har været alle kritiske Historieskrivere formelig bekiendt, skal vi blot lade *træde i Kraft*, saa lysner det strax over de to förste Tider, som man derimod kun betegner slet, ved at kalde dem den *mörke* og den *fabelagtige*; da et Tidsrum godt kan være begge Dele, skiöndt man har Pennen bag Öret og skriver Annaler, som vi see paa Tiden mellem *Saxo* og jeg veed ikke hvem för *Arild Hvitfeld*; medens den Tid er ingenlunde mörk, i *Forhold*, der har afpræget sig i saadanne Sagn og Sange, som vi finde i *Eddaerne*, hos *Saxo*, og i *Bjovulfs Drape*. Saaledes veed vi jo ogsaa meget meer om den *græske Gudealder*, da *Kronos* og *Zeus* avlede Börn og holdt Triumf over Titaner og Giganter, og om *Heltetiden*, som de *homeriske* Digte afbilde, end om den saakaldte *historiske* Tid: fra Heraklidernes Indfald i

Pelopones og den förste *Olympiade*, til *Perserkrigene*, saa den Sidste er aabenbar den mörkeste og mest fabelagtige. Kan vi leve af Aarstal, af ordenlige Mandsnavne, Ligstene og Gravskrifter, Myntpræg, Skiöder og Forordninger, da har vi nu en saadan Velsignelse af dem, at vi maae være meget nærige, om det kommer os synderlig an paa et tusind Stykkr meer eller mindre; og kan vi ikke leve af dem, og kan de ikke give os mindste Forstand paa Livet, da maae de aabenbar af en gruelig Overtro ansees for *Guder*, man ikke kan undvære, men maa med Glæde opoffre Livet for, naar man skal anvende Livet paa at grave efter dem i Sange og Sagn fra Oldtiden, og skal finde disse tomme, uden hine Klenodier, hvor guddommeligt et Liv de end afbilde, finde dem mörke, hvor skinnende et Lys de end kaste paa Menneskebanen, og kalde dem med Haan fabelagtige, fordi Klæderne ikke er gjorte af Kroppen, men efter den.

Med den störste Sikkerhed kan vi da sige, at de Oldsagn er de ældste paa hvert Sted, som enten udtrykke det egenlige Gudeliv, eller sætte Guderne i levende Forbindelse med Jordlivet, thi det er *Indbildningskraftens* Vane i sin Regieringstid, og andre Kræfter kan ligesaa lidt giöre den det efter, uden at gribes i Fuskeriet, som en Versemager kan give sine Hænders Arbeide skuffende Lighed med en Hovedskjalds Værk, om han end stjæler som en Ravn og efterligner möisommelig et ophöiet Mönster, som Virgil Homer. I disse Oldsagn, de være nu komne til os i hvilkensomhelst Form, vil Poesien, eller rettere Prophetien, (thi om Kunst kan her

ei være Talen) være det Overveiende, thi det er *Aanden*, der enten blot antager menneskelig Skikkelse, for i Mag at betragte sig selv, eller optager dog kun Begivenheder, for at speile sig i dem; saa den eneste Udskiftning, man her skal beflitte sig paa, er at skille disse Sagn fra Resten, som den store *Alminding*, der er Fællesgods fo hele Gude-Folket eller alle Aandens Undersaatter. I Norden, og sagtens overalt, vil *Asa-Maal* være det rette Fællesnavn paa disse Sagn, der udtrykke baade det indvortes og udvortes Folkeliv i det Store, og udgiör hos os Bullen af *Ygdrasil*, der vel har tre hemmelige Rödder, som kundgiör sig i Grenene, men har selv saa godt som ingen historisk kiendelige Afdelinger. Jeg siger med Flid *historisk kiendelige* eller *tydelige*, thi vi maa huske, at Nordboen hörer slet ikke til de egenlige Phantasifolk, og hans Gudealder derfor ikke heller til *Menneskeslægtens Oldtid*, saa selv vor höieste Poesi er, hvad vi, i Mangel af et bedre Ord, maae kalde historisk; vor Phantasi i sin höieste Flugt bliver i *Grunden* dog ved Jorden, eller rettere ved Havet, som *Sleipner*; vore Guder er kun Kalve mod den förstefödte Oxe, Kalve af *Koen Ödhumble.* I Grunden svarer derfor vor Gudealder mest til Grækernes Heltetid, som *Thor* til *Herakles*, og det er kun *forholdsviis* han svarer til *Poseidon*, hvoraf igen fölger, at vore Guder, ligesom Grækernes Helte, lade sig betragte som *Folkerepræsentanter*, der vel have en vidtudstrakt Fuldmagt, men kun fordi Folket, som valgte dem, igien var Menneskeslægtens Repræsentant paa *Middelalderens Storthing*.

Da *Fölgen* imidlertid *forholdsviis* altid bliver den

Samme, maae vi ogsaa i vore Sagn kunne spore en *Heltetid*, hvori Slægterne træde kiendelig ud fra hinanden, Guderne staae i Baggrunden og synes hardtad forsvundne, medens Fölelsens modsatte Poler, Elskov og Kamplyst, tiltrække hinanden og danne Middelpunkten, hvorom Alting dreier sig. Forskiellen vil i Norden blot være, at Fölelsen, som *her* ret er i sit *Element*, vil træde stærkere, altsaa mere indtagende frem end andensteds, at Guderne, som her i Grunden er Elskovsbörn, altsaa Kiæledægger, vil ikke blive glemte, men kun forkiælede, svage og egensindige, og endelig, at *Begivenhederne* vil være langt sandfærdigere; men endnu i disse Sagn at ville pille Enkeltmænd og Aasteder ud, er spildt Uleilighed, som *Stærkodders* Partering og Plöiningen efter Bjelkerne af Signes Jomfrubuur til Overflödighed har beviist. Denne Part af Oldsagn kan vi allevegne med et godt nordisk Navn kalde *Bjarkemaal*, thi det betegner historisk, hvad det skal, og var i gamle Nord ingenlunde Navnet paa en enkelt Vise, men paa et heelt Slags, som vi kan see af Skalda.

Bagefter kommer tyndt Öl, og saaledes er det med de sidste Oldsagn allevegne, poetisk betragtet, thi det er *Plutos* Tid, som vi nok huske, saa der maa et Giftermaal til, naar Poesien skal blive stort andet end Flitterstads, og Sagnet mere end et magert Slægtregister og en tör Navnerække; men i alt Fald er denne Tids Sagn kiendelige derpaa, at *Enkeltmanden* er fremtrædende, lever ikke længer og giör ikke meer, end der var mueligt, naar man begyndte i Tide, fik Lov at leve sin Alder ud og havde Lykken med sig, saa alle Begiven-

hederne udgiöre en Hæderskrands om hans Tinding, som man strax seer, enten man betragter Sagnet om *Lykurg* eller det om *Regner Lodbrog*. Denne Part af Oldsagnene vil jeg kalde *Kragemaal*, ikke blot fordi *Regner Lodbrogs* Dödssang hedder saa, fordi det er et passende Ordsprog, at *Kragen* raaber immer paa *sit eget Navn*, og fordi de fleste *Draper* fra denne Tid er hos os ret egenlig, hvad vi kalde et Kragemaal, man har værre ved at forstaae end det er værd; men tillige fordi *Krage*, som i *Rolvs* Tilnavn, ogsaa betyder en Trappe til Höieloftet, saa *Kragemaal* kan godt betegne *Kunstpoesien* i sin *Barndom*, der aldrig i det Höieste er meer end en virkelig gradus ad Parnassum, og kommer ikke vidt, för den faaer *boglig Kunst* til Hjelp.

Maatte vi nu end nöies med denne Oplysning om vore Oldsagn, da skiönner jeg ikke rettere, end at vi kunde have fuld poetisk Nytte af dem, og vidste hvordan Kritiken med Fordeel skulde öve sig paa dem; men det gaaer med Oplysning, som med alt hvad man synes godt om, at jo meer man har, des mere vil man have, og da det nu er saa iöinefaldende, at *Harald Haarfagers* Skjalde var ikke den Moders Börn, der sang for Aserne om *Balder* og *Ragnarok*, saa det rungede i Valhal og lader sig paa en Maade höre endnu, saa har jeg i det Mindste ikke kunnet helme, för jeg fik opsporet, hvor *Asamaal* og *Bjarkemaal* dog nærmest havde hjemme.

Hvor nemlig *Asamaal* i *Grunden* har hjemme, andensteds end i Hjertedybet, hvoraf Svanen, der kvad det, opsvang sig, det maa Læseren ikke spörge *mig* om, for det veed jeg ikke endnu og faaer kanskee aldrig at

vide; men hvor *de nordiske Oldsagn*, jeg kalder saa, med *Nornekvadet* (Völuspa) i Spidsen, nærmest har hjemme, det kan jeg see, thi det er aabenbar hos *Bjovulfsdrapens*, *Kædmons* og *Shakspears* Fædre, som Nordens mest poetiske eller prophetiske Stamme, og först da jeg kom efter det, begyndte jeg at hitte Rede i vore Oldsagn.

Er nemlig *Asamaalet anguldansk*, og *Kragemaalet* unægtelig *norsk*, da er *Bjarkemaalet*, imellem Begge, nödvendig *Gothisk*, og det kan jeg see, slaaer lige til; thi man behöver blot at huske, at *Stærkodder* er en *Gothe* og er *Skjald* saavelsom *Kæmpe*, og at lægge hans *trehundrede Aar* til 450, da Anglerne begyndte at slaae Haanden af os, saa er vi forbi *Braavalleslaget*, hvor *Odin* forklædt kiörer Harald Hildetand til Hel, og hvor *Nordmanden* tager fat med *Regner Lodbrog*. Det er nemlig ikke blot de normanniske Udflugter, der begynde med hans Sön, som seirede ved Braavalle, men med Regners Dödssang begynder ogsaa den norsk-islandske Draperække, og med hans *Saga* ligeledes den historiske Sagarække; saa det er klart, at *Brage* hin *Gamle*, hvem Islænderne tilskrive *Regnersdrapen* og alt Kragemaal för Harald Haarfagers Tid, fik netop Munden op, da *Stærkodder* bed i Græsset, og for Löiers Skyld lade derfor Islænderne dem endog *personlig* mödes, ved den svenske Kong *Eisten Beles* Hof, som Smagens Sæde i Regner Lodbrogs Dage.

Hvor Alt, hvad man ikke selv har gjort, slaaer saa lige til, er det ingen Ære at udfinde Sammenhængen, men kun Skam at have overseet den, og skiöndt *Brage*

hin Gamle er en *mythisk* Person, saa har man dog neppe myntet det *Asa-Navn* til ham, men det har truffet sig, at den störste norske Digter, der skulde pröve sin Kunst paa at opvække *Guderne*, har været kaldt op efter *Asa-Brage*, hans afdöde Stamfader, og da ingen Skjald er bleven navnkundig mellem ham og *Thjodolf* fra *Hvine*, har han, der sikkert ogsaa gjorde Broderparten, faaet Skyld for Alt.

Vil man ellers giöre historisk Pröve paa Stykket med de sidste tre Aarhundreder, som udgiör en Cyklus, der til den Brug er Guld værd, da skal man see, det slaaer ogsaa til der; thi *Danmark* er ovenpaa det i det *sextende* Aarhundrede, men i det *syttende* spiller *Gothen* Mester, og det ikke blot i Marken, men ogsaa i Skiön paa Nordens Oldsager, som Udgaven af *Heimskringla* og de mangfoldige islandske Romaner med *svensk* Oversættelse beviser, og med det *attende* Aarhundrede vaagner *Nordmanden*, saa *Holberg* tager paa en Maade *Brage hin Gamle* ved Haanden, og det er især for Holbergs Skyld jeg ikke tör slaae Brage i mythisk Hartkorn. Dog er det ogsaa tildeels, fordi jeg forleden fik en kiærlig Advarsel om, at man kan ligesaa vel forlöbe sig ved at giöre skikkelige Folk til Myther, som man kan forgribe sig paa at giöre Myther til skikkelige Folk; thi hvem skulde nu tænke andet, end at naar Hr. *Haab* kom til en Billedhugger i et *fortvivlet* Öieblik og bestilte en *Jason* med *Gyldenskindet*, som han gav *Forskud* paa, men fik dog först efter femogtyve Aars Forlöb, tilligemed et Billed af ham selv og gode Frue, hvem skulde tænke andet, siger jeg, end at den Hr. *Haab* var vel en meget

god Ting, men Pokker ikke en skikkelig Mand, som vi og vore Lige, og see, det var jo dog Sir Thomas *Hope*; thi at vi neppe vilde været saa skikkelige som han imod vor dengang kun lidt berömte Landsmand, er en Indvending, jeg ikke venter af Læseren, og som desuden ikke kommer Sagen ved, der jo kun er: at den Mand, der fattede det store Haab om *Thorvaldsen* og kom til ham som en Haabets Engel, han traf til at have Navn og kom til at bie derefter.

Regner Lodbrog og hans Drapesmed, *Brage den Gamle*, anseer jeg altsaa for de *förste sikkre Personer* i Nordens Oldsagn, men ligesom de i mine Öine netop derved blive forholdsviis ubetydelige Personer, uden poetisk Fylde, saaledes er ogsaa Tidsrummet fra Braavalleslaget til Svolderslaget det mörkeste og fabelagtigste i vor Oldhistorie, netop fordi vi aabenbar har med *Enkeltmænd* at giöre, men kan hverken faae Sagnene om dem til at hænge ordenlig sammen, eller adskille deres virkelige Hændelser og Bedrifter fra dem, der blot tillægges dem for Löiers Skyld eller for at afrunde Drapen og Levnetslöbet. Vel har vi det bedre i Norden end andensteds, fordi vor afgjort historiske Retning har forebygget saadanne Gab i vore Oldsagn, som der er i de græske: mellem den trojanske Krig og *Lykurg* og atter mellem ham og *Solon*; og det maa indgyde os mere Tillid til de norsk-islandske Skjalde og Sagamænd, end man ellers tör skiænke saadanne Fortællere og Sangere, der har til Hensigt at more Selskabet, og reise paa deres Haandværk; men vi giör os kun latterlige ved at lukke Öiet for deres Bröst; og hvordan det har hængt

sammen med deres Kundskab om fremmede Lande, kan vi slutte af, hvad de veed, eller rettere *ikke* veed, om *Norge för* Harald Haarfagers Tid. Det var *Ludvig Holbergs* Fædre baade i *Poesien* og *Historien*, skal vi huske, og dermed er baade deres stærke og svage Side betegnet; thi næsten uden Undtagelse er *Vittighed* det eneste Poetiske hos dem, og deres Sagn er morsomme, men upaalidelige; saa vor Brouten af saadanne Skjalde og vor Trods paa saadanne Hjemmelsmænd i den kritiske Historie, har Tydskerne kun havt altfor megen Ret til at spase med.

Der er imidlertid een mærkelig poetisk og een endnu mærkværdigere historisk Undtagelse, *Eivind Skalde-Spilder* nemlig og *Island.*

Eivind staaer nemlig ene mellem de gamle norske Skjalde, ligesom *Nordal Brun* mellem de nye, thi skiöndt de aabenbar höre til samme *Art* som de Andre, hæve de sig dog saa höit over dem, som den *lynende Vittighed* staaer over den *spillende*; og *Hakonarmaal* betegner derfor et *poetisk* Stade, hvortil ikke Kunsten trappeviis förte, men hvorpaa en enkelt Genius opsvang sig, som Lyset blusser op endnu engang, för det slukkes; thi Eivinds Sang paa Hakon Adelsteens Gravhöi er ikke blot det *sidste* Kvad i oldnordisk *Aand*, men er det eneste i lang Tid, og skyldes ventelig den fornyede *aandelige* Forbindelse mellem England og vort Norden, som *Adelsteens-Fostre* levende udtrykker.

Denne Forbindelse, ogsaa et Giftermaal, efter Tidens Leilighed, mellem Pluto og Persephone, blev af universalhistorisk Vigtighed, fordi det ikke blot var den old-

nordiske Poesi, der nu igien kom til at virke i Hjemmet, men ogsaa *Christendommen*, som *Nordens Aand* hos Anglerne havde stræbt at tilegne sig og anstrængte nu al sin Kraft for at ære og udbrede. Hvorledes Fölgerne heraf har udstrakt sig giennem et Aartusinde til vore Dage, saae vi nys; men hvorledes den *christelige Anskuelse* (thi egenlig christen Tro var det ikke) og den angelsaxiske Skrift virkede paa Norden, det lærer *Islands Historie*, som for Tidsrummet fra Harald Haarfager til Hakon den Gamles Död *aandelig* indeslutter *Norges* i sig.

Island, seer man nok, var egenlig et *aandeligt Jomsborg*, stiftet i Fortvivlelse, for om mueligt at bevare den oldnordiske Kraft og Frihed og tilbagekalde de svundne Tider i al deres Glands, altsaa et *dramatisk Selskab* i det Store, der virkelig vilde opföre Gudealderen og Heltetiden, baade fra den comiske og den tragiske Synspunkt; og skiöndt saadanne Planer er altfor udsvævende til at kunne lykkes i Grunden, saa er Feiltrinet dog saa stort, at Ingen kan nægte, det jo var et *Kæmpeskridt*, og det faldt saa naturligt, at vi maae indsee, det, efter Nordens historiske Natur og Omstændigheder, var uundgaaeligt. *Islands mageløse* Historie er hidtil kun behandlet af upoetiske *Islændere*, med Overtro paa Skjalde og Sagamænd, af deres Discipler, som svor paa Mesterens Ord, og af ligesaa upoetiske Tydskere, der Intet kiendte til Sagen, saa Alting ligger her endnu i det gamle Chaos; men naar man lærer at betragte *Are Frodes* og Jordebogens (Landnamasagas) Efterretninger om Landets Bebyggelse for hvad de er: löse, upaalidelige Sagn, först opskrevne i *Sigurd Jorsala-*

fars og hans Eftermænds Dage, og lærer at skielne mellem det jammerlige Skjaldskab og den ypperlige Sagaskrift, da vil der ikke mellem Kyndige være to Meninger om, at *Islands* Historie fortjener ret tilbunds at studeres, baade af kritiske og af folkelige Historieskrivere.

Her maa jeg imidlertid forudsætte som afgjort, at *Island* vel mest er bebygget med Nordmænd, fordi Norge i det Hele var den normanniske Udvandrings Middelpunkt, men at der dog dannede sig et lille nyt Folk, som Udflyttere fra Norden i det Hele, og at de ogsaa har deres mythiske Tid, som man feiler meget i at tage for reen historisk, hvor ordenlig saa end naturligviis *Lodderne* er *udskiftede* og Skiellet sat mellem Mand og Mand. Det var förat i det *tolvte* Aarhundrede, som de selv melde, at *Thorodd Runemester* og *Are Frode*, efter Angelsaxernes Exempel, ordnede Bogstaverne til at skrive *Islandsk* med;*) sin mundtlige Saga-Hjemmel kunde *Are* ikke före længer tilbage, end til *Hakon Jarls* Tid paa *Lade*, og *Snorre* har aabenbar ikke vidst *ordenlig* Beskeed om *Norge* förend under *Hellig-Olav*, saa Resten skal vi kun tage for, hvad vi af *indvortes Mærker* kan see det er.

Det giör mig ondt, at det skal see saa tvetydigt ud paa Papiret med min *Lovtale* over den islandske Literatur; men det lader sig nu engang ikke undgaae, da jeg umuelig baade kan see den rette Sammenhæng og være blind Lovtaler, umuelig for Menneskehistoriens Skyld kan *saaledes* skatte og *beundre* Island, at jeg glemte

*) See Skalda. S. 274—75.

Hensigten over Midlet. De lærde Islændere have ingenlunde været ene, enten om Aandsmangelen eller den snevre Forkiærlighed for deres egne Æg, vi have ærlig deelt begge Dele med dem; men det var Skade for os paa begge Sider, ja, for Nordens og for hele Menneskehedens Historie, derfor maa det beklages og fremfør Alt blive bedre med os.

I Övrigt er jeg vis paa, at Skjaldene fra *Thjodolf* til *Snorre* skal mellem Folk med poetisk Skiön ei finde en billigere Vurderingsmand end mig; thi jeg har med Flid, og tit med Möie, stræbt at finde og fremhæve hvert Glimt af Aand og hver Gnist af Fölelse hos *Hornklove* og *Guttorm Sindre*, *Glum* og *Eiulf* og *Halfred*, *Berse* og *Sighvat*, og hvad de Mange hedd; og jeg priser baade dem og Norden for, at man, naar galt skulde være, heller i *femhundrede* Aar vilde höre og före maadelige Kvad end slet ingen, og jeg lægger til: hvad maa det ikke dog have været en ypperlig Harpe, hvis Efterklang kunde forplante sig giennem et halvt Aartusinde! Og hvor maa man ikke i Norden have elsket de Blomster, hvoraf de visne Blade ei blot holdtes saaledes i Hævd, men syntes endog at dufte södt! Der var nemlig, som vi udtrykkelig höre af *Halfred Vanraad-Skjald*, da han skulde döbes, en dunkel Fölelse deraf i Norden: at *Aserne* baade kunde og skulde, Christendommen uskadt, blive ved at leve *poetisk* i en priselig Ihukommelse, som Skjaldskabets Stamfædre; og hvad der gjorde det mueligt, at man kunde skuffe sig selv med Vintergiækkene og det forstenede Billedsprog, det var de historiske Oldsagn, der, saalænge de levende forplantedes, bar Draperne

eller Aandens Ligkister, ligesom de *Danske* bar *Frodes* om Land.

Som *Sagamænd* var det altsaa, Skjaldene virkede for *Aanden*, og Sagaerne i *Skjaldenes Mund* er det *islandske Drama*, der vel, med deres Kvad til Chor, kun stikker daarlig af mod det *Atheniensiske*, hvortil det i Udviklingsrækken svarer, men gjorde dog Nordens Aand langt væsenligere Tjenester, end Athenen gjorde den græske, fordi hos os smeltede *Digter* og *Skuespiller* sammen, hvad man let vil indsee gjorde det Hele anderledes naturligt og levende, varigt og virksomt.

Fra denne aands-historiske Synspunkt fristes man til at önske hele det Saga-Bibliothek, de gamle Islændere har efterladt os, langt borte, da det er klart, at Sagnene gik ud af Munden, alt som de förtes i *Pennen*, der altid er en Misteltееn for det levende Ord; thi naar Sagaerne kunde levet i Munden blot *to* Aarhundreder længer, vilde vi vundet *tre* videnskabelige Aarhundreder i Nordens Aand, som vi nu har tabt, mens vi trællede for Roms Meenvætte; men al saadan *Bagsnak* er i Grunden Vrævl; thi Skjalde og Sagamænd især leve gierne saalænge de kan, og skrive ikke deres Testament, för de föle, det er paa Tiden at skiænke bort, hvad de hverken vil tage med dem i Graven, eller kan taale skal ödelægges. At det er i *Glemme-Bogen*, de skrive Ordet, falder dem ikke ind, saa de er altid den blinde *Höder*, som skiöd til Balder for at ære ham; og vel er det, thi hvad der begraves i Luften, kommer aldrig igien, men hvad der begraves i Böger, kan dog, under heldige Omstændigheder, paa en Maade opstaae og giöre meget Gavn, især naar

det begraves saa heelt og holdent, som Ordet i de *islandske* Sagaer. Det er nemlig ikke Böger som andre Böger, men, efter *Bogen*, som ingen anden taaler Sammenligning med, de Ypperste paa Jorden, thi de er gjorte i Munden og kun förte i Pennen; og alt Andet fraregnet, var det den eneste muelige Maade, hvorpaa vi kunde faae en nordisk *Prosa med Aand* i det tolvte og trettende Aarhundrede; da Erfaring har lært, der vil Andet til, end de gamle Islændere havde, for paa fri Haand at före en prosaisk naturlig og klar, fyndig og malerisk Stil. Nu derimod, da Sagamanden vel endog sædvanlig, som *Snorre*, kun skrev med Andres Fingre, og fristedes da slet ikke til at lade Pennen raade for Munden, nu fik vi et islandsk Saga-Bibliothek, som det ikke blot er en Fornöielse at læse, men som det i alle Aandens Tider vil være Historieskrivernes Tarv og Trang at studere. For nu kun at nævne det Ypperste, der, tilligemed *Genesis*, vil blive heelt og holdent indlemmet i Universalhistorien, maa jeg pege paa *Hellig-Olavs* Saga i *Heimskringla*, som et nordisk Naturprodukt i den dramatiserede Historie, der vil staae som et Mönster for Kunstneren til Verdens Ende og aldrig naaes, deels fordi *Enkeltmandens* Liv ikke mere har det *episke* og *idylliske* Præg, vi da ei heller kan give dets *sandfærdige* Beskrivelse, og deels fordi Islænderne havde deres Styrke i at opfatte og afbilde dette Præg, da det netop var Kiærlighed *dertil*, som befolkede Island og forlængede vel ikke Livets, men dog *Efterskinnets* Dage giennem fem Aarhundreder. Man vil vel sige, at den historiske Ære var dyrekiöbt, men den sande Ære er aldrig let

tilfals, og at opoffre Livet i Aandens Tjeneste, det er netop Menneskets Ære, derfor vil Islændernes, saavel som de gamle Heltes, være udödelig; og herom mindes vi paa en overraskende Maade, ved midt i Skalda, mellem de dödeste Vers fra den poetiske Skyggetid, at höre *Kæmpevise-Tonen*, som var den levende Fortsættelse af det gamle Harpeslag, der maa have behövet Skjaldekvadene og Sagamænds-Talerne for at udvikle sig, siden den netop var færdig til at aflöse dem, da de forstummede*). Hvorledes ellers Kæmpevisen undfangedes og födtes i Norden, er mig endnu en Hemmelighed, som det, baade for Poesiens og Historiens Skyld, skal glæde mig særdeles at oplyses bedre om end hidindtil. Kun det veed jeg, at *gothisk* er den, hvad enten den saa er udsprungen hos vore kværsiddende *Vestgother*, eller kommen til os fra de udvandrede, vel ikke med *Beengerd*, den bedske Blomme, men fra *Nordhumberland*, hvor *Regner Ledbrogs* Sönner stiftede Riget, og hvor de *engelske* Kæmpeviser, som ligne og tildeels poetisk overstemme vores, aabenbar har hjemme. Normanniske er de i det Mindste ikke, thi det er, som *Wace* og meer har beviist, kun den *Rimkrönike*, Norge gik Glip af, skiöndt *Thjodolf*, saa at sige, havde lovet den i *Ynglingetal*, der aabenbar er Forspillet til noget Sligt**).

---

*) See Skalda, S. 266.

Þiggja kná með gulli glöð
Gotna ferð at ræsi mjöð;
drekka lætr hann sveit at sín
silfri skenkt it fagra vín.

**) Naar man seer, hvad Biskop *Vilhelm* i Roskilde har at betyde, maa man vel tænke, at i Knud den Stores Tid kom sikkert

Dog, dette kun i Forbigaaende, thi Mythebögerne, hvoraf vi have al vor Kundskab om det oldnordiske Billedsprog, maae vi ingenlunde glemme; og at jeg holder dem höit i Ære, skiöndt jeg idelig maa indskiærpe, at de er *steendöde*, maa jeg forudsætte som en afgjort Sag; skiöndt Læseren, som er vant til anderledes Lovtaler over Prænt paa Kludepapir, endsige da over Pennesträg paa Kalveskind, meget let kan synes, jeg bagtaler dem, og undre sig over, at *Bögerne* ikke *selv* tage til Gienmæle, hvad de ogsaa sikkert gjorde, hvis de virkelig var Giemmere af det *levende Ord.*

Den ypperste *Mythebog* er nu uden Sammenligning den, de Lærde har givet det gale Navn og kaldt *Sæmunds Edda*, men som jeg her vil kalde *Glemmebogen*, da det dog i det Mindste er et Navn, man kan give Grunde for, og som ikke sætter Læseren paa Vildspor. Naar nu Læseren först i Tankerne har revet Titelbladet af Bogen, skal jeg bede ham at giöre det Samme ved *Bindet*, saa Bladene kan komme ud af det unaturlige Forhold, Bogbinderen har sat dem i, som om han kunde faae Vers til at hænge sammen, der kom flyvende hver fra sin Side og mödtes i alt Fald kun paa Papiret, som de Döde mödes i Gravene, hvad man nok veed, selv paa vore Kirkegaarde, ingenlunde forudsætter aandeligt Broderskab mellem dem Alle. Paa disse löse Blade finde vi nu endeel oldnordiske Vers opskrevne, som vi strax see er hverken gjorte i een og samme

---

flere *Engelskmænd* end han til Danmark, og at fra dem nedstamme vore Kæmpeviser, som man allerede sporer hos *Saxo* i Sagnene om Biskop *Vilhelms Död* og om *Aslak* Stavnbo.

Mund, eller paa een Tid, saa det er *ene* og *alene* deres indvortes Beskaffenhed, der kan veilede os til andet end luftige Giætninger om deres Oprindelse og indbyrdes Forhold; thi da der er flere Sange i den ene Opskrift end i den anden, see vi, at *Samlingen* er, menneskelig talt, aldeles tilfældig.

Paa den saakaldte *Solsang* nær, er imidlertid alle Kvadene hedenske, og aabenbar ældre end *Harald Haarfager*, hvorom man da ogsaa nu er saa enig i Norden, at det her kun var Tidsspilde at indskiærpe det, skiöndt det vil være baade en videnskabelig Pligt og Fornöielse at bevise det, ved Sammenligning med de Brudstykker vi har af *Thjodolfs Höstgilde* og andre mindre mythiske end *mythologiske* Digte; men det maa da skee med historisk Aand, og uden at ændse de *tydske* Indvendinger, der, ligesaa uhistoriske som aandlöse, kun due til at lee ad.

At nu igien *Völuspa* eller *Nornekvadet* baade er ældst og i alle Maader mellem Sangene, som *Odin* mellem *Aser*, *Brage* mellem *Skjalde* og *Sleipner* mellem *Heste*, uden Medbeiler, det er vi ogsaa blevne enige om, saa det vil neppe stöde Nogen blandt os, at jeg kalder det et magelöst Udkast til et *universalhistorisk* Epos i den gothiske Smag, eller, hvad i min Mund siger det Samme, det mythiske Frö-Skib (Skibladner), der, ordenlig sammenlagt, kunde puttes i en Vestlomme, men dog ogsaa, ordenlig udfoldet, bære alle *Aserne* over Verdenshavet. Om Kunst, som en *vitterlig* Sag, kan her naturligviis ei være Talen, og selv Rimstavene er ei i den bedste Orden, men hvor det giælder om *Myther* i deres Reenhed, maae vi

netop önske Kunsten, selv den allerbedste, langt borte, saa vi skulde ikke bytte *Nornekvadet* bort for ti Iliader og Odysseer, af den simple Grund, at i Hovedsmykker er, som Guldsmedene selv sige, *Guldet* det *Mindste*, saa Kunsten er Hovedsagen; men til at tage og give ud af er naturligviis Guldet Hovedsagen, saa der er det Raa netop det Pure, og de störste Klumper de bedste, som vor poetiske Guldsmed ogsaa strax anmærkede, saasnart han kastede Öie paa Nordens Myther og sammenlignede dem med de græske.*) Dog, ikke blot fordi, hvor der er saadanne Guldklumper, kommer nok Smede, naar man kun giver Tid, ikke blot derfor er Mytherne bedst i deres raa Skikkelse, men ogsaa fordi kun i den er det, Folkeaanden levende udtrykker og kiendelig speiler sig; saa uden noget Sligt som Völuspa var vi vel aldrig kommet til at see, det var i Norden, den universal-historiske Kamp-Anskuelse havde sit Billedsprog. Meer vil jeg her ikke sige om Völuspas Indhold, thi at det gaaer fra *Tidens Födsel* prophetisk til Gienfödelsen paa *hin Side* Ragnarok, veed man vel; at hvad der vover at omfatte hele Tiden i Grunden ei kan savne en naturlig men kæmpemæssig Form og Sammenhæng, indsees let, og Aanden lider ikke godt, at selv gode Venner röre ved dens Öiesteen, der ikke er gjort ttl at skille ad, men til at see med.

Om Oprindelsen lader sig historisk kun sige, at

*) Det er naturligviis *Oehlenschläger*, jeg mener, som, ved at pege paa *Danneligheden* i vore Myther, gjorde selv gamle *Baden* bange for at kalde dem *raa*.

Kvadet nödvendig er udsprunget af den störste nordiske Digters Hjerne, som brugte Rimstave, og altsaa paa samme Trin hos os, som de *homeriske* Digte hos Grækerne, og da ventelig hos *Anglerne efter* Udvandringen, ligesom hine hos de *asiatishe* Græker. Dette er saa langt fra at være en *lös* Giætning, at den allerede nu lader sig understötte med videnskabelige Grunde, der skal meget, som vi ikke veed endnu, til at rokke; thi vel kunde Kvadet enten tænkes gjort för Udvandringen eller kort efter af en *Hjarne*, vi beholdt, men det kan neppe tænkes husket i Norden *syv* Aarhundreder, uden at kunne spores, og endnu mindre kunde man da forklare sig de *angelsaxiske* Spor i Sproget, da derimod Alt er i sin Orden, naar man tænker sig det gjort ovre paa Öen, der opskrevet, og siden, da Islænderne fik Pennen i Haanden, oversat, men kun paa Papiret.

Om *Grimners* og *Vafthrudners Maal* kan jeg fatte mig kort, thi, skiöndt de höre til *Asamaalet*, er altsaa ældgamle og umistelige for Billedsproget, kan jeg dog ikke give deres *Forfattere* et bedre poetisk Skudsmaal, end at den ene (Grimner) havde været *Brændehugger* i *Asgaard*, og havde derfor, da han blev gammel, for Skik at prale af sit nöie Bekiendskab med Hoffet, lige indtil Kiökkensedlen i Valhal, og den Anden (Vafthrudner) var en *Kieldermand* sammesteds, hos hvem Tjenerskabet sögte, og som begiærlig snappede op, hvad de havde snappet op bag Herskabets Stole og piinte hinanden med ved Kruset. I Övrigt er det formodenlig ogsaa *engelsk* Arbeide, deels af ovenmeldte Grunde, og deels fordi man nylig har fundet et *Vidsidsmaal* i

Exeterbogen, der ganske er af samme Tönde, skiöndt det, som vi siden skal see, ikke egenlig angaaer *Aserne*, men kun deres *Skaber*.*)

Om *Alsvinsmaal* kan jeg hardtad kun sige, at det er gjort i samme Kar som de forrige, det vil sige, i en Mund, der ingen anden Form ændsede end den, der fremkommer af sig selv, naar man lukker Munden op, siger hvad der falder En ind, snakker saalænge man har Lyst, og holder saa op; thi Indholden, som skulde give den nærmere Oplysning, forstaaer jeg saa godt som Intet af, og gider knap tænkt derpaa, især da jeg af *Skalda* seer, at den trykte Text er upaalidelig, og at det ventelig kun er et Brudstykke af et langt Register til Nordens Billedbog.**)

Vegtamskvide, *Thrymskvide* og *Hymerskvide* hentyde allerede ved det *Kvidenavn* paa en anden Mund end *Maalene*, og her er tillige en vel naturlig og simpel, med dog ordenlig Form, som af Episoder i Gudelivets Epos, der udmale hver en enkelt Mythe, og de höre altsaa til *Bjarkemaalet*, hvor de end for Resten har hjemme.

Det Samme er Tilfældet med *Skirners Reise*, kun er Formen langt blödere, Stilen mere blomstrende, og i

*) Dette mærkelige Kvad er, under Navnet »The Traveller« trykt, skiöndt maadelig, i Conybear's Illustrations of Anglo-Saxon Poetry. 1826.

**) I *Skalda* S. 180 citeres nemlig Alsvinsmaal for Vers, som nu ikke findes deri, og kan det end være en af de mange Citationsfeil i Verden, saa kan det dog ikke være Tilfældet S. 188, hvor et Vers anföres, som vi ogsaa har (St. 30), men forvansket, skiöndt man ved Udgivelsen ei har lagt Mærke dertil.

det Hele Kvindefölelsen det Herskende, saa det Kvad er klarlig fra Signe-Tiden, og da Anglerne, siden de blev *andre Kvinders* Mænd, ei har givet Kvindekiærlighed synderligt Rum, enten i Poesi eller i Aandens Verden overhovedet, maatte man vel tænke, at den Vise havde vi dog selv gjort; men den har dog *forholdsviis* saa megen Aand og saa lidt Fölelse, at jeg maa give Angul Skylden, og der er desuden Ord i den, han ikke godt kan gaae fra.

Hyndlas Sang, som ogsaa, meget uforskyldt, skal være kaldt den *stakkede Völuspa*, er Gudeslægternes Arvetal, indflettet i en Samtale mellem *Freia* og en *Troldhex*, som her er den klogeste; og *saadanne kloge Koner* föde, som Erfaring lærer, immer de *kloge Mænd*, der lee baade ad Guder og Hexe, og desuden skifter man dog ikke gierne Arv efter Nogen, för de enten er döde, eller formodes dog at ligge med Döden paa Læberne. Freia behövede derfor ei engang at fortælle os, det var i et Slags *Ragnarok*, hun lærte Seid af Hexe, eller rose af de blodige Offere, hun fik; thi ogsaa uden *Snorres* Beretning, at den *upsalske Freia* overlevede alle *Tempelguderne*, vilde vi fra det attende Aarhundrede godt vide, at *det* gaaer ligesaa naturlig til, som at *Romanen* overlever *Poesien*. Da nu endelig ogsaa baade *Harald Hildetand* og flere af *Braavals* Kæmper er kommet med paa Listen, kan vi hverken tvivle om, hvor vi er, eller tænke, der kom meer om Guderne af den Mund; thi det er aabenbar *Bjarkemaalets Slutning* ved Offerstedet, ligesom *Stærkodders Svanesang* er det i *Borgestuen*.

Odins Höisang eller *Havamaal* er vel i ingen Henseende synderlig mythisk, men som den förste nordiske Lovtale over Forstanden, og en ret taalelig Pröve derpaa, er den höist mærkelig i den nordiske Culturhistorie, ja, er ret egenlig *Kragemaalets* nordiske Naturhistorie, hvori *Kunstpoesiens* Födsel af *Mjöden* hos *Gunlöde* udgiør Middelpunkten; men derom skal vi siden tale, og jeg vil kun tilföie, at det formodenlig ogsaa er en Oversættelse af *Angelsaxisk*, deels fordi Tonen slet ikke ligner den i norsk-islandske Kvad, men derimod ganske den i flere saadanne Læredigte, som *Exeterbogen* har bragt til vor Knndskab, og deels fordi Digtet i sin islandske Skikkelse er mange Steder meningslöst, men dog saaledes, at man godt seer, der har engang været Mening i det.

Vi komme nu til *Lokes Nidvise* over alle Aser og Asynier, hvori vi ikke vilde finde *Thor* skaanet, dersom ikke Loke selv bevidnede sin Ærbödighed for hans *Hammer*; og det er i sin Orden, ikke blot fordi vi veed, at de nordiske *Fritænkere* i gamle Dage gjorde *Hammerstegnet* over deres Bægere, med et tvetydigt Buk for *Thor*, men ogsaa fordi vi sikkert Alle har stödt paa nordiske Fritænkere fra i Gaar, som spottede med alle Guder, selv med Tordneren, indtil det *tordnede*, da de uvilkaarlig gjorde Hammerstegnet, ved at lægge Hænderne sammen; og man seer nok, at det er denne Gientagelse af det Gamle, der, naar vi faae Öie paa den, lærer os at forstaae Historien.

Vil vi ellers höre ogsaa *Thor* faae sin Text læst, da behöve vi blot at gaae ned til *Færgelöbet*, hvor

Harbard skiælder ham Huden fuld, fordi han staaer *uden Hammer* paa den anden Side Vandet eller i *den anden Verden*, men dog er det mærkeligt, at Skiændegiæsten kryber i *Odins* Skind, ligesom for at hytte sit eget.

Naar vi saaledes har seet *Aserne* paa *Helveien*, med gamle Töfler eller, paa Engelsk, Abelsinskaller efter sig, da undrer det os ikke, at de er ligesaa steendöde i *Thjodolfs* Rim, som paa Tempelbænkene; men det overrasker og fornöier os af *Eivinds* Hakonarmaal at see, der var dog Folk i Norden, som tog anderledes smukt Afsked med dem, og lod dem, som gamle Konger, der godvillig havde nedlagt Regieringen, udhvile sig med deres Venner i *Valhal*, til den sidste Kamp i Tusmörket, hvori de, med alle Valhals Giæster, som vi nu see, skulde paa en Maade tage Deel.

Om *Fjölsvinsmaal* har jeg slet ikke talt, fordi jeg ikke veed, hvad det skal sige, men kun, at det siger ikke stort, skiöndt det er fra Bjarkemaalets Dage.

Odins *Ravnegalder* findes vel ikke i vor Skindbog, men derved taber det naturligviis Intet i mine Öine, og jeg lader det derfor kun komme drattende bag efter, fordi jeg har overbeviist mig om, at ikke alene det kom saaledes drattende, men at Forfatteren, som vilde til Veirs, drattede baglængs ned af *Krybekragen* og slog Hul i Nakken, saa han gik vel ikke fra Forstanden, men dog reent fra Texten. Han tog nemlig, omtrent som de höitravende Skjalde i forrige Aarhundrede, strax Munden fuld med *Alfader*, *Norner*, *Aser*, og Alt hvad trække kunde, og gjorde et Spektakel, som om *Himlen*

bogstavelig skulde falde ned, men naar man seer sig til, er det kun ham selv, der dumper, og der kommer ikke andet ud af al den Larm, end at *Solen gaaer* ganske rolig *ned*, som den pleier, *og staaer op igien* næste Morgen, som er dens daglige Vane. Naar ellers ikke det Uheld var tilstödt Forfatteren, at han over Hurlumheien havde glemt, hvad han vilde sige, skulde vi formodenlig hört, hvorledes Aserne paa en Maade, ved Iduns Æbler, fik Bod for Balders Död, saa de i det Mindste kunde sove rolig paa den Skræk; men naar man först selv skal skabe *dem* af ingen Ting, man vil hjelpe til Rette, er det intet Under, man bliver mat, för man endnu er halv færdig.

Men nu Kvadene om *Volsunger* og *Gjukunger* og om den gale *Smed*, der vilde op at age med Valkyrier i Luften, hvorledes hænge de sammen med de Maal og Kvider, vi nu har opregnet?

Læseren husker nok, jeg har bedt ham rive Bindet af Bogen, saa han maa holde sig til Bogbinderen for anden Sammenhæg mellem Bladene, end den, *Aanden* kan give, og han veed formodenlig, at *Volsungkvadene* er vor Deel af den store Pinebænk for Europas Oldgrandskere, som jeg ingen Lyst har til at spændes paa, om jeg ogsaa engang, i et ubevogtet Öieblik, kan have lovet det. Saadanne Karle, der, som *Sigurd Fofnersbane*, er, snart med og snart uden Horn, allevegne, fra Danmark til Rhinen og Græklands Hav, eller fra Spanien til Maglegaard, er det ikke nemt at sige om, hvor de egenlig har hjemme, og det er klart, at de gamle Islændere var ikke stort klogere derpaa end de Nye, fordi *Tyd-*

skerne sagde Et, og *Væringerne* et Andet, medens Folk her hjemme vilde ogsaa have et lille Ord indfört, og, som vi see af *Bjovulfs* Drape, *Angelsaxerne* ogsaa i dette Stykke havde deres Hoved for dem selv (a head of their own). Under disse Omstændigheder holdt jeg det længe for sikkrest, slet ingen Mening at have om Volsungkvadenes historiske Sammenhæng, men kun om deres poetiske Indhold, som jeg fandt deilig, og deres udvortes Tilstand i Islandsken, som jeg fandt beklagelig, da de gamle *Volsungs* og *Gudruns Kvider* kun citeres og extraheres og sammenflikkes, maaskee saa godt som det lod sig giöre, men dog til stor Ærgrelse for en Rimsmed i vore Dage, der kan see paa Vraget, det var i sin Velmagt den stolteste nordiske Snekke, der plöiede Östersöens Bölger. Nu derimod er jeg slumpet til at faae en meget bestemt Mening om Sagens oprindelige Sammenhæng, hvoraf jeg kan forklare mig det hele Vilderede; og skiöndt jeg ikke tör love for, det vil være Læseren saa fornöieligt, som det er mig, kan jeg dog ikke undlade, ved denne gode Leilighed, hvor jeg kan beraabe mig paa mine *Pligter*, at sige min Mening, der endnu er mig saa ny, at jeg naturligviis ei har mindste Tvivl om dens Rigtighed, skiöndt jeg for et godt Skins Skyld, maa lade, som jeg, netop fordi den er saa ny, var halv undseelig ved at komme frem med den.

Jeg tænker mig nemlig Sammenhængen saaledes, at den hele Sagnkreds, som vi spore i gothiske, angelsaxiske, frankiske, svabiske, islandske og danske Mindesmærker fra Middelalderen, udgiör oprindelig de

udvandrede *Gothers Bjarkemaal**), som ikke blot lettelig kunde, men maatte nödvendig blive bekiendt baade i deres *nordiske* Hjem og i Landene, de hærjede og for en stor Deel indtog. Dette er ingen Giætning greben i Luften, men *udsprungen* af den eneste faste historiske Punkt, vi kan gaae ud fra i Undersögelsen, Beretningen nemlig hos *Jornandes* om *Hermanriks* Död, som viser os, at Islændernes *Jormunrek*, og Saxos *Jarmerik*, er den berömte *gothiske* Stolkonge, der *virkelig* var *samtidig* med *Attila* og efter Gothernes Folkesagn beherskede alle Landene fra det sorte Hav til dybt ind i vort Norden. Her har vi da Fodfæste, og kan fra de *krimske* Bjerge ved det *asovske* Hav**) anderledes herlig overskue Sagnkredsen, end fra Rosengaarden ved *Vorms* eller fra noget andet Stade, hvor Alting löber rundt, saa ingen Samling bliver muelig. Paa Gothisk hedder ethvert Vandlöb *Rinno*, og af Jornandes veed vi, det var Renden mellem det *asovske* og *sorte Hav*, der, som Skiellet mellem *Gother* og *Hunner*, spillede den store Rolle i de *gothiske* Folkesagn; og at Tydskerne i Middelalderen

---

*) Naar man husker, det er de gamle Elskovs og Kæmpeviser, jeg kalder *Bjarkemaal*, vil Navnet ikke stöde; og man husker vel, at foruden de islandske Kvad og de færöiske Kvæder dreier den tydske Lied der Niebelungen sig om de samme Kæmper, der tillige spores i Bjovulfs Drape, hos Saxo og i det frankiske Digt om Valther (Valder), og spöge i Vilkinasaga, Heldenbuch og de nye Kæmpeviser.

**) Montes chrinnorum hos Jornandes, og rosmo-fjöll Rínar i Atlakviða, st. XVIII, hvortil ogsaa maa henföres Tilnavnet svinn ás-kunna, som gives Rinen sammesteds.

gjorde den til deres *Rhin*, er saa ganske i sin Orden, at det var umueligt andet, om end ikke *Frankers* og *Burgunders* Vandringer havde ført det med sig*). Hvem der nu føler Drift til at anvende Tid og Flid paa den baade poetisk og historisk tiltrækkende Undersögelse, kan love sig et rigt Udbytte, især naar man indhentede nöiere Efterretninger fra *Færöerne*, hvor til vor Forbauselse *Sigurd Fofnersbane* endnu er i Folkemunde**). Jeg, som hverken har Stunder til at læse Alting om igien, eller har engang Rum til at sige hvad jeg husker, vil lade det beroe med den Anmærkning, at vi nu godt kan forstaae, hvorledes *Aser*, *Volsunger* og *Gjukunger* blev bekiendte i *Maglegaard*, saa *Sigurd Jorsalafar* der kunde see den store Tragedie opfört, og *Væringerne* blive Hjemmelsmænd for Sagn om Sigurd; thi af Jornandes veed vi jo, at Gotherne besang deres Konger som *Aser* eller Halvguder, og selv i den islandske Form er alle *Volsungkvadene* saa dramatiske, at vi nödvendig maae tænke paa deres Mönstre, naar *Grækerne* selv fortælle os, at den gothiske Livvagt opförte slige Skue-

*) At nemlig *Gjukungerne* (*Givkungerne*) skal søges hos *Burgunderne*, sees af Alt: fra Vidsidsmaal, hvor *Gifka* er deres Konge, til deres egne Love, hvor *Gibika* staaer i Spidsen, og det latinske Digt om *Valder*, hvor *Gibichs* Folk kaldes Franci *Nebulones* (*Niflunger*).

**) I et Land, hvor Regieringen saa gierne understötter videnskabelige Foretagender, er det næsten ubegribeligt, at de *færöiske Kvæder* ei allerede har avlet en Undersögelse af Færöboernes Mundforraad, der er af universalhistorisk Vigtighed ved Spörgsmaalet om *mundtlige Oldsagn*.

spil for Keiserne, som Væringerne naturligviis har fortsat*).

Naar man nu kun veed, at *Volsungkvadene* er af *as-gothisk* Oprindelse, da spörger man vel ikke stort om deres *boglige* Byrd og Skæbne; men at nogle af dem ogsaa er gaaet giennem angelsaxiske Penne, slutter jeg blandt andet deraf, at *Völundskviden*, som er deres Fölgesvend i mange Maader, aabenbar er oversat af Angelsaxisk**).

Vigtigere er det imidlertid, at vi, foruden Volsungkviderne, endnu har en anden Levning af det *asgothiske Bjarkemaal*, skiöndt i en maadelig Forfatning; thi det er Sagnet om *Hervor* og *Tyrfing*, som det er Skade vi nödes til at öse af den udvandede Hervararsaga.

Vi komme nu til den saakaldte Snorres *Edda*, som jeg vil kalde *Edda* slet hen, da i det Mindste en Deel af Bogen har hedt saa fra Arildstid, og Navnet, efter Overleveringen hos Resen (som man savner i den ny

---

*) *Anses* hos Jornandes er naturligviis Islændernes og vore *Aser* og *Æser*, ligesom *Ansgar* er Asgeir og Asger, og selv den vildsomme Beretning om Gothernes dramatiske Lege hos Constantin Porphyrogenet, som jeg kun kiender fra Suhms critiske Historie, der ei er den önskeligste Bog at faae Forstand af, turde maaskee nu blive lidt redere.

**) Man fandt for nogle Aar siden en Vise i Exeterbogen (trykt hos Conybear), hvoraf det er klart, at Angelsaxerne havde det *samme* Sagn om *Vŏlund*, som findes i den *islandske Kvide*, og naar man nu i denne seer, deels at Niduds angelsaxiske Navn Nidad (Níðhád) er blevet *siddende* hist og her, og deels at Ordet „hrósa" (St. XXIV) kun giver Mening, naar man læser det AS. „hreósan" som Oversætteren har taget feil af, da spörger man ei længer.

Udgave), skal betyde en *Æsthetik*, som hele Bogen virkelig paa sin Viis er. Nu veed man nok, at baade en egen Mythologi og en Æsthetik, hvori alle Exemplerne er taget af *Classikere* paa *Modersmaalet*, er noget saa uhört fra Middelalderen, at vor *Edda* har allerede derfor retmæssigt Krav paa en langt grundigere Undersögelse, og en anderledes virkelig Navnkundighed, end hidtil blev den skiænket, men som naturligviis ogsaa vil skiænkes den, saasnart den historiske Videnskabelighed igien forvandles fra en classisk Krebsgang til en folkelig Fremgang, ja, naar den gothiske Prinds, som af sin romerske Stifmoder, den Hex, blev omskabt til en Krebs, faaer sin Skikkelse igien, og drikker Bryllup med den smukke Grækerinde, han har sukket for saa længe*).

Dog, ikke blot for Sjeldenhedens Skyld, eller som en literær-historisk Oplysning om den oldnordiske Vidskabstid, er Edda en mærkværdig og lærerig Bog; men selv som et Forsög paa en nordisk (historisk-poetisk) Æsthetik fortjener og lönner den et omhyggeligt Stu-

*) *Resens* islandsk-dansk-latinske Udgave af Edda var en Heltegierning i det syttende Aarhundrede, som man i det attende kun tænkte paa at laste, og som selv i det nittende kun er maadelig overgaaet; thi vel skal baade Svenskerne og Professor *Rask* have mange Tak for den förste fuldstændige Udgave af Texten, men den Magnæanske Commission skulde rigtig have Utak, fordi den ikke gav os en saadan, istedenfor det forfærdelige mythologiske Lexikon, der kun er os til Byrde. Nu hörer jeg, der tænkes paa en Udgave, men skal den gaae saa langsomt og giöres saa vidtlöftig som man pleier, da bliver det til vore Börnebörn, og dog er den svenske Udgave baade vanskelig at faae, og vel tarvelig.

dium; thi vel kan jeg ikke underskrive hele dens Roes i Forstuen (kun hos Resen): som en *Guldgrube* for Digteren og en evig frugtbar *Skjaldemoder*, men dog er det den eneste Æsthetik, jeg kiender, hvorom man med Sandhed kan sige det *Halve*. At föde blot en eneste Digter vilde allerede være meget for meget forlangt af en stakkels Bog, endsige da at blive ved uafbrudt at föde Digtere, hvad end ikke *Dannekvinden* har mægtet; men en Guldgrube for Skjalde, der fødes i Norden, vil Edda virkelig endnu længe være, fordi *Materien* her kom först, saa det skader os ikke videre, at den siden, som sædvanlig, glemtes over Formen.

Efter den ilde berygtede Fortale (ellers, mellem os, noget af det mest Genialske, der er skrevet om Myther), kommer nemlig *Gylfelegen* (Gylfaginning), som er et Forsög paa dramatisk at fremstille hele Asalivet efter det store episke Udkast i Nornekvadet; og skiöndt Udförelsen er langt fra at giöre Kunsten Ære, tör jeg dog mene, Ideen er baade saa genialsk og saa træffende, at man vel maa föle Ærbödighed for den videnskabelige Aand, der var over de gamle Nordboer, da de greb til Pennen.

Verdens Skabelse, *Balders Död*, og *Ragnarok* med Gienfödelsen er da her, ligesom i *Nornekvadet*, Hovedpunkterne, hvorimellem kun efter andre Kilder er indskudt nærmere Oplysning om *Aser* og Asynier, om *Ygdrasil*, *Valhal* og *Loke*, om *Thors* Besög hos Udgaards-Loke og hos Hymer, og om *Freis Kiærlighed*; men da Intet er lettere end at giöre saadanne Indskud, hvor man har en Ramme, der kan rumme hele Tiden,

bliver det naturligviis et Spörgsmaal, hvormeget meer end Omridset vi har fra förste Haand.

Som Bogen nu er, maa den naturligviis være meget yngre end Harald Haarfagers Dage, ei blot fordi *Thjodolf* af *Hvine* citeres, men især, fordi Islænderne först længe efter begyndte at skrive paa deres Modersmaal; men dog er den sikkert oprindelig en god Deel ældre; thi var den et islandsk Værk fra det tolvte Aarhundrede, vilde, blandt Andet, vist de Myther, som nu findes i Bragesnakken og i Skalda, været indlemmede deri, eller Bragesnakken (Bragaræður) vilde dog ikke være en saa daarlig Efterligning deraf. Gylfelegen er desuden aabenbar et Værk for sig selv, med en egen Fortale og Slutning, og da nu *Fortalen* aabenbar er oversat fra *Angelsaxisk**), og Bogens Anlæg saa afstikkende poetisk, maa jeg nödvendig antage det Hele for Oversættels, og Citationerne, saavel af *Brage hin Gamle* som af *Thjodolf*, for Oversætterens Bidrag til Værkets Forskiönnelse efter hans islandske Begreb. At hjemle Alt med Vers af navngivne Skjalde var nemlig, som vi veed, Islandernes Orm, og det gaaer her saa vidt, at et Vers om Slaget i Bukkefjorden, hvor Skjoldene kaldes Valhals Tag, anföres til Hjemmel for, at Valhal var takt med Skjolde; men hvad Oversætteren ikke har mærket, var, at *alle Citationer* fordærvede Legen, hvor Sagamændene i Höisædet selv *forestillede Aserne*, og kunde da nok tale

---

*) Vi finde nemlig i Fortalen, nöie sammenhængende med den, det saa velbekiendte angelsaxiske Slægtregister, med *Odin* paa Enden, og med Oversætterens Anmærkning, at „*Vodin*“ f. Ex. hos hans Folk kaldtes „*Odin*.“

paa Vers, men ingen citere, endsige da beraabe sig paa *Skjalde-Hjemmel*. *Alle* Citationerne er derfor sikkert nægte, saa det er kun af Indholden vi har Ret til at slutte, at foruden Digte, som vi ikke kiende, har Forfatteren havt *Nornekvadet* (Völuspa), *Vafthrudners* og *Grimners Maal*, samt maaskee *Skirners Reise*, *Havamaal* og *Loke-Grinet*, for sig. Hvad nu endelig Fortalen og Indklædningen angaaer, har jeg vel alt sagt min Mening om deres Værd, men maa dog tilföie et Par Ord om Beskaffenheden.

Det klinger jo vist nok latterligt, naar alt Afguderi udledes fra *Zoroaster*, som Bygmesteren ved Babels-Taarnet, og fra *Saturnus* paa Kreta, der bliver Stamfader til de *trojanske Helte* og derved til *Aserne*, i hvem de *Helte forgudes*; men dog röber sig alt her det skarpe Blik, som skielner det österlandske Billedsprog fra det græske, og opfatter *Asalivet* som hvad det er: det *forgudede Helteliv*; og naar vi dertil föie, at *Mytherne* i det Hele hverken udledes fra Helvede eller fra Rænkesmede, men fra Navnevexelen ved Tungemaalenes Blanding og fra det faldne Menneskes poetiske Naturanskuelse, da maa man vel tilstaae, at den gamle nordiske Klerk var dog, med al sin *Troskyldighed* (Naivitet), langt grundigere Mytholog end de Höilærde, der beloe hans Vankundighed, medens deres Forklaringer var ikke engang til at lee, endsige til at lære noget af, men kun til at spotte med eller ærgre sig over*).

*) Til Exempel vil jeg nævne *Kronos-Mythen*, over hvis nyere Forklaringer man vel maa ærgre sig, da derimod den gamle Klerk skaffede mig en god Latter og lidt til, ved trohjertig at fortælle:

Indklædningen er nu den, at Kong *Gylfe* fra Sverig blev nysgierrig efter at vide, om *Asafolket* havde sig selv eller Gudernes Gunst at takke for den Lykke, dem fulgte, og han gjorde desaarsag en Reise til *Asgaard*, hvor man forudsaae hans Komme og forblindede hans Öine, saa det bares ham for, som han kom ind i en Sal, lig Valhal, hvor der sad Tre jævnsides til Höibords og förte en lang Samtale med ham om Verdens Ophav, Alder og Ende, hvorpaa med et Bulder Alt forsvandt, Gylfe stod ene under aaben Himmel, reiste hjem og blev Hjemmelsmanden for alle Sagnene om Nordens Guder. Naar man nu husker, at *Gotherne*, som kaldte sig *Asa-Folket*, boede nede ved det *as-ovske* Hav*), og tænker paa Volsungkviderne, da veed man vel ikke ret, om man skal tage Gylfes Reise for en poetisk Opfindelse af Skribenten eller for et Oldsagn, han genialsk benyttede; men man maa tilstaae, at i begge Tilfælde kunde en Mythologi ei faae en bedre Indklædning, end hvad der selv er en Mythe, hvori alle Mythernes dramatiske Oplivelse speiler sig.

Paa Gylfelegen fölger Bragesnakken, der, som sagt, er en daarlig Efterligning, hvoraf vi höre, at *Æger* kom til *Asgaard* og lod sig der fortælle Sagn af Brage om

---

Saturnus fandt, at *Helvede* var den ringeste Deel, derfor skiænkede han *Pluto* sin Bulbider *Cerberus* i Tilgift, for at *passe paa den*.

*) Dette er nemlig intet Ordspil, thi da Jornandes baade siger: at Gotherne kaldte deres Konger *Aser*, at de under Kong Filimer nedsatte sig hist nordenfor det sorte Hav, og at Landet hedd paa deres Sprog „ovin“ (Tydskernes *Aue*), saa mener jeg, *Asov*, der jo ikke er classisk, maa vel være gothisk.

Iduns Bortförelse og *Skjaldskabets Oprindelse.* Dette Tillæg, som slutter med en Formaning til de unge Skjalde, er aabenbar islandsk Arbeide, og ventelig af Gylfelegens Oversætter, som intet Begreb havde om, at naar man lod *Æger*, som selv hörte til Guderne, besöge de *virkelige Aser*, da passede det kun slet, at de fortalte hinanden Æventyr, endsige da, at *Asa-Brage* især lagde Vægt paa Fortællingen, *som* en Oplysning om *Grunden* til *Skjaldenes* Maade at *udtrykke* sig paa, hvad kun passede sig for Islændernes Brage hin Gamle, der gjorde Regnersdraper.

Dette blev da Indledningen til den *islandske Poetik* eller *Skalda*, hvis Forfatter vel tænkte paa at fortsætte Bragesnakken, men gik snart over til i sit eget Navn at fortælle os, hvad han vidste om Skjaldesproget og de mythiske Sagn, som laae til Grund derfor, eller dog de Steder hos Brage hin Gamle, Thjodolf fra Hvin og andre classiske Digtere, som hjemlede Udtrykkene. I denne löse Sammenknytning, med »og«, er det vi, tilligemed endeel andre Sagn, finde den saakaldte *Grottesang* om *Frode Fredegods* Guldkværn og Endeligt, som vel er gammel for os, men hörer dog kun halvt til Asamaalet.

Et saadant Arbeide, hvortil man blot behöver Excerpter, som man ordner efter et Alphabet, man selv giör, seer man nok der kan være mange Hænder om, uden at Nogen let skal kiende Forskiel; men dog er det sagtens samme Haand, der begyndte med at give *Aserne* og endte med at give *Hirdmændene* deres Titler, og det ventelig endnu i det *tolvte* Aarhundrede*), thi de fölgende

*) At dette Stykke, som ender (i den svenske Udgave) S. 174,

Stykker er næsten blot Navneramser med en lille Anviisning til at giöre Kieldermænd.

Hermed er vi da indtraadt i det *trettende* Aarhundrede, fra hvis sidste Halvdeel *Prosodien* og *Rhetoriken*, som slutte det Hele, aabenbar er, og ventelig var det *Snorres* Brodersön, *Olav Hvitaskald*, der, med sin berömte hedengangne Frænde, som det uovergaaelige Skjaldemönster, for Öie, udtömte al sin Lærdom for at vise, hvad der hörte til en classisk Stil paa Norsk*).

Vistnok kan man ikke læse alt dette uden lidt Kiedsommelighed, men det har *Edda* jo kun tilfælles med alle Æsthetiker, og hvad den har forud, er, at *Fjerdeparten* kan man læse for Lyst, Halvparten kan man ikke undvære, og det Hele kan man lære meget af og, naar man lærer lidt bedre Islandsk, let forlige sig med, da det Altsammen kun udgiör et lille Bind, og selv det Sletteste er naivt nok til at kunne læses som Ironi over det æsthetiske Uvæsen. See vi endelig hen til, hvad der stiledes paa og begyndtes, vistnok ikke mesterlig fra Kunstens, men uforbederlig fra Tankens Side, da faae vi Ideen om et Kæmpeværk, der visselig vil giöre dem Ære, som udföre det, og giör da vel ei heller dem Skam, der slog paa det. Fortalen *betegner* nemlig den

---

endnu er fra det tolvte Aarhundrede, slutter jeg især af, at der tales (S. 170) om *Kongen* af *Jerusalem*, som den, der virkelig eier Staden, hvad kun var Tilfældet *för* 1200.

*) Höist mærkeligt er det nemlig, at selv *Olav Hvitaskald*, eller hvad han hedd, den lærde Islænder i det trettende Aarhundrede, der kiendte baade *græske* og *ebraiske* Bogstaver, bukker slet ikke for *Romerne*, men siger, de havde al deres Viisdom fra Grækerne, men vi have vores fra förste Haand, fra Asien. S. 308.

historisk-poetiske Anskuelse af Billedsprogets og Hedenskabets naturlige og historiske Oprindelse og Betydning, som maa gaae forud for en videnskabelig Mythologi og Æsthetik; og *Gylfelegen* betegner en Mythologi, der er en virkelig, forklaret Afbildning af den mythiske Tid, hvorpaa naturligviis skulde fölge en Udvikling af Skjaldskabets eller Kunstpoesiens Oprindelse, med Anviisning til Billedsprogets rette Brug og Advarsel for de fristende Afveie, altsammen stöttet paa Erfaringen og belagt med træffende Exempler, hvoraf vi see Skyggen i Bragesnakken, Skalda og Talekunsten (málfræði). At det omsider gik i gamle Nord, som det gik hidtil allevegne, hvor man stræbte at faae Fingre paa Ordet og Poesien, saa man kun fik en tom giennemsigtig Skal, er intet Under; men at det var lagt an paa noget anderledes Dybt, skal vi glæde os over, og ingenlunde mistvivle om videnskabelig at forbinde Skiönhed og Klarhed, som er Poesiens Krone, med Aanden og Livet, som er Hovedsagen, Sjælen og Hjertet deri.

Dog, lad os ikke glemme *Saxo* over *Islænderne*, thi det har han ingenlunde forskyldt af os, og selv af Islænderne har han fortjent mange Tak, ei blot fordi han roser dem i sin Fortale, men især fordi hans *classiske Latin*, som sagt, gav de barbariske Böger paa et levende Oldsprog, om ikke Naade for de Lærdes Öine, saa dog et Slags Værd deri. Hvad vi imidlertid her vil dvæle ved, er *Saxos* Fortjenester af Nordens Oldtid, som *critisk Historieskriver*, og den uskatteerlige Værdi af de Oldsagn, hans romerske Pen, som et villigt Redskab for Nordens Aand, har bevaret fra fuldstændig Undergang.

Efterat have faaet Syn paa det hidtil miskiendte oldnordiske Vidskabs-Tidsrum, fra Slutningen af det *syvende* til Midten af det *trettende* Aarhundrede, som i *Danmark* sluttede endnu langt mere glimrende med *Valdemarerne, Æsger Rygs* Tvillinger, *Saxo* og *Anders Sunesön*, end i *Norge* med *Hakon den Gamle* og paa *Island* med *Snorre* og hans Brodersönner *Sturle* og *Olav;* efterat have faaet Syn herpaa, ansee vi naturligviis hverken *Saxos Latin*, hans Nænsomhed over de gamle Folkesagn eller hans Skjaldelighed for et Vidunder i sig selv; men vistnok maae vi deri see et klart Beviis paa Nordens Aandfuldhed og et stort Forbillede paa, hvad nordisk Videnskabelighed kan og skal vorde. Ja, *Saxo* er bleven *Nordens Minos*, er Dommeren i de Dödes Rige, med Fuldmagt af Nordens Aand til at anvise alle vore critiske Historieskrivere deres Plads i Elysium eller i Tartarus, i Valhal eller i Helhjem: i en taknemmelig Ihukommelse eller i en foragtelig Glemsel; thi, medens det staaer dem frit for, at *forklare* sig Poesien og Folkelivet saa godt, eller saa slet, de kan, maae de dog have *Saxos Ærbödighed for begge* saa de hverke foragte eller forkvakle, men holde Hævd over Folkenes poetiske Oldsagn, som tro og mærkværdige, for Videnskabeligheden saavel som for Kunstpoesien uundværlige, Billeder af deres Barnedrömme og Ungkarlsdage; den maae de have og vise, om de i Norden, naar Aanden vaagner, skal giælde for Andet end romersk Surdei og Skolestøv, der skal udfeies, *Pavedommens Levninger*, som skal forgaae!

Dog, at der hos *Saxo* var endnu langt meer, end vi tör kræve af enhver Critiker, vi med Roes skal nævne,

det bevise hans förste *otte Böger*, som derfor ogsaa i den aandlöse Vidskabstid blev ei mindre uforstandig end ubillig bedömte; thi ikke alene har han havt en beundringsværdig Takt til at adskille poetiske Oldsagn fra Ammestuesnak, og ordne dem efter deres Indhold, men tillige en hos Grammatikere vel magelös Skjaldeaare, saa Middelalderen med Rette gav ham Tilnavn af *Poeten*, og Efterslægten sikkert vil giöre *„den poetiske Grammatiker“* til hans hæderlige Kiendingsnavn. Af *ti större* oldnordiske *Digte* har han nemlig givet os Brudstykker paa Latin, hvori de er poetisk kiendelige, og i Oversættelsen af Viserne om *Rolv* og *Stærkodder* ei blot hævdet sig Skjalderang, men sat os istand til klart at adskille *Bjarkemaalet* eller de gothiske Krönikerim saavel fra *Asamaalet*, som fra *Kragemaalet* eller den norsk-islandske Kunstpoesi.

Hvad nu Anordningen af vore historiske Oldsagn angaaer, da har Saxos bedste Ven iblandt vore Lærde*) allerede bemærket, at han aabenbar gik efter det Sagn, han selv anförer: om de tre Slags Hexemestere (Mathematikere), der havde været i Norden, nemlig först *Spaamænd*, der gik for *Guder*, *og Jetter*, som i at skifte Ham og forblinde Öine ei gav dem noget efter, men maatte dog föle deres aandige Overlegenhed og falde til Föie, hvorved der af Begge udsprang en *blandet Afkom*, langt ringere i alle Maader, som blot af en urimelig Artighed

*) Biskop *P. E. Müller*, som, i sin Undersögelse om *Saxos* Kilder, har, uden Sammenligning, viist mere Forstand og Billighed, end hans critiske Forgiængere, alle tilhobe.

blev forgudede (Lords by courtesy). Men hvorfor fulgte Saxo dette Vink, uden fordi han kunde föle paa sig, hvad vi nu kan indsee, at dette har været den naturlige Gang og Fölge, ei blot i Norden, men allevegne, saa Gudernes Sönner forelskede sig i Jetternes Döttre og avlede Kæmper, der som Halvguder og Halvjetter (Sönner baade af den aandelige og kiödelige Indbildningskraft) vendte op og ned paa Alt, fordi de paa een Gang vilde baade fare til Himmels og til Helvede. Naar nu disse to Tider poetisk afbilde sig i det historiske Folkesagn, da vil det ældste Tidsrum, som sagt, være kiendeligt paa Guders og Jetters levende Deeltagelse i Begivenhederne, og det Fölgende paa Mangelen deraf, saa Guderne enten ganske lukke sig inde i Templerne eller staae dog i Baggrunden, saa man godt kan skille dem fra Kæmperne, men ei fra Præsterne. I sine *fem* förste Böger har *Saxo* derfor stræbt at samle alle Sagnene om Gudealderen, og i de tre fölgende dem om Heltetiden, og det saa heldig, at vi har ondt ved endnu at giöre det bedre, og kan i alt Fald kun komme videre, fordi vi har en Mængde Oplysninger, som Saxo fattedes. Saaledes kan vi nu see, at Sagnet om *Jarmerik* og de *hellespontiske* Brödre ei burde staae i ottende Bog, *efter* Stærkodders Död; men dog fulgte Saxo en meget rigtig Takt, ved at give det sin Plads i Kæmpevise- og Elskovs-Tiden, og för vi kunde flytte det, til Fordeel, maatte vi giöre to Opdagelser: först at *Stærkodder* forestiller *hele Gothefolket* baade ude og hjemme, og dernæst at Volsungkviderne er *asgothiske* og löbe altsaa mest pa-

rallel med de Stærkodder-Viser, vi har, adskillende sig fra dem, som *Valkyrier* fra *Skjoldmöer*.

Dog, herom mere under Fremstillingen af Bjarkemaalet, og Resten maa jeg overlade til de critiske Historieskrivere, *Saxo* giver os Ret til at vente; men skiöndt det ogsaa bliver deres Sag nöiere at efterspore Saxos *Kilder*, maa jeg dog tale et Par Ord derom, da selv Biskop *Müller* har overseet den Ene og udledt for meget af den Anden.

At det især er gamle Viser, Saxo til Stærkodders Död har fulgt, seer man strax, ventelig efter det gamle Ordsprog, *Anders Vedel* anförer: at alle Æventyr er Lögn, men *alle Viser sande*; og naar vi betænke, *hvor* man fandt *Kæmpeviserne* i det sextende Aarhundrede, maa man nödvendig slutte, at hvor de fleste Oldkvad fandtes i det tolvte og trettende, var i *Dannekvindens egen Mund**). Man er imidlertid ikke uden Föie bleven opmærksom paa den *Arnold Islænder*, som Saxo selv berömmer for hans Oldkyndighed, kun er det urimeligt at söge Hjemmelen hos ham for, hvad Saxo giver bedre eller anden Beskeed om, end alle de Islændere, vi kiende, og höist besynderligt, at man aldeles har overseet den *Lukas Engelskmand*, der ikke blot roses for sine historiske Kundskaber, men af hvis Liv Saxo anförer et Træk, som *beviser*, at han virkelig baade havde Forraad af nordiske Oldsagn og Gaver til at giöre dem giældende paa

---

*) Selv de gamle Opskrifter af Kæmpeviserne er, til Mændenes Skam og Kvindernes Ære, alle, saavidt jeg veed, med Fruentimmerhænder, saa dem har vi skrevet med vor Sösters Fingre,

rette Sted*). Et af to, maatte man da heller giætte paa *Lukas*, som *Saxos* Hjemmel for det store episke Oldsagn om *Frode Fredegod*, end paa *Arnold Islænder*, da det jo er klart, at paa hin Side Braavalleslaget er Islænderne slet ikke hjemme, og da end ydermere *Grottesangen* viser, det var en ganske anden Fredegodsvise, de havde faaet Fingre paa; men alle slige Giætninger, der ikke kan vise, *hvoraf* de udspringe, er i Historien aldeles örkeslöse, og jeg vil heller bemærke, at *umiddelbar* har *Saxo* formodenlig ikke hört et eneste Ord enten af *Arnold* eller af *Lukas*, thi de var sagtens baade döde og begravede, förend han begyndte at heie paa Oldsagn. Da nemlig *Saxo* selv fortæller os, at ikke blot hans Fader, men ogsaa hans *Farfader* havde tjent Kong *Valdemar*, maae vi nödvendig tænke os ham blot som en Knös, da Valdemar döde; og man maatte ei være stort bedre Critiker end *Suhm*, for at tænke, det er kun et Slumpetræf, at baade *Saxo*, *Svend Aagesen* og *Knytlinga* slutte med den *vendiske* Krigs-glimrende Udfald under *Knud* den *Sjette*; saa det maa nödvendig være *efter* den Tid, *Absalon* satte sine Skrivere i Arbeide med Danmarks Historie og opgav dem denne smukke Hvilepunkt**).

---

og det er da i sin Orden, at Saxo i det Höieste, hvad Viser angaaer, var Fruens Haandskriver.

*) Steph. Saxo S. 330. (Dansken III. 316) hvor man vil finde, at *Lukas*, som var Klerk hos Prinds Christoffer og kun en *maadelig Latiner*, satte Mod i de betuttede Dannemænd, ved at opregne Fædrenes Heltegierninger, saa de virkelig skiöd Livet op i sig og dandsede næste Morgen (thi det var ved Kvelds-Nadren) Polsk med de esthiske Sörövere, saa det havde Skik.

**) Har nu Suhm regnet rigtig, da er det ved Aar 1167, *Arnold*,

Dog, derfor kunde *Saxo*, giennem *Absalon* og *Æsbern Snare*, der havde staaet i nöie Forbindelse med *Arnold* og *Lukas*, og var Mænd for at holde paa hvad de havde, og at sige hvad de vilde, godt faae Beskeed om de Sagamænds Rigdom; og det hörer unægtelig til den gode Nornedom over Danmark og Norden, at der kom saadanne Sendebud til os fra den historiske Poesis og den poetiske Histories Hjemstavn, just i det Öieblik, da de sidste Helte, der anede den sorte Döds Komme, stod ifærd med at faae Arvegodset nedgravet, hvor de tröstede sig til, det vel skulde findes igien, som Dannefæ. Og see, det skete virkelig, hvad de nærmest haabede, ved Hjelp af de Blaalys, der kunde aldrig slukkes, hvor »Troskabs-Fuglen blev graa og Fædres Höie grönne«; og det staaer nu til os selv, om vi vil bortkaste Oldtidsguldet som Graasteen, eller vi vil bevise, at *Kronos* handlede klogelig ved, som jo *Grækerne* selv har fortalt, at nedgrave sine Skatte i det *höie Norden.*

At vi vil det Sidste, som det Bedste, skulde jeg formode er saa sikkert, som at *Valhals* Kæmper ei vil beskiæmme deres Liv, eller findes saa uskiönsomme mod den store Valfader, Helteaanden, at Gjallarhornet skulde lyde for döve Ören og forgiæves opkalde Enherierne til at glemme al indbyrdes Trætte, som Börneleg, og bestaae den sidste store Kamp mod Muspels Sönner, der

og ved 1170, *Lukas* nævnes, og man kan ikke med mindste Rimelighed tænke *Saxo* ved sit Arbeide för efter 1190, ligesom man heller slet ikke har havt nogen gyldig Grund til at tænke ham færdig dermed för henimod 1220.

true Asabroen: mod Aandlösheden, der vil afbryde alt Samkvem mellem Jord og Himmel.

Som et Pant derpaa, at Odinsöiet i Lön har seet, vi vil ei svigte vort misundelsesværdige Kald, som Vaabendragere for *Gimle*, betragter jeg da ogsaa helst den store, men endnu upaaskiönnede Gave, Nornen sendte os over Havet, i *Bjovulfs* Drape, der ikke blot er Laurbærkrandsen, hvormed Asa-Brage gik til Hvile, men indfletter Gjallarhornet i sig, og maatte komme for Lyset, för vi kunde opdage Sammenhængen i det oldnordiske Liv, og med Indsigt stræbe at fortsætte og forklare det.

Her er ikke Stedet til at sammenligne denne höipoetiske Stærkodders-Vise med vores den hjemmegjorte, men vel til at udtrykke min Forundring over, at den endnu synes ubekiendt i Norden, hvor den dog, selv for Börn, alt længe var tilgiængelig*), og til at giöre opmærksom paa, hvorledes Bjovulf *Danekiær*, som Helten i Anguls Epos, istemmer Danmarks Roes, i Chor med *Danskeren Havelok* i *Normannens* Rimkrönike og *Hamlet* Prinds af Danmark i Begges Drama, ret som til Vederlag, fordi Danmark kronede Asa-Brage, som Hjarne, for Fredegods-Visen**)! Ja, naar Anguls Tunge bærer os

---

*) Det gaaer saa vidt, at jeg ikke engang hos Sverrigs berömte Historieskriver (Geijer) har kunnet opdage mindste Spor til, at han kiendte, hvad der unægtelig er det ypperste Mindesmærke om den gothiske og svenske Heltetid.

**) At Hjarne er Asa-Brages jordiske Navn, seer man strax, naar man blot veed, at *Brægen* paa angelsaxisk er *Hjerne* paa Dansk; og hvilken Forkiærlighed for Danmark, der endnu er i England, mærker man der, ikke blot paa Navnene: *Danmarks Höi* og

det store Sagn om Gothehelten, hvem den duehvide Leirekonge gav Faderkysset, priste i Sang og formanede til Ydmyghed, da han straalede i Hallen, som Seierherre over Trolden, der kastede Sövn paa Daner og drak deres Hjerteblod, — naar *det* skeer, og det er skeet, saa snart vi laane Öre til *Bjovulfsdrapen*, da kan vi dog vel mærke, det er Aandens Stemme, som vil, at alle de Stammer, den var over, skal slutte *aandelig* Fred og række hinanden trofast Kæmpehaand over Hav og Sund, som Fostbrödre i Nordens Aand, der alt i Vuggen blandede Blod, til at staae som en Muur mod Jettemagt og Troldevidd, der ene stile paa at lægge *Mjölner* femten Mile under Muld og at lægge *Idun* i Lænker, saa Guderne forældes, Asgaard ödes, og Valhal styrter, og Asken visner, för Seiren er vundet og Löbet fuldendt!

Ja, for sin Tro og for sit Hjertelag staaer hver af os, som Folk og som Enkeltmand, kun *Ham* til Regnskab, som pröver Nyrer, og paa hvis Dagværk det ei er mindre daarligt at fuske, end det er formasteligt at ville foregribe hans Raad og hans Domme; men for den Aand eller Uaand, som i Raad og Daad besjæler os, for den staae vi hinanden, som Fædrenes Arvinger og de kommende Slægters Formyndere, til Regnskab; og vee den Mand, og vee det Folk, der vanslægter fra saadanne Fædre, som vi beviislig have havt, vanslægter, og beskiæmmer dem, ved at vige fra den stolte, den herlige, den sikkre Kæmpebane til det skinnende Maal, til Straale-

---

Danmarks Vei ved London, men efter min Erfaring paa alle Kanter, hvor man kommer.

krandsen, som er *Menneskelivets* Forklaring, i den guddommelige Skikkelse, det foresvævede alle Adelfolkenes Propheter, og med al den vidunderlige Dybde, det selv i Daad har aabenbaret!

Bort derfor med alt Skyggeværk og Blændværk, der kalder sig Oplysning, skiöndt det ei forklarer en eneste Yttring af det Liv, som Aanden skabte, og hvorover Stövet jublede, men indhyller hele Aandens Verden Nidmörke, og vil indbilde os, at hvad der kun viser os Oplösning, Död og Forraadnelse, at det er *de Levendes Lys!*

Fremstilling.

Asamaal, Bjarkemaal og Kragemaal.

Læseren har i det Foregaaende seet, af hvad historisk Grund det er, jeg giör tre Afdelinger i alle Folks Oldsagn, og en Inddelingsgrund, der klarlig udspringer af Menneskelivet, som det bestandig gientager sig paa Jorden, taler for sig selv, saasnart den höres. Men selv om man ikke vidste, at Indbildningskraft, Fölelse og Eftertanke styre naturlig paa Rad hver sin Part af et ordenligt Levnetslöb, saa maatte man dele, hvad hverken med Mund eller Pen kan gives alt paa een Gang; og Delingen af Oldsagn maa enten være aldeles vilkaarlig, hvad, om mueligt, giör Vilderedet endnu værre end det var, eller den maa foretages efter ABC, hvad vel kan avle et godt Register, men ingen Bog, eller der maa söges en Inddelingsgrund, hvorefter Krage finder Mage, det nærmest Beslægtede bliver paarörende. Vidste man Tidsfölgen, da burde Sagnene först ordnes efter den, og derpaa i hvert Tidsrum efter den indvortes Beskaffenhed; men nu ligger det i Sagnets Natur, at det ogsaa kun er af den indvortes Beskaffenhed, man

kan giætte sig til Tidsfölgen, saa der kan intet Spörgsmaal være om, *hvorfra* man skal hente Inddelingsgrunden. Men nu er det jo i Sagn om Guder og Mennesker altid Hovedsagen, fra hvad Synspunkt *Livet*, guddommeligt eller menneskeligt, i dem betragtes, og nu har Erfaring lært os, at Grundforskiellen mellem Synspunkter er ogsaa tredobbelt, da der kun paa tre Maader kan blive Sammenhæng i vore Tanker om Livet, i det vi med dem enten gaae ud fra *Guddommen*, fra *Verden*, eller fra *os selv*; og naar vi nu inddele Sagnene derefter, komme vi netop til det samme Forhold, som ved at raadspörge Menneskets Naturhistorie og Kronosmythen, saa vi har en usvigelig Pröve paa Regnestykkets Rigtighed.

Grundsætningen er altsaa urokkelig, og det giælder kun om Anvendelsen, men om den end, ved förste Forsög, bliver meget ufuldkommen, saa er det dog egenlig ogsaa her kun det förste Skridt der koster, og godt begyndt er halv fuldendt. At Narre seer heller det Hele galt end det Halve godt, er vitterligt nok, saa dem skal man aldrig vise halvgjort Arbeide, men hvem der skriver *for* Narre er ogsaa selv den Störste, og hvem der ei for *dem* tör vedgaae at have begyndt paa noget Godt, som Andre maae fuldende, er jo dog en stor Kryster.

Om det nemlig end kunde lykkes mig her, som det dog ikke kan, at sige noget Afgiörende om, *hvormange* af vore historiske Oldsagn der höre til det förste eller andet Tidsrum, saa vil det dog være mig umueligt i *Gudesagnene*, der giennemlöbe alle Tidsrum, med Sikker-

hed at give Hver Sit; men det gaaer med alle Afdelinger i Aandens Verden, som med *Riger* og *Sprog*, at de er ikke mindre visse og kiendelige, fordi *Grændserne* er noget *ubestemte*, er ikke en Linie, men en Fællesskov eller et Overdrev, indtil man i Forstands-Tiden bliver baade mere nöieregnende og bedre istand til at finde Reen og ret Skiel.

For Resten giælder det om Guder som om *Mennesker*, især hvor *disse* er Skaberne, at jo tydeligere Omridsene blive, jo meer de træde ud fra hinanden og individualiseres, og jo mere deres Kræfter og Egenskaber tænkes udenfor dem som en Eiendom, og deres Virkning afhængig af Midler, som tilsyneladende giör den meer forklarlig, des *yngre* er *Sagnet*; thi det er Phantasien som forbinder, og Forstanden som adskiller, medens Fölelsen vexelviis, som Kiærlighed og Had, snart forbinder og snart adskiller, som det afbildes for vore Öine ved *Himlen*, der omhvælver det Hele, *Havet*, der baade adskiller og forbinder, og *Jorden*, der er de utallige Skikkelsers Moder og er Tvistensæblet imellem dem. Her mindes vi da atter om *Kroniderne*, som deelte Verden, og jeg vil kun tilföie, at hermed stemmer det ypperlig overeens, hvad der i Haddingsagnet meldes om *Mellem-Odin* (Mit-Othinus), som forböd at offre til *Guderne* i *Samfund*, men befalede at giöre Enhver af dem *særskilt* Dyrkelse*).

*) Saxo (Stephanii Udgave) S. 13. Dansken I. 42—43.

Alfader og Nornerne

Naar vi sige, at den nordiske Menneskenatur er fortrinligviis *historisk*, da er det vistnok Meningen, at vi i Norden spore en egen Drift til at sysle med det Forbigangne, og en særdeles Omhu for at bevare Mindesmærkerne fra Hedenold; men dette kunde ikke være Tilfældet, med mindre det laae i Nordboens Natur at betragte Blodets Baand i op- og nedstigende Linie, og Sammenhængen mellem Fortid og Fremtid, mere levende og i et aandigere Lys, end andre Folk; og vi samle derfor rettelig Alt hvad der udmærker den nordiske Anskuelse i den Sætning, at det er en *levende* Opfattelse af Forholdet mellem *Aarsag* og *Virkning*, *Middel* og *Maal*, eller af den *levende Virksomheds* urokkelige *Grundlov.*

At Alting maa have en Aarsag, og at enhver Virkning skaber en ny Aarsag, kan nemlig, som Alt i Verden, opfattes enten med eller uden Liv og Aand, enten *dödt eller levende*; og herpaa beroer aabenbar vor naturlige Betragtning af Menneskelivet og Begivenhederne deri, dets Oprindelse og Öiemed, dets Værd og Vigtighed. Hvor imidlertid Livsfölelsen er saa stærk, og Driften til en kraftig Virksomhed saa levende, som vi veed, de var i Norden, der maa Virksomhedens Grundlov nödvendig opfattes levende, thi der er man besjælet af den Aand, som giver og levende udtrykker Loven. Ingen, som tager Deel i det *Liv*, *Kæmpeaanden* skaber, kan derfor tænke sig *Död* enten som dets *Kilde eller* som dets *Maal*, thi de föle dybt og upaatvivlelig, at den

virkelige Aarsag til Livet kan umuelig være noget Mindre end Virkningen er, og at det *endelige Udfald* af enhver Virksomhed maa nödvendig svare til de *Kræfter*, som sættes i Bevægelse, kort sagt: at det *timelige* Liv *forudsætter* det *Evige*, og maa, hvor en deraf begeistret Kraft kæmper *derfor*, ogsaa före *dertil*.

Her fremspringe da som af sig selv Natur-Religionens store Grundtræk, som vi kan spore allevegne, hvor Ordet og Daaden kundgiöre Fölelse af Menneskets Adelskab, og som i de nordiske Kæmpers Födeland nödvendig maatte udvikle sig til en det hele Liv omfattende og beherskende Anskuelse, med *Alfader* i den dunkle Baggrund, med *Gudekampen*, underlig styret af de höie Skæbne-Dronninger, i Midten, og med Udsigt til en evig *Seiersfest*, som Kæmpe-Maalet i det Fjerne!

Fra dette jævne Stade paa Flakkebjerget klarer sig hele det nordiske Kæmpeliv saa naturlig, at vi ikke fristes til at söge nogen anden *Natur* i Mytherne end *Kæmpernes egen*, og allermindst til at tænke, de meente *döde Ting* og *Kræfter*, naar de priste de *Levende*, meente Vind, naar de sagde Aand, giös for Vinternatten, naar de græd for Balder, korsede sig for Busse-Tosserne i Ammestuen, naar de slog Hammerstegn mod Thussevrimlen, og slikkede kun Solskin med Hønsene, naar de sang om det guldtakte Gimle!

Dog, vi vil ikke forivre os over Döden, fordi den ikke fatter Livet, eller fortænke *Skyggerne* i, at de finde alt det *Virkelige unaturligt*, men heller giöre opmærksom paa, at Nordens Natur-Religion er kiendelig endnu den Dag i Dag, fornemmelig i *England*, der vel maa kaldes

Nordens Herkulaneum, da vi der ei blot see döde Mindesmærker af en forsvunden Kæmpetid, men see den selv lyslevende, skiöndt alderstegen, ligesom askegraa, for vore Öine, see ved hvert andet Skridt med Forbauselse, hvorledes Nordens Kæmpeaand endnu stræber at *afbilde* den höie Tankeflugt og Alt giennemgribende Virksomhed, den ikke længer formaaer i Ord og Daad at *udtrykke*. Ingensteds i den nordiske Halvverden er nemlig den *christelige* Anskuelse saa *död og magteslös* som i Engelland, hvor man neppe sporer Tanken om, at det kan være anderledes; og hvad *der* findes *levende* er da tilvisse *naturligt*, altsaa, ret forstaaet, det *oldnordiske Hedenskab* i en dunkel og forældet Skikkelse. Spore vi nu desuagtet ei blot den stærke Drift til Virksomhed for store Öiemed, det klare Blik derfor og det sikkre Greb derpaa, men i det Hele den dybe Ærbödighed for det Nedarvede og den inderlige Fortrolighed med *Erfaringen*, samt den faste urokkelige Overbeviisning om en *almægtig Gud* og et *virkelig* styrende *Forsyn*, spore vi disse Ting, som det er umueligt andet, da maatte vi alt deraf slutte, at de er Grundtrækkene i den nordiske Menneskenatur, der kun forgaae med den. Ja, selv her hjemme, hvor dog deels Christendommens Eftervirkninger, og deels den Dorskhed og Smaalighed, vi lide af, giör Indsigten vanskeligere, selv her har vi dog Saameget baade af aabenbart Hedenskab og af livlig Virksomhed, at man med lidt mere Umage opdager de samme naturlige Grundtræk, matte, men dog uudslettelige.

Saasnart man derfor fik Oversættelser af *Völuspa*, som lod sig læse, fölte man strax i Norden, at det var

Natur-Aabenbaringen i disse Folkeegne, og hvem der havde mindste poetisk Sands fölte sig uvilkaarlig greben af Ærbödighed for Prophetinden, der, som Norners Moder og Alfaders Valkyrie, indviede Odin og alle Aser til Fald i Ragnarok, men dog ogsaa til en ærefuld Opstandelse paa *Ida-Sletten,* hvor de, med *Balder*, fandt Guldtavlerne igien og *Fimbul-Tyrs* (Alfaders) de gamle Runer. Vist nok har man siden været heldigere med at fordunkle det Klare, end med at forklare det Dunkle i Nornekvadet; men det Held varer i det Længste kun, til Engellænderne faae Öie paa den Aands Liv-Udtryk, der endnu besjæler dem; thi de vil baade ufortövet kiendes ved den og slaae en Kreds til dens Ære, som hverken Tydsker eller Franskmand skal ustraffet forulempe.

Det kunde under disse Omstændigheder omtrent være os ligegyldigt, enten *Alfader nævnedes* i vore *Mythe-Böger*, eller ikke; thi beskrives han tydelig, da er det formodenlig en Fölge af den christelige Anskuelse, som herskede, da Bögerne blev til, og al Tydelighed er aabenbar spildt paa hvem der ikke kan indsee, at de, der vente sig Udödelighed, maae forudsætte et evigt Liv, og at de, der triumfere ved deres timelige Guders Undergang, maae stole paa en *evig Een.*

I et Kvad som Völuspa kunde det vel neppe feile, der jo vilde findes et tydeligt Vink om Ham, der synker ei paa Valen, fordi Han styrer Kampen, men giver de ædle Helte Bod for Bane, naar de har afsonet deres Overmod; men det burde slet ikke forundre os, om dette Vink var tabt underveis, för Kvadet giennem mange Munde og omskiftende Tider kom Skriveren for Öre; thi

naturligviis er det ikke gaaet stort bedre med de *hedenske Anskuelser* end med den *Christelige*, eller væsenlig anderledes med den *Gothiske* end med den *Græske*; og at man giennem Middelalderen var nær ved at glemme *Christus* over de selvgjorte *Helgene*, og nær ved at glemme *Aanden* over det *Haandgribelige*, det veed vi jo. Da det Naturlige imidlertid er det Varigste, og den nordiske Natur er saa afgjort historisk, er det intet uforklarligt Vidunder, skiöndt det er beundringsværdigt, at et Kvad med saa dyb en Anskuelse som *Völuspa* kunde bevares i Munden, baade giennem Præste- og Stötte-Tiden, saa der ikke lyder et Suk over Gudernes Fald, men toner en Lovsang over den gienfödte Jord, hvor man ikke blot finder Fimbul-Tyrs Runer igien*), men hvor *Gimle* straaler, og Alfader throner, som vi læse:

Da, med Guldkronen,
Kommer paa Thronen
Han fra det Höie,
Herren med Föie,
Sidder i Retten,
Skiller og Trætten;
Hvad han indförer,
Aldrig ophörer!

Vel har man sagt, at dette Vers skulde være uægte, og for Anskuelsen kan det være os ligegyldigt, men saa

*) Ordet »Fimbul« er vel endnu i Grunden ubekiendt, men da den store, treaarige Vinter för Ragnarok hedder *Fimbul-Vinter*, og Fimbul-þulr aabenbar er den store Taler, saa er Fimbul-Tyr ogsaa den *store Gud*.

længe man ikke har bedre Grunde, end at det fattes i den kiöbenhavnske Skindbog, er Indvendingen kun at smile ad; thi det er dog vel ikke sandsynligt, at den Skindbog er skreven enten med hans Fingre, der gjorde Visen, eller under hans Øine, og en anonym Skriver fra en ubekiendt Tid er unægtelig kun en daarlig Hjemmelsmand for Ægtheden af, hvad han skriver, endsige da for Uægtheden af, hvad han maaskee kun sprang over, fordi han saae feil eller vidste ikke selv hvad han gjorde*).

Dog det er ikke blot i Völuspa, vi spore Forestillingen om Alfader, thi det maa være Ham, der i Vafthrudnersmaal menes med *Mundilföre,* Faderen til *Sol og Maane***), og skiöndt *Hyndlas Sang* hörer til Tiden efter Braavalleslaget, höre vi dog, efter Opregnelsen af alle Helteslægterne med *Heimdal* og *Loke,* de mærkelige Toner:

Een fremfor Alle,
Avlet paa Jord,
Konning vi kalde,
Kraftig og stor,

*) Paastod man: enten at Versene stred mod den nordiske Anskuelse, at de forstyrrede Visens Sammenhæng, eller röbede dog i Sprog og Stiil en senere Haand, da var det *virkelige* Indvendinger, som maatte giendrives, hvis de ei skulde giælde; men luftige Indvendinger skal man blæse ad, fordi man, ved at ville paa anden Maade giendrive dem, giver dem Udseende af noget Virkeligt, som de dog ingenlunde er. — Völuspa. C. U. III. 55. De fire förste Linier findes desuden i en anden Skindbog. III. 205.

**) *Mundilföre* er vel et ubekiendt Navn, men da det hverken kan være en As eller en Thurs, endsige noget Mindre, maa det betegne en Större. Vafthr. C. U. I. 15. Edda (S. 11) siger ogsaa, det var Alfader, som satte Dag og Nat paa Himlen.

Hvor han sig vender,
Vrimler af Frænder
Verden for ham!

Mere end Magen
Maa vel engang,
Træde for Dagen,
Ti dog, min Sang!
Fjernere skue
Faa under Sky,
End hvor paa Tue
Törne med Gny
Odin og Ulven!

Her er nemlig den förste Store, i Slægt med alle Guder og Helte, *Odin*, og den *Större* endnu *Alfader*, som Hyndla siger, hun ikke tör nævne, fordi det ikke er hver Mands Sag at see videre frem end til Odins Kamp med Ulven i Ragnarok*).

I Odins Ravne-Galder, som vist endnu er yngre, nævnes *Alfader* udtrykkelig, skilt fra Guderne, som den Almægtige, og af *Gylfelegen* maae vi slutte, at Talen om ham har end ikke ved Christendommens Indförelse været uddöd.

Da nemlig Gangler (Gylfe) spörger Asa-Gióglerne: hvem der er den *Ældste* og *Ypperste* af alle Guderne, faaer han til Svar, at paa deres Sprog hedder Han *Alfader*, men havde i det gamle Asgaard tolv Navne, hvoraf dog *Alfader* er det Förste.

Paa det andet Spörgsmaal: *hvor* Alfader er, hvad Han kan, og hvad Han har udmærket sig ved, svares

*) Hyndlas Sang. C. U. I. 341—42.

der, at Han ikke blot lever evindelig og styrer Alt, baade Stort og Smaat, men at han ogsaa har skabt Verden og gjort sit Mesterstykke i Mennesket, hvem Han gav en Aand, der aldrig skal forgaae, skiöndt Legemet smuldrer i Stöv eller falder i Aske, saa Forskiellen er kun, at de Dydige skal være hos Ham selv, i *Gimle* og *Vingolf*, medens de Vrangvillige fare til Hel og derfra til Niflhel, nede i den niende Verden.

Endelig spörger Gangler ogsaa om, hvad Alfader tog sig for, inden Han skabte Himmel og Jord, og hörer, at da var Han hos *Rim-Thurserne**).

Vil man nu sige, at det *mellemste* Svar smager af den christelige Anskuelse, da har jeg Intet derimod, men des klarere beviser det förste og sidste Svar, at der var hedenske Oldsagn om *Alfader*, som *Overguden*, ældre end alle Aser; thi netop naar Skriveren vilde betegne *Gud Fader*, kunde det umuelig falde ham ind at tillægge *Alfader* de Navne, *Odin* giver sig i Grimnersmaal, eller at sige, Han havde opholdt sig hos *Rim-Thurserne*, dersom ikke et bekiendt hedensk Folkesagn medförte det.

Endelig bör det ikke lades ubemærket, at da *Harald Haarfager* lovede ei at bruge Kam eller Sax til sit Haar, för han blev *Enevoldskonge* i Norge, da svor han ved *den Gud*, som ham havde skabt og *raadte* for *Alt***), hvorved man nödvendig maa tænke paa *Alfader*; saa

*) Snorres Edda (Stokholmer-Udgaven) S. 3 og 4, hvortil endnu maa lægges, at *Alfader* udtrykkelig skilles fra Guderne som den Alraadende, naar han sender Bud til dem efter Lokes Börn. S. 32.

**) Harald Haarfagers Saga. Kap. 4.

ganske örkeslös har Forestillingen om Ham dog aldrig været i Norden, skiöndt den naturligviis altid i Hedenskabets Dage var svævende og ubestemt, og i den senere Tid vel omtrent saa mat, som *nu* hos de Fleste.

Vi komme nu til *Nornerne*, de hemmelighedsfulde Skæbnedronninger, som stod for Styret, og de fremtræde umiskiendelig i Völuspa, hvor det lyder omtrent saaledes:

Ygdrasils-Æsken,
Ældgammel, sær,
Vandet af Vædsken
Velklar og skiær,
Dugger og dygger
Dale i Kveld,
Grön overskygger
Urds Kildevæld.

Jomfruer trende
Under det Træ
(Meget de kiende)
Mödtes i Læ:
Urda hin gramme,
Verdand saa bold,
Runerne ramme
Riste paa Skjold,
Skæbnen, med *Skulde*,
Skabe kun de,
Mand over Mulde
Möerne tre
Lodder og Lykke,
Liv efter Tykke
Skiænke og spaae!*)

*) Völuspa St. XVII og XVIII, hvor man vil finde Alt, undtagen det *Gramme* og *Runerne ramme*, som, indtil videre, maae skrives

Vist nok kan vi hverken heraf eller af nogen Yttring om Nornerne i vore Mytheböger, slutte os til, *hvordan* de nordiske Hedninger tænkte sig deres Styrelse af Begivenhederne og Indflydelse paa Livet, men det er heller slet ikke Spörgsmaalet; thi at selv i Christenheden Forestillingen om *Forsynet*, og i det Hele om Forholdet mellem *Frihed* og *Nödvendighed*, baade har været og er hos de Fleste saare dunkel, medens den hos Ingen af os er fuldklar, det maae vi jo vide, og vil dog vel ikke tænke, at de gamle Hedninger var mere udlærte Grublere end vi. Ligesaa lidt kan det her være Spörgsmaalet, hvor *stærk* og *udbredt Troen* paa *Nornerne* var; thi hvad döde Folk har troet, kan man altid kun slutte sig til af deres Digten og Tragten i det Hele, og i Hedenskabet, da Troen aldeles maatte skiötte sig selv, kan man ikke engang sige, hvormeget derom var almindelig bekiendt; men Sagen er kun, at den *uböielige Skæbne*, som kundgiör sig selv for alle opmærksomme Mennesker, svævede *ikke* for Nordboens Öine som en *blind Overmagt*, men som et *Forsyn*, med et stort herligt *Öiemed*, hvis Opnaaelse, hvor mange og store Offere det end krævede, dog var Menneskeslægtens Triumf. At Nornerne imidlertid ogsaa, i det Mindste i Danmark, har havt et Tempel, hvor der ei blot gaves Orakelsvar, men ogsaa hentydedes paa deres almindelige Styrelse, slutte vi med Rette af Oldsagnet om *de tre Jomfruer*,

---

om ikke just paa Rimets saa dog paa min Regning. St. VIII. er dunkel, og de tre Thursemöer, som gjorde Ende paa Asernes Gammen, er neppe *Nornerne*.

der, aabenbar som *Norne-Præstinder*, gav Fridlevs Sön Ole (Áli) sine blandede Kaar*).

Hvad Navnet angaaer, da udtale baade Islændere og Færöboer *Norner* som *Nodner*, der vel altsaa kommer af det angelsaxiske «neád» der betyder *Nödvendighed*; men de særskilte Navne: *Urd*, *Verdande* og *Skuld*, er vanskelige at giöre Regnskab for, kun er det vist, at de ikke, som man har meent, kan betyde den forbigangne, nærværende og tilkommende Tid, og at Urd, Angelsaxernes velbekiendte *Wyrd*, betyder hende som raader for det *Vordende*, eller Skæbnedronningen. Naar vi imidlertid sammenligne det ovenmeldte Sagn med et Andet om *Nornerne*, som bestemte *Helge Hundingsbanes* Kaar**), da finde vi i dem begge de To enige og den Tredie i *Modsætning*, og deri maa da Grunden ligge baade til Tretallet og til Navnene, saa den förste Norne er *Spaadommens*, den Anden *Forhindringens*, og den Tredie *Afgiörelsens*. Dette er nemlig den *historisk-poetiske*, altsaa naturlig *nordiske*, Opfattelse af *Skæbnen* og *Forsynet*, og naar det nordiske Drama uddanner sin Form, vil derfor sikkert de tre Norner udgiöre dets umistelige Chor, der med langt anderledes Föie, Kraft og Klarhed end det Græske kan gribe ind i Handlingen og indgyde den höie Rolighed, der altid skulde opveie den dybe Vemod ved Betragtningen af Heltelivets tunge Kaar. Baade i *Evalds* og *Oehlenschælgers Balder* seer man ogsaa nok, det ringede for Skjaldenes Ören som en Röst fra höiere Steder,

*) Saxos sjette Bog (Stephanius) S. 102, (paa Dansk) II. 17.

**) Helge Hundingsbanes Kvide. C. U. II. 55.

men da de ikke kiendte Nornesalen, giættede de paa Valhal og gav Valkyrierne Ordet, hvorved kun vandtes Lidt*).

Huske vi nu kun, at det fornemste Gavn, vi kan have af Nordens Myther, er, at vi deri finde vort naturlige Billedsprog, til livlig, kort og fyndig at udtrykke, hvad sandt er om den store Kamp for Evigheden, hvori *Adelmennesket* tager virksom Deel, da vil det ret glæde os, at selv Norne-Navnene er de allerbekvemmeste, ikke blot for den dramatiske Digter, men for os Alle, til at oplive og udtrykke den giennemgribende historiske Sandhed: at i ethvert Storværk, saavelsom i den udmærkede Enkeltmands, i Hovedfolkenes og hele Slægtens Levnetslöb, kan vi skielne et bestemt Anlæg, en indviklet Knude, og en til Anlæget svarende Oplösning; saa det er med *Nornerne* som med *Kroniderne*, at, har vi kun först gjort deres Bekiendtskab, staae vi aldrig Fare for at glemme dem, da vi möde dem i Livet, hvor vi vende os. Ja vi sige med Rette, at Nornerne forholde sig til Kroniderne, som Historien til Menneskenaturen, eller som den aandelige Virksomhed til Kræfterne, saa Urdavældet *svarer* til Kronos, Urd til Zeus, Verdand til Poseidon, og Skuld til Pluto; thi det er altid i *Middelalderen*, mens de stormende Lidenskaber kæmpe, at Forholdene sælsomt indvikles, som det er allevegne kiendeligt, og i den *universalhistoriske* Middelalder soleklart. Kun er Norne-Mythen dybere end Kronos-Mythen, fordi den kun speiler sig i Mennnskelivet og

*) *Urd* (Wyrd) er altsaa af A. S. weorðan (vorde), *Verdandi* udledes nemmest af det A. S. werdan, at forhindre eller forbyde, og *Skuld* af »*skal*« i alle nordiske Mundarter.

udtrykker det *guddommelige Forsyn*, som skaber et Drama, der ikke ender sig med Död og Oplösning, men finder sin Forklaring i evigt Liv og giennembrudt Herlighed.

Derfor, naar vi i Sange og Sagn finde langt færre Spor af denne ophöiede Forestilling, end vi maatte önske, da viser det kun, hvad vi desuden veed, at man faaer ikke Alt hvad man seer, og naaer paa Jorden aldrig det höieste man tragter efter, saa det var naturligt, at det i Tidens Löb ei gik *Nornerne* bedre end *Forsynet* og *Skæbnen*, saa til daglig Brug fik det mere Utak end Roes og Berömmelse, og pristes kun for Alvor af de Færreste i deres bedste Öieblikke, naar de, hævede over smaalige Hensyn, stirrede vist paa Maalet og Enden af Alt. Hvor fast det imidlertid sad, at den ene *Norne* stod i Modsætning til de to Andre, er alt berört, og afbildes levende i *Helgekvidens* Indledning, hvor det hedder:

Örne gnægged
I Arilds-Tid,
Hellige Vande
Fra Himmelbjerg randt,
Da havde Borghild
I Braalund födt
Helge til Verden,
Hugprud Sön.

Nu kom Norner
Ved Nattetid,
Kæmpen at keise
Kaar og Lodd,
Hæder og Ære
Helten de gav:

Bedst mellem Budlunger
Blive hans Lov!

Paa Kongeveien,
Kraftelig snoet,
Skæbnelinen
I Lund de slog,
Klar de udspændte
Kiæden af Guld
Midt under Himlen
I Maaneskin.

Enderne skjultes
I Öst og Vest,
Satte for Ædlingens
Odel Skiel,
Skæbnedisen
Skiödeslös dog
Kasted mod Norden
Kiæden til Bröst.

Det blev den ædle
Ylfing til Harm*).

Hermed stemmer Sagnet hos Saxo om *Oles* Kaar, som jeg for en Sikkerheds Skyld vil anföre heelt.

Det var, siger Saxo, gammel Skik at udfritte sine Börns tilkommende Skæbne af de forkloge *Norner* (Parcarum oracula consultare), og i Fölge heraf begav *Fridlev*

*) Helge Hundingsbanes förste Kvide, V. 1—5. Forskiellen i fjerde Vers kommer deraf, at man har taget «ey» for «altid», men jeg tager det for «ei, ikke», som det ligesaa godt kan være, og som ene giver sammenhængende Mening.

sig höitidelig til Gudehuset, forrettede sin Bön og fik Lov til at kige ind i Aflukket, hvor trende Diser havde deres Sæde, hver paa sin Stol. Den Förste af dem var saa naadig at skiænke Drengen et smukt Udvortes og Folkegunst med Gæving, hvortil den anden var saa god at föie udmærket Rundhed, men den Tredie var for modtvillig og avindsyg til smukt at stemme i med *Søstrene*, hun vilde hellere giöre Skaar i deres Gaver, og tillagde derfor Drengen en slem Nidskhed, der skulde kaste Skygge paa Rundheden.

Endelig speiler den samme Forestilling sig i Sagnet om *Norne-Giæst*, skiöndt det kun har naaet os i en meget prosaisk Skikkelse, med tre omlöbende Spaakiærlinger; thi da *de To* havde spaaet Lykke og Held, stræbte *den Tredie* at giöre det Alt forgiæves, ved at melde, han skulde kun leve saalænge de Lys brændte, der nu var tændte over hans Vugge*).

Det Sidste minder os om, at Nornenavnet i Tidens Löb er blevet ligesaa misbrugt og ilde stedt, som *Skæbnens* og *Lykkens* i senere Tider, og herom oplyses vi nærmere af *Edda*, hvor vi læse: der er mange deilige Boliger i Himlen, guddommelig *omgiærdede*, og deriblandt en prægtig Sal ved Kilden under Asken, hvoraf tre Jomfruer udgaae, nemlig *Urd*, *Verdand* og *Skuld*, som give Menneskelivet sin Skikkelse, og disse Jomfruer kaldes *Nornerne***). Der er imidlertid (hedder det videre) end

---

*) Norna-Gests Saga i Rafns Udgave af Fornaldar Sögur B. 1. S. 340.

**) Gylfelegen i Rasks Udgave af Edda. S. 18.

flere *Norner*, som komme til alle Nyfödte og bestemme deres Levnetslöb, men af disse höre Nogle til *Gudernes*, Nogle til *Alfernes* og Nogle til *Dværgenes* Slægt, som det lyder:

Vidt der mon skielle
Vist mellem Norner,
(Ens er slet ikke
Ætten og Byrdden):
Asa-Veninder,
Alfernes Frænker,
Döttre af *Dvalin*,
Dværgenes Fyrste.

Da sagde Gangler (Gylfe): raade *Nornerne* for Skæbnen, da er det en Gru, hvor uligelig de skifte, aldenstund somme Folk har deres kronede Dage, og Andre knap Salt til et Æg, Somme leve længe og Andre kort. Ja, sagde *Har*, det er de gode og adelige Norner som giör Skæbnen god, men naar Ulykken forfölger Folk, da er det de slemme Norners Skyld*).

Saaledes vil man huske, vi tale endnu sædvanlig om *Lykken* og *Ulykken*, som om de var to kvindelige Væsner, skiöndt vi, naar vi med Flid tale billedlig derom, kun nævne *Lykken* alene og udlede Alt af hendes *Vægelsindighed*, hvori vi har stræbt at oplöse den gamle Modsætning ved Nornedommen. Ja, selv den skiödeslöseste Sammenblanding af Forsyn og Spaakiærlinger kan vi ikke

*) Dette Vers findes i Fofnersmaal, men har ventelig ogsaa været i Grimners, ei blot fordi man endnu seer det i enkelte Afskrifter, men især fordi Grimnersmaal aabenbar har staaet for Gylfelegens Forfatter, men Volsungkvadene spore vi ellers ikke der.

finde unaturlig, thi Begreberne om Fremsyn og Bestemmelse maae i deres Guddommelighed være Eet, hvorfor de ogsaa sammensmelte i Ordet "*For-Syn*"; og enten det derfor er i Stjernerne eller i Hænderne, paa Næserne eller i Nakken, vi mene at kunne læse Menneskenes Skæbne, sammenblande vi uvilkaarlig *Spaadommen* med *Bestemmelsen,* og maae ordenlig tænke efter, for at skille dem ad og komme til den vigtige Indsigt, at det er kun i Guddommen og dens klare Udtryk, de falde sammen, men ingenlunde i de mange, kun meer og mindre ufuldstændige og dunkle, aldrig lydeslöse *Forbilleder,* vi i Skabningen kan opdage.

Hvad Grund der for Resten har været netop til ovennævnte Inddeling af *Norner* overhovedet, kan være vanskeligt nok at sige, fordi Betragtningen af *Alfer* og *Dværge* kun har efterladt sig matte og vildsomme Spor, men den er aabenbar ældgammel, og har sikkert, som *tre Gange Tre,* havt sin gode mythiske Grund, hvoraf vi allerede kan skimte Noget. *Asa-Nornerne* er saaledes upaatvivlelig *Valkyrierne,* thi skiöndt det maaskee er Feil at oversætte »nönnur herjans« i Völuspa ved: *Herjans Norner,* saa er de dog aabenbar *Keiserinderne* paa Valen, som, paa *Asernes* Vegne, bestemme, hvilke Helte der skal falde; og det er mærkeligt, at man endog deri tænkte sig en Afvigelse fra Odins Villie muelig; thi det anföres i Volsungkvadene som *Brynhilds* store Bröde, at hun fældte den gamle *Hjalmgun,* hvem Odin havde lovet Seiren, og sparede *Agner*, *Ödes* Broder*), hvad

*) Fornaldar Sögur. I. 336.

naturligviis maa sige, at de rette Norners Villie krydsede Valfaders. Dette klarer sig bedre, naar vi lægge Mærke til Sagnet i Gylfelegen, om *Gude*, *Rote* og *Skuld*, den *yngste Norne*, som de der til Jævnshold (jafnan) ride ud at kaare Val og skifte Seier; thi heraf slutte vi med Föie, at Valkyrierne var ogsaa fra förste Færd *kun Tre*, og vi finde det i sin Orden, at *Skuld*, *Skallets* eller den endelige Afgiörelses *Norne*, der, som Vola siger, löfter Skjoldet med de ramme Runer, ei taber Valen af Sigte*). *Alfernes* Frænker maae, saavidt jeg kan see, være de egenlige store *Norner*, men *Dvalins Döttre* er jeg forlegen med, undtagen for saavidt, at man godt kan tænke sig baade en Spaadom og Bestemmelse, der omfatter *hele Mennesket*, en Anden der angaaer Æren med alt det *Kæmpelige*, og den Tredie der blot angaaer det *Legemlige* og *Timelige*, hvilken Sidste det formodenlig var, man tillagde *Dværge-Nornerne*.

Dog, for at komme tilbage til *Aske-Nornerne*, som det giælder om, da er deres Herkomst naturligviis dunkel og gaadefuld, men saa tause derom, som man sædvanlig troer, er Mythebögerne dog ingenlunde; thi foruden nysanförte Vink om deres Henregnelse til *Alfeslægten*, see vi tydelig af det i andre Henseender dunkle Vers i Vafthrudnersmaal, at de udledes fra Jotunheim. Der spörger nemlig *Gagnraad* (Odin):

Hvilke er de Möer,
Höitoplyste,

*) Gylfelegen S. 39, som er glemt i Registeret, der ellers hörer til de Fortrinlige, som *vore Udgaver* af Kildeskrifterne fattes.

I flyvende Fart
Over Folke-Havet?

og faaer til Svar:

Folke-Elve trende
Falde over Byen,
Hvor *Mögthrasers*
Möer mon dvæle.
De er alene
Lykkens Diser,
Skiöndt mellem *Jetter*
Hjemme de har*).

Vel kan nu dette lettelig være en blot Jette-Anskuelse, men noget Mere synes det dog at være, naar vi hermed sammenligne, hvad der siges om deres *Bopæl.* Vi hörte af *Edda,* at Nornerne havde en prægtig *Sal* under Asken, godt omgiærdet, ved Urdas Væld, og ved at sammenligne Haandskrifterne af Völuspa kan vi skiönne, det har lydt der omtrent saaledes om Nornernes Herkomst og Bolig:

Der udaf *Salen,*
Paa *Sulen,* fremgaae
Möerne trende,
Fuldmeget de veed.**)

---

*) Det er »hamingjur» jeg kalder Lykkens Diser, og da »með jötnum alaz» kan betyde baade deres Födsel og Ophold, har jeg valgt Udtrykkei: de *har hjemme.* Vafth. C. U. I. 30.

**) Læsemaaden „*Sal*" for „*Sö*" findes nemlig baade i det stokholmske Haandskrift og i det, der först saae Lyset i C. U. III. 195—206, og i det Sidste staaer á þolli, som ogsaa i vor gamle Skindbog skal have været den oprindelige Læsemaade (C. U. III. 199); men at þollr er en *Stötte* eller *Söile*, sees ei blot af Hymerskviden C. U. I. 127, men især af Skjalde-Brugen, hvorom *Olavsen* (i Nordens gamle Digtekunst) giver Beskeed.

Denne Sal finde vi igien i Fjölsvinsmaal, hvor den billedlig siges at vakle paa Spydsodd; thi da *Vindkold* (Svipdag) spörger:

Hvad hedder Salen,
Af Luer ombölget,
Hvor *Viserne* boe?

faaer han til Svar:

Hyr den hedder,
Hvile paa Naale
End skal længe
Ödurs-Borgen;
Der kun times,
Mens Tiden skrider,
Folk som adspørge,
Spaadom vis! *)

Spörge vi nu, hvem den *Ödur* vel kan være, i hvis Borg Nornerne boe, og hvorfra alle *Orakelsvar* udgaae, da finde vi kun Een af dette Navn, som Gylfelegen siger os var *Nats* ældste Søn, avlet med *Naglfar*, og vi maae finde det i sin mythiske Orden, baade at *Nornerne*, som udtale og udföre Domme, kaldes Ödurs ɔ: Skæbnens Döttre, og at han har det dunkleste Udspring: er Nats *ældste* Søn.

Er vi nu först paa Sporet, da giver det Lys, som för var bælgmörkt, thi man har aldrig kunnet begribe, hvorfor En af Nornerne ved Helges Födsel kaldes *Neres Frænke*, men naar vi lægge Mærke til, at endnu i *Egil Skallegrimsöns* Hovedkiöb (höfuðlausn) bruges "Nares Frænke" som et almindeligt Udtryk om Nornen**), og

*) Fjölsvinsmaal C. U. I. 298, hvor »frett« ɔ: Oraklet noksom viser, at »vísum« skal forstaaes om *Nornerne*, som det hedder i Ravnegalderet: vísa Nornir.

**) Egil Skallegrimsöns Saga C. U. p. 440, og denne Sagas ufor-

veed, at Navnene: Nare, Narve og Nörve bruges i Mythebögerne om hinanden, da see vi, det kommer af, at *Nörve* eller *Narve*, som boede i Jotunheim, var *Nats* Fader, og *Ödurs* Morfader, og forsaavidt *Nornernes* Stamfader*). Herpaa hentyder vel ogsaa hvad vi læse om *Idun* i Ravnegalderet, thi baade var hun falden ned fra *Ygdrasil*, og betragtes som hörende til *Nornerne*, og om hende hedder det, at hun hugede ilde sit Leie under Asken, da hun var bedre vant hos *Nörves Frænke***).

Den Sag anseer jeg da for afgjort, og skiöndt Læseren maaskee fristes til at smile over al den Uleilighed med Snurrepiberi, saa er det dog ingenlunde uvigtigt at faae saadanne Ting i Orden, thi baade bliver vores Forestilling om Nornerne derved klarere og bestemtere, og vi see tillige deraf, at Fædrenes Forestilling om dem ei har været nær saa taaget og svævende, som man hidtil troede. Alt hvad nemlig Mytherne ikke give et ordenligt Slægtregister, en fast Bopæl og bestemte Forretninger, er saa næsten örkeslöst for det tilsvarende Folk; men naar vi lære, at ikke blot var det Nornerne, som vandede *Ygdrasil*, men de havde deres prægtige Sal midt deri, hvorfra alle sande Orakelsvar udgik, og hörte til *Lysalfeslægten*, var vel Sönnedöttre ad *Nat*, men dog ogsaa Broderdöttre ad *Dag*, see, da veed vi,

---

svarlige Mangel selv paa Skyggen af et Register maa da undskylde, at der ved »nipt Nera« i Helgekviden ei er henviist til den afgiörende Parallel:

Trað nipt Nara
náttverð ara.

*) Gylfelegen. R. U. 11 og 32.

**) Ravnegalderet. C. U. I. 212-13.

at Nornerne var ordenlig indflettede i de nordiske Hedningers Tankegang*).

Lægge vi hertil, at det i Ravnegalderet udtrykkelig siges, at *Nornerne* i det Hele staae for Styret**), da er det al den Underretning om dem, jeg har kunnet finde i Mythebögerne, thi hvor de ellers nævnes, er det enten for at sige, der staaer ogsaa Runer paa deres Negle, eller for at give den uundgaaelige Skæbne et bekiendt Navn, og det eneste Sted hvor der synes sigtet til noget Mere, er mig bælgmörkt, paa det lille Ord nær, at Ingen lever en Time længer end Norner spaae***).

Vi har imidlertid Vidnesbyrd nok om, at Nornerne ihukommedes giennem hele Oldtiden, og det er ret mærkeligt, at det klareste Spor af Norne-Anskuelsen hos *Saxo* netop findes i et af de yngste Vers, i *Hildigers* Dödssang nemlig, som uforvarendes falder for sin egen Broders Haand; thi der hedder det:

Hvad fremvise Norner
Har forud bestemt,
Og Spaadomsruner
I Speilet viist,

*) Vi indsee nu, at Volas Ord om Nornerne »orlög segja« henvise paa Oraklet, som er den »frett« der menes i Fjölsvinsmaal; og at Alfenornerne er Askens, stadfæstes ved, at *Idun* i Ravnegalderet ogsaa regnes til *Alfeslægten*.

**) Vísa Nornir, som oplyses godt af det A. S. vísian ɔ: at styre.

***) Af Registeret til R. U. af den saakaldte Sæmunds Edda kan man see, hvor i den Norner udtrykkelig nævnes; her sigtes til Brynhildskviden p. 202 og Hamdersmaal p. 515-17 i C. U. II. Paa sidste Sted tales om *Nornernes* Hunde opfödte á auðno, som peger tydelig nok paa *Skæbnens* Enemærker, men jeg kan ikke oprede det.

Hvad Ledd mon skabe
I Skæbnekiæden
Det ændres ikke,
Hvor ofte end
Sig Bladet vender
I Blændværks-Lund!*)

Ja, vi spore *Nornerne*, giennem *Einar Jarls* Vers ved *Halvdan Langbeens* Fald, og *Halfred Vanraadskjalds* i Olav Tryggesöns Gaard, lige til Christendommens Indförelse.

Da vi ingen angelsaxiske Vers har tilbage i deres hedenske Dragt, finde vi naturligviis heller ikke Nornerne egenlig omtalte, men des mærkeligere er det, at vi finde »Wyrd« (Urd), som det staaende Udtryk for *Skæbnen*, thi ogsaa i de hedenske Kvad var det næsten altid kun *Urd*, som blev nævnet**). Vi finde imidlertid ogsaa Navnet i Fleertal (wyrde) og kan see, det har betegnet *Nornerne****), og selv *Tretallet* spore vi i Sagnet om de

*) Saxo (i Stephanii Udgave) p. 136. At dette Vers aabenbar er det Samme, som findes paa Islandsk i Asmund Kappebanes Saga (Fornaldar Sögur II. 484), har Biskop *Müller* alt bemærket (Sagabibliothek II. 599); men det er Skade, at netop disse Slutningslinier fattes, da vi ellers vilde vidst bestemt, hvordan de löd. Da jeg maaskee ikke faaer Plads til siden at omtale disse Ting, vil jeg her anmærke, at det islandske Vers, ved, *tvertimod Sagaen*, at kalde Asmunds Moder, »*Drotte*« som *Halvdans* hedder hos *Saxo*, mærkelig stadfæster *hans* Tilforladelighed.

**) *Verdand* findes nemlig ikke nævnt, undtagen i VöIuspa og paa det tilsvarende Sted i Gylfelegen, og selv *Skuld* nævnes ellers kun et Par Gange som *Valkyrie*, og paa et dunkelt Sted i *Grogalderet* C. U. II. 541, hvor Meningen vel er, som i det Angelsaxiske: gæð á wyrd swá hió sceal ɔ: det gaaer som Skæbnen vil.

***) Vel bruges »wyrde« sædvanlig for »Begivenheder« ligesom »urðir« i Sigurdskviden C. U. II. 214, men *Chaucer* og *Douglas*

tre *Urde-Söstre* (weirdsisters), som spaaede *Macbeth* hans Skæbne *).

Asken Ygdrasil.

Mythen om *Ygdrasil* har, lige fra den igien kom for Dagen, havt saameget Tiltrækkende for alle poetiske Naturer iblandt os, at vi ikke behöve noget andet Beviis paa dens *nordiske Ægthed;* thi skal vi enten vinde Forstand paa Fædrenes Myther, eller i det Hele blive dygtige til at fortsætte og forklare deres Kæmpeliv, da maae vi fremfor alt tilegne os deres Grundsætning, som var, med den höieste Sikkerhed at slutte fra *Virkningen* til en *forholdsmæssig Aarsag*, og fra *Kraften* i noget til dets *Ægthed* i sit Slags, en Grundsætning, der, *udenfor England*, nu længe kun har været hyldet paa Papiret og fornægtet i Livet. Saaledes skal vi f. Ex. indsee, at, om det ved et urimeligt Mirakel kunde være lykkedes en Munk eller to i Middelalderen at digte alle de nordiske Myther, saa var de derfor intet mindre Klenodie eller Storværk af *Nordens Aand*, naar de kun udtrykke

---

oversatte endnu »Parcæ« ved »werdes«, saa det har aabenbart i Hedenskabet betydt *Norner*.

*) Vel er det kun en Giætning, at der i *Shakspears* Macbeth I. 3 skal læses »weird sisters«, men i *Wyntons* Skotske Rimkrönike S. 225, hvor Sagnet fortælles som en *Dröm*, Macbeth havde, hedder det ganske rigtig:

And thai wemen than thowcht he
Thre *werd-systrys* mast lyk to be.

Kundskab herom vilde, i Forbigaaende sagt, ei blot været god for Shakspears Udgivere, men ogsaa for Sir Walter, som derved anderledes godt kunde redt sig ud af sin comiske Forlegenhed med disse Damer, end vi nu see i Tales of a grandfather.

en nordisk Livsanskuelse, der slaaer poetisk og historisk igiennem; thi den er lige god og lige nyttig, enten den er to tusind Aar eller kun to Dage gammel; saa slige gale Giætninger skal kun forkastes, fordi de angive en Aarsag, der staaer i et öiensynligt Misforhold til den sikkre Virkning, som derved giöres *uforklarlig*. Hovedspörgsmaalet ved enhver Mythe, der udgiver sig for oldnordisk, er derfor, om den kan hjemle sig Plads i en poetisk og nordisk Livsanskuelse, og derover er Nordens Tænkere og Skjalde de retmæssige Dommere, saa naar den fortrinlig huger dem, er den ægte nordisk, og vil huge alle ægte Nordboer, enten saa dens *gamle Historie* lader sig oprede eller ikke. Vi skal derfor lære kun at lee ad de Bogorme, der vil fortælle os, at en *Mythe* er des vægtigere og vigtigere, jo tidligere og jo tiere man finder Sort paa Hvidt for den; thi Lögn og Skvalder har ogsaa lang Alder, og vi skatte ikke en Mythe, fordi den er gammel, men vi slutte fra dens Ægthed til dens Ælde, fordi vi har lært, at de ældste er de ægteste, og det gaaer os med Myther som med Mennesker, at deres Historie tildrager sig kun vor Opmærksomhed i samme Grad, som vi finde dem selv tiltrækkende. Dette er den *levende* Betragtning af Sagen, hvorimod det er naturligt, at de Döde, paa Hels og Gravens Vegne, for ramme Alvor giör Indsigelse, men hvorpaa det er ligesaa naturligt, vi ei give slip, for at föie den Arvefiende, vi tidsnok kan falde i Hænderne paa.

Alt hvad vi nu veed om *Ygdrasil* findes omtrent samlet i *Gylfelegen*, saa det vil her være bedst at be-

gynde med den, og siden anmærke hvorvidt Hjemmelen bærer eller brister.

Det hedder da först, at Gudernes Thingsted og Samlingsplads er under Asken Ygdrasil, som derpaa beskrives saaledes, at den er det höieste og ypperste af alle Træer, dens Grene udbrede sig over al Verden og strække sig op over Himlen. Trende Rödder har Asken som ligge vidt fra hinanden*): den ene hos *Aserne,* den anden hos *Rimthurserne*, hvor Ginnunggabet fordum var, og den tredie over *Niffelhjem,* og under den Rod som vender mod Thurserne er *Mimers-Brönden*, men under Himmelroden er *Urde-Vældet*, og under den tredie Rod, i Hvergelmer, ligger Dragen *Nidhugg.* I Askegrenene sidder en Örn med megen Vidskab, og imellem hans Öine sidder en Hög, som hedder *Veirfölner* (eller *Veirlöfner)*, medens Egernet *Ratatosk* (eller *Ratakost*) springer op og ned ad Asken og sætter Splid mellem Örnen og Nidhugg. Fire Hjorte: *Daain* og *Dvalin, Dunör* (eller Dyneyr) og *Dyrathror*, springe om mellem Grenene og bide Knopper af, mens Nidhugg gnaver ved Roden og har flere Orme hos sig i Hvergelmer, end nogen Tunge kan nævne. *Nornerne*, som boe ved Urds Kilde, tage imidlertid daglig af Kildevandet og af Dyndet ved Kilden og öse over Asken, for at dens Grene skal ikke visne eller frönne**).

Naar vi hertil föie, hvad egenlig fölger af sig selv,

*) »halda því upp« om Rödderne tör jeg ikke befatte mig med, da mig synes de Ord vil vende op og ned paa Asken, hvad for Resten ei kunde skade, naar det blev klart.

**) Gylfelegen (R. U.) S. 17—20.

at Asken rystes i Ragnarok, da er det alt hvad derom findes i Gylfelegen, og för vi nu gaae over til det Enkelte, vil vi betragte Træet i det Hele, for at see, hvad det kan have at betyde; thi det er jo Hovedsagen ved alle Myther, og dobbelt ved denne, som er *gothisk* tilgavns, og lader sig ikke engang afmale, endsige steenhugge.

Her maa jeg ret mindelig bede Læseren huske vor Aftale i Indledningen: at enhver Mythe, som röber Begeistring, maa nödvendig have noget at betyde, som *kunde* begeistre en Digter, og at en Hovedmythe, der engang har begeistret hele Folket, maa hænge inderlig sammen med det tilsvarende Folks Liv og Grundanskuelse. At nu Aske-Mythen er poetisk, tager jeg mig den Frihed at forudsætte, blandt andet fordi den har begeistret mig, og dens Anseelse i Norden er særdeles vel bevidnet; thi at *Volsung*, der regnede sig for en Sön af *Odin*, lod sin Hall bygge med et vældigt Træ i Midten, hvis Grene overskyggede Taget, det er allerede noget*), men dog kun lidet imod den Efterretning, at ved Christendommens Indförelse stod der endnu udenfor det store Tempel i *Upsal* et saare höit Træ med vidt udstrakte Grene, af et Slags som Ingen kiendte, og grönt baade Vinter og Sommer, ved Siden ad Kilden, hvori Slagtoffrene sænkedes**).

---

*) Volsungsaga (Rafns U.) S. 119—20. Hvad Navnet *Branstok* (eller *Barnestok*), som gives Træet, egenlig betyder, veed jeg ikke.

**) Efterretningen findes ikke blot hos Adam Bremers Scholiast, men ogsaa hos Krantz i hans Suecia p. 204, med andre Ord af samme Mening.

Naar man nu fortæller os, at hele *Asken* betyder slet ikke andet end *Luften* eller *Skyhimlen*, saa *Skyerne* er dens *Blade*, *Vindene* dens *Hjorte*, og de *hvide Fluer* eller ogsaa Fru *Fygomby* (Fama) *Egernet*, da skulde man vel tænke, det var kun Spas, da det ikke engang paa nogen muelig Maade lader sig forene med Beskrivelsen, hvorefter jo Grenene gaae op *over Himlen*, og kun den ene Rod findes der, hvor Ginnunggab var, altsaa i *Luften;* men da det, desværre, baade er Alvor og tages derfor, maae vi een Gang for alle erklære, at alt Sligt, om det end kunde passe med Beskrivelsen, dog er baade *poetisk* og *historisk* umueligt. Det ligger nemlig for det Förste i Billedsprogets Natur, som selv de usleste Rimsmede har en dunkel Fölelse af, at man ikke *betegner* det *Synlige med* noget *Usynligt*, eller det *Nærværende* med noget *Fraværende*, men *netop omvendt*, saa ikke selv den elendigste Smörer vil, naar han mener «Ild», sige «Kiærlighed», naar han mener «Vind», sige «Aand», naar han mener «Vand», sige «Flauhed», men netop omvendt, og selv fra den allerlaveste Standpunkt i Poesiens Verden maa man da korse sig over saadanne Forklaringer af Oldtidens Billedsprog*). Men for det Andet er det ligesaa vist, at naar enten Solens Opgang, eller Havets Brusen eller nogen anden Naturbegivenhed skal kunne begeistre en Digter, da kan det umuelig skee ved det alene, der

*) Hermed nægtes ingenlunde, at f. Ex. de islandske Skjalde har brugt mangt et Billedord baade om Guld og Sværd og Skib, uden dermed at ville sige andet, end hvad Tingenes Navne havde sagt meget bedre, men vel af mærke, de Skjalde *opfandt* ei heller Billedsproget, men *misbrugte* det kun.

sees og *höres*, men maa være enten ved den umiddelbare *Virkning* deraf, eller ved en *Tankerække*, som knytter sig dertil, saa, vil han yttre sig poetisk derom, vil han altid stræbe at udmale Scenen, og aldrig i et dödt og dunkelt Ord indeslutte den store Hemmelighed, at somme Tider er det lyst og somme Tider mörkt, somme Tider sveder man, og det er gierne om Sommeren, og somme Tider fryser man, især om Vinteren, somme Tider bliver man giennemblödt, sædvanlig naar det regner stærkt, og til andre Tider har man Sit paa det Törre, især ved Midsommer, naar man slikker Solskin*).

Dog selv naar man, hvad ogsaa er prövet, vilde ansee Ygdrasil for et Sindbilled paa skjulte Naturvirkninger, da havde man *historisk* Uret, fordi Nordens Aand klarlig var og er historisk, og hele Beskrivelsen henviser paa det historiske Menneskeliv. Ved nemlig at sætte Asken over *Urds* og *Mimers Kilde*, trængt paa alle Maader, men dog ved *Nornernes* besynderlige Omhug immergrön til Ragnarok, har Folkemunden ligefrem forbudt os at tænke paa andet end den store *Kamp* imellem *Liv* og *Död*, som fortsættes fra Slægt til Slægt,

---

*) Hvem der læser *Shakspear*, vil vist gierne mindes om As you like it III. 2: Hast any philosophy in thee, shepherd? — No more, but that I know, the more one sickens, the worse at ease he is, and that he that wants money, means, and content, is without three good friends; that the property of rain is to wet, and of fire to burn; that good pasture makes fat sheep; and that a great cause of the night, is lack of the sun; that he that hath learned no wit by nature or art, may complain of good breeding, or comes of a very dull kindred. — Such a one is a natural philosopher!

ei uden Virkning fra Dödens Side, men dog i det Hele til Livets Fordeel, saa Alt hvad ei dermed lader sig passelig forbinde, er udelukt af Forklaringen.

At nu ogsaa denne store Kamp, hvori vi Alle tage Deel, men tabe indtil videre Slaget, da, som Ordsproget lyder, seierlöse falde Kæmper alle, og kan kun tröste os ved, at hele Slægten i Grunden dog giör Eet og skal omsider vinde, — at denne historisk-poetiske Kamp kunde begeistre en gammel nordisk Digter, det kan vi godt forstaae, især da den unægtelig har begeistret mange Skjalde trindt paa Jordens Kreds; og at *Nordens Kæmper* kunde begeistres for et Sindbilled deraf, som paa det Inderligste knyttede sig til deres Haab om höi Triumf bag Ragnarok, det er saa naturligt, at jeg slet ikke kan begribe, hvordan det kunde anderledes være.

Saaledes vilde Sagen unægtelig staae, om man end kunde vise, at den gamle Skjald havde været meget uheldig med Valget af sit Sindbillede, eller at dog Mythen var kommen saa vanskabt til os, at den var poetisk ubrugelig, men, saavidt jeg kan skiönne, er ingen af Delene Tilfældet. Træet i Skoven er nemlig saa naturligt et Sindbillede paa en stor Slægt, udsprungen af samme Rod, men deelt i mange Grene, at Billedet hos os, og vel hos alle Folk med Aand, er gaaet over i Hverdagssproget, hvorfor jo ogsaa en adelig Families Stamtavle kaldes dens *Stamtræ*. Det er derfor en ligesaa ægte poetisk som dristig Idee, at give hele *Menneskeslægten* et fælles *Stamtræ*, og forklare sig alle Modsætninger af en *treklövet Rod*; thi Erfaring lærer jo virkelig, at der egenlig kun er tre Slags Folk i Verden: Nogle, som virke

kraftig for et ædelt og evigt Öiemed *(Gudernes Börn)*, Nogle, som ogsaa virke kraftig, men for et uædelt og blot timeligt Öiemed *(Jettebörnene)*, og Mange, som kun udmærke sig ved Dorskhed og Afmagt *(Frænderne ad Hel)*; og derfor blive vi aldrig enten saa christelige eller saa kloge, at vi jo med Fornöielse kan betragte og med Fordeel bruge de nordiske Hedningers Mythe om det kæmpemæsige Stamtræ, der jo staaer grönt endnu over Urds Kilde, skiöndt, som det synes, ei langt fra at visne, saa det kan höit behøves, at Norner daglig vande det med ædlere Vædske end Regn og Snee. I Forbigaaende vil jeg kun tilföie, at da Menneskelivet ligner sig selv i det Mindre som i det Större, kan og maa Ygdrasil staae for os som et livligt Sindbillede paa *Levnetslöbet*, ei blot i hele Slægten, men ogsaa hos hvert enkelt Folk, som med Aand deeltog deri, og da især hos *Nordens Kæmpefolk*, af hvis Liv det mythiske Træ jo er udsprunget, saa det maa nödvendig ogsaa have Rod deri, et Vink, der vil vise enhver Skjald, at denne store Mythe er selv som en Rod ved Urdevældet, hvoraf der kan udspringe et poetisk Ygdrasil, som udstrækker sine Grene over hele Aandens poetiske Verden.

Mythen, selv som den findes i Gylfelegen, er da sin egen bedste Hjemmel, men den hænger dog for nöie sammen med *Nornemythen*, til at kunne fattes i *Völuspa*, hvor Ygdrasil derfor oftere nævnes og udmærkes i Anledning af Nornerne saaledes:

Asken jeg kiender,
Ygdrasil kaldt,
Graahærdet, stænket

Med Vædsken hvid,
Immergrön
Over Urdes Væld.

Dette har Gylfelegens Forfatter aabenbar havt for Öie, saavelsom fölgende Beskrivelse i Grimnersmaal af Asken Ygdrasil, hvor Guderne daglig forsamles paa deres Thingsted:

Rödderne trende,
Som i en Trekant,
Ygdrasilsasken
Under sig har;
Over sig har dem
Hel og Rimthurser
Og Folkefærd.

Egernet spiller
I Asken Bas,
Ratatosk render
Fra Rod til Top,
Bærer fra oven
Örne-Beskeed
Til Nidhugg ned.

Hjorte der findes,
Fire i Tal,
Brunstig afbide
Bladet i Knop:
Daain og Dvalin,
Dunör og Dyrathror*).

---

*) Om jeg har truffet Meningen af de dunkle Ord »hæfingar á gaghalsir« er vel et Spörgsmaal; men da »hæfingar« maa svare til »barr« i Gylfelegen, og hæfe paa A. S. er Giær, forstaaes

Ormene flere,
End Aberne troe,
Gnave paa Asken:
Goin og Moin,
Gravvitners Börn,
Graaryg og Gravvold,
Ofner og Svafner.

Saa döier Asken
Ulempe nok,
Mere tilvisse,
End Mennesken veed,
Plustret af Hjorte,
Frönnet paa Siden,
Naget forneden
Af Nidhugg med.*)

Her findes da, som man seer, forsvarlig Sang-Hjemmel for hele Beskrivelsen i Gylfelegen, naar man undtager det om *Högen* mellem Örnens Öine, og om at det er *onde Ord* (öfundar-orð), Egernet bærer mellem Örnen og Nidhugg, hvad jeg maa lade staae ved sit Værd, da jeg neppe veed, hvad Egernet vil sige.

Da *Örnen* imidlertid sagtens her, som sædvanlig i Billedsproget, betegner *Menneskeaanden* i sin höie Flugt, forestiller Egernet vel *Fristeren*, som staaer i Pagt med Ormene, og antager man, efter Varianten i Gylfelegen,

---

derved dog sikkert de *svulmende Knopper*, og naar man sammenligner det A. S. gagol ɔ: lascivus, og det engelske »agog«, kan man dog neppe tvivle om, der skal læses ágaghalsir og tænkes paa *Begiærligheden*.

*) Grimnersmaal. C. U. p. 55-57.

Rata-Koster for det rette Navn, da er den Sag i Orden*).

Angaaende Hjortene, er det klart, at hvad enten de kaldes *brunstige* i Grimnersmaal eller ikke, saa er de det dog, og afbilde, ved graadig at afbide de unge Knopper paa vort Stamtræ, ganske rigtig de vilde Lidenskaber, som fortære Livskraften, og selv Tallet slaaer nok til, thi naar vi har nævnet Gridskheden paa *Magt* og *Ære, Gods* og *Gammen,* vilde vel et femte Hovedstykke blive som det femte Hjul til en Vogn, der, for at kunne bruges, maa være Drivhjulet i en Dampindretning. Forstod man ellers Navnene, vilde det vel klare sig, hvad Inddeling de Gamle gjorde, men derom veed jeg ingen anden Oplysning, end at *Daain* og *Dvalin* er to bekiendte Dværgenavne, som hentyde paa de forkiælende og berusende Lidenskaber, medens Dunör (eller Dyneyr) og Dyra-Thror tydelig pege paa de Dumdristige og Rasende.

Högen *Veirfölner* eller *Veirlöfner*, som Gylfelegen er ene om, kan, efter Navnet, betyde Veirhane eller Vindspiller, og det var ikke saa urimeligt, at give Örnen slig en Tjener, der kunde sige ham, fra *hvilken Side Vinden blæste*; thi en saadan levende Anelse eller Formodning har Menneskeaanden i sin Kreds jo virkelig, og trænger under Livets Storme ogsaa höilig dertil**).

---

*) costere er nemlig paa A. S. en *Frister*, og med »rata« kan vi aldrig blive forlegne, enten vi saa vil udlede det af A. S. raðe ɔ: hurtig, som passer godt nok, eller af et andet nærliggende Ord i de nordiske Mundarter.

**) Man seer vel, at jeg udleder »fölnir« af »at föle« og »löfnir« af »at löbe«, hvorimod vel Intet kan være at indvende. Et

Endnu staaer tilbage at tale om Askens Navne, men da *Ygdrasil*, som staaer i Spidsen og gaaer for Egennavnet, endnu er en Gaade, giör vi bedst i at begynde med den historiske Bemærkning, at Saxerne lige til Karl den stores Tid skal have havt en stor Træblok staaende under aaben Himmel, som en Helligdom, og at de kaldte den *Almindstøtten* (universalis columna), fordi de troede, den bar det Hele*).

Vi vil kun i Forbigaaende bemærke, at Efterretningen, som begynder med, at det var *grönne Træer og Kilder*, Saxerne dyrkede, og kommer saa med Klodsen, neppe hænger rigtig sammen, thi det er os her kun om Navnet at giøre, fordi det ikke blot passer paa *Ygdrasil*, men svarer ganske til *Adel-Toll*, som Asken kaldes i Odins Ravnegalder**). Jeg troer derfor, at vi i Tankerne skal dele Ygdrasil som Ygdra-*Sill*, hvorved *Sulen* strax springer frem; thi lidt Lys i en mörk Sag er meget bedre end intet, og de sædvanlige Forklaringer af *Ygdrasil*, som den der giver Vand eller bærer Odin, vilde være intetsigende, om de end elles var forsvarlige; thi den my-

---

andet Spörgsmaal er det, om ikke Gylfelegens Hög er Völuspas og Fjölsvinsmaals mærkelige *Hane, Fjalar* hist, og her *Vidofner*, hvorom siden mere.

*) Frondosis arboribus fontibusqve venerationem exhibebant, truncum qvoqve ligni non parvæ magnitudinis in altum erectum sub divo colebant, patria eum lingva *Irminsul* appellantes, qvod latine dicitur *universalis* columna, qvasi sustinens omnia. Script. Rer. Dan. II. 41.

**) Aðalþollr i Ravnegalderet, C. U. p. 231, hvor jeg tager »Adel« for »almindelig« som i »Adelvei« (Alfarvei), der svarer til »irminstreet« i England.

thiske Ask er jo hverken en Tagrende eller en Galge, og den kan umuelig have sit Navn af slige Biting, som at der drypper Dugg fra den, naar den vandes, og at *Runekapitlets* Odin maaskee fandt for godt at hænge sig i den*). For Resten maa man lægge vel Mærke til, at i Henseende til *grönne Træer*, og alt Sligt, som Island ikke har, er den islandske Oversættelse, Udtale og Stavning allermindst at lide paa, saa de sære Navne paa Asken, vi finde i islandske Kilder, nytter det neppe at bryde vort Hoved med.

Det Askenavn der, næst Ygdrasil, mest har piint Fortolkerne, er ellers *Mjötud* eller *Mjötvid*, som forekommer to Gange i Völuspa, og lader sig slet ikke udlede af Islandsk, men maa henföres til det angelsaxiske »meotod«, som er det almindelige Navn paa den styrende Guddom**). Et andet endnu dunklere Navn er *Læraad* eller *Ljerad*, som findes kun i Grimnersmaal og paa tilsvarende Sted i Gylfelegen, og bör saameget mindre standse os, som det ei engang er ganske afgjort, om det er Ygdrasil, der tales om***).

Askens mærkeligste Navn maa jeg da kalde *Mimers-*

*) »syll« paa A. S. er nemlig ikke blot, som vores »Syld«, Grundvold, men ogsaa *Stötte*, Sule, som i den A. S. *Orosius* (p. 32) hvor »Erceles syla« er »Herkules Støtter.«

**) I Sigurdskviden III. (C. U. II. 243) svarer mjötuðr klarlig til meotod, og ligesaa i *Odruns* Klage (C. U. II. 347), saa det har været et af Alfaders Navne i Hedenskabet; men paa andre Steder, som i *Fjölsvinsmaal* (C. U. I. 293) og i *Hervors* Saga (R. U. p. 441) synes det at betyde »*Hjelperen*«; og da det paa förste Sted netop er Asken, der tales om, gjorde man vel bedst i at oversætte »mjötviðr« ved »*Gavntræet.*«

***) Grimnersmaal C. U. I. 53 og Gylfelegen R. U. p. 45.

Træet, baade fordi vi kan sige hvad det betyder, og fordi det staaer i klar Forbindelse med Ideen; thi »mimor« paa Angelsaxisk svarer til vores »erfaren«, og *Erfarings-Træd* vilde netop være et passende Navn paa den universal-historiske Ask, eller Menneskehedens Stamtræ, af hvis Rod *Erfarings-Kilden* unægtelig udspringer, og af hvis Dryp den daglig voxer. Vel har man ogsaa draget i Tvivl, om *Mimerstræet* var det Samme som *Ygdrasil*, men det var uden al Grund, thi Vindkold spörger udtrykkelig om Navnet paa *det Træ*, der udstrækker sine *Grene over alle Lande*, og faaer da til Svar:

Mimerstræet,
Og Mennesker faa
Roden kan nævne,
Hvoraf det oprandt;
Hvorved det fældes,
End Færre dog veed,
Dets Pest er ei Ild eller Staal!*)

Det Sidste lader sig ogsaa godt forene med, at Ygdrasil, efter Vŏluspa, baade ryster og fænger Ild i Ragnarok, thi det var jo *Skiærsilden*, som alt Godt skulde giennemgaae.

Hvad der i det Fölgende siges om Frugten paa Mimerstræet, er dunkelt, men har man Ret i, at den skulde hjelpe Kvinder i Barnsnød, da stemmer det ogsaa godt med Hovedtanken; thi det var jo netop Askens Dyd, som Slægtens Stamtræ, trods alle Hindringer at

*) Fjölsvinsmaal. C. U. I. 291.

staae immergrön over Urdekilden*); og med det Haab, at Mythen, som jo virkelig er en Frugt paa Asken hos os, skal bidrage sit til Fortsættelsen af Menneskelivet i Norden, vil vi gaae videre.

Urds og Mimers Kilder.

Det er ikke langt, hvad vi læse hos de Gamle om disse mærkelige Væld, men Korthed og Fyndighed er jo netop de Hoveddyder, vi Alle trænge höit til at lære af de Gamle, og Mythographerne i Særdeleshed.

Ogsaa her maae vi begynde med Gylfelegen, som giver bedst Beskeed, og er for det Meste sin egen Hjemmel.

Her hedder det da om Urds Kilde, at denne Helligdom er ved Askens *Himmel-Rod*, og at der have Aserne deres Thingsted, hvor de daglig mödes, og Nornerne deres Höieloftssal. Vandet, hvormed Nornerne bestænke Asken, for at holde den frisk og grön, er saa helligt, at Alt hvad der kommer i Kilden bliver saa skinnende hvidt, som Hviden i et Æg, og Duggen, som falder fra den stænkede Ask ned paa Jorden, kalder man *Honning-Dryp*, hvoraf Bierne nære sig. I Kilden opholde sig to Fugle, som kaldes *Svaner*, og fra dem nedstamme Fuglene af dette Navn**).

Af denne Mythe finde vi i de os levnede Sange kun

*) Det dunkleste Ord (C. U. I. 292) er »keli-sjúkar«, og for den Hjelp Frugten skiænker sige Asken at være mjötuðr með mönnum (Folkehjelper?)

**) Gylfelegen R. U. p. 17-20.

for saavidt Spor, at *Vola* peger paa Urds Kilde hos *Nornerne* under Ygdrasil, og paa Askens Bestænkelse med *hvide* Vande, samt at *Asernes* daglig besögte Thingsted, efter Grimnersmaal, er i Skyggen af Ygdrasil. Ellers veed jeg ikke af, at *Urds Kilde* nævnes i Sangene, undtagen hvor Odin indföres i Höisangen (Havamaal) saa talende:

Bladet fra Munden!
Mælet sig löfte!
Ordet udströmme
Fra Talerstolen
Ved *Urdes Væld!*

I dybe Tanker
Jeg sad og skued,
Og taus jeg lytted
Til Tungers Lyd.
Meget om Runer
I Morgenröden
Hörte jeg tale
Ved Höieloftssalen;
Fra Höielofte
Det löd som saa.*)

Naar man nu fortæller os, at Urds Kilde er i det Höieste ikke andet end *Mælkeveien*, hvis Mælk blev til Vand, för det naaede Jorden, da synes det ikke engang

*) Jeg læser nemlig, med R. U. p. 24, með dagræðom, og tager naturligviis Höieloftssalen ved Urds Kilde for Nornesalen. Ved denne Leilighed maa jeg ellers paaanke tre Ting ved C. U. af Völuspa og Havamaal, nemlig: at »*Urd*« ikke engang findes i Glossariet, at der er slet *intet Register* til Sangene, og at Varianten af den trykte Stokholmer Udgave »þulor lángar« slet ikke er anfört.

at have været en saadan Tale, Forfatteren af Havamaal lyttede til ved *Urds Kilde* og Nornernes Höieloftssal; og at det hverken var Mælkeveien, eller selv den grödefuldeste Regn, der begeistrede *Völuspas* Sanger, er vist nok; og dog var det unægtelig *Urds* Kilde, som *Kilden til al Spaadom* paa *Norners* Læber. Hvorfor dog ikke heller slutte, at de Gamle har antaget Kilden for, hvad de kaldte den og for hvad den maatte være, naar den skulde begeistre dem, og naar det skulde passe paa den, hvad de sagde om den: *Spaadoms-Kilden* altsaa, hvis Ström baade aabenbarede det *Vordende*, og virkede grödefuld til dets Udvikling! Denne Forklaring er nemlig paa een Gang bogstavelig, simpel og aandelig, som jo er Alt hvad man kan forlange; thi en saadan Spaadomskilde, hvormed Slægtens Stamtræ vandes, er jo et sandt og deiligt Sindbillede paa Begeistringens dybe Væld, hvoraf unægtelig al sand Spaadom opstiger, og i hvis *levende Ordström* al Aabenbaring, den være ordenlig eller overordenlig, af Himlens og af Jordens Hemmeligheder, udgik til Menneskeslægten, vakte og meddeelte hvad den baade udtrykte og vidnede om „*Liv og Aand*“! Hvad Urds Kilde nödvendig er for os: et Sindbillede paa Poesien i sin höieste Grad og sin naturlige, oprindelige Skikkelse (Prophetien), det var den aabenbar ogsaa for de Gamle, saavidt og saalænge de troede deres egen Aand; og hvad den var for de Aandløse, for hvem det Aandelige altid er intet, lönner det vist ikke Umagen at undersöge*).

---

*) At man imidlertid endnu ved Christendommens Indförelse tænkte paa andet end Mælkeveien, naar man nævnede *Urds Kilde*,

Saaledes taget, forklarer da Mythen sig selv, hvad egenlig alle Myther maae, naar de skal blive klare, og *Svanerne* komme herlig tilpas. Disse Fugle, som Folk altid saa godt har kunnet lide, forbigaaes sædvanlig reent af dem, der söge Urds Kilde paa Mælkeveien, istedenfor i Hjertedybet; thi vel har man ymtet om, at der ogsaa var et Stjernebillede, som hedd *Svanen*, men det findes rimeligviis ikke paa Mælkeveien, saa det vilde ikke passe, og desuden gik det dog heller ikke an, at lade alle Svaner paa Jorden nedstamme fra det. Naar vi derimod blot huske, hvad ei er let at glemme, hvilken deilig *Syngestemme* de Gamle tillagde *Svanerne* paa Jorden, og hvad *Svanesangen* baade fordum og nu betöd i *Folkemunde*, da finde vi det i sin Orden, at deres poetiske Förste-Forældre svömme i *Urds Kilde*, som et Sindbillede paa Menneskeslægtens *Svanesang*, der naturligviis maa komme fra Spaadomskilden, om end mere som en *Efterklang* af dens Susen, end som en Strëm af dens Væld. Maaskee er det en Hukommelses-Feil, men det forekommer mig virkelig at have læst, ensteds, at hine Svaner svömme *tause* i Kilden indtil Ragnarok, da de ængstelig oplöfte Rösten; og Tingen er omtrent ligegyldig, thi Hovedsagen er, at Mythen afrunder sig selv til et livligt og smukt Sindbillede paa den dybe og vigtige Sandhed, at Begeistringen er Slægtens höiere Livsrod og rette Aandedræt.

---

see vi deraf, at Skjalden *Eilif* lader Christus throne ved *Urds Kilde*, som de capitolinske Guders (Róms setbergs banda) mægtige Konge. Skalda R. U. p. 168.

Dog, jeg havde nær glemt *Duggen*, som drypper i Dale, naar Ygdrasil vandes, og maa först anmærke, at dette er Alt hvad Vola siger, saa Gylfelegen er i vore Øine sin egen Hjemmel for, at denne Dugg kaldes Honningdryp og giver Bierne deres Næring.

Da Naturforskerne endnu, saavidt jeg veed, bekiende, de ikke veed, hvoraf Duggen kommer, og strides desaarsag derom, var det vist nok intet Under, om vore gamle Fædre giættede paa en hemmelig Aarsag dertil; men i et Sindbillede paa det historiske Menneskeliv vilde de naturligviis ikke söge den, för de var blevet blinde nok til at tage Skyggen for en Haandgribelighed, og aandsfattige nok til ei at kunne skabe, men kun fordærve et Billede. Derimod kan jeg godt forstaae, at den hemmelighedsfulde, vederkvægende *Dugg* var dem, saavelsom os, et *Billede* paa det Vederkvægende, Poesien har for Menneskehjertet; thi derfor tale vi jo endnu om *Taare-Duggen*, som perler paa vore Kinder, naar vi föle os som Grene paa det store Stamtræ og tage levende Deel i dets Vee og Vel. At man nu hermed bragte den *Södme* i Forbindelse, som Blomsterne skjule i deres Kalk, men som underlig aabenbarer sig giennem Biværket og i Mjödhornet, det er saameget naturligere, som vi veed, at *Mjöden* igien var dem et Billede paa *Poesien* som en *Kunst*. Dette er noget, som enhver Digter strax vil see, og hans Læsere, naar han anvender det levende, strax föle, hænger ypperlig sammen, og vil da de Lærde ikke staae til Skamme, faaer de vel lægge dem efter at forstaae det.

Herom mindes vi ved *Mimers-Kilden*, thi vel vender

Roden, hvorunder den findes, efter Gylfelegens Kaart, mod *Rimthusserne*, men dog er i den al Klögt og Vidskab eller Mandevidd skjult, og *Mimer* som eier Kilden er fuld af Viisdom, fordi han drikker det Slags Kildevand af *Gjallarhornet.* Did kom Alfader (Valfader) og forlangte en Drik Vand af Kilden, som han ogsaa fik, men maatte sætte sit Öie i Pant, som det lyder i Vôluspa:

Godt veed jeg, Odin!
Hvor Du dit Öie lod:
I den mærkværdige
Mimers-Kilde;
Mjöd nu hver Morgen
Mimer drikker,
(Veed I hvad jeg mener?)
Af Valfaders Pant.*)

Dette er Alt hvad herom vides, thi vel findes der endnu nogle dunkle Ord i Vôluspa om denne *Odins* Kildereise, men dels er de ikke gode at hitte Rede i, og deels giemmes de bedst, til Talen bliver om ham selv. *Mimers* Personlighed vil jeg her ikke heller opholde mig ved, og det Lidt man veed siges bedst, naar vi komme til *Heimdal* med *Gjallarhornet*, da Spörgsmaalet her kun er om Kilden.

Hvordan man nu kan falde paa at söge Kilden til Klögt og Vidskab enten i et Gadekiær eller i Verdenshavet, det er mig ubegribeligt; thi vore hedenske Fædre vidste jo, ligesaa godt som vi, at om man end kunde drikke *Thor* under Bordet og virkelig udtômme Verdenshavet, blev man dog derfor ei det Mindste klogere,

*) Gylfelegen. R. U. p. 17. Vôluspa C. U. III. 37.

undtagen forsaavidt man derved *erfoer*, hvormeget man kunde drikke, og hvad der laae paa Havsens Bund. Kort sagt: man har til alle Tider vidst, at skal Nogen blive klog, maa det være af *Erfaring*, og i Norden fölte man dybt, at til Forstand paa Menneskelivet i det Hele vil Enkeltmandens *knappe Erfaring* kun lidt forslaae, desaarsag stræbte man ivrig at tilegne sig de forbigangne Slægters Erfaring og at lade sin egen sammensmelte dermed, til Efterslægtens Gavn; og denne grundhistoriske Retning kundgjorde sig i den profetiske Oldtid i Mythen om *Mimers Kilde*, ved Siden ad *Urds*, *Erfaringens* ved Siden ad *Spaadommens*, og for at man ikke skulde tage Feil derad, gav man *Mimer* (den Erfarne) Kilden i Vold*).

Læseren kan nu formodenlig sige sig selv, hvorvidt *Odin* trængte til en Drik af Mimers Kilde, og i alt Fald skal jeg siden sige min Mening derom; men her maa det være nok at anmærke, baade hvor naturligt det var, at Folk, hvis Poesi var aldeles historisk, ogsaa löftede historisk Vidskab til Skyerne, og tillige, at Mytherne om Urds og Mimers Kilder sammenföie sig for vore Öine til det önskeligste Sindbillede paa den store, hele Menneskelivet giennemgribende Sandhed, at det er Poesien, der giver os den aandelige Anskuelse af Livet, og at det er en tilsvarende Erfaring, der skal forklare det, eller med andre Ord, at det er de *poetiske Folkefærds Levnetslöb*, der skal forklare det ægte Menneskeliv.

---

*) Læseren husker jo nok, at „mimor" og „ge-mimor" paa A. S. betyder „erfaren" og er naturligviis nærbeslægtet med det latinske „memor", saa Alt henviser os til, hvad Erfaring lærer og Hukommelsen bevarer, altsaa til den *levende Historie*.

Koen Ödhumle.

Naar man finder, at jeg om denne berömte Ko og hvad dertil hörer fatter mig i al Korthed, skiöndt netop disse Ting pleie at föde vidtlöftige Afhandlinger, da agte man, at denne Forskiel nödvendig flyder af mine mythologiske Grundsætninger og Öiemed. Det er nemlig hverken Religion eller Beskeed om Verdens Skabelse, jeg vil lære eller udlede af Hedningernes Myther; men det er Hovedfolkenes Anskuelse af Menneskelivet og hvad dermed staaer i Forbindelse, det fornöier mig at efterspore og oplyse, deels for det Lys, ethvert Folks Myther kaste paa deres Historie, og deels for det Udbytte af aandfulde Sindbilleder, vi deraf kan vinde. Jo mere philosophisk derfor en Mythe klinger, desmindre bryder jeg mig om den, deels fordi den mythiske Philosophi altid er barnagtig Selvklogskab, som man lærer lidet eller intet af, og deels fordi jo mindre poetisk en Mythe var, des mindre Indflydelse havde den paa Folkelivet.

Det er i denne Henseende ogsaa mærkeligt, at i ingen af de gamle Sange finde vi mindste Spor af den mythiske Ko, og at hele Philosophemet: om Verdens Udspring af Frost og Tö, kun lægges en *Rimthurs* (Vafthrudner) i Munden, hvoraf vi med Föie slutte, at det i Norden betragtedes som hvad det var: Ugudelighedens og Vantroens Selvklogskab.

Dermed vil jeg imidlertid ikke nægte, at *Koen Ödhumle* kan have været et almindeligt nordisk Sindbillede paa Livets jordiske Udspring; thi Sagnet om *Ko-Dyrkerne*: Kong *Ögvald* i Norge og *Eisten Beli* i Sverrig, samt

Udtrykket „*den danske Ko*“ i Rimkröniken, synes virkelig at hentyde derpaa; men det er Koens Oprindelse af frossen Edder, jeg finder ligesaa unordisk som upoetisk, og overlader derfor til Andre at dvæle ved*).

Det eneste Mærkelige ved Koen finder jeg ellers netop deri, at det er en *Ko*; thi man veed nok, at *Oxen* er det gamle Sindbillede paa Livets Grundkraft, og Nordens *Ko* svarer da til Österledens *Oxe*, netop som *Fölelsen* til *Phantasien*, hvad altid er mærkværdigt, som et sandt Udtryk af Naturforholdet mellem de naturpoetiske og de historisk-poetiske Folkefærd.

Man har giættet paa Sammenhæng mellem Ödhumle og den sællandske *Humle*, med hvem Oldsagnene hos *Saxo* begynde, og det er saa meget rimeligere, som *Jornandes* ogsaa nævner en *Humle* mellem *Gothernes* gamle Helte, men da der ingen af Stederne fölger Sagn med, er Giætningen indtil videre örkeslös.

Jetter og Rimthusser.

Selv i Mythologien er disse listappe ei gode at faae Bugt med, især fordi de i Mytheblögerne omtales kun leilighedsviis, saa det er hardtad umueligt hos dem at

---

*) Om *Ögvald* i Heimskringla I. 269, og om *Eisten* Beli Fornaldar Sögur I. 254, hvorved man maa erindre, at hvor der har været mindste poetiske Anskuelse, vil ingen haandgribelig Ting blive dyrket, hvis Navn ei först har været et Sindbillede paa noget Aandeligt. I Rimkröniken S. 49 (Molbechs Udgave) er det, man finder det mærkelige Udtryk om Hvirvel: han vilde da tage den *danske Ko*, og jeg skulde huske meget feil, om der ikke endnu, ensteds, tales om samme Ko i Anledning af den lybske Feide under Erik af Pommern.

adskille det egenlig Poetiske fra det Historiske, og man kan ei engang sige, at Rimthusser har været Navnet paa de *usynlige* Gude-Fiender, og Jetter paa de *synlige*.

Herved er da ikke andet at giøre, end at fölge de Gamles Exempel: ogsaa kun at omtale den Slægt leilighedsviis, undtagen forsaavidt Spörgsmaalet er om deres Oprindelse, og herom siger da *Vola* selv:

Ymer var til
I Tidens Födsel,
Uden Sand eller Sö,
Eller svale Bölger;
Da var ei Himmel,
Ei heller Jord,
Ei Græs eller Straa,
Men Ginnung-Gab!

Hverken om *Ymer* eller om nogen af Asernes Fiender bruger Vola Navnet *Rimthurs*, men ved at sige: tre *Thussemöer* fra *Jotunheim*, synes hun dog at stemple Navnet til eenstydigt med Jette, og Hrymer, som giör fælles Sag med Surt i Ragnarok, synes at hentyde paa det Samme*)

Ymer erklæres ogsaa i Hyndlas Sang for alle Jetters Stamfader**), og i Grimnersmaal siger *Odin:*

Af Ymers Kiöd
Blev Jorden skabt,
Hav af Blod,
Og Bjerg af Been,
Sky af Skal,
Og Skov af Haar;

---

*) Völuspa C. U. III. 24. 47.
**) Hyndlas Sang C. U. I. 336.

Men af hans Bryn
De blide Guder
Midgaard skabte
Til Menneskens Börn;
Og af hans Hjerne
Blev med Steenhjerte
Jetternes Slægt*).

Endelig kalder ogsaa Odin, i Vafthrudnersmaal, Jetterne *Ymers Afkom*, da han spørger, hvem der var ældst: de eller *Aserne*, men i Svaret faae vi ganske andre Navne, *Örgelmer* nemlig, *Thrudgelmer* og *Bergelmer*, og her er det, Rimthussen fortæller os:

Af *Elivaagen*
Kom Edderdraaber,
Deraf blev Jetten,
Og Liv fik Rimen
Af Gnister vilde
Fra Sönderleden.

Af Hrimthurs-Hænder
Sprang Dreng og Pige,
Og under Födder
Han sig optraadte
Sexhovdet Sön.

---

*) Jeg læser nemlig (G. M. C. U. I. 59) »sky avll« sammen, og tager det for et af Jetternes Kiendingsnavne, da »skolli« paa Islandsk endnu betyder en Ræv, en Spotter og *den Onde*, *Skalli* er et Jettenavn i Skalda, og Jetten Thjasse kaldes »skaulgiarn« i Hyndlas Sang C. U. I. 335. Kun paa Jetter, og ei paa Skyer, som desuden jo er skabt med Himlen af Ymers Pandeskal, passer Tillægsordet »harð-móðgu«, ligesom Hrungner kaldes »harð-úðgi« og havde, efter Skalda, baade et *Steenhjerte* og et Steenhoved. Herved bliver det ogsaa mueligt at finde Mening i det fölgende Vers, som et Önske om Jetternes Undergang.

Saa melder Vafthrudner*), som selv vil kunne mindes Bergelmer, mange Aar för Jorden skabtes, og det var Synd at sige, han giver sin Slægt for ædel en Byrd, skiöndt han giör den gammel nok; thi selvraadig Edder og Forgift, der gestalter sig til en *Iisjette* og föder uhyre listappe paa egen Haand, er, naar man skal have Deel i Livet, unægtelig det Mindste, man kan være.

Mod denne Oprindelse til *Thusselivet* kan der iövrigt fra Poesiens Side saameget mindre være noget at indvende, som *Elivaagen* rimeligviis betyder *Nid-vaagen***), der er et meget passende Udspring for al den Hovmod, Trods og hjertelöse Haardhed, der til alle Tider udmærker Thusserne eller de *aandlöse Kraftnaturer*, saa det Sære laae kun deri, om man virkelig i Norden gav *Aserne*, og dermed alt *Aandelivet* paa Jorden, samme stygge Udspring, og det er, hvad jeg ikke saa lige kan troe paa *Gylfelegens* ubekiendte Hjemmel.

Her læse vi nemlig, at för Jordens Skabelse var der to Verdner: *Niflheim* den Ene, og *Muspelheim* den Anden, hvor *Surt* regierede, og fra denne Verden mödtes i *Ginnunggab*, eller det tomme Rum***), Gnister og Ildflager med de frosne Edderströmme, saa Isen begyndte at töe og dryppe, og frembragte först Jetten *Ymer*, hvem *Rimthusserne* selv kalde *Örgelmer*, og siden

---

*) Vafthrudnersmaal. C. U. I. 17—20.

**) Elja, en Medbeilerske, er nemlig det nærmeste islandske Ord, jeg kiender, og det A. S. elnung er ogsaa Nidkiærhed, men dog betyder Forstavelsen »el« i A. S. »fremmed.«

***) »ginnung« er netop et Gab eller et tomt Rum paa A. S. og »ginnungagap« et af *Luftens* Navne i Skalda. p. 181.

Koen *Ödhumle*, af hvis Yver der udsprang tre Mælkebække, som gav Ymer hans Næring. *Ödhumle* selv nærede sig med at slikke de salte Iiskager, og af dem udsprang den förste Aften Haaret af en Mand, næste Dag Hovedet, og tredie Dag hele Karlen, som hedd *Bure*, var baade smuk og stor og stærk, og fik sig en Sön, der hedd *Börre*. *Börre* giftede sig med Bölthorn Jettes Datter *Besle* og havde tre Sönner: *Odin*, *Vile* og *Ve*, som slog *Ymer* ihjel og bygte af Stumperne, omtrent som vi hörte för. I Ymers Blod druknede alle Thusserne, saa nær som *Bergelmer*, der undkom paa et Skib med sine Huusfolk, blev Thussernes anden Stamfader og fik af Börres Sönner sin Bolig anviist ved Strandkanten, medens de indenfor bygte sig en Borg af Ymers Bryn, som kaldes *Midgaard**).

Overladende Læseren til sine egne Betragtninger herover, vil jeg blot anmærke, at de Folkesagn, der gaae længere tilbage end Gudernes Födsel, udtrykke aldrig Folkets Livsanskuelse, men enten barnagtige Grublerier eller dunkle Erindringer fra *Menneskeslægtens* Barndom, og, skiöndt her er noget af begge Dele, er her dog vel mest af det Sidste, thi vi, som have *Genesis*, kan ikke andet end see dunkle, forvirrede Spor af *Syndfloden*, *Noa* med hans tre Sönner, og *Babelstaarnet*. Saaledes röber sig ogsaa her vore Fædres grundhistoriske Retning, og denne maa være os saa dyrebar, at vi ei engang kan beklage os over Forvirringen, den har indbragt i

---

*) Gylfelegen. R. U. p. 4—8.

Sagnene om Jetter og Rimthusser, men stadig maae vi have den for Öie, naar vi studere Nordens Oldtid, da vi ellers baade vil oversee *Grund-Ideen* i Gudestriden og de oldhistoriske Vink. De Sidste ere vist nok ei lette at löbe med, men naar vi först blive opmærksomme paa, at Fædrene tilskrev Jetter eller Rimthusser i Tidens Löb Alt, hvad de ikke ansaae for oprindelig nordisk, da kan smaa Opdagelser og maaskee blot Tankesamling udbrede langt mere Lys over vor Oldtid, end Mange drömte om.

Til disse historiske Vink regner jeg fornemmelig det Sagn, at *Alfader* var hos *Rimthusserne*, för han skabte Verden, og at *Nornerne* kom fra *Jotunheim*, og jeg formoder, det vil sige, at det var *Phönicerne*, man fik deres egenlige *Dyrkelse* fra. I alt Fald er det vist, at vi under Forklaringen af Nordens Oldtid aldrig maae glemme, at det kun er en Oldtid for os, og ei for Menneskeslægten, saa den har ingenlunde gestaltet sig uden fremmed Indflydelse, og at den upaatvivlelige Forbindelse med et Folk som Phönicerne nödvendig maa have virket stærkt paa saa levende Gemytter og opvakte Hoveder, som Nordens Kæmper og Sangere var. Kun maa man huske, at levende Folk kun lade sig virke levende paa, saa det er kun til historisk Oplysning, vi pege paa Laanet fra de Fremmede, og ingenlunde for hos de Fremmede at finde Nöglen til Mythernes Forklaring, som ene kan findes i Nordens eiendommelige Aand, der brugte hvad den erhvervede ligesaa frit som hvad den oprindelig besad.

Dog, for ei over en Bisag, som de dunkle Spor af

Mythe-Vandringerne unægtelig er, at glemme Hovedsagen, som er Nordens eiendommelige Anskuelse af Kæmpe-Livet og dets Öiemed, vil vi indprænte os *Odins* Svar til Vafthrudner paa Spörgsmaalet om Flodens Navn, der giör Skiel mellem Guder og Jetter:

Ifing den kaldes,
Aaen, som skiller
Guders og Jetters
Grund fra hinanden,
Aabent er Vandet,
Det aldrig tillægges
I Tidens Löb. *)

Ifing betyder nemlig „*Splid*“, og vi, Saamange som randt af Asarod, veed, at det er sandt: der gaaer en stridig Ström i den Flod, som selv naar den er tilfrossen, har ikkun Skradiis; thi den store Trætte, mellem Guddomsgnisten i os og det dyriske, selvraadige Element, kan aldrig bilægges, og ligesaa lidt den skarpe Modsætning mellem aandelige og dyriske Kraftnaturer ophöre, uden ved et fuldstændigt Nederlag paa en af Siderne, der saa nödvendig engang maa ramme Thusserne; som Jordens Klipper og Bjerge, om de kunde rive sig lös og faae isinde at overflyve Stjernerne, vilde komme til at böde for deres Dumdristighed ved at synke i den bundlöse Afgrund. Modsætningen mellem *Guder* og *Jetter* finde vi derfor ligesaa vel hos *Hinduer*, *Perser* og *Græker*, som hos *Gother*; men hvad jeg önskede ret at indprænte mine Læsere er, at den i *Norden* har et *eiendommeligt Præg*, som udsprang af Fædrenes *historiske*

*) Vafthrudnersmaal. C. U. I. 10.

Natur og giör deres Mythe til et anderledes rigt, livligt og klart Sindbillede paa den universalhistoriske Kamp, end hine Folks, med hvis Kamp-Myther vi derfor vel skal sammenligne, men maae paa ingen Maade *sammenblande* vores. At man imidlertid i vore overfladelige Dage har gjort det, er intet Under, thi paa *Overfladen* ligne alle Kamp-Myther, saavel som alle Mennesker, hinanden; og har nu Kampen, som hos Perser og Hinduer, ligesaa vel en evig Triumf til Maal som den nordiske, da finder den Kortsynede ei mindste Forskiel; men der er desuagtet den samme naturlige og giennemgribende Forskiel, som mellem en *persisk Mager*, eller en *indisk Bramin*, og en *nordisk Kæmpeskjald*, saa medens hine enten ved Spægelse og Grublerier, eller ved Hexekunster, vil bringe det gode Princip til at seire, styrter denne sig med funklende Öine og glödende Kinder dristig ind i Striden, *som* den *virkelig föres* paa Jorden, og begeistres derved under levende Deeltagelse til at skildre den i sin guddommelige Skikkelse. Kort sagt: de *österlandske Hedninger* stirrede sig blinde paa *Natur-Skyggen* af den store *Kamp*, og jo alvorligere de da stræbte at afbilde denne Skygge i deres Liv, des tommere og dödere blev deres Forestillinger om Kampen, og des udueligere blev de til virkelig at tage Deel i den; men de *nordiske Hedninger* havde aabent Öie for Kampen i Folkelivet og Verdens Löb, derfor blev deres Forestillinger levende, deres Deeltagelse virkelig og frugtbar, og deres Kampmyther uforbederlige Sindbilleder, hvori de store Verdensbegivenheder speile sig, og som det derfor til alle Tider, mens Kampen varer, vil være baade

lysteligt og gavnligt at have for Öie. Har vi derfor kun engang bemægtiget os Anskuelsen af *Striden* mellem *Aser* og *Jetter*, da see vi giennem hele Menneskehistorien Aserne daglig forsamles under det store *Stamtræ*, og fölge med Fornöielse *Thor* paa alle hans Udvandringer; thi hvad hverken *Asernes Raad* eller *Thors Hammer* mægtede at udrette, det stilede de dog virkelig paa, og afbilde derfor i Sandhed.

Vil man nu heraf slutte, at Mythen om Jetter og Rimthusser har i det Hele hos Nordens Kæmpefolk laant sin Skikkelse fuldt saa meget af udvortes Begivenheder som af indvortes Erfaring, da er det netop ogsaa min Mening, ikke blot om een men om alle Nordens Myther; thi det er den naturlige Gang hos et Folk, for hvem de udvortes Begivenheder alle Dage har været Speilet, hvori de beskuede Menneskets Indvortes og hele Aandens Verden.

Heraf reiser sig vist ogsaa den Beliggenhed mod *Norden og Östen*, som gives *Jotunheim*; thi det er klart, at man kaldte Klippekarlene *nordenfor* Throndhjemsfjorden Jetter, og sagtens har man kaldt Barbarerne *östenfor Ilfing* (Elbing) ligesaa, indtil *Hunne-Navnet* der tog Overhaand*). At *Surts* Land „*Muspelheim*“ sættes mod Sönden, kan vel oprindelig have sin Grund i Forestillingen om de *varme* Lande, og selv hans Stilling paa Grændsen med det *blinkende* Sværd kan være udsprun-

*) Den angelsaxiske *Orosius* p. 22, og i Stokholmerudgaven af Vafthrudnersmaal p. 33 har Prof. Rask, hvad jeg dog ikke billiger, endog af den Aarsag sat »Ilfing« istedenfor »Ifing« som Navnet paa paa den Flod, der skiller Guder fra Jetter.

gen af et forvirret Sagn om Paradiset; men *Romerriget* med sin Grændsevagt har dog vist tidlig blandet sig deri.

Hvad endelig *Jette-Runerne* og *Jette-Sproget* angaaer, da kan det vel være et Spörgsmaal, om derved hentydes paa et bestemt Folk, men at derved er tænkt paa *Folk*, seer man dog klart af *Alviismaal*, hvor det hedder, at *Jetterne* kalde Jorden *Grönsvær*, Himlen *Oplandet*, Maanen *Strygeren*, Solen *Immerglands*, Skyen *Vandmærke*, Vinden *Skrighals*, Stille *Overluun*, Havet *Aalgaarden*, Ild *Bulbideren*, Træ *Brændsel*, Nat *Sorgenfri*, Korn *Æde*, og Öllet *godt Skyllevand**). Lærer man for Resten ikke andet heraf, saa seer man dog, at det *Billedsprog*, vore Fædre tillagde Jetterne, var ret tilpas. Om *Runerne*, som i det Hele endnu er en nordisk Hemmelighed, har vi derimod ikke saa god Beskeed, thi der siges blot, at Jetterne var stærke i det Kapitel og havde *Alsvinn* (Viismanden) derfor at takke**).

At man havde Navn paa en heel Slump Jetter, sees af Skalda***), og skiöndt Ramsen er baade for lang og tör til her at gientages, skal man dog ingenlunde foragte den; thi naar man her finder *Saxos Vagnhoft* og *Hafle* og *Harthgrep*, *Ofote* og *Hrosthjof* igien, da er det et vigtigt Vidnesbyrd, og Navnene vil paa flere Maader kunne give mange Oplysninger.

---

*) Alviismaal C. U. I. 260—73: ígrœn, uppheimr, skyndir, ey-gló, úr-ván, œpir, of-hlý, ál-heimr, freki, eldir, ó-sorg, æti, hreini lögr. Læsemaaden ó-sorg for ó-ljós, uanmærket baade i C. U, og R. U. har jeg taget af *Skalda* p. 188.

**) Vafthrudnersmaal C. U. I. 25 og Runekapitlet III. 133.

***) *Skalda* p. 209—11.

Til Slutning bör det anmærkes, at *Jette* (eoton) og *Thurs* (þyrs) bruges i Bjovulfs Drape iflæng om *Grændel*, og at vi endnu har en Levning af det Sidste i Ordene „*Tosse*“ og „*Busse-Tosse*“, som man pleiede at kyse Börn med.

Vætter, Alfer og Dværge.

Vætte, (wiht) betyder paa Angelsaxisk ethvert Væsen i Almindelighed, og betegner i de mythiske Sange en vis *Personlighed*, som de Gamle meente fandtes i Alt, i det for vore Öine Livløse saavel som i det Levende; og naar vi læse i Vegtamskvide, at Aserne bad alle *Vætter* skaane *Balder*, da siges i Gylfelegen, at det var baade Ild og Vand, Jern og alskens Malm, Jord og Steen, Træ og Sot, Dyr og Fugle, Edder og Orme.*) Heraf fölger naturligviis, at *Vætte* havde en ligesaa udstrakt og svævende Betydning, som *Væsen* nu, og maa forstaaes af Sammenhængen, naar det ei nærmere bestemmes af et Tillægsord, som i *Land-Vætter*, hvorved man tænkte sig et Riges eller Landskabs særegne, til Landet bundne Skytsaander.

Spörgsmaalet om *Alfer* og *Dværge* er derimod et af de mest indviklede i Nordens Mythologi, som jeg ingenlunde tör love Læseren at besvare tilfredsstillende, men kun at oplyse lidt bedre, end det er hidtil skeet. Dunkelheden reiser sig nemlig ikke blot af vor Uvidenhed om, hvor meget *Historisk* der ligger til Grund for Mythen eller er indblandet i den, men især af, at *Alferne* ikke

*) Vegtamskvide C. U. I. 237. Gylfelegen p. 64.

kiendelig nok gribe ind i Livet, og at Navnene i vore Mytheböger stundum bruges om hinanden.

Dersom det lange *Dværge-Register* i *Völuspa* var ægte, da maatte vi slutte, at „*Dværge*“ oprindelig havde været *Fællesnavnet* for alle de Væsner, som ei var Guder, Jetter eller Mennesker, og havde altsaa nogenlunde svaret til Navnet „*Engle*“ i vor Anskuelse; men da hint Register vilde passe langt bedre i Skalda, end hvor vi finde det,*) da *Alf* (Ælf) aabenbar hos Angelsaxerne har været det almindelige Navn, og da vi endelig selv har beholdt „*Dværg*“ som et historisk og „*Ælvefolk*“ som et *poetisk* Navn, saa maae vi vel slutte omvendt, at *Alfer* var det gamle Nordens Engle, og *Dværgene* kun et *Mellemslags* af dem, hverken *Lysalfer* eller *Mörkalfer*, men saa at sige *Skumringsalfer*. For Resten er det meget rimeligt, at de Gamle har forestillet sig alle *Alferne* smaa, ligesom vi helst give Englene Barneskikkelse, og da „*Dværg*“ er det nordiske Udtryk for Alt hvad der i voxen Alder seer ud som Börn, kan det naturlig ogsaa have givet Anledning til stundum at kalde de egenlige *Alfer Dværge*. Dette synes i det Mindste at være Tilfældet i fornævnte Dværgeregister, hvor der

*) Foruden den Urimelighed at *Vola* der ei engang giver et Register over *Aserne*, skulde give et over *Dværgene*, viser det sig ogsaa i alle Udgaver af Völuspa, at Dværgeregisteret er en indskudt Parenthes, der voldsomt afbryder den klare Sammenhæng mellem det Foregaaende og Efterfølgende. C. U. Vers X-XV. At for Resten dette ubehændige Indskud godt kan være gjort i Munden, för Sangen kom paa Papiret, forstaaer sig selv, ja, det var endog mueligt at finde Sammenhæng ved blot at springe Vers XIII og XIV over.

aabenbar adskilles to Slags, hvoraf det Ene har *Modsygner* og *Durin*, men det Andet *Lovar* og *Dvalin* til Hövdinger; thi at de Sidste skal være *Lysalfer*, formoderjeg, siden de kaldes *Straaleslægten*,*) og der andensteds siges, at *Dvalin* var *Alfernes* Runemester.**) Vel synes det ikke at ville rime sig hermed, at somme *Nórner*, *forskiellige* fra dem af *Alfebyrd*, kaldes *Dvalins* Döttre, og at *Solen* kaldes *Dvalins* Leg;***) men deels maa man huske, at vi sjelden i de nye Böger, endsige i de gamle, kan faae alle *Navne* til at stemme, og deels sige Islænderne selv, at „*Dvalins leika*“ godt kan betyde *Dvalins Legesöster*, som rimer sig godt med *Alfedrotten* og stadfæstes af Solens bekiendte Tilnavn *Alfglandsen*.†)

Dog, det være nu i de Gamles Hjerne, i Folkemunden, eller kun paa Papiret, at Alfer og Dværge forblandedes, saa viser dog Forskielligheden af deres *Norner*, *Sprog* og *Runer*, at man oprindelig har skilt dem ad, og den dybere Grund til samme Forvexling ligger aabenbar deri, at de er *Tusindkunstnere* tilhobe, og Menneskerne immer fristede til at forvexle den *himmelske Kunst* snart med den *naturlige* og snart med den *sorte*.

---

*) Völuspa C. U. III. 198, hvor Læsemaaden »ljóma kindum« saa særdeles anbefaler sig, istedenfor den sædvanlige »ljóna kindum« som Ingen veed hvad er. Hertil höre ogsaa de to *Smaafolk*, *Byggvir og Beyla*, som *Frey* havde med sig ved Ægersgildet; thi deels havde *Frey* jo hjemme i *Alfheim*, og deels staaer der vel, at *Alfer*, men ikke, at *Dværge* sad med Aser til Höibords.

**) Havamaal R. U. p. 28. C. U. III. 133. d.

***) Ravnegalderet og Alvilsmaal C. U. I. 230 og 263.

†) álf-röðull. Vafthrudnersmaal. Skirners Reise. Ravnegalderet. C. U. I. 29. 70. 231. Gylfelegen R. U. p. 77.

Hvad nu först *Lysalferne* angaaer, da hedder det i Gylfelegen, at de have en herlig Bopæl i *Alfheim* ved *Urds Kilde*, og en Glands som fordunkler *Solens*, samt at det ogsaa er *Lysalfer*, som nu boe i *Gimle*, oppe i den *tredie Himmel*, hvis Navn er *Idelblaa* (Víðbláinn).*) Disse *Alfer* er det naturligviis, vi træffe i *Asernes* Selskab, som et Slags fremmede Ministre fra en höiere Magt; thi disse Indbyggere af *Gimle*, der ei skades af *Surterbranden*, er aabenbar, tilligemed Nornerne, som vi för saae regnedes til dem, *Alfaders* Repræsentanter i Tidens Löb, og vi slutte med Föie, at *Urds Kilde* og *Alfheim* ligesaa vel som *Gimle* laae i den *tredie Himmel*. Da imidlertid Alfernes sideordnede Forhold til Aserne ei er blevet synderlig ændset, maa det vel erindres, at alt i Völuspa hedder det, ved Ragnaroks Gny:

Hvor gaaer det Aser,
Og hvor gaaer det Alfer?

Samme Spörgsmaal giör *Thrym* Thussedrot til *Loke*, selv *Odin* nævner *Aser* og *Alfer* i eet Aandedræt, og vi möde dem næsten i alle de mythiske Sange ved Siden ad hinanden,**) hvorfor vi da ogsaa finde, at endnu Hellig-Olavs Tid offrede man i Sverrig til *Alferne*.***) Vi kan derfor ikke tvivle om, det jo var dem, og ei *Aserne*, der forærede *Frey Alfheim* i *Tandgift*, og at de er

---

*) Gylfelegen. R. U. p. 21. 22.

**) Edda Sæmundar C. U. I. 41. 72. 76. 77. 149. 56. 84. II. 202. III. 48. 133. 42. og paa sidste Sted hedder det, mærkeligt nok, at Thjodrörer Dværg gol, ved *Dellings* Dör, til *Styrke* (afl) for *Aser*, men til *Held* (frami) for *Alfer*.

***) Heimskringla II. 125, hvor *Sighvat* Skjald fortæller, han maatte ikke komme ind i Huset, for der var »álfablót«.

Ivalds-Sönnerne, som i Arildstid bygte *Skidbladner* og forærede dette magelöse Skib til den straalende *Frey*.*) Paa det Sidste har vi ogsaa en mærkelig Stadfæstelse i Ravnegalderet, hvor *Idun*, som falder ned fra Ygdrasils-Skyerne, *baade* siges at være af *Alfebyrd* og at være en af *Ivalds Döttre*,**) saa det kan ikke forvilde os, at *Ivalds* Sönner i Gylfelegen giöres til *Dværge*, og i *Skalda* baade til Dværge og Mörkalfer,***) thi vi veed godt, at *Mythologier* og *Æsthetiker* kun er daarlig *poetisk* Hjemmel, og kan, naar de har baade Digtenes Aand og Bogstav imod sig, slet ikke komme i Betragtning.

Islænderne sige, at Navnet *Alf* og *Ælf* godt, ligesom *Eilif*, kan betyde „den *Evige*". og det passer meget godt, da Surterbranden, som sagt, ei kunde skade deres Bolig, og det behöver neppe at anmærkes, at vores *Ælvefolk* og *Ælvekonge* er i det Mindste de Straalendes Navnere, men vel maa det bemærkes, at *Alferne* (the Elves) have holdt sig bedst i Engeland, hvor *Ælvekongen* endnu i Drydens Dage dandsede med *Feedronningen* (the Fairy Queen) som *Spensers* Læsere nok veed var en *Urd*.

Om *Alfernes Runer* har vi sagt, hvad vi vidste, men om deres Sprog er at mærke, at de kaldte Jorden *Mark*, Himlen *Höieloftssalen*, Maanen *Tidsregneren*, Solen

---

*) Grimnersmaal C. U. I. 42 og 60, hvor »tívar« ligesaa godt kan betyde *Alfer* som *Aser*, og endda lidt bedre, da Aserne egenlig er sig-tívar, og Talen er om *Alfheim*, som de ei raadte for.

**) Ravnegalderet C. U. I. 212, som desuden begynder: Alföðr orkar, álfar skilja.

***) Gylfelegen og Skalda. R. U. p. 48. 130. 36.

Straalehjulet, Skyen *Veirstötte*, Vinden *Giennemsuser*, Stille *Dagmilding*, Havet *Vandspringet*, Træ *Maigrön*, og Nat *Sove-Gammen**). Læseren vil udentvivl med mig kiende en ikke ubetydelig Forskiel mellem *Jetters* og *Alfers* Maade at udtrykke sig paa, og det en Forskiel, der hentyder paa, at Alferne beboe de höiere Egne. Vel maa det ikke glemmes, at der ogsaa var et *Alfheim* paa Jorden, mellem *Glommen* og *Götelven*, som nævnes tit i de islandske Romaner, og stundom med en Lovtale over Indbyggernes *Deilighed***); men hvor *Elvegrimmerne* træde op i Historien, hörer man Intet til Deiligheden***), og at de har deres Navn af *Elvene*, de boede imellem, er aabenbart, saa det foranlediger kun den Bemærkning, at det Nordiske Flodnavn (Elfr) ventelig er det samme som álfr (ælf) og betyder det immer levende (rindende) Vand.

Vi komme nu til *Mörkalferne* eller *Svartalferne*, som vi dog kun har lidt med at giöre, og det er vor Lykke, thi om dem hedder det i Gylfelegen, at de boe nede i Jorden, sortere end Kul, og er ei blot i Skind, men fremfor alt i Sind, som Nat mod Dag i Sammenligning med *Lysalferne*†). Af de mythiske Sange er nemlig,

---

*) Alviismaal C. U. I. 260—72. Fold, fagra ræfr, ár-tali, fagra hvel, veðr-megin, dyn-fari (gný-fari), dag-sefi, laga-stafr, fagr-lima, svefn-gaman.

**) Hervors Saga og Thorsten Vikingsöns i Fornaldar Sögur. I. 413. II. 384.

***) Heimskringla III. 200—208 om *Svenke Stenersön*. Har der ellers, hvad ei er urimeligt, været et *Norne-Tempel* paa det store Offersted i *Skiringshall* (Skiringssal) da kan Navnet Alfheim ogsaa hænge sammen dermed.

†) Gylfelegen R. U. p. 21.

saavidt jeg veed, Ravnegalderet den Eneste, hvori *Mörkalferne* nævnes, og det kun paa Slump med Thussepakket, der gik til Sengs under Ygdrasils Hel-Rod*). *Svartalfheim* og dets Indbyggere nævnes derimod i Gylfelegen og Skalda, naar Aserne er forlegne for Baand til Fenrisulven, Haar til Sif, og saa videre; men paa de fleste Steder er det aabenbar en Forvexling af Mörkalfer med Dværge, eller selv med Lysalfer**). Derimod bör det ene henföres til Mörkalferne, og ei, som man har for Skik, til *Dværgene*, at de skye Lyset og forstenes af Solstraaler; thi naar dette ikke om Mörkalferne var i sin naturlige Orden, vilde det være et aldeles uhjemlet Sagn. Naar man nemlig eftersporer dets mythiske Oprindelse, da studser man ordenlig ved, at det eneste Glimt deraf i de mythiske Sange er den ubestemte Yttring om *Alviis*, at han er narret, fordi han over Jorden har oppebiet Solens Opgang, hvori der slet ikke behöver at ligge meer, end at han maatte drive af med uforrettet Sag***). Ikke engang i *Skalda* har jeg kunnet opdage mindste Spor af *Dværgenes Dagsky*, som ogsaa vilde være meget ubetimelig, da det dog vel var om *Dagen*, at f. Ex. *Dværgen Brok* gik i Rette med *Loke* for Asernes Domstol og syede hans Mund sammen†), saa *Thjodolf* fra *Hvin* er nok, om ikke den eneste, saa dog den förrte Skjald, der taler om *dagskye Dværge*, og bruger ovenikiöbet Ordet

*) Ravnegalderet C. U. I. 231.
**) Gylfelegen og Skalda p. 34. 130. 36, hvor baade Ivalds Sönner og *Dværgen* Andvare glöres til Mörkalfer.
***) Alviismaal C. U. I. 274.
†) Skalda p. 132.

ei om Dværge i Almindelighed, men kun om ham, der lokkede *Svegder* ind i sit Steenhuus*). Selv i ingen af *Romanerne*, fra *Hervors* til *Thorsten Vikingsöns* Saga, har jeg stødt paa noget Spor af Dværgenes Dagsky, men paa mange af deres Færdsel ved höilys Dag, saa Beskyldningen bör död og magteslös at være og ei komme Bjergpuslingerne til nogen Skade paa gode Navn og Rygte.

Man finder det maaskee lidt barnagtigt, saa ivrig at antage sig Dværgenes Eftermæle, men det er i alt Fald naturligt, da Sjællandsfarerne altid har baaret en Slags Godhed for de smaa Bjergfolk, der i Övrigt, som alle Muldvarpe, gierne for saa vidt kan have skyet Solen, at den skar dem i Öinene, og desuden er det ligefrem, at naar ikke de mythiske Sagn, men kun Mythologernes löse Beretninger, stride mod Anskuelsen, da skal disse uden Skaansel kuldkastes.

Dog, det gaaer i Mythologien som i Livet, at neppe er man vel ude af den ene Forlegenhed, för den anden möder, thi Dværgenes Födselshistorie og Slægtregister, som vi nu komme til, har ogsaa sine store Vanskeligheder, som vi imidlertid skal stræbe at faae en tydelig Oversigt af, ved at begynde med Gylfelegen, der giver, om ikke den paalideligste, saa dog den klareste Beskeed.

Da *Asernes* glade Kronosdage var forbi, ved de hemmelighedsfulde Möers Ankomst fra Jotunheim, satte de sig, hedder det, höitidelig til Sæde og raadslog om,

---

*) Heimskringla I. 18. 19, hvor *Dværgen* kaldes *dagskjarr* Durnis nidja salvörðuðr, hvad i det Allerhöieste lader formode, at *Thjodolf* ansaae Dværgene for dagskye, uden at anføre noget Beviis derpaa.

hvad der skulde giöres ved Dværgene, der var komne til Live i Jorden baade oppe og nede, som Madiker i Kiöd. Dværgene havde nemlig faaet Liv og Skabning som Madiker i Ymers Kiöd, men efter Gudernes Kiendelse fik de nu menneskelig Skikkelse og Bevidsthed, skiöndt de har deres Bolig i Jorden og Stenene.

Nu opregnes förat de, der med *Modsygner* og *Durin* i Spidsen, skal have deres Bolig i Jorden, derpaa fölger en anden Række, som siges at være *Steenbyggere*, og endelig en *Tredie*, af dem, der kom fra *Svarinshöi* til *Örvang* paa *Jorevold*, og fra dem ere „*Lovarr*" komne*).

Her, seer Læseren strax, er endeel at spörge om, og det er klart, at Forfatteren har havt Völuspa for sig, men ikke vores Text, og har havt andre Kilder, som vi fattes. I vores Vise staaer der nemlig, at Guderne raadslog om, hvem der *skulde skabe Dværgeflokken* af Brimers Kiöd (eller Blod) og Blaanes Been, samt at det var *Örvangs-Flokken*, med *Lovar* i Spidsen, som flyttede fra Salsteen (eller Svarins Höi) til Jorevold (eller Jarevold)**).

Skiöndt det nu er vanskeligt at jævne Trætter om ubekiendte Ting, maa Visen dog giælde, og er *Lovarsflokken*, som jeg giætter, *Lysalferne*, da maa *Jorevold* söges i *Alfheim*, hvor *Brimer-Salen* staaer i Luun for *Sindre-Ætten*, baade för og efter Ragnarok***).

---

*) Gylfelegen p. 15—16.

**) Völuspa C. U. III. 27 og 30. Dog er herved at mærke, at i Resens Udgave af Gylfelegen, Dæm. 13, findes det Nysanförte efter »Durin« kun som Variant.

***) Völuspa C. U. III. 41, hvorved maa bemærkes, at Sindre-Ætten ɔ: Gnistrings-Ætten, saa meget mere maa forstaaes om Alfer og Dværge, som *Sindre* er Navnet paa en af de berömteste smaa

Herved maae vi indtil videre lade det beroe, og heller see til at udfinde, hvilke af de *mythiske Kunstværker* der med Föie kan skrives paa de egenlige Dværges Regning, thi som man er til, saa giör man til. Ogsaa denne Materie er imidlertid af de indviklede, fordi man naturligviis förat har tillagt *Aserne*, hvad man syntes de til Nytte og Fornöielse maatte have, og först siden spurgt, hvor de fik det fra, hvorved det da lettelig hændte sig, at den der fortalte, hvem der havde gjort *Mjölner* og *Drypner*, tog mærkelig feil, ligesom ogsaa, at man efterhaanden tillagde Aserne Ting, de ikke behövede, uden forsaavidt gamle Folk kan behöve Briller og Stöttestave og mangfoldige Ting, som de i Ungdommen lee ad.

Naar vi derfor læse Völuspa, da see vi, at *Aserne* i deres unge Dage var *selv Tusindkunstnere*, bygte sig Borge og smeddede sig, med Bunker af Guld, Alt hvad deres Hu stod til; og skiöndt dette sagtens har sin oldhistoriske Grund i et dunkelt Sagn om Paradis og om Guds Sönner, för de kastede Öie paa Jetternes Döttre, saa har det dog ogsaa sin naturhistoriske Grund i de Kronos-Dage, der begynde ethvert aandelig begunstiget Folks, som hvert lykkeligt Barns Levnetslöb; og i hele Volas Anskuelse af Gudelivet finde vi intet Spor af nogen *udvortes* Ting, hvori *Asernes* Kraft, Rigdom og Skiönhed skulde söges. Selv Brugen af en fremmed Kunstner til at bygge Borgen Asgaard paa Idasletten vilde vi af

Kunstnere, der vel ikke findes i Registeret, men sveder dog ved Essen i Skalda p. 130, og gaaer endnu stærkt igien i Thorsten Vikingsöns Saga Salen siges at ligge i *Okolne*, som Islænderne vel med Föie oversætte »*Kuldfri*« eller »*Luningen*«.

Võluspa, som den nu er, aldrig fatte Mistanke om; og skiöndt vi ei kan nægte, der muelig sigtes til noget Sligt i de dunkle Linier, som Gylfelegens Forfatter i saa Henseende peger paa, er det dog endnu et stort Spörgsmaal, om han har forstaaet dem ret*). Kun *Heimdals Gjallarhorn* nævnes, som brugeligt baade til at drikke af og blæse paa, og det kan være kunstigt nok, men hörer ikke hid.

I *Vafthrudnersmaal* er det först, vi finde *Mjölner* i Thors Haand, men kun som noget, der hörte til Haanden, og skulde derfor tilhöre hans Sönner: *Mod* og *Magne*, endnu efter Ragnarok**).

I *Grimnersmaal* kommer *Skidbladner* for en Dag, og det som en Foræring af *Ivalds* Sönner til *Vanen Frey*, og dermed, maae vi vel sige, födes Kunstideen i vore Myther***).

I *Thrymskviden* stöde vi paa to nye Kunstværker, som er i *Vane-Disen Freyas* Værge, en *Fjederham* nemlig og det berömte Guldsmykke *Brysing* eller, som det kaldes i Bjovulfs Drape, *Brosingmen*, dog uden at der tales om, hvorfra hun havde faaet disse Klenodier†).

I *Skirners Reise* finde vi *Odins-Ringen*, som havde ligget paa *Balders-Baalet*, og hvorfra hver niende Dag *dryppede* otte Ringe ligesaa tunge, saa vi kan ikke miskiende den berömte *Drypner*, naar vi ellers kiende den,

---

*) Võluspa C. U. III. 35—36 og Gylfelegen p. 45—47.

**) Vafthrudnersmaal C. U. I. 31—32.

***) Grimnersmaal C. U. I. 60.

†) Thrymskviden C. U. I. 183. 89. 90. Bjovulfs Drape V. 23. 92.

men hverken gives den dog Navn, ei heller ymtes der det mindste om, at den er fremmed Arbeide*).

Omtrent det Samme er Tilfældet med Odins-Spydet *Gungner*, som *Brynhild* nævner i Forbigaaende for Runernes Skyld paa Odden**).

Derimod siger *Freya* udtrykkelig i *Hyndlas Sang*, at det er de behændige Dværge *Daain* og *Nabbe*, der har gjort hende Galten *Gyldenbörste* eller *Hildesvin*, som altsaa er det eneste Kunstværk, der i de mythiske Sange tillægges jordiske Dværge, hvorved dog er vel at mærke, at Talen er om en *Trynehjelm* af röden Guld, og ei om den levende Griis, der grynter i Skalda***).

Heraf slutter jeg, udentvivl med Föie, at *Odin* og *Thor* er födte med *Gungner* og *Mjölner* i Haanden, eller har dog smeddet dem selv paa *Idasletten*, saavel som *Drypner*, Odins Fingerguld, men at det er *Lysalferne*, *Ivalds Sönner*, *Frey* og *Freya* har at takke ligesaa vel for *Guldsmykket* og *Fjederhammen*, som for *Vidunderskibet*; thi det er poetiske Værker af den himmelske Kunst, der ikke afpræger sig i Træ og Malm, men udtrykker sig i det *levende Ord*, som altid har Vinger og forherliger Alt, hvad det gladelig omslynger. At *Freya* derimod, naar hun vil skiænke *Otter*, sin *jordiske* Yndling, en trofast og deilig blinkende Guldhjelm, henvender sig til *Bjergfolkene*, hvis Kunst er indskrænket til Kredsen af den *sandselige* Indbildningskraft, er ogsaa i sin Orden.

*) Skirners Reise C. U. I. 78.
**) Brynhildskviden C. U. II. 202.
***) Hyndlas Sang C. U. I. 319, som godt oplyses derved, at Adils-Hjelmen kaldes i Skalda (p. 152) baade *Hildegalt* og *Hildesvin*, og ved Talebrugen i Bjovulfs Drape.

Alle disse Kunststykker nævnes i Gylfelegen, undtagen *Freyas Fjederham* og *Otters Trynehjelm**), og desuden adskillige andre, hvoraf det Fornemste er Baandet *Gleipner*, som *Fenrisulven* stikker i, og som det er troligt nok, at *Skirner* hentede hos *Mörkalferne*, siden det er gjort af *ingen* Verdsens Ting**).

De övrige Stykker, som Gylfelegen er ene om, belöbe sig, saavidt jeg veed, til disse Tre: Thors *Staalhandsker* og *Styrkebælte*, og Balders-Skibet *Hringhorne*, hvis Mestre ikke nævnes***).

Endelig kommer Skalda med to splinterny Mesterstykker, nemlig *Sifs* ikke Messing- men *Guld-Paryk*, der groede fast til Hovedet, og Freys Galt *Gyldenbörste*, et unaturligt Svin, der vel var Smedearbeide, men kunde dog löbe omkap med *Sleipner*. Hermed fölger da en heel Fortælling om *Asernes* Klenodier, hvorefter *Loke*, som havde stjaalet sig til at rage Sif, maatte tye til *Mörkalferne*, *Ivalds* Sönner, om Guldparykken og fik da af dem desforuden *Gungner* til *Odin* og *Skidbladner* til *Frey*. Siden, hedder det, slog Loke til Væds om sit Hoved med Dværgen *Brok*, at hans Broder *Sindre* ei kunde giöre Magen til disse Mesterstykker, men tabte Væddemalet, da *Sindre* havde gjort sit Bedste og bestukket Dommerne, ved at forære Odin *Drypner*, Thor *Mjölner*, og Frey *Gyldenbörste*, som var smeddet af et *Svineskind*†).

*) Gylfelegen R. U. p. 26. 30. 37. 48. 66. 72, hvor dog ingen Mestere angives, undtagen *Dværgene Ivalds* Sönner, som Skibbyggere.

**) Gylfelegen p. 29 og 34.

***) Gylfelegen p. 26 og 66.

†) Skalda R. U. p. 130.

16

Hertil er intet videre at föie, end at Galten *Gyldenbörste* eller *Dödbider* (Sliðrugtanni), alt i Gylfelegen er spændt for Freys Kerre, men kun som et andet Bæst, og at Svineskindet er et godt Bind til Fortællingen i *Olav Tryggesöns* Saga, om hvordan *Freya* fik *Brysingmen* af Dværgene *Alfrik*, *Dvalin*, *Berling* og *Grer**).

Her har man da et fuldstændigt Inventarium over Kunst- og Rustkammeret i Asgaard, thi vel see vi af *Skirners Reise*, at *Frey* engang havde havt et kunstigt Sværd, der selv flöi af Balgen, naar det lugtede Jetteblod, men allerede ved *Ægersgildet* maa han drikke det i sig, at han, som *Loke* siger, har solgt det for Jettemöen *Gerd***), og hvor det siden blev af, skal jeg ikke kunne sige, med mindre det var hint mærkelige Jettesværd, som *Bjovulf* kom over i Jettestuen paa Havsens Bund og dræbte *Grændels* Moder med, hvad ingenlunde er saa urimeligt, som det kan synes, da *Gymer* Jette, der sagtens fik Sværdet for sin Datter, er den Samme som *Æger*, saa Grændels Moder kunde godt være hans Mage, den stygge Fru *Ran*, der havde sine Garn ude efter alle Svömmere. Skulde imidlertid denne dristige Formodning stadfæste sig, vilde det dog ikke stort nytte den vaabenlöse *Frey* i Ragnarok, da hele Klingen smeltede i det gloende Hexeblod, som lis i Töbrudd, og Heftet blev ene tilbage, men kunde det findes, vilde man dog lære

---

*) Fornaldar Sögur I. 391, ogsaa aftrykt bag i Skalda p. 354, hvor det imidlertid ikke udtrykkelig siges, at Guldsmykket var det berömte *Brysing*.

**) Skirners Reise C. U. I. 72. 79. Ægersgildet I. 165. og Gylfelegen p. 40. 41.

endeel deraf, thi derpaa var ristet med Runer, ei blot *hvem* Sværdet fra förstaf var gjort til, men ogsaa hvordan det gik i den gamle Jettestrid, og findes burde det jo paa vores Kunstkammer, eller paa Rundetaarn, siden *Gothehelten* Bjovulf forærede det til Danekongen *Hrodgar*, og man dog sagtens maa have passet godt paa saadan en Sjeldenhed*).

Dog, Læseren seer formodenlig ikke, hvor jeg vil hen med al den Snak, saa jeg maa vel i det Mindste sige Saameget reent ud, at for vore Øine skal og maae de to Sværd smelte sammen, og at jeg griber den gode Leilighed til at minde Læseren om, hvad han kanskee under min Nyslen med Bogstaverne har glemt, at alle mythiske Kunstværker i Norden er historisk-poetisk at forstaae. At nu de Gamle ei heller har ladet Sligt ubemærket, see vi klarlig paa det Mesterstykke, der tilskrives Dværgene *Fjalar* og *Gjalar*, som af den sprænglærde *Kvasers* Blod og af *Honning*, der, som man veed, langt ude, havde sin Oprindelse fra *Urds Kilde*, blandede den berömte *Sultungs-Mjöd*, man kun behövede at nippe til for at blive enten *Skjald* eller *Sagamand***).

Dette skal jeg siden nærmere stræbe at oplyse, naar Talen bliver om Sværdet *Tyrfing*, som Dværgene *Durin* og *Dvalin* smeddede til *Svafurlami****), og dette faaer være det sidste af Dværgenes Kunststykker vi nævne her, da det vilde blive altfor vidtlöftigt at opregne

---

*) Bjovulfsdrapen 12te og 13de Sang.

**) Bragesnakken. p. 83. 84.

***) Fornaldar Sögur I. 414. Samme Egenskab tillægges ellers i Skalda p. 164 ogsaa Dværgesværdet *Dáinsleif*.

Alt hvad der i *Saxos* Oldsagn efter Ideen maa henföres til dem.

Mesteren for alle de mythe-historiske Dværge, navnkundig over hele Norden, og saa vidt som *Angler* og *Gother* færdedes, kan jeg dog ei ganske forbigaae med Taushed, skiöndt han siden maa betragtes for sig selv; thi da *Völund* (Kunstneren) baade kaldes en *Finlap* og *Ælvekonge*, der vil have Ord for selv at have gjort sin *Fjederham**), synes det virkelig, som man i ham har stræbt at sammensmelte alle de *Smaa*, fra dem i Alfheim til dem i Niflheim.

Nævne maa jeg ogsaa i Forbigaaende *Alberik* (Alfrik) Dværg, som spiller Bas i Tydskernes Heltebog, thi skiöndt han, indhyllet i Middelalderens Taagekappe, ei er nem. enten at gribe eller beskrive, seer man dog strax, han er af Slægten.

At Dværgene havde deres Norner, Runer og Sprog for dem selv, er allerede bemærket og kan ei undre os, da *Kunstnerne* endnu har ikke blot et eget Sprog og Haandelag, men ogsaa paa en Maade en egen *Religion*, saa Dværgemythen lader sig ypperlig anvende paa hele Kunsthistorien, al *boglig Kunst* iberegnet. Vi veed altsaa en god Deel mere om *Dværgenes Norner*, *Dvalins* Döttre, om deres *Runer*, som *Daain* var Mesteren for, og om deres Sprog, end hvad der staaer i vore Mytheböger**);

---

*) Völundskviden C. U, II. 4. 11. 20.

**) Fofnersmaal C. U. II 173. Havamaal III. 133 R. U. p. 28. Gylfelegen p. 19, hvortil dog kan föies Havamaal C. U. III. 142, da det var Runeviisdom til *Styrke* for *Aser* og til *Held* for *Alfer*, Thjodrörer *Dværg* gol ved Dellings Dörre.

men da dog kun det Sidste giælder i Mythologien, tjener til behagelig Efterretning, at Dværgene, efter Alviismaal, kaldte Jorden *Grönningen*, Himlen *Hvælvingen*, Maanen *Skin*, Solen *Dvalins Legesöster*, Stille *Kvalme*, Hav *Dybet*, Ild *Blusseren*, og Natten *Drömmersken* eller *Drömmedisen**). Hvad endelig *Dværgemaal*, for Echo eller *Gienlyd*, angaaer, da har jeg vel altid anseet det for et godt mythisk Ord, og giör saa endnu, fra den Side, at al aandig Kunst ligner en Gienklang af fjerne, forstummede Spaadomstoner; men da jeg dog ikke har kunnet findè det igien, undtagen i *Björn Haldorsens* Lexikon, der aldrig siger sin Hjemmel og er, endog prosaisk talt, selv kun en maadelig, faaer denne mythologiske Punkt indtil videre at staae ved sit Værd.

At Skjaldskab i Skalda kaldes *Dværge-Mjöden*, har vi seet Grunden til, men hvi den sammesteds kaldes *Dværge-Skibet*, og om Orm Steinthorsen havde sine egne Betænkninger ved just at kalde den *Dvalins Drik*, skal jeg ikke kunne sige, skiöndt jeg nok, paa eget Ansvar, turde giöre ligesaa**).

Aser og Vaner.

Jeg formoder, det er med Læseren som med mig, at naar vi i Nordens Mythologi komme til *Aser* og *Vaner*, da er det först, vi ret föle os hjemme, saa Opholdet mellem Jetter og Dværge, og selv mellem Alfer, kommer os dog immer for som en Udenlandsreise, man maaskee

*) Alviismaal C. U. I. 260—272. gróandi, drjúpr salr, skin, Dvalins leika, dags-vera, djúpr marr, forbrennir, draum-njörun.
**) Skalda p. 98—99.

ikke vilde undværet, men er dog glad ved at komme tilbage fra. Men heller ikke hjemme, veed man, staaer Alt paa Pinde, for hvem der ikke sidder meget höit paa Straa, saa Læseren maa ikke vente, at det nu skal være baade sundt og smukt og soleklart, Alt hvad han möder, da tvertimod den Udskiftning, saavel mellem *Asgaard* og *Vanehjem*, som mellem Mand og Mand, vi strax maae skride til, vil, som alle Udskiftninger, være baade lidt indviklet, vrævlevorn og kiedsommelig. Da Udskiftningen i det grönne Gudhjem imidlertid ikke reiser sig af Nærighed eller af indbyrdes Kiv om Reen og ret Skiel, men blot af Lyst til, saavidt muეligt, at forbinde den friere Raadighed med Fællesskabets store Fordele, saa kunde Forretningen, naar man var Mand for at bestride den sömmelig, baade have sine Behageligheder og blive lærerig for Folkene i Norden, der, hvordan de end dreie og vende sig, altid vil være bedst tjent med at ligne deres Guder, eller de ædleste og mest ophöiede Forestillinger, der faldt dem naturlige.

Skiöndt nemlig *Aser* og *Vaner* ei blot er af forskiellig Byrd, men har ogsaa nappedes ganske artig i deres tidlige Ungdom, saa er den gamle Trætte dog for længe siden glemt, som Börnestreger, og et evigt Forbund sluttet, som end ikke *Loke* formaaer at oplöse, men kun ved fælles Tab at svække.

Det var derfor ingenlunde blot til Stads, at Nordens Guder kaldte sig med et Fællesnavn »*Kiæden* og *Forbundet*« *), og det var netop noget af det Förste, der slog

*) Vegtamskviden C. U. I. 235 Havamaal III. 116. eller i alt Fald Skalda p. 176, hvor »höpt ok bönd« siger noget meer end »dii consentes«.

mig, at de stod som en Klippekiæde enig med sig selv, kun anfægtet af Jordskiælv og truet af Surterbranden og af de skyhöie Bölger, som taarne sig paa Midgaardsormens Ryg*). Nu vilde jeg imidlertid hellere bruge en anden Lignelse, hvori der var lidt mere Liv og Bevægelse, og sige, de ligne vort nordiske Hav: Nordsöen, Kattegat og Östersöen, i Storm og Stille, der bugter sig synderlig nok og skiær sig ind i mange Vige og Fjorde, men flyder dog sammen, enes venlig om at være Nordens Værn, og bærer *Sleipner* blidt og *Skidbladner* stolt paa deres dybe Vei til Roes og Magt. Jeg er nemlig saare langt fra at nægte eller miskiende den sære Forbindelse, der er mellem den indvortes og udvortes Verden, thi den er mig tværtimod vissere og virkeligere, end den er de fleste Mennesker; men jeg föler det dybt under Menneskets Værdighed at ordne sig *under* det Umælende og Livlöse; og den Aand, der svæver over Nordens Oldsagn, tiltaler mig altfor venlig til, at jeg nogensinde kan troe, at den Række af Sindbilleder, hvori min Anskuelse af Menneskelivet finder sit naturligste Udtryk, skulde kunne være et Værk af den aandlöse Verdensbetragtning og Forgudelse, jeg bestemt, *som Hedning*, vilde væmmes ved og spotte med. Derimod veed jeg godt af Erfaring, at naar man begeistres for det Underfulde i Menneskelivet, man da ofte seer, hvordan det Samme speiler sig i den aandlöse Verden, og peger gierne paa denne Skygge, der giver Anskuelsen en Stöttepunkt i det Synlige; og det behöver ingenlunde at være noget Blændværk, thi

*) Ny Minerva. Septbr. 1806.

Han, som skabte det Indvortes, skabte jo ogsaa det Udvortes, og afbildede deri nödvendig det Aandelige, som sine Tanker, og *Mennesket*, som er Skaberens Speil paa Jorden, finder naturligviis igien sit Speil i den ham underordnede Skabning. Nu har ethvert Folkefærd, efter deres Hjertes Drift og Nornens Dom, faaet de Bopæle, der ligne og tiltale dem mest, og for Digteren sammensmelter da altid Folkehistorien, i en vis Grad, med Naturhistorien, længe för der videnskabelig kan tænkes paa eller ymtes om, at de staae i en virkelig Forbindelse og Vexelvirkning. Jeg kan derfor aldrig tvivle om, at baade den udvortes Natur i Almindelighed og den nordiske i Særdeleshed har paa mange Maader bidraget til at gestalte vore Myther; men uagtet jeg neppe med Pennen kan indprænte dem, der behövede det, den uhyre Forskiel mellem en saadan Indvirkning og den Umulighed, at det *Döde* og *Aandlöse* skulde være *Livsroden til* det *Aandfulde* og *Levende*, maa jeg dog paa det Bestemteste erklære, at det end ikke kunde være Tilfældet i Östen, hvor dog Naturen ret egenlig var Digterens Synskreds, endsige da i Norden, hvor de historiske Begivenheder saa aabenbar var det. *Her* at ville forklare selv det mindste Gran af Gudelivet, endsige da det Hele, af de fire Elementer, af Solens Opgang og Nedgang og Aarstidernes Vexel, er da i mine Öine et stort Misgreb; og naar jeg kalder *Aser* og *Vaner Havguder*, da er det kun, fordi Havet i mine Öine afbilder det snart stille, snart bölgende og stormende Menneskeliv, ligesom Sol og Maane og Stjerner speile sig i Vandet; skiöndt det kan gierne være, at *de*

i Norden, der gjorde sig en haandgribelig Forestilling om Guderne, snarere tænkte sig dem i Dybet end i Höiheden, snarere i Havet end i Himlen, hvor det synes som de kun daglig reed op at holde Raad under Ygdrasil, hvad jeg i Grunden forklarer saaledes, at hvor, som i Norden, Fölelsen er det mest Aandelige, *der* boer Aanden egenlig i Hjertet og aflægger kun Besög i Hjernen, som er vor lille Verdens Himmel og Höieloftssal*).

For *mig* er derfor *Aser* og *Vaner* hverken meer eller mindre end de *nordiske Idealer* for den aandelige Fölelse i begge sine Skikkelser: *kraftig* og *kiærlig*, mandlig og kvindelig, med samt sine Hovedvirkninger igiennem et ædelt Kæmpeliv; og at de oprindelig var det Samme for Nordens Hedninger, lader jeg mig ikke aftrætte, da ikke blot Völuspa udpeger det, men hele Nordens Historie beviser, at saadanne Idealer virkelig har svævet for vore Fædre og gestaltet deres Liv. Andre har naturligviis, uden min Tilladelse, Lov til at ansee dem for slet ingen aandelig Ting, eller for hvad de vil; men jeg har ogsaa, uden deres Tilladelse, Lov til at ansee dem for herlige, staaende Sindbilleder paa det höiere Menneskeliv i Norden, og jeg har, som poetisk Historiker, baade Kald og Forpligtelse til, saavidt mueligt, at giöre min Anskuelse giældende.

Hvorledes nu de Gamle kom til disse Idealer, maae vi kalde et unyttigt Spörgsmaal, da det er klart, at

---

*) Herpaa synes ogsaa »*Havsgaard*« for »*Asgaard*« i Kæmpevisen om Thor at hentyde.

Mennesket aldrig var kommet til aandelige Forestillinger, hvis der ei havde været Aand i ham, men at naar saa var, vilde disse hos hvert Folkefærd grene og udvikle sig efter deres Eiendommelighed. Önske vi derimod at vide, under hvilke Omstændigheder Idealerne gestaltede sig netop saaledes, som vi finde dem i Mytherne, da er Önsket saare naturligt, men det er ogsaa soleklart, at derpaa kan vi kun giætte, og giöre vel i ikke at anvende megen Tid og Eftertanke paa, hvad kun er af liden Vigtighed og vil altid blive tvivlsomt. Kun Saameget kan vi forud vide, at Betragtningen af den öiensynlige Forskiel mellem Nordens Indbyggere, og de deraf udspringende Begivenheder, maa have havt kiendelig Indflydelse derpaa, da Folkedaaden i den graa Oldtid, ligesom Börnenes Idrætter alle Dage, er et tro Speil af deres Indvortes. Den nordiske Historiker med opladte Öine kan derfor umuelig andet end gienkiende *Gother* og *Daner* i *Aser* og *Vaner*; skiöndt det vilde være et stort Misgreb derfor i Asadramet at see en Udsmykkelse af disse Stammers Oldhistorie, da Begivenheden her, ligesom Naturen andensteds, ingenlunde har været Digtningens Gienstand, men kun Digterens Speil. Jeg antager nemlig, at det er gaaet det gamle Nordens Digtere med deres prophetiske Anskuelse af Menneskelivet og Banen, som det gaaer mig med min historiske Anskuelse af det Samme, saa Stammernes virkelige Tilstand og Begivenheder har givet deres Anskuelse Udtryk og Gestalt, ligesom de nærværende Individualiteter giöre mig den samme Tjeneste, uden at det paa fjerneste Maade er eller kan være min Hensigt at opfatte og fremstille

dem. Dette er maaskee Ebraisk for de i Digtekunstens Hemmeligheder aldeles Uindviede, men der vilde ogsaa allerede være meget vundet, naar man lærte at indsee, hvor urimeligt det er, at de Uindviede ville forklare os, hvad de, selv naar det forklares dem, har ondt ved at forstaae. Et Exempel vil imidlertid kunne vise Læseren, hvad jeg mener, thi sæt, hvad der er höist rimeligt, at Gother og Daner i Arildstid, efter en lang og sörgelig Feide, sluttede oprigtig Fred og Forbund paa fælles ærefulde Vilkaar, og med et Mageskifte, skikket til at forevige Venskabet, da vilde det falde en nordisk Digter aldeles naturligt, deri at see et tro Billede af Striden i de ædlere Fölelsers Rige mellem *Kraft* og *Kiærlighed*, som altid ender sig med et Slags Ægteskab, fordi Parterne erkiende, at de er hinanden uundværlige, og vinde begge ved indbyrdes Eftergivenhed; men derfor var det ingenlunde dette lille Optrin af Heltelivet, men Livet selv, i det Hele og det Store, han besang, saa hele Norden giennem Aarhundreder gienlöd af Kvadet om den store Trætte mellem Guderne, som endtes med, at *Njord* og hans Börn fik Rang med *Aserne*, og at *Freya* selv paa Valen deelte halvt med *Odin*. Vilde man derimod sige, at Feiden mellem Gother og Daner netop især havde reist sig af deres forskiellige Anskuelser, saa Aserne var oprindelig de gothiske, og Vanerne de danske Idealer og Guddomme, som forsonedes med hinanden i en begeistret Sangers Ord, og dermed over hele Norden, da kunde man i det Mindste beraabe sig paa den store Kiendsgjerning, at *Gotherne* altid maatte være fristede til eensidig at forgude *Krigen*, og de *Danske Freden*,

skiöndt Erfaring daglig lærte dem, at hvem der vil leve frit og see gode Dage maa have Sind til begge Dele, om de end kun i Grunden har Mod paa den Ene.

Hvorvidt nu endelig Navnene, »*As*“ og „*Van*“ eller „*Vaning*“ *), er af poetisk eller historisk eller af blandet Herkomst, derom tvistes man for tidlig, saalænge det er ubekiendt, hos hvilken Stamme Navnene först opkom, thi kun da lod det sig *maaskee* afgiöre, men nu maae vi nödes til at sige, det kan være hvad det skal. Gaae vi nemlig Sprogveien, da finde vi ei blot hos *Jornandes*, at »anses« paa Gothisk betöd „*Halvguder*,“ men det höieste Herrekort hedder *As* og *Æs* baade paa de gothiske og de romanske Sprog, hvortil endnu kommer »Aas« i Dansk og Islandsk; og »wan«, vores »væn«, betyder paa Angelsaxisk »hvid og lys«, hvad især bliver mærkeligt derved, at *Heimdal*, som kaldes en „*Van*,“ ogsaa förer Navn af den „*hvide As*“ **). Vende vi os derimod til Folkehistorien om Oplysning, da finde vi ikke blot *Aspurg* (Asborg) og *Phanegoria* (Vanegaard) inde ved det asovske og sorte Hav, men det er ogsaa höist rimeligt, at *Aser* var Navnet paa *Gothernes* Hovedstamme, og er vore danske Öer oprindelig, som Ordet gaaer, kaldt „*Videslet*,“ da kan det, som den *hvide Slette*, være det Samme som *Vanehjem* ***).

---

*) Denne Benævnelse forekommer i Skirners Reise C. U. I. 86.

**) I Thrymskviden og vel i Ravnegalderet C. U. I. 188. 220. Den findes ogsaa i Gylfelegen p. 30 og i Skalda p 104.

***) Dette Navn findes ikke hos Saxo, men i Rimkröniken, i Erikskröniken, og hardtad i alle vore Annaler fra Middelalderen.

Adspörge vi nu endelig Mythebögerne selv, da finde vi naturligviis al den Vaklen og Ubestemthed, der i en historisk-poetisk Mythologi er at vente, saa i de gamle Sange er *Aser* og *Vaner* poetiske Idealer med et svagt historisk Anströg, medens de i Edda, Skalda og Ynglinge-Saga er ligesom störknede til reen-historiske Figurer med et æventyrlig-poetisk Anströg. Dette vil imidlertid slet ikke forvirre, men fornöie, og efterhaanden oplyses, naar vi kun blive fortrolige med den mythiske Orden, hvortil det allevegne hörer, at saalænge *Poesi* og *Historie* har Folkemunde tilfælles, plöier den Rige immer fra den Fattige, saa i den ældste Tid er Historien nær ved at gaae op i lutter Poesi, men i den sidste Tid er Poesien nær ved reent at tabe sig i en urimelig Historie; og hvad der især har forvirret os, er da, at *Kritiken*, som skulde udskifte dem af Fællesskabet, har ladet sig bestikke af den i Forstandstiden rige Sagnhistorie, uden at spörge om, hvordan den var kommen til al den Rigdom og Velstand. Hos os, hvor *Saga* alt fra förste Færd var, om ikke just Moder til *Brage*, saa dog, som *Odins* gode Veninde, hans Pleiemoder, var det vist nok ogsaa langt tilgiveligere at tage alle Aser og Vaner for snilde og drabelige Kæmper, som opsvang sig til Halvguder, end at giöre dem til betydningsfulde Sindbilleder af det Umælende, eller slaae alle Myther hen i *Veir* og *Vind*, men det var dog i Grunden ligesaa uhistorisk som upoetisk, naar man seer hen til den Maade, hvorpaa poetiske Myther *kan* opkomme, og til de uforanderlige Naturlove, som Menneskeudviklingen uvilkaarlig fölger.

I *Völuspa*, veed vi nu nok, fremtræde Aserne ei

synderlig *folkelige*, undtagen for saa vidt som Midgaards Skabere kaldes *Börre-Sönnerne*, og Opholdet paa *Idasletten* (Videslet?) falder lidt tvetydigt, især da de der synes at have havt en haard Dyst med *Vanerne*, som Vola *kun* ved denne Leilighed peger dunkelt paa i Forbigaaende*).

I Vafthrudnersmaal finde vi derimod *Aser* og *Vaner* venlig og vel forligte om Herredömmet, indtil Dommedag; thi der spörger Gavnraad (Odin), hvordan *Njord* kom i *Asa-Lag* til Guddomsære, skiöndt det var ikke sunget for hans Vugge, og Vafthrudner svarer, at ham skabte de vise Guder i Vanehjem, og sendte ham til *Aserne* (goðum) som *Gissel*, hvorfra han först i Ragnarok kommer hjem igien til de *vise Vaner***).

Om Vanernes Billedsprog siger Alviismaal, at de kalde Jorden *Landeveien*, Himlen *Vindvæven*, Solen *Straaleglands*, Skyerne *Veirlaget*, Vinden *Brumbassen*, Stille *Vindfald*, baade Ild og Vand *Bölgen*, Træet *Vaand*, Sæden *Gröde*, og Öl *Læskedrikken****).

At de *vise* Vaner havde deres egne Runer, siges vel ikke i Runekapitlet, men dog i *Brynhildskviden*, og klinger rimeligt nok, men hörer for Resten, som den hele Runehistorie og Literatur, til de nordiske Hemmeligheder,

---

*) Völuspa C. U. III. 35.

**) Vafthrudnersmaal C. U. I. 22—23.

***) Alviismaal C. U. I. 260—273, vegar, vind-ofnir, al-skír, vind-flot, gneggjuðr, vind-slot, vágr, vöndr, vaxtr, veig. Jeg glætter nemlig, at »ása synir« i V. XVI og »ginnregin« i V. XX, som skielnet fra »goðum«, hvormed *Aserne* unægtelig menes, skal gaae paa Vanerne. See Ægersgildet C. U. I. 179, hvor Vanerne ogsaa synes at kaldes *Asebörn*.

der vel ikke let lade sig fordunkle, men ogsaa vanskelig forklare *).

Af de mangfoldige Steder i Sangene, hvor *Asanavnet* findes, vil vi her blot lægge Mærke til dem, hvor *Kraft* giöres til deres Kiendemærke**), og til hvad Alviismaal beretter om deres Sprog. De kalde nemlig Jorden *Dynd*, Himlen *Varmeren*, Maanen *Skiven*, Solen *Synligheden*, Skyerne *Fugtighed*, Vinden *Lösgiængeren*, Stille *Læ*, Havet *Taageholm*, Ild *Oplöseren*, Skoven *Agerhaaret*, Natten *Slöret*, Sæden *Knop* og Öllet *Öl****). At de ogsaa havde deres egne Runer, fölger af sig selv, og det er noksom bekiendt, at *Odin* var *Asers* Runemester †), skiöndt han, efter Runekapitlet at slutte, just ingen Mester var i den klare Fremstilling.

Gaae vi nu med den Beskeed til *Edda* og *Skalda*, da skal vi just ikke rose af den ny Oplysning, vi der kan finde, men dog faae baade *Aser* og *Vaner* naturligviis her et langt mere folkeligt Udseende og historisk Anströg. Om *Börres* (Börs) Oprindelse, hvem Moderkoen *Ödhumle* paa en egen Maade *slikkede föer*, som man siger om Kalve, er alt forhen talet, og her höre vi, at *Börre-Sönnerne*, hvorved Vola, skiöndt hun ei udtrykke-

---

*) Selv efterat have læst, hvad læseligt er af *Runekapitlet* i den »röde Bog fra Derby«, er jeg i det Mindste omtrent lige klog, men lidt Oplysning vil de angelsaxiske Runesagn dog give.

**) Völuspa og Havamaal. C. U. III. 31 og 142.

***) Alviismaal C. U. I. 260—273. aurr, hlýrnir, mýlinn, sunna, skúr-ván, váfuðr, lægi, sí-lægja, funi, vallar-fax, gríma, barr, og bjórr (beer), som jeg ikke veed andet Dansk paa end »Öl«. Om Natten har jeg fulgt Læsemaaden i Skalda p. 188.

†) Havamaal C. U. III. 135.

lig siger det, sikkert mener *Odin*, *Hæner* og *Loder*, skal hedde *Odin*, *Vile* og *Ve*, og have havt *Bölthorn* Jettes Daatter *Bestla* til deres Moder, samt at de gav Jetterne Strandkanten til Beboelse, da de skabte *Midgaard* for dem selv af Ymers Bryn, og befæstede den mod Jettevold**).

Hvad der mere giættes end fortælles i Fortalen og Efterskriften til Gylfelegen, om *Asernes* Sammenhæng med *Trojanerne*, har maaskee nok, da den trojanske Krigshistorie er selv en *Kamp-Mythe*, meer at betyde, end man hidtil drömte om, men kan dog her ikke komme i Betragtning.

Derimod er det mærkeligt, at hele Udkastet af Gylfelegen hentyder paa et Folk udenfor Norden, de udvandrede Gother nemlig, der kaldte sig *Asafolket*, og sammenblandede deres Historie med Gudernes; thi man vil stedse klarere indsee, at heri ligger Nöglen til mange af vores mythiske Hemmeligheder, og at især Sagnene om *Odin* og om Striden mellem *Aser* og *Vaner* derved er blevet saa indviklede, som vi nu finde dem.

Af denne Strid saae vi allerede i *Vafthrudnersmaal* et tydeligt Spor, da *Njord* kaldles Vanernes *Gissel* i Asgaard, og herom læse vi i *Gylfelegen*, at Njord var opfödt i Vanehjem, men udvexledes som Gissel med *Hæner*,

---

*) Gylfelegen R. U. p. 7 og 9. Dog maa det anmærkes, at Bölthorn eller Bölthor nævnes, vel ei som Jette, men dog som Bestlas Fader og Odins Læremester, i *Havamaal* C. U. III. 131 og R. U. p. 28. Ligeledes nævnes ogsaa *Ve* og *Vile*, vel ei som Odins Brödre, men dog som hans *Medbeilere*, i Ægersgildet C. U. I, 161.

som blev *Asernes* Gissel hos Vanerne til Fredens Beseigling*). For et Spor af Feidetiden maa det vel ansees, at Friggs Terne, *Gnaa*, som reed igiennem Luften paa sin Hest *Hofvarpner*, blev stödt, da nogle *Vaner* spurgte, hvad det var, der flöi eller seilede i Luften**); og i *Bragesnakken* findes det vel ikke smagfulde, men dog ret artige Sagn om Fredslutningen mellem *Aser* og *Vaner*: at de beseiglede den ved at spytte i en og samme Bösse, hvoraf den store Viismand *Kvaser opstod****).

Endelig kommer *Ynglingesaga* og slaaer Hoved paa Sömmet, ved soleklart at berette, baade hvor *Asgaard* og *Vanehjem* laae, nemlig östen og vesten for *Don-Floden*, og hvordan det Hele gik til, om end ikke med Feiden, saa dog med Freden, thi det skete altsammen i *Odins* Tid, som kaldes *Asamand*, fordi han var fra *Asien*, östen for *Don*; og *Njord* og *Hæner* var ikke de eneste Gisler, thi *Aserne* gav Hæner Viismanden *Mimer* med til Raadgiver, og imod ham satte *Vanerne* deres störste Viismand, som hedd *Kvaser*†).

See, det er Töi som kan holde, og naar man nu fra dette faste Stade betragter Mythen om *Aser* og *Vaner*, da faaer man en ganske artig Historie om *ubekiendte* Ting og Tider, som ikke giver Historien om *Ek-tor* og

---

*) Gylfelegen R. U. p. 27.

**) Gylfelegen p. 38.

***) Bragesnakken p. 83

†) Ynglingesaga i Heimskringla. I. 5. 7. Det er ellers löierligt nok, at i Ægersgildet. C. U. I. 165—166, tales der om *Njord* som en Gissel, Aserne havde sendt til nogle andre Guder eller Gother.

Akilleus, der fordreiedes til Mythen om *Akathor* og *Midgaardsormen*, synderlig efter; men naar endelig galt skulde være, kom der dog mere ud af det, end af, som nu er Skik, at giöre baade *Aser* og *Vaner* til *Vinde*, og *Kvaser* til *godt Öl*; thi derved maae vel Nordens Skjalde klage, at bagefter kommer *tyndt Öl*.

End staaer tilbage navnlig at skielne *Aser* fra *Vaner* og sige, hvad de Alle hedde, som vi skal siden höre mere om, men selv denne Sag har sine Vanskeligheder, saa vi maae begynde med den Bemærkning, at vi efter Völuspa ei kan give Navn paa en eneste *Vane*-Guddom, thi af *Njord* finde vi ei mindste Spor, og de Hentydninger, man vil have fundet paa *Frey* og *Freya*, ere i alt Fald saa dunkle, at de selv trænge höilig til Oplysning. Intetsteds i Mythebögerne fremtræder nemlig Grundideen for *Aser* og *Vaner*: de stærke og de milde, Kraftens og Kiærlighedens Guddomme, saa klart som hos *Vola*, der netop med disse dybe Tillægsord adskiller og forbinder dem, der skabte Menneskens Börn*), men kun kalder dem *Aser* tilhobe, og synes at betragte *Vanerne* som deres Modstandere, saa vi skimte en Tid, da den poetiske Mythe om Gudekiæden endnu ikke var sammensmeltet med den folkehistoriske om Brudd og Bod derpaa.

De *Aser* altsaa, Vola nævner, er *Odin*, *Hæner* og *Loder*, *Balder* og *Höder*, *Thor*, *Vidar* og *Vale*, og endelig *Heimdal*, medens *Frey* i det Höieste betegnes som *Beles* straalende Banemand, der i Ragnarok drages med *Surt***).

---

*) Völuspa C. U. III. 31. öflgir ok ástkir.

**) Völuspa C. U. III. 31. 35. 36. 39. 41. f. 46. 49. 50. 53. 54.

Af alle *Asynjer* nævnes kun *Frigg*, dog synes *Freya* meent paa et dunkelt Sted om *Ods Mö*, saa vi ligeledes her skimte Dobbeltheden af den aandelige Fölelse hos Kvinden: som majestætisk og som indtagende, men ingen Udstykning*).

Dette anmærkes ingenlunde blot for den historiske, men især for den poetiske Nöiagtigheds Skyld, thi disse *tolv* Figurer kan vi være visse paa var Udtrykket for *virkelige* Dele af den oprindelige Anskuelse, hvad derimod neppe vil være Tilfældet med dem, som Vola ikke nævner, og det er sikkert denne *Asa-Tylvt*, Sagnet giælder om de *Tolv*, der skulde troes paa, men lade sig paa ingen anden forsvarlig Maade adskille fra Resten**).

Vel nævnes ogsaa *Loke* og hans Kone *Sigyn* i Völuspa, men aabenbar kun i *Modsætning* til *Aserne*, og er *Mimer* ikke den Samme som *Heimdal*, da er han af Völuspa aldeles ukiendelig***).

I *Vafthrudnersmaal* er det, vi möde *Njord* som en guddommelig Vane-Gissel, der deler Ære med Aserne *til* Ragnarok, og i *Grimnersmaal* nævnes *Frey* som *hans Sön*; men skiöndt *Freya* nævnes i samme Sang, ymtes der dog slet *ikke* om, at hun er en *Datter* af *Njord*, hvad vi förft undervises om i *Gylfelegen*†).

---

*) Völuspa C. U. III. 35. 40.

**) Det er i *Hyndlas Sang* C. U. I. 334, der peges paa *elleve Aser* ved *Balders* Banetue, og det er i Gylfelegen p 23, der siges, at *tolv Aser* skal der troes paa, men opregnes saa *tretten foruden* Asynjerne, som ogsaa skal troes paa.

***) Völuspa C. U. III. 37. 41.

†) Grimnersmaal C. U. I. 60. Gylfelegen p. 28.

I *Vafthrudnersmaal* stöde vi ogsaa paa *Mod* og *Magne*, som *Thors* Sönner, der *efter* Ragnarok skal eie *Mjölner*, men de udtrykke altsaa kun den *forklarede* Thor, og er, som rene Sindbilleder paa *Mod* og *Kraft*, aldeles allegoriske*).

I *Grimnersmaal* stifte vi et flygtigt Bekiendtskab med en Sön (Skygge) af *Balder*, ved Navn *Forsete*, en Stifsön af *Thor*, kaldet *Uller*, Skjaldemönsteret *Brage*, og Odins Veninde *Saga*, men ogsaa disse ere enten aldeles allegoriske, eller dog, som Brage, Poesiens *Kunstudtryk***).

I *Vegtamskviden* er det, vi möde *Rind*, som *Vales* Moder, i Skirners Reise *Gerd* som *Freys* Elskede, og i Ravnegalderet *Idun* som en Norne-Frænke, og *Nanna*, men först ved Ægersgildet stöde vi sammen med *Tyr*, med *Idun* som *Fru Brage*, *Sif* som *Fru Thor*, og *Gefjon* som vi veed ikke hvad***).

Her har vi da Tallet paa Sangenes Guddomme, thi at Thor i Harbardssang kalder sig *Meiles* Broder, og at *Ve* og *Vile* nævnes af Loke ved Ægersgildet, *ikke* som *Tilstedeværende*, hvor dog ellers Alle var samlede, men som Odins Medbeilere til Frigg, anmærkes kun, for med Villie Intet at glemme†).

Gaae vi nu til Gylfelegen og spörge om de *Tolv*, der skulde troes paa, da höre vi, det er fölgende *Tretten:*

*) Vafthrudnersmaal C. U. I. 32.

**) Grimnersmaal C. U. I. 42. 43. 46. 60. Vel nævnes ogsaa *Skade*, men som boende paa sin Faders Jetteborg, og slet ikke *som Njords Kone.*

***) V. K. C. U. I. 244. R. G. 212. Æ. G. 157. 58. 66.

†) Harbards Sang C. U. I. 95. Æ. G. 161.

Odin, *Thor*, *Balder*, *Njord*, *Frey*, *Tyr*, *Brage*, *Heimdal*, *Höder*, *Vidar*, *Vale*, *Uller* og *Forsete*, hvortil endnu kommer *Loke*, som man heller ikke kan nægte alt ved Ægersgildet kaldes en *As**).

I Ynglingesaga endelig træffe vi naturligviis kun de Guder, som havde en Historie, altsaa *Odin*, *Ve* og *Vile*, *Balder*, *Thor* og *Heimdal*, *Njord* og *Frey*, med *Frigg* og *Freya*, altsaa af historiske Grunde noget nær de Samme, som af poetiske i Völuspa**). Vel nævnes der ogsaa *Hæner* og *Mimer*, men kun som Gisler fra Aser til Vaner, efter en folkehistorisk Mythe. At *Loke* slet ikke nævnes, er en Besynderlighed, som kunde vække den Tanke, at han var den mest reen-poetiske Person i Asadramet; men han stikker udentvivl i *Gylfe*, som giör Forbund med *Aserne*, ligesom hos Saxo i Vikingen *Liser*, med hvem *Odin* skaffer *Hadding* i Ledtog***).

Herved mindes vi om Nordens Guder hos *Saxo*, og Forskiellen mellem *Aser* og *Vaner* glimter vel igiennem Sagnet om de ældre og de yngre Guder, og om *Frö* (Frey), der indförte en ny Gudsdyrkelse; men det er dog kun tvetydige Spor, og af Gudenavne finde vi hos ham kun *Odin*, *Thor*, *Balder*, *Frey*, *Uller* og *Frigg*; thi vel stikke *Njord* og *Vale* i *Hadding* og *Bo*, ligesom *Loke* i *Liser*, men hverken er det dog de samme Navne, ei heller beskrives disse Personer som Guder.

At nu Guderne, som poetisk boe i *Asgaard* og det

*) Gylfelegen p. 25—32.
**) Ynglingesaga i Heimskringla I. 7—10.
***) Steph. *Saxo* p. 12.

grönne *Gudhjem*, historisk boe ved *Tanais* og *Mælaren* hos *Snorre*, og i *Byzans* og *Upsal* hos *Saxo*, det veed man vel; og andre udvortes Ting, som de besad i Fællesskab, veed jeg vel ei at nævne; men dog er vi nödt til at betragte deres Rideheste under eet i Kongens Stald, da kun Hestenes og ei Rytternes Navn staaer paa Dækkenet:

Glad og Gyller,
Gler og Skredbrimer,
Sölvtop og Siner,
Gisle og Falhov,
Guldtop og Letfod,
Er Gangerne fine,
Som *Aser* mon ride,
Naar daglig de drage
Til Doms under Asken*).

Af alle disse er *Guldtop* eller *Guldmanke* den Eneste, man selv i Gylfelegen finder Eiermand til, saa de Andre maae vi lade Aserne enes om, som de er Venner til, men erindres dog om, at *Odin* har *Sleipner*, og *Thor* vader heller over Veilerne, end han rider, saa der kan godt blive En til hver af de Andre**).

Odin, Hæner og Loder.

Naar man nævner *Odin* eller *Ovdn*, *Voden*, *Vodan* og *Gvodan*, da er det unægtelig et Navn, der har en lignende Betydning for *Nörreleden* eller den *östersöiske*

---

*) Grimnersmaal C. U. I. 54.

**) Gylfelegen p. 18. 30. Vil man see hele vort poetiske Stutteri, da findes det, efter Thorgrimstale og Alsvinsmaal, i Skalda p. 179—180.

Halvverden, som Navnene *Zeus* og *Jupiter* for den *middellandske*, eller *Sönderleden*, og i visse Maader endnu mere, fordi baade *Gother*, *Angler* og *Normanner* var *Odins* Tilbedere. Naar man derimod gaaer videre, forlader Historien og slaaer Leir i de blotte Muelighedens Land, da udvider man derved ingenlunde Odins-Riget, men oplöser det; thi hvem der f. Ex. kan troe, at et Folk, der i *Livet* og den *historiske Virkelighed* er saa forskielligt fra *Gother* og *Angler*, som *Indierne*, var dog, ligesaa vel som disse, *Odinsdyrkere*, fordi *Buddha* paa Papiret synes dem det Samme som Odin, de kan jo umuelig troe, at Anskuelsen og Dyrkelsen af denne Guddom enten er udsprungen af Folkenes Eiendommelighed eller har havt mindste Indflydelse paa deres *Liv* og *Skæbne*; og en Guddom, der allevegne hvor den nævnes staaer fremmed og örkeslös, skal ikke rose af sin Ære. Saa vist derfor som en eiendommelig Aand besjælede og kraftig gestaltede de nordiske Kæmpers Levnetslöb, saa det blev kiendeligt selv fra deres, der laae dem anderledes nær end Indiens Buddister, og saa vist som *Odin* er *Egennavnet* for denne Aand, saa vist er det Tant med alle de Giætninger og Sammenligninger, som forudsætte, at *Odin* var ligesaa tomt et Navn for Nordens gamle Kæmper, som det er for Nutidens fleste Mythologer. Grunden ligger ogsaa aabenbar i det tomme, luftige Begreb om „*Aand*“, som er vore Dages Ulykke; thi Ingen vil nægte, at „*Odin*“ er Navnet paa gamle *Nordens Aand*, men de mene kun, at „*Aand*“ igien betyder „*Vind*“, og naar saa var, blev Odin naturligviis ikke blot eet med *Buddha* og *Zeus*, men med

alle Guder, thi er end Navnene forskiellige, var *Vinden* dog den samme. Saa meget er imidlertid vist, at man hverken finder „*Aand*" eller „*Odin*" blandt *Vindens* Navne i *Alviismaal*, og at selv de Skjalde, der kunde fortjene Stikpillen, vilde blive rasende, naar man ganske tört forsikkrede, at „*Aand*" i deres Mund og deres Vers betöd hverken meer eller mindre end „*Vind*," saa det er noget, jeg ikke engang nænte at sige om *Thrymskvidens*, endsige da om *Völuspas Sanger*.

Men hvad var da egenlig *Odin*, vil man vel spörge, uden at ændse, at han var ligefuldt usigelig meer end Vind eller Solskin, om jeg end ikke kunde udtrykke det klarere, end at han var *Aanden*, som begeistrede ei blot *Nordens Propheter* til at skabe hele den *mythiske Verden*, ved hvis Ruiner vi maae studse, men begeistrede *Nordens Folkefærd* giennem Aarhundreder til alle de store Bedrifter, hvis Virkning gaaer til Verdens Ende, og begeistrede endnu i det *tolvte* og *trettende* Aarhundrede mange, med *Saxo* og *Snorre*, i det Mindste saa meget, at vi i deres Böger har et Billede af vor poetiske og historiske Oldtid, hvortil intet Hedningfolk kan opvise Magen. Det er imidlertid nemt med *eet Ord* at sige, hvad han var, da ikke blot *Vola* har lagt os Ordet i Munden, men hele Odins og hele Nordens mythiske Historie gienlyder deraf, thi han var jo i alle Maader *Seierfaderen* *), hvorfor ogsaa „*Seierguderne*" er Asernes Kiendingsnavn **),

---

*) Sigföðr i Völuspa, Grimnersmaal og Ægersgildet C. U. I. 63. 176. III. 49. Gylfelegen p. 24.

**) Sigtivar i Völuspa og Ravnegalderet C. U. I. 213. III. 45. Skalda 94.

og det med Rette, som de eneste Hedningguder, hvis Ragnarok blev Overgangen til eǹ poetisk Opstandelse. Derfor kalder *Vola* ligesaa vel Odinshjemmet *efter* Ragnarok *Seiervangen*, som Snorre beretter, at Asamanden Odin boede i *Sigtun*, der netop er det Samme*), og hvis det behövedes, kunde man fylde mange Blade med Tilnavne for Odin og med Asa-Kiendinger, som dermed staae i Forbindelse**), men det behöves ikke, thi hvad der slaaer saaledes igiennem til alle Sider, behöver kun at peges paa, for hvem der har tilsvarende Øiesyn, og Andre see dog Intet, ihvad man saa giör.

Odin er altsaa Udtrykket for det levende, blandt Hedninger magelöse *Seiershaab*, der oprindelig besjælede Nordens Helte, og hvoraf alle deres store Bedrifter udsprang, som Aserne af *Odin*, og vi veed, at dette Seiershaab ei forlod Kæmpen, naar han segnede paa Valen, men fulgte ham til Valhal, hvor det var grundfæstet til Ragnarok, og hævede sig derfra paa Lysalfe-Vinger over sin egen Grav, som Odins Banetue var, til *Gimleborgen* paa de evige Höie.

At nu denne *Seierfader* paa sin historisk-poetiske Vandring giennem Oldtiden, fra *Idasletten* til *Sigtun*, blev meer og meer til den æventyrlige *Seierherre*, vi finde i *Ynglingesaga*, det er saa ganske i sin mythiske Orden, at man derfor slet ikke behöver at giætte paa en skinbarlig Herre af det Navn, og *forsaavidt* den *up-*

*) Sigtoptir og Sigtún i Völuspa C. U. III. 53. Eddas Fortale p. 15. Ynglingesaga i Heimskringla p. 10.

**) Blot til Exempel vil jeg nævne Asernes Tilnavn af Valguder (valtívar) i Völuspa og Odins af Sigtyr, Sigtryg og Sighöfund.

salske Odins Fölgeskab og Bedrifter kun er en Omskrivning af Völuspa og Grimnersmaal i Sagastiil, bliver det endog latterligt. Desuagtet kan man nok have Grund til at sige, der paa en Maade har været *tre Odiner*, thi *Asamaalet*, *Bjarkemaalet* og *Kragemaalet* har naturligviis havt hver sin, og den mellemste *(Mid-Odin)* har sagtens været skinbarlig nok, thi naar *Præsteskabet* sætter sig i *Guddommens* Sted, da seer man godt, man har aandeligt Herskab, men opdager ogsaa efterhaanden, det er kun Giögleri i Grunden.

Dog, herom paa sit Sted, thi vi maae vogte os for det förste Skridt ind i Sneglehuset, hvortil de gamle og nye Mythologer have forvandlet Odinsborgen, og det lykkes naturligviis bedst ved at begynde med Völuspa, og kun föie til af de senere Sange og Samlinger, hvad der vil passe, saa Resten gaaer til *Præsten*, til Brage hin Gamle og de islandske Sagamænd.

Vi skulde nu vel begynde med Skabelsen af *Midgaard*, som Vola tillægger Börre-Sönnnerne, men da det kun er de nordiske Hedningers *Anskuelse*, ei deres Afguderi, vi spörge om, saa kan deres Kosmogoni kun for saa vidt komme i Betragtning, som deres aandelige Egenheder maatte speile sig deri. Ligesaa lidt nemlig som det kan höre til noget Menneskes Anskuelse, undtagen i Daarekisten, at han selv har skabt Verden, ligesaa lidt kan det höre til noget Folks, at Guderne, de selv har skabt, var deres og al Verdens Skabere, og selv Hedningernes *Overtro* gik derfor vel ingensteds videre i dette Stykke, end at tillægge Guderne saa megen Deel i Skabelsen, som der rimeligviis kunde komme paa *Menneske-Aandens*

Part, naar det Hele paa en ubegribelig Maade havde fundet Kraft til at udvikle og ordne sig selv.

Nu at tale om *Beskedenhed*, hvor selv den mindste Anmasselse er stor nok, klinger vel lidt sært, men *forholdsviis* kan den dog godt finde Sted, og jo mere Hjerte der er i et Folk, des beskednere vil deres Guder ogsaa være, saa fra denne Side er det mærkeligt, at selv *Odin* i Vafthrudnersmaal hverken protesterer mod *Thussernes Förstefödsel*, eller giör Paastand paa at have skabt *Sol* og *Maane*, men nöies med den Roes, at höre til dem, der skabte *Ny* og *Næde**). Hermed stemmer ogsaa de berömte Vers i Völuspa:

I Arildstiden,
Da Ymer leved,
Ei Sand eller Sö,
Ei svale Bölger,
Ei Himmel og Jord
Da Öiet saae,
Ei Græs paa Tue,
Kun Ginnung-Gab.

Sönner af Börre
De Buer slog,
Som *Midgaard* danne
Til Mesterværk,
I Solskin baded
Sig Steensgaard da,
Og Muld sig klædte
I Kjortel grön.

*) Vafthrudnersmaal I. 14—18.

Da Sönderporten
For Soel flöi op,
Maanes Veninde
Kom mægtig frem,
Værelser visse
Dog vidste hun ei,
Blivende Sted
Var ei Stjerner beredt,
Og Maane ei vidste,
Hvor mægtig han var.

Paa Raadsherre-Stole
De Store da brat
Som Guder raadsloge,
Til Gaaden var löst;
Til Nat med sin Afkom
Da Navne de gav:
Morgen og Middag
Mörkning og Dagning;
Til Aarstider med*).

Ogsaa med Dværge-Skabelsen havde Aserne, efter Gylfelegen, kun for saa vidt at giöre, som de gav dem Mandevidd**), og hvad Menneskerne angaaer, siger *Vola* selv, at Aserne fandt *Ask* og *Embla* vel hardtad magteslöse, uden Sands eller Samling eller tækkeligt Udvortes, men *forefandt* dem dog allerede skabte, som det synes, af Dværge-

*) Völuspa C. U. III. 24—26, hvor det er besynderligt, man har prövet Kunster med »nótt ok niðjum,« da man jo af Gylfelegen p. 11 veed, at *Dag* var *Nats* Sön med *Delling*. Parallellen til det förste Vers (trykt i »Die beiden ältesten deutschen Gedichte« durch die Brüder *Grimm* 1812) synes virkelig at vise, at ogsaa Tydskerne engang har kiendt Völuspa.

**) Gylfelegen R. U. p. 13.

Hövdingerne *Modsygner* og *Durin**). Naar man nu ret vidste, hvad hver af de tre *Aser* fik Ord for at have givet Stymperne, da vidste man ogsaa, hvilken Idee der skulde forbindes med hver af Börre-Sönnerne; men kun *det* er klart, at *Odin* gav *Aand*, og *Loder* gav *Ansigtsfarven* og i det Hele smukt Udseende, medens det bliver tvivlsomt, *hvad Hæner* egentlig gav. Dette er saameget ubehageligere, som *Hæner* er den gaadefuldeste Figur i Gudekredsen, thi hans Navn forekommer i ingen af Sangene, undtagen i *Völuspa*, men der to Gange: först her ved Skabelsen, og siden *efter* Ragnarok, hvor det hedder, at han har hele Verden for sig og arver begge sine Brödre, nemlig *Odin* og *Loder***). At nemlig *Hæner* og *Loder* er *Odins* Brödre, fölger baade af Tankegangen i Völuspa, og sees af Gylfelegen, hvor der udtrykkelig siges, det var *Börre-Sönnerne*, som skabte Menneskerne, saa *Ve* og *Vile* sættes der aabenbar for Völuspas *Hæner* og *Loder****).

Sædvanlig antager man nu, at *Hæner* gav Mennesket *Forstand*, og i Gylfelegen siges det tydelig, at den *Anden* af *Börre-Sönnerne* gav *Vidd* og Rörelse, men hos

---

*) Völuspa C. U. III. 31—32, hvor jeg ikke kan skionne rettere, end at Vers XV hænger noie sammen med Vers X.

**) Völuspa C. U. III. 54. 205, hvor Talen vel falder dunkel, naar man ikke tör læse »bura« for »burir«, men hvor dog ingen andén Mening kan komme ud, end at *Hæner* raader for begge sine *Brödres Lod*. Efter Læsemaaden »er burir byggja« (C. U. III. 205) kan ellers *Odinssönnerne Balder* og *Höder* menes saa *Hæner* siges at raade for deres Boliger, som Arv efter sine Brödre.

***) Gylfelegen p. 7. 10.

Vola er baade Ordet og dets Betydning tvivlsomme, og jeg giætter da paa *Sind* eller *Lykke*, saa der i sidste Tilfælde var taget Hensyn paa den *Lykke*, saavel Menneskerne som Hæner skulde have: at *overleve* Ragnarok, og i förste Tilfælde paa den *Frygtsomhed*, der ensteds tillægges *Hæner*, og som unægtelig er en af Hoved-Bestanddelene i Menneske-Gemyttet*).

Dog, det være hermed som det vil, saa kan jeg ikke bedre forklare mig den nordiske Trekant, end ved *Haabet*, *Frygten* og *Egenkiærligheden*, thi hos den egensindige Aandskraft maatte de to Sidste nödvendig tænkes ved Siden af det Förste, og det er da i sin Orden, at *Odin* omsider i Ragnarok skuffes i sit *Haab*, og *Loder* taber sig i sin *Egenkiærlighed*, medens derimod *Hæner* finder sin *bange Anelse* stadfæstet. Det er da ogsaa i sin Orden, at *Odin* giver Mennesket *Aand*, thi *Udödeligheds-Haabet* er jo *Aanden* hos Nordens Kæmper, som hos deres Guder, at *Hæner* giver dem den *lönlige Frygt*, som boer i Hjertedybet hos de djærveste Helte, naar ikke *Gimlehaabet* uddriver den, og at *Loder* gav Kæmperne deres skiönne, majestætisk-rolige Udseende; thi ligesom det er *Egenkiærligheden*, der sætter *Farve* paa Alt, saaledes er den ogsaa hos Overtrædere Fader til det Mod og den Selvtillid, der naturlig speiler sig i Kæm-

*) Ordet hos Vola er nemlig enten »móð« eller »anð«. At *Hæner* er den *ræddeste* af alle Aser, siges vel kun i Billingen af Skjoldungsaga (Fornaldar Sögur I. 373), som ei er den bedste Hjemmel, men da han slet ikke kommer frem fra Menneskets Skabelse til *efter* Ragnarok, maa det vel dog findes rimeligt nok, at han er kröben i et Musehul.

peðiet. Hermed stemmer ogsaa de nyere Navne paa *Odins Brödre*, thi „*Ve*“ (beslægtet med »vie og indvie«) betyder jo hellig Sky, og „*Vile*“ (beslægtet med „*Vild*“ og med „*Villie*“ i alle nordiske Mundarter) betegner det *Egenkiærlige**).

Dette som Vink for hvem det huger, og vil man höre vor Skabnings Historie af *Har* i Gylfelegen, da har den, om ikke Skriveren tog feil, lydt saaledes, at da *Börre-Sönnerne* engang gik ved Strandkanten, fandt de to Træstammer, som de tog og skabte Folk af, saa den *Förste* gav Liv og Aand, den *Anden* Vidd og Rørelse, men den *Tredie* Aasyn, Mæle og Hörelse. De fik derhos baade Klæder og Navne, saa Manden kom til at hedde *Ask* og Kvinden *Embla*, og fra dem nedstammede Menneskekiönnet under Midgaard**).

Mythologerne foretrække vel her, som sædvanlig, Gylfelegen for Völuspa, og den prosaiske Eftersnak for den poetiske Fortale, men at min poetiske Samvittighed ikke tillader mig at træde i deres Fodspor, anmærkes i Forbigaaende, og hvad Menneske-Navnene angaaer, veed jeg ingen bedre Oplysning, end at det vilde passe godt, naar *Embla* var *Humle* og *Ask* hvad det er, og at noget Lignende sikkert har svævet for de Gamle i Norden, hvor det inderlige Forhold mellem Mand og Kvinde saa dybt blev fölt.

---

*) I Angelsaxisk er »wil« derfor i mange Sammensætninger, som i »wil-sið og wil-gesíðas«, Udtryk for det som *behager*, som man har god Villie til, og det Samme er Tilfældet med det misforstaaede Ord »vil-megir« (Kamerader) i det gamle Bjarkemaal og Havamaal.

**) Gylfelegen p. 10.

Vi vende nu tilbage til *Völuspa*, for at skimte en af de vigtigste, men derfor ogsaa dunkleste Begivenheder i *Odins* Liv, *Pantsættelsen* nemlig af hans *ene Öie* hos *Mimer*, som har gjort, at han alle sine Dage var kiendeligst paa Savnet, og blev i al sin drömte Vælde aldrig saa rig, at han kunde löse sit Pant.

Hvad her maa hardtad bringe en poetisk Mytholog til Fortvivlelse, er, at Versene i Völuspa paa dette Sted ei blot er dunkle hver for sig, men har saaledes forvildet sig indbyrdes i Haandskrifterne, at man veed hverken Begyndelse eller Ende, uden hvad man giætter sig til. Dog, skal der hittes Rede i de dunkle Vers, maa det være omtrent i den Orden, *vor* gamle Skindbog följer, og hvad jeg der har fundet vil jeg give.

Drabsmaal det förste,
Hun drages til Minde,
Var, da i Höie-Loft
Himmelspræt legtes,
Gulveig paa Spyde
Blev spiddet og brændt;
Tre Gange brændt dog
Hun, tre Gange Barn,
Saa ofte gienfödtes,
At end hun lever.

Heide saa hedd hun,
Hvor huset hun blev,
Den velvise Vola,
Med Vidskab om *Gand*,
Seid hun og kunde,
Blev selv dog forgjort,

Onde Folks Terne
Hun altid var*).

De Store bestege
Nu Stolene brat,
Og det blev forhandlet
Blandt hellige Guder,
Om Asernes Liv
Var nu lovlig forbrudt,
Hvad heller som Guder
Dem Hæder tilkom**).

Lös streed nu Odin,
Med Spyd til Maals,
Derved i Mode
Kom Mandslæt först;
Brudd da paa Borgen
Blev der i Asgaard,
Valkloge *Vaner*
Vangene hærjed.

De Store bestege
Nu Stolene brat,
Og det blev forhandlet
Blandt hellige Guder,
Hvem som Forræder
Forpestede Luften
Og havde Jettefolk
Ods Mö givet?

Thor var paa Færde,
Han fnös af Harme,

*) Björn Haldorsens Lexikon p. 34, thi naar man sædvanlig oversætter »angan« ved »Lyst«, da er det kun en egen Lyst, der ei engang grammatikalsk lader sig forsvare.

**) Björn Haldorsens Lexikon p. 12, hvor man seer, at Talemaaden »afráð gjalda« betyder at have sit Liv forbrudt.

Naar Sligt han spörger,
Han sjelden töver;
Brudte blev Eder,
Ord og Aftale,
Overtraadte
Betingelser alle*).

Hun veed, hvor Hornet
Heimdal giemte,
Under det sölvgraa,
Hellige Træ;
Fra Valfaders-Pantet
Den plumrede Flod
Seer stridig hun strömme,
Forstaaer I mig saa!

Hun ene sad ude,
Da Oldingen kom,
Asagubben,
Med Öine maalt:
Hvorfor udfritte
Og friste I mig?
Godt veed jeg, *Odin!*
Hvor Öiet du lod,
I den mærkværdige
Mimerskilde;
Mjöd nu hver Morgen
Mimer drikker
Af Valfaders-Pantet,
I veed vel Beskeed**)!

*) Skiöndt uanmærket i begge Udgaver af Völuspa, er der dog en mærkværdig Variant i Gylfelegen p. 47, hvor baade de sidste fire Linier staae först, og for: Þórr einn þar var læses vist rigtig: Þórr einn þat *vann*.

**) Völuspa C. U. III. 33—37, og til Sammenligning 199—201, samt Rasks Udgave p. 4—5.

Læseren vil sagtens finde, at selv denne Text falder ikke saa lidt i det Dunkle, og jeg er selv bange for, det hænger ikke saa ganske rigtig sammen, men ligesaa vel af tre som af to onde Ting maa man vælge det Mindste, og mig synes dog, jeg her kan skimte en ganske antagelig Mening, hvad allerede er meget meer end jeg har fundet for mig i andre Forklaringer.

Först maa jeg da anmærke, at efter alle Mærker er vores nordiske Prophetinde selv den *Gulveig* og *Heide*, hun taler om, hvad jeg mener urokkelig stadfæstes ved det næstfölgende Vers, hvori hun melder, at Hærfader gav hende blandt andet Seerblik, hvormed hun stirrer ind i alle Verdner, og allerede herved klarer Synskredsen sig tildeels.

Dernæst antager jeg, at *Gylfelegens* Forfatter har havt gyldige Grunde til at beraabe sig paa nogle af foranförte Vers ved det sære Sagn, han fortæller om *Bygmesteren*, som kom til *Asgaard* og lovede inden tre Vintre at bygge Guderne en Borg, saa fast, at den kunde trodse al Thussevold, naar de vilde betale ham derfor med *Freya*, *Sol* og *Maane*. Det Forslag, hedder det, gik Aserne ind paa, kun med den Forskiel, at Arbeidet skulde endes i *een* Vinter, eller han tage Skade for Hjemgiæld. Det var efter *Lokes* Raad, men da Aserne saae, hvor rask Værket gik fra Haanden, truede de *Loke* til med sine Rænker at mage det saa, at Bygmesteren dog kom tilkort, og det lykkedes. Da nu imidlertid Bygmesteren mærkede Uraad, tog han sin Jetteskikkelse paa sig, hvorover Aserne bleve bange og kaldte paa *Thor*, som, uden at ændse enten Löfte eller Leide, slog

til med Mjölner og knuste Jetten saa smaa son
var möllemalet*).

Endelig slutter jeg nu heraf, at det var ved
den med Bygmesteren, som naturligviis kun
Aserne paa det Halve, at *Odin* maatte *sætte sit*
Pant, som man da godt forstaaer, han kunde aldrig in
da Löftet var brudt og Bygmesteren knust. Vel
der staaer i *Gylfelegen*, at *Odin* pantsatte sit Ö
en *Slurk* af Mimers Kilde, men Gylfelegen er
Völuspa, og hvor *naturlig* end *Slutningen* kan syne
det dog unægtelig meget for dyrt Vandkiöb for en
der daglig omsonst drak til Pæls med Fru *Saga*.
uden kunde Öiet *ikke* kaldes et *Pant*, naar de
Kiöbesum for, hvad aldrig kunde gives eller tage
bage, da Ordet derimod var det ene rette, naa
kun tjente til Sikkerhed for Opfyldelsen af et mist
ligt Löfte, thi naar da Odin havde holdt Ord, havd
faaet sit Öie igien, som man maa huske, det er
saa lidt nogen Sag at sætte ind som at tage u
Munden.

Men har vi nu, poetisk talt, noget for vor
med at faae det gamle Pantebrev ordenlig thinglæ

Dette er et andet Spörgsmaal, som jeg helst
rer saaledes, at Nordens Myther i det Hele, og
Vink især, har alt saa klarlig hævdet deres Guld
at vi maae være visse paa, enhver Opdagelse anga
deres oprindelige Sammenhæng vil engang beta
godt, og Fædrene har gjort saa meget for os om

*) Gylfelegen p. 45—47.

at vi sagtens kan giöre lidt for Börnene uden Penge paa Haanden.

Da det imidlertid klart nok er *Asernes* Syndefald, der peges paa i hine dunkle Vers, kan vi neppe feile synderlig i at tage *Pantsættelsen* af *Odinsöiet* for et Sindbillede paa den *Forblindelse*, der altid finder Sted, naar *Menneskeaanden* vil raade sig selv, uden dog at opgive sine dybe Længsler og sit *Udödelighedshaab*. *Samvittigheden* er den store *Prophetinde*, som da ei kan blive höiröstet, uden at mishandles, men lader sig dog ikke udrydde, og skiöndt man i *Fortvivlelse* giör Pagt med *Mörket* for at vinde Sikkerhed, og giör sig haard for at have *Ro*, saa kan man dog hverken undvære *Lyset* eller *Fölelsen*, og indvikler sin Gaade meer, jo ivrigere man stræber at löse den. Betragte vi nu Odin som Aandskæmpen for Udödelighedshaabet, da er Pantsættelsen af hans Öie hos *Mimer (Hukommelsen)* en fortvivlet Opgivelse af *Evigheden*, i det barnagtige Haab at kunne *trække* Tiden *ud*, saa den forlængedes *næsten* til en *Evighed*; men da det slaaer ham, at uden Lys og Glæde (Sol, Maane og Freya) er Livets Længde kun langvarig Kval, opgiver han dog heller Haabet om at faae Tiden foreviget, bryder Pagten med de sorte Kunster, og underkaster sig Nornedommen.

Hvorledes nu Sagnet om Bygmesteren har lydt fra förste Færd, lader sig ikke bestemme, da Sporet i Völuspa af sig selv var ukiendeligt, og der i de andre Sange ei findes noget derom, uden det skulde være i Rammen om *Alviismaal*, der vilde klare sig, naar man antog *Alviis* for Bygmesteren, der kom for at hjemföre

Freya, men oph
stes med den B
og havde ikke v
formoder ellers,
lovet bort, men
historisk Begiven
at begge Sagn er
siden mere.

At nu Mytho
baade om Gulvei
om Bygmesteren
ei bliver mindste
Læseren vel slutte
det er min Pligt a
sagtens selv kan g
gende Forklaring, h
steren, som for mi
jeg derfor ogsaa la
Smag, til vi skal se
den; men om det
den Aabenbaring, at
neskerne smeltede
Ulykke, og at hver
sætter *Odin* sit Öie
Luköie, vi kiende fr
möder imidlertid den
taler om en *Odin*, s
satte det ene, og bl

*) Alviismaal C. U. I. 2

men Forklaringen giælder en Cyklop, der er födt med eet Öie, som han pantsætter hver Aften, men löser hver Morgen, saa, naar ikke netop *Urimeligheden* var de Lærdes Kiendemærke paa en rigtig Forklaring af Oldtidens Dumheder, vilde jeg raade dem at söge Odins andet Öie i *Maanen*, og lade ham pantsætte dem skifteviis.

Den anden Forklaring er ikke stort heldigere, thi deels er det, efter Völuspa, ikke Menneskerne, men *Aserne* selv, der brænde *Gulveig*, og deels veed jeg nok, at en Digter tit kan slaae paa Vognen og mene Hestene, men at det Omvendte giör kun Tosser, saa naar en Digter siger »Kongen«, da mener han ikke »Scepteret«, og naar han taler om en guldprud Vole, da mener han ikke Guldringen paa hendes Finger. At nu efter Sammenhængen, baade *Gulveig* og *Heide* maae være Navnene paa den Prophetinde, der havde fuldtop baade af Guldringe og gyldne Ord, som hun lod kiende blandt Guder i Höie-Loft, det har jeg alt sagt; men naturligviis er det i mine Öine kun en *Ramme* om *Völuspa*, og turde jeg yttre en Formodning om, hvad deri speiler sig, vilde jeg sige: det er den ældgamle *Sammensmeltning* i Norden af *Valhals-* og *Gimle-Ideen*, som den sees fuldfört i *Völuspa.* Herved kan man i det Mindste tænke sig noget ganske Bestemt og meget Sandt, ei blot i den graa Oldtid, men lige til den Dag i Dag; thi det ligger i den historisk-poetiske Anvendelses Natur, at den i Tidens Löb maa oftere omsmeltes, hvad imidlertid aldrig skader, naar man blot kan lægge til med Vola: „dog *end* den *lever.*“ Saaledes er den f. Ex. nu igien i Digelen,

for at dens *græske* og *nordiske* Element kan smelte ordenlig sammen, og naar det er skeet, tvivler jeg ingenlunde paa, man jo vil kalde den *nordiske Guldmine* (Gulveig) *Klarisse* (Heide), fordi Anskuelsen öiensynlig klarer sig.

Skulde det nu opregnes alt hvad *Odin*, efter Sagnet, tog Deel i, da maatte hardtad alle Myther staae under hans Navn, da han nævnes i dem alle; men saa blev Bogen ulæselig, og det skal dog netop være Forskiellen mellem et Lexikon til at kaste op i og en Bog til at læse i, at *Hint* skal være samlet og ordnet *efter Haanden* (Alphabetet), men denne efter *Aanden*, og at Lexikonnet skal saavidt mueligt være fuldstændigt, men *Bogen* fremfor alt være *læselig*. Derpaa tænke nu vel Mythographerne sædvanlig ikke, men deres Læsere des mere, og da jeg, for mine Synders Skyld, er en af disse, kan jeg umuelig glemme det. Dog endikke de Sagn, hvori *Odin* er *Helten*, kan jeg samle her, da jeg for Aandens Skyld maa stræbe at skille de ægte poetiske *Odinsmyther* fra de Eftergjorte, der, som folkehistoriske eller allegoriske, höre til Bjarkemaals- og Kragemaals-Tiden.

Ligesom der nu i *Völuspa* ei er Spor af nogen *Begivenhed* med *Odin*, fra han pantsætter sit Öie til han farer i Harnisk mod Ulven, saa har jeg heller hverken i de andre Sange eller i Gylfelegen kunnet finde nogen, der havde indvortes Krav paa at regnes til det egenlige *Asamaal.*

Siden jeg imidlertid, for Sammenhængens Skyld, har maattet omtale *Gulveigs-Mythen* der kun har *tempel-*

historisk Betydning, vil jeg til Sammenligning ogsaa pege paa *Rammen* omkring *Vafthrudnersmaal*, der er af samme Slags, og hörer altsaa til den folkehistoriske Digtning i *Asamaals-Dagene*.

Den *Gavnraads-Mythe* ligner nemlig forsaavidt *Gulveigs-Mythen*, at det ogsaa her er to forskiellige Anskuelser, som stöde sammen i Norden og slutte et Slags Forlig, men den store Forskiel er, at de ingenlunde sammensmelte, men at den Ene, for at taales, maa give tabt, saa Ordstriden endes med den Bekiendelse af *Rimthussen*:

Med Död paa Læbe
Min Lærdoms Skat
Jeg her udtömte
I Tvist med dig;
Thi over Alle
Er *Odin* klog*).

Det er stor Skade, at Mythographerne ikke har speilet dem i denne Ramme, thi de vilde da ikke blot vogtet dem for at sammenblande *Asers* og *Jetters* Anskuelse, men især for at tilegne sig den Sidste, hvis Lykke i Norden sikkert altid vil blive ligesaa tynd, som da *Odin* giæstede *Vafthrudner*. Læseren vil nemlig let indsee, at naar man nuomstunder betragter *Aserne* som blotte *Skygger* af den *umælende Natur*, da er den Betragtning blot en Skygge af den gamle Jetteanskuelse, hvorefter

*) Vafthrudnersmaal C. U. I. 34.

Guderne var *Kalve* af den gamle Rimthurs *Ymers forbenede Söster* Ödhumle, og hvordan skulde den kunde staae sig noget Öieblik i *Strid* med den giennem Aartusinder seierrige Anskuelse af Nordens Halvguder som Börn af Universalhistoriens Kæmpeaand og det tilsvarende Kongemoder-Hjerte! Saasnart derfor *Gavnraad* rigtig spörger *Vafthrudner*, hvad det var, *Odin* hviskede *Balder* i Öret, da han lagdes paa Baal, vil Jettemunden altid enten gaae af Hængslerne eller i Baglaas, og derfor skulde jeg helst raade dem, der heller vil betragte det *Guddommelige* i den *udvendige* end i den *indvendige Natur*, at de gaae paa Forlig, med den Bekiendelse, at, skiöndt de holde mest ad det *Skyggelige*, saa bær dog det *Billedlige* Prisen. Vel raadte nemlig *Frigg Odin* fra at staae til Munds med Jetten, men da han, som bedre vidste, hvad *Poesi* og *Historie* er til for i Verden, erklærede det for nödvendigt, gav hun ham lutter gode Varsler med paa Veien, sigende:

Nu velsignet,
Og saa velkommen,
Farvel saalænge!
Dig Aanden styrke,
Som Arilds-Guden,
Til Thurs at trykke
Med Tungemaal*)!

Herved mindes vi om Odins ægteskabelige Forhold og huslige Stilling, der ikke mindre for Nordens Guder

---

*) Vafthrudnersmaal C. U. I. 4. 5.

end for dets Kæmper var af megen Vigtighed, og vi maae aabne Talen med den fornöielige Bemærkning, at *Odin* levede anderledes godt med sin *Frigg*, end *Zeus* med sin *Here*. Dermed vil jeg dog ingenlunde nægte, at man tillægger *Odin* flere Gemalinder, og at *Skalda* med sine Ögenavne ymter om Skinsyge mellem dem og *Frigg*, men jeg vil kun sige, hvad sandt er, at vi ikke har en eneste Mythe, der engang ymter om *Splid* mellem *Odin* og *Frigg*, og at det har sin gyldige Grund i deres Væsen. Kan man nemlig knap engang i vore Dage gaae for Digter, uden at faae Ord for mange Kiærester, saa kunde man endnu mindre i Oldtiden gaae for *Aanden*, det være sig i Syd- eller Nord, uden at faae Ord for mange Koner, da Aandsvirkningen i forskiellige Retninger allevegne bedst og naturligst fremstilles under Billedet af flere *Kuld Börn*; og da Guder aldrig blive Enkemænd, faaer det Hele derved nödvendig et for *Aandens* Moralitet fornærmeligt og i *Hjertegrundens* eller Gudedronningens Öine mistænkeligt Udseende; men *Frigg* var for klog og besindig til at at lade sig bedrage af Skinnet, eller, med andre Ord: der er netop samme Forskiel paa *Here* og hende, som mellem den naturlige *Hovedtilböielighed* og det historiske *Hovedöiemed*. Naturlig er nemlig alle Hjertets Tilböieligheder hinandens Medbeilerinder til *Aandens* Gunst, og det viser sig i *Grækenland*, hvor man forgudede *Menneske-Naturen*; men historisk er der i Grunden kun *eet Öiemed*, da alt andet, der kaldes saa, enten kun er Midler dertil eller ubetydelige *Bihensigter*, som man seer i *Norden*, hvor det var *Menneske-Historien*, der blev forgudet.

Dog, Læseren kunde let tage dette letsindigere end jeg önskede, og, skiöndt de rene Penne kun er daarlige Vidner om dydige Grundsætninger, saa er dog de Urene des gyldigere Beviser paa det Modsatte, og jeg maa da erindre om, hvad jeg alt oftere har sagt, men maa forudsætte glemmes let: at jeg her slet ikke taler om *Troen* som en *Salighedssag*, men kun om *Anskuelsen* som et *Digterværk* og en *Folkesag*. Det fölger nemlig af sig selv, at har man selv i *Palæstina* og i *Christenheden*, med den reneste Anskuelse af den guddommelige Kiærlighed, dog kun taget det meget slapt med Kiærlighedens og Ægteskabets Baand, da har man taget det endnu slappere i Hedenskabet, og, jo aandlösere man blev, des mere fornöiet sig over det Slibrige i Mytherne; men derfor er det dog lige vist, at selv i Grækenland var det ingenlunde Mythernes Hensigt at fremstille *Zeus* som et Mönster paa Liderlighed, og at *Friggs* Taalmodighed ingenlunde reiser sig af, at man i Norden havde slappere Begreber om Ægteskabsbaandet end i Grækenland, men snarere af det Modsatte, og af den Besindighed i Mythernes Betragtning, som overalt er kiendelig.

Da nu *Völuspa* ikke udtrykkelig nævner nogen anden Moder til *Odinssönnerne* end *Frigg*, kunde man gierne paastaae, at hun *oprindelig* var nævnet som Moder til dem alle, og at *Hlodyn* og *Fjörgyn*, som Vola kalder *Thors Moder*, var i hendes Mund, ligesom *Hlin*, kun *Friggs* Tilnavne; men det vilde kun sömme sig for En af det attende Aarhundredes patriotiske Moralister, og ei for den Mindste af det Nittendes poetiske Mythologer,

som derimod af *Volas* Kauthed kun slutter, det gik med hende omtrent som med *Frigg*, saa hun holdt sig til Hovedsagen og undte heller Andre Æren for Originalitet i Biting, end hun vilde selv bebyrde sig med dem.

Af de *fem* Odinssönner, der forekomme i Völuspa, tör jeg da ikke tillægge *Frigg* Flere end *Balder* og *Höder*, som aabenbar er Heelbrödre, da de nyde eens Ret: maae Begge i deres Ungdom nedfare til Skyggeriget, men staae ogsaa begge to op efter Ragnarok, og finde i en straalende Evighed tilstrækkelig Bod for alle timelige Savn.

Spörger man nu, hvad *Frigg* var det mythiske Udtryk for, da kan det neppe findes tvivlsomt; thi kan end Æblet stundum falde langt fra Stammen, saa falder det dog ikke over den, og triller aldrig saa langt, det smager jo af Roden; saa *Balder* og *Höder* kan umuelig være födte af nogen anden Moder, end af den *dybe Længsel* i Menneskebarmen efter *evig* Fred og *varig* Glæde, som hele Mythekredsen beviser var stærk nok hos de Gamle i Norden til at avle en Livsanskuelse, hvori hele *Tiden* lagdes som et Kæmpeoffer paa *Evighedens* Alter! Denne *Længsel* kan imidlertid umuelig blive saa stærk, uden ved uoplöselig at knytte sig til *Seiershaabet*, og Ægteskabet mellem Gudefaderen og Baldersmoderen i Norden er da aldeles i sin historisk-poetiske Orden.

Nu er det vel saa, at, efter Gylfelegen, skal *Vidar* og *Vale* ligesaa vel fryde sig ved Livet som *Balder* og *Höder*, men dog med den store, strax iöinefaldende Forskiel, at de *overleve* Ragnarok, hvorved de blive Sönner af den almindelige Gudemoder, *Livslysten*, der

spaaer alle sine Sønner Udödelighed, og ei af Nordens *Frigg*, der föder sine til en brat Död, men haaber med sine Taarer, lagte til deres Selvfornægtelse, at kunne tilkiöbe dem det evige Liv. Naar vi desuden see, at i *Vafthrudnersmaal* nævnes *Vidar* og *Vale* som de *evige* Guder, *istedenfor* Balder og Höder, da maae vi slutte, det kommer af *Jetteanskuelsen*, som man naturligviis i Kragemaals-Dagene tog for gode Vare og ögede til Asamaalet, uden at drömme om, det var galt, da alle döde Ting kan godt forliges. I alt Fald er det langt fra, at enten Vidar eller Vale nogensteds kaldes *Friggs* Sönner, da *Vale* tvertimod i Skalda udtrykkelig kaldes hendes *Stifsön*, og hans Moder ofte *Rind*, medens det endog er en *Hex*, ved Navn *Gryde*, der skal have været Moder til *Vidar* hin Tause*).

Ved *Rind* i *Vester-Lide*, som hun kaldes i *Vegtamskviden***), forstaaes nu ventelig den skiærende Kulde, som falder Alderdommen mest naturlig, og er den rette Moder til *Fortvivlelsen*, hvormed *Odin* i *Vale* hevner Balder saaledes, at han mister to Sönner for een.

Grydes Navn betegner *Bisterheden*, og det passer ikke ilde paa Moderen til *Vidar* hin *Tause*, der ikke er andet end Gudefiendernes *sovende Samvittighed*, der pludselig vaagner, da *Odin* falder; og her see vi, det er just ikke hen i Veiret, at *Jetten* tillægger *Vale* og *Vidar* Evighed, men ogsaa, at den er af et ganske andet Slags

---

*) Vafthrudnersmaal C. U. I. 32. Gylfelegen p. 76. Skalda p. 105. 113.

**) Vegtamskviden C. U. I. 244. Gylfelegen p. 31. 39.

end Balders og Höders, og ei hvad Guder glædes til, men kun hvad Jetter straffes med.

Vi komme nu til Thor, den *femte Odinssön* i Völuspa, og da han ikke blot i *Thrymskviden* og det giængse Skjaldesprog udtrykkelig kaldes *Jordens Sön*, men hörer i alle Maader Jorden til, kan vi Intet have at indvende mod Skaldas Beretning, at saavel *Hlodyn* som *Fjörgyn* er *Jordens* Tilnavne; men vel maae vi tilföie, at naar *Digterne* kalde *Jorden* Gudemoder, da er det naturligviis ogsaa kun *billedlig* talt. Dette har imidlertid Mythographerne ikke drömt om, men i al Enfoldighed ikke blot ladet *Thor*, som en Troldunge, krybe ud af en Höi, men selv gjort Gudedronningen *Frigg* til den sorte Jord, der kun blev hvid i Huden, naar det sneede, og kaldtes da *Rind* for en Feils Skyld, og blev formodenlig *Thors* Moder, naar hun om Foraaret, deilig guul og grön i Ansigtet, bedst behagede Gudekongen mellem Kannibaler. Dette Kunststykke beroer ellers ene paa den Omstændighed, at *Frigg* kaldes *Fjörgyns* eller *Fjörgvins Datter*, hvilket, naar man blot glemmer Forskiellen först mellem Maskulin og Fæminin, og dernæst mellem Moder og Datter, kan giöre hende til den Samme som *Fjörgyn*; men inden Grammatikens og Genealogiens stærke Indvendinger kan blive giendrevne, vil vi haabe, Mythographerne blive saa kloge, ei at grave i Mytherne enten efter Jord, Vand eller hvad Andet de langt nemmere kan finde i den synlige Verden.

Skulde jeg ellers giætte paa, hvem der af Odins Veninder var *Thors* virkelige Moder, da blev det *Saga*, med hvem Odin ikke for intet daglig tömmer det gyldne

Bæger*); thi her maa man naturligviis ikke tænke paa en gammel Kiærling, der fortæller Æventyr, men paa den *frugtbare* historiske Modernatur, der avler Bedrifter med Aanden, som Jorden Blomster med Solen. Hvad *Saga* angaaer, er dette imidlertid kun en lös Giætning, der ved nöiere Betragtning neppe holdt Stik, og vi giör da bedst i at kalde hin Modernatur *Hlodyn* eller *Fjörgyn*, med Jorden til sit Speil.

Foruden hine Fem tillægger nu vel *Skalda Odin* mange Sönner, först *Heimdal*, *Tyr* og *Brage*, og siden paa Slump *Meile* og *Nep*, *Vole* og *Ole*, *Hildolf* og *Hermod*, *Sigge* og *Skjold*, *Yngve-Frey*, *Itreksjod* og *Sæming***), men den lader dem heel ubarmhjertig alle *moderlöse*, saa det er kun i Haleigjatal vi höre, at *Sæming* skal ligesaa vel have havt *Skade* til Moder som *Odin* til Fader***). At nu alle Nordens Kæmper paa en Maade var *Odins* Sönner, veed vi nok, men *her* kunde dog i det Höieste kun *Heimdal* og *Brage* komme i Betragtning, naar vi havde passende Mödre til dem, og om der end kunde være nogen Grund til at foreslaae *Saga* og *Freya*, har det dog ogsaa sine Vanskeligheder og faaer staae ved sit Værd.

At imidlertid *Odin* og *Freya* har været meget enige, siden de deelte halvt paa Valen, er ligefrem, saa det er intet Under, at *Freya* ensteds i *Skalda* kaldes *Odins*

*) Grimnersmaal C. U. I. 43.

**) Skalda p. 104—5. 211.

***) Ynglingesaga i Heimskringla I. 13—14, hvor det ret naivt tilföies, at Sæming havde *mange* Brödre.

Gemalinde*), for ei at tale om det flaue *Æventyr* i Olav Tryggesöns Saga, der bruger ærerörige Udtryk; og da *Freya* tillige var halvt med Odin om *Poesien***), veed jeg virkelig ingen bedre Moder til Brage.

Der er endnu ymtet om tre *Jettedamer*, som skal have behaget *Odin*, og derved tænker man uvilkaarlig paa de tre *Jettemöer*, som, efter Völuspa, forspildte *Asernes* Gammen, men jeg vilde dog knap nævne det, naar der ikke var indvortes Grunde, som talte for Sagens Rigtighed. Disse Damer er nemlig *Gerd*, *Gunlöd* og *Skade*, Döttre af Jetterne *Gymer*, *Suttung* og *Thjasse*, og da man ei kan nægte, at en *Ærgierrighed*, *Skiönhed* og *Smag* af *Jettebyrd* ogsaa i det gamle Norden gjorde sit til at forföre og fordærve Gudernes Börn, tör jeg ikke nægte, de alle har havt Tillokkelser for *Odin*.

Skade er nemlig, som en höitravende *Skilöberske*, det kvindelige Udtryk for Ærgierrigheden, altsaa Forfængelighed, som allerede i Grimnersmaal har faaet sin Jetteborg indlemmet blandt *Asernes****); og vel hedder det i *Bragesnakken*, at det var som Skjoldmö i fuld Rustning hun kom til Asgaard at hevne sin Fader, og fik saa Lov at vælge sig en Brudgom iblandt dem†), men det klinger heel mistænkeligt. For Resten er det kun Ynglingesaga, der melder, at hun blev *Njord* utro og ægtede *Odin*.

Gerd, veed vi, bragte i alle Tilfælde Uheld til

---

*) Skalda p. 119.
**) Gylfelegen p. 29.
***) Grimnersmaal C. U. I. 44.
†) Bragesnakken p. 82.

19

Asgaard, og siden Skirner havde *Drypner* med til Jotunheim at kiöbe hende for, kan *Odin* neppe frikiendes for at have forseet sig paa hendes Skiönhed saavel som Frey, ligesom og Skalda tæller hende mellem Friggs Medbeilerinder*).

Æventyret med *Gunlöd* endelig er kun altfor bekiendt**) og er langtfra at giöre *Odins Smag* Ære, da hun ret egenlig er den *slette Smag* i *Poesien*, som de islandske Skjalde har givet saa mangfoldige Beviser paa. *Odin* har selv fölt det, thi han undskylder sig i Havamaal med, at han var beruset og havde glemt sig selv, og skiöndt det kun er en daarlig Undskyldning for Nordens Kæmpeaand, naar den poetisk daler fra Nornesalen ved Urds Kilde ned i Jettestuen, er det dog altid bedre, end at han skulde pralet deraf, som et Kæmpeskridt i Kunsten. Dog herom mere, naar vi komme til Kragemaalet, der snarere lyver sig Fader end Moder til, og dvæler derfor med Velbehag ved *Mjödpoesien*, som Mythographerne meget naivt sige *betyder godt Öl!*

Efter nu at have betragtet *Odins-Hjertets* Anliggender, skride vi til Betragtningen af hans Levemaade, Hjemstavn og Kostbarheder, saavidt de endnu er at kiende; thi vi maae aldrig glemme, at vi vandre mellem Ruinerne af fordums Herlighed, og at det er kun enkelte Stötter af de sjunkne Gudeborge, vi end finde hele i Gruset, saa vi maae være glade, naar vi derefter kan danne os

*) Skalda p. 119.

**) Havamaal C. U. III. 75. Bragesnakken 84. 87.

blot en nogenlunde taalelig og livlig Forestilling om det Forsvundne.

Hvem *Odin* hjembyder, dem bænker han i *Valhal*, og hvor han derfor end ellers færdes, og hvor han end tömrer og taarner sig Borge, i *Valhal* er dog hans *Hjemstavn*, hvor vi maae söge ham, og hvor han ogsaa findes endnu langt mere kiendelig, end det efter Omstændighederne var at vente.

Dog, förend vi gaae videre og undersöge Kæmpernes Værelser og Odins Bordskik, vil det være nödvendigt at vide, *ikke hvor* i al Verden *Valhal* laae, thi det laae naturligviis midt iblandt os eller ingensteds, men: *hvad det* egenlig *var* og *er*. Jeg siger „*er*“, thi *noget* maa alt det *være* endnu for os, som det skal lönne Umagen at dvæle ved, og naar man derfor i Mythologien gaaer ud fra den Grundsætning, at Mytherne udtrykke intet Sandt og Virkeligt, uden hvad vi have langt mere levende for Öine og for Ören: i Morgenrödens Glands og Aftenrödens Skiær, i Aarstidernes Vexel og Stjernehimlens Pragt, i Bölgernes Brusen og Stormenes Hvin, i Jordens Zittren og Luernes Brag; naar man gaaer ud fra den Grundsætning, da burde man i det Mindste föle det inderlig Tomme i en saadan Mythologi, og ei spilde Livets ædle Kræfter og den kostbare Tid paa Undersögelser, som umuelig kan före til andet end en gabende Forundring over de Gamles Dumhed, der kunde, jeg vil ikke engang sige begeistres, tröstes og glædes ved, men blot more sig med at udmaie Hverdagslivet, snakke for det Umælende og fortælle det Livlöses store Bedrifter. Ved saadanne Mytho-

logier, anlagte paa at bevise de Gamles Aandlöshed, bevise vi kun vor egen, og oplyse hvad desværre kun er altfor klart; men kan vi derimod opdage, hvad der i den fælles Menneskenatur og Tankegang laae til Grund for de Gamles æventyrlige Forestillinger, da har vi derved ei blot opdaget den gyldige Grund til Velbehagen, hvormed vi dvæle ved Oldtidens Digtning, men have fundet Nögelen saavel til vor egen som til Fædrenes Livsgaade, forsaavidt den hos Mennesket selv er at finde, og da vandre vi i vore Fædres mythiske Verden, som Kongebörn i deres afdöde Faders Slot, hvortil de efter mange Aars Omtumling mellem Fremmede komme tilbage og giöre forgiæves tusinde Spörgsmaal til de stumme Ledsagere, der vise dem om, men er dog slet ikke misfornöiede med at maatte söge Svaret hos dem selv, i Barndommens dunkle Minder, og i den rimelige Sammenhæng.

Saaledes gaaer det os da især med *Valhal*, denne vort Nordens gamle Riddersal, der har noget underlig tiltrækkende og betydningsfuldt for os Alle, skiöndt det er langt fra, vi finde Smag i Giedemelken og Flæskeskinken at trakteres med efter Döden, og skiöndt det kan vare længe, för vi ret besinde os paa, hvad det dog egenlig er, der *bærer* den forunderlige Borg, som synes at svæve i Luften, men har dog aabenbar havt en saa forbausende Virkning paa Nordens Kæmper, giennem mange Aarhundreder, og giör endnu saa stærkt et Indtryk paa os, at det kun var Daarskab at ville aftrætte den sin gyldig beviste *aandelige Virkelighed.*

Saasnart det imidlertid lynslaaer os, at *Livet i Val-*

hal aabenbar er Udtrykket for den *jordiske Udödelighed*, der hos alle Folk med Aand og Hjerte er et Önske, og var hos vore Kæmpefædre en inderlig Trang og et levende Haab, der vandt en egen Höihed og Virkelighed ved deres dybe Fölelse af Menneskelivets Betydning, af Slægternes Sammenhæng og Sammenvirkning til et evigt Öiemed; saasnart det lynslaaer os, da finde vi os i samme Grad hjemme i Valhal, som vi dele Fædrenes ædle og mandige Tænkemaade og deres herlige Anskuelse af Menneskelivet i det Store, som en giennem alle Slægter fortsat og i Grunden altid seierrig Kamp for det Guddommelige og Evige i os og over os. Fra dette Stade see vi klart, *hvor vidt Valhal* endnu *er virkelig til* eller ikke, thi det beroer jo paa, hvorvidt Nordens Kæmpeaand begeistrer og besjæler os. Det var da ingenlunde ved Christendommen, Valhal styrtede, men det fordunkledes og forsvandt for de Fleste alt i Hedenskabets Dage, med den *historisk-poetiske* Anskuelse af Livet, som det havde sin Synlighed og Glands at takke, og det var da kun til for Hjertet, i samme Grad som det bevarede Kiærlighed til Forældre og Börn, til Fædernelandet, til et priseligt Eftermæle og en velsignet Ihukommelse. Denne alle Slægter og Tidsaldere sammensmeltende Kiærlighed, som tilegner sig ædle Fædres Liv og fortsætter det i Börn og Börnebörn til Verdens Ende, det er *Grundpillen*, som bærer *Valhal*, og skulde den være styrtet, maatte det været i *forrige Aarhundrede*, da Hjertebaandet mellem Slægterne paa det Grueligste mishandledes og forhaanedes, af en aandlös, i Egenkiærlighed forstenet, hundeklog Jetteskare, saa havde

man da kun hört *Heimdal* blæse i Gjallarhornet og seet *Aserne* falde kæmpende for Valhal, da kunde vi lykönske os med at have overlevet *Ragnarok;* men det er klart, at *Aser* og alle *Enherjer* sov, saa det var kun *Fimbulvinteren* vi havde, og *Valhal* staaer da endnu, skiöndt dets Indbyggere ligge i Dvale, til den *Guldkammede* galer og vækker Seierfader med alle hans Helte til den store Strid, hvori Valhal styrter, men kun for at Gimle kan stige straalende i al sin Glands. See, derfor dages ogsaa *Valhal* meer og meer i nærværende Aarhundrede, endnu vel mest som en tom Skyggeborg, men dog, alt som en Saadan, tiltrækkende for Öiet; thi det er den gamle *historisk-poetiske Anskuelse*, der, ved Hjelp af Christendommen, hæver og klarer sig, og saasnart denne Anskuelse kommer til at udtrykke sig *levende*, da staaer *Valhal* os virkelig for Öie, *nem at kiende*, som det hedder i den gamle Vise, og med alle Dörre paa vid Gavl, saa vi gaae rask derind, som *Gylfe*, og vilde ikke for meget undvære det Besög, skiöndt det er langtfra, vi enten kan sige, det huger os Alt det vi see, eller at vi veed, hvad hver Enkelthed har at betyde. Det er *Ærens Tempel* og *Evighedens Forgaard*, som de saae ud i *Norden*, som de begeistrede de ædleste Hedninger, Solen har beskinnet, og höit staae de over, hvad *nu* trindt i *Christenheden* ophöies og lovsynges, og det er meer end nok baade til at forsvare den Priis vi sætte derpaa, og til at giöre vort Besög ei blot behageligt, men ogsaa lærerigt.

Allerede i *Völuspa* höre vi, at *Frigg* ved *Balders*

Baare begræd *Valhals* Vaade*), men först af *Grimnersmaal* erfare vi Borgens Leilighed, og höre, at *Valhal* reiser sig guldprud i *Gladhjem* og befolkes daglig mere af sværdslagne Kæmper.

Valfaders Giæster
Har godt ved at kiende
Salhuset fiint,
Skjoldtaget skinner,
Spydskaft-Panelet,
Graaner i Hallen,
Trindt omkring Bænke
Brynjeklædte.

Nem er at kiende,
For Kommendes Flok,
Vesterporten
Paa Valhals Borg,
Hvor Ulven bæver
For Örneklo.

Valgrind kaldes
Det Vangeled,
Som herlig fører
Til Helligdommen,
Det Ledd er gammelt,
De Graa dog faa,
Som lukke det kan
Og laase ret.

Femhundred Dörre
Og Fyrre til
Jeg vel tör mene
Har Valhals Borg,

*) Eller, efter en anden Læsemaade, Valhals Vogter. Völuspa C. U. III. 40.

Og Snese fyrre
Jævnsides gaae,
Saa bred er Dörren
For Brynjefolk,
Naar Luren kalder
Til Kæmpedyst*).

Der stander en Gied
Paa staalgraa Bund,
Paa Hærdrots-Hallen,
Det *Heidrun* er,
Af *Lærads* Kviste
Hun lever flot,
Og Kar hun fylder
Med klarest Mjöd,
Som aldrig skorter
I Skaal om Bord.

En Hjort og stander
Paa staalgraa Bund,
Paa Hærdrots-Hallen,
Ekthyrner kaldt,
Af *Lærads* Kviste
Han lever flot,
Dog i *Hvergelmer*
Fra hornet Yver
Kun Vand neddrypper
Til Vovegang.

Andhrimner-Kokken,
Ildhrimner-Gryden,
Sæhrimner-Kiödet
Vi kan vel nævne,

*) Egenlig: naar man skal ud og drages med Fenrisulven; men da jeg formoder, Dörren er lige bred alle Dage, giör det her ingen Forskiel.

Hvor fast *Valhal* maa have staaet i gamle Dage, kunde vi allerede deraf slutte, at vi i Gylfelegen finde alt dette igien, men egenlig ikke det Mindste mere, saa Munden i Norden har været et meget bedre Kar end Blækhornet, endogsaa til at giemme i; thi hvordan det gik Mythen, da den mistede Munden, derom giver dens sædvanlige Beskrivelse ei mindre sörgelig Beskeed, end de fire Aarhundreder, da den maatte kukulure i en islandsk Skindbog eller sidde i et Musehul.

At *Valhal* er *skjoldtakt*, höre vi allerede i Indledningen til *Gylfelegen*, hvor dog den *islandske* Oversætter, ved et naturligt Misgreb, beraaber sig paa *Thjodolf* fra *Hvin* og anförer et Vers af *Hornklove* om Slaget i Bukkefjorden, istedenfor Linien i *Grimnersmaal*, hvad man ret maa kalde at gaae til Halen istedenfor til Hovedet*).

Siden fortæller *Jævnhøi* (Jafnhár) *Gangler* (Gylfe), at Odin kaldes *Valfader*, fordi alle de der falde paa Ærens Seng er hans Knæsætninger, bænkes af ham i *Valhal* og *Vengulv* og faae der Navn af *Enherjer***).

Endelig kommer Humlen, da *Gangler*, som synes ikke at have hört eller dog huget Fyldekalken, falder *Höi* (Hár) ind i Talen, med de Ord: Du siger, at alle de Folk, der faldt i Slag fra Verdens Begyndelse, er kommet til *Odin* i *Valhal*; men hvad har han da at give dem at spise, saamange Munde som der maae være, efter mine Tanker? Dertil svarer nemlig *Höi:* ja,

*) Gylfelegen p. 2.
**) Gylfelegen p. 24.

det er ingen Lögn, hvad du siger, at der er Folk, saa det mylrer igien; men der kommer dog mange Fleer endnu, og endda vil det kun lidt forslaae, naar *Ulven* dages. *Valhal* bliver imidlertid heller aldrig saa stærkt befolket, at jo Flæsket slaaer til, thi Galten *Sæhrimner*, som bliver daglig kogt, slipper dog ingen Aften heelskindet fra det. For Resten er det et Spörgsmaal, du giör, som jeg tör mene, der skal sjelden kloge Folk til ret at besvare, men Kokken hedder *Andhrimner*, og Kiedelen *Ildhrimner*.

Men, sagde Gangler, faaer *Odin* selv nu samme Kost som Enherjerne? *Odin*, sagde Höi, giver *Gier* og *Fræk*, to Ulve han har, alt det Kiöd der kommer paa hans Bord, thi selv behöver han det ikke, aldenstund *Viin* er for ham baade Mad og Drikke.

Men, sagde Gangler, hvad kan *Enherjerne* faae at drikke, der vil slaae lige saa rundelig til, som Kosten? Drikke de kanskee *Vand?* Det var et underligt Spörgsmaal af dig, sagde *Höi*, eller mener du, at *Alfader* byder *Konger* og *Jarler* og andre *Stormænd* til Giæst, for at lade dem drikke Vand! Desuden tænker jeg ogsaa, der kommer mangen Mand til Valhal, som vilde finde, det var dyrt Madkiöb, först at taale Saar og Svie til Döden, og saa ikke at blive bedre beværtet end med en Drik Vand. Nei, jeg skal fortælle dig noget ganske Andet, for der staaer en Gied ovenpaa *Valhal*, som hedder *Heidrun*, og bider Knop af Kvist paa det meget *navnkundige* Træ *Lærad*, og af hendes Yver löber der et Kar fuldt af Mjöd hver Dag, som er saa stort, at alle Enherjerne kan deraf faae deres fulde Bekomst. Det

kalder ieg Gied til Gavns, sagde Gangler, og det maa være et farlig godt Træ, som hun gnaver af.

Ja, sagde *Höi*, det kiendes ogsaa deraf, at Hjorten *Ekthyrner*, som staaer ovenpaa Valhal og gnaver paa samme Træs Kviste, faaer saa fugtige Horn, at der bliver mange Floder af, hvad der drypper fra dem ned i *Hvergelmer*.

Det var en underlig Tale, du der kom med, sagde Gangler, og et farlig stort Huus maa det *Valhal* være, men trangt er der sagtens at komme ind og ud af Dörrene!

Hvorfor, sagde *Höi*, spörger du ikke hellere om, hvor mange og hvor store Dörre der er paa *Valhal;* thi naar du hörer det, maatte du snarere finde det underligt, om der ikke var frit Rykind og Rykud for Enhver efter eget Behag:

Femhundred Dörre
Og Fyrre til
Jeg vel tör mene
Har Valhals Borg,
Og Snese fyrre
Jævnsides gaae,
Saa bred er Dörren
For Brynjefolk,
Naar Luren kalder
Til Kæmpedyst

Men, sagde Gangler, saadan en Mængde Mennesker, som der er i *Valhal*, hvad more de dem vel med, naar de ikke sidde ved Drikkebordet.

Hver Morgen, sagde *Höi*, naar Enherjerne staae

op, fare de i Harnisk, gaaer ud i Vænget, og slaaes, til de falde for hinanden, men naar det lakker ad Davretid, ride de hjem igien til Valhal og drikke til Pæls*).

At nu *Valhal* for Resten hyppig nævnes saavel i *Skalda* som i *Draperne*, behöver neppe at anmærkes, men vel, efter *Bragesnakkens* Indledning, at hverken brugte eller behövede man andet *Lys* i *Valhal*, end *Sværdets Glands*, en Efterretning, som *Skalda* stadfæster, baade ved at kalde Sværdet *Odins Ild*, og ved at melde, at Sværd gik for Ild i Valhal**). Det bör ikke heller forties, at, efter *Skalda*, staaer der et Træ eller en heel Lund tæt udenfor Valhals Porte, som hedder *Glaser*, og pranger med Löv af röden Guld, saa det er baade mellem Guder og Folk det favreste Træ, som det hedder i Visen:

Hvor Seierfader
Har Salen fiin,
Der med Guldblade
Mon *Glaser* staae***).

At Eivind Skaldespilder endog vovede at vise *Hakon Adelsteen* til *Valhal*, er alt för berört og skal siden igien komme paa Bane, men at den vistnok *angelsaxiske* Skjald, der besang *Erik Blodöxes* Indtog i *Valhal* og derved viiste Eivind Veien, rutter med *Vinen* til alle Valhals *kongelige Giæster*, maa ansees for en

*) Gylfelegen p. 41—45.
**) Bragesnakken p. 79. Skalda p. 129. 160. 62.
***) Skalda p. 130, men hvorfra Verset er, vides ikke.

poetisk Frihed, der vel kan tilgives, men maa ikke efterlignes, da *Aanden* med Rette har sig selv *Begeitringens Kilde* forbeholden. Visen begynder nemlig, efter *Skalda*, saaledes:

Hvad, sagde *Odin*,
Mon det skal betyde:
Jeg nys i Drömme
För Dag sad op,
Og Plads jeg gjorde
For Giæster höie,
Og aarle vækked
Jeg Valhals-Folket,
Til brat at pusle
Med Bænkehynder
Og Skænketöiet
At skure blank!
Om *Viin* at tappe
Jeg Vink og gav
Valkyrjen prud
For Kongemunde*).

Endeel af denne Beskrivelse forklarer sig selv, naar man kun veed, at *Valhal* er *Blodet*, *Mindet* og *Eftermælet*, hvori ædle Kæmper til Verdens Ende fortsætte deres Liv hos Efterslægten, men Endeel kan jeg

*) Skalda p. 97. Det er Skade, at det langt större Brudstykke, man har af *Eriksmaalet*, endnu, saavidt jeg veed, er *utrykt*, hvad ordenlig maa forbause, naar man veed, vi ikke blot har et *mythologisk Lexikon* paa over 700 Kvartsider, hvor der findes en Oversættelse, som savner sin Hjemmel (p. 784), men at vi ogsaa har en *Foliant* til Oplysning af Versene hos *Snorre*, hvor ingen Linier vilde bedre fortjent deres Plads ved Forklaringen af *Eivinds Hakonarmaal*.

ikke forklare, enten fordi det fra Först af er vilkaarlige Tilsætninger, eller fordi dunkle Ord og *Navne* endnu lukke sig om *Nögelen;* thi hvad kunde det nytte mine Læsere, at fortælle dem, de ved at multiplicere Valhals Dörre med Enherjerne, kunde faae et Tal ud, der (naar man ikke regner *sex Snese* paa hvert Hundrede) svarer til et af *Chaldæernes* og *Indiernes* urimelige Aarstal, som vi ikke veed Grunden til; eller at spörge dem, om de ikke fandt det ganske naturligt, at en gammel *nordisk Digter*, ved at stirre paa *Morgenröden*, havde deri *opdaget* Ilden under *Enherjernes* Davregryde! Man misforstaae mig kun her ikke, som om jeg vilde nægte, enten at de gamle Hedninger havde altid lidt og fik efterhaanden meget *haandfaste* Begreber om *Valhal*, eller at man i Naturen kan see og har seet Billedskygger af det Usynlige; thi begge Dele indrömmer jeg uden al Forbeholdenhed; men det er ikke de nordiske Hedningers *ubestemte Tro*, jeg vil skildre, det er deres forelöbige *historiske Anskuelse*, jeg vil udhæve, og den virkelige *Kilde* i Menneskebarmen til deres poetiske Myther, jeg öser af, fordi jeg baade er vis paa, at f. Ex. *Forestillingen* om Livet efter Döden i Valhal *umuelig* kunde *udspringe* af *Zodiakallyset*, og indseer, at udtrykte den ingen anden *Sandhed*, var den os aldeles unyttig og uvedkommende. Derimod er det ganske rigtigt, at *naar* man *först har* Forestillingen om en timelig Udödelighed i sin Afkom og sit Eftermæle, der vel omsider taber sig ved Slægtens Udartning i en kold Ihukommelse, men dog kun for igiennem en haardnakket Gienfödelseskamp at foreviges, man da med Lyst kan see

en smilende *Skygge* af *Valhal* i *Aftenröden*
mersolens *Efterskin*, der kun en liden Stund
i Mörket, for, giennem Dagningskampen mellem
Mörke, at forklare sig nyfödt i den gyldne Mo
Hvor derfor Mythologerne, som her, have fu
tilsvarende Syns-Ting, bestaaer vor Uenighed
at de söge *Kilden* til *Livet* i det *Döde*, hvor
seer *Skyggen* af *Livet*, eller med andre Ord, at
vore Fædre have grebet deres oversandselige
linger i *Luften*, men at jeg er vis paa, de har
dem i det *Hjerte* og födt dem i den *Hjerne*,
finder dem endnu. At jeg nu deri havde Ret,
Forklaringer af de enkelte Myther end ikke var
end mine Formænds og Eftermænds hidtildag
nödvendig af Livets og Poesiens Natur, da jeg
giver en *Kilde*, hvoraf levende Forestillinger
Usynlige og poetiske Myther *kan udspringe*;
viser sig ogsaa ved den *Rigdom*, der findes
Vei, sammenholdt med den *sorte Armod* hos
lerne, der er poetisk indskrænkede til, hvad
længe Verden staaer skal prosaisk vare: de
menter nemlig, med Frost og Hede, Sommer o
Sæd og Høst, Jævndögn og Solhverv, Dag
Hvem der nu kan troe, at *Völuspas* og *Bjovulf*
Bjarkemaalets og *Volsungkvidens* Digtere, ja, a
Angler, *Daner* og alle *Döler* var ligesaa poe
skrænkede, maa enten selv være Stifbarn i den
Menneskenaturs vide og livfulde, kraftfulde,
Verden, eller han maa indbilde sig at have selv

skabt den Verden, jeg for min Part er vis paa, jeg og mine Fædre med under Moders Hjerte kom sovende til.

Uagtet jeg derfor ligesaa lidt i *Valhal* som nogensteds vil paatage mig at forklare Alt, men overlader gierne Börnene den Glæde, at opdage meget, som undgik mig, saa kan jeg dog see, at den *daglige Kamp*, med Fald og Opreisning i Valhals Vænge, udtrykker den bestandige Kamp mellem Liv og Död i vor Slægt, som falder med de Gamle, men staaer nyfödt op igien med de Unge, den Samme i Grunden, saalænge de fölgende Slægter levende mindes og tilegne sig de Forbigangne, og denne seierrige Kamp har jo endog en vis *legemlig* Virkelighed, saalænge Fædrenes Navne og Bedrifter levende forplante sig i Folket og Sagnet; thi vel fortrænge de Nyeste öiebliklig de Ældre, og giör hinanden saavel Livet som Rangen stridige, men hos et historisk-poetisk Kæmpefolk staae de Faldne immer op igien og *sammensmelte* inderligere, jo længere de kæmpe med hinanden, som det hedder i Visen:

Ved Kamp forliges
De Kiække bedst.

og som vi endnu sige, at man ved at slaaes bliver de bedste Venner, og kalder det derfor, naar man giör fælles Sag, »at *slaae sig sammen.*«

Gaae vi nu tilbords med Odin og hans Giæster, da kan vi vel fristes til at smile lidt ad den *dröie* Flæskeskinke og den *nymalkede* Mjöd, og *Smag* finde vi neppe deri, men vel *poetisk* og *historisk Sandhed*, thi *Kiödet*, som daglig koges og tæres, men fortæres dog ikke, og mister end ikke Livet, udtrykker jo heel træffende den

kiödelige Forbindelse mellem alle Ætledd, og Mjöden Hjerteblodet eller Mindesaften, indsuget med Modersmælken. Man seer nu let, at Valhals Skjoldtag er *Historien*, og at *Gieden* og *Hjorten*, som bide af *Navnkundighedstræet*, er Forplantelsen af de berömte Slægter, som, naar den lykkes, skiænker *Enherjerne* Mjöd, men, naar den mislykkes, saa Slægten *vanarter*, skaber kun Strömme til Afgrunden. Om Træet *Glaser* skal være det samme som *Lærad*, veed jeg ikke, men siden vort sande Ordsprog kalder *Æren* det *feireste* Træ i Skoven, og man altid maa tænke sig en gylden *Æreport* foran Valhal, kan Bemærkelsen ei være tvivlsom. At endelig *Sværdets Lyn* er *Valhals Lys*, fölger af sig selv, da det ene er Kæmpelivets Fortsættelse med Heltegierninger, der kaster Glands paa den jordiske Udödelighed, som, saasnart Bedrifterne ophöre, bliver til en luftig Dröm og tom Navnkundighed.

Dog, vi maae ingenlunde over Valhals Lys glemme *Valhals Liv*, som ikke blot den daglige Dysten, med samt Maden og Drikken, betegner, men som især udtrykkes ved *Möerne*, der skiænke *Viin* for *Odin*, men *Öl* og *Mjöd* for alle *Enherjer*. Disse Möer maae nemlig ingenlunde sættes i Klasse med Mahomeds Duller, thi de er allesammen Döttre af *Hebe*, der kiæler kun for *Örnen*, eller, *mythisk* rettere: Odin med alle Aser og Enherjer er den *Herakles*, med hvem Zeus formælede *Hebe*.

Der er nemlig i Tidens Löb mangeslags *Navnkundighed* og *Ihukommelse* for de Vældige paa Jorden, og medens Grækernes *Tartarus* og vores *Niflhjem* og *Nastrond*, udtrykker det onde Rygte, med Efterslægtens

Afsky og Forbandelse, udtrykker det for Norden eiendommelige *Helhjem* deels den fulde Glemsel og deels den *tomme Navnkundighed*, men *Elysium* og *Valhal* udtrykke begge det *priselige Eftermæle*, *koldt* i *Elysium* og *varmt* i *Valhal.* Dette omvendte Forhold mellem *Syden* og *Norden* skulde mindre forundre end fornöie os, thi det er jo hverken noget Nyt, at der fölger kolde Nætter paa varme Dage under Linien, eller at *valne Hænder* i Norden pege paa *varme Hjerter*, og det ligger desuden i Sagens, i Menneskets Natur, at jo varmere og inderligere man slutter sig til det *Nærværende*, des mindre Liv har *Mindet* om det *Forbigangne* og *Haabet* om det *Tilkommende*, saa det er ganske i sin aandelige og hjertelige Orden, at *Valhal* overstraaler *Elysium* i samme Grad som *Olympen* hæver sig over *Idasletten* og *Zeus* over *Odin.* Naar Heltenes Ihukommelse er aldeles *begravet* i *Böger*, saa kun Bogorme gnave paa de berömte Navne, da er der hverken Tartarus eller Nastrond, hverken *Elysium* eller *Valhal* i *Historien*, men kun et stort *Helhjem*; thi leve selv Navnene ei meer paa Læberne, da lever Mindet endnu mindre i Hjertet. Saalænge derimod Draperne klinge til de Vældiges Ihukommelse, og Börnene opmuntres til at ligne de herlige Fædre, saa længe er der et *Elysium*, men kun saalænge Vuggerne gaae i Takt med Kæmpevisen, fordi Mödrene blusse i Lön af Kiærlighed til Heltene, og væde Banetuen med en Vemodstaare, kun saa længe skiænke Valhals Möer Mjöd for Enherjer, og kun saa længe groe de levende Kiærminder paa Vigrids-Sletten, som lokkede *Hadding* under Kvindekaabe til at besöge

de Hensovnes Land. Og see, denne *Kvindens* og Hjertets *begeistrede Deeltagelse* i *Heltenes* Skæbne og Bedrifter, den er det, som har givet det nordiske Kæmpeliv sit eiendommelige Præg, den skabte *Valhal* i Arildstiden, den har baaret det, saa det staaer endnu, skiöndt det raver, og saa i Norden kan endnu, efter Fimbulvinter, ved den Guldkammedes Gal og Gjallarhornets Lyd, alle Seierfaders Kæmper vaagne og skifte Hugg med Muspels Sönner.

Det klareste Udtryk for denne Kvindens *Heltekiærlighed* er Valhals Möer, men det Höieste og Dybeste er Mythen om *Freya*, den *graadfagre Dise*, som *deler halvt* med *Odin* paa Valen*); thi dette lille Ord siger sine Kyndinger meer end de kan beskrive om den mageløse nordiske Kvindelighed, som derfor ogsaa endnu i sin höie Alderdom har födt og fostret Skjaldesönner, hvis Liv og Lyst det er at slaae paa alle de Strænge, hvis Toner om ædel Manddom og kvindelig Ynde giör *Kiæden* lang, for seent men södt at sammensmelte.

Forsaavidt nu *Valkyrjerne* er Udtrykket for *Kæmpelysten* og *Kæmpelykken* i det Hele, kan det ikke undre os, at saavel deres Navne som deres Bestilling udelukkende dreier sig om, hvad der var *fælles* for *alle* ærlige nordiske *Kæmper*, altsaa om Sværdslag og Vaabengny, om Mandslæt og Hedenfart og den endelige Vaabenstilstand paa Valhals Bænke; men i Övrigt gik det med Valkyrjerne i gamle Dage, som med Damerne i Riddertiden, at hver udmærket Helt havde sin, i hvilken han

*) Grimnersmaal C. U. I. 46. Gylfelegen p. 28.

saae Idealet af Kæmpelyst og Heltekiærlighed. Derfor see vi ogsaa, at det Himmelske og Jordiske, det Timelige og det Evige, paa den mest æventyrlige Maade forbindes og forblandes i *Valkyrje-Mythen*, der snart skjuler sig hos *Val-Fruen* i *Folkvang*, og snart gestalter sig til en Skjoldmö ved Kæmpens Side, men sædvanlig svæver i Freyas Fjederham, ubestemt imellem begge.

I *Vôluspa*, hvor Nornen *Skuld* staaer i Spidsen for *Valkyrjerne*, kaldes de *Herjans* (Odins) *Nonner* (Nodner ɔ: Norner) og svare til deres Navn, som Valmöerne, der kaare Helte i Slaget, og paa Kampens Bulder hentyde ogsaa meer og mindre kiendelig deres Navne. *Göndel* og *Skögel*, *Gunn* og *Hild* og *Ger-Skögel**).

I *Grimnersmaal*, hvor vi först finde *Skiænkemöerne* i Valhal, före disse vel andre Navne, som *Hrist* og *Mist*, *Randgrid*, *Radgrid* og *Reginleif*, men da dog *Skögel* og *Hild* komme med, kan vi ingen forsvarlig Skilsmisse giöre**).

Gylfelegen giver os ogsaa den Beskeed, at de, der gaae for Borde og staae for Skiænken i Valhal, er de samme Valkyrjer, som Odin udsender, til at skifte Seier og byde Giæster, men lægger dog til, at *sædvanlig* er det *Gude* og *Rote*, som fölge med Nornen *Skuld* til Valen og giöre Udslaget***). Det Sidste seer man strax

*) VöIuspa C. U. III. 38. Det fortjener at bemærkes, at *Göndel* ventelig har sit Navn af det A. S. genðan ɔ: at vove, og at »gun« endnu er det engelske Navn paa *Ildvaabenet*.

**) Grimnersmaal C. U. I. 57. Man husker, at »grið« er Vaabenstilstand.

***) Gylfelegen p. 39. *Gude* og *Gunn* er een og den Samme. Endeel nævnes i *Skalda* p. 112.

der er Noget i, thi *Gude* driver Kæmperne i Ilden, *Rote* beskiærmer dem, og *Skuld* giör Udslaget*); men det er klart, at Anskuelsen ingenlunde har bundet sig hertil, saa det er snarere *Hild*, *Göndel* og *Skögel*, der sædvanlig foresvæve Skjaldene paa Valen; thi *Hilds* eller *Hildurs Leg* og *Göndels Uveir* var, saa at sige, Kampens faste poetiske Navne, og *Göndel* og *Skögel* er ikke for intet de sidste Valkyrjer, der ride til Slaget i Hakonarmaal.

Med *Valkyrjerne* i *Svanehamme*, som ret egenlig er Sjælen i *Volsungkviderne* og overalt i *Bjarkemaalet*, vil vi her ikke nærmere indlade os, men kun bemærke, at de *aabenbar* har hjemme paa Jorden, saa man kan sige, at *der* skabe *Valkyrjerne* ikke Helte, men Heltene dem, eller: *der byde* de *ikke* Kæmperne, men *fölge* dem til Valhal, som *Brynhild* fölger *Sigurd* og *Signe Habor*.

Uagtet nu *Odin* aabenbar har hjemme i *Valhal*, saa er dog hans berömte *Höisæde Hlidskjalf* forlagt fra *Gladhjem* til det sölvtakte *Valaskjalf*, uden at man veed Grunden, med mindre den blot ligger deri, at Gylfelegens Forfatter ei har vidst ret Beskeed, thi han er vor eneste Hjemmelsmand for Beliggenheden**). Vel nævnes nemlig det sölvtakte *Valaskjalf* i Grimnersmaal som *Asens* (ventelig Odins) gamle Bolig, men *Hlid-*

*) Baade nævnes »Rotho« som en Valkyrje hos *Saxo* St. U. p. 119, og det bör ikke oversees, at af *Rolvs* Söstre er *Ruta* gift med *Bjarke* hans *Höirehaand*, og *Skulda* med hans Banemand. *Rotes Kjortel* (Roða-serkr og Roða-ræfr) er ogsaa et Navn paa Brynjen i *Skalda* p. 160. 61.

**) Gylfelegen p. 21, men p. 10 giöres *Hlidskjalf* til selve Hallens Navn.

skjalf nævnes kun i de prosaiske Indledninger til dette Kvad og til Skirners Reise, samt i *Ravnegalderet*, som *Odins Höisæde*, man veed ikke hvor*). Det faaer da staae ved sit Værd, og vistnok maatte *Hlidskjalf* i Veiret, naar *Odin* derfra skulde *oversee hele Verden*, men ogsaa *Hjemmelen* derfor er heel *prosaisk* og turde vel briste, da *Odin*, efter *Ravnegalderet*, som er *Hlidskjalfs* eneste *poetiske* Stötte, sidder der *ikke* paa *Udkik* men paa *Lur*, og Navnet gierne kan betyde *Lyttehöien***).

Sagen er nemlig den, at *Hörelsen* unægtelig er *Hovedsandsen* for den *historiske* Poesi, ligesom *Synet* for den *Naturlige* eller Oprindelige, saa *Norden* har egenlig ingen *langsynede Seere*, men kun *lydhöre Skjalde*, og at det er giennem *Öret*, Odin faaer sin Viisdom, beviser saavel hans Spörgsmaal til *Mimers Hoved*, som hans *Lytten* til *Hugin* og *Munin*. *Mimers-Hoved*, som der synes at være mere Hexeri end Poesi ved, skulde jeg vel vogte mig for at beröre her, dersom ikke alt *Vola* havde nævnet det i Forbigaaende, men nu maa jeg giöre ligesaa, for at komme ordenlig til *Ravnene*, der först nævnes i *Grimnersmaal*, og det heel forblommet, da Grimner (Odin) siger:

Hugin og *Munin*
Morgener alle
Fare paa Vinger
Verden igiennem,

---

*) Grimnersmaal C. U. I. 37. 42. Skirners Reise I. 68. Ravnegalderet I. 216.

**) Nemlig af »*at lyde paa*« (lytte til) og »scylf« som, efter Ordbögerne, skal paa A. S. betyde *Höide* eller *Tinde*.

Hugin jeg savner,
Seen er hans Hjemfærd,
Dog efter Munin,
Mere jeg stirrer *).

Ventelig skal Bekymringen for de daglige Sendebud *her* især skildre Grimners Vaande, hvor det gaaer ham ilde mellem to Ilde, men dog lader det sig ogsaa forstaae om en vis daglig Uro, hvoraf Sindet bevæges, medens *Hugin* giennemfarer den *tilkommende* Tid, og *Munin* den *Forbigangne*; thi at Odins Ravne er *Formodningen* og *Hukommelsen*, ligger saa klart i deres Navne, at selv *de* Mythologer har seet det, hvis *Odin* er sammensat af Vind og Solskin, og burde vel altsaa, for at betjenes standsmæssig, have en *Myg* og en *Avne* til sine Ravne. Dog, at det Ene maa være efter det Andet, eller at der var mindste *Sammenhæng* i den mythiske Tankegang, synes de fleste Mythologer ligesaa lidt at have drömt om, som de har tvivlet paa, at jo de störste Urimeligheder lod sig ypperlig forbinde ved et *Hyphen*; saa Menneske-Aandens ypperste Evner kunde aldrig fare bedre, end at slaaes hen i Vind og Veir.

Der er i de övrige Sange slet intet Spor af disse Ravne, uden et i Ravnegalderet, som man vel maa sige, Udgiverne har selv gjort**), og som i alt Fald Dunkelheden giör ukiendeligt; men i Gylfelegen læse vi, at

---

*) Grimnersmaal C. U. I. 48.

**) Ravnegalderet C. U. I. 208, hvor det dog kun som Giætning foreslaaes at læse »hugin himna« for »hugr hinna« som staaer i alle Haandskrifter, men har i den svenske Udgave dog maattet vige for Giætningen.

Ravnene *Hugin* og *Munin* sidde paa *Odins* Skuldre og hviske ham i Öret alt hvad de har enten seet eller hört al Verden over, thi den reise de rundt hver Morgen, fra det gryer ad Dag til Davretid, saa deraf samler Odin mange Kundskaber og kaldes derfor *Ravneguden**).

At nu de *islandske* Skjalde kaldte *Ravne* iflæng baade *Hugin* og *Munin*, det var naturligt for dem, skiöndt vist nok *ikke* for *Digtere*, men at lade *Hugin* og *Munin* flyve lige fra Odins Skuldre, den ene til *Galgerne* at hakke Öine ud, og den Anden til *Rakkerkulen* at slide Aadsler, det er saa dumdristigt og uforskammet, at jeg vil troe, *Grammatikeren*, som anförer et Vers derom, har gjort det selv**).

Vi komme nu til *Sleipner*, den berömte *Odinshest*, hvorom dog Sangene kun give den korte Beskeed, at han ledte om sin Mage, bar Odin blandt andet til *Hel*, var födt af *Loke* og *Svadilfar*, og havde *Runer* paa *Tænderne****).

Det er da först i *Gylfelegen*, vi blive nöiere bekiendt med *Sleipner*, og skiöndt man nok veed, at Staldhistorier meget sjelden er enten smagfulde eller poetiske, maae nordiske Læsere dog sagtens være mere nysgierrige efter *Sleipners* Slægtregister, end efter de arabiske Skimlers,

---

*) Gylfelegen p. 42.

**) Skalda p. 322.

***) Grimnersmaal, Vegtamskviden, Hyndlas Sang og Brynhildskviden C. U. I. 60. 238. 339. II. 200. Navnet betyder sagtens »Glideren«, af A. S. »slippan«, det tydske »schlüpfen.«

eller de engelske Væddelöberes, der dog sysselsætte
mange fine og smagfulde Kredse.

Læseren husker vel dog endnu den sære *Bygmester*,
som vilde have *Sol* og *Maane* og *Freya* for en Fæst-
ning efter alle Kunstens Regler, som kunde trodse alle
Jetter, selv om de slap over Udenværkerne, og det var
Akkorden, at han maatte Ingen have til athjelpe sig, uden si
Hest *Svadilfar*; men, tör man troe Rygtet, da gjorde de
Bæst Mesteren til Skamme, vel ikke ved at bygge, men ve
at bære til om Natten, meer end han kunde bruge on
Dagen. Da derfor *Loke*, som, ved at lokke Aserne
Fælden, havde spillet paa sin Hals, skulde löse den ve
at forsinke Arbeidet, var det *Svadilfar*, han fæstede Öi
paa og lokkede til Skovs med en Hoppe, som Stald
karlene i Asgaard sagde, var ham selv, saa Bygmesteren
löb vild efter sin Hest den hele Nat og fik Dagen efte
ei Stort bestilt. Hvad der siden blev af *Svadilfar*, d
Thor slog Bygmesteren ihjel, veed man ikke, men de
kom et *abildgraat* Föl til Verden, med ikke mindre en
otte Been, og det var *Sleipner**).

Hvilken ypperlig Dandser nu *Sleipner* blev, ka
man deraf slutte, at han satte lukt over *Helgitteret* me
Hermod som ingen Ting**), og at han ikke var vand
sky, kan man nok begribe, siden han bar *Odin*, hv
Thor vadede, men end mærkeligere er det, at han lö
glat over det vilde Hav, da *Hadding* sad under *Odi*

*) Gylfelegen p. 18. 45—47.
**) Gylfelegen p. 65. 67.

Vinger*), og, faldt ei Æblet langt fra Stammen, da skyede han hverken *Ild* eller Vand, thi *Sigurd* Fofnersbanes berömte Hest *Grane* nedstammede gierne fra ham i lige Linie**).

See, det er hvad vi veed om *Sleipner*, og ganske uvilkaarlig har Nordens nyere Skjalde svunget sig paa Ryggen af ham, som vor *Pegasus*; men nu kommer Mythologerne og fortæller os, at det Hele er en luftig Idyl, hvori Bygmesteren betyder *Frosten*, *Sleipners* Födsel *Tö-Brudd*, og han selv *Vinden* med otte Underafdelinger, hvorpaa *Odin* endnu rider Sommer ad By; og skiöndt det ikke er saa nyt, at Nisse-Skjalde giör *Vind* med, de kan ride *Sleipner* til *Vands*, synes mig dog, det gaaer altfor vidt, naar Mythologerne reent vil oplöse ham i Vind og Vand og give Nordens Skjalde deres *Kiephest* isteden, saa her maa jeg, paa Skjaldskabets og paa egne Vegne, formelig protestere. Först vil jeg bede Læseren bemærke, at Beskyldningen mod *Sleipner*, at han skulde være en mild *Vaarvind*, födt i Tö-Brudd, og dog ei blot have de fire Hovedvinde, men Fire til, at löbe paa, er ligesaa urimelig som Bygningen af en Sneefæstning *mod* Frostkæmperne (Rimthusserne); men derhos paastaaer jeg rigtignok, at om man ogsaa gjorde Svadilfar til *Nord-Ost*, Loke til *Syd-Ost*, og Sleipner til *Syd-Vest* paa en *Otte-Dags Tid*, saa der blev en Slags luftig

---

*) Steph. *Saxo* p. 12, hvor vel hverken *Odin* eller *Sleipner* nævnes, men er dog nemme nok at kiende.

**) *Volsungesaga* i Fornald. Sögur. I. 150, hvor *Odin* lærer Sigurd at kiende *Sleipner-Föllet* i den *danske Konges* Stald.

Sammenhæng, har jeg dog alle fremfarne, nærværende og tilkommende Digteres Fuldmagt til paa *Sleipners* Rygg at lee ad det Vindmageri og ride mit Skud.

Det bliver da derved, at *Odin* er *Nordens Aand*, og Sleipner hverken Norden- eller Sönden-Vind, men *Aandens Ganger*, altsaa, poetisk talt, *Verset*, der sagtens fra först af i Norden var et Slags *Octometer*, da vi endnu godt kan see paa *Völuspa*, at det oprindelig har bestaaet af *otteliniede* Stropher, ligesom man da nok veed, at det almindelige islandske Vers er *otteleddet*, og at Vers skal ligesaavel have „*Födder*“ som Heste.

Saaledes tör jeg da sige, vi fandt den virkelig *ottebenede Sleipner*, som man forgiæves sögte i Luften, men dermed vil jeg ikke nægte, at man kan see et Billede af ham paa Havet, naar *fire* raske Gutter i en Kongebaad holde ordenligt *Aareslag*; thi Havet er vort Himmelspeil, og begge Dele synes sammenblandede i Mythen om *Sleipners* Födsel, der vel hörer til *Asamaalet*, men til dets underlöbende, *folkehistoriske* Deel. Jeg forestiller mig nemlig, at *Sleipner* oprindelig udtrykte det *begeistrede Ord*, hvorpaa Aanden farer over Land og Vand, og giennem *Öre-Sund* til alle *Sjæl-Lands* Havne, men at der, i Digtekunstens og Seiladsens nordiske Barndom, har indtruffet en eller flere Begivenheder, som det *otteleddede Vers* og det *otteaarede Skib* skyldte deres Oprindelse, og som lod sig poetisk forbinde med den gamle Mythe om Bygmesteren i Asgaard. *Svadilfar* er altsaa det fremmede, i Forhold store Mönster, som Reflexionen (Loke) i Norden efterlignede, og Forklaringen er fast grundet paa den Vished, at en saadan Efterlig-

ning bestemt engang har fundet Sted, ligesom den unægtelig er frugtbar, da den giör Mythen anvendelig selv paa det attende og nittende Aarhundredes poetiske Literatur iblandt os. Man giöre saaledes, blot for Löiers Skyld, den *franske Æsthetik* til *Bygmesteren*, og man vil da strax see baade hans uforskammede Fordringer, hans Skæbne under Thorshammeren, og *Sleipners* Gienfödelse, eller man anvende Mythen paa den franske Naturforklaring af Mytherne, og see, om det ikke ligeledes slaaer til, fordi *Nordens Aand* er *ikke* som *Vinden* blæser, men ligner sig selv, endog i Sövne, og giör, naar den vaagner, kort Proces!

At for Resten de *otte Been* har været Taxten, seer man vel bedst af Giæste-Gaaden:

Hvem er de tvende
Thinglöber-Hanner
Med ti Been i Alt,
Men to om en Hale,
Halvandet Par Öine?

thi *Hedrik* svarer:

Let er din Gaade,
Giæst hin blinde,
Odin sidder
Paa *Sleipners* Rygg*).

Vi komme nu til *Drypner*, den berömte *Odins-Ring*, der vel, efter somme Mythologers Mening, ligger i *Maanen*, men som jeg dog af mange Grunde helst vil söge paa

*) Hervorssaga i Fornaldar Sögur I. 486.

Jorden og paa *Odins* Finger. Vi finde den da först i *Skirners* Ord til Gerd:

Ring jeg dig rækker,
Ret ildprövet
Med Yngling paa Baal,
Med *Odins* Sön;

Ringene otte,
Og ringere ei,
Dryppe fra neden
Hver niende Nat*).

Dette er ogsaa Alt hvad vi finde i Gylfelegen, paa den lille Oplysning nær, at Ringen hedd *Drypner* og sendtes *Odin* tilbage fra Hel med *Hermod* til en Amindelse**).

Först i *Skalda* er det, vi höre, at ogsaa ved *Drypners* Dannelse skal *Loke* forsaavidt have havt en Finger med i Spillet, at han narrede Dværgene *Sindre* og *Brok* til at giöre den, samt at da Brok stod ved Blæsebælgen, stak Bræmsen ham stygt paa Halsen, men dog holdt han, efter sin Broders Formaning, Örene stive, saa det blev et fuldendt Kunstværk***).

Hvad nu de Gamle ellers har meent med den Ring, skal jeg lade være usagt, men det kunde klæde *Odin* godt at have noget, der lignede den *historiske Sammenhæng* mellem Tider og Begivenheder, og i en Hast veed jeg ikke noget Synligt, der lignede den meer, end saadan en *Guldring*, der bestandig *formerede sig*,

*) Skirners Reise C. U. I. 78.
**) Gylfelegen p. 66. 68.
***) Skalda p. 131—32.

naturligviis med *Ring i Ring*, og maa nu være blevet en deilig lang Guldkiæde, der rækker fra Arildstid til os, og jeg tvivler derfor slet ikke om, at jo noget Sligt har svævet for den gamle Digter, som vissere end nogen Dværg blæste Ringen færdig i et Öieblik. Vil Læseren imidlertid heller see efter i Almanakken, hvor tit der kan blive *otte Ringe* om *Maanen*, og tænke, at naar den er i Apogeum, er *Drypner* i *Hel*, da være det ham uformeent, naar han kun vil tilstaae, det er ligesaa lidt de gamle Digteres som min Skyld, og ikke tage os, hvem *Nordens Aand* besjæler, det ilde op, at vi, med Öie for den historiske Kiædegang, paastaae, vi har *Drypner* endnu, og veed altsaa bestemt, den ligger ikke i Maanen.

Af *Odins* Vaaben er intet blevet navnkundigt, uden Spydet *Gungner*, og skiöndt han gav Andre Sværd, synes han dog ikke selv at have brugt Klingen, thi hvor *Vola* ymter om hans Kamp, lader hun ham *skyde**), og naar *Gylfelegen* beskriver hans Rustning i Ragnarok, giver den ham vel en Guldhjelm og en prægtig Brynje, men Intet uden *Gungner* i Haanden**). Samme Spyd nævnes ogsaa i Brynhildskviden, hvor vi see, det havde *Runer* paa *Odden****), hvad, efter min Forstand, ligesom *Runerne* paa *Sleipners Tænder*, betyder, at det var til aandelig *poetisk Brug*. Jeg tager da ganske simpelt *Odins-Spydet* for den Brodd eller *Spydighed*,

*) Völuspa C. U. III. 35.
**) Gylfelegen p. 72.
***) Brynhildskviden C. U. II. 202.

som *Poesien* ikke under nogen Himmelegn, e
i Norden, har enten kunnet sige sig fri for, el
undvære, og heraf kan man begribe, hvorfor
pherne har gjort *Gungner* til et *Veirlys*, thi d
man nok, i deres Öine al *Poesi*. Efter en
en af *Helgekviderne* skal *Odin* have laant *Da*
Gungner*), og skiöndt Hjemmelen ei er d
har det dog sin Rigtighed med Udlaanet til go
som Nordens Historie har til alle Tider vi
Kormak Skjald meente med det han siger.
foer *Odin* med *Gungner*, veed jeg vel ikke
veed nok, han kunde meent, hvad sandt var,
Digtere er gierne de spydigste**). Naar end
beretter, at *Gungner* var et *Værk* af *Ival*
men en *Foræring* af *Loke*, og lod sig aldri
Farten***), da er det ogsaa i Rad hos mig;
der var mange Spyd i Norden, men kun ee
saaledes er der ogsaa mange Slags bidende
Verden, men den bidende Satire, som de
Poesi bruger til Nödværge, er dog et g
Slags, der gaaer til Marv og Been, og er v
giennem *Forstanden*, men et *Værk* af *Phanta*

Vi har nu, saavidt jeg veed, betragtet Al
var *Odin* eiendommeligt, undtagen hans *Nav*
piint Fortolkerne saa meget, og er igien saa u
piint af dem, at det nok kan være paa Tide

---

*) Helgekviden II. C. U. II. 104.
**) Skalda p. 97—98.
***) Skalda p. 130. 32.

ham have det i Fred, hvortil jeg er saameget mere tilböielig, som det slet ikke piner mig, men lader sig i sin angelsaxiske Form "Wóden" meget taalmodig udlede af det A. S. "wóð" som er *Poesi* og *Veltalenhed**).

Derimod vil jeg endikke med en Töddel skjule min Forlegenhed med den Skok af Tilnavne, man har givet *Odin*, uden at Nogen ved de Fleste kan sige *hvorfor*. Dette vilde nemlig være i sin Orden, naar den lange Ramse kun stod i *Skalda*, men nu staaer den Længste i *Grimnersmaal*, og dermed kan det umuelig hænge rigtig sammen, saa det bedste jeg kan giöre, er vist at giöre opmærksom paa, at Listen ogsaa i sit Udvortes har Kiendetegn nok paa Uægthed. Först afbryder Ramsen nemlig den klare Sammenhæng (mellem V. 44 og 50), dernæst findes den anderledes i Gylfelegen, men har begge Steder Navnet "*Gangler*," som tilhörer *Gylfe*, og röber sig endelig selv, ved at lade *Odin* sige: Man *kaldte* mig *Grimner* hos *Geirrods*, hvad aabenbar ikke har hjemme i *Grimnersmaal*, men kun i et Register-Rim til Skalda**).

Snarere kunde man da antage de tolv Navne, Alfader, efter Gylfelegen, förte i det gamle Asgaard, for Odins oprindelige Tilnavne, men de har dog snarest Hensyn paa de tolv Aser, og det Sikkreste bliver da, at vi holde os til *Võluspas* Navne: *Valfader*, *Höi* (Hár), *Hær-*

*) Den islandske Form "Óðinn" udledes vel bedst af "øði" (óðr) Genie eller poetisk Aand, som findes i Vafthrudnersmaal C. U. I. 5. 12.

**) Grimnersmaal C. U. I. 61. 63. Gylfelegen 24, hvorved maa bemærkes, at "Gagnráðr" for "Gangleri" har *Udgiveren*, efter egen Bekiendelse, *selv gjort!*

fader, *Herjan*, *Seierfader* og *Hropt**), hvoraf kun *Een* (Herjan) findes iblandt hine Tolv, og *To* (Hærfader og Hropt) *fattes* i den lange Ramse, hvad der er saa meget mærkeligere, som begge disse Navne netop bruges om ham i *Grimnersmaal*. *Hærfader* findes ogsaa i Vafthrudnersmaal, og ellers intet Tilnavn uden *Timefader* (alda-föðr), og heraf seer Læseren, hvad man skal lægge Mærke til, at næsten alle de Tilnavne, der virkelig bruges i de ældste Sange, er baade *tydelige* og *udtryksfulde*.

Af de övrige Tilnavne vil vi blot anmærke *Seierguden* (sigtýr), *Gotheguden* (gautatýr) og *Hroptatyr*, som tit forekommer hos Skjaldene.

At *Höi* (Hár), *Jævnhöi* (Jafnhár) og Tredjemand (Þriði); i Gylfelegen skal svare til *Odin*, *Hæner* og *Loder*, eller *Odin*, *Ve* og *Vile*, fölger af sig selv; men vel maa det anmærkes, at saavel i den prosaiske Indledning til en af *Sigurdskviderne*, som i *Bragesnakken*, finder man Odin, Hæner og *Loke* sammen**), hvoraf man med Föie har sluttet, at *Loder*, hvem man ellers Intet hörer til, i det Mindste engang er bleven anseet for een Person med *Loke*. At man heller ikke udenfor Völuspa egenlig hörer noget til *Hæner*, er för anmærket, men dog fortæller *Skalda* os, at han har havt adskillige Tilnavne, saasom *Odins Sidemand*, *Snar-As*, *Langbeen* og *Grus-Konge****).

---

*) Der findes endnu to sammensatte Tilnavne i *Völuspa: Asernes* "Yggjungr" (Formynder), og *Friggs* "Angantyr" (Hjertensven), hvori man seer Begyndelsen til de Omskrivninger, der siden blev alenlange og tit Versets halve om ikke hele Indhold.

**) Sigurdskvide II. C. U. II. 151. Bragesnakken p. 80.

***) Skalda p. 106. "aurkonungr" vilde jeg gierne oversætte ved

Balder, Höder og Vale.

At *Balder* kun er bleven navnkundig ved sin Död, men at *hans* Död og Opstandelse ogsaa udgiör den store Middelpunkt i Nordens Mythekreds, der maa tildrage sig almindelig Opmærksomhed, er vel alle mine Læsere bekiendt. Var det derfor mueligt, at nogen poetisk Mythe kunde aftvinge aandlöse Mythologer Ærbödighed, da maatte det være denne, der saa rörende udtrykker Savnet af det aandelige Liv, som man skulde tænke, de dog stundom maatte föle; men Sagen er, at fölte de det, da var de ei aldeles aandlöse og vilde nok vogte sig for at optræde som Fortolkere af, hvad de kun svagt og dunkelt anede. Det maa derfor ikke undre, skiöndt det nödvendig ærgrer os, at Folk, for hvem *Luften* er det *Aandigste*, de har nogen levende Forestilling om, og Forandringerne i *Dyrekredsen* de vigtigste historiske Begivenheder, at *de* virkelig mene, de giör *Balder Ære* ved at giöre hans Död til *Sommer-Solhverv*, og kalde enhver aandelig Forklaring deraf med höieste Naivitet "*bogstavelig*", fordi de kan ikke nægte, at de *Gamle* virkelig tænkte sig den som et *Banesaar* for det Ædleste og Herligste, det *Guddommeligste* i Tilværelsen. At nu *Sommer-Solhverv* er et Skyggebillede af al Storhed og Glands, som paa sin höieste Spidse rammes af Dödspilen, det er, hvad et Barn kan forstaae, og de aandlöse Mythologer have derfor her virkelig gjort deres *Bedste*, ved at tage den *rette Skygge* for Legemet, som er det

---

Klintekongen eller Sligt, naar jeg kunde forsvare det, men nu faaer det indtil videre blive ved "Gruset."

Höieste, de paa egen Haand kan naae; men man kunde rigtig nok ligesaa godt sige, at *Johannes den Döbers Halshuggelse* var en *Skygge* af *Dagens Afkortning* ved Sommersolhverv, som at *Balders Död* er det; ja, *St. Hansdag*, med sit Blus og sine Urter, vilde, som man let seer, endnu langt bedre tjene til at *naturalisere* Döberhistorien, end Baldersmythen. Jeg formoder imidlertid, at selv hvem *Skyggen* er saameget kiærere end *Virkeligheden*, at han f. Ex. foretrækker *Christi Liv* i den aarlige Natur, for *det* i de atten Aarhundreder og i de fire Evangelier, at selv han vil indrömme mig, at hverken tænkte *Kingo* paa at giöre Christus til Vaarsolen, da han sang "som den gyldne Sol frembryder," heller ikke vilde *Christenfolket* havt noget af alt det Eiendommelige, der *historisk* udmærker dem i Tidens Löb, hvis Christus ikke oprindelig havde været andet for dem end en luftig *Solsikke*; og har altsaa det nordiske Kæmpeliv noget *Eiendommeligt*, der lader sig kort og godt udtrykke ved *Sorgen* over *Balders* Död ved Tidens Födsel og *Haabet* om hans *Opstandelse* ved *Verdens Ende*, da har Mythen om ham ogsaa sikkerlig havt mere at betyde for Hedenolds Kæmper og Skjalde, end alle de Aarstider, de havde Leilighed nok til at erfare, hverken slukte deres Sorg eller opfyldte deres Önsker.

Hvad derfor *Balder* vil være for alle poetiske Gemytter i Norden, til Verdens Ende, det var han aabenbar ogsaa for de gamle Digtere og for hvem de begeistrede: et dybt Udtryk og stort Sindbillede af den *Glands*, der omstraaler *Livet*, naar det med et *uskyldigt Öie* betragtes i Evighedens Lys, men som selv det ædleste

Menneskeliv bevidner, maa tidlig, ved et stort Uheld, være forsvunden fra Jorden, da den uigienkaldelig forsvinder for hvert Menneskebarn, för han endnu ret har besindet sig paa sin Tilværelse, efterladende sig kun, som *Balder* i *Forsete*, et mat *Efterskin*, der vel formilder, men umuelig kan opfylde det Savn, det vækker og opholder! *Balders Död* svarer altsaa i Nordens Myther til *Afsættelsen* og Mishandlingen *af Kronos* i Grækernes; og hvad der giör Forskiellen, er Nordboens ömmere Hjerte, dybere Alvor og inderligere Deeltagelse i Menneskeslægtens Liv og Levnet, saa for hans Öine var det skeet af *Vanvare*, hvad Grækeren lod skee af *Ærgierrighed med Villie;* thi derfor *anede* Nordboen, hvad Grækeren opgav: en virkelig Opreisning for Skaden, saa *Balder* kom igien fra *Hel*, at overstraale den nyfödte Jord og forgylde det evige Gimle!

At nu denne Anelse baade var sand og vidunderlig dyb, saa dyb, som den ene kunde opstige i et Folkehjerte, der besynderlig tiltaltes og begeistredes af Universalhistoriens Aand, det har Universalhistorien beviist, og viser daglig klarere; thi ikke blot, da *Christendommen* paany aabnede den afskaarne Forbindelse mellem Himlen og Jorden og oppustede Udödeligheds-Haabet, der var som en rygende Tande, til en höiere og klarere Flamme, end nogentid var seet paa Jorden, ikke blot *da* steg *Balder* igien fra *Hel*, men immer siden var det store *Evangelium* en *Balder*, som dræbtes og opstod, saa *Balders-Mythen* er et Udtryk for Aande-Historien paa Jorden, som vi uvilkaarlig elske, saasnart vi höre den, og vinde mere kiær, jo bedre vi lære at forstaae den.

Spörge vi nu *Vola*, hvad hun veed om *Balder* er der Intet, hvorom hun giver bedre Beskeed, thi svarer:

Jeg saae i Skjulet
Skæbnen, som trued
Balder blandt Guder
Blodbestænket.
Sönnen af *Odin*,
Hvor smækker og fin
Kneised paa Marken
Mistelteen!
Med den Stamme
Mig stod for Öie,
Hvad Guder harmed:
Höder-Spydet.

Balder vel födtes
Broder snart,
Natgammel Kæmpe
Kiæk til Drab:
För Haand blev tvættet,
Og Haar blev redt,
Alt Balders Bane
Paa Baal var lagt;
Ligevel *Frigg*
I *Fensal* begræd
Valhals Vogter,
Det veed I nok!

Og siden om Tilstanden efter Ragnarok:

Paa usaaede Agre
Ax da bölge,
Bod for al Bane
Med *Balder* times!
Da boe tilsammen
I Seiersvangen

Höder og *Balder*,
I Hropter-Salen,
Valgud-Borgen,
I veed nok selv*)!

I Vafthrudnersmaal spörger *Gavnraad* tilsidst den selvkloge Jette:

Hvad mon i Öret
Odin hvisked
Sönnen paa Baare,
Baalet nær?

Og dertil maa Vafthrudner naturligviis svare:

Ingen kan vide,
Hvad aarle *Du* hvisked
Sönnen i Öret**).

I Grimnersmaal höre vi om Baldersborgen:

I *Breide-Bliks* Vange
Staaer *Balders* Slot,
Der Høieloftssale
Han hvælved sig,
I Landet findes
Knap List og Svig***).

Efter saaledes at have, saa at sige, undersögt *Breidebliks* mythiske Grundvold, vil det, for at undgaae al unödvendig Gientagelse, være bedst at kaste Öie paa det samlede Sagn i *Gylfelegen*.

En af *Odins* Sönner hedder *Balder*, og ham er det en Lyst at tale om, thi baade er han god, og Alle give ham et godt Lov. Han er saa deilig af Ansigt og saa hvid i Huden, at han skinner igien, og det er Beviis

*) Vôluspa C. U. III. 39. 40. 53. 54.
**) Vafthrudnersmaal C. U. I, 33. 34.
***) Grimnersmaal C. U. I. 45.

nok paa Skiönheden saavel af hans Haar som Ansigtsfarve, at den hvideste Lilie, der er til, har man lignet ved ham og kaldt *Balders Bryn.* Han er tillige den Viseste, den mest Veltalende og Vennesalige af alle Aserne, og det er en Egenskab ved hans Domme, at de lade dem ei dreie. Han boer paa Breideblik oppe i Himlen, hvor intet Ureent taales*).

Der indtraf en Begivenhed, som var af störste Vigtighed for *Aserne*, og dermed begynder Fortællingen, at *Balder* hin Gode havde meget urolige Drömme, som varslede ilde for hans Liv. Da Aserne fik det at vide, lagde de deres Hoveder sammen og besluttede at bede *Balder* fri for alskens Vaade, og *Frigg* fik nu baade Ild og Vand, baade Jern og anden Malm, baade Træer og Sote, baade Dyr og Fugle, Edder og Forgift, til at giöre deres Eed paa, de vilde spare *Balder*, og da det var skeet og thinglyst, havde baade *Balder* og alle Aserne deres Morskab af, at han stillede sig op og lod de Andre deels hugge ind paa sig og deels stride lös med Steen eller skyde til Maals efter ham. Det syntes nu Alle stor Ære, at ingen Ting gjorde Balder Skade, men da *Loke Lövösön* det saae, fik han ondt i sine Öine, skabte sig i Kvindelignelse og gik til *Frigg* i *Fensal*, som da spurgte Kvindemennesket, om hun ikke vidste, hvad *Aserne* tog dem for paa Thinge. Jo, sagde hun, de skyde alle til Maals efter *Balder*, men det giör ham ingen Skade. Nei, sagde *Frigg*, hverken Vedd eller Vaaben skade *Balder*, det har de gjort deres Eed paa.

*) Gylfelegen p. 26.

Har da ogsaa Alting forsvoret at skade *Balder?* sagde Kiærlingen. Ja, sagde *Frigg*, saanær som en Vidie vestenfor *Valhal**), der hedder *Mistelteen*, og som tyktes mig for ung at tage i Eed. Dermed forsvandt Kiærlingen, men *Loke* gik hen, hvor *Misteltseen* stod, trak den op og tog den med sig hen paa Thinget, hvor *Höder* stod yderst i Kredsen, fordi han var blind. Ham talede Loke til og sagde: hvorfor skyder du ikke til *Balder?* deels fordi jeg ikke kan see, hvor *Balder* staaer, sagde han, og deels for jeg er vaabenlös. Ih, sagde *Loke*, du skulde dog ligne andre Mennesker og giöre Ære ad *Balder* saavelsom de; jeg skal vise dig, hvor han staaer, skyd saa til ham med denne Vaand! *Höder* tog da *Misteltseen* og skiöd til *Balder*, som *Loke* pegede, saa Skuddet gik lukt igiennem ham, og han sank död til Jorden. Dette var den störste Ulykke, der nogensinde er skeet mellem Guder og Mennesker, og da *Aserne* saae *Balder* falde, tabte de allesammen baade Næse og Mund, og ikke en Haand rörte sig, men de stod og saae paa hverandre, og skiöndt der kun var een Mening om Ophavsmanden, var dog Fristedet saa helligt, at Misgierningen maatte blive uhevnet. *Aserne* sögte nu at faae Munden paa Gang, men det blev kun til Graad, saa Ingen af dem mægtede i Ord at give Sorgen Luft, og *Odin* var den, som tog sig det nærmest, fordi han skiönnede bedst, hvad Tab og Skade *Aserne* havde lidt ved *Balders* Frafald.

Da *Aserne* endelig kom til *Samlingen*, tog *Frigg*

---

*) I somme Haandskrifter staaer "*östenfor* Valhal."

Ordet, og spurgte, hvem iblandt dem der vilde vinde al hendes Hyldest og Naade, ved at ride *Helveien*, faae *Balder* ledt op og byde *Hel* gode Lösepenge for at lade ham komme tilbage til *Asgaard?* Den Reise tog En af *Odins* Tjenere *Hermod Snarensvend* sig paa, *Odinshesten Sleipner* blev da trukken frem, *Hermod* svang sig op og foer afsted. I ni Nætter red nu *Hermod* giennem dunkle, dybe Dale, saa det Förste han saae, var *Gjallar-Elven,* med samt *Gjallar-Broen* af det klare Guld. Möen *Modgude* (Sinds-Uro), som holder Vagt ved Broen, udspurgte ham om Navn og Byrd, tilföiende: her reed igaar ikke mindre end tolv Snese Dödninger og en Halv over Broen, og Stöien var dog ikke större, end du giör alene, men du har mig heller ikke Dödningfarven; hvad vil du paa *Helveien?* Jeg skal ride til *Hel* og lede om *Balder*, sagde han, har du ikke seet noget til ham paa *Helveien?* Jo, sagde hun, *Balder* er kommen over *Gjallarbro,* og Helveien löber *nederlig* i *Nord! Hermod* reed nu videre, og kom til *Helgrind*, hvor han stod af Hesten og sadlede om, men sprang saa op igien og gav *Sleipner* af Sporerne, saa han satte lukt over Gitteret og kom det ei nær. Derpaa reed *Hermod* op for Dörren, stod af Hesten og gik ind i Hallen, hvor han saae sin Broder *Balder* sidde i Höisædet, og blev om Natten. Morgenen derpaa kom *Hermod* frem til *Hel* med sit Forlangende, at *Balder* maatte fölge hjem med ham, og fortalte, hvor bitterlig *Aserne* græd; men *Hel* svarede, at det maatte komme an paa en Pröve, om *Balder* ogsaa var saa *livsalig*, som det hedd; thi hvis *Alt* i Verden, baade Levende og Dödt, vilde græde for ham,

da skulde han komme tilbage til *Aserne*, men vægrede Nogen sig ved at græde, maatte han blive hos *Hel*. Da nu *Hermod* gik, fulgte *Balder* ham til Dörs og sendte *Odin* Ringen *Drypner* til en Amindelse, men *Nanna* sendte *Frigg*, iblandt andre Gaver, et *Slör**), og *Fylla* en Guldring, hvorpaa *Hermod* reed sit Skud og kom til *Asgaard* og gjorde Rede for Alt hvad han havde baade hört og seet. Derpaa lod *Aserne* Bud udgaae over hele Verden, med Bön om at græde *Balder* tilbage fra *Hel*, og det skete ikke blot af Mennesker og Dyr, men ogsaa af Jord og Steen, af Træ og alskens Malm, som man endnu kan see græde, naar de komme af Kulden ind i Varmen. Men da nu Sendebudene drog hjem med velforrettet Ærende, traf de i en Jettestue paa en Hex, som kaldte sig *Tökke*, og da de bad hende græde *Balder* op fra *Hel*, fik de til Svar:

For Balder
Paa Baalet
Med Öinene törre
Tökke vil græde;
Mig han ei baader,
Bleg eller röd,
Hel, som har ham,
Holde ham kun!

Folk er af den Tanke, at det har været *Loke Lövösön*, som pleiede at giöre *Aserne* al den værste Fortræd.

Medens *Hermod* var underveis til *Hel*, havde *Aserne*

---

*) Ordet "ripti" er nok ingen passende Ting paa *Islandsk*, hvorfor man ogsaa finder Læsemaaderne "nisti »og« fald", men paa *Angelsaxisk* er "rift" et Slör, og det er altsaa et Ord, den islandske Oversætter har ladet staae, fordi han ikke ret forstod det.

flyttet *Balders* Lig ned til Stranden, hvor hans Skib *Hringhorne* laae, det störste Skib, man veed af at sige, og det vilde Guderne gjort flot, for derpaa at anrette *Baldersbaalet*, men kunde ei rokke det af Stedet. Der gik da Bud til *Jotunheim* efter *Hexen Hyrrokkin*, som ogsaa kom ridende paa en Ulv, med en Hugorm til Bidsel, men da hun sprang af, kunde fire Bersærker, som *Odin* satte til at holde hendes Ridehest, ikke raade med den, uden de maatte kaste den. *Hyrrokkin* gik nu til Forstavnen, og satte ved förste Puf Skibet i Fart, saa der flöi Ild af Rullerne og Jorden skjalv, hvorover *Thor* blev saa arrig, at han greb til sin Hammer, og vilde knust hende, dersom ikke alle Guderne var gaaet i Bön for hende. Nu blev da *Balders* Lig bragt ombord, og da hans Kone, *Nanna Nepsdotter*, det saae, da brast hendes Hjerte, og hun döde af Sorg, saa hun kom med paa Baalet. Som nu Baalet var antændt, og *Thor* stod med *Mjölner* og indviede det, rendte Dvergen *Lit* mellem Benene paa ham, og blev da sparket ind i Ilden, saa han brændte med. Der var nemlig et meget blandet Selskab ved denne Ligbegængelse, thi först var nu *Odin* der, med *Frigg*, og *Valkyrjerne* og hans *Ravne*, saa kiörte *Frey* i sin Kerre med Galten *Guldbörste* eller *Slidrugtand*, og *Freya* med sine *Katte*; mens *Heimdal* reed sin Hest *Guldmanke*, og der var hele Flokke af *Rimthusser* og *Bjergfolk*. *Odin* lagde sin Guldring *Drypner* paa Baalet, som *siden* havde den Egenskab, at der dryppede otte Ringe ligesaa vægtige fra den hver niende Nat, og *Balders* Hest med alt hans Ridetöi kom ogsaa paa Baalet*).

*) Gylfelegen p. 64—68.

Saa vidt *Gylfelegen*, og jeg behöver ikke at fortælle Læseren, hvor langt Sagamandens lette Tone i Borgestuen er fra Volas den dybe i *Hars* Sale, men hverken vilde jeg dog afkorte eller afbryde Sagnet, da det sikkert har havt langt bedre Hjemmel i Munden, end vi finde i Bogstaverne, og det desuden i mine Öine ret er skikket til at være et Mundsagn af det Mundgodt, der gav Folk en glad Aften i *Kragemaals-Tiden.*

Hvad nu ellers Fortællingen selv angaaer, da bestaaer den af *tre* kiendelige *Ledd: Mythen* nemlig om *Balders Död*, om *Baldersbaalet* og om *Hermods Helrid*, og Forholdet er dette, at af den Förste finde vi tydelige Spor allerede i *Völuspa*, og af den Anden i *Vafthrudnersmaal* og *Skirners Reise*, men af den Tredie kun forsaavidt *Skirner* byder *Gerd Odinsringen*, og föier til, at den var brændt med *Balder*, hvoraf man maa slutte, der siden har været Samfærdsel mellem *Hel* og *Asgaard**). Mærkeligt er det ellers, at *Hermod* i Sagnet först kaldes *Odins Tjener* og siden *Balders Broder*, thi at han *omsider* naaede at blive talt med blandt *Odinssönnerne*, see vi af *Skalda***), men at det var seent, maae vi slutte af *Hyndlas* Sang, hvor han nævnes ved Siden ad *Sigmund Volsung*, som en *Helt*, hvem *Odin* havde skiænket Hjelm og Brynie***), og af *angelsaxiske* Kilder veed vi, han var, til *Sigmund* op-

---

*) Skirners Reise C. U. I. 78.

**) *Skalda* p. 211.

***) *Hyndlas* Sang C. U. I. 315. I Gylfelegens Fortale nævnes han, som i alle tilsvarende angelsaxiske Slægtregistre, blandt *Odins Forfædre.*

stod, den berömteste Helt i Norden*), som altsaa, ve
af de historiske Digtere at belægges med Hædersnavnet
Odins Sön, tilsidst, da man sammenblandede Alt, er sa
blandt Guderne.

Dog, herom siden, og i det vi nu bemærke, a
Sagnet om *Balders* ængstelige *Drömme* og alle *Vætte*
Eed til *Frigg*, ei at skade *Balder*, allerede findes
*Vegtamskviden***), maae vi lægge til, at der ogsaa
dette Digt skildres et *Helrid*, men at det foretages
Odin selv, og *för Balders* Död. *Odin* kan nemlig e
ikke ved Vætternes Eed finde sig beroliget, men sa
ler *Sleipner* og rider til *Hel*, hvor han kalder sig *Ve*
tam, vækker med *Galder* en död Spaakvinde (Ange
bode?) og hörer af hende, at *Hel-Mjöden* (Banedrikke
er alt brygget til *Balder*, og at det er *Höder*, som sk
skyde ham, men straffes derfor af Sönnen, *Rind* föd
under *Vesterlide* eller *Vinters-Hjerte*.

Det Vigtigste herved paa dette Sted er vel, at
see, man enten maa udelukke dette Sagn af *Asamaal*
eller Hint om *Asernes Tryghed*, der fremkaldte Ulykke
og det er en af Grundene, hvi jeg slet ikke kan reg
Odins Helrid til den oprindelige *Baldersmythe*, thi *Try*
heden efter Vætteeden er psychologisk og poetisk ri
tig og, saa at sige, historisk nödvendig i alle Maad

Balders *ængstelige Drömme*, *Vætteeden*, Aser
Tryghed og *Overmod*, Lokes *Misundelse* og *Trædskh*
Höders *Blindhed*, Balders *Fald* for *Vidien*, Asernes *F*

*) *Bjovulfs Drape* (Dansken) S. 83.
**) *Vegtamskviden* C. U. I. 237.

tvivlelse og Friggs *Graad*, det er da de store, kiendelige Elementer af *Dödsmythen*, saa det bliver kun Spörgsmaalet, om *Ligbegiængelsen* og *Gienkaldet* hörer *oprindelig* dertil eller ikke.

Saadanne *mythiske* Spörgsmaal kan naturligviis kun afgiöres ved indvortes, *historisk-poetiske* Grunde, og jeg skiönner ikke rettere, end at de tale stærk *derfor*, uagtet Sagnet, som vi nu finde det i *Gylfelegen*, har sagtens flere Tilsætninger for *Löiers Skyld*, end Freys *Griis* og Freyas *Katte*, der ei engang höre til Poesiens, men til *Prosaens urene Dyr*.

Efter *Balders* Död er nemlig *Asernes Liv* slet intet andet end *hans Ligbegiængelse*, indtil de fatte *Haab* om hans *Opstandelse*, og det er aldeles i sin Orden, at de maae lade Hænderne synke og sende Bud til Jotunheim efter Hjelp, skiöndt ikke, at Hexen behöver at ræddes for Hammeren; thi at sparke en *Dværg* ind i Ilden, er alt hvad *Thor*, under disse Omstændigheder, i sin Ærgrelse formaaer. Dette bekræftes ret öiensynlig ved det *attende Aarhundredes* Historie, thi vel er den langt fra at beskrive *Balders förste Ligbegiængelse*, men, ved at beskrive den *Sidste*, der er i friskest Minde, viser den os klarest, hvordan det gaaer til, naar *Anskuelsen* er *död*, og man vil give den en hæderlig Jordefærd i et System, der slutter med *Döden*, hvad nödvendig udkræver sorte Kunster, og gaaer ud over *Præsterne*, de selvgjorte Guder, som vel kan sparke en kaad Dværg i Ilden, men har til Hexen, de ikke kan undvære, kun tomme Trudsler, som hun naturligviis leer ad.

Hvad endelig *Gienkaldet* angaaer, da har dette og-

saa sin fulde historisk-poetiske Rigtighed, som man nærmest, og vel bedst, kan see paa den *danske Poesi* i det *nittende* Aarhundrede, der, i det Mindste for mine Öine, har en saa paafaldende Lighed med *Hermods Helrid* paa *Sleipner*, at jeg i det mindste umuelig kan udelukke det af *Asamaalet;* og at *Hermod* er kommen *ærlig* til *Sleipner*, slutter jeg blandt andet deraf, at *Eivind* Skaldespilder lader ham fölges med *Brage* ud at byde *Hakon* Adelsteen velkommen til Valhal; thi Krage söger Mage. *Hels* Ord er desuden saa ypperlig valgte, at de umuelig kan være uægte, thi den *almindelige Graad* er et ligesaa nödvendigt som, efter Omstændighederne, uopfyldeligt Vilkaar, og selv den tilsyneladende spidsborgerlige Anmærkning, om Steen- og Staal-Graaden, har dyb *psychologisk*, altsaa *historisk-poetisk Sandhed*, da virkelig al *Smertegraad* udtrykker *Overgangen* fra *Kulde* til *Varme*. At der selv i Norden er en Hex, ved Navn *Tökke* (Selvklogskab og Egensindighed), der ikke vil græde for *Balder*, fölger af sig selv, og lod sig af Dagens Historie fortræffelig oplyse; men fornöieligere er det, at Graaden dog var *næsten* almindelig og ingenlunde forgiæves, thi græd man end ikke *Balder* op fra *Hel*, saa græd man dog nok *Idun* ned fra *Ygdrasil*, og allenfalds *Glitner-Borgen* op af Havet, med *Guldsuler* og *Sölvtag*, med *Balder-Sönnen Forsete*, der *neddysser* al Kiv*), og forholder sig til sin Fader, som *Glitner* til *Breideblik*, det er: som *Glimt* til *Glands*, eller Efterskin til Straaledands. Denne *Bod* for *Balder*, saavidt en

*) Grimnersmaal C. U. I. 46. Gylfelegen p. 31.

saadan paa *fri Haand* er tænkelig, peger ogsaa Mythen selv paa, i *Gaverne* fra *Balder* og *Nanna*; thi *Slöret*, som naturligviis er et *Billedslör*, bredte *Frigg* med et Vemodssmil over sin Hjertesorg og dybe Længsel, og underlig blev *Odin* tröstet ved at see *Drypner* igien, der ikke blot, ved at gaae uskadt giennem Ilden, havde beviist sin *Ægthed*, men i den store Smeltedigel og Kölepande erhvervet Egenskaben, som gav den Navn og gjorde Seierfader rig. Med andre Ord: ved *Balders* Död er *Asalivets Kiæde* brudt, derfor tager han *Odinsringen* med sig til *Hel*, men med *Haabet* om hans *Gienkomst* vender Ringen tilbage, thi nu fortsættes Livet i en Række af dramatiske Optrin, giennem et nyt historisk Tidsrum, der har *Balders Opstandelse* til Öiemed og fyldes af *Forbilleder paa den.*

Skulde dette falde Læseren dunkelt, da beder jeg ham dog hverken at give *Mythen* eller min Staalpen Skylden; thi *Mythen* er en *Hermod*, der virkelig har gjort sit Mesterstykke og er kommen lyslevende tilbage giennem de dybe, dunkle Dale, og jeg har med egne Öine seet baade *Ringen* og *Slöret* i Snarensvendens Haand; men Alt hvad jeg med *Pennen* kan giöre, er at *pege* derpaa, og det nytter kun dem, der har gnedet Sövnen af Öinene og fattes kun et Vink, for at see hvad der dages.

Man seer for Resten let, at fra den *christelige Anskuelses* ligesaa faste som höie Stade er baade *Hermods Helrid* og *Herakles's Hadesgang* kun Skygger af *Christi Nedfart* til *Helvede*, hvorpaa der, efter Christenfolkets höitidelige Vidnesbyrd, som atten Aarhundreder

beseigle, fulgte en virkelig *Opstandelse* af det *evige Livs Haab*, der langt overgaaer, hvad Nordens Hedninger drömte om *Bod for Balder*. Herpaa maa jeg, *ikke* som *Christen*, men som *Historiker*, giöre Læseren opmærksom, thi baade viser det ret klart, at vore Fædre anede langt meer end de aandelig formaaede, og tillige er det aabenbar en Virkning af Christendommens Vidunder, at vi i det nittende Aarhundrede kan gienkalde Synerne fra Hedenold og paa en Maade bringe *Balder* paa et kort Besög tilbage til Valhal. Ganske uformodet er selv dette Besög dog ikke; thi den forvovne *Engellænder*, som efter min Paastand har digtet *Eriksmaalet*, lader virkelig *Brage* snakke over sig og ymte derom, sigende:

Det er en Tummel,
Som Tusinders Færd,
Gaaer som et Lagen
Ei Gulvet i Hallen!
Mon ei tilbage
Balder nu komme
Til *Odins* Sal?

Dertil svarer imidlertid *Odin*:

Hör du mig, *Brage*,
Hin Bænkeprude!
Er du end vittig,
Du vaaser dog nu*).

---

*) Da jeg desværre ikke kan henvise til nogen *præntet* Text af det korte, men höist mærkværdige *Eriksmaal*, og kun faa Læsere kan have Manuskripter ved Haanden, vil jeg anföre *Brages* Ord:

Braka öll bekkþili,
sem muni Baldr koma
aptr í Óðins sali.

Blandt Enkelthederne i denne store Mythe har ingen saa retmæssigt Krav paa vor Opmærksomhed, som Spydet *Mistelteen*, der til Lykke er et af de faa mythiske Navne, vi kan videnskabelig oplyse. At her nemlig menes en af de *Snyltevæxter*, som give *Fuglelim*, opdagede man strax, thi det er aabenbar Engellændernes *Mistletoe* og vores *Mistel*, den eneste *træede* Snyltevæxt i *Norden*. Jo mere jeg nu ogsaa betragter denne "*Teen*," som ligger for mig i en Kvist fra *Ætna*, des klarere seer jeg deri det bedste Banevaaben til Balder, som de gamle *cyklopiske* Kulfuster formaaede at smedde; thi hvad kan vel bedre *afbilde* den aandelige *Uting*, der til alle Tider har *aflivet* den höipoetiske Anskuelse af Timeligheden, som Evighedens Speil, end denne *tvetydige*, i alle Henseender *bagvendte* Snyltevæxt, der slet ikke kan groe i *Jorden*, og hvis Rödder derfor heller maae kaldes *Klöer*, hvormed den omspænder og udsuger den *Ask* eller *Abild*, det, uden at man veed hvorledes, lykkedes den at *liste* sig paa. At den imidlertid opnaaer en for Snyltevæxter usædvanlig Fasthed, udmærker sig selv fra sin sydlige *Træbroder* ved at beholde sine *tungedannede* Blade *grönne* hele *Vinteren*, bærer et Slags *guulgrönne Blomster* og en *slibrig* Frugt, som frister *Fugle*, ved hvis *Næb* eller *Skarn* den menes at forplante sig, det bidrager altsammen kun til at give *Mistelteen* end större Lighed med *Nidvisen*, der immer holder sig til Guderne, som Voltaire til Bibelen, eller som *Lokasenna* (Lokegluffen) til *Völuspa**). Man kan

*) Da jeg er langtfra enten at have botaniseret paa *Ætna* eller

derfor med Sandhed sige *to Gange*, at det er i *Lokasenna* Balders egenlige Banemand röber sig selv; thi dels siger *Loke* der til *Frigg*:

Om du det vil vide,
Da voldte jeg det,
At *Balder* du skuer
Paa Skimlen ei meer*).

og deels behöver man blot at forestille sig, hvorledes *Lokegluffens* Digter putter sin *Nidvise*, som en *uskyldig* Spas, i *Munden* paa de *blindttroende* Asadyrkere, for at see *Loke* stikke *Mistelteen* i Haanden paa den *blinde Höder*. At nemlig *Lokegluffen* har havt samme Virkning paa sit Publikum i det *ottende* Aarhundrede, som *Voltaires* Bespottelser paa hans i det *Attende*, fölger af sig selv; og naar vi saaledes see, at hvad *Baldersmythen* drager Billedslöret over, er det oprindelige Banesaar, som *Trædskhed* gav *Troen* ved at vække *Tvivl* hos *Troskyldigheden*, da undrer det os hverken, at den speiler sig i alle Tiders Historie, eller at den har havt

at fortjene mindste videnskabelig Tillid i Plantelæren, maa jeg anmærke, at det er Botanikeren *J. F. Schouw*, som venskabelig har skiænket mig Kvisten og borget mig Kundskaben. Vel anseer han det endnu for tvivlsomt, om *Decandolle* har Ret i den Paastand, at viscum album (Mistelteen) *aldrig* findes paa *Egetræet*, men da *Sydens* eiendommelige *Mistel* (loranthus europæus) *hyppig* findes paa *Egen*, og *Nordens* Mistel knap, kan det dog neppe feile, at *Druidernes Mistel*, som man har sammenblandet med *Völuspas*, var ikke viscum album, men loranthus, der selv i Apotheker-Tiden er bleven brugt til Lægemiddel mod *Slag* og deslige. Man har för troet, at Mistelteen forplantedes ved *Fugleskarn*, og da det formodenlig ogsaa har været *vore Gamles* Mening, er den i det Mindste *mythologisk* at foretrække.

*) Lokegluffen C. U. I. 162.

noget underlig tiltrækkende for os Alle, som i de sidste Dage fik Öie for Oldtidens Glands. Tit vil derfor ogsaa herefter den dramatiske Poesi indtrylle de Lyttende i Asakredsen ved Balders Banetue, som den alt med *Evald* anede og med *Oehlenschläger* synede, men den vil sikkert aldrig mere slippe dem, för *Hermod* kommer tilbage fra *Hel* med *Ringen* og *Slöret!*

Har vi nu saaledes lært at forstaae *Balders Död*, da undrer det os neppe, at Mythen hartad slet ikke taler mere om *Höder* og *Vale*; thi naar den *blinde Troskyldighed*, som *Höder* aabenbar udtrykker, selv har nedbrudt Gienstanden for sit Haab, da falder den nödvendig i *Fortvivlelsens* Hænder, som er en *Vale*, der giör bedst Beskeed, för han vasker sine Hænder og reder sit Haar, da Undskyldning er ikke hans Sag og Vilderede tjener ham bedst. Her vil man da ogsaa let forstaae, at det vel er en dyb Anelse hos *Vola*, at *Höder* lever op igien med *Balder* efter Ragnarok; men at *Jetten* Vafthrudner kun snakker for sin Æske, naar han istedenfor *Balder* og *Höder* nævner *Vidar* og *Vale* som *Odins* Arvinger.

Om *Höder* og *Vale* taler imidlertid, foruden Völuspa, ogsaa *Vegtamskviden* og *Hyndlasangen*. Hist spörger *Odin:*

Hvem giver *Balder*
Banesaaret,
Bringer af Dage
Odinssönnen?

og Spaakvinden svarer:

Stakket Alder
For Odins *Balder:*

Seiersvaanden,
Höder i Haanden,
Broders Bane,
Liv skal rane.
Nödig jeg talte,
Nu vil jeg tie.

Vegtam.

Ti ikke, Völve!
Vegtam spörger:
Intet undtagen,
Alt vil jeg vide.
Hvem skal paa Höder
Hevnen styre,
Hevnen og Harmen,
Bænke paa Baalet
Banemanden?

Völven.

Rinde föder
Brat for Höder
Sværdedön
Med Odins Sön:
Natgammel Vale,
I Vintersale.
Balder-Skytten
Til Baalveds-Hytten,
Utvættet, ukæmt,
Han bærer nemt.
Nödig jeg talte,
Nu vil jeg tie*).

Hyndla har kun dette:

Elleve Aser
I alt der stod,

*) Vegtamskviden C. U. I. 242—45.

Hvor *Balder* segned
Paa Banetuen,
Han tyktes *Vale*
Fuldværd at hevne,
Da spurgtes Fald
Af Broderbane
For Broderhaand*).

Om Höder siger ellers *Har* i Gylfelegen, at han er blind, men stærk tilgavns, og at Guderne önskede helst aldrig at nævne den *As*, fordi hans Hænders Gierning gaaer seent ad Glemme hos Guder saavelsom hos Menneskens Börn, og *Skalda* kalder ham blandt andet *Mistelteen-Skytten*, og *Hel-Giæsten***).

Om *Vale*, som der og kaldes *Ale*, hedder det blot, at han er en Sön af *Odin* og *Rind*, djærv i Kamp og en god Slumpeskytte, og blandt hans Tilnavne i *Skalda* er de mærkeligste: *Friggs Stifsön, Asernes* Broder og Fædernegaardens Beboer.

Balder kaldes i *Skalda* Odins og Friggs Sön, *Nannas* Husbond, *Forsetes* Fader, *Hringhornes* og *Drypners* Eiermand, *Hel-Giæsten* og *Taare-Guden*. Sammesteds tilföies, at Skjalden *Ulf Uggesön* skiænkede Balders Ihukommelse et langt Afsnit i sin *Husdrape*, og det maa vel giöre os lidt gnavne over, at den Drape er forgaaet, men til vor Tröst findes der andensteds i *Skalda* adadskillige Stumper af den indrykkede, som vise, den var sin Död værd, eller rettere, at den umuelig kunde leve, da den var *dödfödt****). Det er for Resten morsomt

*) Hyndlasangen C. U. I. 334.
**) Gylfelegen p. 31. Skalda p. 105.
***) Skalda p. 103; og Stumperne af Husmands-Drapen fra det ti-

nok at vide, at den *Husdrape* var et Register-Rim over Baldyringen paa Betrækket i *Olav Paafugls* Storstue paa *Hjardarholt*; thi vel giver det kun daarlig mythisk Hjemmel; men det minder dog om den gamle Vane: at hænge Harpen paa Væggen, naar Legeren er borte, og at registrere og vurdere efter Husbondens dödelige Afgang.

Dog, ved Tilnavnene mindes vi om, at *Balder* havde en Sön ved Navn *Forsete*, og han nævnes alt i Grimnersmaal, hvor det hedder:

Glitnersalen,
Med gyldne Suler
Og Sölvertag,
Det er *Forsetes*
Til Hverdagsbrug,
Fuldtvel bilægger
Han Tvist og Kiv*).

Det er imidlertid först af Gylfelegen, vi lære, at ha
er *Balders* Sön med *Nanna Neps*-Dotter, og faae d
yderligere Oplysning, at Alle hvem der er usaattes
komme til ham, blive venlig og vel forligte, saa en be
Domstol end hans gives hverken mellem Guder e
Mennesker**), og det er Alt, thi *Skalda* giver ham in
Tilnavne, og at han sagtens er meent med den *For*
der, efter oldtydske Aarböger, havde et Tempel
Helgoland, giör os ikke klogere***). At han for Re

ende Aarhundrede finder man samlede bag *Laxdæla* (
1826) p. 387—92.

*) Grimnersmaalet C. U. I 46.

**) Gylfelegen p. 31.

***) Suhm om Odin p. 205.

er *Balders Efterskin*, det kan man see med blotte Öine, men Mythographerne er dog sikkert for nærgaaende, naar de derfor giör ham til en blot *Skygge* af *Zodiakallyset* i Sommermaanederne, hvorom han endda maa trækkes med *Valhal* (der skal være det Samme), saa han beholder intet Eiendommeligt, uden *Udsigten* til *Jævndögn*, der, naar han er död og borte, skal give ham det Eftermæle, at han upartisk forligte Natten med Dagen. En saadan Upartiskhed, hvorved man först og fremmest selv gaaer til Grunde, er jo rigtig nok en *reen Dyd*, men som Poeterne ikke pleie at være stærke i, og som da formodenlig ikke heller har begeistret den gamle Mythesmed, hvem det snarere kunde ligne at finde en venlig Guddom i *Mindet* om den forsvundne Herlighed, der bevidnede dens Virkelighed og varslede om dens Gienfödelse; saa naar jeg skulde ligne, ikke just *Forsete*, men dog hans Borg, ved noget Synligt, da blev det *Vintersolen*, som vel maa kaldes en *Glitner* (Glimter) med Sölvtag paa Morgenrödens gyldne Suler, som ingenlunde erstatter *Breideblik* (Straaleglandsen), men minder os dog venlig derom og spaaer Fornyelsen ad Aare. Med denne Naturskygge af Borgen vil det være let at forbinde Indbyggeren, som i mine Öine netop er *Livligheden* i *Kiæde-Synet*, hvorved vi forbinde det Forbigangne med det Tilkommende, og Tid med Evighed, til et stort *Forligelsemaal*. Vore Dage med deres ubodelige poetiske Tab, men klare historiske Udsigter, er derfor ret skikkede til at skaffe *Forsete-Mythen* gode Venner og Fortolkere, saa nu bör Snak hen i Veiret om saadanne Klenodier ei længer finde Sted.

Om *Nanna* hersker i Sangene en gaadefuld Taushed, thi naar man undtager det blotte Navn, der forekommer paa et af de mörkeste Steder i *Ravnegalderet* og genealogisk i *Hyndlasangen**), da er der ikke Spor af hende, för i *Gylfelegen*, hvor hun fölger *Balder* til *Hel*, og sender derfra endnu Vennegaver til *Frigga* og *Fylla*. Var nu ikke især det sidste Træk saa deiligt, kunde man falde paa, at *Nanna* var skabt af en medlidende Skjald i *Bjarkemaals*-Dagene, der vilde give *Balder* lidt Selskab i det kiedsommelige *Hel*; men da det nu er vist, at saadanne Træk griber man ikke i Luften, og *Forsete* desuden maa have en *Moder*, bör *Nannas* mythiske Ægthed ei drages i Tvivl; og betyder, som man paastaaer, Ordet „*nenna*" at *ynde*, da har hun faaet sit rette Navn, thi hun er Udtrykket for den ubeskrivelige *Yndighed*, som er Fölelsens eller Kvindelighedens Deel af *Evighedsglandsen*, der omstraaler *Balder*.

Herved erindres vi om, hvilke herlige Vink de mythiske Navne vilde give, naar vi kun ret forstod dem, men det er sjelden Tilfældet, fordi de Fleste synes laante af den *gothiske* Mundart, hvorover der endnu hviler megen Dunkelhed. Af den hyppige Brug i angelsaxisk Poesi see vi imidlertid, at „*Balder*" har bemærket „*Hövdingen*" eller noget saadant, og rimeligviis betöd „*Rind*" *Haardheden*, „*Vale*" *Grusomhed*, og „*Forsete*" *Forligeren***).

---

*) Ravnegalderet og Hyndlasangen C. U. I. 214. 328. hvorved endda er at mærke, at paa sidste Sted staaer „*Nanna Nökkes*dotter" altsaa maaskee en Anden end Gylfelegens, der kaldes »*Neps*dotter.«

**) Angelsaxerne skrev »bealdor«, og det er mærkeligt, at i Bjovulfs-

Dette var da den eddiske *Baldersmythe*, men Læseren veed nok, vi har ogsaa en *Saxonisk*, der vel er langt fra at kunne giöre den Rangen stridig, men kan dog ingenlunde forbigaaes med Taushed, og fortjente sikkert langt mere Opmærksomhed, end vi her kan skiænke den.

Summen af det store Folkesagn er kortelig den, at der var to Beilere til *Nanna*, den *norske* Kong *Gevars* Datter: den svenske *Höder* (Hotherus) nemlig, og Halvguden *Balder Odinssön*, men at *Nanna* foretrak *Höder*, og blev hans Dronning, skiöndt *Balder*, ved alle Gudernes, især *Odins* og *Thors*, Hjelp to Gange slog ham af Marken. Omsider fik ogsaa *Höder* ved Nattetid Ram til *Balder*, saa han daanede halvdöd og maatte snart giæste *Hel* (Proserpina), som aabenbar havde budt ham til sig, saa nu var Hevn al den Bod, *Odin* kunde naae, og for at faae den, beilede han i mange Skikkelser til Rutenernes Kongedatter *Rinde*, som den finske Spaamand Hrosthjov (Rostiophus) havde sagt skulde blive Moder til Hevneren. Saaledes födtes *Bue* (Bous), som fældte *Höder*, men fik selv Banesaar i Slaget og ligger i en Höi, der bærer hans Navn*). Nu at antage dette for en egen Fremstilling eller Forvanskning af *Baldersmythen*, vilde röbe liden Skiönsomhed, især da *Höder* og *Balder* ei blot kæmpe om *Nanna*, men om *Danmarks* Krone,

---

Drape forekommer en gothisk Prinds *Here-Bald*, hvem hans *Broder* skiöd af *Vanvare*. I A. S. er »rinde« ligesom paa Tydsk »Bark,« og »wæl« er »grusom.«

*) Stephanii Saxo p. 39—46. Dansken I. 137—58.

og *Odins* Forhold til *Rind* skiller ham for en Tid ved hans Guderang i *Asgaard*, uden at man kan bebreide dette tredobbelte Sagn enten Mangel paa Sammenhæng eller poetisk Fylde. Uagtet jeg derfor hverken endnu tör paatage mig at oprede denne sælsomt indviklede Sag, eller kan her udbrede mig derover, tager jeg dog intet Öieblik i Betænkning at erklære det Hele for en stor *Tempelmythe*, der skildrer den poëtiske Anskuelses og dertil svarende Gudedyrkelses Dödskamp i Slutningen af *Asamaals-Tiden*, og jeg tænker det kan være nok til Oplysning at pege paa *Thors Hammerskaft*, som *Höder* hugger over, og paa *Upsalstemplet* med *Menneskeoffringer*, der hæver sig midt under Kampen*). Naar jeg imidlertid siger, det vil være nok, mener jeg naturligviis kun Vink nok for *poetiske* Læsere, der forstaae en halvkvæden Vise, og vil, paa min Anbefaling, læse det *fordanskede* Sagn med den Forestilling i Tankerne; thi ellers veed jeg godt, der vil andet til, för man i Almindelighed kommer ind i en saadan levende Betragtning af de mythiske Oldsagn.

Thor, Uller og Tyr.

Var Thor end aldrig kaldt Jordens Sön, som vi veed er hans sædvanlige Tilnavn, maatte vi dog, ved at höre Mytherne om ham, strax mærke, at han ret egenlig har sit Mödernefolk hernede; men naturligviis födte *Hlodyn* eller *Fjörgyn*, den *nordiske Modernatur*, som *Jorden* allevegne afbilder, ikke, som den sydlige *Demeter*,

*) Stephanii Saxo p. 41. 42. 46. Dansken I. 144. 46. 56.

en *Persephone*, men en *Asa-Thor*, og istedenfor et lyrisk Drama, blussende op som et Veirlys og dalende som et Stjerneskud, fik Norden en lang Række dramatiske Optrin af et virkeligt Kæmpeliv, der vel maae have været gigantiske, da selv Skyggerne, de kaste fra sig giennem et Aartusinde, er kolossalske.

Dette vilde, under visse Betingelser, være meer end tydeligt nok, men da poetisk Tungnemhed og historisk Vankundighed desværre ikke endnu höre til Sjeldenhederne i Norden, og en Figur som *Thor* er kiendelig nok til at kunne beskrives klart, vil jeg sige reent ud: her seer man, hvor nær vore hedenske Fædre kom *Sandheden i Livet*; thi *Asa-Thor* er aabenbar deres Udtryk for den *levende Sandhed* eller den *sande Virkelighed.* At nu den *hedenske* Sandhed fordunkles af den *Christelige*, ja, at *Asa-Thor* baade rödmer og blegner ved Siden ad *Christus*, det er baade vist og klart nok; men derfor maae vi ligefuldt med Beundring see, hvor anderledes værdigt og levende et Begreb de gamle Hedninger havde om *aandig Sandhed*, end de nye Philosopher, der kun priste den som en guddommelig Uting, selv *uvirksom* og *ukiendelig*, og derfor nödt til at taale al den Misbrug, selvgjorte og selvkloge Statholdere drive med dens Navn, og vi maae ligefuldt föle inderlig Deeltagelse i den gamle Forestilling, da det aabenbar kun var Indbildskhed, om vi meente, at vore ædleste Kæmper endnu, skiöndt de var döbte, lignede *Christus* mere end *Asa-Thor!* At nu de Gamle ogsaa meget godt vidste, hvad de vilde med *Thor*, det see vi af hans Modsætning, som *Midgaards Værge*, til *Midgaards-Ormen*, i hvem *Falskheden* er umis-

kiendelig; og saavel *Thrudvang*, Thors Bolig, som *Thrudhammeren*, Mjölners Kiendingsnavn, oplyses da sikkert bedst af »truth«, der endnu paa Engelsk betyder baade *Sandhed* og *Virkelighed*, som to i Aandens Rige uadskillelige Begreber. Derfor siger ogsaa *Jafnhar* i Gylfelegen om *Thor*, at han har *aldrig* faret med Lögn og vil ikke heller*).

See vi nu hen paa, hvorledes *Thor* i Võluspa *aabner* og *slutter* sin store Löbebane, da faae vi netop samme Forestilling om ham; thi vel gaaer det ham der, som det i Livet gaaer alle store Helte, at hans Födsel er dunkel, og kun hans Endeligt klart, men dog seer man ham strax i sit Udspring stille sig i *Gabet*, der er gjort paa *Gudeborgen*, og der er egenlig hans faste Stade hele Tiden, til han i Ragnarok gaaer i Kreds med Midgaardsormen, som *Vola* kvæder:

Det er *Hlodyns*
Den djærve Sön,
Midgaards Værge,
Fuldvreed i Hu,
Han slaaer og rammer,
Da rydde Svende
Den Valplads brat;
Da vakler Helten
Mens Trin han træder
Tre Gange tre,
Fra Edderdragen,
Hvem *ei* dog *haaner*
Fjörgyns Sön**).

---

*) Gylfelegen, p. 49.
**) Võluspa C. U. III. 35. 36.

Seierlös, maa man vel sige, falder i Grunden dog ikke den Kæmpe, der ender med at overvinde *sig selv*, og det maa, under Betragtningen af Asa-Thor bestandig staae levende for os, at kun en Bane, der passer til et saadant Maal, er *Nordens Herakles* værdig, saa hvad der falder udenfor, er enten Feiltrin og Udskeielser for Öieblikket, eller Forseelser af Rimsmedene i den senere Tid, der udfyldte *Thorsbanen* med Storværk af deres gode Venner, som var dog kun Smaafolk mod ham. Da vi derfor i *Völuspa* kun finde om *Thor*, hvad alt er sagt, og har, foruden *Völuspa*, intet ægte *Kvad* fra *Asamaals-Tiden*, var det vel bedst kun i al Korthed at melde, hvorvidt de andre Thorsmyther have nogen kiendelig Sammenhæng med Ideen om *Thor* som *Midgaards Værge* og Midgaardsormens afsagte Fiende.

Saaledes havde jeg i Sinde her at undvige den formummede *Bygmester*, vi alt oftere har havt at drages med, men da han trodsig træder mig i Veien, vil jeg dog see, om jeg ikke nu, da *Thor* er med, kan faae Ram til ham, saa han kan blive som han var *möllemalet*, thi saaledes siger jo Gylfelegen han maa behandles. Men skal vi ramme ham ret, maae vi vide, hvad han hedder, og det forslaaer ikke, at vi kalde ham *Sortsmutte* (Svarthöfði); thi vel kan vi forsvare det med Hyndlas Sang, da han er den förste *Sortekunstner*, vi möde i Mytherne, men det kan han snoe sig fra, under Paaskud, at han brugte ikke *Seid**), og derfor vil vi kalde

*) Hyndlas Sang C. U. I. 336 med Varianten »skil-berendr« ɔ: *kloge* Mænd.

ham *Verdensklogskab*, som han nödvendig maa svare til, da han ikke kan nægte, det er det pæneste Navn, han nogentid har baaret. At der nu ogsaa virkelig i gamle Dage har været saadan en *Nisse*, der fristede *Odin* til at give ham *Sol* og *Maane*, og hvad mere var, for en uindtagelig Borg, han vilde bygge, det veed vi Sildefödninger af Odinsætten udenad, thi han gaaer immer igien, og frister Skjalden til, som han siger, at tage det Visse for det Uvisse, og nöies med *Öieblikket*, som Ingen kan giöre ham stridigt. Dybere vil vi her ikke gaae ind i denne smukke Historie, der har kostet mangen Digter Livet, men vil have den Læser, som önsker at see Maskapiet i det Store, henviist til det gamle *Ægypten*, i hvis Pyramider saa mange kloge Mænd har lært deres Kunster, og vi vil blot tilföie, at *Thor*, der ikke for sin Död kan lide *Stilstand*, er *Nissen* paa Nakken, saavel som Troldene, og giver ham, saa tit de mödes, hans Livsbröd, som de Gamle meente han havde faaet en Gang for alle, fordi i deres Dage gik Kongens Arbeid rask fra Haanden.

Vel siger nu *Har*, i Gylfelegen, at, skiönt Ingen er kyndig nok til at opregne alle *Thors* Storheder, saa kan han dog saa mange Fortællinger om ham, at det blev en Langeleg, om han skulde sige Alt, hvad han vidste; men der kommer dog ikke mere ud, end Æventyret om *Thors* Besög i *Udgaard* og Sagnet om hans Ram til *Midgaardsormen**). Hertil föier *Skalda* Fortællingen om *Thors* Kamp med Jetten *Hrungner* og om hans Besög i *Geir*-

---

*) Gylfelegen p. 26. 48—63.

*rods-Gaard**), og endelig har vi i *Thrymskviden* Sagn om, at Jetterne engang stjal *Mjölner* fra *Thor*, mens han sov, men fik deres Umage betalt, som det levende skildres i Kviden.

För vi gaae videre i Talen om Bedrifterne, vil det imidlertid være passende at höre, hvad der i Gylfelegen meldes om Helten, og hvad han har til Bedste. Han kaldes nemlig der den Ypperste blandt *Aserne*, næst *Odin*, og den *Stærkeste* uden al Sammenligning, hans Rige kaldes *Thrudvang*, og hans Borg *Bilskirner*, den Störste man veed af at sige, med 540 Stokværk. Han har desuden to Bukke: *Tandgnister* og *Tandgrisner*, som trække Karmen, han har for Skik at age i, og kaldes derfor *Age-Thor*; og han har endelig tre store Klenodier: *Hammeren* nemlig, *Styrkebæltet* og *Staalhandskerne***).

Nu er det vel kun *Hammeren* (Mjölner), som i Sangene tillægges *Thor****), og det forstaaer sig selv, at den er Hovedsagen, men dog har det ingen Fusker været, som lagde de to andre Dele til, thi de passe godt til Hammeren, som *Heltebegeistringen*, parret med *Koldsindighed*, til det *Tordenslag*, der immer i Tidens Löb forstyrrer Jetteplaner og giör lyst paa Heltebanen. Naar derfor *Thor* omgjorder sig med Styrkebæltet, er det aabenbar det samme, som at han iförer sig *Asastyrken*†),

*) Skalda p. 107—15.

**) Gylfelegen p. 25. 26.

***) Vafthrudnersmaal, Hymerskviden, Thrymskviden, Lokegluffen og Harbardssangen C. U. I. 32. 112. 41. 76—78. 82—98.

†) Hymerskviden C. U. I. 138. Gylfelegen p. 52. 63.

og naar han drager *Staalhandskerne* paa, da besinder han sig paa, hvorledes han skal bedst faae Ram til Fienden, saa det kan batte.

At nu endelig *Thors-Karmen* afbilder Tidens Löb paa Kæmpebanen, er klart nok, men hvorfor den just skal trækkes af to Bukke, veed jeg ikke, med mindre Bukkene var Billedet paa alle *stærke Drifter*; thi at de skal forestille hvad der naturlig driver til Daad, altsaa Fölelsen af Kraft og Trangen til Virksomhed, forstaaer sig selv. Det maa i Övrigt anmærkes, at vel forekommer *Bukkespandet* baade i *Thryms-* og *Hymers-Kviden*, men uden de Navne, som det er nemmere at bide Tænderne i Stykker paa, end at finde Kiernen i*).

Det er vel allerede i det Forrige anmærket, at *Mjölner* hörer til de Kunststykker, som, efter Skalda, skyldes Dværgene *Brok* og *Sindre*, og skiöndt den Snak kan være lang nok at höre een Gang, maa, for Fuldstændigheds Skyld, Sagnet dog anföres som det lyder. *Sindre* lagde nemlig Staal i Essen og satte *Brok* til Bælgen, med den Beskeed, at gik Bælgen istaa, da gik Værket i Löbet; men da Bræmsen stak Brok mellem Brynene, saa Blodet randt ham ned i Öinene og Synet forgik ham, slap han dog Bælgen for at smække Bræmsen, hvorpaa Mesteren kom ind og sagde, at Arbeidet var hartad reent fordærvet. Der var imidlertid dog blevet en Hammer af, kun med den Lyde, at Skaftet var lidt vel kort, og samme Hammer forærede *Brok* til *Thor*, med

*) Spörgsmaal, om ikke *Skökul* i Hymerskviden C. U I 142 er *Navnet* paa den bovlamme Buk.

det Skudsmaal, at han kunde slaae saa *dröie Slag* med den, som han lystede, uden Frygt for at den gav efter, hvad den saa end stödte paa; at han kunde ogsaa *stride lös* med den og være vis paa at ramme; at den flöi aldrig saa langt bort, den kom jo selv igien; og endelig, at det stod til ham, naar han vilde, at lade den svinde ind, til at stikkes i Barmen.

Sagnet ender med, at *Aserne* skattede Hammeren höiest blandt alle de Kostbarheder, de havde for Öie, og fandt, det var et herligt Værn mod Rimthusserne*); men skiöndt det var sandt nok, kan vi ikke her indlade os nærmere i Dværgenes Væddelöb paa Kunstbanen, da *Mjölner* öiensynlig er langt meer end de kan rosse. Kun til de angivne Egenskaber ved Hammeren vil vi lægge Mærke, fordi de ikke alene er ældre end *Skalda*, men sagtens ældre end *Thrymskviden*, hvor Hammeren er bleven borte, som den jo aldrig kunde, naar den kom selv igien; med mindre man vil tage det lidt fiint, og sige, at vel kom den tilbage, naar den kastedes til Idræt, men ei naar man *sov over* den og lod den stjæle fra sig. Har man nemlig först opdaget, hvad der strax falder i Öinene, naar de er aabne, at det *begeistrede mundlige Ord* giör *alle Heltegierninger* i Aandens Verden, og bruger kun Haanden, med Pen saa vel som med Spyd og Sværd, til det grove Arbeide, da indseer man let, at *Mjölner* egenlig udtrykker det *store Ord*, der giör Beskeed som Torden og Lynild, baade til at rense Luften og til at knække Halsen paa Jetter og Trolde, hvorfor

*) Skalda p. 130—31.

man ogsaa finder hos En af Israels Propheter, at det största Ord af alle lignes ved en *Hammer*, som knuser Klipper. *Thrudhammeren*, som *Thor* selv kalder *Mjölner*)*, er altsaa et Vaaben, der giör vor Herkules Ære, om han ellers har fört det sömmelig, og det er mærkeligt, at *Thor* med sin Hammer ei blot indvier sine fortærede Bukke, men selv Balder paa Baalet til *Opstandelse**)*, thi vel var Magten dertil mere Indbildning end Virkelighed, men Tanken, at det store *Sandhedsord* har Magt til at opvække Alt hvad det vil, er allerede Guld værd, og nu, da baade Balder og Bukkene staae op, nödes man vel til at kalde Formodningen prophetisk.

Hvad nu *Thors-Daaden* angaaer, da har den naturligviis to Afdelinger, efter som den enten foretages til *Asgaards* Værn for Öieblikket, eller til en *Övelse* af *Kræfterne*, med Hensyn paa Hovedslaget i Ragnarok.

Af förste Slags er, foruden *Bygmesterens*, *Thjasses* og *Hrungners* Nederlag, og af Sidste *Thors* Besög i *Geirrodsgaard*, i *Udgaard* og i Hymersgaard eller *Ymersland*, medens *Brylluppet* i *Thrymsheim* er en egen Blanding af begge Dele.

Hvorledes *Thjasse*, hin *glimmersyge* Jette fra *Thrymsheim*, fik *Idun* med Æblerne lokket til sig, men maatte dyrt betale sin Dumdristighed, er en heel mærkelig *Mythe*, med klar universalhistorisk Betydning, og vel nævnes *Thor* slet ikke ved den Leilighed i

*) Lokegluffen C. U. I. 176.
**) Gylfelegen p. 49. 66.

Bragesnakken, men uden ham kan *Aserne* intet Storværk öve, og han siger selv i Harbardssangen:

Den opblæste Thusse,
Thjasse jeg fældte,
Himmel-Spræt legte
Med ham jeg saa,
At Öinene begge
Af *Ölvalds-Sönnen*,
Paa Himmelbuen,
Om Helteværket
Er glimrende Vidner
Til Verdens Ende*).

Heraf seer man ogsaa, det er kun Bagtalelse, naar det i Bragesnakken hedder sig, at det var til Bod og Æresbevisning, *Odin* gjorde *Thjasses Öine* til *Stjerner***), da *Thor* tvertimod, som rimeligt kan være, giör dem til glimrende Mindesmærker om, hvad selv de stouteste Jetter kan vinde ved at slaae *höiest Öine* med *Aserne*.

Vi komme nu til *Hrungner*, Asgaards frygteligste Fiende, som ved sit Fald gav *Mjölner* Tilnavn af *Hrungners-Bane****), og om sin Seier over *ham* taler *Thor* i Harbardssangen saalunde:

Jetten storhuget,
Med Hoved af Steen,
Hrungner, i Dysten
Saa droges jeg med,
At bukke han maatte,
Og bide i Græs†).

---

*) Harbardssangen C. U. I 99.
**) Bragesnakken p. 82—83.
***) Lokegluffen C. U. I. 178.
†) Harbardssangen C. U. I. 97.

Da denne Kamp hörer til Thors de berömteste, vil jeg beskrive den efter Skalda, med alle sine Omstændigheder, skiöndt jeg kun kan give Historien for hvad jeg har kiöbt den: for et *löst Sagn* fra Kragemaals-Tiden, hvori der sagtens er indlöbet endeel Feiltagelser og indflikket endeel Fyldekalk.

Engang, hedder det, da *Thor* var paa Troldejagt i Österleden, reed *Odin* (som det synes, blot for Morskabs Skyld) til Jotunheim paa *Sleipner*, og kom til Jetten *Hrungner*, som forespurgte sig, hvem den Herre med Guldhjelmen var, og lagde megen Ros paa Hesten, der gik saa glat i Luft og paa Hav. Da *Odin* imidlertid sagde, han turde vædde sit Hoved paa, der var ikke Mage til Hest i Jotunheim, da gav *Hrungner* til Svar, at, *Sleipner* ufortalt, havde han dog en anderledes langstrækkende Hest, *Guldmanke*, og paa den smeed han sig nu op i Arrigskab og satte efter *Odin*, som en Pralhals, han vilde lukke Munden paa. *Odin* reed saaledes til, at han kom Pokker af Syne, men *Hrungner* i sin Jetteivrighed var inden *Asgaards* Volde, för han vidste det, og da han kom op for Stuedörren, bad *Aserne* ham komme ind og slukke Törsten. Da han nu kom ind i Hallen og raabte paa Drikke, rakte man ham de Bægere, som *Thor* pleiede at drikke Skaaler i, og dem stak *Hrungner* ud, hver eet, men fuld blev han da ogsaa, og lod det saa ikke mangle paa store Ord; for han truede med, at han vilde flytte *Valhal* til Jotunheim, sænke *Asgaard*, og slaae alle Guderne ihjel, saanær som *Freya* og *Sif*, der skulde fölges hjem med ham. *Freya* maatte nu frem og skiænke for ham, og han vilde drikke *Aserne* læns, sagde han; men da

Aserne blev kiede ad hans Overgivenhed og kaldte paa *Thor*, saa var *Thor* ogsaa strax ved Haanden og spurgte bister, med Hammeren i Veiret: hvad det skulde smage af, at *hundesnue* Jetter sad til Höibords i Valhal, hvem der havde givet *Hrungner* Lov til at være der, og hvordan det gik til, at *Freya* skiænkede for ham, som naar *Aser* gjorde Gilde? *Hrungner* laante nu *Thor* et Par Öine og svarede, at han var *Odins* Giæst, som havde budt ham Bægeret i Fred. Ja, sagde *Thor*, men den Indbydelse skal komme dig dyrt at staae, för du slipper ud. Ih, sagde *Hrungner*, da har *Asathor* kun lidt Ære af at slaae paa vaabenlöse Folk, men har du Mod til at slaaes med mig paa Grændserne ved *Grjotune-Gaard* (paa Steens-Vedd), saa kan vi der bedre pröve Gemytter. Jeg dumme Nar, lagde han til, som saaledes kunde glemme mit Skjold og min Stener hjemme, for havde jeg kun nu mine Vaaben, da skulde vi strax gaae i Kreds, men vil du dræbe mig vaabenlös, da erklærer jeg dig herved for en Nidding. Det var den förste Gang, Nogen havde budt *Thor* ud for Haanden, saa den Tvekamp vilde han paa ingen Maade vægre sig ved, og dermed slap *Hrungner* ud, og lod gaae i fuldt Firspring, til han kom til Jotunheim. Der gik nu meget Ry mellem Jetterne af den Reise, saa vel som af det Stævne, *Hrungner* satte *Thor*; men dog var Jetterne meget tvivlraadige om, hvordan det vilde spænde af, og, tænkte de, skulde *Hrungner* falde, som er den stærkeste af os, da faae vi vist vor Ulykke med *Thor*. Desaarsag gjorde Jetterne sig en Kæmpe paa Steens-Vedd af Leer og Langhalm, som var ni Favne höi, og tre Favne bred over Bry-

stet*), og de fandt langt om længe et Hestehjerte, der var stort nok til ham, men kunde dog ikke bare sig for at bævre, da *Thor* lod sig tilsyne. Selv havde *Hrungner* et *Steenhjerte*, der blev saa berömt, at den takkede, trekantede Haardeknude**), man har hittet paa at giöre, endnu kaldes *Hrungner*-Hjertet, og hans Hoved var ligeledes af Steen, og hans tykke Skjold en Træforstening. Saaledes stod han paa Steens-Vedd og biede *Thor*, med Skjoldet for Bringen og Steneren paa Nakken, ei god at nappes med. Ved Siden ad ham stod Leerkæmpen, som de kaldte *Narrifas****), men han var saa betuttet, at han staldede, da han saae *Thor*.

Thjalfe som fulgte med *Thor* til Stævnemödet, löb i Forveien og raabte til *Hrungner:* hvordan, Jette, tager du dig i Agt, med Skjoldet for Bringen, aldenstund *Thor* har seet dig og sank i Jorden, for at gaae neden om! Da skiöd *Hrungner* Skjoldet under sig og stod paa det, men tog *Steneren* i begge Hænder og havde nu ikke længe at vente, för han saae *Thor* i sin Kraft, med Torden og Lynild foran sig, komme frem i flyvende Fart og stride lös med Hammeren, mens han endnu

*) Jeg oversætter »rastir« ved »Favne«, ikke fordi »Mile« er mig for meget, da begge Dele rummes lige godt i Munden, men kun fordi *Hjertet* dog maa staae i en Smule Forhold til Karlen. *Langhalmen* har jeg ellers selv lagt til, efter Ordsproget: en Mand er en Mand, om han end er af *Leer* og *Langhalm*.

**) Det er »risinbragð«, jeg ikke veed hvad er, og kalder »Haardeknude.«

***) Det er det barbariske Navn »Mökkrkalfi«, jeg ombytter med »Narrifas«, da jeg formoder, det engelske »mock« stikker deri, og finder det passende.

var langt borte. *Hrungner* var heller ikke seen at drive sin *Stener* med begge Hænder lige derimod og skyde Hammeren i Flugten, og vel sprang *Steneren* itu, saa den ene Part faldt til Jorden og blev til Magnetbjerge*), men den anden Stump slog dog *Thor* for Panden, saa han rög omkuld. *Mjölner* foer imidlertid lige hen i *Hrungners* Pandebrask, saa den gik i Kvas, og Jetten styrtede, men faldt ovenpaa *Thor*, med sine Been om hans Hals. *Thjalfe*, som havde fældet *Narrifas*, der faldt med liden Ære, gik nu hen til *Thor*, for at skaffe ham Jettefoden af Halsen, men det var ham over Kræfterne, og *Aserne* alle, som ilede til, saasnart de hörte, *Thor* var faldet, gik det ikke et Haar bedre. Endelig kom *Magne*, *Thors* Sön med *Jernsaxe*, som var en Treaarsdreng, og han smeed *Hrungners* Fod afveien, sigende: Skam og Skade, Fader, at jeg kom saa seent, for jeg mener, jeg kunde nok givet den Jette hans Livsbröd med mine bare Næver! Da nu *Thor* kom paa Benene, hilste han meget venlig paa Sönnen, sagde, han blev sikkert en dygtig Karl, og forærede ham *Hrungners* Hest *Guldmanke*, hvorover dog *Odin* blev fortrydelig og sagde, det var ingen Maneer, at give saa herlig en Hest til Sönnen af en Hex.

Thor drog nu hjem til *Thrudvång* med *Steneren* i Panden, og fik fat paa en *Vôlve*, som hedd *Gro* og var gift med *Örvendel* hin Bolde, for at hun skulde læse over den. Det gjorde hun ogsaa saa godt, at *Steneren*

---

*) Jeg kalder »heinberg« Magnetbjerge, kun for at give dem et Navn, der lader sig höre.

lösnede sig, men da *Thor* mærkede det og tænkte vist, at nu blev han den kvit, vilde han give *Gro* noget i Badskiærlön, som kunde fornöie hende, og fortalte derfor: da jeg sidst kom nordfra og vadede over *Elivaagen*, havde jeg *Örvendel* i et Net paa Ryggen, saa han vil snart være hjemme i god Stand, paa en Taa nær, der stak ud af Nettet og frös af ham, men den har jeg kastet op paa Himlen og gjort til en Mindestjerne, som hedder nu *Örvendels Taa*. Herover blev imidlertid *Gro* saa glad, at hun glemte al sin *Galder*, og *Steneren* blev hvor den var, saa den sidder i *Thors* Pande den Dag i Dag*).

Vi har endnu to Stumper af *Thjodolf* hin *Hvinverskes* Höstgilde, hvoraf man seer, at han har givet *Thor* Æren saavel for *Thjasses* som for *Hrungners* Nederlag, men i Övrigt skal vi ikke rose af Profiten, thi stod det end ikke udtrykkelig i *Skalda*, at *Thjodolf* kun satte Sagnene paa Riim, som de gik til hans Tid, var der dog Intet at söge i det höitravende Sliddersladder, som i *sexten* Linier kun siger, at *Thor* drog mod *Hrungner* med Torden og Lynild**). Ganske unyttige er imidlertid de Billinger ikke, thi naar man seer, at den berömteste Skjald i det *niende* Aarhundrede, som *Thjodolf* var, ei har andet end tom Svulst at offre paa *Asernes* Alter, da faaer man uvilkaarlig en Anelse om de *naive Sagns* og de indholdsrige Sanges Ælde, og derfor

*) Skalda p. 107—11.
**) Skalda p. 111. 119. Thorlacii Fragmenta Höstlangæ. Havniæ 1801.

kan det vel være Umagen værdt at give ovennævnte sexten Linier til Priis:

Syn gaaer for Sagn
Om Jette-Skrækkens Færd
Til Grjotunhöien,
Med Bjergfolks Skadeild.
Blodet kogte i Meiles Broder,
Maanelandet dönnede,
Da Jordens Sön reiste
Til Staalhandske-Legen.

I lys Lue stod
Alle Luftkasteller
For Uller-Frænden,
Og Jorden gynged,
Svolners Enke revned,
Da Bukkespandet
Trak Stadskariolen,
Med Tempelherren,
Til Hrungnermödet*).

Disse var da Bedrifterne til *Asgaards* Værn, som der gaaer Ord af endnu, og at det ei er uforskyldt, kan et Blik paa Universalhistorien let vise os; thi naar vi see *Israel* under det *ægyptiske* Aag, synes det jo virkelig, som *Aandshistorien* skulde gaae istaa, indtil Hammerslaget paa Bygmesternakken overhugger Knuden, og,

---

*) Jeg har naturligviis taget mig det let baade med Oversættelse og Versemaal, men jeg har trolig givet Læseren Alt hvad Islænderne har kunnet finde i Mesterværket, og har kun, for Tallets Skyld, den *syttende* Linie paa min Samvittighed.

for ei her at tale om *Thjasse* og *Skade*, som vi skal siden komme til, kunde den *romerske* saakaldte Aandsudvikling neppe forestilles under et mere træffende Billede, end *Hrungner* med det takkede *Steenhjerte*. Læseren veed vel nok, det er ikke min Mening, at Mythesmedene tænkte enten paa *Ægypter* eller *Romere*, men kun at de havde Falkesyn for den historiske Gang i Menneskelivet, som giör, at Mytherne slaaer universalhistorisk igiennem, og at især Nordbo-Daaden, anet længe för den övedes, speiler sig klart i saadanne Myther, som den om Kampen mellem *Asa-Thor* og *Steen-Thussen*. Ligheden er nu vel her saa iöinefaldende, at jeg maaskee burde unde Læseren den Fornöielse selv at trække Parallelen; men hvad enten det nu er af Omhu for hans og Roms Tarv, eller af Egenkiærlighed, kan jeg dog ikke bare mig for aabenlydt at raade disse ramme Runer paa Latiums Bautasteen, og da jeg för har overladt kun altfor meget til Læserens Skiön, maa det findes tilgiveligt, om jeg nu falder lidt til den modsatte Feil.

Romerklögtens Væddelöb med *Grækeraanden* kunde, for det Förste, neppe klarere afbildes, end ved at lade Steenthussen paa sin *Guldmanke* ride omkap med *Odin* paa *Sleipner*, og naar de *romerske Digtere* er ret i deres *Æs*, da sidder jo *Hrungner* skinbarlig til Höibords i *Asgaard*, fuld og gal, trumfer i Bordet og bander paa, at alle Guddomme, paa *Sif* nær og *Freya*, som skiænker for ham, skal slaaes ihjel, *Asgaard* synke i Afgrunden, og *Valhal* flyttes til *Jotunheim*, eller paa godt *Latin*: at *Venus* og *Fortuna* er de eneste Gud-

inder, man nu skal dyrke, al *Overtro* skal forgaae, og *Historien* kun ophöie det *evige Rom.*

Naar derpaa *Norden* kommer med i Spillet, da kommer aabenbar *Asathor* hjem, og Tvekampen, hvori han, *gothisk* og *vandalisk*, giör Kaal paa Rom, kunde neppe skildres mere kort og fyndig, end ved et *Lykketræf* af *Mjölner*, der knuser Jetten, hvis *Hjerte*, saa vel som hans Hoved, er af *Steen.*

Naar imidlertid *Gothen* lader sig *romanisere*, da falder *Hrungner* jo aabenbar over *Thor*, med Foden paa hans Nakke, som det kun lykkes *Angelsaxeren* at löfte, der skaber en *nordisk Christenhed* og et nordisk *Bogsprog*, og kan vel kaldes en *Magne*, Sön af *Asathor* og Hexen *Jernsaxe*, ja, maa nödvendig mythisk bære det Navn, naar man betænker, at *Magne* er den *mechaniske Kraft*, der ret egenlig har sin Skueplads i England. Man behöver ogsaa kun at fæste Öie paa *Latineriet* i England, for at see, med hvilken Glæde *Magne*, i dette Stykke et stort Barn, rider *Jettehesten* Guldmanke, og det var noget, *Odin* nok maatte ærgre sig over, skiöndt det vilde klæde Nordens Aand bedre at misunde det Bæst sin Rytter, end Rytteren Bæstet.

Hvad endelig Stumpen af *Steneren* angaaer, som *Mythen* siger, blev siddende i *Thors* Pande og giör saa endnu, da veed vi, desværre, det er kun altfor sandt, saalænge *Latinen* plager os, og det er höist mærkværdigt, at selv *Læsningen* derover har i Universalhistorien efterladt sig et umiskiendeligt Spor; thi hvem kiender ikke *Grogalderen*, hvormed *Tydskemoer* i det sextende Aarhundrede virkelig rokkede det stygge latinske Horn

i *Thors* Pande, uden at han dog blev det kvit, fordi han roste sig for tidlig, og *Gro* blev saa glad over sin kiære Gemal med den frosne Taa (löftet til Skyerne under Navn af den *tydske Fornuft*), at hun glemte, desværre ikke sit *Latin*, men al sin naturlige *Galder*.

Vidste man nu end slet ikke, hvad man skulde giöre af *Mokkerkalven* eller Narrifassen, Nimiils-Karlen med *Hestehjertet*, da blev det dog immer en Bisag, som han var selv; men jeg giör *Araberen* af ham, som, aandelig talt, er den störste Vindhas, jeg i Historien har mödt, og som vel maa kaldes en Stalbroder til *Hrungner* imod *Thor*, saa god, som *Jetterne* paa fri Haand var istand til at skabe ham. Ligheden vinder ogsaa betydelig, naar man betænker, at *Hestekiærligheden* virkelig er et Grundtræk hos Araberen, og at *Franken*, som fældte ham paa den *historiske* Skueplads, ganske rigtig er *Vindspilleren Thjalfe*, som en Stund var *Thors* Fölgesvend.

Saaledes fik vi da historisk Bugt med den Steenhugger og Leergraver, og Læseren bedes at huske, det *for os* giör liden eller ingen Forskiel, hvad der svævede for Mythesmeden, naar kun hvad vi lægge i Mythen er godt at giemme og ligger *magelig* i den.

Vi komme nu til *Æventyrene*, hvori *Thor* forsögte sine Kræfter, og at de har været mange, kan vi ikke blot slutte os til af hans idelige Færdsel, fornemmelig til Österleden, eller ved *Östersöen*, men det hedder ogsaa udtrykkelig i *Gylfelegen**), at de maae staae tidlig

*) Gylfelegen p. 26.

op, der skal fortælle Alt hvad man veed om *Thor*, og man finder i *Skalda**) Vink om adskillige Bedrifter, som nu er reent forglemte. Der findes nemlig disse Linier til *Thor*, af *Vinterlid* (Vetrliði), en Islænder i det tiende Aarhundrede:

Legner du lammed,
Last fik og *Thrivald*,
Stærkodder du vixed,
I Veiret og *Gjalp*
For dig vendte Næsen.

Herved sigtes formodenlig til, at *Thor* rykkede de overflödige Arme af *Stærkodder*, og *Gjalp* Geirrodsdotter kiender vi nok, skiöndt det ellers hedder, hun slap med at blive skrutrygget, men *Legner* (Leiknir) er ganske fremmed, og *Thrivald* veed vi heller intet om, undtagen at han, efter et Vers af *Brage* hin Gamle, synes at have havt *ni Hoveder*, ligesom Uhyret, *Herkules* droges med**).

Hertil komme fölgende Linier af *Thorbjörn Dise-Skjald:*

Hver Knude du jævned
I *Keiles* Pande,
Baade *Lit* og *Lode*
Du Livsbröd gav,
Busöre tillige
Du aarelod,

---

*) Skalda p. 103. »steyptir Starkaði.«

**) Skalda p. 102, hvor Thor kaldes sundr-kljúfr níu höfða Þrívalda v. Þrívaldra.

Hængekiæft skrænted,
Og *Hyrrokkin* faldt,
Tidsnok kom *Svivör*,
Som Tyv hængt ved Lys*).

Er denne Efterretning nöiagtig, skulde *Hyrrokkin* Hex, som vi kiende fra Baldersbaalet, ei rose af den Skaansel, det hedd sig, Aserne udvirkede for hende hos *Thor*, og *Lit* er sagtens den samme Dværg, som kom Ilden for nær; men *Keile*, *Busöre* og *Svivör* kiende vi slet intet til, *Lode* ikke heller, med mindre vi vil tye til *Ossian*, og selv *Hængekiæft* nævnes kun i Fortalen til *Grottesang*, som den, der forærede *Frode Fredegod* den forunderlige *Kværn*, der heller gav end tog**).

Hvad vi veed nogen Beskeed om, er da kun de *tre Thors-Reiser:* til *Geirrodsgaard*, til *Udgaard* og til *Hymersgaard*, og den tragi-comiske Brudefærd til *Thrymsheim*, hvormed jeg hartad er i Forlegenhed, da *Mytherne* i Grunden er *gamle* nok, men Skikkelsen, hvorunder de kom til os, aabenbar fra *Bjarkemaals-* og *Kragemaals-Tiden*.

Reisen til *Geirrodsgaard* findes nemlig hverken nævnet i vore Mythesange, eller fortalt i *Gylfelegen*, men kun beskreven i *Skalda****), og det spaaer kun ilde, men paa den anden Side finde vi i det Sagn om *Gorms* Reise til *Geirrodsgaard* (Geruthi sedes), som *Saxo* har opbevaret, den mærkelige Omstændighed, at

---

*) Skalda p. 103.
**) Skalda p. 146.
***) Skalda p. 112—15.

Geirrod sad der endnu bag en *Klippevæg*, som *Thor* med sin gloende Staalstang havde giennemboret, og hans Döttre var *skrutryggede* endnu af det Knæk, han gav dem*).

En Mythe, der saaledes alt i Oldtiden har faaet en Historie, er udentvivl ældgammel, og den Forskiel, at Geirrod hos *Saxo* sidder bag en *Klippevæg*, istedenfor *Jernpillen* i *Skalda*, at han der har *tre* Döttre istedenfor to, og at det udledes af et *Tordenslag*, hvad i *Skalda* tilskrives et ganske andet Tryk, viser, at Mythen har havt gamle Varianter. Da der nu desuden i *Skalda* selv anföres nogle Linier af gamle Kvad om denne Reise, er der ikke andet for, end at give Fortællingen, som den findes, og lade det komme derpaa an, om den i sin nærværende Skikkelse kan forsvare sin Plads.

Det er tilvisse værdt at tale om, hedder det, hvorlunde *Thor* drog til *Geirrodsgaard*, og havde *hverken* Hammeren *Mjölner* eller *Styrkebæltet* eller *Staalhandskerne* med, altsammen *Lokes* Skyld, som var hans Fölgesvend. *Loke* var nemlig engang kommen ud at lufte sig i *Friggs Falkeham*, og flöi af Nysgierrighed til *Geirrodsgaard*, hvor han satte sig paa et stort Salhuus, der var, og tittede ind ad Gluggen, men *Geirrod* glemte ikke heller at skotte til ham, og sagde, at den Fugl skulde man fange ham. Han der fik Ærindet havde ondt ved at klavre op ad det höie Tag, og den Sneglegang morede *Loke*, saa han havde ingen Lyst til at

*) Stephanii Saxo p 160—63. Dansken II. 229.

stikke i Veiret, förend den Anden havde havt hele Besværligheden; men da saa det var skeet, og *Loke* spredte Vinger, hængte Födderne saa fast, at han kunde ikke faae dem med sig, men blev annammet og bragt til *Geirrod* Jette. Ved nu at stirre Falken stivt i Öinene, tvivlede *Geirrod* nok paa, der var andet under, og da *Loke* dog ikke vilde svare paa hans Spörgsmaal, puttede *Geirrod* ham i en Kiste, under Laas og Lukke, hvor han maatte holde Sultekur i tre Maaneder. Siden tog *Geirrod* ham op og frittede ham igien, hvorpaa *Loke* gik til Bekiendelse og frelste sit Liv ved at love *Geirrod* under Eed, at han vilde skaffe *Thor* til *Geirrodsgaard* baade uden Hammer og Bælte.

Thor tog imidlertid paa denne Reise ind hos Hexen *Gryde*, som var *Vidar* hin Tauses Moder, og der fik han ikke blot Sandheden at vide om, hvilken snu Hund og slem Træring den *Geirrod* var, men *Gryde* laante ham ogsaa hendes Styrkebælte, Staalhandsker og Pigkiep: den saakaldte *Gryde-Stikke*. Da nu *Thor* siden underveis kom til den store Flod *Vim-Aa*, spændte han Styrkebæltet paa, *fulgte Strömmen*, stöttende sig ved Gryde-Stikken, og lod *Loke* holde sig i Bæltet. Vel voxte Floden saa, da han var midt ude, at Vandet spillede ham over Hærderne, men *Thor* kvad uforsagt:

Vox ikkun, Vim-Aa,
Mens vade mig lyster
Til Jettegaarde!
Viid, at med Vandet
Mig voxer omkap

Asastyrken
Til Stjernebaner*)!

Thor blev imidlertid vaer, at det var *Geirrods* Datter *Gjalp*, der stod paa to Bjergaase, skrævs over Floden, og voldte Höivandet, hvorpaa han greb en stor Steen, der laae, og streed efter hende, sigende: man skal heller stemme Bæk end Aa, og som han sigtede, saa traf han. Med det samme var han ved Aabrinken, hvor han fik Hold i nogle *Rönnekviste* og slap i Land, og deraf kommer det Mundhæld, at *Rön* er *Thors Redning***).

Da nu *Thor* med sit Fölge kom til *Geirrods*, blev de först viist ind i et Giæstekammer, hvor der kun var een Stol, og da *Thor* satte sig paa den, foer den i Veiret med ham op under Taget, men *Thor* mærkede strax Uraad, stak *Gryde-Stikken* i Sparreværket, og tyngede ned paa Stolen, saa det gav et stort Rabalder, og med det Samme hörte man et höit Skrig, for det var *Geirrods* Döttre *Gjalp* og

*) Da *Asastyrken* umuelig kunde voxe ved *Hexebæltet*, maa Thor have havt sit *eget*, saa det var kun *Hammeren*, han fattedes; og det er ikke saa nyt, at Sagamunden forsnakker sig og giör det selv vitterligt ved de gamle *Vers*, den beraaber sig paa.

**) Det Mundhæld er sikkert oprindelig et Ordspil med »reynir«, som vi kan giöre efter, naar vi veed, hvad det vil sige, at »*Rön* er en god Dreng;« thi i den Betydning er *Rön* naturligviis immer *Thors Redning*, da alle hans *Pröver* lykkes, saa han vinder ved at vove. Det er derfor ganske naturligt, at Engelskmanden, det bedste Exemplar af *Thor*, vi nu kan opvise, har gjort det til sit Valgsprog: *lad os pröve!* (let us try) og har befundet sig saa vel derved, at *Rön* ikke blot maa kaldes hans Redning, men ogsaa hans *Roes*!

Greip, som havde skudt Ryg under Stolen, og fik den nu brækket, som *Thor* kvad:

Asastyrken
I Jettegaarde
Love jeg maatte,
Da löfte vilde
Mig Geirrods Döttre,
Gjalp og Greip,
Til Himmerig*)!

Derpaa lod *Geirrod Thor* byde ind i Hallen til Herrefærd, men der brændte et stort Baal langs op ad Gulvet, og da *Thor* var kommen ligeoverfor, hvor *Geirrod* sad, snap Jetten med sin Tang en gloende Staalstang ud af Ilden, og sendte ham, men *Thor* greb den i Luften, og det hjalp ikke *Geirrod*, at han kröb bag en Jernpille, thi *Thor* skiöd Stangen lukt igiennem baade Pillen og ham og Væggen med, saa den stilledes först nede i Jorden, hvor den har avlet det *Akker*, hvoraf man virker *Jern***).

Efter dette Sagn, siger *Skalda*, digtede *Eilif Gudrunsön* (fra det *tiende* Aarhundrede) i sin *Thors-Drape*, og anförer nu Afsnittet, som jeg dog nok skal bare mig for at röre ved, da Læseren nok kan vide, det er endnu

*) Dette Vers maa være af en anden Vise end det Forrige, da *Thor* her omtaler Reisen til Geirrodsgaard som noget *Forbigangent*.

**) Det er kun i de *latinske* Noter til Dæmis 57 hos *Resen*, man finder det om *Akkeret* (Okkeret), men det er ganske i den islandske Skjaldesmag, og det undrer mig derfor, at der i *Stokholmer-Udgaven* ei findes mindste Spor af denne Variant.

smaglösere end *Thjodolfs* Vers om *Hrungner*, og det sikkert vil være ham nok at erfare, at af de *nitten* anförte Stropher handle omtrent de *Halve* blot om det smudsige *Höivande**). Om det er paa sin egen Haand, at *Eilif* har givet *Thor Thjalfe* med paa Reisen, skal jeg lade være usagt, men det er alt hvad Nyt han veed.

Spörger Læseren mig nu endelig, hvad jeg mener, den Reise kan have at betyde, da er mit Svar, at jeg har aldrig forpligtet mig til at sige ham Alt hvad jeg mener, men kun Alt hvad jeg har fundet mærkeligt i Mythebögerne, og Lidt af, hvad der kan ligge deri, saa her vil jeg indskrænke mig til den Bemærkning, at naar *Thor* lader *Thrudhammeren* ligge hjemme, gaaer han naturligviis paa gale Veie, saa det var intet Under, han baade kom i *Vandsnöd*, i *Vinden* og i *Heden*, som er, hvad der giör alle Kæmper Livet suurt, naar de, som Ridderen af Mancha, *æventyre* dem selv.

Vi komme nu til de to *Thors-Reiser*, som fortælles sammenhængende i *Gylfelegen***), den til *Udgaard* nemlig, og den til Jetten *Ymer* eller *Hymer*, og nu er vel *Udgaard* noget, der, lige saa lidt som dets *Loke*, nævnes i de gamle Sange, men ogsaa her tyder dog Sagnet om *Udgaards-Loke* (Ugarthilocus) hos *Saxo****),

*) Skalda p. 115—18. Thorlacii Fragmenta Höstlangæ et Thorsdrapæ.

**) Gylfelegen p. 48—63.

***) Stephanii Saxo p. 164—65. Dansken II. 233, hvorhos er at mærke, at *Udgaard* (Utgarthia) nævnes i Sagnet om *Regner Lodbrog*. Steph. p. 175. Dansken II. 260.

hen paa noget Gammelt om den Karl, og det Samme giör Stikpillerne, som *Thor* maa döie for sin Reise baade i *Harbardssangen* og i *Lokegluffen**). At vi endelig ogsaa finde Spor af Sagnet i *Hymerskviden*, er vel mindre mærkeligt, fordi den öiensynlig röber sig som en Sildefödning af *norsk-islandsk* Byrd, men det viser dog Sagnets store *Vitterlighed*, der altid vækker stærk Formodning om Ælde. Da det nu heller ingenlunde er rimeligt, at Sagnet om *Udgaards-Loke* skulde kommet til at optage et saadant Rum i *Gylfelegen*, der sædvanlig kimser ad det Nybagte, med mindre det havde god Hjemmel i gamle Sange, og da det desuden klarlig har godtgjort sin poetiske Fylde, ved endnu i det nittende Aarhundrede at begeistre en Hovedskjald, maa jeg, trods alle Betænkeligheder, unde den hele lange Snak Plads i *Asamaalet*, skiöndt den aabenbar, som vi finde den, först er kommen til Verden i *Bjarkemaals-Tiden*, da Guderne immer reiste incognito og lignede Stærkodderne saaledes paa et Haar, at der skulde Falkesyn til at opdage Hemmeligheden.

Historien begynder derfor ogsaa med, at *Gangler* spörger lidt næsviis, om *Thor* dog ikke ogsaa har levet den Dag, at han havde haardt Hö at trække og fandt sin Overmand, det være nu enten i Magt eller List; hvorpaa *Har* meget forsigtig svarer, at han formoder ikke, der gives uogen Efterretning om Sligt, skiöndt *Thor* har tit havt sit Læs; men at selv om nu saa var, at Somt havde faldet *Thor* for stramt og stridt, saa var

---

*) Harbardssangen og Lokegluffen C. U. I. 103. 177—78.

det dog ikke værdt at tale om, aldenstund man havde Beviser nok paa, hvad heller Ingen maatte tvivle om, at Magten laae dog hos Thor. Da *Gangler* imidlertid ikke vil lade sig afspise med det, men siger kiephöi: det lader da til, at jeg nu har gjort et Spörgsmaal, det falder jer for tungt at besvare, see, da skyder *Jafnhar* Livet op i sig og melder: nei, vi har ogsaa nok hört tale om saadanne Begivenheder, som vi aldrig kan troe forholde sig saaledes i Sandhed, men han er ikke langt borte, som kan fortælle os den sande Sammenhæng, og du kan være vis paa, at han, som aldrig har löiet, vil ikke nu begynde at fare med Lögn. Velan, sagde *Gangler*, her staaer jeg og lader Örene til, om der er Beskeed at faae, men hvis ikke, da siger jeg, I kom tilkort, aldenstund I ikke kunde svare paa, hvad jeg spurgte.

Först nu kommer det ud, at *Agethor* reiste af By i sin Karm, med *As-Loke*, og tog Natteleie hos en Bonde, hvor han slagtede og flaaede begge sine Bukke. De kom da i Nadregryden, og da de var möre, satte *Thor* sig til Bords med begge Bönderfolkene, deres Sön *Thjalfe* og deres Datter *Raske*, men med det Forord, at de skulde smide alle Benene i Bukkeskindene, som laae ved Arnestedet. Det gjorde de nu vel ogsaa, men *Thjalfe* brak dog med sin Kniv en Splint af det ene Laarbeen, for at komme til Marven, og næste Morgen, da Thor kom op för Dag, gjorde Hammertegn over Skindene og vakte dermed Bukkene op, see, da var En af dem halt paa det ene Bagbeen. *Thor* lod nu Bonden kalde, som skiælvede og bævede,

blot ved at see Rynkerne i *Thors* Pande, endsige da ved at see ham knuge Hammerskaftet, saa Knoerne blev hvide; men da *Thor* saae hans Elendighed, gik Vreden over, og han nöiedes med at faae *Thjalfe* og *Raske* til sine Tyende, som ogsaa siden bestandig hörte til hans Fölge*).

Thor lod nu *Bukkene* staae og drog öster paa i Jotunheim, til han naaede Stranden, og foer saa over det vilde Hav, med *Loke*, med *Thjalfe* og *Raske*. Da de derpaa kom i Land og havde gaaet lidt, saae de en stor Hede for sig, som holdt dem hele Dagen, til det blev mørkt, og vel havde *Thor* sin Madpose med, som *Thjalfe* bar, der var rappest til Beens, men der var knap Tid paa Huusly. Da de imidlertid gik og stavrede i Mörke for at finde Nattely, stödte de paa en uhyre stor Lade, med en Dör paa Gavlen, der var ligesaa bred som hele Huset, og der gik de ind, for at tage Natteleie; men ved Midnatstide blev der et stort Jordskiælv, saa Huset rystede, og Gulvet gik som et Lagen under dem. Da stod *Thor* op og kaldte paa sit Fölge, og da de fandt en Udbygning til Höire, midt paa Laden, gik de derind, men beholdt dog Frygten i Kroppen, saa *Thor* blev siddende i Dörren hele Natten, med Hammeren i Haanden, at værge sig med. Det blev imidlertid ved Bulder og Gny, de maatte höre paa, og da *Thor* i Dag-

*) Hertil sigtes aabenbar i Hymerskviden C. U. I. 143, hvor der tales om det som en stor *mythologisk Hemmelighed*, at *Thor* fik to Börn for eet Bukkebeen, skiöndt det egenlig var *Lokes* Skyld, at *Skökul* kom paa Knæerne.

ningen stak Næsen ud, saae han en lang Rækel, der laae i Skoven tæt ved og sov og snorkede umaneerlig, hvoraf han sluttede sig til, hvad det var, der havde stöiet om Natten. *Thor* spændte nu Styrkebæltet om og samlede Asakræfterne, men i det Samme vaagnede Personen og sprang op, og man vil sige, at saa havde *Thor* ingen Lyst til at löfte Hammeren imod ham, men spurgte blot, hvad han hedd. Jeg hedder *Skrym*, sagde han, og jeg behöver ikke at spörge, hvad du hedder, for du er *Asathor*, men hvor har du gjort af min *Handske*? *Skrym* langede nu til og tog sin Handske op, og da saae *Thor* förat, at det var, hvad han om Natten havde taget for en Lade, og Udbygningen var *Tommeltotten**). Skal vi giöre Fölgeskab? sagde nu *Skrym*, og da *Thor* sagde Ja, satte de dem ned med deres Madposer, for at æde Davre, men dog hver for sig, indtil *Skrym* gjorde det Forslag at skaffe til Hælvten, som *Thor* ogsaa tog imod, og da de var færdige, gjorde *Skrym* een Tværsæk af begge Madposerne, og tog dem paa Nakken. Han tog lange Skridt, og var foran hele Dagen, hvorpaa han om Aftenen sögte dem Natteleie op under en stor Eg, og sagde til *Thor:* nu lægger jeg mig til at sove, men her er Tværsækken, I kan tage af til Nadre. *Skrym* sov nu ind, og snorkede dygtig, og *Thor* skulde da til at löse op for Tværsækken, men det var saa langt fra, han

*) Dette Tommelidens-Herberge i *Tommeltotten* er det, *Harbard* lader *Thor* höre, til Beviis paa, han med al sin Styrke er en *Kryster*, C. U. I. 103, og *Loke* stemmer naturligviis i med I. 177.

kunde faae een Knude löst, at han end ikke kunde faae een Öels-Ende til at arte sig*). Da *Thor* nu saae, det var omsonst, blev han saa bister, at han greb *Mjölner* med begge Hænder, traadte hen, hvor *Skrym* laae, og huggede ham lige i Planeten, hvorved han vaagnede og spurgte, om der ikke faldt et Blad ned af Træet paa hans Hoved; men, sagde han saa, nu har I vel ellers gjort Maaltid og er sengefærdige? Ja, sagde *Thor*, nu gaaer vi hen og lægger os. De gik da ogsaa hen og lagde dem under en anden Eg, men, sandt at sige, var det lidt ængsteligt at sove, og ved Midnat, da *Thor* hörte *Skrym* snorke, saa det rungede i Skoven, da stod han op, gik hen til ham, tog Ram for Alvor og huggede ham med Hammeren lige paa Issen, saa Hammersnuden, efter hans Skiön, gik dybt ind i Hovedet. I samme Öieblik vaagnede *Skrym* og sagde: hvad nu, drattede der en Agern ned i mit Hoved? og, sagde han saa, hvad feiler dig, *Thor?* Jeg, sagde *Thor*, er nylig vaagnet, og det er först Midnat, saa der skal soves meer endnu, og dermed skruppede han sig bort, men tænkte ved sig selv: kan jeg bare faae Ram til ham tredie Gang, skal han vist aldrig see Dagens Lys. *Thor* laae nu og lurede paa, om *Skrym* vilde sove ret ind, og da det lod sig höre henimod Dagningen, sprang han op og hen til ham, svang Hammeren af alle Livsens Kræfter, og huggede lös paa den Tinding, der vendte

*) Herover gotter *Loke* sig, det Skarn, og nævner ved den Leilighed *Skrym*, ved hvis fulde Madpose *Thor* maatte staae med en sulten Mave. C. U. I. 178.

opad, saa Hammeren sank i, lige op til Skaftet. Da satte *Skrym* sig over Ende, strög sig ned ad Kinden og sagde: mon der skulde sidde nogen Fugle her i Træet oven over mig, for jeg syntes, ligesom jeg vaagnede, at der faldt noget Kvas ned i mit Ansigt; men hvad, *Thor*, er du alt vaagen? Saa er det vel paa Tiden at staae op og komme i Klæderne, men nu har I da ikke ret langt til *Udgaards-Borgen*, og har I, som jeg nok mærkede, mumlet i Skiægget om, at jeg var lidt oplöben, da skal I der finde anderledes fuldvoxne Karle. Jeg vil imidlertid give jer et godt Raad: enten at vende Næsen hjem, hvad udentvivl tjente jer bedst, eller dog ikke at sætte den for höit, aldenstund *Udgaards-Lokes* Hirdmænd taaler ikke godt, at Koksmater er kiephöie! Vil I saa gaae videre, sagde *Skrym*, da holder öster efter, for nu falder min Vei nordpaa, ad Fjeldene til, I see hist henne; og dermed tog *Skrym* sin Tværsæk paa Nakken og skiöd tværs igiennem Skoven fra dem, uden at *Aserne*, saavidt man veed, bad ham leve vel, til de saaes igien.

Thor med sit Fölge fortsatte nu Reisen, til de ved Middagstid blev en Borg vaer, som stod paa en Slette, men var saa höi, at Nakken maatte hartad ned imellem Skuldrene, för de fik overseet den. De kom nu til Borgeledet, men det var lukket, og da *Thor* forgiæves havde prövet paa at faae det op, maatte de finde dem i at pine sig ind imellem Tremmerne. Saaledes slap de da op til Hallen, hvor Dörren stod aaben, og da de kom ind, saae de Folk nok bænkede der i to Rader og for det Meste lutter svære Prygle. De gik nu op,

hvor Kongen, *Udgaards-Loke*, sad, og hilste paa ham, men det varede enstund, för han fik Syn paa dem, og sagde saa, smidskende i Skiægget: seent kommer Sandt udenlands fra, for tager jeg ikke meget feil, skal den halvvoxne Knös jo være *Agethor*; men kanskee der dog er mere inde, end der sees udenpaa. Siig mig imidlertid nu, hvad der slaaer ind i jeres Fag; for Ingen taales her, med mindre han udmærker sig i en eller anden Kunst og Videnskab. Ja, sagde *Loke*, som kom sidst, da forstaaer jeg en Kunst, som jeg paa Öieblikket er rede til at vise, thi der skal neppe findes Nogen her i Huset, som er snarere til sin Mad end jeg. Velan, sagde *Udgaards-Loke*, det er ogsaa en Kunst, og vi skal strax see, om du er hjemme i den. Han kaldte nu ad En, der sad, som hedd *Loge*, og sagde, at han skulde komme frem og kappes med *Loke*, hvorpaa der kom et Trug ind, fuldt af Kiöd, og blev sat paa Stuegulvet, midt imellem dem. De begyndte hver ved sin Ende og aad saa tröstig begge To, at de mödte hinanden paa Halvveien, men *Loke* havde levnet Benene, og *Loge* derimod havde ædt baade Benene og Truget med, saa det var aabenbart, at *Loke* kom tilkort.

Udgaards-Loke spurgte nu: hvad Ridderspil kan Ungersvenden hist? Jeg, sagde *Thjalfe*, vil pröve at löbe omkap med hvem du behager. Det er en god Övelse, sagde *Udgaards-Loke*, og skiöndt du maa være farlig rap til Beens, om du skal spille Mester i den Kunst, vil vi dog lade det komme paa en Pröve an. Dermed stod *Udgaards-Loke* op og gik ud, hvor der var en prægtig Rendebane paa jævn Jord, og kaldte ad en

halvvoxen Knös, ved Navn *Hug*, som skulde löbe omkap med *Thjalfe*; og den förste Pust fik *Hug* ikke længere Forspring, end at han kunde vende sig ved Maalet, för *Thjalfe* kom. Du kommer til at spænde bedre for, *Thjalfe*, sagde *Udgaards-Loke*, om du skal vinde Prisen; men det maa jeg imidlertid lade dig, at jeg har aldrig seet Fremmede raskere til Fods. De stak da nu i Rend paa anden Omgang, men da *Hug* vendte sig ved Maalet, var der et godt Bösseskud mellem ham og *Thjalfe*, og da sagde *Udgaards-Loke*: der er Kvægsölv i de Karle, og, skiöndt *Thjalfe* nu skal have ondt ved at vinde, saa er dog alle gode Gange tre. De tog da Fart igien, men da *Hug* kom til Maalet, var *Thjalfe* ikke engang midtveis, saa nu sagde alle Folk, der kunde ikke være to Meninger om den Sag.

Nu, *Thor!* sagde *Udgaards-Loke*, hvad er det saa for Kunster, vi skal see af *dig*, efter alt det Ry, der er gaaet af dine Storværker?

Jeg, sagde *Thor*, vælger helst at drikke til Pæls med hvem det skal være. Velan! sagde *Udgaards-Loke*, gik ind i Hallen og kaldte paa *Skiænkeren*, at han skulde komme med *Sonehornet*, som hans Hirdmænd pleiede at drikke af; hvorpaa da Skiænkeren ogsaa kom og rakte *Thor* Hornet. Seer du vel, sagde *Udgaards-Loke*, det kalder vi en heel Karl, hvem der stikker det Horn ud i een Slurk, og at giöre det i to Drag kalde vi folkeligt, men Ingen har saadant et Kyllingehoved, at han ikke i tre Drag skulde giöre Skaalen Beskeed. *Thor* skottede til Hornet og regnede det ei stort, skiöndt det havde en lang Hale; og törstig tilgavns, som han var, gav han

sig til at kvolkdrikke, i den Tanke, at det kunde nok være gjort med een Gang; men da han havde gjort sit Bedste og saae efter, hvordan det svandt i Hornet, var det knap han kunde kiende, det havde gjort nogen Forskiel. Ærlig drukket, sagde *Udgaards-Loke*, men det battede kun lidt, og det kunde jeg aldrig troet, om Nogen havde fortalt mig, at *Asathors* Skorsteen ikke trak bedre, men nu veed jeg da, du vil stikke reent ud næste Gang. *Thor* taug bomstille, satte Hornet for Munden og agtede nu at giöre Beskeed, men da han saa havde anstrængt sig til det Yderste, uden at naae Bunden, og saae efter, syntes han, det havde forslaaet endnu mindre end forrige Gang, dog kunde man godt bære Hornet uden at spilde. Nu *Thor*, sagde *Udgaards-Loke*, hvordan gaaer det? Du har dog vel ikke levnet meer til sidst, end du kan magte; men dog kommer det mig for, at skal du stikke Hornet ud den tredie Gang, da bliver det Broderparten; og vi kan umuelig giöre saa meget Væsen ad din Storhed, som *Aserne* giör, hvis du ikke bedre kan spille Mester i andre Dyster, end det i denne er tilsyne. Da blev *Thor* vred, satte Hornet for Munden igien, drak af alle Livsens Kræfter, og helmede ikke saalænge han aarkede, men da han desuagtet saae, det var kun sunket lidt, da gav han Hornet fra sig og vilde slet ikke drikke mere. Nu, sagde *Udgaards-Loke*, seer man da aabenbar, det har ikke saa meget at betyde med din Styrke, som vi havde tænkt; men siden det nu gik skiævt med denne Leg, vil du kanskee pröve din Lykke med en anden. Ja, sagde *Thor*, jeg vil nok lege lidt med endnu, og var jeg mellem *Aser*, skulde det

meget undre mig, om man kaldte det lidt, hvad jeg drak; men hvad Leg vil I nu byde mig? Noget, sagde *Udgaards-Loke*, som kun har lidt at betyde, og som jeg aldrig skulde vovet at byde Asa-Thor, naar jeg ikke havde seet, at du er langt fra at være saa overordenlig, som man har troet; men vil du nu löfte min Kat fra Jorden, som de unge Karle har for Skik.

Der kom nu en stor graa Kat löbende hen ad Gulvet, og *Thor* gik hen og stak sin Haand midt ind under Bugen, for at löfte den i Veiret, men alt som *Thor* trak til, skiöd Katten Rygg, og *Thor* kunde med al sin Magt ei bringe det videre, end at den lettede lidt paa det ene Been, saa det gik ogsaa skiævt. Ja, sagde *Udgaards-Loke*, det tænkte jeg nok blev Enden paa Legen, for Katten er af de Store, men *Thor* er baade lav og lille mellem saadanne Prygle som vi. Velan, sagde *Thor*, saa lille som jeg er i jeres Öine, tör jeg dog brydes med hvem det skal være, for nu er jeg vred. *Udgaards-Loke* lod nu Öinene löbe ned ad Bænken og gav til Svar: jeg kan ikke faae Syn paa Nogen herinde, som jo vilde finde det sin Ære for nær at brydes med dig; men kalder mig gamle *Ellen*, min Amme, herind, og lad *Thor* brydes med hende, om han lyster! thi hun har för faaet Folk til Gulvs, som jeg skulde mene, var ikke vogere end han. Derpaa kom der en gammel Kærling ind i Hallen, som *Udgaards-Loke* sagde til, at hun skulde tage Tag med *Asathor*, og det er kort at fortælle om den Dyst, at jo mere *Thor* ruskede i Kærlingen, des fastere stod hun, men derpaa gav hun sig til at bruge Kneb, saa *Thor* kom til at vakle, og hvor-

hardt han end strittede imod, varede det dog ikke længe, för han sank i Knæ ved den ene Side. Da traadte *Udgaards-Loke* til og skilte dem ad, med det Tillæg, at nu skulde *Thor* knap lystes ved at byde Flere ud for Haanden i hans Hal. Da det nu ogsaa var seent paa Aftenen, viste *Udgaards-Loke Thor* og hans Fölge til Sæde og gav dem Nattely med al Venskabelighed.

Om Morgenen, saasnart det dagedes, stod *Thor* og hans Fölge op, klædte sig paa, og var just reisefærdige, da *Udgaards-Loke* kom og lod dække Bord for dem, hvor der var fuldt op af gode Sager, baade Mad og Drikke, og da de saa havde spiist, gik de deres Vei. *Udgaards-Loke* gjorde dem imidlertid Fölgeskab et Stykke ud fra Borgen, og til Afsked spurgte han *Thor:* hvordan han hugede Reisen, og om han ikke dog nu havde fundet sin Overmand? Vel finder jeg ikke, sagde *Thor,* at jeg har synderlig Skam af vor Mellemhandel*); men dog veed jeg nok, I vil kalde mig en *Lilleput*, og det ærgrer mig. Ja, sagde *Udgaards-Loke*, nu, da jeg har dig udenfor, vil jeg ærlig sige dig, at saalænge jeg lever og kan forebygge det, skal du vist aldrig faae din Fod inden mine Dörre meer, og det skulde heller ikke skeet denne Gang, havde jeg vidst i Forveien, hvor stærk du var, og hvor nær du kunde gjort en Ulykke paa os. Alting er gaaet til med *Öineforblindelse*, thi det

*) Det er *imod* Texten, hvor *Thor* tilstaaer, han har havt *stor Skam*, men Eftersætningen viser tydelig, det maa være en Skrivfeil

var mig selv, som mödte jer i Skoven, og da du skulde löse Tværsækken, var den bunden med Staaltraad, uden at du kunde see, hvor Enden sad, og selv det förste Smæk, du gav mig med Hammeren, skiöndt det var det Mindste, vilde været nok til at give mig mit Livsbröd, om du havde ramt mig, men jeg skjöd det Bjerg imellem, du saae ved min Hal, og det bærer endnu, i tre firkantede Dale, Spor af dine Hammerslag. Saaledes var det ogsaa med Spögen i Hallen, thi *Loke* var skrupsulten og aad tæt, men *Loge* var en *Löbeild**), som havde godt ved at sluge baade Kiöd og Trug, og *Hug*, som *Thjalfe* löb omkap med**), det var *min Hug* (Tanke), som *Thjalfe* nok skulde bare sig for at hinde. Du drak af Hornet og fandt det dröit, men jeg saae med stor Forundring, hvad jeg aldrig havde troet; thi du vidste ikke, at Enden stod i Havet, men naar du kommer ned til Stranden, skal du bare see, hvilken *Ebbe* du har gjort. Det andet Mesterstykke, du gjorde, fandt jeg ligesaa mærkværdigt, og, sandt at sige, fik vi en Skræk i Livet Allesammen, da du lettede paa Katten og löftede det ene Been fra Jorden; thi den Kat var ikke, hvad den syntes: det var *Midgaardsormen*, der snoer sig om hele Verden, og var dog neppe saa lang, at Hoved og Hale kunde blive ved Jorden, da du trak den i Veiret hardtad lige op til Himmelen. Det var

---

*) Om »villieldr« er Islandsk, veed jeg ikke; men »wildfire« er godt *Engelsk*.

**) Om »rás« paa Islandsk kan betyde *Væddelöb*, veed jeg ikke; men at *Engellænderne* ei har andet Navn derpaa end »race«, er noksom bekiendt.

endelig ogsaa en ganske underlig Törning, du havde med *Ellen*, for det var *Ælde* selv, og den Mand er aldrig födt eller skal födes, som bukker jo under for hende, naar det kommer saa vidt, at de mödes. See, dermed siger jeg Farvel, og det tjener os bedst paa begge Sider, at dette bliver eders sidste Besög hos mig, thi med disse Kunster og andre deslige vil jeg altid vide at værge min Borg, saa I skal ikke faae Fingre paa mig. Det var Ord nok for *Thor*, saa han greb strax til Hammeren og löftede den i Veiret, men da han vilde slaae til, var der ingen *Udgaards-Loke* at see, og da han vendte om, for at rive Borgen ned, var der kun en stor og deilig Slette, men ingen Borg til Syne.

Thor begav sig nu paa Hjemreisen, og hvilede ikke för han kom til *Thrudvang*; men immer var det dog hans Agt, om det kunde lykkes, at faae Ram til *Midgaardsormen*, som han da ogsaa fik. See, det, skulde jeg mene, er det Sandeste, man veed om denne *Thors Reise* *)!

Da sagde Gangler: det er en Pokkers Karl den *Udgaards-Loke*, thi vel er det meget Kneb og Koglespil, han farer med, men hvem der har saadanne Tjenere som han, er dog en Herre i sit Væsen. Men har saa *Thor* dog aldrig hævnet sig? Jo, sagde *Har*, det veed

---

*) Vil man derimod see det *Smukkeste*, derom er kommet for Lyset, da veed man vel, uden min Anmærkning, at det findes i *Oehlenschlägers* nordiske Digte, under Titel af »Thors Reise til Jotunheim.«

selv Tosser at tale om, hvorlunde *Thor* fik Bod for den Reise, thi han var snart paa Farten igien, og kom saa hovedkutds afsted, at han havde hverken *Karm*, *Bukke* eller *Fölgeskab*. I Skikkelse af en ung Knös gik han nemlig en Morgenstund ud fra Midgaard, og kom sildig om Aftenen til en Jette, ved Navn *Ymer*, hos hvem han laante Huus om Natten. Alt i Dagningen var *Ymer* paa Benene og lavede sig til at roe ud og fiske, men *Thor* sprang ogsaa op, kom med en Fart i Klæderne og bad *Ymer* om Forlov til at roe med ud paa Söen. Nei, sagde *Ymer*, Ungt og Smaat nytter ikke stort, og du forkom af Kulde, naar jeg bliver siddende saa længe og saa langt ude, som jeg pleier van. Ihvilketsom er, sagde *Thor*, saa tör jeg dog nok vove mig i rum Sö, og det er endda et Spörgsmaal, hvem af os det stikker först at dreie af. *Thor* var nu Jetten saa gram, at han nær havde ladet Hammeren giöre Kaal paa ham*), men han dyede sig dog, fordi han havde noget andet bag Öret, at bruge sin Styrke til. Han spurgte *Ymer*, hvad de skulde have til Mading, og da Jetten svarede, at det maatte han selv være sig om, sprang *Thor* hen, hvor der gik en Flok Kvæg af *Ymers*, vreed Halsen om paa den största af Tyrene, som de kaldte *Himmelstangeren* (Himinbrjótr), og skyndte sig med Hovedet ned til Stranden. *Ymer* havde allerede skudt Baaden ud og sat sig i Forenden, og da

*) Det »skjanna«, som her staaer, er vel neppe et islandsk Ord; men da det A. S. »sceanan« betyder »at knuse«, er man dog ikke forlegen.

nu *Thor* kom midtskibs og fik sine Aarer lagt om Borde, da mærkede *Hymer* strax, det hjalp, hvor han tog fat. Det gik feiende, saa de kom snart, hvor *Hymer* sagde, Grundene var, han pleiede at ligge paa og fange *Flynder*, men dertil svarede *Thor*, at de maatte ganske anderledes ud til rum Sö, og saa gik det feiende igien en Stund, til *Hymer* anmærkede, at kom de længer ud endnu, fik de *Midgaardsormen* paa Halsen. Ja, sagde *Thor*, da maae vi dog et Stykke længer ud endnu, og som sagt, saa gjort, skiöndt *Hymer* saae suurt. Da *Thor* nu endelig tog Aarerne ind, gjorde han strax sit Medetöi istand, med en forsvarlig Snor og Krog derefter, baade stor og stærk, stak Oxehovedet paa og lod gaae til Bunds, hvor *Midgaardsormen* ganske rigtig slog Gabet op over Oxehovedet og beed paa Krogen, saa nu kunde *Thor* med Rette lee ad den, ligesom *Udgaards-Loke* loe ad *Thor*, da han vilde bære Ormen paa Hænderne. Saasnart Ormen imidlertid mærkede Uraad, ruskede han saaledes til, at begge *Thors* Hænder smak ud over Rælingen, men saa blev *Thor* bister, iförte sig *Asastyrken* og strittede saaledes imod, at begge Been gik lukt igiennem Skibet lige til Bunds, og saa maatte Ormen herop for en Dag. Det, kan man da nok begribe, saae grueligt ud tilgavns, da *Thor* laante Ormen et Par Öine, og den gloede stivt lige imod og spyede Edder, saa Jetten *Hymer* maatte vel, som man siger, skifte Farve, blive rædd og saa bleg som et Lig ved det Syn, da Bölgerne derhos havde frit Kiörind i Baaden, men hvordan han end famlede med *Krumkniven*, fik han dog *Thors* Mede-

snor filet over, saa Ormen sank fra Borde, just i samme Öieblik, som *Thor* löftede *Hammeren*. *Thor* stred nu Hammeren efter Ormen, og Somme vil sige, det kostede ham hans Hoved paa Havsens Bund, men jeg troer dog for en Sandhed, at *Midgaardsormen* ligger der lyslevende endnu. Derimod gav *Thor* rigtignok *Ymer* et Örefigen med knyt Næve, saa han flöi over Bord og vendte Benene i Veiret, og derpaa vadede Thor i Land*).

Det er maaskee ikke saa ganske rigtigt, at jeg har ladet begge Reiserne löbe ud i Eet, da Forbindelsen ikke har den bedste Hjemmel, men man synes dog altid, som det hedder i Kæmpevisen, at det er hardtad Synd at skille dem ad, som helst vil sammen være, og saa meget er i det Mindste vist, at Sagnet har et langt ældre og ægtere Præg i *Gylfelegen*, end i *Hymerskviden*, hvor *Thor* egenlig besöger Jetten for at laane en *Bryggerkiedel*, og giör ikke stort bedre Parade med den paa Hovedet, end den spanske Ridder med Barbeerbækkenet. For Resten er det ingenlunde blot Hymerskviden, som viser, at *Thors* Anglen efter *Midgaardsormen*, har været et Livthema for de ældste *norske* Skjalde, thi blot af *Brage* hin Gamle anförer Skalda *fem* Halvvers, som neppe engang har hört til een Vise, men handle alle om den Dyst, og de to Linier af *Thorbjörn* Dise-Skjald:

*) Det er med Villie, at jeg kalder Jetten snart *Ýmer* og snart *Hymer*, ligesom Navnene »Ýmir« og »Hýmir« skifte i Islandsken; thi det anseer jeg ogsaa for et *Oversættermærke*, da der ventelig har staaet »*Ýmir*« i Originalen, men Islænderne var vante til at skrive »Hýmir«.

Med *Aarer* for *Odin*
Thor værged Asgaard i Vælde,

synes ogsaa at hentyde paa et heelt Kvad derom. At fremdeles *Eisten Valdesen* i'det Mindste har havt et langt Stykke om Striden, vise de tre Halvvers sammesteds, og de to Linier af Harald Haarfagers berömte Skjald *Ölver* Hnufa vil aabenbar sige:

Bælte spændte da Jordens Sön
Mod alle Landes Ombælter;

Og veed jeg end ikke, naar *Gamle* Skjald kvad, kan jeg dog see, han priser *Bilskirners* Drot, fordi han fik samme *Fisk* til at bide paa Hvalkrogen; saa det var intet Under, at den Heltegierning var ogsaa kommen paa *Oluf* Paafugls Betræk og derfra ind i *Ulf Uggesöns* Vadmels-Drape, hvortil Skalda ogsaa henviser*). At vi derimod i alle disse Billinger ei spore det Mindste, vi jo i Forveien kiende, det baade tröster os over, hvad Tidens Tand har fortæret, og forvisser os om, at det Bedste blev tilbage.

Om Betydningen af den ærgerlige Reise til *Udgaard* og den dog i Grunden mislykkede Jagt paa *Midgaardsormen*, vil jeg saa meget hellere fatte mig kort, som enhver *poetisk* Læser strax föler, det kan betyde meget, og al Mytheforklaring nödvendig er spildt paa *upoetiske* Folk, som man vel paa en Maade kan lære op at see, men dog umuelig laane sine Öine, ved at give dem beskrevne. Een Bemærkning kan jeg imidlertid ikke und-

*) Skalda p. 101. 2. 86, hvor det synes, som Islænderne endnu kun har seet med et halvt Öie.

lade, thi det er, at Æventyret om *Udgaardsreisen* vidunderlig træffende afbilder al *Kæmpefærd* i *Middelalderen*, hvad enten man saa betragter den i *Enkeltmandens*, i et vist *Folks*, eller i *Menneskeslægtens Historie*; thi Kraften er der, med en uimodstaaelig Drift og Trang til Virksomhed, men *Öiet* fattes, og skiöndt det kiendes godt, baade hvor Hammeren falder, hvor Havet synker, og hvor Kæmpen snubler, saa naaer man dog sjelden, hvad man agter, faaer kun et Grin for sin Gridskhed, og faaer omsider baade Last og Skam af gamle *Ellen*, *Udgaards-Lokes* velbekiendte Fostermoder, som vi ellers paa Dansk kalde *Ligegyldighed*. Hertil föier sig uvilkaarlig den Bemærkning, at Æventyret paa Söen ligesaa træffende afbilder *Overgangen* til den ny Tid, da man faaer et Öie paa hver Finger, som en *Dagning*, hvori Kæmpen godt seer, hvor Fienden i Grunden stikker, men endnu ikke hvad derved er at giöre, saa han baade forhaster sig og glemmer at see den gamle Jette paa Fingrene, som det kun nytter lidt at vende Mölle med, naar han har filet Snoren over og frelst Snogen, hvad vi kan see, hvor vi vender os, men ret aabenbar i *Luthers* Kamp med *Paven*. Det er derfor intet Under, at denne Mythe især har tiltalt *Skjaldene* i *Kragemaals-Tiden*, thi saa længe der var nogen Aand over dem, var det netop denne Heltegierning af *Thors*, de især maatte prise og pröve paa.

Kunde Læseren nu sige mig, hvad jeg skal giöre ved det, der spöger i *Thrymskviden*, da vilde jeg være ham Tak skyldig, thi paa den ene Side er det snart en Skam at tale her om et saadant Spilleværk, som at *Thor* lader sin Hammer stjæle fra sig, trækker Kvinde-

klæder paa og saa videre, hvad heller aldrig, udenfor den Kvide, end ikke i *Skalda*, ymtes om; men paa den anden Side har jeg ikke blot en gammel Kiærlighed til det Kram, men Oversættelsen i *Kæmpevisestil* lærer os, at intet Oldsagn har været mere *seilivet*, saa det maa dog sikkert være den *ægte Asa-Thor*, der gaaer igiennem det, skiöndt han unægtelig er saa *forklædt*, at han selv skammer sig ved det og bider kun i det sure Æble, for at faae sin Hammer igien.

Naar nu *Thorshammeren* i Grunden er det eftertrykkelige *Livudtryk* for den timelige, historiske, menneskelige Sandhed, baade i *Ord* og *Daad*, da indseer man let, baade hvi jeg har forelsket mig i Mythen om dens *Gientagelse*, som man, i Mangel af et bedre Ord, vel maa kalde hvad jeg önsker, og hvi jeg sætter den efter de Forrige, da det sagtens var efter det strænge Arbeide, den store Ærgrelse, og det kolde Bad i Dagningen, at *Thor* sov saa haardt, og efter *Midgaardsormens* Fare, at Jetterne lærte dem til at stjæle, hvad de vel ikke kunde bruge, men dog hindre fra at blive, hvad de naturligviis kaldte skammelig *misbrugt*.

Medens jeg derfor giemmer *Thrymskviden*, til Talen, ved *Bjarkemaalet*, falder paa *Kviderne* i det Hele, maa jeg dog angive, hvad jeg anseer for det ægte *mythiske* Indhold, som jeg haaber vi i Norden skal nu daglig blive bedre forligte og fortrolige med.

Hammeren var tyvstjaalen fra *Thor*, mens han sov, og man vidste da ikke bedre Raad, end at laane *Freyas Fjederham* til *Loke*, og lade ham i den gaae som Speider til Jotunheim, for, om muligt, at opdage, hvor Ham-

meren stak. *Loke* kom da ogsaa tilbage med den Beskeed, at Hammeren befandt sig ganske rigtig i *Thrym* Thussedrots Værge, men laae vel forvaret, otte Favne, eller maaskee engelske Mile, under Muld, og at *Thrym* paa ingen Maade vilde hid med den, uden han fik *Freya* for den til sin Dronning. *Thor* var nu vel saa opsat paa Hammeren, at han virkelig foreslog *Freya* det uhyre Giftermaal, men den höihjertede Frue kimsede saaledes derad, at *Brysingmen* gik avet om, og Asgaard skjalv. Nu var gode Raad dyre, og selv *Heimdal*, som dog kunde höre Græsset groe, vidste ingen bedre, end at maie *Thor* ud med *Freyas* Kisteklæder og före ham for Brud til Jotunheim. Det var haardt for en gammel Adelsmand, men *Loke* anmærkede, at kom ikke Hammeren snart til *Asgaard*, da kom sikkert Jetterne, og *Thor* fandt sig da i sin Skæbne og legede Brud, det bedste han kunde, til *Mjölner* blev lagt i hans Skiöd; men saa blev det naturligviis Enden paa Legen, at han viede baade *Thrym* og alle hans Thusser til *Hel* med Hammerstegnet, og dermed var Æventyret ude *).

See, hermed har da ogsaa *Asa-Thors Æventyr* Ende, thi det Brede, som end er tilbage, nemlig Striden med *Midgaardsormen* i Ragnarok, det hörer unægtelig til den rene *Thorshistorie*, som vi siden skal betragte.

Jeg skulde nu ikke troe, der om *Thor* var noget glemt, undtagen hans *huslige Stilling*, og om den er ikke

*) Vil man see, hvorledes det morede mig, paa Overgangen til min Middelalder, at fordanske og forklare Thrymskviden, da læse man Hammervisen i mine *Kvædlinger*.

Stort at sige, deels fordi de er sjelden hjemme, som har allesteds Ærinde, og deels fordi *Thor* ogsaa deri synes at have lignet *Engelskmanden*, at hans Huus var en Hemmelighed, han havde sig selv forbeholden, og hans Giftermaal intet Hjertesanliggende, der fængslede ham, men en Hovedsag, der netop gjorde ham mere uafhængig, som naar man paa Engelsk giör sin Lykke ved Giftermaal. Vel synes *Bilskirner* at være vel stort til een Familie, thi *Odin* siger derom:

Femhundred Lofte
Og Fyrretive,
Med Buer skiönne,
Bilskirner har;
Det Salhuus prægtigt
Min Sön beboer,
I Storhed Alle
Vel stikker ud *).

Men dog er det sikkert kun Ondskab, naar *Harbard* i Nidvisen lader *Thor* höre, at *Trællene* er hans Giæster, ligesom Herrerne *Odins*, hvorfor *Thor* ogsaa blot svarer:

Havde du Magt,
Som du har Agt,
Skifte du vilde
Blandt Aser ilde *),

og jeg formoder, Bagtalelsen kom deraf, at *Thor*, som Engelskmanden endnu, har sat en Ære i at holde mange Tjenere og klæde dem op som Kammerjunkere, hvorom

*) Grimnersmaal C. U. I. 51-52.
**) Harbardssangen C. U. I. 102.

Loke har gjort den Vittighed, at *Thors* Palads var befolket med *Trælle.* For Resten finder jeg det meget passende, at der netop var *ligesaa mange* Stokværk i *Bilskirner*, som *Dörre* paa *Valhal*, thi da hele *Tiden* er *Thors* Löbebane, maa den naturligviis have ligesaa mange *Tidsrum*, som Kæmpernes Pantheon har Indgange, da enhver Begivenhed, der giör Epoke, naturligviis ogsaa sender et nyt Hold Kæmper til Valhal. Nu er vist nok 540 et höit Tal i vore Dage, da Kampen for Valhal er gaaet af Moden, men det er ikke *Mythens* Skyld; og falder Tiden os for lang, behöve vi blot at tage os noget for, som er værdt at tale om; thi jo hurtigere store Begivenheder fölge paa hinanden, desmere forkortes unægtelig Tidsrummene for Valhals Dörvogtere, som nu for *Hels* *).

Hvad nu *Thors Ægteskab* og *Börn* angaaer, da indseer man strax, at den Herres Börn, som har givet *Mjölner* sin Haand, maae alle hedde *Storværk*, og hans *Gemalinder* være lidt *massive*, slet ikke sammensatte af Suk og Maanskin, ja, ei engang poetiske, uden for saa vidt, som Alt, hvad der historisk træder i kiærlig Forbindelse med Poesien, paa en vis Maade bliver det. Saadanne Forbindelser er imidlertid immer Forstandsgiftermaal, og *Mytherne* derom hvad vi kalde Reflexionspoesi, eller poetisk Gienskin, og det er da i sin Orden, at vi intet Spor finde af *Sif* i de gamle Sange, men skimte hende i *Lokegluffen*, hvor hun skiænker for Spottefuglen sigende:

*) If a man were porter of hellgate, he should have old turning the key, siger Shakspear (Macbeth A. II. S. III), og hvad maae da ikke vi sige!

Iiskalk hin fine,
Fuld af den gamle Mjöd,
Töm du med Hilsen!
Tag du af hende,
Som mellem *Aser*
Ene du skaaned
For Ukvems-Ord *)!

Naturligviis gaaer hun nu heller ingenlunde Ram forbi, da det altid er at röre Spottefuglen paa hans ömme Sted, naar man lader ham höre, der er dog *noget*, han enten *ikke tör* eller *ikke nænner* at spotte med; saa det kan aldrig forkleine *Sifs* Ære, at Skarnet svarer:

Vögted sig nogen
Og værged klæk
For falske Mandfolk,
Thors-Fruen det var;
Saa Ingen jeg veed,
Saavidt jeg veed,
Hun klapped i Krogen,
Paa Klören nær,
Som hedder ei *Loke*
For Löier blot **).

Selv i Gylfelegen savner man *Sif* iblandt *Asynjerne*, og det er först i *Skalda*, vi höre lidt om hende, hvad dog indskrænker sig til, at hun var *Thors* Kone, *Ullers* og Jomfru *Drudes* (Þrúðar) *Moder* og den *haarfagre* Gudinde,

---

*) Disse Ord tillægges vel i Udgaverne *Beyla*, men *Lokes* Svar viser, det maa være *Sifs*, og i C. U. I. 173 n. r. see vi ogsaa, at i eet Haandskrift er Navnet *udeladt*, og i et andet staaer „*Sif.*“ At hun var tilstede, siger Fortalen.

**) Paa det Samme stikles i Harbardssangen C. U. I. 112.

som *Hrungner* vilde havt med til Jotunheim, men hvis *Haar* dog egenlig var *forlorent*, hvorfor Skjaldene ogsaa kalde *Guldet Sifs Haar*; thi *Loke* havde sneget sig til at klippe Haaret af hende, og da *Thor* truede med, der skulde ikke blive et heelt Sidebeen i ham, maatte han hos *Ivalds-Sönnerne* skaffe *Sif* en kunstig *Guldparyk*, der groede fast til Hovedet *).

Var det nu mueligt, at Mythographerne nogensinde kunde have Ret til at lade poetiske Blomster voxe op af den sorte Jord, da maatte det vist nok være her; thi naar *Jordens* Sön vil gifte sig, er det rimeligt nok, han bliver *ved Jorden*; men lige saa lidt som dette Udtryk betyder at blive liggende langs henad Jorden, lige saa lidt var det naturligviis den gamle Digters Mening at kaste Jord paa *Thor*, da han gav Jorden, eller vel snarere den „Plet af Jord", vi kalde vort Fæderneland, det Tilnavn „*Sif*," hvorom der ymtes i et af Skaldas Registerrim **). Tingen er naturligviis, at Mythesmeden har formælet den *historiske Kæmpe for Aanden* (Asa-Thor) med den *nordiske Natur* (Sif), hvorfor det i Gylfelegens Fortale ret mærkelig hedder, at i Nörreleden *fandt Thor* en Spaakvinde ved Navn *Sif*, af ubekiendt Herkomst, som han ægtede ***). Mythen om *Thors* Ægteskab hörer derfor vel til *Asamaalet*, men dog mest til den underlöbende, *folkehistoriske*, Deel deraf; thi at et Folk ind-

---

*) Skalda p. 107. 19. 29. 30. 32.

**) Skalda p. 220, hvor „*Sif*" dog er tvivlsomt, da det ogsaa findes udeladt, og bærer ikke Rimstaven.

***) Gylfelegens Fortale p. 12.

gaaer Ægteskab med det Land, hvori det nedsætter sig, er det rette billedlige Udtryk, og Kæmpefolket personificeres naturligviis i Kampguden, saa hvad der hæver denne Ægteskabsmythe over den mellem *Isis* og *Osiris* og mange Slige, er kun den Omstændighed, at *Norden* virkelig blev *Moder* til et anderledes aandigt Kæmpekuld, end noget andet Hedningland under Solen, saa det poetisk sammensmelter med den *Naturbeskaffenhed*, der *spaaer* et aandigt Helteliv, og er Betingelsen derfor. At nu ogsaa de Gamle har tænkt sig noget langt mere ved *Sif*, end den blotte *Jordbund*, skimtes ikke blot i Datteren *Drude* (truth), hun har med *Thor*, som vist nok er den bekiendte *nordiske Ærlighed*, men sees klarlig deraf, at hun havde en ældre *Sön*, *Uller*, som *Thor* blev *Stiffader* til; thi Sif var dem altsaa Udtrykket for den *nordiske Natur* i det Hele, der uvilkaarlig frembragte saadanne stærke Karle og dristige *Skytter* som *Uller*, men blev dog kun *Heltinde* ved at ægte *Helten* fra det Fjerne: *Aandskæmpen*, der *under* alle Himmelegne er en *Udlænding*.

Naar vi saaledes betragte *Sif*, som den i Norden forgudede Idee om „*Fædernelandet*", da see vi hende svævende saa tæt ved Jorden, at hun lettelig synker ned til den og synes i alle upoetiske Öine bunden til den, men hæves dog af vor Heltehistorie, som baaren paa Hænderne af *Thor*, baade over Bjerg og Bögetoppe, skiöndt den *synliye* nordiske Natur nödvendigviis er det Eneste, der giver *Sif* en *synlig* Skikkelse. Mythen om hendes forlorne Haar har derfor sikkert ogsaa havt en blandet Oprindelse, saa Anledningen dertil var, at nogle

Loke-Folk (ventelig Phönicerne), der fældede den smukkeste *Egeskov* i Norden, fordi den gav godt Skibstömmer, maatte til Erstatning give os *gyldne Kornmarker*; men for ham, der gjorde den deilige Mythe til Minde om den store Begivenhed, svævede det dunkelt, hvad vi nu klarlig see, at det vilde gaae med al Nordens Naturherlighed som med Skoven; derfor blev Mythen saa deilig og dyb, at den kan bære selv de störste historiske Begivenheder, hvori vi, efter Tab, der synes ubodelige, see Lykken smile til vort Norden, som de rodfaste Vipper, der aldrig kunde bölget i Skoven, var ikke Egene fældte.

Om *Thors* Forhold til Hexen *Jern-Saxe* er vel ikke stort at sige, da vi derom kun veed, at hun var Moder til *Magne*, og sagtens til *Mode* med, da de bestandig fölges ad, endogsaa, hvor man mindst venter det, i et christeligt Digt om den Fugl Phönix *). Allerede heraf seer man imidlertid, at disse Sönner (*Magt* og *Mod*) er reen allegoriske Personer, og slutter med Rette, at Moderen er ligesaa, hvad da ogsaa hendes Navn (*Jernsværdet*) stadfæster; og naar man betænker, hvilken Epoke *Jernvaabens* Indförelse maa have gjort i Norden, kan man ikke undres over at see Mindet derom mythisk bevaret; saa jeg tör ikke engang nægte, at hele Mythen om *Thors* Kamp med *Steen-Jetten* Hrungner, hvor uni-

---

*) Det er i et af *Exeterbogens* mange utrykte Digte, hvor det hedder:

willan fremmað
móde and *mægne*
meotudes cempan.

versalhistorisk den end slaaer igiennem, kan være oprundet i den Anledning, at *Heltefolket*, ved *Jernets* Hjelp, fik Bugt med *Steenkile-Folket*, som var dem paa Nakken og dövede deres *Kobbersværd*. Herpaa synes det i det Mindste at hentyde, at alle Aser ei kan löfte Hrungnerfoden af *Thors* Nakke, men at kun *Jern-Saxes* tredages eller treaars Sön *Magne*, som her *fremtræder* förste og sidste Gang, mægter det. Kun maa man agte, at alle slige *Giætninger* kun skal tjene til at oplyse Mythernes *Naturhistorie*, og kan umuelig beröve dem den poetiske Gehalt, der giver dem anderledes stor Betydning og aandelig Brugbarhed; thi en saadan Begivenhed kunde indtræffe, og er indtruffet hundrede Steder, uden at der blev en *Hrungner-Mythe* deraf, saa den blev kun til, fordi her var et historisk-poetisk Öie, der dunkelt saae noget langt Större speile sig deri, og begeistredes deraf til at undfange Mythen, vi finde prophetisk. Derfor kan *Jern-Saxe* ogsaa bære langt meer, end hvad hun bærer Navn af, og *Magne* löfte langt mere, end han roses for; thi den Hex udtrykker prægtig den *Nævenyttighed*, som hörer til *Tydskernes Natur* og ganske rigtig bliver den nordiske Naturs Medbeilerske til Thors-Hjertet, naar den viser ham sin Indflydelse paa den menneskelige Virksomhed, til at forhöie Kraften og forstærke Virkningen; saa vi sige med Rette, at *Angelsaxeren* er *Thor* med *Jern-Saxe*, og *Englands* nyeste Historie en god Oplysning om, hvad *Magn* og *Mod* formaae. *Der* seer man da ogsaa, at den gamle Örn snakkede just ikke ganske i Taaget, da han spaaede, at *Mod* og *Magn* skulde overleve *Thor*; thi det synes de i *Boxningen* og *Dampningen*

derovre alt omtrent at have naaet; men naar han lægger til, at de skal raade for *Mjölner* *), da er det kun hans behagelige Jettedröm, der hverken för eller efter Dagenes Ende vil gaae i Opfyldelse.

Med *Uller* er det en underlig Ting, at, efter *Grimnersmaal*, boer han for sig selv, som en stor Herre, midt imellem Aserne **), og dog har han, som det synes, ikke gjort Skiærvs Gavn alle sine Livsdage, saa man kunde fristes til at udlede »Ydalir«, der skal være Navnet paa hans Slot, af et lignende angelsaxisk Ord, der bemærker „*Tomhed*“; men denne Forklaring vilde dog altfor meget ligne de Mytheforvandlinger, jeg ivrer imod, saa den vil ikke huge mig.

Naar jeg derimod seer, at stakkels *Tyr*, der har gjort godt Gavn og sat sin höire Haand til i Kongens Tjeneste, staaer uden Fader, uden Moder og uden Slægtregister og er ovenikiöbet huusvild, da kan Ingen fortænke mig i, at jeg undte ham *Sif* til Moder, *Thor* til Stiffader, og en standsmæssig Bolig i Nærheden, naar derved Ingen fornærmedes; og det kan godt lade sig giöre, naar Læseren med mig vil troe, at Navnet »Tyr«, som betyder »Ære« og bruges iflæng om alle *Aser*, har oprindelig været et *Æresnavn* for *Uller* i Mythen om Fenrisulven, som er den Eneste, hvori *Tyr* fremtræder handlende. Herved vilde, som man let seer, Begge vinde betydelig, og vi med dem, da vi saa ei blot kan forstaae, hvi *Uller*, som ellers Intet har gjort,

*) Vafthrudnersmaal C. U. I. 32.
**) Grimnersmaal C. U. I. 42.

nævnes saa hæderlig i den gamle Sang, og *Tyr*, som har reddet Asgaard, *slet ikke*, men kan rime meget sammen, som hidtil faldt urimeligt; og at de anföres hver for sig i *Gylfelegen*, beviser kun, at der engang blev gjort To af dem, hvad vi endikke fristes til at nægte.

Uller beskrives i övrigt der saaledes: han er saadan en *Bueskytte* og *Skilöber*, at deri kan Ingen maale sig med ham, han er desuden kiön, har et krigersk Udseende og er god at kalde paa i *Tvekamp* *). Hermed passe ogsaa hans Tilnavne i *Skalda*, som er *Jagtguden*, og Asen med Skien, med Buen og med Skjoldet, hvilket Sidste derfor Skjaldene kaldte *Uller-Snekken* **). Saaledes maatte ogsaa den nordiske *Naturkæmpe*, *Sifs* egen Sön og *Thors Stifsön*, være, og at Aserne ætledte ham, kan Ingen have noget imod, naar han kun artede sig derefter; men blev han blot ved at löbe paa Skier, skyde Ryper i Flugten og Karle paa Peltsen, der kom ham for nær, da seer man let, han blev ikke mere As, end alle andre gode Skytter; og dog veed vi ellers Intet om ham, med mindre det er ham, *Saxo* taler om, naar han melder, at da *Odin* blev landsforviist, satte man en vis *Uller* (Ollerum) i hans Sted og tillagde ham *Odinsnavnet* ***). Om samme *Uller*, som, da den rette *Odin* tog sit Höisæde igien, nedsatte sig i *Upsal*, hedder det ogsaa, at han var en udlært Hexemester, der kun be-

*) Gylfelegen p. 31.
**) Skalda p. 105. 60. 61.
***) Steph. Saxo p. 45. 46.

hövede at læse over et *Been*, for deraf at giöre et Skib, der bar ham stolt over Havet; men Ingen af Delene giör enten *Uller* nogen Ære, eller os klogere paa ham, med mindre vi forudsætte, det er en *Tempelmythe*, som siger, at man engang i Norden forsagede *Aanden* og stræbte at nære sig med den naturlige *Krigsgud*, altsaa den forgudede *Æres-Idee* eller *Tyr*.

Ogsaa her drives vi til at slaae de Tvende sammen, og skal nu höre, hvad *Gylfelegen* har om *Tyr*.

Der er, siger *Har*, en As ved Navn *Tyr*, et Mönster paa Mod og Djærvhed, som raader meget for Seier i Strid og er for Kæmper god at paakalde. Et Beviis paa hans Djærvhed er, at da Aserne vilde lokke Fenrisulven til at lade sig binde med *Gleipner-Lænken*, men kunde ikke paa anden Maade faae ham til at troe, de vilde löse ham igien, da stak *Tyr* sin Haand i hans Gab, til Pant, og fik den, da Aserne ei vilde löse Ulven, ogsaa bidt af i hvad man siden kalder *Ulve-Leddet*, saa han er *eenarmet*, og han raader ikke gierne til Forlig *).

Den udförlige Beretning om Ulvens Fængsling giemmes bedst til siden, men her bör det anmærkes, at Mythen udtrykkelig omtales i Lokegluffen, hvor Spottefuglen siger:

Tys dog, *Tyr!*
Og tal ei saa höit!
Hænder paa Skaftet
Skorte dig maae·

*) Gylfelegen p. 29.

Fenrir, jeg mindes,
Dig mærkede godt,
Hvor den *Höire* har sidt.

Dertil svarer *Tyr* imidlertid saa bidende, at man godt seer, der er Staal i den Kniv, sigende;

Tungt er at bære,
Hvad Begge vi leed:
Du paa din Ære,
Og jeg paa min Haand;
Rose af Gildet
För Ragnarok
Skal dog vel ikke
Ulven i Lænker *)!

Da *Loke* kun viser sin Arrighed ved ogsaa at bagtale *Tyrs* Kone, som vi ikke har den Ære at kiende, kan vi gaae det forbi og anmærke, at *Tyr*, efter *Gylfelegen*, ogsaa skal tage Deel i *Hovedslaget* og drages i Ragnarok med Helvedhunden *Garm* ved *Gnipahulen*, til de Begge bide i Græsset**).

Hermed stemme ogsaa de Tilnavne, *Tyr* i *Skalda* faaer: den eenarmede As, Stridsguden og Ulvens Fosterfader, fordi kun han turde bringe *Fenrir* Föde***); men at han kaldes *Odins Sön*, har jeg för misbilliget, og jeg anseer det for en reen Misforstand eller Leg med Ordet »tyr«, naar det i Gylfelegen hedder om ham: han var saa klog, at hvem der er meget klögtig, kaldes

*) Lokegluffen C. U. I. 167.
**) Gylfelegen p. 73.
***) Skalda p. 105.

tyrklog (himmelklog) *). At *Tirsdag* er kaldt op efter ham, veed man nok, og det gamle Mundhæld: *Tirsdag* er *Æresdag*, siger os, hvad han i Grunden er.

Slutningen bliver da, at *Uller* fører Navn af *Tvekampsguden*, *Jagtguden* og *Thors Stifsön*, men *Tyrs-Mythen* viser, at *han er det*; thi han modsættes paa Aandens Vegne den *dyriske* Glubskhed og udtrykker *Æresbegrebet*, som netop er, hvad der adler det *personlige Mod* og giör den djærve Enkeltmand til en Stifsön af *Aandskæmpen*, som derfor lyser ham i Kuld og Kiön; saa i mine Öine sammensmelte *Tyr* og *Uller* nödvendig til *Uller med Æren.* Var *Hymerskviden* ellers mythisk at regne for noget, kunde man med Rette beraabe sig paa, at *Thor* der spiller Kamerad med en *Tyr*, som er Jettens Sön og bliver altsaa rimeligviis *Thors* Stifsön, ved at *Thor* ægter hans Moder, som frelste ham, naar han har smidt Jetten overbord, som frelste Midgaardsormen **). Dette vilde passe saa meget desbedre, som *Hymer* roses for at være en vældig *Jæger* og var, som vi see, ogsaa *Fisker* og *Hvalfanger* ***); thi her staae vi atter ved Kæmpelivets Vugge, hvor det bör gientages, at *sövant* maatte fra Barnsbeen den *Skytte* være, der skulde sætte sin *Ære* i at blive *Thors* Stifsön, eller Aandskæmpens Vaabendrager i Norden.

At *Torsdag* og *Tormaaned* (Marts) saavelsom *Tordön* har Navn efter *Thor*, veed vi vel alle, og hans

*) Gylfelegen p. 29.
**) Hymerskviden. C. U. I. 122. 24.
***) Hymerskviden. C. U. I. 125. 32.

Tilnavne i Skalda er: *Odins* og *Jordens* Sön, *Magnes*, *Modes* og *Drudes* Fader, *Sifs* Husbond, *Ullers* Stiffader, *Mjölners*, Styrkebæltets og *Bilskirners* Eiermand, *Asgaards* og *Midgaards* Værge, Fienden ad Jetter og Trolde, *Hrungners*, *Geirrods* og *Thrivaldes* Banemand, *Thjalfes* og *Raskes* Herre, *Midgaardsormens* Modstander, *Vingners* og *Hlores* Fostersön*). Det sidste Tilnavn trængte vel höit til Oplysning, men da vi ingen kan give det, maae vi tröste os med, at det i al sin Dunkelhed dog oplyser os om, at der virkelig har gaaet Ord af noget, der paa en Maade lignede Snakken om *Thor* i Gylfelegens pudsige Fortale, hvor det hedder, at *Thor* var en Dattersön af Kong *Priamus* i Troja og blev opfödt i *Thracien* hos Hertug *Loricus* og Fru *Lore*. Hvor snurrigt nu end dette klinger, har det sikkert ogsaa sin gode Grund i et nært Folkefrændskab mellem de gamle Indbyggere omkring det *sorte Hav* og vore Fædre, der vel endnu med Tiden kan klare sig og historisk bringe os Grækerne lidt nærmere.

Brage og Idun.

Ved förste flygtige Öiekast fristes man vel til at undre sig over den Taushed om *Brage* og hans Frue, der hersker i de gamle Sange, og den mythiske Magerhed, de i det Hele lide af; men ved nöiere Eftertanke undres man snarere over, at de nogensinde saae den mythiske Verdens Lys, da *Odin* aabenbar selv er lige-

---

*) Skalda p. 101.

saa vel Skjaldenes som Gudernes Stamfader. Uagtet derfor *Brage*, for at svare til sit Navn (A. S. brægen ɔ: Hjerne), maatte udtrykke den poetiske Indbildningskraft i det Hele, har han dog saa godt som slet ingen mythisk Historie, altsaa ingen poetisk Anskuelse, men kun en *Harpe*, saa det er skielmsk nok af Spottefuglen ved Ægersgildet at kalde ham *Brage Bænkeskrud*, som om han kun havde Sæde, men ikke Stemme i Gudelaget. Lægger man hertil, at Spottefuglen, da *Brage* byder ham Hest og Guldring til godt Forlig, kun svarer haanlig:

Af Trang til Heste
Og Haandledsringe,
Ja begge Dele,
Har Brage nok,

da faaer man unægtelig den Forestilling, at det gik *Brage*, som saa mangen ærlig Dannemand, at han maatte takke sin Kone for, hvad han poetisk var meer end en *Spillemand*, og skiöndt det ellers ikke er at regne, hvad Spottefugle synge om, saa er det dog altid en Stymper af en Skjald, der maa takke dem for sin poetiske Navnkundighed. Det er imidlertid saa omtrent Tilfældet med *Brage*, thi vel nævnes han i Grimnersmaal som den ypperste *Skjald*, men kun mellem den ypperste Bro og den ypperste Hög *), saa det kan man ikke kalde Forgudelse, og han træder ikke virkelig frem i nogen Mythe, undtagen ved Ægersgildet og i Ravnegalderets Tusmörke, hvor han ventelig frier til sin Kone **).

Slaae vi nu op i *Gylfelegen* for at læse hans my-

*) Grimnersmaal C. U. I. 60.
**) Ravnegalderet C. U. I. 215. 22.

thiske Skudsmaal, da löber det ud paa det Samme, saa lydende: *Brage* er en herlig Taler, berömt for sit smukke Sprog og sin flydende Tunge, og er saadan en Mester i Versekunsten, at Skjaldskab efter ham kaldes Bragemaal, og de af begge Kiön, som er krængere i Ord end Folk er flest, kaldes ligeledes op efter ham. Han er gift med *Idun*, der giemmer Æbler i sin Æske, som de aldrende Guder lige indtil Ragnarok forynges ved at bide i *). Her staaer nemlig *Brage* ogsaa aabenbar som fattig Peer Eriksen ved Siden ad sin hovedrige Kone, for hvis *Æske* han nödes til at snakke, da det er deraf, han skal laane sin *Udödelighed*, uagtet det netop var ham, der, som Skjaldskabsguden, skulde gjort baade sig selv og alle Aser udödelige.

Raadföre vi os endelig med *Skalda*, da er det förste Tilnavn, *Brage* faaer, ogsaa ganske rigtig: *sin Kones* (Iduns) *Mand*; og af de Andre: Rimsmedenes Oldermand (frumsmiðr bragar), Asen med Jödeskiægget (hinn síðskeggi áss) og *Odins* Sön **), skal han heller ikke rose sig, thi uden Moder og Bedrifter er det odinske Sönneskab kun en tom Rangtitel.

Dog, blev jeg længe saaledes ved, maatte Læseren troe, jeg havde et slemt Horn i Siden paa *As-Brage*, og det er dog langt fra, thi jeg har meget mere af inddrukne Fordomme hidtil ladet *Brage* staae baade som *Odins* og *Iduns* Medbeiler til Raadighed over Poesiens Fylde, men seer nu, da jeg skal angive min Hjemmel,

---

*) Gylfelegen p. 29-30.
**) Skalda p. 105.

at den brister, og maa nödvendig giöre Læseren, der ventelig var i samme Vildfarelse, opmærksom derpaa.

For imidlertid hverken at holde med Brud eller Beiler meer end tilbörligt, maa jeg tilföie, at *Idun*, skiöndt hun allerede i *Gylfelegen* og end meer i *Bragesnakken* öiensynlig fordunkler sin Ægtefælle, staaer dog i de gamle Sange ei paa bedre, men vel endnu paa slettere Gudefödder end han, thi hun forekommer slet ikke för ved Ægersgildet og er i Ravnegalderet en saa tvetydig Person, at man ikke ret veed, om det er hende selv, eller kun hendes Navnerske. Da nu Idun heller ikke i Gylfelegen nævnes mellem de egenlige *Asynjer*, og förer kun i Skalda Tilnavn af *Brages* Kone, Asernes Æblegiemmerske og *Thjasse* Jotuns Tyvekoster*), saa seer man nok, hun hörer ikke til de *oprindelige* Guddomme, men kommer drattende bagefter og er kun en Nödhjelp for *Aserne*, som med *Balder* har tabt deres Evighed, og maae da nöies med en *timelig* Udödelighed, kan ikke undgaae at ældes, men har kun fundet Midler til at undgaae Döden og immer blive nogle Aar yngre igien. *Idun* er altsaa aabenbar *Nordens Persephone*, Höstens Muse, der vel i Skiönhed staaer langt under Grækenlands, men i *Betydning* saa höit over hende, som Valhal over Elysium, eller som det historisk-poetiske Element i Norden over det i Grækenland. Hendes Giftermaal med *Brage* er heller ingenlunde mindre mærkværdigt end Persephones med Pluto; thi Brage er aabenbar *Skjalden* i *Valhal*, der giver Heltene deres

*) Skalda p. 119.

Eftermæle, hvorfor ogsaa *Odin* i *Eriksmaal* taler med ham om de ventendes Giæster og sender ham i *Hakonarmaal* ud at byde Kongen velkommen, saa Giftermaalet mellem ham og *Alfedronningen* (the Fairy Queen) er, om ikke hvad man kalder naturligt, saa dog i Norden historisk tilpas; thi vel fuldbyrdedes det kun maadeligt, da *Sagamunden* fordum ægtede *Kragemaalet*, men Retningen er dog kiendelig nok, og Efterslægten vil sikkert langt bedre end vi forstaae sig paa det lykkelige Ægteskab mellem den historisk-poetiske *Veltalenhed* og den *dramatiske Poesi*, man i det gamle Norden *halvveis* forgudede, under Navn af *Brage* og *Idun*. Da vil ogsaa först *Bragebægeret* (bragar-full), hvori de Gamle drak Arveöllet efter giæve Fædre og inddrak Forpligtelsen til med Storværk at ære dem i Graven, komme i sit rette Lys, og i Runerne paa *Brages Tunge**) vil man da ikke blot see Veltalenhedens Mærker, men ogsaa et Varsel derom, at det var först ved Hjelp af *boglig Kunst*, at *Brage* hævede sig til *Iduns* Mærkesmand.

I mine Öine er altsaa *Brage* en *Halvgud*, der udtrykker den oldnordiske Skjaldren og Valhals-Viisning paa Kæmpehöien, medens *Hermod*, der i Hakonarmaal er hans Stalbroder og i Baldersmythen en Helrider paa Sleipner, udtrykker *Tempelkvadet* om Guderne i Asamaalstiden, hvorom *Völuspa* giver os et ligesaa bestemt som ædelt Begreb. Om *Brage* bestyrkes og, efter mine Tanker, bevises mit Skiön ved *Saxos Hjarne Skjald*; thi

*) Brynhildskviden C. U. II. 201.

da hans Navn (*Hjerne*) paa Dansk og Islandsk er netop det Samme som *Brages* (bræhgen) paa Angelsaxisk, maae de nödvendig smelte sammen; og da det vilde være ligesaa urimeligt at söge en enkelt Skjalds Navn i, hvad der klarlig udtrykker *Skjaldeaaren*, som at söge Enkeltmænds Eftermæle i Saxos förste Böger, maae vi nödvendig ansee *Hjarne* for Nordens Nattergal: Sommernatsfuglen der slaaer mindelig i Lunden til Heltedagens Ære. Tilmed er Sagnet hos *Saxo* ei engang det eneste Spor af den *danske Hjarne-Skjald*, thi jeg har allerede fundet to til: et *Angelsaxisk* i Exeterbogen og et *Tydsk* i Heldenbuch.

Det angelsaxiske Digt er den samme Vise, som för, i Anledning af *Völund*, er anfört, og Skjalden kommer der, efter at have besunget Andres Vaande, til at klage sin egen Nöd, sigende, at han var i lang Tid en æret Daneskjald, til *Hjarne* (Heorrenda) overgik ham, og blev Folkets Yndling, medens han maatte tude med de Ulve, han var iblandt *).

Det tydske Spor finder jeg i Digtet „*Gudrun*", hvor Kong *Hjarne* og *Frode* (Horant und Frute) fra *Danmark* gaae som *Atles* (Hetels) Sendebud til *Irland* (Eyrlanndt), at beile til den skiönne *Hilde*, som *Hjarne* ogsaa vinder med sin deilige Sang, hvorom det hedder, at alle Fugle taug for de söde Toner **).

---

*) Conybear's Illustrations p. 243, hvor dog kun findes en Deel af Visen, der i alt udgiör 113 Linier i den vidunderlig dybe Klagetone, som vi först af Bjovulfs Drape og Exeterbogen lære at kiende i sit oldnordiske Udtryk.

**) Deutsche Gedichte des Mittelalters II. 20. (Der Heldenbuch in der Ursprache I.) Berlin 1820. Hjarnes Sang for Prindsessen i

Det er heller ingenlunde et Slumpetræf, at *Brage* saaledes egenlig faaer hjemme i *Danmark*, thi netop *der* finder det poetiske Forhold Sted mellem Phantasi og Fölelse, Hjerne og Hjerte, som mellem *Brage og Idun*, saa en vis valhallisk Opkaldelse af giæve Fædre er Indbildningskraftens störste Heltegierning hertillands, medens alle ædle poetiske Skikkelser (alle Aser) kan giöre Regning paa en hjertelig *Optagelse*, der opliver og forynger dem. Naar man lærer at indsee dette, vil man i Norden bedre end hidtil forstaae mine Lovtaler over Danmark og ei forarges over min Paastand, at her gik *Iduns* Vugge, som, da hun rakte *Hjarne* Krandsen for hans Mindekvad over Frode den Fredegode, ægtede *Brage*, og har med ham avlet en Datter, hvis *mythiske* Navn vi vel ikke kiende, men hvis historiske vil være den *danske Smag*, og hvis billedlige Udtryk er Bragebægeret med Æblemosten. At det ogsaa alt i Oldtiden ansaaes for et frugtbart og velsignet Ægteskab, see vi af *Iduns* Ord til *Brage* ved *Ægersgildet*:

Jeg beder dig, Brage!
For Börnenes Skyld,
Og for hele Flokkens,
Vi fostre i Lön:
At *Loke* ei længer
Du laster paa
I *Ægers* Hal *)!

---

hendes Kammer, som aldrig blev hört enten för eller siden (p. 21), var, mærkelig nok, om *Amlet* (Amile), hvad ogsaa slaaer til.

*) Lokegluffen C. U. I. 157.

Egenlig kiende vi for Resten ikke meer af *Iduns* mythiske Levnetslöb, end at hun engang blev bortfört af Jetten *Thjasse*, hvad vel först fortælles i *Skalda*, men spilles dog aabenbar saaledes paa i *Gylfelegen*, at man seer, Forfatteren kun giemte Sagnet saa længe, til han glemte det. I Anledning af de rare Æbler, hvis Tilnavn i *Skalda* er Asernes *Alderdoms-Tröst* eller anden Ungdom (elli-lyf ásanna), anmærker *Gangler* nemlig: mig synes, det er vel meget, hvad *Idun* har i Giemme og er af Guderne betroet, og dertil svarer *Har* med et *Smil:* det havde ogsaa *nær* gaaet *galt* engang, hvorom jeg ogsaa har en Fortælling; men hör nu först Navn paa flere Aser*)! Derved blev det dengang, og det var Skade, thi *Har* kunde meget bedre fortælle saadanne Æventyr, end *den* Brage, der förer Snak med *Æger* i, hvad deraf har sit Navn, men Noget er dog her meget bedre end Intet, og Læseren skal faae hvad der findes.

Aserne *Odin*, *Loke* og *Hæner*, hedder det, reiste engang over Heder og Fjelde, hvor der var knap Tid paa Levnetsmidler, saa da de kom i en Dal, hvor der gik en Flok Kvæg, tog de dem en Oxe og kom i Gryden; men da de syntes, Kiödet havde kogt sin Tid, og stak i det, var det endnu ikke mört, og ligesaa lidt efter en Tids Forlöb, da de prövede igien. Som de nu sad og snakkede med hinanden om, hvordan det kunde være, hörte de Noget oven over sig, oppe i Egen, som sagde: det volder jeg, at Kog bider ikke paa Kiöd. Da de nu saae dem til, sad der en stor Örn i Træet,

*) Gylfelegen p. 30. Skalda p 119.

som sagde: vil I give mig min Fornöielse af Oxen, saa skal Kiödet nok blive mört. Det indgik de, og Örnen kom ned og satte sig paa Gryden, men tog med det förste Greb ikke mindre end det halve Höved, hvorover Loke blev arrig, snap en stor Prygl, at slaae til Örnen med, og lagde ikke heller Fingeren imellem, men blev ogsaa hængende ved det, da Örnen trak til sig og flöi op baade med ham og med Stangen. Örnen foer grumt afsted med Personen: over Stok og Steen, saa Föddeme fik Skam, og Armene var nær ved at gaae af ham, og han bad da snart heel ynkelig Örnen om godt Veir, men fik til Svar, at han skulde aldrig komme paa fri Fod meer, uden han med en Eed vilde forbinde sig til at skaffe *Idun* med samt hendes Æbler udenfor *Asgaards* Porte. Ved at indgaae det, slap *Loke* lös og tilbage til sine Stalbrödre, men saa veed man ikke meer at fortælle om den Reise, end at de kom hjem, og paa den berammede Dag fik *Loke* ganske rigtig *Idun* trukket med sig i Skoven, udenfor *Asgaard*, hvor han sagde, han havde fundet nogle Æbler, som hun skulde sætte sine imod og vilde sikkert finde Smag i. Her indfandt sig da *Thjasse* Jotun i Örneham og flöi bort med *Idun*, hvorover *Aserne* vel maatte blive ilde tilmode, thi de blev nu snart baade gamle og graa. De holdt derfor Raad og udspurgte med Flid af hverandre, naar man sidst havde seet til *Idun* hvorved det da kom ud, at sidst man saae hende, gik hun med *Loke* ud af *Asgaard*, og nu blev da *Loke* taget ved Vingebenet og maatte frem paa Thinge, hvor Pinsler og Död blev stillet ham for Öine. *Loke* fik da Skræk i Livet og lovede

at lede *Idun* op i Jotunheim, naar *Freya* vilde laane ham sin Falkeham. Den fik han ogsaa, flöi afsted og kom til *Thjasses* Gaard en Dag, da Jetten var roet ud at fiske, og *Idun* var ene hjemme, hvem han da skabte om til en *Svale*, holdt imellem Klöerne og foer af med; men da *Thjasse* kom hjem og savnede *Idun*, foer han i sin Örneham og satte efter Falken og tog med sine Örnevinger Luven fra ham. Da imidlertid *Aserne* fik Öie paa Falken med Svalen, og Örnen bag efter, löb de til Volden og bar en stor Dynge Hövlspaaner sammen, som de stak Ild i, saa snart Falken slap ind og var dalet, og saa gik der Ild i Slagfjerene paa Örnen, som ikke kunde bare sig for at ile efter Falken, og da först Vingerne saaledes blev stækkede paa ham, var *Aserne* ved Haanden, og fik Död paa *Thjasse* Jotun, tæt inden for Borgeledet, hvoraf der siden gik meget Ry *).

Dette Sagn, siger *Skalda*, satte *Thjodolf* af *Hvin* paa Rim i sit *Höstgilde*, og anförer *tretten* Stropher til overflödigt Beviis **), men, skiöndt *Thjodolf* ingen Kastekiep var, hvor det gjaldt om med Rimstave at slaae en Spas af og stikke *Harald* Haarfager, saa kiender Læseren dog alt fra *Hrungner-Mythen* hans urimelige Gaver til at synge om Guder, og jeg skulde derfor her neppe nævnet ham, hvis han ikke havde kaldt *Idun* noget, hvoraf man maa slutte, hun havde hjemme i *Bröndshöi*

*) Bragesnakken p. 80-82.
**) Skalda p. 119-21.

(Brunnakr), men er det end ingen geographisk Vinding, er det dog altid morsomt at vide Navn paa Godtfolks Gaarde. Det er desuden baade i sin mythiske og historiske Orden, at *Höstens* Muse boer ved *Bröndene*, ligesom Vaarens ved *Kilderne*, saa det giver Eftertryk, vel ikke paa Islandsk, hvor begge Dele löbe ud paa Eet, men dog paa Dansk.

Mythen, seer man ellers nok, er, skiöndt maadelig fortalt, dog meget vakker, og i sin förste Deel kun altfor anvendelig under alle Himmelegne; men jeg vil haabe, den sidste Part, uden Sammenligning den Bedste, skal findes mest anvendelig paa vort Norden; ja, mig synes virkelig, jeg har grandgivelig seet den *Svale* forleden, og naar *Idun* stikker i Hammen, da brister naturligviis det gamle Ordsprog: at *een* Svale giör ingen Sommer.

Havde nu den fortvivlede Karl med Ravnefjerene været bare lidt bedre skaaret for Tungebaand, da skulde vi sikkert hört en mærkelig Historie om, hvordan *Idun* fra förste Færd kom til *Asgaard*; men nu kan man endogsaa tvistes om, enten det skal være *vores Idun*, han mener, eller ikke; og hvad det egenlig var, han vilde sige om hende, er aabenbart saa mörk en Tale, som nogen Ravn kunde före om sine Tyvekoster. Kun saa meget er klart, at efter hans Beretning faldt der en *Idun* af Alfe-Æt, gamle *Ivalds* yngste Datter, ned fra Skyerne eller fra *Ygdrasil*, af hvem *Odin* ventede at höre Nyt om Tidens Löb og Verdens Ende, hvorfor han sendte *Heimdal, Brage* og *Loke* til hende, hvor hun

laae i Stövet, ilde tilfreds med slig en Bopæl, da andet var sunget for hendes Vugge *).

Foran, hvor Talen var om *Nornerne* og deres Sal i Asken ved Urdekilden, har jeg sagt min Mening, at det var *derfra*, *Idun* faldt ned og blev paa en Maade den *fjerde* Norne, ligesom *Persephone* den *tiende* Muse eller den *fjerde* Gratie, og det bliver jeg ved, fordi det passer i Mythe-Krammen; men hvorvidt *Ravnegalderet* hjemler den Formodning, vil jeg ligesaa lidt tvistes med Nogen om, som hvorvidt *Idun* der tier bomstille eller, som det forekommer mig, kun taler noget dunkelt og spaaer en *stræng* Vinter. I begge Tilfælde seer man nok, at Sendebudene hugede ikke hendes Svar, og at, mens *Heimdal* og *Loke* bragte daarlig Beskeed til *Asgaard*, blev *Brage* hos *Idun* for at vogte hende **); og saa formoder jeg, at da de forskrækkelig kloge Frittere var borte, har *Brage* og *Idun* baade lært at forstaae hinanden og er blevet enige om at være hinandens Medhjelp til Dommedag. Herom er Mythographerne da ogsaa temmelig enige, og at Spottefuglen ved Ægersgildet skylder *Idun* for, at det var hendes egen Broders Banemand, hun giftesyg tog i Favn, fortjener saa meget mindre at ændses, som hun med megen Værdighed svarer:

Ei vil jeg Lokes
Lyder opregne
Ved Ægers Gilde,
Elsker det Milde,

*) Ravnegalderet C. U. I. 211-15.

**) Brage kaldes her (p. 222) *Grimners* (Odins) *Skjald*, og *Idun* Svar finder jeg i St. XIII og XIV.

Tysser paa *Brage*
I Bægerheden,
At ei med Vreden
Vaaben I blotte*).

Det var for Resten ikke umueligt, at *Brage* kunde have forgrebet sig paa En af de Smaa, En af *Ivalds Sönner*, de berömte *Kunstnere*, som jo var *Iduns* Brödre, og i saa Fald var det ventelig paa *Billedhuggeren*, thi han og *Valhals-Skjalden* har altid baaret Nag til hinanden, vel ikke af Brödnid, men dog af et Slags Nid, fordi den Ene vil give Helten en Bautasteen uden Runer, og den Anden Runer uden Bautasteen.

Vil man endelig vide, hvorfor Spottefuglen er *Brage* saa gram, at han siger:

Hil være Aser,
Hil og Asynjer,
Hil være Guderne alle!
Asen undtagen
Hist inde i Krogen,
Brage jeg mener,
Paa Bænkehjörnet**);

da giör man vel bedst i at spörge *Loke* selv derom, men jeg formoder dog, det er af Misundelse, fordi han vilde selv havt *Idun*; og saa meget er i det Mindste vist, at til Nordens *Persephone* er der *tre* Beilere: *Loke*, *Heimdal* og *Brage*, som Alle paa en vis Maade svare

*) Lokegluffen C. U. I. 137-58.
**) Lokegluffen C. U. I. 155.

til *Pluto*, saa Brage havde aldrig faaet hende, naar ikke *Lykken* havde været bedre end *Forstanden.*

Der skulde maaskee endnu tales lidt om *Brages* Heltemod, men det er en kilden Sag, thi vel siger han til Spottefuglen:

Var vi kun ude, saa sandt
Som inde vi ere
I Ægers Hal,
Da, tro mig, Loke!
Jeg lyver ikke:
Mig brat til Hænde
Dit Hoved kom;

men Svaret lyder saa grumme spodsk, at man snart bliver vild i det; thi det er som En kunde sige:

Det knager i Bænken,
Naar Kneps du slaaer,
Ei boldere Nogen
For Bordenden sad;
Men er du blodtörstig,
Saa træk fra Læret,
Hvad bryder sig Helten
Om Höflighed*)!

Vel kan man ikke regne, hvad onde Tunger sige, og *Loke* skal ikke rose sig af sin Tapperhed, naar det gaaer til Haandgribeligheder, men da man dog slet ingen Bedrifter har af *Brage* at stoppe Munden med, nödes man til at lade den staae aaben og indrömme, at Heltenes Lovtaler findes snarere ved Gildesbordet end paa Valpladsen**).

---

*) Lokegluffen C. U. I. 156.

**) Dersom »Asa-bragr« i Skirners Reise, C. U. I. 80, skulde betyde

Mimer og Heimdal.

Mimer, hvis Navn betyder »*Hukommelsen*« (meomor), er med samt sin Kilde og sin Bröndm og selv med sit stakkede Halsbeen, ei vanskelig at forstaae; men som *mythisk* Person er han en sand Gaade, da hans Hoved spiller en vigtig Rolle, baade i Völuspa og Ynglinge-Saga, uden at dog Nogen kan sige os, om han var en As, en Jette, en Alf, eller hvad. Da jeg imidlertid i *Völuspa* ikke kan skille ham fra *Heimdal*, men allevegne temmelig godt forene dem, saa har jeg sat mig for at slaae dem sammen paa en Maade, og jeg troer ikke, Læseren vil fortryde paa det, da jeg ikke vil hugge det Mindste af dem, men lade dem blive som de er.

Dog, lad os höre, hvad *Har* veed om *Heimdal*, og siden tale om det Andet!

Heimdal, siger Har, kalder man ellers den *hvide As;* han er höi og hellig og Sön af ni Jomfruer, Söstre alle, men han hedder ogsaa *Skrinkel-Been* (Hallinskiði) og *Guld-Tand*, hans Tænder er af Guld, og hans Hest hedder Guld-Manke (Gulltoppr). Han er Gudernes Skjold-Vagt, og boer paa Himling-Höi (Himinbjörg) ved *Gynge-Broen* (Bifröst), for der paa Grændserne at forsvare Broen mod Bjerg-Troldene (bergrisar). Han behöver mindre Sövn end en Fugl, og seer lige saa godt ved Natten som ved Dagen i hundrede Miles (rasta) Afstand. Han kan höre Græs groe i Enge og Uld paa Faar, endsige hvad höiere lyder, og han har en Luur, som hedder

---

Brage, var det immer noget; men ventelig menes *Thor* dermed, og bragr er i alt Fald ikke Brages Navn.

Gienlyds-Hornet (Gjallarhorn) og kan höres over hele Verden. Herpaa anföres Verset om hans Borg af Grimnersmaal, hvor det hedder:

Heimdal throner
Paa Himling-Höi,
Gudernes Skjold-Borg
Skiön er tilsyne,
Mjöden hin gode
Gladelig drikker
Værneren der.

Og det bemærkes tillige, at i *Heimdals-Galderet* siger han selv:

Söstre ni jeg kalder Moder,
Mödre ni mig har til Sön *).

Var denne Vise ei gaaet tabt, vilde vi sagtens vidst bedre Beskeed om denne Mark-Greve af Slesvig, som jeg fristes til at kalde ham; men nu maae vi nöies med det vi har og tye til Skalda, hvor vi vel desværre ingen Historier finde om ham, men dog mærkelige Hentydninger. Foruden de ni Mödres Sön, Gudernes Mærkes-Mand (vörðr goða) og den hvide As, kaldes han nemlig *Loke-Tæmmeren* og *Freya-Smykkets* Opleder, med det Tillæg, at ved *Bölgc-Skiær* (Vágasker) og *Klinger-Steen* (Singasteinn) droges han med *Loke* om Perle-Smykket (Brísingamen), som *Loke* havde tyvstjaalet. Naar det nu derimellem hedder, at *Heimdals Sværd* kaldes *Hoved*, som sagt er, at han blev giennemboret med et Mande-Hoved, da byder hele Sammenhængen os unægtelig at

*) Gylfelegen p. 30.

forstaae det »*han*« ikke om Heimdal, men om *Loke*, thi ellers var det jo ikke Heimdals, men hans Fiendes Sværd der skulde kaldes Hoved. Hermed stemmer ogsaa det Fölgende, at derom synges i *Heimdals-Galderet*, og at siden er *Hovedet* (billedlig) kaldt Heimdals Maale-Stok (mjötuðr Heimdallar), og Sværdet Mands Maale-Stok; thi skiöndt det er lidt dunkelt, viser det dog, at Heimdal ikke tabte Hovedet, men brugte det mandelig*).

See, dette er Summen af, hvad vi veed om *Heimdal*, og han er da naturligviis Udtrykket for den *Vidskab* og *Forstand*, der ikke spotter, bestrider eller forraader, men *forsvarer Aandens* og *Poesiens* Verden, og staaer derfor fiendtlig ikke blot mod Jetterne, de aabenbare Aands-Foragtere, men ogsaa mod *Hinkeren* imellem Begge, der i Grunden er af Jette-Byrd og ender derfor med at blive *Asernes* Forræder: den falske Viismand *Loke*. Dette vilde være aabenbart, om end ikke *Heimdals* Sværd kaldtes »*Hoved*«, men derved bliver det rigtignok soleklart**), saa *Heimdals-Mythen* er aabenbar ogsaa sat til Asgaards Lande-Værn mod Jetter, da det er umueligt med mindste Skin at giöre den til en Skygge af det Umælende, og det er en Selvfölge, at det *Land* og den *Bro*, Heimdal forsvarer med sit *Hoved*, maa være af samme Natur som det. Naar man derfor giör en As, der saa aabenbar vil igiennem *med Hovedet*,

*) Skalda p. 104—5, hvor Heimdal ogsaa kaldes *Vindler* og *Odins Sön*, men det Förste forstaaer og det Andet ændser jeg ikke.

**) Derfor er det ogsaa *Heimdal*, som raader til, at Thor skal lege Brud for at faae sin Hammer igien, og han er Hovedmanden for Gesandtskabet til *Idun*.

til en Krebsgiænger i Dyrekredsen, og vil ikke engang af Folkemunde lade sig lære, hvad det betyder »at kunne höre Græs groe«, da beviser man unægtelig altfor klart sin Udygtighed til at forstaae Nordens Billedsprog.

Der kunde nu være Endeel at sige om *Hoved-Slaget* mellem *Heimdal* og *Loke* om den skiönne Frues Perlesmykke, men om det og meget Andet siges bedst Beskeed i det *Heimdals-Galder*, vi med Rette vente til Erstatning for det Tabte, da det er klart, vi nu igien har oplevet *Heimdals* Födsel og tör haabe at see hans Levnetslöb baade fortsat og forklaret.

Mythen om hans Födsel af ni Söstre finde vi for saavidt fuldstændigere i Hyndlas Sang, som vi der læse:

Avlet er En
Fra Arilds-Tid,
Kraftig tilgavns,
Af Gude-Æt,
Ni ham födte,
Den fredsæle Mand,
Jette-Möer
Paa Jordens Pynt;
Han kom til Kræfter
Af Koldskaals-Bölger,
Af Igields-Blodet
Og Jords Formon.
Meget vi sige
Og meer dog veed,
Giöre til Vilje
For vils dig ei*)!

---

*) Hyndlas Sang C. U. I. 337—39.

Man seer vel, jeg med Flid har oversat dette dunkle Vers dunkelt, og naar man nu veed, at sammesteds de ni Moder-Navne opregnes saaledes: *Gjalp* og *Greip*, *Elgje* (eller Eistle) og *Angeye*, *Ulfrun* og *Örgive*, *Sinder* (eller Imder), *Ædle* og *Jern-Saxe* (eller Jern-Faxe), da veed man Alt hvad herom findes, og fristes neppe til at tænke paa Farverne i *Regnbuen*, som Heimdals egenlige Mödre. At jeg langt heller tænker paa de *ni Hjerter*, Danmark fra Arildstid har fört i sit Skjold, vil jeg i det Mindste ingenlunde fragaae, og tör mene, at de lidt bedre end Regnbu-Farverne kunde föde en Herre, der med sit *Hoved* slog *Loke* af Marken. Om nu de ni Hjerter hængte sammen med ligesaa mange Öer eller andre Afdelinger i Norden, det veed jeg vel ikke; men finder Efterslægten, at nordisk Forstand paa Aandens Verden og universal-historisk Vidskab har havt sin Vugge imellem os, vil den ogsaa nok udfinde en Forklaring, der passer. Hvad Mythesmeden har stirret paa, da han talte om den stærke *Jord-Art*, de kiölige *Bölger* og *Igields-Blodet*, hvoraf *Heimdal* voxte, kan jeg heller ikke sige for vist; men Jorden viser dog altid sine Kræfter ved, hvad den frembringer, *Bölgerne* afbilde Tidens Löb, og *Igields-Blodet* (sónar-dreyri) er formodenlig nærmest det Samme som Igields-Badet (sónar lögr) altsaa efter gammel Stil: *Skjaldskab*, der förte Navn efter Karrene: *Odrærer*, *Bodn* og *Son**). At man nu kan voxe i Forstand ved Hjelp af et godt Anlæg, historisk Kundskab og poetisk Sands, forekommer mig

*) Skalda p. 98.

höist rimeligt, og sandt at sige troer jeg, det netop var, hvad *Heimdal* behövede, for at blive baade hvad han mythisk blev og hvad han historisk stiler paa og tegner til. Den gode *Mjöd*, som *Heimdal* gottede sig med, har da aabenbar været den saakaldte *Odins-Mjöd*, men derover har han hidtil ligget i Klammeri med *Mimer*, thi allerede i *Völuspa* famler Mimer efter *Gjallar-Horn* for at drikke af det over Valfaders Pant*), og i *Gylfelegen* siges det reent ud, at han giör det**), hvad dog er vel dristigt uden Heimdals Forlov, med mindre han kanskee dengang ikke var födt endnu. I det andet Vers af Völuspa, hvor *Mimer* nævnes, hedder det:

Da monne spille
Mimers Sönner
Alt paa det gamle
Gjallar-Horn,
Höit blæser *Heimdal*
Med Hornet i Sky,
Odin mumler
Med *Mimers* Hoved***);

og her er det reent umueligt at faae *Heimdal* skilt fra *Mimer*, uden at giöre dem til Fader og Sön, hvorved man endda er forlegen med *Mimers* Hoved, med mindre man deri seer det Heimdals Sværd, som kaldes »Hoved«.

Men hvad kan man heller have imod det Billedsprog, at Mimer var Heimdals Fader og efterlod ham,

---

*) Völuspa C. U. III. 36. 37.
**) Gylfelegen p. 17.
***) Völuspa C. U. III. 46.

da han blev halshugget, sit Hoved, som Odin balsamerede og spurgte til Raads, men Sönnen brugte til Sværd, da jo unægtelig *Hukommelsen* betinger *Forstanden*, og *Historien* mister Livet, naar den gaaer ud af Munden, men kan dog balsameret i Blæk giöre god Tjeneste, baade som Raadgiver for et Odins-Öie og som Sværd i en Heimdals-Haand! Derfor, uagtet jeg ikke kan rose mig af at forstaae det förste Ord, *Mimers* Hoved klögtig talede*), finder jeg det dog rimeligt nok, som *Brynhild* siger, at det var om alskens *Runer*, og jeg tænker, Læseren giör ligesaa.

Ligesaa lidt som jeg nu kunde være enig med Mythographerne om at söge *Heimdals* Mödre i Regnbu-Farverne, ligesaa lidt naturligviis kan jeg med dem finde *Gyngebroen* (Bifröst) i Buen selv; men var det kun deres Mening, at Buen *afbilder* for Öiet den usynlige Bro mellem Himlen og Jorden, mellem Aandens og Legemets Verden, som Billedsproget slaaer og Forstanden skal forsvare, samt at det deilige Farvespil ogsaa afbilder Kilden, hvoraf aandelig Forstand udspringer, da skulde jeg, langt fra at trættes med dem, paa Timen give dem Ret.

At *Heimdals* Navn har piint Fortolkerne, er ingenlunde hans Skyld, men kom blandt andet af, at de ikke forstod Angelsaxisk, thi det betyder ligefrem *Jord-Deleren* (heim-deilir) og Land-Maaleren, som passer godt paa ham, ei blot fordi han skal værne om de himmelske

*) Brynhildskviden C. U. II. 200, hvor det dog sagtens ogsaa er *Heimdal*, der staaer paa Bjerget med *Mimers Hoved* til sit Sværd.

Landemærker, men ogsaa fordi det i det Hele, som man veed, er *Forstandens* Sag at giöre Reen og ret *Skiel* allevegne. Det er derfor ganske i sin Orden, naar det i Fortalen til *Rigsmaal* hedder, at det var *Heimdal*, som vandrede om i Norden og satte *Skiel* mellem *Stænderne* til et ordenligt Borgersamfund*); men jeg kan ikke giöre denne Bemærkning, uden offenlig at yttre den Modbydelighed, enhver dannet Læser maa föle for den plumpe Mening, man har lagt i en Mythe, der vel ikke er synderlig poetisk, men dog ikke heller gjort af saa grov og flau en islandsk Bondeknold, som den maatte være, der gjorde en Heimdalsmythe om, hvad man kun har Skam af at nævne, og maa være meget dum paa Statsanliggender, for deri at tiltroe nogen Dygtighed.

Heimdal faaer vel ogsaa en Snert ved Ægersgildet, hvor han formaner *Loke* til lidt mere Ædruelighed, men det har kun lidt at betyde mod, hvad, efter Gylfelegen, Enden skal blive, da *Heimdal* og *Loke* skal i Ragnarok drages saa længe, til de fældes begge**). Dette beseigler da, at *Heimdal* er *Forstanden* paa *Asernes* Side, ligesom *Loke* paa *Jetternes*, og erindrer om, at al vor Erkiendelse hernede, selv den rette, skal som umoden affalde.

Njord og Frey.

Ikke vil jeg her gientage, hvad sagt er om det lidt dunkle Forhold mellem *Aser* og *Vaner*, men kun erindre Læseren om, at vi her er blandt *Vanerne*, hvor vi alt-

*) Rigsmaal C. U. III. 170.
**) Gylfelegen p. 73.

saa ikke kan vente at höre *Asernes*, men *deres* Tungemaal og Billedsprog, eller, om vi höre det, dog ei kan forlange, at Talen skal være om de samme Gienstande.

Foruden Gidsel-Mythen, der, som vi har seet, bedre indhyller end forklarer Forholdet mellem Aser og Vaner, har vi egenlig kun *Ægteskabs-Myther* om *Njord* og *Frey*.

Thjasse Jotuns Datter *Skade*, hedder det i *Bragesnakken*, foer i Harnisk og sögte *Asgaard*, for at hevne sin Fader, men gik dog paa Forlig med *Aserne*, som blandt andet gav hende Lov til at vælge sig en Husbond iblandt dem, dog uden at see andet end Födderne. Da hun nu fik Öie paa et Par meget smukke Födder, da sagde hun: kiön er *Balder* fra Top til Taa, og ham tager jeg; men det var *Njord* fra *Noatun**). *Skade* var imidlertid kiær ad sin Fædernegaard, som laae tilfjelds oppe i *Thrymshjem*, medens *Njord* derimod holdt ad Strandkanten, og de blev da enige om at skifte, saa de var *ni* Dage i Thrymshjem og *tre* paa *Noatun*. Det hjalp imidlertid ikke, thi da *Njord* kom tilbage til Noatun, kvad han:

Leed og kied
Ad Klipper jeg
Blev i Nætter
Ni tilfjelds;

---

*) Bragesnakken p. 82. Det rager os vel ikke synderlig, at *Thjasse* Jotuns Fader hedd *Ölvalde* og hans Brödre *Id* og *Gang*, men dog bör det vel anmærkes, at alle disse Brödre nævnes i *Grottesangen*, (p. 148) som Fenjes og Menjes Frænder, og at de maalte Guldet i *Munden*, da de skiftede Arvegods efter deres Fader.

Thi med Smag
Paa Svanesang,
Ilde kun huger
Ulveglam.

Skade sang derimod:

I Skoven ved Söen
Ei sove jeg kan,
Der Maagen mig vækker
I Morgengry,
Og Fuglene skrige
Mig Örene fulde.

Hun drog ogsaa virkelig tilfjelds og opslog sin Bopæl i *Thrymshjem*, hvor hun morede sig med at löbe paa Skier og skyde Dyr med Bue, og kaldes derfor Sköitegudinden eller *Skidisen**). At hun siden giftede sig med *Odin*, siger vel kun Eivind Skaldespilder, men at hun virkelig skilte sig fra *Njord*, ymtes der dog ogsaa om i Skalda**), og skiöndt hun i Skirners Reise gaaer for *Freys* Moder, giver dog Gylfelegen ei utydelig at forstaae, at *Njord* fik ham efter Skilsmissen***), og ved Ægersgildet hedder det, ligesom i Ynglingesaga, at Freys Moder, efter Vaners Skik, var hans Faster****).

Det var umueligt med mindste Opmærksomhed at læse *Edda* og *Saxo*, uden at finde *Njords* og *Skades* Vers i Munden paa *Hadding* og *Ragnild*, eller omvendt, men saa svag var Opmærksomheden, eller saa stærk den islandske Overtro, at det slet ikke ledte til nöiere

*) Gylfelegen p. 27—28.
**) Skalda p. 104.
***) Gylfelegen p. 28. Njörðr gat síðan tvau börn.
****) Lokegluffen C. U. I. 166. Heimskringla I. 8.

Sammenligning, da man slog sig til Ro med den Tanke, at *Saxo* havde snappet det Par Linier op, tværet dem ud og puttet dem i Munden paa de Förste, de Bedste. Naar man imidlertid seer, at *Ragnild* vælger *Hadding*, ligesaa vel som *Skade Njord*, ved at tage efter *Benene*, vil man dog udentvivl mærke, at der stikker mere under, og indsee, at et Vers midt i *Haddings-Sagnet*, der aabenbar har været et heelt langt Digt, er der bedre paa sin Hylde, end i det eddiske Ase-Register. Rummet tillader mig imidlertid ikke her at tale udförlig om den store *haddingske Tempelmythe*, saa jeg maa indskrænke mig til nogle faa Vink.

Baade *Njord* og *Hadding* er de mythiske Navne paa *Offerguden*, altsaa Udtryk for *Gudsdyrkelsen*, og ligesom derfor *Frey* kaldes *Njords* Sön, indstifter *Hadding Freysfesten* (Frö-blot), som vi af *Hornkloves* Vers om *Harald Haarfager* kan see, var *Julen**); og denne Optagelse af det *Hjertelige* i Kæmpeanskuelsen er dybt og deilig udtrykt i *Haddings* Reise til de *Levendes Land* bag de Dödes Rige, som man vel maa kalde den underlige Færd under *Kvindekaabe*, hvorpaa han skrider *Valhal* forbi, saavelsom *Hel*, og standser kun ved den uoverstigelige Muur, bag hvilken Hanegalet vidner, der er i Sandhed *Liv efter Död***). Vist nok synes i Haddingsagnet en folkehistorisk Mythe at være sammensmeltet med Tempelmythen, men lige fra *Haddings* Barndom af, da hans

*) Vafthrudnersmaal C. U. I. 22. Steph. Saxo p. 16 (Dansken I. 52). Heimskringla I. 92, hvor *Julen* aabenbar kaldes »Freys leikr,« hvoraf vi endnu har *Juleleg*.

**) Steph. Saxo p. 16. Dansken p. 53—54.

Fosterfader *Brage* (Brache) sætter ham under Jetterne *Vagnhoft* og *Hafles* Vinger, er dog hans Liv saaledes knyttet til *Guderne*, at det vist kun er Folkets religiöse og poetiske Forhold, der skal speile sig deri.

Naar det i Gylfelegen hedder om *Njord*, at han raader for Medbör, stiller Sögang, dysser Ild og er riig nok til at skiænke alle dem, som ham paakalde, baade Land og Lösöre*), da passer det ogsaa godt nok paa de *milde* Guders Ypperstepræst, især naar han tages indvortes som *Gudsfrygten*, der selv har avlet dem med sin Söster *Fromheden*. Hans Tilnavn *Vognguden* (vagna guð) har ventelig ogsaa Hentydning paa *Stadsvognene*, der brugtes ved de hedenske Höitider**).

Vi komme nu til *Frey*, som er den egenlige *Vanegud*, og ret aabenbar en Forgudelse af *Mildheden*, saa jeg kan intet Öieblik tvivle om hans *danske* Herkomst i strængeste Forstand, og finder det höist rimeligt, at *Dannekvinden* fra först af ei har havt andre Afguder end *Frey* og *Freya*, men har fundet sig i at dele den nordiske Kæmpeanskuelse af Livet, naar hendes Yndlinger optoges deri, og *Freya* beholdt den halve Val. Dette er i det Mindste en yderst simpel og naturlig Maade at forklare sig Forholdet mellem *Aser* og *Vaner* paa, og som man vist ikke skal finde i Modsigelse med Nordens Historie.

Om *Frey* hedder det, i *Gylfelegen*, at han er baade deilig og vældig, og er en Perle blandt *Aserne* (hinn ágætasti af ásum), og som raader for *Regn* og *Solskin*

*) Gylfelegen p. 27.
**) Skalda p. 103.

Sammenligning, da man slog sig til R... relfærd, saa han at *Saxo* havde snappet det Par L... *Frugtbarhed**). Her-ud og puttet dem i Munden ... giver ham ved Ægers-

Naar man imidlertid seer ...
ligesaa vel som *Skad* ...
vil man dog uden ...
der, og indsee, ...
benbar har ...
sin Hyld ...
lader ...

... Bedste
... erne alle
... Gudelaget;
Han giör ikke Mö
Eller Moder Fortræd,
Hans Lyst er at löse
De Lænkebundne**).

st... Ogsaa i Grimnersmaal nævnes han med Hæder, naar det hedder:

Ivalds Sönner
I Arilds-Tid
Lagde Haand
Paa Lykkeskibet
Det Magelöse,
Til Mildöie,
Frey, den skiære
Folkegavner***).

Han havde imidlertid *Mildhedens naturlige* Feil, en vis Kvindagtighed, der ikke behöver at være Feighed, men svækker ligefuldt Kraften til Livskampen, hvad han da ogsaa maatte drikke i sig ved Ægersgildet, da han sagde til *Loke*:

I Baand ligger Ulven
Ved Aaminde
Til Ragnarok,
Og, Rænkesmed!

---

*) Gylfelegen p. 28.
**) Lokegluffen C. U. I. 166.
***) Grimnersmaal C. U. I. 60.

Hvis ei du tier,
Du tör vel friste
Det Samme fast!

Spottefuglen svarer nemlig:

Med Guld opveied
Du Gymers Datter,
Solgte dit Sværd
Da med det Samme!
Naar Muspels Sönner
Fra Mörke-Skov
Nu Hesten spore
Til Herrefærd,
Hvad har din Stakkel
At stole paa*)!

Om denne Handel findes en Efterretning i *Gylfelegen*, der lyder paa, at *Frey* af *Hovmod* satte sig i *Odins* Höisæde og straffedes derfor med en rasende Elskov, han fattede til Jettemöen *Gerde*, hvis blændende Deilighed stak ham i Öinene; men Professor *Rask* har fuldkommen Ret i, at den Fortælling er skudt ind med Fuskerhaand**), saa den maa regnes til *Skalda* og staae tilbage for Visen om „*Skirners Reise*", skiöndt ogsaa den er en Udmaling fra Bjarkemaals-Tiden. I Sammes Fortale ymtes vel ogsaa om, at *Frey* havde forsteget sig til Hlidskjalf; men det gaaer med Fortalerne til de gamle Digte, som med Bagsnakken om de nye, at dem kan man aldrig regne; og at *Frey* kiöbte den smukke Jette-

*) Lokegluffen C. U. I. 168. 69.
**) Gylfelegen p. 39. 41,

og dermed for Aarets Gröde og Folks Velfærd, saa han er god at paakalde for *Fred* og *Frugtbarhed**). Hermed stemmer det Lov, selv *Tyr* givér ham ved Ægersgildet, sigende:

Frey er den Bedste
Af Fyrsterne alle
I Gudelaget;
Han giör ikke Mö
Eller Moder Fortræd,
Hans Lyst er at löse
De Lænkebundne**).

Ogsaa i Grimnersmaal nævnes han med Hæder, naar det hedder:

Ivalds Sönner
I Arilds-Tid
Lagde Haand
Paa Lykkeskibet
Det Magelöse,
Til Mildöie,
Frey, den skiære
Folkegavner***).

Han havde imidlertid *Mildhedens naturlige* Feil, en vis Kvindagtighed, der ikke behöver at være Feighed, men svækker ligefuldt Kraften til Livskampen, hvad han da ogsaa maatte drikke i sig ved Ægersgildet, da han sagde til *Loke*:

I Baand ligger Ulven
Ved Aaminde
Til Ragnarok,
Og, Rænkesmed!

---

*) Gylfelegen p. 28.
**) Lokegluffen C. U. I. 166.
***) Grimnersmaal C. U. I. 60.

Hvis ei du tier,
Du tör vel friste
Det Samme fast!

Spottefuglen svarer nemlig:

Med Guld opveied
Du Gymers Datter,
Solgte dit Sværd
Da med det Samme!
Naar Muspels Sönner
Fra Mörke-Skov
Nu Hesten spore
Til Herrefærd,
Hvad har din Stakkel
At stole paa*)!

Om denne Handel findes en Efterretning i *Gylfelegen*, der lyder paa, at *Frey* af *Hovmod* satte sig i *Odins* Höisæde og straffedes derfor med en rasende Elskov, han fattede til Jettemöen *Gerde*, hvis blændende Deilighed stak ham i Öinene; men Professor *Rask* har fuldkommen Ret i, at den Fortælling er skudt ind med Fuskerhaand**), saa den maa regnes til *Skalda* og staae tilbage for Visen om „*Skirners Reise*", skiöndt ogsaa den er en Udmaling fra Bjarkemaals-Tiden. I Sammes Fortale ymtes vel ogsaa om, at *Frey* havde forsteget sig til Hlidskjalf; men det gaaer med Fortalerne til de gamle Digte, som med Bagsnakken om de nye, at dem kan man aldrig regne; og at *Frey* kiöbte den smukke Jette-

*) Lokegluffen C. U. I. 168. 69.
**) Gylfelegen p. 39. 41,

pige i dyre Domme for sit gode Sværd, er da Alt hvad vi kan ansee for grundmythisk. At der nu altid hos Mængden, og efterhaanden hos Alle, vilde klæbe noget Ureent ved det hedenske Mönster paa Naade og Mildhed, fölger af sig selv, saa det var intet Under, at *Frey* reed paa en Griis fra Olav Paas Betræk ind i Ulf Uggesöns Husmandsdrape*); men det er kun de urene Dyr, der dvæle ved Sligt, hvoraf der ogsaa udenfor de hedenske Myther er nok, da vi derimod studse ved, at *Freys* Forgabelse i *Gerde* lægges ham mythisk til *Last*, som en Letfærdighed, hvorom *Haddings* Forbindelse med *Hardgrippe* giver en herlig Oplysning. At for Resten *Gyldenbörste* oprindelig ingenlunde har været *Freys* Ganger, men hans *Trynehjelm* (Hildesvin), er alt bemærket, og *Skibbladner*, som udentvivl skal sige „*Lykkeskibet*“ (af A. S. blæd), udtrykker for mig *Hjertesproget*, som, naar Aand oplivar det, har altid Medbör og bærer det Guddommelige bedst, skiöndt det kun er ringe til Syne. Saaledes beskriver nemlig Mythen det kunstige Skib, der kunde bære alle Guderne i fuld Rustning, men ogsaa lukkes sammen til at ligge i en Lomme**).

I Ynglingesaga forekommer *Frey* vel som Drot i *Upsal*, efter *Odin* og *Njord*, men er dog klarlig den samme *mythiske* Person, der efter Döden dyrkes som Gud for *Fred* og *gode Aaringer*; og det er en höist mærkelig Efterretning, vi ved den Leilighed faae: at ikke alene kaldte Svenskerne det *Freys Fred*, hvad ellers

*) Skalda p. 104.
**) Gylfelegen p. 48. Skalda p. 132.

kaldes *Frodefreden*, men man dulgte ogsaa hans Död i *tre Aar**), altsaa *ligesaa længe* som de *Danske*, efter *Saxo*, förte *Frode Fredegods* Lig om Land. Heraf slutter jeg vel ingenlunde, at *Freysmythen* er udsprungen af *Frodesagnet*, men vel, at de er sammenblandede, fordi *Hvideslets* (Vanehjems) Heltetid er personificeret i *Fredegod* og er da naturligviis et Speil for den *hvide* Guddom (Van, Vanaguð, skírr Freyr), der udtrykte den höieste poetiske Idee paa Hvidesletten ɔ: i *Ö-Danmark*.

Rummet tillader mig heller ikke her Udskeielsen til det store *Fredegods-Sagn*, som en *folkehistorisk* Mythe fra Asamaals-Tiden, der löber parallel med *Tempelmythen* om *Hadding* og udgiör med den *Ö-Danernes* gamle Heltedigt, men lidt maa jeg dog sige om disse mærkelige, hidtil enten uændsede eller miskiendte Ting.

At nemlig *Frodetiden* er Danmarks *Guldalder*, seer man ikke blot deraf, at der da laae *Guld* paa alfare Veie, uden at Nogen i lang Tid bukkede sig efter det, men især deraf, at *Guldet* kaldes *Frodes Meel* og males endnu, saa det er en Lyst, for vore Öine i *Grottesangen***); og hvor sædvanligt det nu end er, naar man seer det röde Guld, ikke at tænke paa noget Höiere, som det kunde være Billede af, men kun paa det selv, saa er det dog slet *ikke poetisk*; og da nu saavel Grottesang som Völuspa unægtelig er Rimsmed-Arbeide, anseer jeg det ikke blot for tilladeligt, men tilbörligt, at forstaae og

*) Ynglingesaga i Heimskringla I. 15-16.

**) At man ogsaa i Danmark vidste at tale om *Frodes Meel*, viser Sagnet om Frode den Förste. Steph. Saxo p. 27. Dansken I. 93.

forklare dem og alle poetiske Myther *poetisk*. *Guld* betyder altsaa *Lyksalighed*, som vi endnu forstaae ved »den gyldne Tid«, og at *Fredegods-Dagene* gjaldt derfor, siger blandt andet Grottesangens Indledning i Skalda, hvor det hedder, at paa den Tid blev der i *Danmark* fundet to store Möllestene, som havde den Egenskab, at man derpaa kunde *male til sig* Alt hvad man *forlangte*, og det var den berömte *Grottekværn*, som droges af to *Jettepiger*, Frode havde kiöbt i *Upsal*, ved et Besög hos *Freys* Sön *Fjölner*, som siden, mærkelig nok *druknede* i Frodes *Mjödkar**). Fremdeles, saa da *Frode* satte *Fenje* og *Menje*, som Slavinderne hedd, til Lykkens Haandkværn, forlangte han *Guld* og *Fred* og *Lyksalighed*, hvorfor det ogsaa lyder i Grottesangen:

Til Frode vi male
Saa frydelig
Guld med Gæving
Paa Glædens Kværn:
Dands paa Roser!
Og sov paa Dun!
Vaagn, naar dig lyster!
Vel er da malet!

Her giöre Ingen
Hinanden Meen!
Rænker og Mandslæt
Mærkes ei til!
Ingen blotte
Det blanke Sværd,
Selv ei om Broder
I Baand han saae**)!

---

*) Skalda p. 146. Heimskringla I. 17.
**) Skalda p. 148.

Her see vi blandt andet, hvi den danske *Fredelighed* gaaer stundum vel vidt, men hvad jeg vilde sagt, var, at *Jettepigerne*, hvem *Frode* ei undte længere Hvile, end der er mellem Giögens Kuk-Kuk, malede först hans Folk i Sövn og saa ham selv en Fiendehær paa Halsen, som der staaer i Visen:

Baal seer jeg blusse
Paa Borgevold,
Budstikke-Værk
Giör Bavnen der,
Krigsmænd giæste
Nu Kongens Gaard,
Huset brænder,
Og Herren med!

Dig fölger ei længer
Nu *Leire-Thronen*,
Det röde Guld
Og den rige Kværn*)!

Det var, siger Indledningen, en *Söhane* ved Navn *Mysing*, som dræbte *Frode*, og han tog *Grottekværnen* med sig, men da han var syg for *Salt* og kunde aldrig faae malet nok af det, fik han snart for meget og gik til Bunds, hvor Kværnen dannede en *Malström*, og derved blev Söen salt**).

Naar vi sammenligne dette med Frodes Endeligt hos *Saxo*, synes det vel meget forskielligt, men dog er det en *Havko* eller *Hoppe* (mere-hengest), der stanger

---

*) Skalda p. 149.
**) Skalda p. 147.

ham ihjel, saa det löber ud paa eet, og det er höist mærkeligt, at hans Eftermand *Hjærne* Skjald siden giör sig netop til en *Saltsyder* *); saa begge Sagn synes mig at stemme fortræffelig, naar de forstaaes om Guldalderens Endeligt og om *Mellemtiden*, da man först en Stund græd over den, saa gav den en hæderlig Jordefærd og saa övede sin Vittighed paa den. Saaledes gik det jo de *trojanske Helte* i Grækenland og, saavidt jeg veed, alle Helte i Verden, og gik det kanskee end de danske lidt bedre end sædvanlig, maa Retningen dog have været den samme. Det kan maaskee undre Læseren, at *Frey* i Upsal faaer *Freya*, og *Frode* i *Leire* derimod Kæmpen *Fridlev* efter sig; men naar man husker, at *Solvalderen* immer förer baade *Kæmpen* og *Kiæresten* i sit Skjold, vil man finde det i sin Orden, at *Bjarkemaals-Tiden* betragtes fra begge Sider.

Hvad endelig *Freys* Navn angaaer, da er det aabenbar det gamle nu forlorne Maskulin til „*Frue*", som vi finde i Angelsaxisk (freá), og *Yngve-Frey* er vel en blot Misforstand af »freá ingwina« (Hirdens Husbond), der er et kongeligt Hædersnavn i Bjovulfs Drape.

Dog, nær havde jeg glemt, at, trods *Lokes* Skumlerier, skal *Beljes* glandsfulde Banemand drages mandelig

*) Steph. Saxo p. 96. 99. Dansken I. 297. II. 7. Ventelig er det den samme *Hoppe* (Hors), der fölger med *Hesten* (Hengest) til Bretland; thi disse Navne er aabenbar *billedlige*, og den angelsaxiske Udvandring ender ligesaa aabenbar Danmarks *Guldalder*; men Rummet tillader mig her ikke meer end saa lumsk at stikke Branden i John Bulls Næse, der har taget *Hengst* og *Hors*, disse to vælige Havheste, for et Par prosaisk-tamme Vognmands-Krikker.

med *Surt* i Ragnarok*), og det maa dog ingenlunde oversees, da det klarlig viser, at man opfattede *Mildöie* ligesaa vel i hans *Lövemod* til Kamp for hvad han *elsker*, som i hans *aandelige Ild-Natur*, der sætter sig mod Surts falske Lue (sviga læfi).

Asynjerne.

Heiede vi paa nordiske Gudinder, som man nu i Norden sædvanlig heier paa Böger, da kunde vi faae vor Fornöielse i Gylfelegen, eller dog i *Skalda*, hvor vi finde hele *syv* og *tyve* paa eet Bræt; men skiöndt Tallet er det danske Lösen, giör den uhyre Forskiel mellem Fyld og Fylde dog, at jeg heller holder mig til *Völuspa*, hvor *Frigg* i Grunden staaer ene Dame mellem Kæmpeguderne, og *Freya* kun nævnes i Forbigaaende.

Disse To er da ogsaa aabenbar de eneste egenlige Gudinder i Norden, som endda knap nok begge kan kaldes *Asynjer*, da *Freya* er *Vanedisen*, ligesom *Frigg As-Dronningen*, og det er aldeles i sin Orden, at Aserne forgudede *Moderkjærligheden* (Balders-Moderen), og *Vanerne Elskoven* (Ods-Bruden).

Om *Friggs Ægteskab* med *Odin* er alt forhen talt, og jeg skulde ei have stort at tilföie, hvis ikke begge vore gamle *Historieskrivere* stemmede i med *Loke* og

---

*) Völuspa C. U. III. 49. Gylfelegen p. 73', der ogsaa, tilligemed Gylfelegen p. 41 og Skalda p. 104, viser, at *Frey* maa være *Beljes* Drabsmand, og altsaa *Blodhov* hans Hest efter Skalda p. 180.

beskyldte hende for Utroskab, men den tör jeg ikke forbigaae; thi vel er Historieskrivernes hemmelige Efterretninger om Gudernes Hoffer endnu upaalideligere end de om Keisernes, men mythisk giælder det dog altid, at der gaaer ikke Rög af en Brand, uden der har været Ild i den, saa noget er der sikkert, om ikke i det, saa dog under det, naar man kunde faae Fingre paa det.

Snorre fortæller meget tört, som han pleier, at engang, da *Odin* var udreist og blev saa længe borte, at *Aserne* tænkte, de saae ham aldrig meer, da skiftede hans Brödre *Ve* og *Vile* Arvegods efter ham, men *Frigg* vilde de Begge have. Lidt efter kom imidlertid *Odin* hjem og tog selv sin Dronning*).

Saxo er langt fra at tage saa fiint paa *Asynjen*, men holder et slemt Huus med hende, fordi hun, efter hans Forsikkring, först fik nogle *Guldsmede* til at stjæle af den *Billedstötte*, Kongerne i Norden havde ladet stöbe og sendt til Odin i *Maglegaard*, og siden, da den var sat i Veiret og gav Klang som en Memnonsstötte, endda ikke kunde dye sig, men fik, ved usömmelige Kiærtegn, en af *Odins* gode Venner til at löfte den ned, saa hun kunde faae Guldsmykker af den at stadse med**).

Denne Beskyldning klinger nu vist nok frygtelig, og de nærmere Omstændigheder synes at give den Vægt, men deels kan dog *Frigg* være glad ved, at Vidnesbyrdene stemme ikke overeens, og deels kan hun frit sige, hendes Navn er misbrugt; thi mærkede vi det

*) Heimskringla I. 7. Dansken I. 7.
**) Steph. Saxo p. 13. Dansken I. 41. 42.

ikke för, at vi har en *Tempelmythe* for os, hvori *Frigg* naturligviis betyder *Asa-Folket*, altsaa *Gotherne* nede ved *Maglegaard*, da maatte det dog slaae os, naar vi see, at, efter Saxo paa dette Sted, gaaer *Odin* i Landflygtighed af Skamfuldhed over sin Dronning, medens det paa et andet Sted hedder, at han blev fordreven, fordi Aserne skammede sig ved ham.

Hermed vil jeg just ikke paastaae, at det er to Sagn om een Sag, thi de udvandrede *Gother*, som har skiftet saa meget, kan ogsaa godt have skiftet Guder meer end een Gang, men jeg vil kun sige, at Sligt klarlig er Meningen, naar der siges om *Frigg*, at hun tog fremmede Guder, saa det vedkommer ikke *vores Frigg* her hjemme. Hvad endelig *Guldsmedene* angaaer, da seer man baade af *Vōlundskviden* og af *Stærkodderkvadene*, at de har immer været paa Spil, hvor *Gotherne* kom, og saadan en klodset *Odinsstötte* (Plastik), som den, der i Nordens Guldalder kunde stöbes paa Idasletten, maatte *Guldsmede* med nogen Dannelse ogsaa nödvendig finde, trængte höit til at komme i Digelen, ja, det var heller slet intet Under, at Kæmpefruen kunde fristes af alle de deilige Smykker, Skielmerne lovede hende; men hvad der beviser *vor Friggs* Uskyldighed, er, at vi har fundet *Odinsstötten* hardtad heel og holden i Gruset af *Asgaard* og hardtad slet Intet, der kunde kaldes Kvindesmykker.

Om Friggs Omhug og Graad for *Balder* har vi hört, og om hendes *Fensal* veed vi kun, at der skal hun boe*), skiöndt *Vingolf* ogsaa nævnes i Gylfelegen

*) Völuspa C. U. III. 40. Gylfelegen p. 36. 64. Skalda p. 110.

som *Asynjernes* fælles Fruerbur*). Udmærkede Navne har Skalda ikke til hende, uden de faste: *Odins* Kone, *Balders* Moder og *As-Dronningen*; og af Kostbarheder har hun kun *Falkehammen* og *Slöret*, Nanna sendte hende fra Hel**).

Om det var *Frigg* eller *Freya*, der, efter *Povel Degns* Sigende, skaffede *Longobarderne* deres Navn og *Seier* over Vandalerne i Navnfæste, det vidste Lombarden neppe selv, og vi har da ondt ved at giætte det; men at det dog har været *Frigg*, synes jeg, man skimter i den dunkle Ramme omkring *Grimnersmaal*, ikke blot fordi *Odin* og *Frigg* ogsaa der har hver sin Yndling, men fordi de to Brödre *Agner* og *Geirrod*, hvis de betyde noget, sikkert betyde to nærbeslægtede Folkestammer, som egenlig ikke hörte til Norden, men var dog opfostrede der, og hvoraf den, *Frigg* yndede, maatte *udvandre*, hvad godt kunde passe paa *Longobarderne*.

Vi komme nu til *Freya*, og, uden at ville tilskrive hende, som Ægtemands- og Kvinde-Kiærligheden i det hedenske Norden, en Reenhed, den sjelden midt i Christenheden naaede, tör vi dog ikke blot paastaae, men vi skylde Fædrene og Dannekvinden det Vidnesbyrd, at Mage til *Elskovsgudinde*, saa aandfuld, saa dyb og elskværdig, som *Freya* i Nordens *Myther*, skal man i Hedenskabet lede længe om og neppe finde.

---

*) Gylfelegen p. 15; men Vingolf blandes ellers baade med *Valhal* p. 24 og med *Gimle* p. 4.

**) Gylfelegen p. 68. Skalda p. 113. 19.

I *Völuspa* betegnes hun, som sagt, kun ved Odsmöen (Óðs mær*), men i Grimnersmaal höre vi alt:

Folkemarken
Er *Freyas* Land,
Tilbords de Bolde
Hun bænker selv,
Thi dagligdags
Til Hælvten med Odin
Hun höster paa Val**).

Siden höre vi Intet til Fruen, förend da *Thor* har mistet sin *Hammer*, og han med *Loke*

Gik til den favre
Freyas Vænge,
Biede ikke
Med brat at sige:
Vil du vel, *Freya*!
Fjederhammen
Mild mig laane,
Til *Mjölner* god
Muelig at finde?

Dertil svarer *Freya* naturligviis:

Var den af Guld,
Jeg gav den dog,
Var den af Sölv,
Den' spared ikke;

men da *Loke* var kommen hjem med den Beskeed, at Mjölner var kun tilfals for *Freya* selv, og *Thor*, den Buldrian, kom raabende:

---

*) Völuspa C. U. III. 35. Gylfelegen p. 45-47.
**) Grimnersmaal. C. U. I. 46.

Brat nu, *Freya!*
Til Brudeskamlen!
Nu op at age
Til Jotunheim!

da blev naturligviis Fruen vred for ramme Alvor, som der staaer i Visen:

Vred blev da *Freya*
Og fnôs derved,
Saa Gienlyd det gav
I Gudesalen,
Og Brag der gik
Paa Brysingsmykket:
Da er tilgavns
Jeg giftesyg,
Ager jeg med dig
Til Jotunheim*)!

I Gylfelegen nævnes *Freya* som Perlen blandt Asynjerne, og vi höre der, at hendes Sal, *Storstuen* (Sessrýmnir) kaldt, svarede til sit Navn, samt at hun kun deelte halvt med *Odin* paa Valen, *naar* hun tog *Deel* i *Kampen**), som jeg finder meget rimeligt, da det ei kunde være hende om Tallet, men kun om Yndlingerne at giöre. At hun godt kunde lide *Elskovsviser*, fölger af sig selv, og vi kan da ikke give nogen bedre Tegning af hendes Sal

*) Thrymskviden C. U. I. 183-187. Om der ellers gik Bröst paa Brysing, eller det blot gik avet om, er uvist. da Texten har »stökk.«

**) Gylfelegen p. 28, hvor Salen ogsaa i en Variant kaldes Sessvarnir, som jeg kunde have *Lyst* til at oversætte „*Dronningstolen*“ af sess og svarri.

end *Kæmpevisebogen*, hvori Kamp vel er Lösenet, men Elskov Sjælen, og hvoraf Slutningen bliver den, at egenlig deelte *Odin* og *Freya* saaledes, at han tog *Oldtiden*, og *hun Middelalderen*. Hvor *Asynjerne* opregnes, hedder det naturligviis, at næst efter *Frigg* kommer *Freya*, og dertil föies, at hun er gift med *Od* og har med ham en Datter, *Nysse*, som er saa deilig, at Alt hvad der er kiönt og rart kaldes *nysseligt* efter hende. *Od* gjorde siden en lang Udenlandsreise, hvorover *Freya* græd sine modige Taarer, som blev til röden Guld, og hun giennemreiste mange Lande, for at lede efter ham, ved hvilken Leilighed hun gav sig forskiellige Navne, og hedder derfor endnu baade *Mardöl* og *Horn*, *Gefn* og *Syr* *). *Skalda* giver ikke blot Exempel paa disse Navnes Brug, men föier til, at *Taarer* kan man sætte til alle Navnene paa denne Perlegraads-Dise (it grátfagra goð), og kalde Guldet hendes Öines, Öielaags, Bryns, Kinders eller Aasyns Dryp, Iling, Byge, Regn, Hagl eller Foss**). Man finder endelig et Vers i *Skalda*, saa lydende:

Freya for *Od*
Fældte Guldtaarer,
Nysse og *Görsum*
Hun nævnes iblandt,

hvoraf man snart skulde slutte, at den fornævnte Datter er myntet af et Tilnavn, hvad der bliver saa meget rimeligere, som hun i Ynglinge-Saga har faaet to Döttre

*) Gylfelegen p. 37. Det er »Hnoss«, jeg fordansker »Nysse« skiöndt det danske Ord er „*Nuss*“, som man kalder smaa Börn.

**) Skalda p. 119. 33. 34.

for een, der kaldes Nysse og Görsum (Hnoss ok Gersimi*).

Dette, saa vel som at *Aftenstjernen* var hendes, seer man nok, er altsammen Vand paa min Mölle, og selv i Hyndlas Sang kan jeg nogenlunde forlige mig med *Freya*, uagtet *Hyndla* har Ret i, at den Föiten ved Nattetide falder lidt mistænkelig. Rammen om det Register, vi kalde Hyndlas Sang, er nemlig det Sagn, at *Odder* skulde kæmpe med *Angantyr* om *Dannefæet* (vala-málmr), og det saaledes, at den vandt, som vidste bedst Beskeed om Heltes Arvetal og Slægtskab med Guderne**). Man seer strax, at dette er den oldmythiske Skikkelse af den berömte Kamp paa *Samsö,* mellem *Angantyr og Orvarodd*; og hvor dybt det er hentet, kiende vi derpaa, at Mythen er det deiligste Udtryk, vi kan önske os, for Kampen, vi nu före med *Bersærken*, om Menneskeslægtens Arv og Odel, saa det er kun den Tilflugt, *Freya* tager til *Hexen*, der stöder os. Deri finde vi os imidlertid ogsaa, naar det falder os ind, at det gaaer os ikke et Haar bedre, saa, vil vi vide Beskeed om Gudesönnerne og Helteslægten, maae vi ogsaa aflægge et Nattebesög hos Moder *Ludlam* i Hulen (Skolemoer), som ruger over alle Registrene, og snakke godt for hende, som alma mater, til vi faae lokket ud, hvad vi lede om. Efter denne liden Fortale vil det ikke forarge os, at höre *Freya* kvæde:

---

*) Skalda p. 212. Heimskringla I 16.
**) Hyndlas Sang C. U. I. 320-43

Vaagn, Jomfrumönster!
Ja, vaagn, Veninde!
Vaagn, Söster *Hyndle*
I Hulegaard!
Nu er Ragnarok,
Nu ride vi skal
Til Heltenes Hal
Og det hellige Land.

Vi Hærfader bede
Om Hyldest nu,
Hvis Tjenere gode
Faae Guld i Sold,
Ham, der gav *Hermod*
Hjelm og Brynje,
Ham, der gav *Sigmund*
Sværd ved Lænd!

Sönner faae Seier,
Og Somme faae Guld,
Mund faae de Giæve,
Og Mandevidd Folk,
Skipperne Medbör,
Og Skjaldene Kunst,
Kæmperne mange
Og Mandelighed
Til Skiænk af ham!

Skiöndt ingen Elsker
Af Jettefruer,
Thor for sit Offer
Tör det vel love,
Love og holde,
Höflig at være!

Ud nu med Graasok,
Ulven af Stalden!

Rask lad ham springe
Med *Runetöilen!*
For seen er din Galt
Paa Gudhjems-Veien,
skiöndt jeg i Pasgang
Pænt fremskrider.

Dog, vi maae ikke glemme Skyggesiden, skiöndt den kun vedkommer os, for saa vidt det rammer *Freya nu*, hvad fordum bebreidedes hende: en *Letfærdighed* nemlig, som vist nok ikke passer paa Nordens mythiske Penelope, men har sagtens ramt mange af hendes Döttre. Herpaa hentyder da ogsaa det stygge Kattespand, som *Gylfelegen* tilskriver hende*), skiöndt jeg er nær ved at troe, det er en islandsk Foræring, istedenfor to *Björnie*, der i Oldtiden dandsede for Fruens Karm**).

En anden Beskyldning giör *Loke* og *Snorre* mod Vanedisen, for det værste *Hexeri*, man kan nævne, *Seid* nemlig, hvorved Folk blev skilt ved Liv og Helsen, eller dog ved Sands og Samling***); men heri har man aabenbar gjort hende Uret, ved at tilskrive sorte Kunster, hvad Dannekvinden dog ofte giör i al Uskyldighed.

Da jeg för har viist, at Galten, som Mythographerne har villet prakke *Freya* paa, er en *Trynehjelm*, hun lod smedde hos *Daain* og *Nabbe* til sin gode Ven *Odder Indsteenssön*, har jeg kun et Par Ord at sige om Hals-

*) Gylfelegen p. 28. 66.
**) Freya kaldes nemlig i Skalda (p. 119) blandt andet eigandi fressa; og betyder nu »fress«, som *Björn Haldorsen* siger, baade en *Kat* og en *Björn*, da lader jeg Kattene löbe og spænder Björnene (Kæmperne) for.
***) Lokegluffen C. U. I. 163. Heimskringla I. 8. 12.

smykket, det berömte *Brysing* eller *Brosing**), der sagtens ikke vil sige andet end *Bradse*, der er vort gamle Navn paa saadan Stads, som Islænderne endnu, efter Ordbogen, kalde *brislinga-men*, af de Ledemod og Laase, der giör Knuder (brisl) paa Klenodiet. Hvem der nu giör *Freya* til *Maanen*, giör naturligviis hendes *Bradse* til Maanskin, hvorom *Heimdal* og *Loke* trættes, som om Keiserens Skiæg; men deels har den Ting sine physiske Vanskeligheder, da *Maanen* paa Nordisk, ja, selv paa Tydsk, altid har hört til *Hankiönnet*, og deels mener jeg, at er der nogen Ting, man ikke skal söge i Maanen, men paa Jorden, da er det *Dannekvindens Kiærlighed*, paa hvis jordiske Virkelighed vi selv er levende Beviser. Er altsaa *Freya* en Forgudelse af den danske *Kvindelighed*, som man aldrig skulde tænkt, Nogen engang vilde fristes til at tvivle om, da er *Brysing* unægtelig ogsaa Udtrykket for den *Glands*, hvoraf de Gamle tænkte sig den omgiven, og som betænksomme Dannemænd vel bare sig for at sige, de ei kan see, da det umuelig kan være *for sligt*, Kiærlighed giör *blind*. I mine Öine er da Brysing den mageløse Glands, der giennem Tidens Löb omstraaler Fruen i Nord, eller med andre Ord: den Glands, det Poetiske, der udmærker

*) Der kan nemlig ingen Tvivl være om, at »brosingamene« i Bjovulfs Drape (Thorkelins Udgave p. 92) er *Brysing*, og vi see deraf at det var et Smykke, som hængte om Halsen, skiöndt vi intet veed om den *Hame*, der siges at have stjaalet eller ranet det engang, ligesom *Loke* hos os. At det iövrigt ikke var *Brysing*, men den *næstbedste* Halskiæde i Verden, den danske Dronning forærede *Bjovulf*, mærke sig *Mythographerns*.

Nordens Kvindekiærlighed, kaster paa den, og jeg tvivler slet ikke om, at denne Glands omsider vil gestalte sig til et eget *Kunstværk*, der giör Fruen Ære. At *Loke*, den Tyveknegt, har stjaalet Smykket, mens Fruen sov, vil jeg ingenlunde nægte, thi selv nylig har der jo været en Tid, da den platte Peerjæns-Forstand berövede den nordiske Kvindelighed sin poetiske Glands; men slige Tyverænker lykkes aldrig længe, og saa længe *Fruenavnet*, der, efter Oldtidens Vidnesbyrd, udsprang af *Freyas*, er et Hædersnavn for Nordens Kvinde, tör vi ogsaa haabe, *Fjederhammen* og *Brysingsmykket* bliver hendes Klenodier.

Uagtet nu *Frigg* og *Freya* udtrykke Alt hvad Odin fandt guddommeligt hos Kvinden, kan vi dog ikke ganske med Taushed forbigaae, hvad Kvindeligt der i det Enkelte er blevet mythisk udhævet og meer eller mindre forgudet, og her möde vi da strax *Saga*, der ikke blot nævnes blandt de fem eller syv og tyve Stadsdamer i Skalda, og næst efter *Frigg* i Gylfelegen, men har selv i *Grimnersmaal* sit eget Huus og Hjem, hvor *Odin* er en daglig Giæst, saa det lyder:

Paa *Gyngebænken*,
Hvor Bölger svale
Gaae lukt henover
Med Lyd og Glam,
Der *Odin* sidder
Med *Saga* blid
Til daglig Vane
Ved Drikkabord,
Beskeed da giöres
I Gyldenskaal*).

*) Grimnersmaal C. U. I. 43. Gylfelegen p. 28.

Det maa vel kaldes en unaturlig Selv-Fornægtelse, naar de nye *Islændere* forsætte denne Dise, der havde saa deiligt et Slot hos deres Fædre, op imellem *Fiskene* i Dyre-Kredsen, hvor hun engang i Februar eller Marts skal kaste den varme Steen i Vandet; men det kan naturligviis ikke forhindre os fra at see hende sidde med *Odin* paa Gynge-Bænken: paa de gamle *Sagamænds Læbe*, hvor hun gierne lod *Talens Ström* gaae over sit Hoved og drak med *Odin* Gammen deraf, som af gyldne Skaaler, ja, af det *daglige* Brage-Bæger, der gik rundt i Norden. Vel kan det et Öieblik forundre os at see *Fortællingen* saa tidlig forgudet og saa stærkt personificeret, da slige Gudinder pleie först at födes i Kragemaals-Dagene og komme da enten dödfödte til Verden eller svæve dog husvilde i Luften; men ved nöiere Eftertanke vil vi dog finde, det er aldeles i sin Orden, at *Saga* ligesaavel mythisk som historisk har Huus og Hjem i Norden og er omtrent ligesaa gammel i Asgaard, som *Odin* selv, er formodenlig den *Drude Thorsdotter*, vi ellers Intet höre om; thi at *Saga* ikke blot födes med *Thors* förste Bedrift, men udspringer deraf, seer man let. Af det nu ogsaa har sin fulde Rigtighed med *Odins* daglige Besög hos *Saga* i gamle Dage, det see vi blandt andet paa *Heimskringla*; thi at der er *Aand* i den *Saga*, nægte kun de, der ingen har; og var *Gyngebænken* paa Læberne (Sökkva-bekkr) ikke blevet til *Synkebækken* i Blækhornet, hvis Bölger hverken skal rose af Rösten, de har, eller friste til Fuldskab, da skulde vi ikke behöve *Snorres* Vidnesbyrd om *Odins* og *Sagas* daglige Gammen, men finde Syn for Sagn derom, hvor vi færdedes

i Norden, hvad vi endnu tör haabe, kan times vore Börn og Börnebörn.

Om *Sif* og *Idun*, *Skade* og *Gerde*, er talt paa deres Sted, saavel som om *Nanne* og *Rind*, og den Eneste, der da end kan komme i Betragtning, er *Gefjon*, om hvem *Gylfelegen* siger, at hun er Jomfru og dyrkes af de gamle Jomfruer. Herved vil vi imidlertid ligesaa lidt opholde os, som ved Spottefuglens ondskabsfulde Anmærkning derover ved Ægersgildet, eller ved den Berömmelse af hendes klare Syn i Fremtiden, som lægges Odin i Munden*); thi Intet af dette giver os nogen mythisk Oplysning om hende. Vi maae altsaa holde os til hendes Navn, som sikkert betyder *Glæde* (af A. S. gefeá), og til den Mythe om hende, hvormed Gylfelegen, som *Bog*, begynder**); thi vel er den aabenbar fra *Kragemaals-Tiden*, men Noget er dog altid bedre end Intet.

Da Kong *Gylfe* regierede i *Sverrig*, hedder det, kom der en Frue af *Asa-Byrd* reisende, som fornöiede ham saa meget, at han skiænkede hende en Dags Plöieland i sit Rige. Samme Frue hedd *Gefjon*, og hun spændte nu fire Oxer, som var hendes egne Sönner med en Jette i Jotunheim, for Ploven, der blev trukken saa godt og gik saa dybt, at et stort Stykke Land rög vester ud til Söes, hvor nu Sundet er, og det Land kaldte *Gefjon Sölund*. Saa vidt *Edda*, og i *Ynglingesaga*, hvor

*) Lokegluffen C. U. 159. Gylfelegen p. 28.

**) Som *Bog* siger jeg, thi det om *Gefjon* hos Gylfe hörer aabenbar ikke til Sagnrammen og fattes selv i den upsalske Skindbog.

det Samme fortælles, findes tilföiet, at det var *Odin* selv, der, da han kom til *Fyen*, sendte *Gefjon* ud at være om Land til ham, og at hun siden ægtede hans Sön *Skjold*, med hvem hun ogsaa satte Bo i *Leire**).

Ligesaa lidt nu, som man har tvivlet om, at ved *Sölund* forstaaes *Sælland*, ligesaa lidt burde man tvivlet paa, at *Gefjon* betyder her hverken meer eller mindre end *Fyen* (Fjón), og at Mythen skal sige, det var *Fyen* og *Jylland*, der med forenede Kræfter rev *Sælland* fra Sverrig og gjorde *Leire* til Stolkongesædet i Danmark. Om det nu er sandt, hvad ei synes urimeligt, hverken vil eller kan vi undersöge, men vel bemærke, at feá og ge-feá er et og det samme, saa *Fyen* kan virkelig betyde *Glæde* og er, saa vidt jeg veed, ogsaa af alle vore Landskaber nærmest til det Navn, saa *Anvendelsen* af *Islændernes* Brage hin Gamle er vittig nok, men naturligviis heller ikke meer. Har derimod *Gefjon*, som jeg formoder, fra Arilds-Tid været forbunden med *Skjold-Mythen*, da havde det aabenbar langt meer at betyde, og kunde hartad giælde for hendes mythiske Födsel, eller var dog sikkert hendes Vugge.

Ogsaa her finder jeg mig ubehagelig indskrænket, men det maa dog ikke hindre mig fra at pege paa det Lys, der ved *Bjovulfs-Drapen* er opgaaet over *Skjold*, hvis Navn hidtil egenlig kun har levet af *Skjoldungernes* Naade, men vil herefter ikke blot kunne tale for sig selv, men giöre poetisk Giengiæld.

Det var nemlig engang, da Danmark var kongelös

---

*) Heimskringla. I. 9.

og stedt i Vaande, at der kom en Snekke for fulde Seil styrende mod Kysten, hvorpaa man ei fandt Folk, uden en spæd lille Dreng, der laae og sov med en *Neg* under sit Hoved, omringet af Hjelme, Sværd og Brynjer, saavel som Höitidsdragter og allehaande Kostbarheder. Ham ansaae da Folket for deres *Skytsaand* og kaldte ham *Skjold*, opfostrede ham paa det Omhyggeligste og gjorde ham til Konge. *Skjold*, der, efter Sigende, havde sit Sæde i *Hedeby*, blev saa vældig en Herre, at alle Folkene trindt om *Havet* maatte bukke for ham og skatte til ham; men da han var mæt af Dage, befoel han sine Venner, saasnart han var död, at udskibe og udstyre ham, ligesom han fordum var landet, og lade Snekken gaae for Vind og Vove. Det skete ogsaa, og vemodig stirrede de Danske efter Snekken, til de ei meer kunde öine den, men Ingen veed, hvor den blev af*). Læseren vil sikkert finde, at denne Kong *Skjold* kunde ingen mere passende Gemalinde faae end *Gefjon:* end *Folkeglæden*, der landede og voxte, levede og döde med ham, og nu er det os baade klart, hvi *Skjold* har faaet Navn af *Odins* Sön, og hvad det vil sige hos *Saxo*, at han bandt Björnen med sit *Bælte*. Det er nemlig den ældste Kongeslægt, der maa være kommen ubekiendt herhid til Söes, have fredet Riget med Kraft og forbundet det

---

*) Bjovulfs Drape, förste Sang og Fortalen p. XXXVII—XXXIX, hvorved kan bemærkes, at »familiarem« hos *Ethelverd* er aabenbar, ligesom endnu paa Engelsk, »a familiar«, en *Skytsaand*; samt at *Kornnegen* under *Barnehovedet* ret er et deiligt Billede paa Forbindelsen af, hvad Naturen vel tilsyneladende har adskilt, men dog bestemt til at sammenföies.

med Kiærlighed, men omsider være draget bort igien, formodenlig ved Angelsaxernes Udvandring, hvis Drotter alle udregnede deres Æt fra *Odin*, og hos hvem vi fandt det deilige Sagn, paa *Gefjon* nær, der ikke kunde udvandre med, men svæver over vore Bælte-Sunde, saalænge det *glæder* os at være forbundne, og tækkes vore Konger at kaldes *Skjoldunger!*

Ligesom vi nu kan regne *Gefjon* til *Freyas* Hofstat, har vi ogsaa faaet Navn paa to af *Friggs* Hofdamer *Gnav* (Gná) og *Fylle* (Fulla), om hvem der staaer i Gylfelegen, at *Fylle* er en Jomfru, som gaaer med flagrende Haar under Guldbaand, er Friggs Kammerjomfru og indviet i hendes *Hemmeligheder*, men at *Gnav* rider Ærinder for *Frigg* paa Hesten *Slaabagop* (Hófvarpnir), som gaaer lukt igiennem Luft og Vand. Hende saae nogle Vaner engang, hun red giennem Luften, og de sagde:

Hvad flyver, hvad svæver,
Hvad seiler i Luften?

Dertil svarede hun:

Ikke jeg flyver,
Om end jeg svæver
Og seiler i Luften,
Paa min *Slaabagop*,
Haardhuds Föl
Og *Giærdebrudds* *).

Om *Fylle*, som ogsaa rygter Friggs Ærinde i Fortalen

*) Gylfelegen p. 56. 58. 59. Hofvarpners Forældre kaldes paa Islandsk Ham-skerpir ok Garð-rofa, for hvis Betydning jeg iövrigt ikke vil indestaae, skiöndt jeg for Lydens Skyld har sat danske Ord.

til Grimnersmaal, veed man ellers, at *Nanne* sendte hende en Ring fra Hel, og at Guldet kaldes hendes *Haarbaand* (höfuðband Fullar)*).

Skulde jeg have nogen Mening om disse Figurantinder, da blev det, at *Fylle* er *Önsket*, og *Gnav*, der vel turde svare til vores »*Kneps*«, er *Dronning-Blikket*, eller i alt Fald Noget, der ligner *Knipskhed*; thi det ligger i Fortællingen, saavel som i den tilföiede Anmærkning, at af hendes Navn udleder man et Ord (at gnæfa), som betyder at stikke i Sky.

Loke og hans Afkom.

Vel siger Ordsproget, det er bedre at gaae til Hovedet end til Halen, men der er dog ingen Regel uden Undtagelse, og derfor vil vi begynde med det Skudsmaal, der, ved Slutningen af *Lokes* gamle Bane, blev ham givet i Gylfelegen.

Man regner endnu En til *Aserne*, hedder det, men han kaldes af Andre deres Bagvasker, Falske-Blakkernes Oldermand (frumkveði flærðanna) og en Vederstyggelighed for Gud og al Verden, og det er den saakaldte *Loke* eller *Lufter* (Loptr), Sön af Jetten *Avet-om* (Farbauti) og *Naal* eller *Blad-Öie* (Laufey), og Broder til *Ugleblind* (Helblindi) og *Lurifas* (Byleistr)**). *Loke* seer over-

*) Gylfelegen p. 68. Skalda p. 128.

**) Mine Fordanskninger lader jeg helst skiötte dem selv, men maa dog anmærke, at jeg udleder Farbauti af A. S. faran og bæftan og Byleistr af A. S. by og hlystan. Ikke heller vil jeg dölge, at baade *Naal* og *Bladöie*, som *Spidsfindighedens* Symboler, synes mig ypperlige Navne paa *Lokes* Moder.

maade godt ud, men han har Skielmen bag Öret, er meget vægelsindet, er Alles Mester i den Klögt, man kalder Trædskhed, og gaaer altid paa Ræveklöer, saa tit bragte han Aserne i stor Leiervold, men tit reddede han dem ogsaa med sin List. Hans Kone hedder *Sigyn* (Nedfald), og hans Sön Nare eller *Narve* (Trængsel)*).

Loke havde imidlertid ogsaa et andet Kuld Börn, med Hexen *Angerbode* (Ulykkesfuglen), nemlig *Fenris-ulven*, *Midgaardsormen* og *Hel*, som Guderne godt vidste, födtes op i Jotunheim, og de tyggede Dröv paa Spaadommen om al den Ulykke og Fortræd, de Södskinde skulde giöre, som havde ondt at slægte, saavel paa Faders som paa Moders Side. Imidlertid skikkede Alfader Bud til Guderne efter de Börn, og da de kom, smed han Ormen i Verdenshavet, hvor den voxte saa stor, at, skiöndt den ligger midtströms, naaer den dog om alle Lande og bider sig selv i Halen. *Hel* blev derimod kastet i Niffelhjem (Skyggeriget), hvor hun fik ni Riger at raade over og befolker dem efter Tykke, med dem, der sendes hende, og det er dem, der döe af Sot og Ælde. Hun har en anseelig Bopæl med höie Volde omkring og store Borgeled, hendes Sal hedder *Misundelse* (Eljuðnir)**), hendes Fad *Mistemad* (hungr), hendes Kniv *Sult*, Tjeneren *Drös* (ganglatr), og Ternen *Slæbhæl* (ganglöt), hendes Dörtærskel *Vippefælde* (fallanda forað), Sengen *Sygeleie*, og Omhænget den *soleklare*

*) Af A. S. sígan, signyss, og nearu, nearwe (narrow).

**) Saaledes (og ikke Eluiðnir) staaer der i begge Udgaver, uden nogen Variant, og jeg udleder Navnet af elja og ellen-wód.

Fordærvelse (blíkjanda böl). Selv er hun god at kiende, for paa den ene Side har hun Kiödfarve, men paa den anden er hun sorteblaa, seer bister ud og skuler.

Ulven endelig blev födt op i Asgaard, hvor *Tyr* var den Eneste, som havde Mod til at foere ham, men da Guderne blev vaer, hvordan han voxte i Dagetal, og alle Spaadomme löb derpaa ud, at han vilde give dem deres Rest, saa lod de dem giöre en dygtig stærk Lænke, som de kaldte *Lægne* (Læðing), og bad Ulven pröve sine Kræfter paa, hvori han ogsaa föiede dem, men gav blot et Ryk, saa sprang den. Derpaa lod de giöre en anden Lænke, dobbelt saa stærk, som de kaldte *Tromme* (Drómi), og sagde til Ulven, at da förft vilde de prise hans Styrke, naar han fik Bugt med det Bindsel. Ulven saae nok, der vilde Kræfter til, men dem vidste han ogsaa, han havde, og tænkte tillige: hvo Intet vover, han Intet vinder, og man maa giöre noget for *Ærens* Skyld, saa han lod sig binde, men baltrede sig derpaa saaledes med Lænken, at Stumperne flöi om Örene.

Nu frygtede *Aserne* for, at de fik aldrig Ulven bundet, men saa skikkede Alfader *Freys* Löber, *Skirner*, ned til nogle Dværge i Svartalfheim, og lod dem giöre Lænken *Klove* (Gleipnir), og den var sat sammen af sex Dele:

Af Kattefods Dön
Og Kvinde-Skiæg,
Af Bjerge-Rödder
Og Björne-Græs,

Af Fiske-Aande
Og Fugle-Mælk*).

Denne Lænke var gjort saa glat og saa blöd som en Silkesnor, men at den dog var sei, fik man siden at see, og saa snart Aserne fik Fingre paa den, tog de med Ulven ud til *Lyng-Holm* i *Sorte-Söen* (Amsvartnir) og bad ham pröve Silkesnoren, der vel ikke var saa skiör, som den var tynd, saa de kunde med al deres Styrke ikke faae den over, men han maatte dog vel kunne. Nei, sagde Ulven, den Ære, jeg skulde vinde ved at rykke saadan en Sytraad over, vilde aabenbar kun være fiin, og er den Lidse derimod gjort med Skielmeri paa Enden, da kommer den aldrig paa mine Been. Aserne blev imidlertid ved at sige, at havde han sprængt stærke Jernlænker, maatte vel sagtens et Silkebaand briste for ham, og desuden, sagde de, om det blev dig for stærkt, da behöver du slet ikke at være bange for det, vi skal nok löse dig. Ja, sagde Ulven, fik I mig först saaledes bundet, at jeg ikke kunde löse mig selv, da leer I saa smörret, at jeg kom vist til at vente længe paa jeres Naade; men for at I dog ikke skal kalde mig en Kryster, saa velan! hvem af jer vil putte sin Haand i min Mund, til Pant paa, at det skal gaae ærlig til? Aserne saae paa hverandre og fandt, at her var gode Raad dyre, men ikke desmindre kom *Tyr* dog frem med sin höire Haand og stak den i Ulvs Mund. Nu blev da Ulven bunden, og jo meer han sprættede, des fastere

*) Jeg formoder nemlig om »sinum bjarnarins«, at det er af »sina« (Græs), da det er klart, her skal nævnes lutter *ubekiendte* Ting.

snæredes Baandet, saa Ingen af Aserne kunde bare sig for Latter, undtagen han, der fik Haanden bidt af. Aserne trak nu Klanken paa *Klove*, der hedd *Skarpe* (Gelgja), giennem Hullet paa en bred Kvadersteen, som hedd *Kiöl* (Gjöll), og sænkede ikke alene den Samme dybt ned i Jorden, men drev tillige en stor Steenpille, som hedd *Tvege* (Þviti), giennem Hullet endnu dybere ned i Jorden, saa den blev egenlig Töirepælen*).

Ulven slog nu vel et fælt Gab op, skaaede sig ilde og vilde bidt Aserne, men saa stak de ham et Sværd i Munden, med Odden mod Overkiæben, og det er nu hans *Mund-Kurv* (góm-sparri), som han maa ligge med til Ragnarok. Han tuder imidlertig stygt, og Fraaden staaer ham ud af Munden, saa der bliver en Flod af, som hedder *Svartaa* (Von)**).

At Guderne ikke dræbe Ulven, skiöndt Spaadommen siger, at han skal blive *Odins* Banemand, det kommer af, at deres *Fristed* er dem altfor helligt og dyrebart til, at de skulde besmitte det med Ulveblod***).

Efterspore vi nu disse Myther i Oldsangen, da finde vi for det Förste i *Völuspa* baade *Hel*, *Midgaards-Ormen* og *Ulven*, og skiönt det ei siges, at de er *Lokes* Afkom, staaer *Freke*, som er *Fenrir*, og han dog tæt

---

*) Dette er den eneste Maade, hvorpaa jeg kan forstaae Efterretningen, der synes lidt tankelös opskrevet. Jeg seer ellers (af det store mythologiske Lexikon p. 340), at der er et utrykt Brudstykke af *Skalda*, som nok kan tjene til Oplysning, men da *Texten* ei er anfört, tör jeg ikke bruge det.

**) Jeg tager nemlig Navnet *Von* for det A. S. won ɔ: sort, som synes mig rimeligst.

***) Gylfelegen p. 32—36.

ved hinanden i Ragnarok, og det maa vist være om *Angerbode*, Vola taler, naar hun synger:

Österpaa
Den iisgraa Hex
Neder sad
I Naale-Skoven,
Der hun føder
Fenris-Kuldet;
Af dem vorder
Een for Alle
Lyse-Slukker
I Trolde-Ham.

Mæt han vorder
Af Mandslets-Kost,
Rödt han river
Til Ragnarok;
Sol da sortner
Den Sommer lang,
Veiret springer
Med Vinden rundt;
Har I forstaaet
En halvkvæden Vise*)!

I Vafthrudnersmaal hedder det reent ud, at *Fenris-Ulven* skal sluge Solen**), og i *Hyndlas Sang* opregnes *Lokes* Afkom saaledes:

Ulven han avled
Med *Angerbode*,
Sleipner tillige
Med *Svadilfare*,

*) Völuspa C. U. 43—45. 49—50.
**) Vafthrudnersmaal C. U. I. 29.

End et Uhyre,
Ægte paa Snuden,
Til Farbroder
Bilest haver.

Loke beiled
Til Brændemærket,
Hexehjertet
Saa halvveis Kul,
Falsk blev *Loke*
Af Leflеriet,
Ophavsmand
Til alt Utöi*).

At Ulven har været bunden, see vi ogsaa af Völuspa, hvor det hedder:

Höit giöer da *Garm*
Ved Gnipahulen,
Fæstet brister,
Og *Freke* bisser**).

Det er ogsaa aabenbar *Hel-Borgen*, Vola skildrer, naar hun siger:

Der stander en Sal,
Fra Solen fjern,
Med nordlig Dör,
Paa *Dödningkyst*;
Kun Slangebugter
Dens Buer slog,
Og Gift kun falder
Ad Gluggen ind.

---

*) Hyndlas Sang C. U. I. 339—40.
**) Völuspa C. U. III. 45, hvor man forvisses om, at *Freke* er Fenris-Ulvens Navn.

Der saae jeg vade
I Vover döde
Meensvorne Folk
Og Morderyngel,
Og de, som Fruer
Friste til Fald.
Der suger Nidhög
Saften af Liget,
Der fraadser Ulven;
Har I forstaaet
En halvkvæden Vise*)!

Hvad nu den tvetydige Rolle angaaer, som det siges, *Loke* spillede, da har vi derpaa seet Pröver nok; men hvad Enden blev, förend den fælles Undergang, er et af de vanskeligste mythiske Spörgsmaal, der kan opkastes.

Dog, Fortællingen derom i Gylfelegen, som er tydelig nok, er ogsaa nok værd at höre og lyder som fölger. Da *Loke* havde gjort Aserne det for grovt, löb han bort, bygte sig et Huus imellem Fjeldene, med *fire* Dörre paa, mod alle fire Verdens Hjörner, og skjulte sig tit for Dagens Lys, som en Lax, i *Frananger-Foss.* Da han imidlertid engang sad i Huset og grublede paa, hvad Kneb Aserne vel kunde bruge til at fange ham, tog han Traad og Giörn og slog Masker op, som man siden giör Vodd**); men nu havde *Odin* faaet Öie paa ham fra

*) Völuspa C. U. III. 42—43, hvor ná-strönd maa oversættes Dödningkyst eller *de Dödes Rige.*

**) Det er et overraskende dybt Træk, at *Loke* ikke kan bare sig for at udgrunde Veien til sin Undergang, eller for selv at giöre Mönsteret til Snaren, han skal fanges i; thi saaledea er det virkelig med *Trædskheden*, som derfor egenlig altid hildes i *sin egen* Snare.

Hlidskjalf, og da *Loke* saae *Aserne* nærme dem, smed han Voddet paa Ilden og sprang i Vandet. Aserne kom nu ind i Huset, og En af dem, *Kvaser*, var klog nok til at see paa Asken af Voddet, at det havde været en Indretning til at fange Fiske med, hvorpaa Aserne gjorde dem et efter samme Mönster og trak med i Fossen, saaledes, at *Thor* tog i den ene Ende, og hele Resten i den anden. Förste Gang forstak *Loke* sig paa Bunden mellem to Stene, saa Voddet gik over ham, og anden Gang, da der blev hængt Lodder ved, sprang han over Garnet, men tredie Gang lod *Thor* de Andre trække og vadede selv midtströms, og da Laxen atter sprang tilveirs, greb han den om Halen, som derfor altid er lidt tynd paa Laxen, og nu var da *Loke* om en Hals. *Aserne* tog nemlig tre Kvaderstene, som de stemplede Huller i og satte paa Kant, og bandt saa *Loke* derover med Tarmene af hans Sön *Nare* eller *Narve*, som var reven ihjel af sin Broder *Vale*, hvem Aserne havde gjort til en Ulv. Baandene blev strax til Jern, og der ligger nu *Loke* bunden til Ragnarok, med en Steen under Hærderne, en under Lænderne og en under Haserne, og med en Hugorm over sig, som Skade hængte op, for at Edderen skulde dryppe ham i Ansigtet. *Sigyn* staaer imidlertid hos ham med et Bækken, hvor Edderen falder i, undtagen naar hun gaaer hen og slaaer det ud, da han krymper sig under Edderen, saa Jorden ryster, og deraf kommer *Jordskjælv* *).

Da man nu ikke blot finder Summen af samme For-

*) Gylfelegen p. 68—70.

tælling i Efterskriften til *Lokegluffen*, men finder selv i *Völuspa* en vel dunkel, men dog umiskiendelig Hentydning paa den *bundne Loke*, med *Sigyn* ved Siden*), saa synes den Sag strax mythisk afgjort; ja, det falder endogsaa naturligt, at da han ved *Ægers-Gildet* roser sig af at have givet *Balder* Banesaaret, da er han moden til Steilen. Det Sidste falder imidlertid strax bort, naar man husker, at ikke blot Lokegluffen er et mythisk ubetydeligt Kvad fra *Kragemaals-Tiden*, men at *Æger* og hans *Gilde* er ogsaa nybagte Sager, som i Grunden slet ikke komme *Aserne* ved, undtagen for saa vidt det har behaget *Holberg den Ældre* at lade dem strande paa *Læsö*, som Paars siden strandede paa *Anholt*, for at faae deres Bekomst**). Og hvad nu *Volas* Vink angaaer, da har jeg vel derfor al muelig Respekt; men det beviser kun, at *Loke* kom i Baand, og ei, at de holdt ham til Ragnarok, hvad dog er det store Spörgsmaal, da han *findes* paa *fri* Fod ved alle mythiske Optrin i Asgaard og maa altsaa enten være löst igien af den nordiske *Herkules*, ligesom hans græske Halvbroder *Prometheus*, eller ogsaa först være bunden, da Aserne ikke kunde giöre mere end det Samme og bandt altsaa *Hænderne* paa dem selv. De Gamle synes selv omsider at have bemærket dette og greb udentvivl til samme nemme Raad, som de critiske Historieskrivere i nyere Tider, saa de *flakte* Personen midt ad, og gjorde To af ham. Saaledes kan man i det Mindste bedst forklare sig *Ud-*

*) Völuspa C. U. III. 40—41. 201.

**) Man husker, at *Æger* og *Hler* paa *Hlesö* er En og den Samme.

gaards-Lokes Oprindelse, og af Sagnet hos Saxo *) slutter jeg, at man har lagt Lænkerne paa ham, for at kunne lade *As-Loke* gaae fri.

Læseren finder maaskee, det er ikke værdt at bryde sit Hoved med, men naar man seer, at *Grækerne* var ligesaa tvivlraadige om, hvordan det egenlig hængte sammen med *Prometheus*, er det dog en egen Sag at kimse ad, hvad der har gjort baade *Græker* og *Nordboer* Hovedet kruset. Sagen er nemlig den, at, hvad end Mythographerne sige, har Loke-Mythens Smed dog ligesaa lidt været begeistret af *Törverög* eller *Kuldamp*, som han, der skabte Prometheus, var begeistret af et *Brændeglas*, men Begge stirrede aabenbar paa noget *Aandeligt* eller *Djævelsk*, da det saae ud til Allehaande, men, som Nordboen fandt, dog mest til det Onde. Man kan just ikke heller kalde det en örkeslös Speculation, aldenstund der virkelig findes et saadant *tvetydigt* Væsen hos ethvert Menneske og hos ethvert Folk, der troer paa meer, end de selv begribe; thi hos dem Alle opstaaer der et besynderligt Forhold mellem *Anskuelsen* og *Troen* paa den ene Side, og *Begrebet* paa den anden: et Forhold, *Lokemythen* udtrykker saa dybt og træffende, at den nödvendig maa være udsprungen ei blot deraf, men af en Fölelse, hvori det dybt afprægede, og af en Anskuelse, hvori det klarlig speilede sig. Derfor er den besindige Tænker med höiere Anskuelse endnu ligesaa forlegen med; hvad man kalder *Fornuften*, som vore gamle Mythesmede var med *Loke*, der aabenbar er dens fanta-

*) Steph. Saxo p. 165. Dansken II. 235.

stiske Forbillede*) eller poetiske Fuldmægtig, saa vi vakle ogsaa mellem to Udveie og et Huusraad: enten at lægge ham paa Steile, at flække ham, eller lade ham fremdeles gaae for den han er, hvilket Sidste jeg, efter langt Beraad, og efter at have saa vidt mueligt prövet Alt med den *Gaard-Nisse*, nu holder for det Klogeste. Man flækker ham nemlig aldrig saa saa tit eller saa flint, at hvad man beholder jo ogsaa bliver en *Loke*, der gaaer sin gamle skiæve Gang, og man binder ham aldrig saa forsigtig, at man jo binder sine *aandelige Hænder* med det Samme, saa enten maa man löse ham igien eller lade dem i Stikken; thi hvad man end giör, undtagen at gaae i Daare-Kisten, maa man jo giöre med *Fornuft*, og kan da allermindst undvære den til at giöre, hvad der gaar over dens Begreb. Fædrene gjorde derfor aabenbar klogt i, kun at diktere *Loke* hans Straf, som ærlig fortjent allerede ved *Balders Död* og siden utallige Gange, men at opsætte Henrettelsen af politiske Grunde og kun stille ham under Politiets specielle Opsyn, det vil sige: under *Heimdals*, der baade har et Öie paa hver Finger og selv i Ragnarok saa godt et Greb paa hans Behandling, at han indtil den Tid ei meer giör store Spilopper.

Kan Læseren endnu ikke see, at de nordiske Myther hænge ligesaa nöie sammen som det nordiske Menneskeliv, hvoraf de udsprang, og at det er dybt sagt, hvad

*) Jeg udleder derfor ganske simpelt *Lokes* Navn af det A. S. lócian ɔ: at see, som naturligviis har været det Samme for de Gamle, som „to look" for Folk nuomstunder, og udtrykker derfor al *vitterlig*, *overlagt* Sjælevirkning.

Loke ved Ægersgildet beraaber sig paa: at *Odin* fra Arilds-Tid har *blandet Blod* med ham og lovet aldrig at tömme et Bæger uden at drikke ham til*), da kan jeg ikke hjelpe ham; men indseer han det, vil det ikke undre ham, at *Loke* er Fader baade til Odins-Slugereu eller *Aandsfornægtelsen*, til Döden eller den aandelige *Magteslöshed*, og til *Falskheden*; thi vel er de ikke nödvendige Fostre af Fornuften i hvert Menneske og Folk, men dog af *Selvklogskaben* i Grunden, saa de födes allevegne, hvor man *forguder Fornuften*.

Et artigt Spil, seer man ellers af *Skalda*, en Mythesmed har havt for med *Loke*, som han dog ikke er sluppen glimrende fra; thi det er *Lokes* Væddemaal om sit Hoved med Dværgen *Brok*: at hans Broder *Sindre* ei kunde giöre Magen til *Skibbladner*, *Gungner* og Sifs *Guldparyk*. Mythesmeden sætter vel i Dværgen, at han skal smede *Guldbörste*, *Drypner* og *Mjölner*, og undseer sig ikke ved dermed at bestikke *Aserne*, saa de tildömme Dværgen *Lokehovedet*; men at skaffe ham det, dertil vidste han ikke Raad, og laante derfor heller *Loke* et Par urimelige *Sko*, der skulde være saa gode som et Par Syvmiils-Stövler, baade til Vands og hen i Veiret. Da nu Loke sagde: tag mig, om du kan! bad Dværgen vel *Thor* giöre det for sig, og skiöndt det ogsaa er noget nyt at see *Thor* löbe om Kap med *Loke*, fik man dog lade det gaae, naar Smeden saa vidste, hvad han vilde giöre, men han lader *Loke* redde Hovedet med den Hverdagsvittighed, at *Halsen* er hans egen, og nu veed

---

*) Lokegluffen C. U. I. 154.

han ikke bedre at raade Dværgen, end at han skal *sye Lokes Mund sammen*, hvad ovenikiöbet i vore Öine giöres saa slet, at man ikke veed, om Rispen holder, eller *Loke* slipper med et Hareskaar*). Sammenhængen synes imidlertid denne, at han, der först bragte *Loke* og *Brok* sammen, vilde blot narres med Dværgen og lod *Loke* smöre Haser, men saa lod en Anden *Thor* gribe ham, for at faae Munden stoppet paa sin Mester, at han ei skulde stikke ham, og endelig syntes en Tredie, det var *mythologisk* uforsvarligt at sye *Lokes* Mund sammen, og trak derfor Rispen ud igiennem Læberne, uden at bryde sig om, det skamferede hans kiönne Ansigt. Der er med alt det noget Pudsigt i det Indfald at sye Munden sammen paa Spottefuglen, som end foröges derved, at *Broks* Kniv vil ikke bide, saa han maa kalde paa sin Broder *Aller* (Syl), som strax er ved Haanden og bider Hul i *Lokes* Læber med Tænderne; thi det er livagtigt, som man saae en Recensent, der vilde binde Munden paa *Hans Mikkelsen*, men kunde ikke, för *Censuren* kom til Hjelp**).

Læseren seer nok, her kunde være meget at sige om *Lokemythen*, men just derfor kan jeg fatte mig des kortere og vil kun tilföie, at hans Tilnavne i *Skalda*,

---

*) Skalda p. 130-133. Vel er Sagen kun lidt bevendt, og Ordene »reif or æsunum« dunkle, men i et saa vidtlöftigt mythologisk Lexikon, som vi har faaet, er det dog vel nemt derfra (p. 501) kun at anföre *Resens latinske* Oversættelse, der hverken stemmer med den Text, han, eller den, Professor *Rask* har leveret.

**) Det bör imidlertid dog anmærkes; at *Loke-Skoene* ogsaa nævnes et andet Sted i *Skalda* (p. 137) og svarer naturligviis til de græske *Sokker*, saa de maae sagtens höre Comus og Momus til.

foruden de almindelig bekiendte, er *Vanargands* (Fenrisulvens) og *Jormungands* (Midgaardsormens) Fader, Odins og Asernes Frænde og *Farbroder*, Sidemand og Stalbroder, *Geirrods* Giæst og *Kisteklædning* (kistuskrúð), *Jettebukkens*, Brysingsmykkets og Idunsæblernes *Tyv*, Sifs Haarskiærer, Rænkesmeden (bölva-smiðr), Heimdals og Skades Opponent eller Mundhugger (þrætu-dólgr) og den bundne As*).

Fimbulvinter og Ragnarok.

Saa vidt kom vi da, det maae vi sige to Gange, thi er vi ikke midt i Ragnarok, er vi dog aabenbar ikke langt derfra, skiöndt mangen En kan ganske ærlig sige, med *Gangler* i Gylfelegen: hvad er det dog, man fortæller om Ragnarok? det har jeg aldrig hört för.

Ogsaa her vil vi först höre, hvad *Har* siger, da han i det Mindste har en god Udtale, og Volas Vink vil siden være bedre at forstaae.

Der skal, hedder det, komme *tre* Vintre, da Verden er fuld af *store* Krige, da Brödre slaaes af Nærighed, og Blodets Baand briste, selv mellem *Forældre* og *Börn*, og derpaa fölge andre *tre* Vintre, *uden* nogen *Sommer* imellem, som derfor kaldes den strænge Vinter (fimbulvetr), med et Snefog, saa Jord og Himmel staaer i Eet, med klingrende Frost og skarpe Vinde, saa Solen kan ikke hjelpe og sluges desuden snart, til al Ulykke, af Ulven, hvorpaa Maanen gaaer samme Vei, og selv Stjernerne forsvinde af Himlen. Herpaa fölger et stort Jord-

*) Skalda p. 106.

skiælv, saa *Træer* rykkes op med Rode, Bjærge dröne, alle Lænker briste, og alle Baand sönderrives, hvorved ogsaa *Fenrisulven* slipper lös. Det brusende Hav oversvömmer nu ogsaa Jorden, fordi Midgaardsormen farer i Harnisk og söger Land, og derved bliver det Skib flot, som hedder *Nægleskuden* (Naglfar) og er bygt af *döde Mænds Nægle*, hvad vel fortjener at indskiærpes, da hvem der döer med *uklippede* Nægle, fremmer betydelig den Skudes Bygning, som baade Guder og Folk maatte önske blev færdig saa seent som mueligt. Den bliver imidlertid flot, som sagt, i den svære Sögang, og Styrmanden hedder *Rymer* (Hrymr). *Fenrisulven* slaaer nu et Gab op, saa stort, at Overkiæben er ved Himlen, naar Underkiæben er ved Jorden, og han vilde endnu gabe höiere, hvis der var Rum, og Ild kan man slaae ikke blot af hans Öine, men selv af hans Næse. Ved Siden har han ogsaa *Midgaardsormen*, som spyer Edder og Forgift baade i Luft og Hav og er ganske frygtelig. Ved dette Bulder revner Himlen, og *Muspels* Sönner komme ridende med den *Sorte* (Surtr) i Spidsen, som har Ild baade for og bag og et ypperligt Sværd, hvis Glands fordunkler Solskin, og naar de ride over *Gyngebroen* (Bifröst), da brister den. Endelig samles de Alle pae Thingmarken, som hedder *Kampplads* (Vígriðr), og er hundrede Mile paa hver Leed, baade *Fenrisulven*, *Midgaardsormen*, *Muspelssönnerne* som udgiör en egen glimrende Slagorden, og *Rymer* med alle *Rimthusserne*, hvortil endnu kommer *Loke* med alle *Dödbiderne* (Heljar sinnar).

Naar dette begynder at skee, da staaer *Heimdal* op og blæser saa ivrig i *Gjallarhornet*, at alle Guderne vaagne

og samles paa Thinge, hvornæst *Odin* rider til *Mimers Kilde* og henter Raad hos *Mimer* for sig og Sine; men nu skiælver Asken *Ygdrasil*, og der hersker Forfærdelse baade i Himlen og paa Jorden. Aserne væbne sig imidlertid med alle *Enherjerne* og möde paa Kamppladsen med *Odin* i Spidsen under Guldhjelmen, hans Brynje er lueforgyldt, og med *Gungner* i Haand rider han mod *Fenrisulven*. *Thor* gaaer ved hans Side, men kan ikke hjelpe ham, da han har selv sit Læs med *Midgaardsormen*. *Frey* gaaer i Kreds med *Surter*, og det holder haardt, för *Frey* bukker under, men nu koster det ham dog hans Liv, at han gav *Skirner* sit Sværd. Hunden *Garm*, som staaer bunden ved *Gnipahulen*, er nu ogsaa sluppen lös, og dette fæle Bæst maa *Tyr* drages med, til de falde Begge. *Thor* giver vel *Midgaardsormen* dens Livsbröd, men naar han er traadt ni Skridt tilbage, falder han död til Jorden af Edderen, Uhyret har spyet paa ham. Ulven sluger *Odin*, og det bliver hans Död, men strax styrter *Vider* frem, sætter sin ene Fod paa Ulvens Underkiæbe og tager derpaa saaledes Hold i Overkiæben, at Svælget flækkes, og Ulven styrter. *Loke* kæmper med *Heimdal*, til de falde Begge, og nu slynger Surter Ild over Jorden, saa hele Verden gaaer op i Luer*).

Det egne ved denne Fremstilling er blot det Par Ord om Striden mellem *Tyr* og *Garm*, *Loke* og *Heim-*

*) Gylfelegen p. 70-73. Vel har jeg hidtil troligt givet Gylfelegens tit flaue Bemærkninger, fordi selv den sletteste Commentar giver Texten Vidnesbyrd, men jeg kunde dog ikke ved Viders Fod paa Ulvekiæben faae det ind, at han paa den har en Sko, gjort af de *Trekanter*, der gaae fra Hæl og Taa paa vort Fodtöi. Efter *Skalda* (p. 105) at slutte, er det ellers en *Jernsko*.

dal, thi det Övrige er mest taget af *Völuspa*, hvis Ord man endogsaa tit kiender igien. Ikke tör jeg just derfor paastaae, at Varslerne for Ragnarok har oprindelig været saaledes besungne, som vi nu finde det, thi slige Ting lod sig let forandre, men dog er *Volas* Tale derom saa kort og fyndig, at Stort har man ikke sat til i Kragemaals-Dagene, blandt andet fordi man da ikke kunde giöre saa kort og fyndigt et Vers, om man end stod paa sin Hals. Endeel finde vi ogsaa Vink om hos Vola, som *Gylfelegen* forbigaaer, naturligviis fordi det har været dens Forfatter ligesaa dunkelt, som det er os. *Vola* siger:

Egder paa Höien,
Den Hexemester,
Slog med Gammen
Guldharpen nu;
Over ham goel
I *Giögletræet*
Hanen *Fjaler*
Med höiröd Kam.

Guld-Kam hos *Aser*
Goel nu med,
Han vækker Helte
I Hærfaders Gaard;
Derhos galer
Fra Dybet end
Sodbrun Hane
I Helhjems Sal.

Höit göer nu *Garm*
Ved Gnipahulen,
Fæstet brister,
Og *Freke* bisser.

Meer veed end Vola,
Og videre seer hun,
Guderne rave
I Ragnamulm.

Bane da findes
I Broderskab,
Frænde, trods Blodet,
Er Frænde værst;
Haarde Tider,
Men Horer nok;
Splittid, Rovtid*)
Og röde Skjolde,
Varulvetid,
För Verdens Ende,
Skarp er da Vinden,
Og Skaansel död.

Hovedhede spille
Da Sönner af *Mim***)
Alt paa det klingre
Gjallarhorn;
Höit blæser *Heimdal*
Med Hornet i Sky,
Odin mumler
Med *Mimers* Hoved.

Oldtræet sukker,
Mens *Jetten* löses,

---

*) Jeg udleder skegg-öld af A. S. scegð.
**) Linien »en mjötuðr kyndisk« er mörk i alle Ender, men efter Sammenhængen giætter jeg paa *Hovedet*, som i Skalda kaldes mjötuðr Heimdallar. At giöre Mims eller Mimers Sönner til Ildgnister og mjötuðr til Asken, hvor der aabenbar spilles paa Gjallarhornet, kan jeg i det Mindste ikke overtale mig til.

Helte ryste
Paa Helhest-Vei;
Ygdrasils-Asken
Aglende staaer,
Til den opsluger
Surturs Lue.

Rymer fra Östen
Ager om Bord,
Jormungand tager
Til Jettestyrken;
Bölgerne steile,
Hvor blegnebbet Örnen
Skvaldrer ved Ligkost,
Skride da seer man
Nægleskuden.

Styret af *Loke*
Stavnen skrider
Mægtig paa Hav
Med *Muspels* Folk;
Pokkerne fare*)
Med *Freke* tilhobs,
Der er Byleist
Ei broderlös.

Hvad nu med Aser!
Hvad nu med Alfer!
Aserne thinge,
Og Jetter larme,
Dværgene stönne
For Steenstu-Dörre.

---

*) Ordet »fifl-megir« er ubekiendt, men da Grændels Bolig i Bjovulfs-Drape kaldes fifel-cynnes eard, er Meningen sikker.

Asgaards Visere*)!
Veed I nu Skiel
Paa halvkvæden Vise?

Surter farer
Med Flagreluer
Fra Sönderleed,
Sværdet fordunkler
Valguders Sol**);
Klipper brage,
Og Bjergfolk rave,
Helte faae Helsot,
Og Himlen brister.

Da *Hlin* hjemsöges
Af Sorgen paany,
Naar *Odin* ganger
Med Ulv i Kreds,
Og *Beljes* Bane
Hin Blide mod *Surt*,
Thi *Friggs* Yndling
Han falder nu.

Da kommer den stærke
Seierhelt-Sön,
Vider, at kæmpe
Med Valplads-Dyret:
Sikker paa Haanden,
Hjertet han rammer,

*) Veggbergs vísir maa nödvendig være Aserne, og det dunkle Ord læses vè-bergs (Viborgs) ɔ: Hellig-Bjergets, som ogsaa Varianten viser i Stokholmer-Udgaven p. 9.

**) At »skínn af sverði sól valtífa« er oversat i C. U. »sol resplendet a gladio *cœlestis Dei*« skal man aldrig regne, thi det er kun en lille Finte til at stötte paa det fortvivlede Indfald, at *Surter* skulde være *Alfader*.

Farvet er Sværdet,
Faderen hevnet.

Berömt af Dyster,
Hlodyns Sön,
Ætmand af *Odin*,
Mod *Ormen* staaer;
Midgaards Værge
Fuld vred i Hu
Han slaaer og rammer;
Da römme Helte
Enhver sin Plads,
Mens Fjorgyn-Sönnen
Ni Fod tilbage
Fra Snogen raver,
Den spotter ei.

Nu sortner Solen,
Nu synker Jorden,
Nu Himlen taber
Hver Tinder-Stjerne;
Men svöbt i Rögen
Sig svinger Ilden,
Til Luer lege
Ved Lysalf-Hjem*).

Man seer blandt andet heraf, at i *Volas* Tid kom alle *Aserne* Fiender til *Sös*, saa de behövede ingen anden Bro end den, de förte med dem, og Vola synes i det Hele slet ikke at kiende noget til den siden saa berömte *Bifröst*, der först pipper frem, tilligemed *Sleipner* og *Brage*, Högen *Habrok* og Hunden *Garm*, i *Grimners*-

*) Völuspa C. U. III. 44-51, men jeg har fulgt Læsemaaden »ok aldrnari« p. 204.

maal, og stikker sagtens tillige i den *Asbro*, hvorpaa der i samme Kvad dunkelt henpeges*). Siden höre vi intet til den, för i *Gylfelegen***), hvor *Gangler* spörger Vei fra Jorden til Himlen, og *Har* svarer *smilende*: det Spörgsmaal var ikke for klogt, men har man ikke nok fortalt dig om en Bro mellem Himlen og Jorden, som Guderne gjorde, og som du sikkert har seet, men kaldte den kanskee *Regnbuen*. Den er trefarvet og stærk tilgavns, men brister desuagtet, naar Muspels Sönner ride over den, saa de maae svömme tilhest over store Floder***). En anden Gang, da *Gangler*, i Anledning af det dunkle Vers i Grimnersmaal, spörger, om der brænder Ild over *Bifröst*, svarer *Har*, at det Röde i Buen er Ild, og at Bjergriserne foer snart til Himmels, om der var frit Kiörind over Bifröst, hvis Bevogtning man siden hörer, er *Heimdal* paa Himlinghöi betroet†). Min Mening er kortelig den, at enten *Digtere* sige, de reed til Himmels paa *Regnbuen* eller paa *Mælkeveien*, da smile de altid ad de kloge Höns, som spörger, om det ogsaa virkelig gaaer an, og de smile med Rette, da *Billedsproget* selv unægtelig er *Vindebroen* mellem Himmel og Jord, som *Thusserne* vel ingen Vei kan komme med, men har dog stor Lyst til at *trædepaa*, saa det kan nok behöves, at *Heimdal* giver dem et Rap med sit gode Sværd, som ei for Intet kaldes „*Hoved*".

---

*) Grimnersmaal C. U. I. 54. 60.

**) Man har vel troet at finde den, under Navn af Árgjöll (Morgen-Galeren), i Ravnegalderet (p. 232), men det er jo *Heimdal*.

***) Gylfelegen p. 13-14.

†) Gylfelegen p. 18. 21. 30.

Dog, det var om *Ragnarok*, vi skulde tales lidt nærmere ved, og maae da först bemærke, at enten Ordet bedst oversættes *Gudemörke* eller *Gudeslæt*, saa menes dermed *Asalivets Undergang*; og veed vi, hvad det vil sige, da veed vi ogsaa, at man behöver ikke at vente til Verdens Ende for at see noget Sligt. Det er nemlig *Naturens* sædvanlige Gang, at vore Forestillinger om det Usynlige: Himmelske og Aandelige, blive i Alderdommen daglig mattere, og at hæve de sig da end en Gang til Kamp mod Jetteanskuelsen af Livet som et Rov, man kun saalænge mueligt maa forholde Eiermanden, eller som en Dröm og et Blændværk, ikke værd at ændse, da synke de dog gierne snart igien og blive lettelig aldeles döde og magteslöse. Men selv om Enkeltmanden i Hedenskabet undgik denne Fare, saa fölte og saae dog Fædrene, at Stammer og Folkefærd undgik den ikke, og deraf opstod den store Ragnaroks-Mythe, da de Guder, vi selv har skabt, naturligviis forgaae med vor levende Ihukommelse af dem og Tro paa dem. Gaaer det nu saaledes med hvert Folk, da maa det gaae ligedan med hele *Menneskeslægten*, og i Universalhistorien staaer unægtelig ogsaa *Christus* som en *Heimdal*, der vækker de aandelige Kræfter paa Jorden til den sidste Strid, som nu vel ei kan vare meget længere, da det paa den store Skueplads synes mest at være Jetter og Dværge, der slaaes om Byttet.

Fra denne höiere Synspunkt vil vi imidlertid ligesom stige et Trin nedad, fordi man almindelig forvexler den overnaturlige Tro, der er de virkelige Christne eiendommelig, med den levende Anskuelse og deraf ud-

springende *naturlige Tro* paa en *virkelig* Aandeverden i det Höie, med Virksomhed i det Lave, der er fælles for *Adelmennesket* i det Hele. At nu *Billedsproget* er det eneste *Natursprog*, hvori man kan tale *levende* om det *Usynlige* og *Guddommelige*, og at Digterne, som födte Mestere i dette Sprog, er Folkenes *naturlige* Propheter og *Mythesmede*, forudsætter jeg som afgjort, og paastaaer derfor, at *naar* et Folk har sine *sidste virkelige* Digtere, der ikke lege med Billedsproget, men udtrykke sig for Alvor levende og kraftig deri om Guddommen og Menneskeheden, om det Forbigangne, Nærværende og Tilkommende, *da* har *Folket* sit *Ragnarok*, som bliver kiendeligt derpaa, at baade Folket og Sproget tabe derefter den *Aand* ɔ: Livskraft, der forhen besjælede dem, hvorved da naturligviis ogsaa Begges historiske Selvstændighed og Vigtighed endes, og *Adelfolket* taber sig i den store Verdenspöbel, der kun, aandelig talt, har *Maal* og *Tal*, men ingen *Vægt*. Slige *Ragnaroker* er nu vel ingenlunde afskaffede ved Christendommen, da dens Indflydelse paa *Folkelivet* ei vil vare et Öieblik længere end dens *poetiske* Udtryk; men dens underlige Magt til at opvække af Döde, indvikler dog nödvendig Forholdet, som vi derfor skal lære at kiende i *Hedenskabet*. At nu *Grækerne* havde deres *Ragnarok* i *Alexanders*, og *Romerne* deres i *Augusts* Dage, lader sig ikke godt miskiende, og at de gamle *Nordboer* fik deres i det *trettende* Aarhundrede, lader sig let opdage; men stirre vi vist paa Oldsagnene, da skimte vi *Forvarsler*, saa store, at, uden Christendommens Hjelp, var hint sikkert aldrig oplevet. Jeg vil ikke her gientage, hvad tit er sagt i

det Forrige, om *Asamaals-Tiden*, som den, hvori *Aserne* var levende, til den slutter hos os med Angelsaxernes Udvandring i det femte Aarhundrede; men jeg vil giöre opmærksom paa to *historiske Ragnarok-Sagn* i Norden, hvoraf det Ene paa det Nöieste knytter sig til hin Tidspunkt. Det er nemlig Sagnene om *Rolv Krage* og om *Braavalleslaget*, af hvilke det Sidste aabenbar minder om Ragnaroks mythiske *Beskrivelse*, men det Förste virkelig skildrer det tilsvarende historiske Ragnarok i Danmark: med *Rolv* til *Odin*, *Bjarke* til *Thor*, *Hjalte* til *Frey* og, hvad der er det Besynderligste, *Vigge* til *Vider*, saa man hörer ligesaa lidt til den Ene under hele Slaget, som til den Anden i Asgaard, för *Kongen* er falden, og *Hevnens* Time slaaer. Jeg mener nemlig ingenlunde, at Mythen om Ragnarok er opkommen ved Rolvs Fald, men netop omvendt, at Skjalden, som besang dette, vitterlig eller uvitterlig har copieret den, og jeg finder det höist rimeligt, at vor Guldalders Katastrophe har havt en paafaldende Lighed med den Mythe, der udtrykte Anelsen af Ragnarok. At nu *Rolvs* Tid maa sættes strax efter den angelsaxiske Udvandring, gisættede allerede *Suhm* sig til, efter *Ynglingatal*, og ved med det at sammenligne *Bjovulfsdrape* og Efterretningen hos *Jornandes* om den danske Kong *Rudolf* (Bjovulfsdrapens Hróðulf), der flygtede til *Theodorik*, bliver det endog vist, at der har været en dansk *Kong Rolv* i Slutningen af det *femte* Aarhundrede. Med *Personen* er det iövrigt ligegyldigt, thi vi tog mærkelig feil, om vi ansaae *Bjarkemaalet* hos *Saxo* for en Smule Rimkrönike, der skulde laane sit Værd af de *Navne*, den opbevarer, da det der-

imod selv er en stor *poetisk* Daad og *Begivenhed*, lige dyrebar og lige tro en Skildring af den graa Oldtid, om end alle *Navnene* var blevet udeladte eller udkradsede i Haandskrifterne. Derimod skal vi lægge vel Mærke til, at *Guldets yngste historiske* Tilnavn er »*Rolv Krages Sæd* paa Fyresvold« saa dermed slutter *Guldalderen*, som om Ordsproget ogsaa her vilde stadfæste sig: at hvem der saaer Penge, höster Armod, og vi skal tillige agte, at i *Rolvs* Dage staaer det store *Iisslag* paa *Væneren* mellem Kong *Ale* i *Norge* og Kong *Adils* i *Sverrig*, saa det er en *Ragnarokstid* for hele Norden, hvormed *Asernes* egenlige Liv og de *poetiske Kiendinger* slutte, ja, for at vi ret klart skal see det, byder *Bjarke* jo lydelig Trods til *Odin*, om han meer tör vise sig paa *Valpladsen**).

Dog, *Bjarke* og *Rude*, som blæser ad *Odin* og *Frigg*, fik ogsaa udlevet, Kæmpe- og Skjoldmö-Tiden fik ogsaa sit Ragnarok, og det er *Braavalleslaget*, hvormed *Stærkodder* ligesaa vel ender sine Bedrifter, som Skjoldmöerne *Visne* og *Viborg* deres, saa det er intet Under, at det buldrer i Bjarkemaalets Efterklang (Stærkodders Vise), som om Verden skulde forgaae.

Man kunde derfor med Rette kalde *Leiregaardsbranden* det *danske*, og *Braavalleslaget* det *gotiske Ragnarok*, og vil man see et *norsk*, behöver man blot at fölge med *Snorre* til *Fidje* og til Hakon Adelsteens Gravhöi, hvor *Skaldespilderen* med sit Hakonarmaal aldeles ender den gamle mythiske Tid, hvorover Aserne svævede. Vil man endelig see et *islandsk* Ragnarok, da læse man *Njalssaga*, og forstaaer man mig endda ikke, faae vi opgive Haabet om at forstaae hinanden.

*) Sagnet er hos Saxo nemt at finde, og i *Skalda* p. 150-54. 160.

Fornyelsen.

Herom veed *Vola* bedst Beskeed, saa vi vil strax höre hendes glade Sang:

For hendes Öine
Atter sig löfter
Jorden af Havet
Immergrön;
Bölgerne dale,
Og Örnen stiger,
Fisken paa Fjeldtop
Fanged han nys.

Aser da mödes
Paa *Idasletten*,
Sammen de tale
Om Sager gamle,
Om svundne Tider
Og Tornebaner,
Om Fortids Runer
Og *Fimbultyr*.

De atter dages,
Som Dannefæ,
I Eftergræsset,
De gyldne Tavl,
Som Asadrotten
Og Odinsætten
I gamle Dage
Med Gammen trak.

Med Ax da pranger
Uplöi'de Mark,
Alt Bod for Bane
Med *Balder* fik,
Nu han med *Höder*

I Höieloft,
I Valgudsalen,
Er Seierherre.
I har vel forstaaet
En halvkvæden Vise!

Valget da haver
Høner fuldgodt:
Brödrene begge
Ham Borge lod,
Dörrene alle
Ham aabne staae.
I har vel forstaaet
En halvkvæden Vise!

Solen fordunkles
Af Salen, hun seer,
Gimle saa straaler
Med Gyldentag;
Der skulle dannis
Drotter bygge.
Og leve deilig.
Dagene lange.

Da staaer for Styret
Den store Han-Selv,
Han fra det Höie
En Hersker födt;
Dom Han fælder
Og Fred Han giör,
Evig giælder
Hans gyldne Lov.

Edderdragen
Sig opper nu
Paa Nattevinger

Fra Nidingfjeld:
Nidhög flyver
Ad Fugleveien
Med Liig under Vinge,
Og *Vola* tier*).

Foruden *Völuspa* er *Vafthrudnersmaal* den eneste gamle Sang, hvori der aabenbarlig tales om Tilstanden efter Ragnarok, og, skiönt jeg maa gientage, hvad för er bemærket, om den Forsigtighed, hvormed Mythologen maa bruge en Sang, hvor *Odin* for det Meste kun spörger**), og *Jetten* svarer, vil vi dog ingenlunde binde Munden paa den gamle Lurendreier, men tvertimod indrömme, at nogen Grund maa han immer have havt for sig, naar *Odin* iugen Indvending giör:

Gavnraad:
Vidt har jeg faret,
Fristet endeel,
Maalt mig med mangen
Mester iblandt.
Hvem skal vel arve
Asernes Odel,
Naar *Surturbranden*
Er slukt om Land?

---

*) Völuspa C. U. III. 51-56. 204-6. Slutningsverset er dunkelt, men rimeligviis bör man dog læse »nú mun *hon* sökkvask« og forstaae det om *Vola* selv, som, ved Synet af Nidhög, daaner og forstummer, det vil sige: föler Begeistringen standse og slutter Sangen.

**) *Odin* har nemlig i Vafthrudnersmaal kun at svare til *Skinfaxe* som Dagens Hest, *Rimfaxe* som Nattens, og *Vigrid* som Ragnaroks Kampplads.

Vafthrudner:

Naar Surturbranden
Er slukt om Land,
Viders og *Vales*
Er *Viborg* da,
Mode og *Magne*
Har *Mjölner* fat,
Giör saa med Krigen
Kort Proces *).

Gavnraad:

Hvem er de Folk,
Som *Fimbulvinter*
Skulle paa Jorden
Overleve?

Vafthrudner:

Liv og *Livthraser*
Lönlig sig bjerge
I *Mimerskoven*,
Med Morgenduggen
Til Folkeforældre
De födes der**).

Gavnraad:

Naar *Fenrer* sluger
Den favre Sol,
Faaer Blaavang da Bod
For Bane sin
Med Solskin nyt?

---

*) Vafthrudnersmaal C. U. I. 31-32. Det er naturligviis kun paa *Ordets* eget Ansvar, jeg kalder vè goða »*Vi-Borg*«, saa *Viborgerne* i Jylland og i Finland faaer nappes om Arvegodset.

**) Vafthrudnersmaal C. U. I. 27-29. Der staaer »í holti Hoddmímis«, som baade efter Isl. og A. S. maatte blive »*Hue-Mimers*« Skov, og det bryder Dannekvinden sig ikke om, man leer lidt ad.

Vafthrudner:

Ja, *Rödmusse* föder,
För Rov hun vorder
I Ulvemund,
En elskelig Daatter,
Mö som træder
I Moders Fjed,
Gylden opgaaer,
Mens Guder segne*).

Alt dette har aabenbar staaet for *Gylfelegens* Forfatter, som naturligviis har taget det for lige gode Vare, men det Mærkelige er, at han slet ikke har vidst Noget at lægge til, thi deraf maae vi slutte, at der var ikke meer i de gamle Sange om den store Fornyelse, end hvad der ved et eget Held er kommet til os**). At det kun er *Volas* Vink, der i Grunden holde Stik, har vi för bemærket; men det fölger dog af sig selv, at de Gamles Anelser om Tilstanden efter *Nordens* og efter hele *Verdens Ragnarok* maatte underlig sammensmelte; og vi, som ikke af deres Myther vil lære Geographi om det *evige Rige,* hvorover vi har et bedre Kaart, betragte gierne den nordiske Fornyelse, vi arbeide paa, i Fuldendelsens Glands. Denne *Fornyelse* i det *nittende* Aarhundrede af, hvad der forgik i det *Trettende*, vil naturligviis bedst og nærmest svare til Skildringen i Vafthrud-

*) Vafthrudnersmaal C. U. I. 29-30. Rödmusse skulde svare til »álfröðull.«

**) Gylfelegen p. 75-77. Hvad der staaer om Brimersalen og de Övrige, foruden *Gimle*, er nemlig ogsaa taget af Völuspa og kun paa et Træf kastet bag efter Ragnarok.

nersmaal, eller til Anelsen af et *Tidsrum*, hvori det sammenhörende Gude- og Folkeliv skulde paa en Maade fortsættes af Börnene under en *Efteraarssol*; men da det vil skee i Kraft af den höiere christelige Anskuelse, der i de sidste tre Aarhundreder har havt sit Ragnarok og vender nu tilbage som en *Balder* fra *Hel*, saa vinder det Hele en forunderlig straalende Sammenhæng, der vel ikke maa blænde, men skal dog lynslaae og maa forlyste os Nordboer, som födtes under saa lykkelig en Stjerne, at hvor dybe end Fædrenes Anelser var, see vi dem dog at gaae i Opfyldelse.

Hvem der endnu ei kan finde sig i en Anskuelse af Nordens Myther, hvorved de öiensynlig sammenkiæde sig til et Billede af det universalhistoriske Menneskeliv, der nödvendig maatte svæve for de Kæmpers Öine, i hvis Inderste *det* glödede, og giennem hvis kraftige Medvirkning *det* i to Aartusinder skulde gestalte sig, hvem der ei kan det, er maaskee ligefuldt et langt bedre Menneske end jeg, men han nedstammer ikke fra dem, over hvis Isser Nordens Aand svævede, og burde derfor lade Mytherne, der aabenbar udsprang af en tilsvarende Begeistring, som sig uvedkommende, være i Fred!

Asakviderne.

Under dette Navn indeslutter jeg ikke blot *Vegtams*, *Thryms* og *Hymers* Kvide, men ogsaa *Skirners Reise*, fordi Kæmperne i dette *Bjarkemaal* spille Kamerad med *Aserne*, saa *Odin* maa ikke blot selv ride til *Hel* hen i Veiret, men ogsaa selv *sadle sin Hest*, og *Thor* maa ikke blot lege Hög efter Due med *Thrym* Jettekonge,

men selv gaae til Jotunheim, for at laane en Bryggerkiedel, og bære den paa Hovedet, med en Hank, der slaaer ham i Hælene. Ogsaa det kan være morsomt nok at höre for en Gang, men klogere paa Mytherne giör det ligesaa lidt os, som det gjorde de Gamle, og naar man derfor vil giöre mere Brug af disse Kvider, end alt i det Forrige er gjort, maa man oversætte dem i den deels pudseerlige, deels naive Smag og Tone, der er dem egen. Dertil er nu her ikke Rum, og desuden vilde det neppe lykkes mig at oversætte de Ypperste: *Thrymskviden* og *Skirners Reise*, da jeg har fölt mig dreven til at behandle dem friere, og derved sagtens gjort *mit* Bedste i dette Stykke*). Jeg troer derfor, Læseren er bedst tjent med at faae Kæmpevisen om *Thor af Havsgaard* og *Tossegreven*; thi vel er den som Oversættelse ikke af de Bedste, men som Karmen, hvorpaa *Thor* agede giennem *Middelalderen*, er den af större Vigtighed, end man hidtil drömte om; og da den, til lidt Skam og stor Skade, er *udeladt* af de »*Udvalgte Viser*«, giör jeg ligefrem Krav paa Læserens Tak, fordi jeg indlemmer den i Mythologien.

Det var *Thor* af *Havsgaard*, rider over de grönne Enge, Der tabte han sin Hammer af Guld, og borte var den saa længe. Saa vinder man *Sverkind*.

Det var *Thor* af *Havsgaard*, han taler til Broder sin: Du skal fare til *Nordnæs*-Fjeld, og lyse om Hammer min. Saa vinder man Sverkind.

*) Begge Dele findes i mine *Kvadlinger* 1815.

Det var *Loke Leyemand*, sætter sig udi Fjederham: Saa flyver han til *Nordnæs*-Fjeld, alt over det salte Vand.

Midt udi den Borgegaard, der axler han sit Skind: Saa gaaer han i Höieloft, for leden Tossegreve ind.•

Vær velkommen, *Loke* Leyemand, du vær velkommen her! Hvor stander til udi *Havsgaard*, og hvor stander Landet der?

Vel stander til paa Havsgaard, og vel stander Landet der: Thor han haver sin Hammer mist, derfor da kommer jeg her.

Ikke fanger *Thor* sin Hammer igien, du före hannem saa for Ord: Under femten Favne og firetyve, der ligger han graven i Jord.

Ikke fanger *Thor* sin Hammer igien, end siger jeg dig saa: Med mindre I give mig Jomfru *Fridlevsborg*, med alt det Gods, I aa.

Det var *Loke* Leyemand, sætter sig udi Fjederham: Saa flöi han tilbage igien, alt over det salte Vand.

Midt udi den Borgegaard, der axler han sit Skind: Saa gaaer han i Borgestue, for kiæreste Broder sin.

Ikke fanger du din Hammer igien, det maa du lide paa: Med mindre han faaer Jomfru *Fridlevsborg*, og alt det Gods vi aa.

Dertil svared den stolte Jomfru, paa Bænken som hun sad: I give mig heller en Christenmand, end denne Trold saa led!

Da ville vi tage vor gamle Fa'r, saa vel börste vi hans Haar: Före vi hannem til Nordnæs-Fjeld, for mig han Brud fremgaa!

Förte de den gamle Ungebrud, förte hende i Bryl-

lupsgaard: Det vil jeg for Sanden sige, ei Guld blev for Legeren spart.

Saa tog de den væne Brud, satte hende paa Brudebænk: Foran da gik den Tossegreve, ham lyster for Bruden at skiænke.

Femten Oxekroppe dem aad hun op, dertil tred've Svineflykker: Syv hundred Bröd hendes Maaltid var, förend hun begiæred at drikke.

Vel tolv Læster Öl dem drak hun ud, för hun kunde Törsten slykke, End drak hun ud den Hankebalje, saa tog hun til at hikke.

Tossegreven gaaer ad Gulvet frem, sine Hænder monne han vride: Hveden er vel den unge Brud, hun vil saa meget æde!

Tossegreven taler til Kieldersvend, forsöm du Tappen ikke: Her haver giæst saa underlig en Brud, saa meget vil hun drikke.

Svarede det liden *Loke*, og smiler han under Skind: I otte Dage ei*) haver hun ædt, saa saare stunded hun hid.

Meldte det leden Tossegreve, og saa tog han oppaa: I kalde mig ad de Taffelsvende, bede dem for mig indgaae!

I hente mig ind, den Hammer af Guld, jeg vil den gierne undvære: Kan jeg ellers ved Bruden skilles, enten med Skam eller Ære.

Otte da vare de Kæmper, som Hammeren bar ind

---

*) I min Bog staaer vel *tvertimod*, men, er det ingen Trykfeil, er det unægtelig en Skrivfeil.

paa Træ: Saa lagde de den saa snildelig, tvertover Brudens Knæ.

Det da var den unge Brud, tog Hammeren i sin Haand: Det vil jeg for Sanden sige, hun vendte den som en Vaand.

Först slog hun den Tossegreve, den Trold baade leed og lang: Saa slog hun de andre smaa Trolde, at Dörren den gjordes dem trang.

Sorgfuld' da vare de Giæster, og alle de *Nordnæsmænd:* De finge Hug og dödelig Saar, deraf saa blegnedes Kind.

Det var *Loke* Leyemand, monne sig saa vel omtænke: Nu ville vi fare hjem til vort Land, og spone vor Fader en Enke. Saa vinder man Sverkind*).

Der har været, og er maaskee endnu, en *norsk* Vise om det Samme, af hvis tyve Vers *Peder Syv* kun anförer eet, fordi Indholden var eens, men det er Skade; thi deels siger han selv, at der kaldes *Loke* ikke Leyemand men *Lagenson*, og Tossegreven *Jotulen*, og deels viser det anförte Vers, at det har været en ganske anderledes Vise, som det ikke blot vilde været morsomt, men *lærerigt*, at sammenligne med den *danske*, Verset findes nemlig saadan:

> *Torekal* kom af Skogje heim,
> Trætte var han og mode,
> Tiuvan har stole bort hammeren hans,

**) Kæmpevisebogen 1695. S. 122-25. At spone En noget til, er at skaffe ham det; men mig synes, det var rimeligere at *kalde* ham en Enke! Leyemand er sagtens det tydske »Leumand«.

Han viste eike, hvem det gjorde.
Torekal tömmaa föelen sin med tonmaa*).

Hengst og Hors.

Fik man i England Fingre paa et Par vælige Havheste, der lod sig ordenlig ride til Vands, da vilde jeg ikke være den Hyrekudsk, der spændte saa ædle Dyr for en Dagvogn (stage-coach) og blev til Latter; men endnu mindre kunde jeg raade nogen Engelskmand, der ikke vilde vises til *Bedlam*, at bruge en Dampindretning med 1500 Hestes Kraft (horse-power) til at trække en enkelt Færredsvogn i Fodgang paa jævn Jord. Saa besynderlige er imidlertid Menneskens Börn, at Urimeligheder, de knap kan tænke sig i den synlige Verden, dem begaae de glatvæk i Aandens usynlige, men derfor ikke mindre virkelige Verden, og bilde sig ovenikiöbet ind, det er meget klogt; saa det kunde gierne stikke *John Bull* at vise mig til *Bedlam*, fordi jeg her lægger *mythisk Beslag* paa *Hengst* og *Hors*, der nu i et stort Aartusinde, ligesiden *Beda* den Ærværdige lagde Töiet paa dem, har maattet slide for Halmen, op og ned ad den snevre Gyde, man hidtil kaldte *Angelsaxernes Historie* og betragtede virkelig kun som en *Smutte* mellem *Roms* Kongevei (high-way) og *Nyenglands* Adelgade (high-

*) Kæmpevisebogen 1695. S. 454. Den sidste Linie, som ventelig dannede Omkvædet, forstaaer jeg ikke; men saameget des klarere viser den Visens norske Eiendommelighed. For Resten var det sagtens Noget, maaskee Bægeret (full), Thor i Bisterhed klemte fladt med sin Tommeltot.

street), aldeles, som *Londons* mange Smutter vise, i den engelske Smag*).

Dog, man sige hvad man vil, saa lægger jeg herved, i alle Mythesmedes Navn, Beslag paa *Hengst* og *Hors* (Hingst og Hoss) med samt deres tre Kiöle og tre eller femten hundrede Mand, saa, vil Engelskmanden endelig have dem, kommer han til at giöre et nyt *Kiöbenhavnstog* og lægge an paa *hele* den *danske Flaade*. Det giör han imidlertid sikkert ogsaa, saasnart han kommer under Veir med Hemmeligheden paa *Flaaddet*, og indseer, at naar det kommer til Stykket, er det, jeg kan forholde ham, kun Lidt imod, hvad han kan tage med Magt; thi det er hans Tankegang: jo meer, jo bedre, og om Navnene er det ikke værdt at trættes, naar man har Tingen. Kort sagt, den *angelsaxiske Udvandring* til *Sös*, som var den dygtigste Aareladning, *Danmark* har faaet, er en universalhistorisk Begivenhed, som jeg nok lader være at ændre, og maatte sikkert ladet gaae sin Gang, om jeg end selv havde staaet paa Toldboden og givet Ulkene et godt Önske om Stranding for Landing med, da de lagde ud af Bommen med jeg veed ikke hvormange Orlogsmænd; thi de gamle Vikinger, der lod staae ad Bretland til, var sikkert ikke bedre at bugte end de Nye, som kom derfra; men kan jeg ikke faae anden Hevn over de fortvivlede Ulke, enten

*) Det er nemlig ikke blot *Hume*, der behandler *Angelsaxerne*, den hele ny *Folkeverdens Skabere*, som Skumpelskud, og Engelland har neppe endnu havt en Historieskriver siden *Bedas* Tid, der forstod et *angelsaxisk* Vers, thi Sharron Turner har kun med Flid beviist, at han forstod dem *ikke*.

for det förste eller for det sidste Söpus, de spillede Danmark, vil jeg dog have den Fornöielse at slaae mig til Ridder paa deres *Historieskrivere*, især de Nyere, som kunde fundet meget hos *Beda*, der var bedre værdt at efterligne og afskrive, end det Klosterlatin, at *Hingstus* og *Hossa* (Hengisthus et Horsa) var Angelsaxernes förste Hövdinger. Jeg tvivler nemlig ingenlunde paa, at jo *Beda* »den ærlige Mand« havde hört paa Angelsaxisk, hvad han gav Beenraden af paa Latin, men jeg tvivler ligesaa lidt om, at skiöndt han selv skrev Vers, har han dog ladet sig narre af en gammel hedensk Rimsmed; thi at Vikingernes berömteste Hövding *kan* have hedt *Hingst*, det lader jeg gaae, men naar *Hosset* fölger med, da byder min critiske Samvittighed mig at sige Stop, thi det gaaer aabenbar for vidt, selv naar man tager det saa *billedlig*, som Mythesmeden med den *store Mund* formodenlig gjorde*), saa det egenlig kun skal sige, at *Sleipner* vandrede ud og tog alle *Havhestene* (mere-hengestas) med sig. Her seer man, hvad Mythen *kan* betyde, og da saavel Engellands som Nordens fölgende Historie giennem saa mange Aarhundreder har beviist, at Angelsaxerne virkelig har taget Broderparten med sig, baade af den store Mund og af Væddelöberne til Vands; maae *vi* nödvendig forstaae den saaledes; men selv om

---

*) Samme store Mund finde vi træffende skildret, af ham, der kiendte den godt, i King John. II. 4. saaledes:
— — — a large mouth indeed
That spits forth death and mountains, rocks and seas,
Talks as familiarly of roaring lions,
As maids of thirteen do of puppy-dogs!

Hövdingen traf til at hedde *Hingst*, saa Mythesmeden blot lagde *Hosset* til, for at faae et rundt Tal, saa paastaaer jeg dog, han tog Munden for fuld, som, blandt andet *Svend* Tveskiæg og *Knud* den Store klarlig beviiste Kong *Ædelred* og hans Sönner.

Saaledes er det Spörgsmaal da let besvaret, *hvorfor* vi ikke finde Spor af *Hengst* og *Hors* i de danske Oldsagn; thi selv naar vi (især for Sir *Hopes* Skyld) lade *Hengst* giælde for et ordenligt Karlfolk, da see vi af *Bjovulfs*-Drape, at han vel sad under den danske Kong *Halvdans* Vinger, men var dog en *Friserhövding*, saa han kunde ikke godt komme paa Skjoldunglisten*); men gjaldt det alligevel om at finde ham *der*, da vilde jeg give Anviisning paa den gode *Hingst*, der bar baade *Odin* og *Hadding* over Havet og kunde da sagtens ogsaa bære en Slump danske Söhaner.

Slutningen bliver da, at *Hors*, som derfor ogsaa falder barnlös, saasnart han kommer i Land, hörer blot med til Overfarten**), og at *Hengstes* Personlighed er meget tvivlsom, men bör dog ei bestrides, da han ikke blot har et Slægtregister i opstigende Linie til *Odin*, som Skjalden raadte for, men ogsaa et i *Nedstigende* til Kong *Ædelbert* i *Kent*, som lod sig döbe, og har

*) Bjovulfsdrape i Thorkelins Udgave p. 83-88, hvor man dog ikke maa bryde sig om, at *Hengest* er sprunget over i Latinen. Dansken S. 100-6.

**) Vel siger *Beda*, at der i *Kent* var et Gravsted, som bar Navn efter *Hors*, men det siger ikke stort, hvor man langt senere fandt baade *Merlins* og *Arthurs* Grave, og Engellænderne kunde ligesaa godt henvise os til de berömte horse-races (Væddelöb) som Heltens Mindesmærke.

ventelig selv kaldt *Hengst* sin Stamfader, og det er höist mærkeligt, at vi hos *Saxo*, netop i Kong *Halvdans* Tid, finde en *Heske* mellem de *jydske* Hövdinger, thi det er aabenbar samme Navn som *Æske**), der paa alle Slægtregistre gaaer for Sön af *Hengst*, der fulgte voxen med ham fra Hjemmet, og efter hvem Nogle sige, at Kongerne i Kent kaldes *Æskinger*. Da imidlertid *Æsk*, ligesom det bekiendte Askmand (Orlogsmand), efter Fleres Sigende kun var hans Tilnavn, har det Samme ventelig været Tilfælde med *Hengst*, der klinger nok saa mistænkeligt, saa baade *Hingst* og *Hoss* kan godt gaae paa Græs ved vore Strande, uden at Nogen drömte derom, fordi de naturligviis herhjemme ikke brugte den angelsaxiske Forklædning, men axlede deres eget Skind. Dette skal vække vor Opmærksomhed paa alle de *Bretlandstog*, vi finde i *Saxos* förste fem Böger, og tager jeg ikke meget feil, er der siden aldeles *tyst* om *Bretland*, indtil der under *Harald Hildetand* ymtes om et Tog til *Nordhumberland*, som *Saxekröniken* lærer os nærmere at kiende.

Naar vi nu huske, at Bretland blev ligesaa lidt indtaget, som *Rom* blev bygt paa een Dag, og at de nordiske Besög havde begyndt, endnu för Romerne sagde Öen Farvel, da vil det ikke undre os, at vi, foruden *Tostes* korte Besög og *Fridlevs* bankede Tröie, finde Sagn om *tre* seierrige Tog: under *Frode Haddingsön*,

*) Steph. Saxo p. 28 og Dansken I. 94, som jeg nær aldrig havde hittet igien, fordi, ved et besynderligt Tilfælde, Henviisningen fattes i alle de Registre, jeg slog op, selv i det, jeg selv har gjort.

Amlet og *Fredegod*, som er meget baade for poetiske og karakteristiske, til at være grebne af Luften*).

Det er da ogsaa höist mærkeligt, at vi i det förste Sagn stöde paa *Friserhövdingen Vitte* (Vittbo), som i de angelsaxiske Slægtregistre er snart Fader og snart Farfader til *Hengst* og *Hors*, og da han endogsaa ensteds kaldes *Pikte***), tvivler jeg saa meget mindre om, at dette Sagn hörer til *Pikte-Toget*, som gav Öst-Skotland *nordiske* Indbyggere og var Forspillet til den angelsaxiske Udvandring. Da nu Fredegods-Sagnet er Levningen af det olddanske Epos, hvori alle Folkebedrifterne er sammentrængte, kan vi der ikke vente at finde Bretlands-Toget, uden som det, der slaaer Hoved paa Sömmet og binder Læsset, eller som Kronen, hele *Nörreledens* Keiser vil sætte paa sine Bedrifter. *Amlets-Sagnet* bliver altsaa ene tilbage, som Mindesmærke af *Jyllands* Deeltagelse i den angelsaxiske Udvandring, men det er ogsaa et ganske anderledes varigt og værdigt, end det, *Hors* fik i *Kent*, og selv *Hengst* i Englands Historie. Jeg kan her ikke indlade mig nærmere i denne indviklede, men höist tiltrækkende Sag, men Vinket skyldte jeg *Saxo* og mine Læsere, som ved nærmere Eftersyn ogsaa vil finde, baade at *Ger-Vendel*, *Hor-Vendel*, *Fenge*, *Amlet*, *Vermund* og *Uffe* udgiör et Sæt *Jydekonger*, der staae i saare lös Forbindelse med Kongerne i *Leire*, og tillige, at efter de angelsaxiske Slægtregistre er *Uffe*, ved Sönnen

*) Steph. Saxo p, 18. 25, 52. 67. 93. og siden Intet, för vi komme til Forspillet for den normanniske Udvandring p. 139. 71. 76.

**) Steph. Saxo p. 25. Suhms Tabeller over Kongerne i *Kent*, og Gylfelegens Fortale hos *Resen* og hos *Rask*, p. 14.

Angelthjov Stamfader til *merciske*, og hans Svoger *Vig*, *Frovins* Sön fra *Slesvig*, til de *vestsaxiske* Konger, saa *Amlet* (Tossen) er fuldt saa godt et Navn som *Hengst* til Stamfaderen for *Jydekongerne* i *Kent**). Ogsaa maa jeg tilföie, at ligesom *Fenge* er et af *Odins* Tilnavne, og *Hor-Vendel* samme Navn som *Ör-Vendel*, hvis Taa, der blev löftet til Skyerne, ventelig frös af ham, da han sloges med Kong *Kold* fra Norge; saaledes minder *Amlets-Kværnen*, som Skjaldene kaldte Havet, besynderlig om *Grottekværnen*, der blev til en *Malström* og gjorde Söen salt**).

Saaledes er det da i sin Orden, at *Shakspear* fandt sig bevæget til at dele sit udödelige Navn med *Amlet* (Hamlet), skiöndt det er löierligt nok, at han ikke vil have ham til *Engelland*; men jeg kan dog endnu ei slippe denne Materie, för jeg har peget paa *Amlets* mythiske Halvbroder eller Gienfærd: *Dansker en Havelok*, om hvem engelske Kröniker fra Middelalderen sige, at *Svend* Tveskiæg og *Knud* den Store kaldte ham deres *Frænde*, som de kom til England for at arve. Samme *Havelok*, om hvem man fra Middelalderen har en heel lang Riimkrönike baade paa *Fransk* og *Engelsk****), er

---

*) Amlet af det A. S. ameallud ɔ: taabelig, hvormed det islandske Ambloði ɔ: en Fusker, er nærbeslægtet.

**) Amloða kvern, Skalda p. 126, som er hôist mærkværdigt, deels fordi Islænderne ellers Intet kiende til *Amlet*, og deels fordi det förer os til Grændsen af *Asamaals-Tiden*, som ogsaa var Grændsen for de poetiske Kiendinger.

***) Havelok the Dane, hvis engelske Text giennem flere Aarhundreder forstak sig i det *Bodleianske* Bibliothek, men opdagedes i vore Dage af *F. Madden*, som besörgede en prægtig og

nemlig en *dansk* Kongesön, der af sin Formynder *Godard* Jarl, eller, som Andre sige, af sin *Farbroder* Kong Stuart (Steward), er bestemt til at druknes, men reddes af Fiskeren *Grim*, som förer ham til *Lindesey* i *England*, hvor han voxer op til den deiligste Mand og djærveste Kæmpe, man vil see, bliver Kokkedreng i Kongens Gaard i *Lincoln*, og nödes til at gifte sig med Prindsesse *Guldborg*, der har Arveret til Engelland, men misparres af sin Formynder *Godrik* Jarl i *Cornwall*. *Havelok* kommer nu hjem til *Danmark*, forklædt som en Kiöbmand, bestiger ved Hjelp af *Ubbe* eller *Sigar* Jarl, sin Fædernethrone, og giör derpaa sin Gemalindes Ret til England giældende. Til Vitterlighed har *Grimsby*, opkaldt efter Fiskeren *Grim*, endnu et Seigl, hvori *Havelok* staaer med sin Krone paa, og *Guldborg* med sin svævende over Hovedet, og samme By har endnu, sige de nyeste engelske Skribenter, den *Toldfrihed* i *Öresund*, Kong Havelok skiænkede den. Meget var herom at sige, men som jeg maa overlade til Læserens Skiönsomhed selv at tilföie.

Skjoldunger, Skilfinger og Ylfinger.

Alle vi Nordboer har baade de gamle og de nye *Islændere* saare Meget, og i den egentlige nordiske Mythologi Alt at takke, saa naar vi kunde giöre det uden vor egen Skade, skulde vi gierne skjule deres Skröbe-

---

usædvanlig god Udgave deraf tillige med den franske Text. Kun Skade, at det var for *Roxburgh-Klubben*, der vil have Alting for sig selv, saa vi ene maa takke Justitsraad *Molbechs* særegne Forhold til Lord Spencer (Klubbens Præsident) for, at der dog kom *eet* Exemplar til *Danmark*.

ligheder, men det kan vi ikke, og da det ikke nytter at græde over dem, bör Ingen fortænke os i, at vi spase lidt med dem, som baade er den mildeste og frugtbareste Maade at behandle dem paa. Til disse Skröbeligheder hörer nu ret egenlig deres gamle *Slægtregistre*, der ikke, som de Angelsaxiske, er udkastede paa fri Haand til at give en værdig Forestilling om Nordens Helte, som Ætmænd af *Odin* og af *Havkongen Skef*, *Noas* fjerde Sön, födt i *Arken*, men er smaalig beregnede paa at faae alt det Berömte, der ikke kunde voxe op paa *Island*, Ledd for Ledd brækket ud af Norges Klipper eller fört op til *Odin* Tyrkekonge fra det sorte Hav. Dette er blandt andet den sande Oprindelse til *den Halvdan* hin *Gamle* med de *atten* Sönner (fra hvem alle Nordens Helteslægter skal nedstamme), som allerede pipper frem i *Skalda* og spöger slemt i det saakaldte *Fornjots* Arvetal eller Norges Opdagelse (Fundinn Noregr), der vel nu ikke længer, som i *Suhms* og *Skönnings* Dage, giælder for en *Genesis* i Nordens Historie, men har dog hidtil forebygget Udviklingen af et sundt Begreb om Helteslægterne.

Sagen forholder sig kortelig saaledes, at i Bjarkemaals-Tiden har man, som *Hyndlas* Sang viser, havt Sagn om *Skjoldungen Halvdan* Gamle*), med atten Sönner, som *en* Stamfader til nordiske Helte, men har i Kragemaals-Tiden misforstaaet det, og da man ikke kunde hitte *atten* Helteslægter, ladet dem af Halvdans-Sönnerne, man

---

*) Hyndlas Sang C. U. I. 323, hvor de nye *Islændere* kun maadelig har vidst at dække den gamle Snak om Fornjots Æt ved at giöre »hæstr Skjöldunga« til »supremus *regum*«.

ingen Slægt havde til, falde sönnelöse i Ungdommen. Indfaldet, seer man nok, var ikke saa galt, men Udförelsen er selv i *Skalda* saa fuskermæssig, at der bliver Helteslægter, som Ingen veed noget om, og fattes Stamfædre mellem de atten Halvdans-Sönner netop til Nordens tre Stolkonge-Slægter: *Skjoldunger*, *Skilfinger* og *Ylfinger* *). Nu kom endelig Smöreren, som vilde giöre Alting klart, skiöndt han ikke engang var saa klog som Fuskeren paa Skalda: han kiörte Alting sammen med *Nor* og *Gor* og den gamle *Snee*, udraabte *Halvdan Gamle* af sin Naade til Nissekonge paa *Ringerige* og *Valders*, slog ni Halvdans-Sönner som Fluer ihjel med eet Smæk, og vrævlede Resten saaledes sammen, at iblandt Andet *Skjoldunger* og *Skilfinger* blev Hip som Hap**).

Langtfra derfor at ville före Læseren tilbage til den gamle *Snee*, der hos os, som Ordsproget lyder, ikke engang let bliver fjorgammel, eller fylde ham Örene fulde med *Hildinger*, *Ödlinger*, *Döglinger*, *Bragninger*, *Loftinger* og *Siklinger*, som man i Grunden ei veed mere om, end om de *Ni*, der faldt i deres Ungdom barnlöse og leve kun af Skjaldenes Naade***), vil jeg holde

*) Skalda p. 190-93.

**) Medens meget Godt ligger skjult, er denne Snakkerads ei blot trykt i Björners Kæmpedater, men ogsaa i Stokholmer-Udgaven af Snorres Edda og i Fornaldar Sögur.

***) Disse Ni, efter Skalda ei faldne, men födte paa een Gang som *Nillinger*, kaldes der *Thengil*, Ræser, *Gram*, *Gylfe*, *Hilmer*, *Jöfur*, Tigge, Skule og *Herre*, hvorved dog den Feil synes indlöben, at *Hilmer* har efterladt sig en Slægt, kaldet *Hilminger*; thi *Hrodgars* Dronning kaldes i Bjovulfsdrape »i des *Helminga*«. De frugtbare Sönner hedde: *Hilder*, *Nefr*, *Öde*, *Yngve* (Skilfe), *Dag*, *Brage*, *Budle*, *Loft* og *Sigar*.

mig til *Hyndlas* Sang og vise, hvorledes man ved at fölge dens Vink, faaer en temmelig klar Forestilling om Hovedinddelingen af Nordens Helte.

Freya:

Rul op fra oven
De Arvetal
Med Helte giæve
Fra Hedenold:
Skjoldunger prude,
Skilfinger med,
Ylfinger alle,
Odelsbaarne,
Herser og Bönder,
Mænd under *Midgaard*
Mest af Vælgten*)!

Hyndla:

Prisen for Alle
Bar *Ale* i Styrke,
Skjoldunge-Perlen
Var *Halvdan* hin *Gamle*,
Mange har vundet
Paa Val sig et Navn,
Men Alle fordunkles
Af Drotten, hvis Rygte
Med Vindene farer
Al Verden om.

Ædelmodig
Ham *Edmund* styrked,

---

*) Hyndlas Sang C. U. I. 321, hvor det er klart, at Linien »hvat er Ödlinga«, som fattes i alle *Skindböger*, skal tænkes borte. See ogsaa Stokholmer-Udgaven p. 114.

Sigtryg han klöved
Med Klingen sval,
Elne han ægted,
Ypperlig Frue,
Moder til *atten*
Ungersvende*).

Skjoldunger alle,
Skilfinger med,
Ödlinger, *Ynglinger*,
Odelsbaarne,
Herser og Bönder,
Mænd under Midgaard
Mest af Vælgten,
Stamme fra dem**).

Her see vi Kilden, som Skaldaskriveren og hans Eftermænd mere forplumrede end öste af, og den förste Misforstand var naturligviis, at man tog Halvdans atten Sönner, istedenfor *Ale*, *Halvdan* og *Edmund*, for de mythiske Stamfædre til *alle* Nordens Helteslægter; thi heraf udsprang ikke alene det pudsige Indfald at giöre alle mythiske Konge-Kiendinger til Navne paa Halvdans-

*) Dronningens Navn skrives forskiellig, fra Almveig til Alfny, men svarer sikkert til vores *Elne* (Ellen) og har formodenlig stukket i det »Elan« som nu, da Texten er forhutlet, piner os i Bjovulfsdrape, hvor der tales om *Halvdan Skjoldungs* Börn, Thorkelins Udgave p. 7.

**) Hyndlas Sang C. U. I. 323-25, hvor jeg paa *Skindbögernes* Ansvar maa lade »Ynglinger« staae, skiöndt Varianten »Ylfinger« sikkert her er den rette Læsemaade, der kun er fortrængt, fordi de gamle Islændere fandt, det var splittergalt, at *Ynglingerne* slet ikke nævnedes.

Sönnerne, men ogsaa den barnagtige Lyst at trække *Halvdan Gamle* til sig. Naar vi derimod lade alt saadant Fjas fare og tage *Halvdan Skjoldung* for Bjovulfsdrapens *Höie-Halvdan* (heáh Healfdene) *Skjolds* Sönnesön*) og *Saxos Halvdan* Gamle, Rolv Krages Farfader**), hvem Grottesangen og Heimskringla ogsaa sætte paa *Leirethronen****), og tage *Ale* for den berömte Kong *Ale* fra Norge, der sloges med den svenske *Adils* paa Væneren i *Rolv Krages* Tid, da fölger det af sig selv, at *Edmund* (Eymundr) bliver den *svensk-gothiske* Heros, hvem *Skalda* giör til Konge i *Holmgaard*, og Bjovulfs-Drapen sagtens mener med *Emund Skilfing* (Eánmund) i *Sverrig* †). Saaledes finde vi da Stamfædrene til Nordens Stolkonge-Slægter, vel at mærke i *Bjarkemaals-Tiden*; og med Navnenes Fordeling har det heller ingen Vanskelighed, naar vi lade de *islandske* Fordomme fare; thi at *Skjoldungerne* tilhöre *Danmark*, er vitterligt nok, at *Skilfingerne* er de Samme, som Islænderne kalde *Ynglinger*, altsaa *Sverrigs* Stolkonger, har Bjovulfsdrape sat udenfor al Tvivl ††), og *Ylfingerne* maae altsaa nödvendig tilhöre *Norge*, hvorpaa ogsaa Alt, hvad vi veed om dem, hentyder.

Maa det kun giöre Læseren halv saa megen Fornöielse, som det har gjort mig, at finde *Skjoldunger*,

*) Bjovulfsdrapen Th. p. 7. Dansken S. 7.

**) Steph. Saxo p. 27: *senectute* vitam finierit. Hans Bedrifter findes derimod p. 121-124, hvor *Halvdan Bjerggram* er plumpet ind, langt fra den *Gram*, der slog *Sigtryg*.

***) Grottesangen i *Skalda* p 150. Heimskringla I. 34. 41.

†) Bjovulfsdrape Th. p. 194. Dansken S. 226. 230.

††) Bjovulfsdrape Th. 163. 68. 85. 217-20.

Sigtryg han klöved … e tre nor-
Med Klingen sv… fuldkommen
Elne han ægte… …af *Skaldas* og
Ypperlig Fr… …have givet et
Moder til … Aar, men faaet
Ungers … ve sin Alder ud,
S… …*undrede* Aar ei skulde
…*nder* i hans *Æt**). Stikker
…at Gammelt i Snakken, som nok er
…ar det naturligviis oprindelig hedt »ingen
eller Fæt i din Æt«, som var noget ganske
thi den Dag har aldrig været, og Dannekvinderne
vel for, den aldrig kommer, da Dannemænd skulde
sig af at blive Stamfædre til en *kvindelös* Slægt**).
vi forresten huske, at Bjarkemaals-Tiden falder mel-
lem den *angelsaxiske* og *normanniske* Udvandring, da
see vi strax, at *Halvdan* Gamles *tre Aarhundreder* er
de samme som *Stærkodders*, saa Forskiellen er blot, at man i *Danmark* ikke var saa bange for det dristige *Billedsprog*, som i *Norge* og paa *Island*, eller med andre Ord, at *Bjarkemaalet* var mere poetisk end *Kragemaalet*.

Hvad nu især *Skjoldungerne* angaaer, da har *Saxo* sörget for, at vi veed en god Deel om dem, skiöndt den

*) Skalda p. 190. 363, hvorved jeg maa bemærke, at *Halvdan* Gamle reent er oversprunget paa Registeret.

**) At man derimod lidt höiere nordpaa ikke blot fordum havde, men har endnu en sær *Kvindesky*, derom vidner, blandt andet, desværre *Literatur-Lexikonnet* for *Danmark*, *Norge* og *Island*, hvoraf det ingenlunde var gamle *Nyerups* Skyld, at alle vore *Mödre* og *Kiærester* grusomt udeluktes.

˙ioldungsaga er forgaaet, saa det er beklage-
ˈngernes og *Ylfingernes* Skyld, som vi nu
n; thi *Snorre* vidner, at deri var et
aget paa Væneren mellem den *norske*
ls, hvorom vi nu maae nöies med
, som dog er meget bedre end
troede sig Normanden voxen,
ud om Hjelp til sin Stifsön *Rolv Krage*
e navnkundig blandt Hedenolds Drotter for
hed og *Ydmyghed*, og tilböd sig ikke blot at svare til Lönningen af hans Krigshær, men ogsaa at lade *Rolv* tilkeise sig selv hvilke tre Kostbarheder i *Sverrig*, han vilde. Selv kunde imidlertid *Rolv* ikke komme, for Krigen med *Saxerne*, han dengang var indviklet i, men han skikkede *Adils* sine *tolv* Kæmper, hvoriblandt var *Bjarke Bidhvas*, *Hjalte* Ædelmod (hugprúði), *Hvidserk* Snarensvend, *Vigge*, Veset og Brödrene Svipdag og Begad**). Hvem *Ale* havde med sig, veed vi ikke mere om, end hvad vi kan slutte af Verset:

Vesteen reed paa Val,
Og *Vifil* paa Stuf,
Meenthjov paa Mo,
Munter i Gry,

---

*) Heimskringla I. 41. Vel skulde man tænkt, det Hele maatte findes i *Rolv Krages* Saga, men ogsaa ved at tie bomstille om Sligt, viser den Snak, som *Oehlenschläger* desværre har fore-trukket, hvor lidt den fortjente det.

**) I Skalda staaer Böðvar bjarki, men det er klart af Saxos Viser, at Kæmpen hedd *Bjarke* med böðvar ɔ: bidhvas (belliger) til Binavn. Der staaer ogsaa »Vöttr«, men da »Vöggr« ɔ: Vigge, er nævnt foran, tager jeg det for en Skrivfeil, skiöndt »Vöttr, Veseti« i Fornaldar Sögur II. 220 taler for det Modsatte.

Og *Ale* paa Ravnen
Til *Iisslag-Valen**).

Man kan vel ikke sige, at *Ale* beed i Græsset, men han faldt dog paa *Glatisen*, saa han reiste sig aldrig mere, og *Adils* tog saavel *Hildesvin*, hans Hjelm, som *Ravn*, hans Hest, men vilde hverken udrede Kæmpernes Sold, som var tre Mark Guld til Mands, eller rykke ud med Kostbarhederne, de kaarede til *Rolv*: Hjelmen *Hildesvin* nemlig, Brynjen *Finslev*, som var staalfast, og Guldringen *Sviagris*, som hörte til Upsals-Dresselen**). Dette gav da, efter *Skalda*, Anledning til *Rolvs* Besög i Upsal og Guldsæden paa *Fyresvold*, som ei her skal videre omtales; men vel maa det anmærkes, at Bjovulfsdrape, der har givet os et kosteligt Træk til *Skjolds* Billede, nævner blandt hans Ætmænd begge Halvdans-Sönnerne *Helge* og *Ro* (Hróðgár), samt *Rolv* (Hróðulf) som *Ros* Frænde***).

Da *Skilfinger* er det Samme som *Ynglinger*, kiende vi Endeel i det Mindste til deres Navne og Bautastene fra *Ynglingtal* og, hvis *Harald Haarfager* virkelig nedstammede fra dem, en god Deel til deres norske Tog; men da *Skilfing* har været den angelsaxiske Benævnelse, forekommer det kun sjelden i *islandske* Böger. Det er ellers et af *Odins* Tilnavne i *Grimnersmaal* og udledes i Skalda fra en Sökonge *Skilfe* (Skelfir), hvis Afkom var

---

*) Skalda p. 180, hvor Hestene har reddet Kæmperne.

**) Skalda p. 150-153. Finslev (Finnsleif) eller Fins Efterladenskab minder om den Kong *Finn* i Bjovulfsdrape, som *Hengst* sviges af, men giver Lön som forskyldt.

***) Bjovulfsdrape Th. p. 7. 78-91 og The Traveller (Vidsidsmaal) i Conybears Illustrations p. 14.

i Österleden*), ventelig den Samme som *Skelve* (Sceldvea) *Hermods-Sön* i de angelsaxiske Slægtregistre; og mellem Halvdans-Sönnerne, har Fornjot-Snakken *Skelfir*, hvor Skalda har *Yngve***). Blandt de *Skilfinger*, Bjovulfsdrapen nævner, gienkiende vi ogsaa let *Önn*, *Ottar* og *Adils* i *Ongen-Thjov*, *Other* og *Edgils****).

Vi komme nu til *Ylfingerne*, og hvor lidt vi end finde om dem, er det dog fyldestgiörende for deres Eftermæle, at de, ligesaa vel i Bjovulfsdrape, som i Hyndlas Sang, nævnes ved Siden ad *Skjoldunger* og *Skilfinger*, som den tredie Hovedslægt i Norden, og af Bjovulfsdrape see vi, at selv Kong *Ro* i Danmark ei kunde skaffe den *gothiske* Konges Svoger *Eggthjow* Fred for *Ylfingerne* (Wylfingas), som han, ved at fælde *Haleif* (Heaðoláf), havde opirret, uden at betale svær Mandebod for ham†). I samme Digt skilles ogsaa klarlig *Ylfingerne* fra *Volsungerne* (Wælsingas), med hvem de nye *Islændere* ellers paa et löst Rygte har forvexlet dem††); men til at giöre den Skilsmisse burde rigtignok *Heimskringla* og *Skalda* været nok; thi den Hjorvard *Ylfing*, der i Ingild Ildraades Tid drak Rolv Krages Skaal med Kong Granmars Datter i

*) Grimnersmaal C. U. I. 65. Skalda p. 193.

**) Script. Rer. Dan. I. 3. 9, hvor Scealdna i Langfedgatal er en blot Skrivfeil.

***) Bjovulfsdrape Th. p. 148. 78. 79. 85. 94. 217. 19. 21. Vel findes p. 178 trykt »Eadgilfe«, men i det Brittiske Museums Skindbog staaer tydelig »Eadgilse.«

†) Bjovulfsdrape. Th. p. 37-38. Dansken S. 43-44.

††) Den löse Snak nemlig foran Helgekviden C. U. II. 87., der aabenbar kun kommer af, at Helge i Sangens Löb kaldes *Ylfingen*, med samme misbrugte Skjaldefrihed, som han kaldes *Budlungen*.

*Södermanland**), var dog vel ligesaa lidt en *Volsung*, som *Erik* den *Veltalende* (inn málspaki), der kom fra *Rennesö* i *Norge* til Frode Fredegod, om hvem Skalda udtrykkelig siger, at han var af *Ylfingslægten***).

Saaledes slap vi da lykkelig og vel tilbage til *Norge* med *Ylfingerne*, hvem de saa end har Navn efter, men sagtens hedd den egenlige Stamfader snarere *Ulf* end *Ale*, især da *Vulfingerne* i Vidsidsmaal maae være Ylfingerne, og man kan da med Föie giætte paa ham, der nævnes i Hyndlas Sang, som *Svan* hin Rödes Sön. At man nu ikke veed synderligt om Slægtens Bedrifter, kan vel have flere Grunde, men en af de fornemste er vist nok den, at Norge i den fjerne Oldtid, ligesom endnu i *Halvdan* Svartes Dage, har været langt mere adsplittet end Danmark og Sverrig, saa hverken *Ylfingerne* eller nogen Slægt kunde spille en saadan Rolle, som *Skjoldunger* og *Skilfinger*; og de eneste Spor, jeg har fundet af dem i andre Lande, er Sagnet om *Erik* den *Veltalende* hos *Saxo* og Ymtningen i den saakaldte Sagabilling (Sögubrot) om en *Halvdan Ylfing* som Drot i Nordhumberland***), fra hvem ogsaa Half-Kæmpernes (Hálfsrekka) Formand skal have taget Ringen *Netting* (Hnituðr) som Ulf hin Röde forærede *Olav Tryggvesön*†). Var for Resten *Erik* Ordkræng virkelig en *Ylfing*, og staaer Sagnet hos Saxo fuldelig til Troende, da giör det

---

*) Heimskringla I. 50.

**) Skalda p. 192.

***) Fornaldar Sögur I. 388, hvor det hedder, at *Ælla* underkastede sig Nordhumberland *ved* at *fælde Halvdan Ylfing.*

†) Fornaldar Sögur. I. 316.

en slem Streg i *Ynglingetal*, thi da blive de to Brödre *Alrik* og *Erik*, der slaaes med Bidsler, til en *Skilfing* og en *Ylfing*, og skiöndt de falde Begge, vaagner *Ylfingen* dog op af Dvale og sætter sig paa Upsals Throne, bliver Fader til *Halvdan Ylfing*, og formodenlig Stamfader til *Halvdan Svarte*, hvorved da Norge faaer sine *Ylfinger* igien*); men det blev da rigtignok en Revolution i den critiske Historie, som jeg, der er lidt sky for Skrald, tör neppe tænke paa. Hvad jeg ogsaa vilde finde mere morsomt, var at hitte Vei i *opstigende* Linie til Norges Guldalder, som aabenbar ender med, at *Ale* falder paa *Isen*, og *Godegiæst* paa *Hindö* falder af Hesten, som *Adils* forærede ham, og som ovenikiöbet var et *Föl* af *Ales* gode Hest *Ravn***). Denne Norges Guldalder var vel hidtil en stor Hemmelighed, men just derfor havde jeg Lyst til at opdage den, og hvordan det end gaaer mig med *Eriks* Slægetrgister, som jeg vil före op til *Gudmund* paa Glarbjerget eller paa *Glæservold* (á Glæsisvöllum), saa findes dog hos Gudmund og i *Hölgehöien* ligefuldt, hvad jeg ledte om, Spor nemlig af den Guldalder i Norden, som er Norge eiendommelig.

Hvad nu Slægtregisteret angaaer, da er det noksom bekiendt, at *Gudmunds* Sön, *Höfund*, giftede sig med den vilde Skjoldmö *Hervor*, Datter af Bersærken *Angantyr*, og blev Fader til *Hedrik* (Heiðrekr), som i Gaadeklögt

---

*) Steph. Saxo p. 90. 97. Dansken I. 282. II. 1. Heimskringla I. 27.

**) Heimskringla I. 42, hvor vel staaer Öen, »Ömd« i *Helgeland*, men naar man seer efter I. 282 og II. 182, finder man den store frugtbare *Hindö*, hvor *Asbjörn Sælsbane* boede, tæt ved *Thore* Hund paa *Bjarkö*.

maalte sig med *Blindegiæst*, hvem Gaade-Skjalden giör til *Odin* forklædt*); men at denne *Hedrik* stikker i *Saxos Erik* Ordkræng, er jeg vel den Förste, der ymter om, og maa altsaa være belavet paa mange Indvendinger, som jeg dog kun agter at besvare i al Korthed med den Anmærkning, at allenfalds er *Erik Ylfing* en virkelig mythisk Repræsentant for Norge ved Slutningen af den nordiske Guldalder, medens *Hedrik* i Hervorssaga er en eftergjort Person fra Romantiden, saa der er i Grunden slet ingen Tvivl om Eriks ægte Nedstammelse fra *Gudmund*, om end Ledene kan være vanskelige nok at finde**).

Samme *Gudmund* var en meget mærkelig Person, som alt i gamle Dage var nær ved at fylde sine *femhundrede* Aar, saa det blev klart, at *Seilivs-Vangen* (Údáinsakr) laae i hans Land, og i Sagnet hos Saxo seer det ud, som han endnu var rask og rörig, da den danske Kong *Gorm* reiste til *Geirrodsgaard* med *Thorkel Adelfar****). Vel spiller han i denne Reisebeskrivelse en noget tvetydig Rolle, men skytser dog de Fremmede godt og har mange rare Ting, som man sidst skulde formode, saa nær ved Nordpolen, især en *deilig Have*, hvis Tillokkelser Kong *Gorm* ei tör udsætte sig for. At han ogsaa maa have havt Guld i svære Mængde, kan man

*) Hervorssaga i Fornaldar Sögur I. 414. 64.

**) Steph. Saxo. p. 90, hvor man finder *Erik* og *Blindegiæst* saa godt samlede, at der vil Andet end en islandsk Romanskrivers Pen til at skille dem ad.

***) Fornaldar Sögur I. 411. 42. Steph. Saxo p. 161-63. »piissimus ibi applicantium inter pericula protector.« Údáinsakr findes nok *ellers* kun i *Hamletssagnet* (Steph. Saxo p. 59), hvor det er forskrevet »Undensakre« og kaldes »nostris ignotum populis.«

slutte deraf, at *Guldbroen* til Jotunheim, skiöndt som det synes ubrugt, er heel og ubeskaaren; og det, meer end *Suhms* og *Skönnings* Hjemmel, bevæger mig til at lade ham nedstamme fra den gamle Kong *Hölge* eller *Haloge*, efter hvem det norske *Helgeland* er opkaldt, og hvis *Offer-Mythe* vel er dunkel, men hvis Gravhöi dog halvveis er af det pure *Guld* og det klare *Sölv*, der ligger Lag om Lag med *Jord* og *Steen**). Derfor er Norges eneste poetiske *Guld-Kiending* „*Hölges Höimönning*“ (haug-þak Hölga), og skiöndt jeg aldrig har været «der nord», uden i Aanden, slutter jeg dog af mange Folke-Kiendinger, at den Guld-Mythe er smedet, mens Jernet var varmt, saa Norges Guldalder virkelig havde en egen Græstörv-Skikkelse, med Smörblomster og Blaamai; ja, i mine Öine er det islandske Sagabibliothek en vidunderlig tro Afbildning af *Hölgehöien*, thi ogsaa der afvexle gyldne Hus- og Val-Idyller med Smuld af Askekrukker og Steentryk af det gamle Billedsprog.

Jeg veed ikke, om Læseren forstaaer mig ret, men jeg vidste dog heller ingen bedre Maade til, giennem saa lille et Söndagsöie, som her stod til min Tjeneste, at lade ham see et Glimt af det nordiske *Arkadien*, som bestemt har ligget nordenfjelds og ligger der sagtens endnu, da det ei er længe siden, det endnu tonede deroppe fra:

---

*) Skalda p. 228, hvor de afbrudte Ord om Hölge og hans Datter *Thorgerd Hölgabrud*: «þau voru bæði blótuð» er, saavidt jeg forstaaer, *tvetydige*; og at de gamle *Haleier* nok kunde faae isinde först at offre en god Konge og siden at offre til ham, seer man af *Hellig-Olavs* Saga.

Boer jeg paa det höie Fjeld,
Hvor en Finn skiöd en Reen med sin Riffel paa Skien,
Boer jeg i den grönne Dal,
Hvor en Elv löber let giennem skovrige Sletter,
Boer jeg ved den nögne Strand,
Paa en Holm, fuld af Æg, mellem rullende Bölger;
Sjunger Bjerg og Dal og Strand:
Guld af Bjerg, Bröd af Dal, fuldt af Fiske fra Stranden!

Der er nemlig, foruden den Himmelske, to aandige Sider at betragte Menneskelivet fra: den Historiske nemlig og den Idylliske, saa man enten foretrækker et kraftigt *Kæmpeliv*, med Udsigt til et udödeligt Navn og priseligt Eftermæle, eller et smilende *Hyrdeliv*, som Sorger slet ikke og Alderen kun seent bider paa, saa man faaer Stunder til at blive mæt af Dage, og faaer, naar man henslumrer blidt, sit sidste Önske opfyldt. Disse Anskuelser kalde vi historisk rigtig den *Gothiske* og den *Græske*; men den Gammelnorske ligger derimellem, saa Gudmund paa Glæsersvold boer i *Glæserlunden* udenfor *Valhal*, paa Veien til *Elysium*, hvor Guldet groer paa Træerne*). Heraf, mener jeg, man kan let forklare sig Norges sene Indtrædelse i Folkehistorien og det poetiske Tungebaand, eller Meen paa Mælet, der allerede var Oldtidens *Helge* iveien, da han beilede til Kong *Kuses* Datter i *Finmarken***). Man maa ligeledes finde det höist *naturligt*, at *Thorgerd Hölgabrud* var *Hakon Hladejarls* bedste Gudinde, og at *Gudmund* paa *Glæsersvold* blev immer ved at spöge i de islandske

*) Skalda p. 130.
**) Steph. Saxo p. 40. Dansken I. 142.

Romanskriveres Hjerne, skiöndt hvad de berette om alle hans Herligheder umuelig kan være tillokkende, da de altid aandelig, og imellem selv bogstavelig, reed til ham paa *Kiepheste**).

Hredlinger og Vægmundinger.

Disse to *gothiske* Helteslægter maae ganske takke Bjovulfsdrape for deres Tilværelse, om end ikke i Oldtiden, saa dog i vore Dage, thi jeg har endnu ikke kunnet opdage Spor af dem derudenfor, undtagen hos *Gregor* fra Tours, i hvis Annal man nok skulde lade være at finde Kong *Higelak*, naar man ikke kiendte ham i Forveien, skiöndt han nu er umiskiendelig**). Har imidlertid den angelsaxiske Skjald, til lidt Uleilighed for de nordiske Oldgrandskere, hovedkulds sat hele to Helteslægter ind i den literære Verden, da har han ogsaa gjort det paa en Maade, som baade han og de kan være bekiendt; thi tör jeg end hverken indestaae for, at *Bjovulf* skinbarlig sloges med Ilddragen, eller at den gothiske Kong *Higelak*, der faldt mellem *Franker* og *Friser* i Begyndelsen af det *sjette* Aarhundrede, var *kiödelig* Broder til *Hakon* og *Hærbalder*, saa tör jeg dog

*) Fornaldar Sögur I. 315. III. 208. Fornmanna Sögur III. 136. 83, hvor Intet har fornöiet mig, uden den skielmske Undskyldning for Gudmunds lange Liv, at de hedde *alle Gudmund*, som boe paa *Glæsersvold*.

**) Fortalen til den danske *Bjovulfsdrape* S. LXI-LXII, hvor man vil finde Overensstemmelsen mellem det *gothiske Heltedigt* og den *frankiske Annal* saa slaaende, at det vel maa kaldes besynderligt, men skal dog ved Eftersyn befindes rigtigt.

nok love for, at hvem der engang bliver ordenlig bekiendt med den gamle Kong *Hredel* og hans Sönner, eller med *Bjovulf* og hans Frænde *Viglav*, den sidste *Vægmunding*, han glemmer dem ikke let igien, saalænge han husker paa nordiske Kæmper. Hvem der imidlertid önsker at giöre disse nye Bekiendtskaber, maa jeg henvise til Heltedigtet selv*); thi skiöndt der sagtens ligger meer i det uforvarendes Bueskud, hvormed Hakon (Hæðcyn) fælder sin Broder *Hærbalder* (Herebeald), ligesom *Höder Balder*, og meget Andet kunde fortjene mythologisk Omtale, maa jeg dog her indskrænke mig til de givne Vink og til et Par Ord om *Bjovulf* som *Gothefolkets* mythiske Repræsentant.

Uagtet nemlig *Bjovulf* staaer sin kiære Morbroder Kong *Higelak* trolig bi, baade mod *Skilfingerne* og den *frankiske* Konge, ja, beklæder selv i et halvt Aarhundrede *Gothernes* Throne og sætter *Adils* paa *Upsals***), saa er dog hans egenlige Bedrifter i Digtet saa poetiske, at man endog staaer Fare for at glemme, de er dog ikke desmindre historiske i Grunden. Han er i saa Henseende et Modstykke til sin *Medbeiler*, *Stærkodder Storværks* Sön, hvis Saga og selv hvis Sang klinger saa historisk, at man fristes til at glemme, de er derfor ikke desmindre poetiske i Grun-

*) Naturligviis til Fordanskningen, som jeg, hvis det behöves, kan forsikkre Læseren, flatterer ikke; thi den Thorkelinske Udgave tör jeg ikke byde poetiske Læsere, men det var ikke urimeligt, om en læselig Udgave af dette stolte nordiske Mindesmærke blev mit næste literære Arbeide, som förste Bind af Bibliotheca Anglo-Saxonica.

**) Bjovulfsdrape (Thorkelins) p. 165. 66. 78. 86.

den, og det vilde derfor ei blot være fornöieligt, men lærerigt, at anstille en historisk-poetisk Sammenligning mellem disse to Gothe-Fuldmægtiger paa det mythiske Storthing. Förend jeg imidlertid gaaer videre, vil det vel være nödvendigt at fortælle, hvad jeg er for gammel en Skriver til at tænke, hele Verden veed, fordi jeg har sat det paa Riim og flittig spillet derpaa, eller med andre Ord: hvad der *skeer* i Bjovulfsdrape; thi ellers vilde jeg med de fleste Læsere vel friste det Uheld, der saa tidt er tilstödt mig: at sammenligne, hvad de ikke kiendte og kunde da, naar jeg glemte at vise dem det, muelig see.

Det var da i *Rolv* Krages unge Dage, da hans Fosterfader og Frænde, Ro Halvdansön, sad gammel paa Thronen i *Leire* og havde bygt sig et i Norden mageløst Slot, som vore egne Sagn lægge ved *Roskilde*, men den angelsaxiske Skjold kalder *Hjortholm* (Heort burg), da timedes Danmark stor Vaande og Kvide, ved Trolden *Grændel*, som naturligviis var Fader til den *Issefjords-Trold*, der spögte i Middelalderen, og som ikke for sin Död kunde lide og döie al den Sang og Klang og Gammenslyd, der daglig hörtes fra Borgen. En Nat, da Kæmperne, efter at have drukket saalænge omtrent, som de kunde sidde overende, havde lagt dem til Hvile paa Bænkene, listede Trolden sig ind i Steenstuen og dyssede dem let i Sövn, der alt sov som Stene, ja, slugte Femten af dem saa godt som i een Mundfuld, og slæbte af med andre Femten til sin Kule paa Havsens Bund. Det var Begyndelsen, men blev ikke Enden, thi naar Trolde först har faaet Smag paa Menneskekiöd, gider de

ingen anden Mad havt, og hvor tit end de efterlevende Kæmper, naar de havde en Taar paa Skallen, lovede *Grændel* baade Last og Skam, naar han kom igien, saa gik det dog immer ud over dem selv, og tilsidst maatte Kongen lade Borgen staae öde og tom i tolv samfulde Aar. Dette rygtedes, som man nok kan vide, over hele Norden, og *Bjovulf*, Sön af Gothekæmpen *Egthjov*, som Ro havde reddet for Ylfingernes Klöer, drog nu, kun selv femtende, men selv saa stærk som *tredive* Andre, over til *Danmark*, fra at giengiælde Giæstevenskabet og pröve Styrke med *Grændel*. Hvordan han nu kom til Rette med Strandridderen og slap ind til Kong Ro, samt hvad Ord han skiftede med Kongen og Dronningen, eller vexlede med *Hunferd*, den avindsyge Drost, det er sat paa Riim, for at löbe desbedre, og her er det nok sagt, at *Bjovulf* fik Lov til at ligge paa Borgen om Natten, hvor han da satte *Grændel* til Vægs, saa det dundrede efter, og holdt saa godt paa hvad han havde, da Trolden vendte Ryg, at han beholdt Utyskets ene Arm med samt Skulderbladet, skiöndt Resten löb sin Vei*). Det er ikke her at beskrive, hvor sjæleglad man i Danmark blev over Kæmpens Held og Troldens Bræk, eller al den Höitid og den Stads, der blev gjort paa Borgen, med Sang og Klang og Skjaldekvad om *Hermod* og *Sigmund Volsung*, om *Hnef* og *Henget* og den falske Kong *Fin*, skiöndt det er godt værdt at höre; men vel maa jeg melde, at næste Nat da *Grændels* Moder kom at hevne Skade, fandt hun ikke *Gothehelten*, men kun Danskere i Sövne,

*) Bjovulfsdrape. Thork. p. 8-65. Dansken S. 8-77.

og blandt dem *Æsger Mundskiænk*, der vist ikke ved Gildet, men vel derefter havde glemt sig selv, og ham tog hun med sig, skiöndt Resten, letsövnet, kom snart paa Benene og hödede med Kiöller, saa Hexen vendte Ryg. Dette gav nemlig Anledning til *Bjovulfs* anden Dyst i *Danmark*, som ikke er saa lidt æventyrlig, thi han dykkede tilbunds i Söen, hvor Troldpakket boede, og kom i Klöerne paa Grændels Moder, som, ihvormeget han end strittede imod, dog bar ham sprættende til sit vandtætte Lukaf, formodenlig en Glarhal, for der at give ham hans Livsbröd. Hun slap ham vel desaarsag, saa han fik Tid til at trække fra Læret, og *Hrunting*, som *Hunferd* Drost havde laant ham, var saa skarpt sum en Ragekniv og hærdet i Edder og Forgift, men her var det tilovers, og da *Bjovulf* mærkede, det bed ei paa Hexen, smak han det til Gulvs og brugte Næverne, til han gik selv bagefter, og maatte ladt sit Liv for Hexens Dolk, saafremt hans gode Brynie, et af *Vølunds* Mesterstykker, ei havde været uigiennemtrængelig. Det var den imidlertid, og midt i sin Vaande fik *Bjovulf* ikke blot Öie paa et gammelt *Jettesværd*, der hængte paa Væggen, men fik det endogsaa, man veed ei hvordan, listet ned og svunget over Hexen, saa hun fik sit Banesaar.

I al sin Ivrighed baskede *Bjovulf* endnu enstund, med det uhyre Slagsværd, kun han kunde före, paa *Grændel*, der laae steendöd i en Krog, men da han fik Tid at besinde sig, huggede han Hovedet af Trolden og lod Kroppen med Fred, og dermed gjorde det gamle Sværd Gavn for sidste Gang, thi Klingen smeltede, som

lis om Vaaren, af det gloende Troldeblod, saa Hæftet, med Runerne paa om Sværdets første Eiermand og om den gamle *Jettekrig*, var Alt hvad Helten kunde bringe Dankongen, med Grændels Hoved, som der maatte fire Gothekæmper til at bære paa en Stang fra *Troldekiær* til *Hjorteborg**). Her maae vi nu igien springe meget Deiligt over, med Kong *Ros* hardtad magelöse *Læredigt* for lykkelige Kæmper, thi den rörende Afskeed i *Danmark*, og den glade Velkomst i *Gothland*, er det Skjaldens Sag at skildre for de Lyttende; men efterat store Omskiftelser har bragt *Bjovulf*, halvt mod hans Villie, paa *Gothernes* Throne, og efterat Lykken med Rette har fulgt ham paa den giennem et halvt Aarhundrede, da nödes den forældede Kæmpe til at samle sine sidste Kræfter mod Ilddragen, der i trehundrede Aar har sovende ruget over en herrelös Skat, som den sidste Eier, med Klagesang over alle sine Stalbrödres Fald, begrov i den störste af alle Jettestuer. En bortlöben Træl kom hændelsesviis derind, stjal en Guldskaal, slap lykkelig ud og kiöbte sig fri med Skaalen hos sin Herre; men Dragen vaagnede, savnede rasende sin Guldskaal, og hevnede sig paa hele Landet, ved hver eneste Nat at svinge sig i lysende Lue giennem Luften, saa alt Levende under aaben Himmel fik Helsot, og Ilden rasede i Byerne lige til Hovedstaden. Selv tolvte Kæmpe, med Tyven som den trettende til Veiviser, drog nu Gothe-

*) Bjovulfsdrape. Thork. p. 95—128. Dansken S. 115—53. Det var om dette Sværd, jeg yttrede den Formodning, at *Frey* var dets förste Eiermand, men havde solgt det for *Gymers* Datter.

helten *Bjovulf* ud mod Ilddragen *Stærkhjort*; og skiöndt Fortællingen om dette Ragnarok afbrydes i Drapen, mere af de ellers kostelige men her smaglöst og ubehændig indskudte Sagn om Kong Hredel og hans Sönner, end af de Huller, en senere Skadeild har brændt i Skindbogen, saa er den dog i sig selv baade klar og deilig. Ene vil Helten, deels af lidt Overmod og deels af Nænsomhed over Kæmpebörnene, bestaae det sidste Æventyr, saavel som de Forrige, men da Sværdet glipper, og Dragen som en Slange gloende snoer sig omkring hans Hals, da taber han Bevidstheden og er i den öiensynligste Fare for at falde seirlös. Da viser det sig imidlertid, som Skjalden udtrykkelig anmærker, at snarere svige de Svorne end de Baarne, thi de Ti af hans Kæmper flygte, istedenfor at komme ham til Hjelp, men den Ellevte, hans *Frænde Viglav Vigsteensön*, kan ikke bære det over sit Hjerte at lade den gamle Helt gaae hjelpelös til Grunde, og det lykkes ham virkelig, paa sin Haands Bekostning, at löse Slangeknuderne, saa Bjovulf kommer til Besindelse og giver med sin Dolk Uhyret Banesaar. Ligesom det imidlertid kun er ni Trin, *Asathor* ravende kan giöre baglængs efter Midgaardsormens Undergang, saaledes er det ei heller uden Öieblikke, Bjovulf kan overleve Dragen, mens *Viglav* henter en Favn fuld at Jettestuens Kostbarheder, for at Helten endnu med bristende Øie kan skimte, hvilken Skat han kiöbte i saa dyre Domme*).

*) Bjovulfsdrape. Thork. p. 165-75. 179-81. 187-212. Dansken S. 195-205. 209-11. 218-44.

Ligbegængelsen paa *Roneklint* (Hronesnes), med Baalet, hvorpaa alt Drageguldet dömmes til at smelte, for at fölge Helten som et Soneoffer i Graven, og med Alt hvad der giör den uforglemmelig for poetiske Læsere, hörer vel væsenlig til Drapen, men ei til Mythologien, hvor der i det Höieste kan peges paa *Bjovulfs* Gravhöi som et mærkværdigt Sidestykke til *Hölgehöien*.

Om ogsaa Rummet tillod det, vilde jeg agte det overflödigt her at fortælle *Stærkodders* Bedrifter, som man bedre kan læse i en mere tilgiængelig Bog, men jeg maa dog bemærke den Synderlighed, at *Stærkodder* ogsaa har *tre mythiske* Bedrifter, hvorom hans Saga dreier sig, skiöndt det er tre Nidingsværker, og at han vel ikke ligefrem kiöber Guld for sit Liv, men kiöber dog, hvad i Grunden löber ud paa det Samme, Döden for det Guld, han selv har kiöbt for sin Ære. For Resten seer man let, hvad der giör den store Forskiel mellem disse to mythiske Statholdere for *Tyr*, thi Stærkodder-Skjalden har stræbt at forene Gothernes virkelige Bedrifter med sin Helts Levnetsløb, og Bjovulfs-Skjalden har derimod blot villet *afbilde* dem, hvad, som det mest poetiske Forehavende, naturligviis er lykkedes ham langt bedre; men da, til Lykke, *Danmarks* Redning af en *forhexet Dvale* agtedes for en af *Gothefolkets* störste Heltegierninger, stödte Skjaldene herved nödvendig saaledes sammen, at man klarlig seer, det er den ene og sámme Helt, de drages om. Nu havde jo vel Stærkodder, skiöndt han bar sin uhyre Kulsæk fra *Upsal* til *Leire* som ingen Ting, da det gjaldt om at lægge Staal for *Skjoldungens* slöve Sværd, dog kommet til Kort,

naar han skulde veiet Salt med *Bjovulf*, som havde næsten tredobbelte Björnekræfter, og bedre gaaer det ikke hans Skjald ved en poetisk Sammenligning; thi hvordan Stærkodder tiltaler först Kong *Ingels* Söster og siden ham selv, og behandler först Guldsmeden og siden *Dronningen*, *Spillemanden* og den hele Hofstat, veed man nok, og hvor usigelig galant *Bjovulf* er mod Alle i Kongens Gaard, undtagen netop *Hunferd* Drost, der selv opægger ham, saa det gaaer ene ud over *Grændel* og hans Moder, det har Læseren, om han ei vidste det för, nu nylig seet. At den hjemmegjorte *Vækkersaga* ei blot klinger mere historisk, men holder sig ogsaa nærmere til de virkelige Begivenheder, er troligt nok i alle Maader, men er Spörgsmaalet om *Personligheder*, da tör jeg ingenlunde sige, enten Maglebardernes Prinds, som skulde havt Kong Ros Datter, eller Kongen, Stærkodder vilde hærde, har mest Ret til *Ingels-Navnet*, og ligedan gaaer det med Resten, saa han, der stod i Spidsen for den gothiske Indflydelse i Danmark efter Angelsaxernes Udvandring og maaskee hjalp til at faae dem paa Dören, kan ligesaa snart have hedt *Bjovulf* som *Stærkodder*, men hedd allersnarest ingen af Delene*).
Uagtet derfor *Suhm* meente, *Torfæus* var altfor slem, som

*) Da Maglebarderne (Headobeardan), som kun fremtræde i en af Bjovulfsdrapens dunkle Episoder, neppe er Læseren bekiendte, er det kun for *Ingels-Navnets* Skyld jeg nævner dem, og at deres Prinds giör Paastand derpaa, er sat udenfor al Tvivl ved Vidsids-Maal (Conybear's Illustrations p. 14), hvor det udtrykkelig tillægges ham, som Hövdingen for de Maglebard-Vikinger, der sloges med *Ro* og *Rolv* paa *Hjorteborgen*.

vilde have *Stærkodder* formelig parteret, da der dog kunde blive et Par ganske ordenlige Mennesker af ham, naar han blot flaktes midtad, saa vilde dog, efter min Forstand, selv Fiirklövningen kun lidt forslaae, naar hver Stridsmand skulde have sin Part, og uagtet han er en grov Karl, ihvor han kommer, og seilivet tilgavns, skal han derfor, om jeg maa raade, beholde hvad han har, og slippe med den Stynelse, han fik, da Thor ruskede de tre Par Arme, han havde tilovers, af ham, ingenlunde, som man har sagt, af Ondskab, men for at bruge dem udenlands; thi at det betyder den *gothiske Udvandring*, fölger af sig selv. Et andet Spörgsmaal er det, om Skjaldene dog ikke har forsögt at lime de afruskede Arme til igien, hvad Stærkodders Travlhed i Österleden og Navnkundighed i *Maglegaard*, saavel som hans Stalbroderskab med *Frakke* (Frankeren), lader formode, men det vil jeg her ikke videre indlade mig paa at besvare, skiöndt det nok var værdt at overveie.

Hvad nu endelig *Bjovulfs* sidste Æventyr angaaer, da veed jeg ikke, om Skjalden deri har bedst afbildet *Gothens* Kamp om de romerske Liggendefæ, der kostede ham Livet udenlands, eller peget paa den Kamp, der end kan forestaae, om Skattene, *Kronos* skal have nedgravet i *Norden* selv; men at begge Dele kan speile sig deri, det seer jeg nok, og det var formodenlig Hovedsagen i Drapesmedens Öine, siden det er saa i alle Skjaldes, der netop blive sande Spaamænd, fordi de ikke drive Sandsiger-Haandværket, men har kun deres store Fornöielse af at see Tider og Begivenheder speile

sig i hinanden, og lade, naar de rime derom, hver nyde som han nemmer!

Volsunger og Niflunger.

Har vi omsider ikke blot beholdt Nordens Guder og Stærkodder saa aldeles for os selv, at man udenlands knap kiender dem af Navn, men synes ogsaa at skulle være ene om *Bjovulf*; saa ligge vi derimod, som man veed, hvad Volsunger og Niflunger angaaer, i saa udbredt og indviklet et Fællesskab med Folkene baade i Vest og Syd, at Udskiftningen, hvor önskelig den end var, stöder paa næsten uovervindelige Hindringer. Jeg skulde derfor gierne lade denne Sag indtil videre beroe ved de Vink, jeg i Indledningen har givet, dersom det ikke paalaae mig i det Mindste at giöre Regnskab for, hvorvidt og hvordan jeg har fundet det brogede Sagn om *Sigurd* Fofnersbane, med samt hans Frænder og Svogre, knyttet til *Asamaalet*, og i det Hele til Nordens Kæmpeaand.

Denne Tilknytning har jeg nu fundet er en dobbelt, da vi deels har Sagn om Asernes Deelagtighed baade i Volsung-Slægten og Niflung-Slætten, og deels har en Samling af Volsungkvider, der ikke blot er skrevne og indbundne ved Siden af vore nordiske Maal og Kvider, men aande tillige saa nordisk en Retning, at vi umuelig kunde fralægge os Slægtskabet enten med Kæmperne deri eller Mestrene derfor, om vi end nok saa gierne vilde give Afkald derpaa.

Paa tvende Maader knytter sig nu igien det nordiske Sagn om *Volsunger* og *Niflunger* til Aserne, i det baade *Sigge Odinsön* kaldes *Volsungernes* Stamfader, og *Drageguldet* var oprindelig en Mandebod, Jetten *Hreidmar* havde piint af *Aserne*, for de slog en *Odder* ihjel, som han sagde, var hans Sön. Vil man end hertil föie, hvad der staaer i *Volsungsaga*, at *Volsung* var en Önskesön, som *Odin* skiænkede sin Ætmand *Rerek*, ved et Paradisæble hvoraf *Hrimner* Jotuns Datter var Overbringerske i *Krageham*, saa knyttes dog Baandet derved ingenlunde fastere; thi, skulde det end ikke slaae til, at *Kragehammen* ogsaa i Oldtiden var Kragemaalets, *Svanehammen* Bjarkemaalets og *Falkehammen* Asamaalets Flyvetöi, saa er det om Æblet dog klarlig fra Æblekiællinge- eller Roman-Tiden. Med Nedstammelsen fra *Odin* har det vel ligesaa fuldt sin Rigtighed, som med *Skjoldungernes*, men deels er det Bedrifterne og ei Sagaen, der hjemler Volsungerne den Ære, og deels lære vi deraf slet Intet om *Volsung-Mythens* Ælde og Beskaffenhed, hvad dog er Hovedsagen*). Komme vi nu endelig til Sagnet i *Skalda* om *Odin*, *Loke* og *Höner*, der engang ved et Foss stödte paa en *Odder*, der uglesov og tyggede paa en Lax, til *Loke* gav ham en Steen i Hovedet og roste sig af at have slaaet to Fluer med eet Smæk, da tænker jeg derved strax paa Borgestu-Fortællingen om, hvad der skete engang, da Vorherre og

*) *Sigge* tælles vel bag i Skalda (p. 211) mellem *Odinssönnerne*, men det er först i Volsungsaga, at Volsungerne regnes i Æt med ham, og Hyndlas Sang förer ikke Sigurd Fofnersbane længer tilbage end til *Volsung*.

Sankte Peder vandrede paa Jorden, og tvivler ikke om, at Sagnet jo er fra den hedenske Middelalder eller Bjarkemaals-Tiden, især da Guldet, til Vitterlighed, fik Navn af *Oddergiæld* (otrgjöld), der dog snarere vilde minde os om Guldet, *Stærkodder* fik for at slaae *Ale* Bravkarl ihiel.

Skiöndt nu Læseren formodenlig kiender Æventyret, maa jeg dog fortælle videre, hvad *Skalda* melder, da det baade er den ældste Prosaskikkelse, vi har Skatmythen i, og er Noget, der, for Fölgernes Skyld, godt lader sig höre to Gange. Da Aserne nemlig om Aftenen laante Huus hos Lurendreieren *Hreidmar* Bonde og vilde giöre sig tilgode med deres Fangst, kaldte *Hreidmar* ad sine Sönner *Regin* og *Fofner*, der kiendtes ved *Odderen* som deres kiödelige Broder og hjalp Faderen at bagbinde *Aserne*, til de bad om Törveir og lovede i Bod Alt hvad *Hreidmar* forlangte. Odderen blev nu flaaet, og da Aserne i Mandebod skulde baade fylde og hylle Bælgen med röden Guld, maatte *Loke* afsted til *Svartalfhjem*, at giöre et tvunget Laan, som sved til *Dværgen Andvare*, der maatte punge ud med alle sine Grunker, selv med en lille Guldring, han vilde gjort Fingerhandsker med, men kunde ligesaa lidt fjæle for *Loke*, som trygle ham af. Derover blev Dværgen naturligviis bister og bad Ringen blive Hvers Bane, som den aatte, hvortil *Loke* svarede, at det var godt, og han skulde vist ikke glemme at bringe Hilsenen til dem, der fik Ringen. Nu traf det sig hverken værre eller bedre, end at da *Hreidmar* skulde syne Mandeboden, opdagede han et bart Haar paa Bælgen, som *Odin* maatte dække med Ringen, han

havde i Baghaanden, og da *Odin* derpaa havde faaet sit Spyd og *Loke* sine Sko, saa de turde ikke ved at være bange, da raabte *Loke*, at *Andvares* Önske skulde gaae i Opfyldelse, saa den Ring og det Guld skulde koste alle sine Eiermænds Liv*). Og, hvad skeer! *Regin* og *Fofner* slaae deres Fader ihjel for at faae Guldet, og *Regin* faaer derpaa *Sigurd* Volsung til at dræbe *Fofner*, som ikke vil dele med ham, men ligger som en Drage og ruger over hele Klatten paa *Brattingsborghede* (Gnitaheiðr)**). Saaledes kommer da *Ringen* igien til *Odins* Slægt, og da Sigurd forærer den til *Brynhild*, er de Begge leverede, men fra dem gaar den over til *Niflungerne*, som dræbe *Sigurd*, og, skiöndt de rimeligviis sænke den med deu övrige *Fofners-Arv* i *Rinen* (Renden mellem Gother og Hunner), hvorfor Guld siden kaldes *Rin-Malmen*, koster den dem dog deres Liv i Hunnekongen *Atles* Gaard, og kaldes nu med alt Drageguldet *Niflunge-Skatten* (Nibelungenhort)***).

Hermed ender nu *Oddergiælds* Historie, men da *Volsungkviden* har end en Akt tilbage, hvori *Svanhild*, Sigurds Datter med Gudrun, faaer *Ermanrik* (Jörmunrekr og Jarmerik) til Gemal, og Banesaar under Hestehov, saa hele Tragedien först endes med, at Gudruns Sönner med *Jonaker*: *Hamder* og *Sörle*, hugge Hænder og Födder af *Ermanrik* og stenes selv ihjel, hvorfor

---

*) Skalda p. 135-37.

**) Jeg udleder nemlig »gnita« af Isl. »gnýptr« brat, da jeg intet bedre veed.

***) Skalda p. 137-42.

endnu *Thjodolf* fra Hvine kalder Stenen *Jonaker-Sönnernes* Skamfærd*), saa indseer man let, at *Oddergiælden* i Grunden Intet har med Volsungkviden at skaffe, men er kun stukken derind af tjenstagtige Aander, som vel ikke var saa keitede, men dog heller ikke af de Allerfiffigste. Vel skal det ikke forties, at i en af *Sigurdskviderne* bliver *Andvare Dværg* ganske rigtig fangen som en Giedde af Loke, maa frem med sit Guld og löber i Bjerget eller springer i Flint med de Ord:

Bliv nu, Guld,
Som Gusten eied,
Brödre to
Til Banesaar,
Ödlinger otte
Ogsaa til Nid,
Gavn faa Ingen
Af Guldet mit**)!

Men da Skatten unægtelig gaaer til Grunde med Niflungerne, og Ringen (Andvara-naut) aldrig nævnes i Sangene, bliver Sagen dog den Samme, og Ulykkesringen et senere Kunststykke, man ikke har kunnet faae til at gaae glat igiennem alle Hænder, skiöndt man aabenbar har lagt an derpaa***).

Ligesom imidlertid Sörgespillet er stort nok til at

---

*) Skalda p. 143-44. Heimskringla I. 47.

**) Sigurdskviden C. U. II. 154.

***) Et mærkeligt Exempel herpaa er, at *Skalda* lader Sigurd i Gunnars Navn fæste *Brynhild* med Andvarsnaut, medens han derimod tager den af hende efter Volsungsaga, hvorved naturligviis Skriverne har havt hver sin Betænkning.

kunne, saa godt som nogen af Shakspears Historier, undvære slige Snurrepiberier, saaledes er Volsungkviderne ogsaa langt bedre, end det enten ved Ringe eller Slægt-Registre lod sig giöre, knyttede til Nordens Kæmpeaand, skiöndt de paa den anden Side tydelig nok adskille sig baade fra vore hjemmegjorte Kvad og fra Angelsaxernes. Begge Dele falde bedst i Öinene, naar vi med Opmærksomhed betragte de *Valkyrjer*, der, i deres *Svanehamme*, paa en ganske egen Maade, som Kæmpernes Kiærester og Skjaldenes Muser, giennemflagre Kviderne. Vist nok er det Baand, disse *Valkyrjer* knytte mellem Guder og Helte, eller rettere mellem Valen og Valhal, noget löst og luftigt, men dog ikke ganske ubetydeligt, og til blot Skjaldebrug upaaklageligt; thi at *Valkyrjerne*, som Kæmpernes kvindelige Idealer, see vore *Skjoldmöer* over Hovedet, er indlysende, og at de i det store *Sörgespil* samle alle Kæmperne under deres Vinger, behöver, for at falde i Öinene, kun i det Höieste at peges paa. Da nemlig *Sigurd* Fofnersbane bliver Brynhild, sin *Valkyrje*, *utro*, og bedaares af en blot jordisk Skiönhed, da er Staven brudt over *Volsungerne*, og Alt hvad *Odin* kan giöre for sin Æt, er at styre sin Harme paa *Tryllersken Gudrun* og alle Niflungerne, hvorfor det ogsaa, baade hos *Saxo* og i Volsungsaga, er *Odin* selv, der lærer *Jarmerik* (Jormunrik, Ermanrik) at stene *Gudruns-Sönnerne*, Hamder og Sörle, som Staal ei bider paa*). Selv dette fantastiske Anströg, der udmærker de udvandrede Gothers Bjarkemaal eller Kæmpe-

*) Steph. Saxo p. 157. Dansken II. 217. Fornaldar Sögur I. 228.

viser fra de Kværsiddendes, kan vi imidlertid giöre Regnskab for; thi det ligger deels deri, at Æventyrligheden var mest levende hos dem, der gik mest og længst paa Æventyr, og deels deri, at de udvandrede *Gothers* Bjarkemaal kom for *tidlig*, saa det löber parallel med *Asamaalet* her hjemme, og faaer derved nödvendig, paa *Asernes* Bekostning, et höiere, men dyrekiöbt Sving, ligesom det *Shakspearske Drama*, der er samtidigt med Saxernes og vore *Psalmer*, vandt sit höiere Sving paa *Kirkens* Bekostning.

Tvivlsommere kan det vel synes, om vi i *Volsungkviderne* har en poetisk Opfattelse af de udvandrede Gothers virkelige Historie, og da de i deres nærværende Tilstand kun er at ligne ved Vrag af en forgaaet Orlogsmand, lader det sig maaskee aldrig bevise; men at den dybe *Alvor*, som gaaer giennem Kviderne, aldrig parrer sig med *Begeistringen*, naar man fægter i Luften, det tager jeg paa min poetiske Samvittighed, og at den begeistrende *Virkelighed*, der ligger til Grund, ei kan være nogen *personlig*, men maa være en *folkelig*, kan man see med et halvt Öie, ligesom det da ogsaa var umueligt, at det asgothiske Bjarkemaal kunde, poetisk talt, baade staae under Vores og hæve sig derover.

Gierne overlader jeg imidlertid Andre Æren for at oprede denne sælsomt indviklede Sag, skiöndt det ikke blot vil giöre Vedkommende Ære, men Middelalderens Historikere, og dermed os Alle, en væsenlig Tjeneste,

---

At Gudrun, Datter af *Hexen* Grimhild, ogsaa i Oldtiden har baaret Navn derefter, viser Udtrykket »venefica« hos *Saxo*.

saa det maa kun betragtes som et löselig hekastet Vink, naar jeg tilföier, at siden *Burgunderne* aabenbar er vore *Niflunger* og *Gifkunger* (Gjukunger), er det ingenlunde urimeligt, hvad de *frankiske* Oldsagn hentyde paa, at *Sigurd* er den *Frankestamme*, der havde været forbunden med *Vestgothen (Brynhild)*, men forbandt sig derpaa med *Burgunderen (Gudrun)*, altsaa den *Frakke*, der skilte sig fra *Stærkoddet*. Dette stadfæste sig nu ved en nöiere Undersögelse eller ikke, saa bliver det dog i alle Tilfælde vist, at baade *Bjovulfsdrapen* og *Stærkoddersagnet* maa drages ind med i den omfattende Undersögelse, der har alt det Tiltrækkende, universal-historisk Vigtighed, poetisk Mangfoldighed og dramatisk Sammenhæng kan give et Æmne, og Bjovulfsdrapen bliver her dobbelt mærkelig, da den baade i det Hele, som en poetisk Opfattelse af Gothe-Daaden, er et Sidestykke til *Volsungkviderne*, og tillige episodisk berörer dem, ved at nævne Slægtens Stamfader med hans rette Navn, *Volse*, og ved at omtale Kampen med *Fofner*, som den tillægger ikke Sigurd, men hans Fader *Sigmund**).

Völund.

Naar det ikke var for en Ordens Skyld, kaldte jeg gierne altid denne *Tusindkunstner* fra Oldtiden *Vaulunder*, da han under dette Navn ei blot indtraadte i *vor*

*) Bjovulfsdrape Thork. p. 68-69. Dansken S. 81-83. At baade *Sigmund* (Sigemund) *Volse* (Wælse) *Volsung* (Wælsing) og *Fjotle* (Fitela) lege lidt Skjul i den Thorkelinske Udgave, maa Læseren ikke lade sig forvilde af.

Læseverden, men fortryllede den, og indtog især det smukke Kiön, som er hans gamle Vane, han ei kan lade, hvor tidt han end derved er kommen tilkort; thi det var ikke blot Kong *Nidud*, der lod Haserne skiære over paa ham, *Stærkodder* var endnu meget grovere ved ham i *Leire*, da han vovede at lege Kiærest med Kongedatteren*). Dog, jeg glemte at fortælle Læseren, at Navnet *Völund* er kun Noget, Skielmen skuffer de Troskyldige med, thi det betyder „*Kunstneren*“, og han er kiendeligere hos *Saxo* under det blotte Navn af *Guldsmeden*, end i *Ulvdalen* med hele sit Slægtregister. Der er imidlertid samme Forskiel paa ham i Völundskviden og i Stærkoddervisen, som paa det asgothiske og platgothiske Bjarkemaal, saa her bliver han liggende paa sine Gierninger, men hist stjæler han sig fra dem i en *Fjederham*, som han gierne vil bilde Folk ind, han selv har gjort, men som hans *Valkyrje*, *Hervor Alvitr* (Vitterheten), dog aabenbar har stukket ind ad Gluggen til ham. Det gaaer nemlig, for mine Öine, med Völundskviden og Volsungkviderne, som med de Malerier, hvor man seer Maleren selv staae i en Krog og gotte sig ved Betragtningen af sine Hænders Gierning, saa her har vi aabenbar *Tyven*, der hjalp den *gothiske Frigg* til at faae Odinsstötten gjort, om ikke i Penge, saa dog til Kvindesmykker, eller med rene Ord: *Völundskviden* er den *gothiske Kunstapotheose*, som vist nok vilde falde igiennem mod den *Græske*, hvis de kunde sammenlignes, men hæver sig nu höit derover, fordi *Sofokles* »*Dæda-*

*) Staphanii Saxo p. 107-9. Dansken II. 30-43.

los« er tabt, og en levende Hund, som Ordsproget siger, er bedre end en död Löve. Vist nok minder ikke blot »*Völundshuset*«, som er det oldnordiske Navn paa *Labyrinthen*, men ogsaa Flyvetöiet, saa stærkt om *Dædalos*, at man fristes til at betragte *Völund* som en blot Skygge af ham; men betragter man nu *Volsungernes* og hans egen *Kvide* som hans ypperste *Kunstværk*, da seer man strax, han var ingenlunde en Skygge, men en *virkelig*, fri *Oversættelse* og *Efterligning* af ham. Jeg forestiller mig Sagen saaledes, at da de udvandrede *Gother*, omtrent ved Christi Födsels Tid, kom ned til det sorte Hav og blev *Grækernes* Naboer, da vaagnede deres Kunstsands, men da Kunsten altid begynder med *Ordet*, som den Materie, der baade ligger *Aanden* nærmest, er den *böieligste* og udkræver til sin Uddannelse hverken det Haandelag eller den Nöiagtighed, der kommer seent, saa var baade de fleste og beste *Smykker* og *Ringe*, *Gotherne* gjorde, af *Ord*, ligesom de *vandrende Stötter*, der gjorde *Dædalos* saa berömt, indtil Mythographerne forvandlede dem til stygge, *skrævende* Uglebilleder. Det fölger imidlertid med Nödvendighed af sig selv, at naar *Kunsten* har faaet et levende mythisk Udtryk, eller naar man först har faaet en *Dædalos* og *Völund* i Munden, da maae de holde Skridt med Kunsten og med Tiden, saa baade vil alle berömte Kunststykker blive dem tillagte, og naar Kunsten synker ned fra *Aandens* til *Haandens* Kreds, vil deres oprindelige Kunstværker betragtes og beskrives handværksmæssig. *Völund* forholder sig altsaa til *Alfer* og *Dværge*, som *Dædalos* til *Hefæstos*, eller som den naturlige og vitterlige Kunst til den

overnaturlige og uvilkaarlige, og det er derfor et vigtigt Træk i den forresten usle Tegning af *Völund* (Velent) i *Vilkinasaga*, at hans Fader satte ham först i Lære hos *Mimer Smed*, men siden hos *Dværgene* i Kallova eller *Möens Klint**). Han kunde naturligviis ogsaa omtrent hvad han vilde, saa hos Angelsaxerne var alle udmærkede Sværd og Brynjer hans Værk (Welandes geweorc), ja, man vidste der endog, hvor hans Smedde havde staaet**), medens han i Norden egenlig er *Guldsmed*, og hos *Gotherne* tillige *Vingesmed*, hvorfor det ogsaa hedder i Vilkinasaga, at det var *Væringerne*, som kaldte *Velent* (Kæmpevisernes *Verland)* for *Völund*. Desuagtet maa man sige, at den angelsaxiske Klagesang, hvori *Völund* (Weland) nævnes blandt Andre, som fristede Modgang, men forvandt den, er selv en *Völundskvide*, hvori Rimsmeden jamrer sig over, at, trods al hans Kunst, blev *Hjarne* ham dog foretrukken, saa han nu maa tude med de Ulve, han bogstavelig er iblandt***), og dette vil ikke klinge Læseren fremmed, naar han betænker, at ligesom hver ny Dag har sin Morgen og Middag, saaledes har hver ny Periode i Folkelivet sin Natur-Poesi, Kunst-Poesi o. s. v. vel ikke eens, men *tilsvarende*, saa vi har ogsaa vores *Völund*.

*) Rafns nordiske Kæmpehistorier II. 55. 56, hvor *Grönsund* naturligviis förer mig til *Möen*, uden at jeg dog föler mindste Drift til geographisk Tvist om, hvor »Kallova« fandtes.

**) Müllers Sagabibliothek II 162. Et Document, hvori *Welands Smedde* udtrykkelig nævnes, gav den lærde Angelsaxer Rich. Price mig venskabelig en Afskrift af, men som jeg har forlagt.

***) Conybears Illustrations of Anglosaxon Poetry p. 235-244, hvor Digtet dog hverken er heelt eller Texten sikker.

Hervor og Hilde.

Det undrer maaskee Læseren at see disse Navne sammenföiede, men det undrer ogsaa mig, aldrig för at have seet disse *historiske Valkyrjer* sammenstillede, da Ligheden dog er iöinefaldende, og Forskiellen kun ved Sammenligning kan opdages, saa det falder vanskeligere at skille dem ad end at forblande dem.

Hervor kiende vi vel ikke uden af den islandske Roman om Sværdet *Tyrfing*, som er opkaldt efter hende, og er i det Hele kun maadeligt Gods, men da hendes rimede Ordvexel med hendes Fader, den gamle *Bersærk* under Muld, er indlemmet deri, bliver den derved i det *Enkelte* en anderledes god Kilde, end den er i det *Hele*. Sagnet om *Arngrim* Bersærks tolv Sönner, der faldt paa *Samsö* i Kamp med Heltene *Orvar-Odd* og *Hjalmer Hugprud*, findes nemlig hos *Saxo* og spores i *Hyndlas* Sang*), og hertil slutter sig paa det Naturligste Sagnet om *Angantyrs* Datter *Hervor*, som manede sin Fader op, for at faae hans Sværd, det *blodtörstige Tyrfing*, der aldrig, naar det var draget, kunde stikkes i Skeden, uden först at lædskes med Mandeblod. I dette slemme Sværds Historie vil vi nu ingenlunde fordybe os, men lade det staae ved sit Værd, om det har været et Oldsagn eller blot er Romanskriverens Indfald, at Dværgene *Durin* og *Dvalin* nödtvungne havde smeddet det til Kong *Svafurlame* i *Holmgaard*, med det Paahæng, at *Tyrfing* skulde blive Pinden til hans egen Ligkiste

*) Steph. Saxo p. 93. Dansken I. 290-91. Hyndlas Sang C. U. I. 329-30.

og virke *tre* store *Nidingsværker;* thi i begge Tilfælde er det en Træbroder eller Staalbroder til *Stærkodder*, og det er derfor ganske i sin mythiske Orden, at *Tyrfings* Eiermand *Angantyr* falder for *Orvarodd* (Asamaalets Stærkodder), ligesom *Hildiger* for *Halvdan*. Tyrfing eller *Tirfing* er nemlig aabenbar Sindbilledet paa *Bersærkegangen*, eller den *dyriske Tapperhed* hos Kæmpefolket, ligesom *Stærkodder* paa den *menneskelige*, og hvor beslægtede de end synes, giör Helteaanden, som fattes hist og raader her, dem dog til naturlige Antipoder, og det er derfor mærkeligt, at ei blot en af Arngrimssönnerne hedder *Tyrfing**), men at ogsaa en af de stridbareste *Gothestammer*, den nemlig, der sloges med Keiser *Valens* og indebrændte ham, kaldes *Tirfinger* (Tervingi)**). Havde vi derfor det Sværds *mythiske* Historie, vilde den for Historien være Guld værd; men i Hervors-Saga findes kun i det Höieste Begyndelsen og en Stump af Enden, hvor *Angantyr* den *Yngre* dræber sin *Broder* med det***); thi Resten er Sniksnak, saa Romanskriveren endog faaer fire Nidingsværker, istedenfor tre****), og

*) I Hyndlas Sang og hos Saxo, men *ikke* i *Sagaen*, som da ogsaa derved röber sin Uægthed.

**) Nærmere Efterretning maa man söge i *Suhms* Critiske Historie T. IV efter »Therving« og »Athanaricus« paa Registeret, eller, har man Leilighed, heller andensteds, da Veien i det Vilderede hverken er god at finde eller förer til Stort.

***) Fornaldar Sögur I. 493-94. 508, hvor Versene tale for sig selv og give os det mærkelige Træk, at Bersærkebörnene vilde have *Tyrfing deelt* imellem sig.

****) Da Hedrik dræber sin Broder og Svigerfader, hans Trælle ham, og Angantyr den Yngre sin Broder Hlöder.

vrævler *Erik Ylfing* (Hedrik) saaledes sammen med Bersærkerne, at vi, selv med *Saxos* Hjelp, har ondt nok ved at rede ham ud deraf, skiöndt Mythe-Kiendere godt see, han har ikke Andet i Sagaen at giöre, end at trælle for Romanskriveren*).

Sagen er naturligviis den, at *Bersærkegangen*, ligesaa vel som *Heltelivet*, har sine skiftende Aarstider, saa *Hervors* Tryllesang er dens *Bjarkemaal*, hvormed hun maner *Tyrfing* op igien, og bliver saaledes Moder til *Angantyr* den *Yngre*, som dermed dræber sin egen Broder og falder saa for *Stærkodders* Haand, ligesom den Gamle for *Orvarodds***). Hvad nu dette Midnats-Maal eller *Hervors-Galder* selv angaaer, da har det vel, tilligemed *Regners* Dödssang, ved tilfældige Omstændigheder gjort langt mere Opsigt i Literaturen, end det fortjente; men dog lader det sig for en Gang nok höre, hvordan hun raaber:

Vaagn, *Angantyr!*
Vakt af *Hervor*,
Din og *Toves*
Datter eenbaaren !

Ræk mig af Höien
Ragekniven,
Smeddet af Dværge
Til *Seierlam****)!

*) Af *Saxo* lære vi nemlig, at *Arngrim* Bersærk var en Svensker, som, paa *Eriks* (Hedriks) Forbön, fik *Frodes* Datter *Ofure* (Eyfura), samt at *Hunekrigsn*, som i Sagaen tilskrives Eriks *Sön*, hörer til hans og Frodes Bedrifter.

**) Steph. Saxo p. 110-11. Dansken II. 44-48.

***) *Tove* har jeg sat for »Svave« og *Seierlam* (Sigurlami) for »Svafurlami« efter Varianterne, da det er langt rimeligere, at en Af-

Hjorvard, Hervard,
Hrane, Angantyr!
Vaagner, I Döde,
Dybt under Jord-Styd!

Blev under Muld
Nu magteslöse
Arngrims Sönner
Og *Eivores*?
Misted I Mælet
I Munarvaag?

Hjorvard, Hervard,
Hrane, Angantyr!
Saa det i Bringen
Bryde og værke,
Som i en mylrende
Myretue,
Hvis ikke dages
Dvalins-Klingen,
For deilig en Vaand
I Dödning-Haand*)!

Kun nödig rykker den gamle Bersærk ud med *Tyrfing*, som han forudsiger vil öde hans Afkom, men dog maa han lystre det ramme Galder, og skiænker Datteren i Tilgift Arngrims-Sönnernes *Björnekræfter* (tolv Mands Styrke), hvorpaa *Hervor* kvæder:

---

skriver har villet rette Versene efter Sagaen, end at Nogen skulde ændre dem paa Strid med den.

*) Fornaldarsögur I. 435-42. 519-22. *Danske Sange* af det ældste Tidsrum S. 61. *Idunna* (Nyaarsgave 1811) S. 31.

Selvgjort er velgjort,
Vikingefrænde!
Vel kom til Hænde
Mig Hôibo-Sværdet,
Heller jeg tog det,
End hele *Norge!*

Glad nu til Skibet
Skjoldmö haster,
Ændser kun lidt,
Du *Lofting* prud,
Hvad hendes Sönner
Siden skifte!

Hermed lade vi hende fare, som *Bersærkernes Valkyrje*, thi hendes Ægteskab med *Gudmunds* Sön paa Glæservold, og hendes Moderskab til Andre end *Angantyr den Yngre*, skriver jeg dristig paa Romanskriverens Regning*).

Vi komme nu til *Hilde***), der aabenbar har sit Navn af »hild«, som er Kampens Hverdagsnavn i angelsaxiske Digte, saa der behövedes ingen anden Grund til, at »*Hilde-Legen*« blev saa gængs i de islandske Draper, men vist nok maatte der Mere til for at giöre os og vore Börn

---

*) Ved förste Öiekast synes det at tale for Hervorsagas *Hedrik*, at han nævnes ved Siden af *Sifka* i Vidsidsmaal, men ved nærmere Eftersyn opdager man det Modsatte, thi i Sagaen er *Sifka* Hedriks *Frille*, men i Kvadet hans *Stalbroder*. *Skjalden* siger nemlig, at han besögte

Seafolan and Þeódríc,
Heaðoríc and *Sifecan*,

hvorved der ingen Tvivl kan være om *Sifkas Kiön*.

**) Steph. Saxo p. 88-90. Dansken I. 280-81. *Skalda* p. 163-65. Fornaldar Sögur I. 395-407.

kiærere ad det Udtryk for Kampen end ad ethvert Andet, og dette Mere finde vi i *Hilde-Mythen*, for hvis Opbevarelse vi skylde gamle *Saxo* mange Tak, thi selv i *Skalda* er den forfusket, og i *Sörle-Snakken* saaledes fordærvet, at Romanskriveren skulde have over Fingrene, til han tabte Pennen, hvis det ei var skeet for længe siden.

Det hændte sig da, under den svare *Hunekrig*, at Kong *Hedin* fra *Norge* kom *Fredegod* til Hjelp, med Fred-Skjold i Toppen, paa halvandet hundrede Skibe, men hvad der trak Nordmanden mest her sönderned, var dog nok Rygtet om skiön *Hilde*, *Hogne* Jydekonges Datter; thi hun og *Hedin* havde forelsket sig i hinandens Rygte, og kunde, saasnart de saaes, ikke meer faae Öinene fra hverandre*). *Hedin* svor sig nu i Fostbroderlag med *Hogne* og fik Lovning paa *Hilde*, men blev siden bagtalt for *Hogne*, som om han havde kysset Kiæresten for tidlig, og heraf yppedes en Kiv, som endtes med, at Fostbrödrene nedlagde hinanden i Tvekamp paa *Hedinsö*. Man vil imidlertid sige, at *Hilde*, af kiærlig Forlængsel efter *Hedin*, om Natten med Tryllesang vakte de Faldne til Kamp paany.

Jeg siger, Mythen er forfusket i *Skalda*, og alle dens Venner vil sikkert give mig Ret, naar de höre, at efter den havde *Hedin Hjarrandsön* ranet Hilde, mens *Hogne* var paa Herredagen, og at hun, da hendes Fader og Brudgom mödes, vel gaaer imellem dem, for, som

*) »Quippe nondum invicem conspectos, alterna incenderat fama. At ubi mutuæ conspectionis copia incidit, neuter obtutum ab altero remittere poterat, adeo pertinax amor oculos morabatur.«

det lader, at mægle Forlig, men gyder dog med Flid Olie i Ilden; saa der er samme Forskiel omtrent paa *Saxos* og *Skaldas* Hilde, som paa liden *Signe* i *Sigersted* og *Halgerd* Langbrok paa *Hlidarende**). Netop dette Forhold lærer os imidlertid, at Mythen er ikke med Flid forvansket, men kun opfattet, som man opfattede Kæmpelivet og Kvindens Forhold dertil paa *Island*, saa hvad *Skalda* lægger til, at *Hognes* Sværd hedd *Dannefæ* (Dáinsleif), at Kæmperne forstenedes, alt som de faldt, men stod saa op, naar det dagedes, med *splinternye* Vaaben, og skulde blive saaledes ved til *Ragnarok*, det lader sig meget godt forene med Fremstillingen hos *Saxo*. Vel faaer man nemlig ved hans Udtryk snarest den Forestilling om *Hildelegen*, at det var om *Natten*, de faldne Kæmper stod op, og det klinger jo rimeligst, at hvad der om Dagen saae ud som Graasteen, blev i Skumringen til staalgraa Kæmper; meu deels siger Saxo dog kun, at det var om *Natten*, Hilde *vakte* dem, og deels er *det* af et Oldsagn, der hos en critisk Historieskriver klinger rimeligst, netop allersnarest *uægte*, da han af Naturen har en næsten uimodstaaelig Drift til at troe sit eget Skiön bedre end Sagnet, naar det ved en *lille* Forandring kan blive efter hans Hoved**). Selv

*) Endeel af mine Læsere kiende maaskee ikke af *Njals* Saga denne islandske *Skjoldmö*, der ikke vil give sin Husbond, den heltemodige *Gunner*, to Lokker af sit lange Haar til en Buestræng, da hans Liv staaer paa Spil; men har de ingen Lyst til at lægge sig paa Kundskab derom, har jeg naturligviis heller ingen til at skrive for dem.

**) Saxos Ord er disse: Ferunt Hildam tanta mariti cupiditate flagrasse, ut noctu interfectorum manes redintegrandi belli gratia

havde jeg nær gjort det Samme, da det til Lykke faldt mig ind, at engang jeg var begeistret og langt fra a tænke paa Hilde-Mythen, ringede det for mit Öre:

Det Sidste, jeg mindes,
Er Syner i Vang,
Hvis Vækkere findes
I Strængenes Klang,
I Tonerne klare,
Som stige fra Ö
Og södt aabenbare,
At Daner kun döe
Som Sol og som Maane,
Der smilende daane
Og straalende atter opstaae!

Ja, Dannemarks Döde
Jeg levende saae
I gyldne Dagröde
Af Graven opstaae!
Naar Hanerne gale,
Giengangere flye
Til Dödningssale,
At sukke paany;
Men *da först* ombelte
Sig Dannemarks Helte,
Om *Natten* de *hvile* i Fred!

---

carminibus excitasse credatur. Skalda siger udtrykkelig: En Hildr gekk of nóttina til valsins, ok vakti upp með fjölkyngi alla þá er dauðir voru, ok annan dag gengu konungarnir á vígvöllinn ok börðust .... En er dagaði, stóðu upp allir dauðir menn ok börðust, ok öll vápn voru þá nýt.

Paa Land og paa Bölge,
I Höi og i Hal,
Med Solen de fölge,
Som *Öre* med *Skjald*;
Om Natten de sove,
Om Dagen de gaae,
Med Fuglen i Skove
De glade opstaae;
Thi *Bjarkemaals-Sangen*
Er gammel i Vangen,
Er *Leiregaards-Hanernes* Gal*)!

Man sætte nemlig blot »*nordiske Helte*« istedenfor »*Dannemarks*«, som her er tvetydigt, da har man den samme Anskuelse som i Hilde-Mythen, og vil let komme til den Indsigt, at dette ikke blot bör være Forskiellen mellem Heltenes Gienfödelse og Bersærkernes Gienfærd, men har alle Dage været det, og ret öiensynlig i Norden, saa f. Ex. Natten fra *Midten* af det *trettende* til *Begyndelsen* af det *sextende* Aarhundrede var en *Bersærk-Tid*, men med Dagningen og Fuglene vaagnede Heltene og fortsatte med *nye Vaaben* den afbrudte Kamp for *Aandens Rige*, saa Heltenes *Bjarkemaal* lyder altid som i Leiregaard: det *dages*, det *dönner!* Det er med andre Ord, hvad vi Alle forstaae, at da blive Dagene mörke, naar *Kraft* og *Kiærlighed* gaae hver sine Veie, saa Ondskab bliver stærk og Godhed svag; men *Kiærligheden* til Aandens Verden er lykkeligviis en Hilde, som kan vække

*) *Nyaars-Morgen*, et Rim, der vel heller burde hedt »Morgen-Drömmene« og falder, som Alt i Dagningen, lidt dunkelt, men er udsprunget af saa levende og mild en Morgen-Lyst, at lidt op ad Dagen bliver det nok bekiendt.

Helte, og saasnart den möder *Kraften*, som Hilde kysser Hedin, da dages det, og den store, seirrige Kamp fortsættes, vel med *nye Vaaben*, efter Tidens Tarv, men i den samme Aand, i Dag som i Gaar og fremdeles til Ragnarok. Naar derfor Romanskriveren, med hans Kong *Hedin* af *Morland* og Kong *Hogne* i *Danmark*, der ligger endnu længer af Leed end *Spanieland* og *Maglegaard*, lader *Olav Trygvesöns* gode Mand *Iver* Glands giöre Ende paa Legen, ved at slaae Heltene ihjel, saa de staae aldrig op igien, da er det langt fra at være, hvad det dog skal giælde for, et Beviis paa *Christen-Kiærlighed;* thi langtfra at beröve Mindesangen sin Kraft, er den netop Moder til det dybeste *Nattergalslag*, der vækker daanede Helte til Daad i Morgenrödens Glands! Dog, det var for meget forlangt af den gamle Romanskriver, at han skulde have Öie for Sligt, da selv den Nyeste kun maner Kæmper op, for at slaae dem tilgavns ihjel, uden engang at ændse, hvad han dog burde vide fra *Ammestuen* af: at selv om det er gamle *Bjergpuslinger*, som maae flytte, naar Christendommen bliver stærk, har de dog gierne en *Guldkrybbe*, der bliver staaende, fordi *Kirkemuren* er bygt over den, og som ingenlunde er at foragte.

Nu vil jeg haabe, skiöndt det maaskee er for tidlig, at Læseren baade seer, hvorfor jeg har rykket *Hervor* og *Hilde* saa nær sammen, og hvor lette de dog er igien at skille ad, naar man rigtig betragter dem, samt at de begge er værd at huske, ei blot fordi de saa levende afbilde den gamle *Bjarkemaals-Tid* i Norden, da Gudernes Sönner gjorde deres Bedste, og Jetternes

deres Værste, for at man ikke skulde savne deres Forældre, men især fordi de række os Speile, der kun behöve at aandes paa og törres af, eller i det Höieste belægges med lidt Kvægsölv, for at være brugelige til Verdens Ende og samle Kæmpeskikkelserne meget bedre end Arbeiderne af de bedste engelske Glaspustere nuomstunder.

Til Slutning maa jeg bemærke, det er aldeles i sin historisk-poetiske Orden, at *Hilde* hörer til *Fredegods-Tiden*, og at derimod *Hervors Fader* endnu i den kun er et lille *Barn;* thi det er netop de sidste *naturlige Bersærker*, der give Guldalderen, som *Hjalmer Hugprud*, Banesaaret, og at opvække de Döde er en Kunst, det aldrig falder *Hervor* ind at fuske paa, för hun seer, det er lykkedes *Hilde*.

Suttungs Mjöd.

Kiært Barn har mange Navne, og havde derfor Kampens Bulder og Redskaber en Slump hos vore Fædre, saa havde Rim og Sang ei heller faa, og jeg har stræbt at vise, der var ogsaa Noget i, som ikke mange Navne var for gode til; men alle *Skaldas* Kiendinger, fra »Kvasers Blod» til »Klangbjergselven« eller Glommen (glaumbergs straumr), er, om ikke just udsprungne af *Suttungs-Mjöden*, saa dog knyttede til den, og skiöndt Mythen derom er langtfra at röbe den fineste Smag, er Mjöden dog saa aabenbar beregnet paa *Smagen*, at ingen Mythe er vissere fra *Kragemaals-Tiden*.

Dermed begynder da Sagnet i *Brage-Snakken*, at da *Aser* og *Vaner* sluttede Fred, beseiglede de den ved

paa begge Sider at spytte i eet Haande, og til et levende Mindesmærke om Pagteu skabte Guderne deraf en *Viismand*, ved Navn *Kvaser* (Stakaande), der var saa klog, at Ingen kunde sætte ham med Spörgsmaal. Han reiste nu omkring for at udbrede Oplysning, men stödte paa to Skarns Dværge, *Fjaler* og *Gjaler*, som fik ham lokket afsides og slog ham ihjel, hvorpaa de lod Blodet löbe i Kiedlen *Odrærer* (Opmuntring) og i Bötterne *Bodn* og *Son*, kom Honning deri og blandede saaledes en Mjöd, hvoraf man kun behövede at drikke, for at vorde *Skjald* og *Sagamand*. Dværgene smurte nu Aserne om Munden med den Snak, at *Kvaser* var klögtes i sin Klogskab, eller revnet deraf, fordi han Ingen kunde finde, der var klögtig nok til at pumpe ham ud. Da samme Dværge imidlertid siden druknede Jetten *Gilling*, fik de *Suttung* hans Sön paa Nakken, som satte dem fast paa et Skiær i Stranden, saa de maatte kiöbe deres Liv med den kostelige Mjöd, der nu blev flyttet til *Knudebjerg* (Hnitbjörg), under Varetægt af *Suttungs* Datter *Gunlöd*.

Först nu, synes det, kom Aserne under Veir med Sagens rette Sammenhæng, og for at faae Fingre paa Mjöden, tog *Odin* Fod i Haand og strög Leerne saa godt for ni Trælle, der slog Hö, at de skar Hovederne af hverandre for at være Strygespaanen nærmest, og de Trælle tilhörte Suttungs Broder *Ring* (Baugi), hvem *Odin* saa, under Navn af *Bölværk*, tilböd at giöre deres Arbeide for en Slurk af den bevidste Mjöd. *Ring* turde ikke love meer end at giöre sit Bedste dertil, og *Suttung* vilde Intet give enten for Lön eller Bön, men saa borede *Ring* Bjerget igiennem, hvor Miöden var, med

en Naver, *Odin* havde, som hedd *Rate*, og *Odin* skiöd sig som en Snog igiennem Naversporet, ned til *Gunlöd*. Med hende blev han i tre Dage saa gode Venner, at han fik Lov til at tage tre Slurke Mjöd, men tömte i dem baade Kiedel og Bötter, og flöi saa bort med *Örnevinger*. *Suttung* mærkede vel Uraad og foer efter ham, ligeledes i *Örneham*, men *Odin* slap dog ind i Asgaard, hvor Aserne havde Kar ved Haanden, som han brækkede sig i. Noget var der vel paa anden Maade gaaet tabt, da *Suttung* var ham saa nær paa Livet, men det lod man være *Gribsgods* for alskens Versemagere, medens *Aserne*, og hvem de unde vel, drikke af den anden Tönde, som derfor kaldes saavel *Asadrikken* som *Odins* Fangst, hans Fund og Gave*).

Heraf findes Saameget i *Havamaal*, at *Odin* der bekiender, han kom med Svig til *Suttungs* Mjöd og lönnede *Gunlöd* kun slet for hendes Föielighed**), men i de andre Sange söge vi forgiæves Spor af denne Mythe-Unge, dog bruges Udtrykket „*Suttungssönner*“ der saaledes, at vi see, det maa betyde „*Dværge*“, hvad ogsaa er det passeligste i alle Henseender***).

Uagtet nu denne *Smags-Mythe* har den store Feil at være ligesaa *smaglös* som det islandske Skjaldskab, saa taler dog allerede denne nöie Sammenhæng for dens Ægthed i sit Slags, som en poetisk Anskuelse af *Kragemaalet*, der födtes med det Samme, og saa dyb var den

---

*) Bragesnakken p. 83—87.
**) Havamaal C. U. III. 75. 113—16.
***) Skirners-Reise og Alvismaal C. U. I. 84, 273.

historiske Anelse i Norden, at hverken har der været, ei heller vil der komme nogen vitterlig *Kunstdigtning* eller *Forstandspoesi*, paa hvis Undfangelse og Födsel Mythen om Suttungs Mjöd jo lader sig passende anvende.

At nemlig *Kvaser* opstaaer af Asers og Vaners fælles Spyttebakke, er vel et ækkelt Billede, men et godt Indfald, thi af de poetiske Yttringers historiske Sammengiæring opstaaer altid en vis Forstand paa Billedsproget, og ligesom det först var af *Kvasers Blod*, Digtermjöden blandedes, var det aabenbar ogsaa först efterat man med Pennen havde slaaet det levende poetiske Ord ihjel og fört det til Bogs, at man fik Prosodier, Rhetoriker og Æsthetiker, som svare til *Odrærer*, *Bodn* og *Son*. At nu endelig den ny Poesi, der skal udspringe af den Gamles Oplösning og Opplukning, ogsaa bliver derefter, det har Erfaringen, desværre, baade i Syden og Norden kun lært os altfor godt; men at ogsaa vore Propheter saae langt mere end de fik, beviser den herlige Oplysning, at Mjöden maa först gaae igiennem *Odin* (Digterguden) og komme den rette Vei ud, giennem *Örne-Nebbet*, för den kan blive virkelig begeistrende; og selv det er et dybt hentet Træk, at *Odin* maatte *slide* for det, för han naaede *Odrærer*, thi det er virkelig Betingelsen for en ægte Kunstpoesi, at hvad der af Begeistring er tilbage, forbinder sig med Flid og videnskabelig Granskning. Denne store og vigtige Sandhed, at Poesien maa blive videnskabelig, for at Videnskaben kan blive poetisk, og at det er *Mythebögerne*, hvor de ligge begravede dybt i Stövet, under en Jettemös Opsyn, den *skiönne Viden-*

skab kaldt, som Digteren maa arbeide sig ned til og ind i, som Bölværk med Naveren giennem Klippen, denne Sandhed er vel ikke smukt men dog levende og træffende udtrykt i *Kvasermythen*; og istedenfor at rympe Næse ad det Smaglöse deri, er det vort store Kald at fölge dens Anviisning, og saaledes frembringe ikke blot en bedre Smag end Mythesmeden havde, men fremfor Alt et bedre *Kragemaal*, end det der hidtil löd, enten paa *Island*, eller nogensteds under Solen. En maadelig Digter, sagde selv han, som var det, er et utaaleligt Dyr; men da der dog nödvendig maa opstaae Rimflikkere i Snesetal, hvor der fordum var Propheter og Poeter, saa giælder det ret egenlig nu, om vi kan vinde den Priis, vore Fædre spaaede om: at forbinde det Deilige med det Dybe, det Smagfulde med det Höie og det Klare med det Hemmelighedsfulde.

Ægers-Gildet.

At Loke-Gluffen, hvoraf vi kiende dette Gilde, er fra *Kragemaals-Tiden*, da man kun samlede alle Guderne, for at spase med dem, er alt anmærket, og at *Æger* eller *Hler*, som den gamle *Rosmer Havmand*, er en meget tvetydig og i Grunden ubetydelig mythisk Person, har jeg ikke glemt at indskiærpe; men da det virkelig er mit ramme Alvor at lade Alt skee sin Ret, maa jeg ogsaa lade Æger og hans Gilde skee deres.

Uagtet nemlig baade Fædrenes Myther og Levnetslöb viser, at de bröd dem kun lidt om nogen *anden Natur* end Kampens og deres egen, saa kunde dog de dunkle *Naturkræfter* umuelig undgaae deres Opmærksom-

hed, og de tre Udmærkede, som yttre sig i *Stormen*, *Havbrusningen* og *Ilden*, maatte nödvendig staae for dem i *Jette-Skikkelse*; men deres Fortrolighed med Havet kundgiör sig ogsaa deri, at *Havmanden* (Æger) er den eneste Jette, med hvem de lade *Aserne* pleie Venskab, imod at han ogsaa holder sig *rolig* og overlader det til sin Kone *Ran* og sine *Döttre* at giöre Ulykker paa Söen. Vel kalder *Skalda* ganske rigtig Vinden *Fornjots* Sön, *Ægers* og *Ildens* Broder*), men der findes dog neppe Navnet *Kaare*, som vi af andre Kilder veed, den Ægers-Broder förte**), og endnu mindre finde vi ham i de gamle Sange, hvor *Vind-Jetten* derimod kaldes *Aadsel-Slugeren* (Hræsvelgr) i Örneham, som klapper med Vingerne, saa det suser over Havet, skiöndt Ingen seer noget***). Ligeledes kaldes ogsaa *Ilden* sammesteds i *Skalda* Ægers og Vindens Broder, men Navnet *Loge* maae vi enten giætte os til, fra Sagnet om ham, der i *Udgaard* aad omkaps med *Loke*, eller söge hos *Kaare*, og Ildkraftens Personlighed spore vi end ikke i Sangene, med mindre det skulde være i *Svasud* Sommer-Fader****). Selv deres gode Fader *Fornjot*, som har gjort en Slags Opsigt hos Mythographerne, finde vi kun nævnt i Ravne-Galderet, og det endda kun i Forbifarende, som alle Vindes Fader eller Frænde †), saa *Æger* er den Eneste af Slægten, man veed noget at fortælle om.

---

*) Skalda p. 126, glemt i Registeret.
**) Fornaldar Sögur II. 3. 17.
***) Vafthrudners-Maal C. U. I. 21-22.
****) Vafthrudners-Maal C. U. I. 17.
†) Ravne-Galderet C. U. I. 223: Fornjóts sefum fluttir.

Allerede i Grimners-Maal siger *Odin:*

Saa har jeg trukket
Paa Smilebaandet
For Seiergud-Börn,
At Hjertet i Livet
Skal hoppe forsand
Hos *Aserne* alle,
Naar ind de komme
Paa *Ægers* Bænke,
Til *Ægers-Gildet**)!

Om nu herved sigtes til et enkelt forestaaende *Ægers-Gilde*, eller om *Aserne* besögte ham engang imellem, ligesom *Zeus Æthioperne*, skal jeg lade være usagt, men af *Hymerskviden* maatte man slutte det Sidste, naar den ikke i det Hele var saa uefterrettelig, og i dette Stykke dobbelt mistænkelig, ved at giöre *Asernes* Besög hos *Æger* til en *Straf* for ham, hvad kun altfor meget ligner et slet Forsög paa at forklare sig *Gude-Gildet* i *Jettestuen***). Nok er det, at vi kun har mythisk Underretning om *eet Ægers-Gilde*, og det endda kun saa knap, som den falder i Fortalen til *Lokegluffen*, hvor det hedder, at ved samme Gilde havde man ikke andet *Lys* end *Guldskin*, og behövede ingen *Skiænker*, da Drikke-

*) Grimners-Maal C. U. I. 61, hvor jeg ikke veed, hvad der har frembragt: *gigantis* in scamno, *gigantis* ad convivium, til Dölgsmaal over de klare Ord: Œgis bekki á, Œgis drekku at; men det har dog gjort, at der i det mythologiske Lexicon end ikke ymtes om, at man finder Ægers-Gildet i Grimners-Maal, saa jeg kunde dristig tiet med det, naar min historiske Samvittighed vilde tillade det.

**) Hymerskviden C. U. I 5.

varene kom af dem selv. Desuagtet var der dog to Tjenere: *Vims* og *Farimag* (Fimafengr ok Eldir), hvis Opvartning blev meget rost; og da *Loke*, som ikke kunde taale at höre det, slog *Vims* ihjel, hvorved han krænkede *Fristedets* Hellighed, blev han jaget til Skovs af *Aserne**). At han kom igien og skiældte Aserne Huden fuld, det veed Læseren, og da Gylfelegen slet ikke omtaler Gildet, maae vi tye til *Snakken*, hvor vi dog heller ikke blive klogere, thi at *Æger* först skulde have besögt *Aserne*, som der staaer i Brage-Snakken, og da bedt dem hjem til sig, er neppe rigtigt og nytter os i alt Fald ikke, og at *Maden* saavelsom Drikken kom af sig selv, synes urimeligt, da Opvarterne derved giöres aldeles overflödige**). At endelig *Aserne* först ved denne Leilighed *opdagede*, at *Ran* havde et Net, hvori hun fangede de Skibbrudne, klinger höist mistænkelig og staaer aldeles örkeslöst, da der ikke engang tilföies, hvad dog andensteds findes, at *Loke* laante samme Net til at fange *Andvare* Dværg, som legede Giedde***).

Derimod lærer *Skalda* os, at *Æger* ikke blot bar Navn af *Gudernes Giæst* eller *Godegiæst*, (heimsœkir guðanna) og af *Rans* Mand, men at han ogsaa er Fader til ni Döttre, nemlig: *Skytörning* (Himinglæfa), *Dykke* (Dúfa), *Rödtop* (Blóðughadda), *Svulme* (Hefring), *Blöde*

---

*) Lokegluffen C. U. I. 149-50.

**) Brage-Snakken p. 79. Skalda p. 129.

***) Sigurdskvide C. U. II. 152, hvoraf man maa slutte, at han ikke selv, som sagt er, *fandt paa* at binde Fiskergarn, men stjal kun Æren.

(Uðr), *Sprud* (Hrönn), *Bölge*, *Vove* og *Brænding**), lutter *naturlige Havfruer*, som man ikke blot maatte have Aandsky, men Vandsky, for at forarge sig over.

Et andet Spörgsmaal er det, om *Æger*, som ogsaa kaldes *Hler* og *Gymer*, ei er Fader til en finere *Havfrue*, *Gerd Gymersdatter* nemlig, som *Frey* forelskede sig i og kiöbte med sit Sværd, saa det i alle Maader var en *Aphrodite*, der stiftede det betænkelige Venskab mellem *Æger* og *Aserne***).

Dog, det være hermed, som det vil, saa udtrykker Ægers-Mythen ei blot det venlige Forhold mellem *Havet* og den historiske *Kæmpeaand*, som især Englands Historie har sat udenfor al Tvivl, men den skiænker os i *Gudegildet* et Forbillede paa, hvad nu er i Giære, til Oplysning og Erkiendelse af *Aandens Naturforhold*, hvorved Lokegluffen, der vel ikke ganske kan udeblive, vil i det Mindste blive finere end fordum.

Navnet *Æger* (eágor) betyder ligefrem brusende Hav, og Hlèr eller *Ler*, som gav *Lesö* (Hlèsey) Navn, og er hos *Saxo* en jydsk Hövding, betyder ventelig det Samme***).

Thorkel Adelfar.

Denne Mythe findes kun hos *Saxo*, og er ikke af de Dybeste, men derfor netop i visse Maader af de Klareste, hvorfor den da ogsaa fandt Naade for hans Öine,

---

*) Skalda p. 124, og p. 185, hvor en ny Pen har begyndt, kun lidt anderledes.

**) Lokegluffen C. U. I. 148. Skalda p. 125.

***) Steph. Saxo p. 28 (Dansken I. 94.): Hesca, Eyr et Ler.

vi vel maae kalde *Fader* til det ny *Kragemaal* i Norden*). Dermed vil jeg dog ingenlunde sige, det er let at udfinde, hvilken dögnhistorisk Begivenhed her muelig spilles paa, thi det kan holde haardt nok; men jeg mener blot, at Fremstillingen er saa udförlig og giennemsigtig, at man ei kan miskiende den allegorisk-mythiske Beskaffenhed af Sagnet. Det er saaledes klart, at begge Reiserne: til *Geirrods-Gaard* saavel som til *Ud-Gaard*, skal betragtes som aandige Opdagelsesreiser, hvorfor *Saxo* ogsaa indleder Sagnet med den træffende Bemærkning, at i Kong *Gorm* bröd sig den oldnordiske Kæmpeaand en ny Bane, saa hans Hug stod ei til Vaabengny, men til at efterspore og udgranske *Naturens* Hemmeligheder, saa der kunde blive Reen og ret Skiel mellem den sikkre *Erfarings* og det löse *Rygtes* Enemærker**). Om derimod begge Reisebeskrivelserne har een Forfatter og altsaa virkelig give os en Fortsættelse, er et andet Spörgsmaal, som jeg dog hælder til at besvare med Ja, da den förste Reise ender med *Forgudelse* af *Udgaards - Loke*, men den anden med et *Glimt* af *Christendommens* Herlig-

*) *Holberg*, som i den Anledning heel mærkelig (Dannemarks Historie I. 58) siger: Dette viser, at alle *Saxos* Fabler er ikke at foragte, og at mange af dem, hvis man havde den *rette Udtydelse*, kunde blive ligesaa *vigtige* som de *græske* og *ægyptiske* Fabler, hvilke under forblommet Digt indeholde Theologi, Moral og *sandfærdige Historier*.

**) »Hic enim, novum audaciæ genus complexus, *hæreditarium fortitudinis spiritum* scrutandæ rerum naturæ vestigiis quam armis excolere maluit: utque alios regum ardor bellicus, ita ipsum cognoscendorum mirabilium, quæcunque; vel experimento deprehensa, vel rumore vulgata fuerant, præcordialis stimulabat aviditas.«

hed, der ligesaa vist bliver Udbyttet af en lykkelig Reise til det *philosophiske* Land, som hin blev Enden paa alle de forulykkede Reiser til *Fabel-Lanet.*

Her kan hverken blive Rum til at afskrive eller giennemgaae det brede Sagn, som Læseren ogsaa nemt kan finde og, naar han er inde i Anskuelsen, more sig med at udtyde*); men den mærkelige Omstændighed, at *Thorkel Adelfar* giöres til en *Islænder*, kan jeg ikke med Taushed forbigaae, da den blandt andet viser, at Sagnet *ikke* er af *islandsk* Byrd; thi det hænge nu sammen med Islands *förste* Bebyggelse i *Harald Haarfagers* Dage, som det vil, saa var den dog i det trettende Aarhundrede vel næsten ligesaa fast en *islandsk* Troesartikel som nu, og desuden er Talen aabenbar om de *antikvariske Islændere.* Mythesmeden har da rimeligviis været en *Angelsaxer*, som hverken tog det nöie med Kronologi eller Geografi, naar kun Anskuelsen var rigtig, og han kunde faae sagt hvad han vilde. At det er i *Tydskland*, Thorkel paa Hjemreisen faaer Nys om *Christendommen*, minder os om *Ansgar*, som upaatvivlelig har svævet for den christne Mythesmed; men saa sikkert var hans Syn, at *Tydskland* ganske rigtig blev Stedet, hvor vi maatte have Forstanden skiærpet til at kiende klar Forskiel paa *Christus* og *Udgaards-Loke.*

Hakonar-Maal.

At jeg regner *Hakon Adelsteens* Eftermæle til Mytherne, har ikke sin Grund i nogen Tvivl enten om *Ha-*

*) Stephanii Saxo p. 160—66. Dansken II. 223—38.

kons eller *Eivinds* historiske *Enkelthed*, thi de ragede, desværre, altfor höit frem, hver paa sit Stade, saa, hvor mistænkeligt det end klinger, at *Hög Habrok* som vi kiende fra *Grimnersmaal*, bringer liden *Hakon* til *England**), tvivler jeg dog ikke paa, han jo *kom derfra* og stræbte at indföre Christendommen i Norge, men fik dog en Slags hedensk Ligbegiængelse, med tilsvarende Eftermæle. Det Mythiske ligger da kun deri, at Eftermælet, trods Tidens Pinagtighed, var livfuldt nok til ei blot at komme i Folkemunde, men til paa en Maade at overleve den sorte Död, som et höiröstet Vidne om Dybden i den oldnordiske Anskuelse og Genialiteten hos den forunderlige Fader til *Harek* paa *Tjotö*. Naar man nemlig kalder *Hakonarmaal* en Efterligning af *Eriksmaalet*, da har man baade meer og mindre Ret end man forlanger, omtrent som naar man vilde kalde *vor Hakon* en Efterligning af *Shakspears Hamlet;* thi ganske sikkert var det *Eriksmaal*, og dets *angelsaxiske* Jævninger, Eivind maatte takke for Modet til at være, hvad de gamle Æsthetikere kaldte en *Skaldaspilder* og de Nye en regellös Sværmer; men Magten til at svinge sig i Örnespor höit over alle Krager, den faaer man ikke, men viser kun, ved Efterligningen, og at Eivind virkelig paa sine Örnevinger bar Hakon til Valhal, er saa vist, som at deres Eftermæle levede og döde med hinanden og varer nu formodenlig Verden ud. Dersom ikke den oldnordiske Anskuelse lod sig forene med den Christelige, da maatte vi nu kalde Hakon Adelsteens Indförelse i Val-

---

*) Heimskringla I. 119. Dansken I. 115.

hal et mislykket Vovestykke, men da vilde den heller aldrig fundet Sted; thi kun den dybe Anelse af det venskabelige Forhold satte *Eivind* istand til at kvæde *livlig* om, hvad ellers, trods alle Fabelord, vilde blive dödt og magteslöst. Nu derimod prise vi *Eivind* som den sidste Mythesmed paa *Urdastolen*, som, da han lod alle *Aser* og *Asynjer* byde den *christne* Konge velkommen, spaaede om den Dag, da *Aser* og *Asynjer* skulde bydes velkomne i *Christenheden*, som Huusguder, der opflammede Nordens Folkestammer til Kamp for en dyrebar Krone, de vel ei kunde vinde, men skattede dog og pegede med ædel *Opoffrelse* stadelig paa. Takket være derfor *Eivind*, at han bænkede Hakon hos *Hedenolds Guder*, at slumre der med Folkeaanden, hvor han fölte, vi, naar Aanden vaagnede, blev nödt til at söge ham og nödt til at tage hans Selskab med, tilbage til Lysets og Daadens Egne*)!

Norne-Giæst.

Naar man finder denne mythiske Person ikke blot i *Olavs Trygvesöns* Saga, men ved hans *Bord*, som et andet ordenligt Menneske, paa en lille Skrue nær, der sidder lös, eller en Mund, der löber löbsk med ham over Stok og Steen, i tre Spring fra *Hindarfjeld* til

*) Heimskringla I. 161—64. (Dansken I. 154—60.)
Deyr fè,
Deyja frændr,
Eydisk land ok láð.
Síz Hákon fór
Með *heiðin* goð,
Mörg er þjóð of þjáð!

Dovre, eller fra *Odins* skjoldtakte Hal til Kongsgaarden i *Nidaros*, da fristes man til at sige, han kom dog bagefter, hvor store Spring han end tog, og man har i alt Fald ondt ved at begribe, hvor han kom fra eller egenlig havde hjemme. Sagen er nemlig den, at, trods al Snakkerads af Romanskriveren, föle vi os underlig tiltrukne af Æventyret, vi godt föle, han ikke selv har gjort, om den *Nornegiæst*, Thord Thinglöbers Sön fra *Grönningen* i *Danmark*, som endnu havde en Stump Guld af *Sigurd* Fofnersbanes Sadelknap, til Beviis paa, han var med ham, saavel som med alle de gamle nordiske Helte, og som endelig lagde sig til at döe hos *Olav Trygvesön* *). Da nu samme Kong *Olav* virkelig er det sidste Skud af den gamle Heltestamme, og *Halfred Vanraad-Skjald* i hans Gaard med et Suk opgiver Aserne og Nordens Aand, saa behövede Personen ikke engang at hedde *Norne-Giæst*, for at være kiendelig paa alle Steder, hvor der er Öie for *Nordens Aand.* Og da nu et Indfald, saa poetisk som det, at lade Aanden med Harpen giennemvandre Hedenold og at lade hans Livslys brænde ned i Piben hos Olav Trygvesön, ei kan være meget yngre end *Svolderslaget*, og maatte dog være det, naar det skulde tænkes udklækket paa Island, maa jeg atter her giætte paa en *Angelsaxer*, og at slige Indfald idetmindste ikke var Skjaldene paa Öen fremmede, beviser *Vidsidsmaal*, som jeg alt oftere har nævnet, men her maa nærmere betegne, som et Skjaldeværk. Jeg er

*) Fornaldar Sögur I. 315—42. Heimdal (Nyaarsgave 1816) S. 22—71.

ingenlunde nogen Beundrer af Stykket som et saadant, jeg finder det tvertimod temmelig smaglöst og i det Hele kiendelig mat, men hvem end Ideen tilhörer, som gaaer igiennem det, saa er *den* höipoetisk; thi *Vid-Sid* er en *gammel* Skjald, der fortæller om sine Reiser, som, naar man seer sig til, har bragt ham i Bekiendtskab med alle de Folk under Solen, der havde Poesi, lige indtil *Jormunreks* og *Hrodgars* Dage, som han med saa öiensynlig Forkiærlighed dvæler ved, at man godt seer, han tænker mellem dem at ende sine Dage*). Betænke vi nu, at Poesiens *Skaberdage* ogsaa virkelig fuldendtes med *Nordens Halvguder*, som i Jormunreks Dage var fuldvoxne, da skimte vi ogsaa her *Falken*, som fra Hvilehöien kaster Blikket tilbage paa sin stolte Bane, og skiöndt vi nok see, at Sangeren har Guldet bag Öret, kan vi dog ikke nægte, han har Ret, naar han slutter:

Det har jeg lært
Paa lange Reiser,
At Drot bruger bedst
Sin Dag i Glands,
Naar dem han mærker,
Som muntre gaae
Giennem Hal og Hytte
Med Harpeslag,
Ei gnider paa Guld,
Men gavmild saaer,
Hvad op kan voxe
Til Æres Höst!
Er Livet svundet,
Og Lyset slukt,

*) Conybear's Illustrations of Anglo-Saxon Poetry p. 9—29.

I Sky sig svinger,
Som Fugl i Skov,
Paa Tone-Vinger
Hans gode Lov.

See, det var netop, som vi veed, den Verdensklogskab, Konger og Helte i gamle Nord beflittede dem paa; og hvem kan nægte, at Angelsaxeren fik Ret! Mange Aarhundreder henrandt, siden Strengene sprang paa hans Harpe, og paa flere, siden *Skjold* og *Fredegod* og *Rolv* stod for Styret i *Leire*; men Drotterne, som havde Öre for Klangen, jo dybere, des bedre, og altid Guldringe ved Haanden til de Skjaldefingre, der fik dem aldrig saa tit, de jo fattedes dem, men slog dog lige godt og gladelig de gyldne Strænge: disse Hedenolds Drotter kunde aldrig begraves saa dybt i Glemsels Nat, de stod jo op med Fuglene igien i Sangens Morgenröde! Ja, de stod op med Skjaldene, og skiöndt de har intet Guld at skiænke os, som sjunge nu kun under Guldregnen paa Kvist, saa dele vi dog gierne med dem hvad vi har: Levningen af Skjaldelivet og Efterklangen i Höieloftssalen af alle de höie og dybe Toner, som i svundne Dage födtes under funklende Öine til med List at fængsle Kæmper! Var det forgiæves, og vilde Kæmpernes Sönner ei tilegne sig deres Fædre, fordi de ei endnu kan begribe dem, da blev vi dog angerlöse, og i værste Fald var det dog ogsaa en magelös Roes for *vore* Gamle, at kun de sidste Skjalde, hvis Död de Nordens Drotter ei gad overleve, tog dem i Graven med sig!

Register.

3 2044 017 921 479

